

VII. ANHANG

VII.1. CONSPECTUS SIGLORUM

CODICES

<i>X</i>	Athon. 2579 (Xeropotamu 246), saec. XV
<i>D</i>	Athon. 3802 (Dionysiu 268), a. 1446
<i>R</i>	Athon. 4456 (Iberon 336), saec. XIV
<i>M</i>	Mosqu. Bibliotheca Sanctissimae Synodi 312 (Vladimir /2 Matthaei), medio saec. XIV et XVI
<i>L</i>	Alexandrinus 62 (olim 107), Pergament, 278 fol., saec. XIII–XIV (= <i>Synopsis</i>)
<i>C</i>	Paris. Coislinianus 219 (olim 72), saec. XIII/XIV (= <i>Synopsis</i>)

ABBREVIATIONES

a. Editiones

MIGNE	editio Magni Canonis apud J.-P. MIGNE. PG 97, 1329C–1385C
Tr	Τριῶδιον κατανυκτικόν, περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ἀκολουθίαν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Rom 1879, 463–491
CarmChrist	W. CHRIST – M. PARANIKAS, Anthologia Graeca Carminum Christianorum. Lipsiae 1871, 147–161
TLG	Thesaurus Linguae Graecae

b. Apparatus criticus

des. (mut.)	folio deficiente, foliis deficientibus	in sequ. loc	transposuit, transposuerunt
a.	annus, anni	in marg.	in margine
a.m.	altera manu (post codicis siglum)	in sequ. loc.	in sequentibus locis
p.c.	post correcturam (post codicis siglum)	leg.	legit, legerunt, legendum
		lin.	linea, lineam
add.	addidi t, addiderunt	litt.	litterae (litteras)
app	apparatus	loc. cit.	loco citato
ca.	circa	m.g.	metri gratia
cod(d.)	codex, codices	om.	omisit, omiserunt

compl.	complevi, complevit		(omisso, omissis)
corr.	correxit	op. cit.	in opere citato
def.	deficit, deficiunt	s.v.	sub voce
del.	delevit	scr.	scripsit
des. (mut.)	desinit (mutile)	suppl.	supplevit
ex corr.	ex correctione	transp.	transposuit, transposuerunt
fol.	folium	trop.	troparium
fol. def.	folio deficiente, foliis deficientibus	vid.	vide
fort.	fortasse	< >	addenda videntur
ibid.	ibidem	[]	supplenda in lacuna codicis
inc. (mut.)	incipit (mutile)		(desunt)
id.	idem	{ }	secludenda videntur

VII.2. VORBEMERKUNGEN ZUR EDITION

Im Text werden folgende Auszeichnungen verwendet:

- ◆ an der Seite der Troparien bedeutet, dass diese Troparien nicht nur im Kommentar des Akakios sondern auch in der *Synopsis* kommentiert werden
- (◆) für die Troparien, die in der *Synopsis* ohne Kommentar angeführt werden
- « » für Dialoge und ausgewiesene Zitate
- < > für Zitate in Zitaten
- gesperrt für Zitate in Zitaten in Zitaten und
- kursiv* für Zitate aus den Troparien des Großen Kanons

Die nachstehende Edition betrifft eine Auswahl von Textabschnitten aus den beiden Kommentaren, welche dazu dienen soll, die in der Studie geäußerten Feststellungen zu begründen. Es gehört nicht zum Anliegen dieser Studie, eine ausführliche Besprechung der sprachlichen Eigenheiten der benutzten Handschriften dieser Texte darzubieten, die eher im Rahmen der vollständigen Edition zu erwarten ist. Daher werden wir uns hier mit folgenden Bemerkungen begnügen:

Abgesehen von Rechtschreibfehlern sind in *R* Abweichungen von den klassischen Regeln in Bezug auf die Akzentuierung, die Enklise und die Wortverbindung bzw. -trennung zu bemerken, wobei Regelmäßigkeiten zwar klar erkennbar sind, jedoch nicht immer auf Konsequenz geachtet wird. Da die älteste Überlieferung des Kommentars von Akakios in *R* die Grund-

lage dieser Teiledition bildet und weil die nächstältesten Codices *X* und *M* dem Codex *R* zumeist treu folgen, lässt sich annehmen, dass die Eigenheiten in *R* auf den Autor zurückzuführen sind; demzufolge werden sie im Rahmen dieser Edition grundsätzlich respektiert. Das bedeutet, dass diese entweder in den Haupttext aufgenommen werden, oder, wenn eine Korrektur vorgenommen wird, die Überlieferung im *apparatus criticus* entsprechend angezeigt wird⁷¹⁸.

In Bezug auf die Wortverbindungen bzw. -trennungen wurde der Überlieferung gefolgt, soweit sie der Syntax des Satzes nicht widersprechen. Die Interpunktion in der Edition wird nach den klassischen Regeln angewendet; bei undeutlichen Formulierungen und soweit dadurch das Verständnis des Lesers erleichtert wird, wurde jedoch die Überlieferung in *R* berücksichtigt, in der die Interpunktion der Unterscheidung von Phrasen hauptsächlich dient⁷¹⁹.

⁷¹⁸ Das gilt z.B. für die Enklise des Pronomen τίς, τί und das Wort τέ, welches sich als Enklitikum verhält, wenn es auf Wörter folgt, die auf der drittletzten Silbe betont sind. Die Wörter φησί(v), φασί(v), werden akzentuiert und zwischen Kommas geschrieben, wenn sie in direkter Rede stehen.

⁷¹⁹ Zur Akzentuierung bzw. Interpunktion siehe folgende Editionen: Annae Comnenae Alexias, hrsg. von D.R.REINSCH – A.KAMBYLIS. (CFHB 40/1). Berlin – New York 2001; Eustathios von Thessalonike, Reden auf die Große Quadragesima, hrsg. von S. SCHÖNAUER (Meletemata 10). Frankfurt am Main 2006; Das Register des Patriarchats von Konstantinopel. 3. Teil: Edition und Übersetzung der Urkunden aus den Jahren 1350–1363, hrsg. von J.KODER – M.HINTERBERGER – O.KRESTEN u.a. (CFHB 19/3). Wien 2001. Wertvoll diesbezüglich sind die Studien von J. NORET: La vie la plus ancienne d'Athanase l'Athonite confrontée à d'autres vies de saints. *AnBoll* 103 (1985) 243–252; Quand donc rendrons-nous à quantité d'indéfinis prétendument enclitiques l'accent qui leur revient? *Byz* 57 (1987) 191–195; Faut-il écrire οὐκ εἰσιν ou οὐκ εἰσιν? *Byz* 59 (1989) 277–280; Notes de ponctuation et d'accentuation byzantines. *Byz* 65 (1995) 69–88; Un texte de Maxime le Confesseur parlant indirectement de l'enclise Byzantine. *Byz* 74 (2004) 205–209.

A. Magnus Canon in commentario Acacii Sabaïtae

ᾠδὴ α', ἦχος πλάγιος β'

α', ὁ εἰρμός

Βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς | ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν· | οὗτος μου Θεός, |
καὶ δοξάσω αὐτόν· | Θεὸς τοῦ Πατρός μου, | καὶ ὑψώσω αὐτόν· | ἐν-
δόξως γὰρ δεδόξασται.

β'

Πόθεν ἄρξωμαι θρηνεῖν | τὰς τοῦ ἀθλίου μου βίου πράξεις, | ποίαν ἀπ-
αρχὴν | ἐπιθήσω, Χριστέ, | τῇ νῦν θρηνηφίδι; | Ἄλλ' ὥς εὖσπλαγχνός μοι
δὸς | δάκρυα κατανύξεως.

γ'

Δεῦρο, τάλαινα ψυχὴ, | σὺν τῇ σαρκί σου· τῷ πάντων Κτίστη | ἐξομολο-
γοῦ | καὶ ἀπόσχου λοιπὸν | τῆς πρὶν ἀλογίας | καὶ προσάγαγε Θεῷ | ἐν
μετανοίᾳ δάκρυα.

δ'

Τὸν πρωτόπλαστον Ἀδὰμ | τῇ παραβάσει παραζηλώσας | ἔγνω ἐμαυ-
τὸν | γυμνωθέντα Θεοῦ | καὶ τῆς ἀϊδίου | βασιλείας καὶ τρυφῆς | διὰ τὰς
ἁμαρτίας μου.

ε'

Ἀντὶ Εὐας αἰσθητῆς | ἡ νοητὴ μοι κατέστη Εὐα, | ὁ ἐν τῇ σαρκὶ | ἐμπα-
θῆς λογισμὸς | δεικνὺς τὰ ἡδέα | καὶ γευόμενος αἰεὶ | τῆς πικρᾶς κατα-
πόσεως.

Magnus Canon α' *R* (3^r), *M* (2^r), *D* (52^v), trop. deest in *X* **β'** *R* (3^v), *M* (2^r), *D* (52^v),
trop. deest in *X* **γ'** *R* (4^r), *M* (2^v), *D* (57^r), trop. deest in *X* **δ'** *R* (4^r), *M* (3^r), in marg.
D (52^v), trop. deest in *X* **ε'** *R* (4^v), *M* (3^r), *D* (57^v), trop. deest in *X*

Magnus Canon β' 2 ἄρξωμαι *R*, *D*, MIGNE 4 δὸς παραπτωμάτων ἄφεσιν TR, Carm-
Christ **γ'** 2 Κτίστη πάντων *R*, CarmChrist **ε'** 3–4 καταπτώσεως *D*

ζ'

Οἶμοι, τάλαινα ψυχή, | τί ὁμοιώθης τῇ πρώτῃ Εὐᾶ; | Εἶδες γὰρ κακῶς |
καὶ ἐτρώθης πικρῶς | καὶ ἦψω τοῦ ξύλου | καὶ ἐγεύσω προπετῶς | τῆς
παραλόγου βρώσεως.

ζ'

Ἐπαξίως τῆς Ἐδὲμ | προεξερρίφη ὡς μὴ φυλάξας | μίαν σου, Σωτήρ, |
ἐντολὴν ὁ Ἀδάμ· | ἐγὼ δὲ τί πράξω | ἀθετῶν διὰ παντὸς | τὰ ζωηρά σου
λόγια;

η'

Τὴν τοῦ Κάιν ὑπελθὼν | μαιφονίαν τῇ προαιρέσει | γέγονα φονεὺς | ♦
συνειδότος ψυχῆς, | ζωώσας τὴν σάρκα | καὶ στρατεύσας κατ' αὐτῆς |
ταῖς πονηραῖς μου πράξεσιν.

θ'

Τῇ τοῦ Ἀβελ, Ἰησοῦ, | οὐχ ὁμοιώθην δικαιοσύνη· | δῶρα σοι δεκτὰ | οὐ ♦
προσηῆξα ποτέ, | οὐ πράξεις ἐνθέους, | οὐ θυσίαν καθάραν, | οὐ βίον
ἀνεπίληπτον.

ι'

Ὡς ὁ Κάιν καὶ ἡμεῖς, | ψυχὴ ἀθλία, τῷ πάντων Κτίστη | πράξεις πονη- ♦
ρὰς | καὶ θυσίαν ψεκτὴν | καὶ ἄχρηστον βίον | προσηγάγομεν ὁμοῦ· | διὸ
καὶ κατεκρίθημεν.

ια'

Τὸν πηλὸν ὁ κεραμεὺς | ζωοπλαστήσας ἐνέθηκάς μοι | σάρκα καὶ ὀστᾶ |
καὶ πνοὴν καὶ ζωὴν· | ἀλλ' ὦ ποιητά μου, | λυτρωτά μου καὶ Κριτά, |
μετανοοῦντα δέξαι με.

ζ' R (4^v), M (3^r), D (58^r), trop. deest in X ζ' M (4^r), D (58^v–59^r), trop. deest in R, X
η' D (59^v), trop. deest in R, X, M θ' R (5^v), M (5^r), D (61^r), trop. deest in X ι' R (5^v),
M (5^r), D (61^r), trop. deest in X ια' R (6^r), M (5^r), D (61^v), trop. deest in X

ζ' 2 προεξερρίφην M, D | Σῶτερ MIGNE (et in sequ. loc.) 3 τί πάθω TR, MIGNE
η' 2 μετελθὼν MIGNE 3 συνειδότι MIGNE : τῆς ἀθλίας TR, CarmChrist | ψυχὴν D
ι' 2–3 πράξεις ῥυπαράς TR, MIGNE ια' 3 Κριτά] γνωστά MIGNE

ιβ'

Ἐξαγγέλλω σοι, Σωτήρ, | τὰς ἀμαρτίας, ἃς εἰργασάμην | καὶ τὰς τῆς
 ψυχῆς | καὶ τοῦ σώματος | πληγὰς, ἃς οἱ ἔνδον | μισαιφόντοι λογισμοὶ |
 ληστρικῶς μοι ἐπέθηκαν.

ιγ'

Εἰ καὶ ἡμαρτον, Σωτήρ, | ἀλλ' οἶδα ὅτι φιλόανθρωπος εἶ· | πλήττεις συμ-
 παθῶς | καὶ σπλαγχνίζει θερμῶς· | δακρύνοντα βλέπεις | καὶ προστρέχεις
 συμπαθῶς, | ἀνακαλῶν τὸν ἄσωτον.

ιδ'

Ἐκ νεότητος, Σωτήρ, | τὰς ἐντολάς σου ἐπαρυσάμην· | ὅλον ἐμπαθῶς |
 ἀμελῶν, ῥαθυμῶν | παρήλθον τὸν βίον· | διὸ κράζω σοι, Σωτήρ, | κἄν ἐν
 τῷ τέλει σῶσον με.

ιε'

- ♦ Ἐρριμμένον με, Σωτήρ, | πρὸ τῶν θυρῶν σου, κἄν ἐν τῷ γήρει, | μή με
 ἀπορρίψῃς | εἰς ἄδου κενόν· | ἀλλὰ πρὸ τοῦ τέλους | ὡς φιλόανθρωπός
 μοι δὸς | παραπτωμάτων ἄφεσιν.

ις'

- ♦ Ὁ λησταῖς περιπεσὼν | ἐγὼ ὑπάρχω τοῖς λογισμοῖς μου· | ὅλον ὑπ' αὐ-
 τῶν | τετραυμάτισμαι νῦν, | ἐπλήσθην μολώπων· | ἀλλ' αὐτός μοι ἐπι-
 στάς, | Χριστέ Σωτήρ, ἰάτρευσον.

ιζ'

- ♦ Ἰερεὺς με παριδὼν | ἀντιπαρήλθε, καὶ ὁ Λευΐτης | βλέπων ἐν δεινοῖς |
 ὑπερεῖδε γυμνόν· | ἀλλ' ὁ ἐκ Μαρίας | ἀνατείλας, Ἰησοῦ, | σὺ ἐπιστάς
 με, οἴκτειρον.

ιβ' R (6^r), M (5^v), D (62^r), trop. deest in X ιγ' R (7^r), M (6^v), D (63^r), trop. deest in X
 ιδ' R (7^v), M (7^r), D (63^v), trop. deest in X ιε' R (8^r), M (7^r), D (64^r), trop. deest in X
 ις' R (8^v), M (7^v), D (64^r), trop. deest in X ιζ' R (8^v), X (1^r), M (7^v), D (64^v)

ιβ' 2 Ἐξαγγέλλων D 3 σώματος] μου add. TR, MIGNE 3–4 ἃς οἱ ἔνδον μισαιφόντοι λο-
 γισμῷ ληστρ. μοι ἐπ. R : ἃς μοι ἔνδον μισαιφόντοι λογισμοὶ ληστρικῶς ἐναπέθηκαν TR
 ιγ' 3 σπλαγχνίζει MIGNE 4 συμπαθῶς] ὡς πατήρ TR, MIGNE ιδ' 2 παρευσάμην TR :
 ἐπαρυσάμην MIGNE | ὅλων D : ὅλως MIGNE ιε' 2 θυρῶν] πυλῶν MIGNE | γήρα TR
 4 δῶς D ις' 2 ὅλος MIGNE : ὅλως TR ιζ' 2 προΐδων TR, MIGNE 3 Ἰησοῦς TR,
 MIGNE

ιη'

Ἰλάσθητί μοι, ἐκβοῶ· | ἡμάρτηκά σοι, τῷ πάντων Κτίστη, | καὶ ὑπὸ πολ-
λῶν | τετραυμάτισμαι | σειρῶν ἁμαρτίας· | ἀλλ' αὐτός μοι πρὸ καιροῦ |
συγχώρησον τὰ πταίσματα.

ιθ'

Τὴν οὐσίαν σου, Σωτήρ, | καταναλώσας τῇ ἁσωτίᾳ, | ἔρημος ὑπάρχω | ♦
καρπῶν εὐσεβῶν, | λιμώττων δὲ κράζω· | «ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, |
προφθάσας σύ με οἵκτειρον».

κ'

Ὁ ἄμνός ὁ τοῦ Θεοῦ, | ὁ αἴρων κόσμου τὰς ἁμαρτίας, | ἄρον τὸν κλοιὸν
| ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαρὺν | τὸν τῆς ἁμαρτίας | καὶ ὡς εὐσπλαγχνός μοι δὸς |
δάκρυα κατανύξεως.

κα'

Σοὶ προσπίπτω, ὁ Θεός, | ἡμάρτηκά σοι, ἰλάσθητί μοι· | ἄρον τὸν κλοι-
ὸν | ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαρὺν | τὸν τῆς ἁμαρτίας, | καὶ ὡς εὐσπλαγχνός μοι
δὸς | δάκρυα κατανύξεως.

κβ'

Μὴ βδελύξῃ με, Σωτήρ, | μὴ ἀποστρέψῃς προσπίπτοντά σοι· | ἄρον τὸν
κλοιὸν | ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαρὺν | τὸν τῆς ἁμαρτίας | καὶ ὡς εὐσπλαγχνός
μοι δὸς | δάκρυα κατανύξεως.

ιη' R (9^r), X (2^r), M (8^v), D (65^v–66^r) ιθ' R (9^v), X (2^{r-v}), M (9^r), D (66^r) κ' R (10^v), X
(3^r), M (9^v), D (67^r) κα' trop. deest in R, X, M, D (68^r) κβ' trop. deest in R, X, M, D
(68^r)

ιη' 2–4 Ἰλάσθητί – πταίσματα deest in TR, MIGNE, CarmChrist ιθ' 2 σου Σωτήρ R
(cf. comm. ad trop., lin. 48: θεϊκῆς οὐσίας) : σου, ψυχὴ MIGNE : τῆς ψυχῆς TR | ταῖς
ἁσωταῖς TR, MIGNE | ὑπάρχω] εἰμί TR (m.g. recte) : ὑπάρχεις MIGNE 3 καρπῶν]
ἀρετῶν TR (m.g. recte) | λιμώττουσα δὲ κράζον MIGNE | ὦ πάτερ MIGNE κ' 2 κόσμου]
πάντων TR, MIGNE 3–4 δὸς παραπτωμάτων ἄφεσιν TR, MIGNE κα' 2 ὁ Θεός] Ἰη-
σοῦ TR, MIGNE 3–4 μοι – κατανύξεως] Θεὸς μετανοοῦντα δέξαι με TR κβ' 2 Μὴ
βδελύξῃς με, Σῶτερ MIGNE | μὴ ἀποστρέψῃς προσπίπτοντά σοι] μὴ ἀπορρίψῃς τοῦ σοῦ
προσώπου TR, MIGNE 3–4 τὸν² – κατανύξεως om. D 4 δὸς παραπτωμάτων ἄφεσιν
TR, MIGNE

κγ'

Μετανοίας ὁ καιρὸς | προσέρχομαί σοι, τῷ Πλαστοργῷ μου· | ἄρον
τὸν κλοιὸν | ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαρύν | τὸν τῆς ἁμαρτίας· | καὶ ὡς εὐσπλαγ-
χνός μοι δὸς | δάκρυα κατανύξεως.

κδ'

Τὰ ἐκούσια, Χριστέ, | καὶ τὰ ἀκούσια πταίσματά μου | καὶ τὰ φανερά |
καὶ κρυπτὰ καὶ γνωστὰ | καὶ ἄγνωστα πάντα | συγχωρήσας ὡς Θεὸς |
μετανοοῦντα δέξαι με.

κε'

Ὑπερούσιε Τριάς | ἡ ἐν Μονάδι προσκυνουμένη, | ἄρον τὸν κλοιὸν |
ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαρύν, | τὸν τῆς ἁμαρτίας | καὶ ὡς εὐσπλαγχνός μοι | δὸς
δάκρυα κατανύξεως.

κς'

Θεοτόκε, ἡ ἐλπίς | καὶ προστασία τῶν σὲ ὑμνούντων, | ἄρον τὸν κλοιὸν
| ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαρύν | τὸν τῆς ἁμαρτίας | καὶ ὡς δέσποινα, ἀγνή, | με-
τανοοῦντα δέξαι με.

ᾠδὴ β'

κζ', ὁ εἰρμός

Πρόσεχε, | οὐρανέ, καὶ λαλήσω | καὶ ἀνυμνήσω Χριστὸν | τὸν ἐκ παρ-
θένου σαρκὶ | ἐπιδημήσαντα.

κη'

Πρόσεχε, | οὐρανέ, καὶ λαλήσω· | γῇ ἐνωτίζου φωνῆς | μετανοούσης
Θεῷ | καὶ ἀνυμνούσης αὐτόν

κγ' trop. deest in *R, X, M, D* (68^v) κδ' trop. deest in *R, X, M, D* (68^v) κε' *R* (11^r), *X* (7^r), *M* (11^r), *D* (68^v) κς' *R* (11^r), *X* (7^r), *M* (11^r), *D* (69^v) κζ' *R* (13^r), *X* (10^r), *M* (13^r), *D* (72^r) κη' *R* (13^r), *X* (10^r), *M* (13^r), *D* (72^r)

κγ' 4 δὸς παραπτωμάτων ἄφεσιν TR, MIGNE κδ' 2 Χριστέ] Σωτήρ TR, Σωτηρ MIGNE
4 μετανοοῦσαν *D* | μετανοοῦντα – με] ἰλάσθητι καὶ σῶσον με TR, MIGNE κς' 3–4 καὶ
ὡς εὐσπλαγχνός μοι δὸς δάκρυα κατανύξεως *M, D*

κθ'

Πρόσχεῖς μοι, | ὁ Θεός, ὡς οἰκτίρμων | ἰλέψ' ὄμματί σου | καὶ δέξαι μου
τὴν θερμὴν | ἐξομολόγησιν.

λ'

Ἡμάρτηκα | ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους· | μόνος ἡμάρτηκά σοι· | ἄλλ'
οἰκτεiron, ὁ Θεός | Σωτήρ, τὸ ποίημά σου.

λα'

Ζάλη με | τῶν κακῶν περιέχει, | εὖσπλαγχνε Κύριε· | ἄλλ' ὡς τῷ Πέτρῳ
κάμοι | τὴν χεῖρα ἔκτεινον.

λβ'

Τὰ δάκρυα | τὰ τῆς πόρνης, οἰκτίρμον, | κἀγὼ προβάλλομαι· | ἰλασθητί
μοι, Σωτήρ, | τῇ εὖσπλαγχνίᾳ σου.

λγ'

Ἐσπίλωσα | τὸν τῆς σαρκὸς μου χιτῶνα | καὶ κατερρύπωσα | τὸ κατ'
εἰκόνα, Σωτήρ, | καὶ καθ' ὁμοίωσιν.

λδ'

Ἡμαύρωσα | τῆς ψυχῆς τὸ ὠραῖον | ταῖς τῶν παθῶν ἡδοναῖς | καὶ ὅλως
ὅλον τὸν νοῦν | χοῦν ἀπετέλεσα.

λε'

Διέρρηξα | νῦν τὴν στολὴν μου τὴν πρώτην, | ἣν ἐξυφάνατό μοι | ὁ πλα-
στοουργὸς ἐξ ἀρχῆς· | καὶ ἔνθεν κείμει γυμνός. ◆

κθ' R (13^v), X (10^v), M (13^v), D (72^v) λ' R (13^v), X (11^r), M (13^v), D (73^r) λα' R
(14^v), X (12^r), M (14^v), D (74^r) λβ' R (15^r), X (12^v), M (15^r), D (75^r) λγ' R (16^r), X
(13^v), M (16^r), D (76^r) λδ' X (14^v), M (16^v), D (77^r), trop. deest in R λε' R (17^v), X
(15^r), M (17^r), D (78^r)

κθ' 2 ὡς οἰκτίρμων] ὁ Σωτήρ μου TR, CarmChrist, MIGNE^{app} | Ἰλεψ CarmChrist
λ' 3 ὁ – σου] ὡς Θεός, Σωτήρ, τὸ πλάσμα σου TR, ὡς Θεός, Σῶτερ, τὸ ποίημά σου
MIGNE, CarmChrist λβ' 2 τὰ om. D | οἰκτίρμων D, MIGNE λδ' 2 Ἡμαύρησα
MIGNE | τὰς τῶν παθῶν ἡδονὰς D λε' 2–3 ὁ – γυμνός scripsi sec. MIGNE, Carm-
Christ (m.g.), cf. comm. ad trop. (lin. 44–45) : ὁ πλαστοουργός· καὶ ἔνθεν κείμει γυμνός
καὶ καταισχύνομαι R, D

λς´

- ♦ Ἐνδέδουμαι | διερρηγμένον χιτῶνα, | ὃν ἐξυφάνατό μοι | ὁ ὄφεις τῇ συμβουλῇ | καὶ καταισχύνομαι.

λς´

- ♦ Προσέβλεψα | τοῦ φυτοῦ τὸ ὠραίον | καὶ ἡπατήθην τὸν νοῦν | καὶ ἄρτι κείμει γυμνός | καὶ καταισχύνομαι.

λη´

Ἀπώλεσα | καὶ τὸ πρωτόκτιστον κάλλος | καὶ τὴν εὐπρέπειάν μου | καὶ ἄρτι κείμει γυμνός | καὶ καταισχύνομαι.

λθ´

Ἐτέκταινον | ἐπὶ τὸν νῶτον μου πάντες | οἱ ἀρχηγοὶ τῶν παθῶν, | μακρύνοντες κατ' ἐμοῦ | τὴν ἀνομίαν αὐτῶν.

μ´

Κατέρραψεν | τοὺς δερματίνους χιτῶνας | ἡ ἁμαρτία κάμοί, | γυμνώσασά με τῆς πρὶν | θεοῦφάντου στολῆς.

μα´

Περίκειμαι | τὸν στολισμὸν τῆς αἰσχύνης | καθάπερ φύλλα συκῆς | εἰς ἔλεγχον τῶν ἐμῶν | αὐτεξουσίῳ παθῶν.

μβ´

Ἐστόλισμαι | κατεστιγμένον χιτῶνα | καὶ ἡμαγμένον αἰσchrῶς | τῇ ῥύσει τῆς ἐμπαθοῦς | καὶ φιληδόνου ζωῆς.

μγ´

Ὑπέπεσον | τῇ τῶν παθῶν ἀχθηδόνι | καὶ τῇ ἐνύλῳ φθορᾷ | καὶ ἔνθεν νῦν ὁ ἐχθρὸς | καταπιέζει με.

λς´ R (18^r), X (16^r), M (18^r), D (79^r) λς´ R (18^v), X (16^v), M (18^v), D (79^v) λη´ R (19^v), X (17^v), M (19^v), D (80^v) λθ´ R (20^v), X (21^r), M (20^v), D (82^r) μ´ R (21^r), X (21^r), M (20^v), D (82^v) μα´ R (21^v), X (21^v), M (21^r), D (83^{r-v}) μβ´ R (22^r), X (22^v), M (21^{v-22^r), D (84^r) μγ´ R (22^v), X (23^r), M (22^r), D (84^v)}

λς´ 2–3 συμβουλικῇ MIGNE λς´ 2 ἄρτι] ἔνθεν X, M, MIGNE λη´ 2 καὶ¹ om. MIGNE (m.g. recte) 3 ἄρτι] ἔνθεν supra lin. scr. D λθ´ 2 τὸν om. TR (m.g. recte) | παθῶν] κακῶν TR, CarmChrist μ´ 2 Ὑπέρραψε TR μγ´ 2 Ὑπέπεσα TR, MIGNE | ἀλγηδόνι MIGNE | ἔνυλη D

μδ'

Φιλούλον | καὶ φιλοκτήμονα βίον | τῆς ἀκτησίας, Σωτήρ, | προκρίνας
νῦν τὸν βαρὺν | κλοιὸν περικείμει.

με'

Ἐκόσμησα | τὸν τῆς σαρκὸς ἀνδριάντα | τῇ τῶν αἰσχυρῶν λογισμῶν |
ποικίλῃ περιβολῇ | καὶ καταισχύνομαι.

μζ'

Τῆς ἔξωθεν | ἐπιμελῶς εὐκοσμίας | μόνης ἐφρόντισα | τῆς ἔνδον ὑπερ-
ιδῶν | θεοτυπώτου σκηνῆς.

μζ'

Μορφώσας | τῇ τῶν παθῶν ἀμορφία, | ταῖς φιληδόνοις ὁρμαῖς, | ἐλυμη-
νάμην τοῦ νοῦ | τὴν ὠραιότητα.

μη'

Κατέχωσα | τῆς πρὶν εἰκόνας τὸ κάλλος, | Σωτήρ, τοῖς πάθεσιν, | ἦν ὡς
ποτὲ τὴν δραχμὴν | ἀναζητήσας εὐρέ.

μθ'

Ἥμάρτηκα, | ὥσπερ ἡ πόρνη βοῶ σοι, | μόνος ἡμάρτηκά σοι· | ὡς μύρον
δέχου, Σωτήρ, | κάμοῦ τὰ δάκρυα.

ν'

Ὀλίσθησα | ὡς ὁ Δαυὶδ ἀκολάστως | καὶ βεβορβόρωμαι· | ἀλλὰ ἀπό-
πλυνον καμέ, | Σωτήρ, τοῖς δάκρυσιν.

να'

Ἰλάσθητι | ὡς ὁ τελώνης βοῶ σοι, | Σῶτερ, ἰλάσθητί μοι· | οὐδεὶς γὰρ
τῶν ἐξ Ἀδάμ, | ὡς ἐγὼ ἡμαρτόν σοι.

μδ' R (23^v), M (23^r), D (86^r), trop. deest in X με' R (24^v), X (24^r), M (24^r), D (87^r)
μζ' R (26^r), X (25^v), M (25^v), D (89^r) μζ' R (26^v), X (26^v), M (26^r), D (90^r) μη' R
(85^v, folio transposito), X (27^v), M (27^r), D (91^v) μθ' R (27^v), X (29^r), M (28^r), D (93^r)
ν' R (28^r), X (30^r), M (28^v), D (94^r) να' R (29^r), X (30^v), M (29^v), D (95^r)

με' 3 καὶ κατακρίνομαι TR, MIGNE μζ' 2 Μορφώσας] μου add. TR, MIGNE | τὴν τῶν
παθῶν ἀμορφίαν MIGNE μη' 2 Κατέχωσα TR | Σῶτερ TR, MIGNE | πάθεσιν] πάθεσί
μου TR | ἦν] ἀλλ' TR, MIGNE ν' 2–3 ἀλλ' ἀποπλύναις TR να' 3 ἡμαρτόν σοι] ἡμαρ-
τεν TR : ἡμάρτηκέ σοι MIGNE

νβ'

Οὐ δάκρυα, | οὐδὲ μετάνοιαν ἔχω, | οὐδὲ κατάνυξιν· | αὐτός μοι ταῦτα,
Σωτήρ, | ὡς Θεὸς δώρησαι.

νγ'

Τὴν θύραν σου | μὴ ἀποκλείσης μοι τότε, | Κύριε, Κύριε, | ἀλλ' ἄνοιξόν
μοι αὐτήν | μετανοοῦντι σοι.

νδ'

Φιλάνθρωπε, | ὁ θέλων πάντας σωθῆναι, | σὺ ἀνακάλεσαί με | καὶ δέξαι,
ὡς ἀγαθός, | μετανοοῦντα με.

νε'

Ἐνώτισαι | τοὺς στεναγμοὺς τῆς ψυχῆς μου | καὶ τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν |
προσδέχου τοὺς σταλαγμούς, | Σωτήρ, καὶ σῶσον με.

νς'

Ἀχραντε | Θεοτόκε Παρθένε, | μόνη πανύμνητε, | ἰκέτευε ἐκτενῶς | εἰς
τὸ σωθῆναι ἡμᾶς.

Εἰρμὸς ἄλλος τῆς δευτέρας ᾠδῆς

νζ'

᾿Ιδετε, ἴδετε, | ὅτι ἐγὼ εἰμι Θεός, | ὁ μάννα ἐπομβρήσας | καὶ τὸ ὕδωρ
ἐκ πέτρας | πηγάσας πάλαι ἐν ἐρήμῳ | τῷ λαῷ μου | τῇ μόνη δεξιᾷ | καὶ
τῇ ἰσχύϊ τῇ ἐμῇ.)

νβ' R (29^v), X (31^r), M (30^r), D (96^r) νγ' R (29^v), X (31^v), M (30^r), D (96^r) νδ' R
(30^r), X (32^r), M (30^v), D (97^r) νε' R (30^v), X (32^v), M (31^r), D (97^v) νς' R (31^r), X
(33^r), M (31^v), D (98^r) νζ' trop. deest in R (32^r), X (34^v), M (32^v) et D (98^v)

νγ' 3 σοι om. MIGNE νδ' 2 πάντας θέλων transp. TR, MIGNE νε' 2–3 Ἐνώτισαι – με]
trop. alterum habet CarmChrist (Ἐνα σε | ἐν τρισὶ τοῖς προσώποις | Θεὸν ἀπάντων
ὕμνῳ, | τὸν πατέρα καὶ [τὸν] υἱὸν | καὶ πνεῦμα τὸ ἅγιον) 3 προσδέχου – σταλαγμούς]
πρὸς στεναγμούς D | Σῶτερ TR, MIGNE νζ' 2–4 Ἰδετε – ἐμῇ trop. deest in R, D,
complevi ex TR, MIGNE; vid. infra comm. ad hoc trop.

νη'

Ἰδετε, ἴδετε | ὅτι ἐγὼ εἰμὶ Θεός· | ἐνωτίζου, ψυχὴ μου, | τοῦ Κυρίου
βοῶντος | καὶ ἀποσπᾶσθῃτι τῆς πρώην | ἁμαρτίας | καὶ φοβοῦ ὡς δι-
καστὴν | καὶ ὡς Κριτὴν καὶ Θεόν.

νθ'

Τίني ὁμοιώθης, | πολυαμάρτητε ψυχὴ, | εἰ μὴ τῷ πρώτῳ Κάιν | καὶ τῷ ♦
Λάμεχ ἐκείνῳ, | λιθοκτονήσασα τὸ σῶμα | κακουργίᾳ | καὶ κτείναςα
τὸν νοῦν | ταῖς παραλόγοις ὁρμαῖς.

ξ'

Πάντας τοὺς πρὸ νόμου | παραδραμοῦσα, ὦ ψυχὴ, | τῷ Σὴθ οὐχ ♦
ὁμοιώθης· | οὐ τὸν Ἐνὼς ἐμιμήσω· | οὐ τὸν Ἐνὼχ τῇ μεταθέσει· | οὐ
τὸν Νῶε· | ἄλλ' ὥφθης πενιχρὰ | τῆς τῶν δικαίων ζωῆς.

ξα'

Μόνῃ ἐξήνοιξας | τοὺς καταρράκτας τῆς ὀργῆς | τοῦ Θεοῦ σου, ψυχὴ
μου, | καὶ κατέκλυσας πᾶσαν | ὡς γῆν τὴν σάρκα καὶ τὰς πράξεις | καὶ
τὸν βίον | καὶ ἔμεινας ἐκτὸς | τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ.

ξβ'

«Ἄνδρα ἀπέκτεινα», | φησὶν, «εἰς μῶλωπα ἐμοὶ | καὶ νεανίσκον εἰς ♦
τραῦμα», | Λάμεχ θρηνῶν ἐβόα· | σὺ δὲ οὐ τρέμεις, ὦ ψυχὴ μου, | ῥυπω-
θεῖσα | τὴν σάρκα καὶ τὸν νοῦν | κατασπιλώσασα;

ξγ'

Ὡ πῶς ἐζήλωσα | Λάμεχ τὸν πρώην φονευτὴν, | τὴν ψυχὴν ὥσπερ ἄν- ♦
δρα, | τὸν νοῦν ὡς νεανίσκον, | ὡς ἀδελφὸν δέ μου τὸ σῶμα | ἀποκτείν-
νας, | ὡς Κάιν ὁ φονεὺς, | ταῖς φιληδόνοις ὁρμαῖς.

νη' R (33^r), X (36^r), M (33^v), D (102^r) νθ' R (34^r), X (37^r), M (34^r), D (103^v) ξ' R
(36^r), X (39^r), M (35^v), D (105^v) ξα' R (36^v), X (39^v), M (36^v), D (106^v) ξβ' R (37^v),
X (41^r), M (37^v), D (108^v) ξγ' R (39^r), X (42^v), M (39^r), D (110^r)

νη' 2 Θεός] ὁ praem. MIGNE 3 πρώην] πρώτης MIGNE νθ' 2 εἰ μὴ] ἢ μὴ D, MIGNE,
οἱμοι TR 3 κακουργίαις TR, MIGNE ξ' 3 οὐ¹ – Ἐνὼς] οὐκ Ἐ. TR ξβ' 3 τραῦμα] ἐμοὶ
add. D 4 κατασπιλώσασα] αἰσχρῶς add. MIGNE (m.g. recte)

ξδ'

- ♦ Πύργον ἐσοφίσω | οἰκοδομήσαι, ὦ ψυχή, | καὶ ὀχύρωμα πῆξαι | ταῖς
σαῖς ἐπιθυμίαις, | εἰ μὴ συνέχεεν ὁ Κτίστης | τὰς βουλὰς σου | καὶ κατέ-
αξεν εἰς γῆν | τὰ μηχανήματά σου.

ξε'

- ♦ Ἐβρεξε Κύριος | παρὰ Κυρίου πῦρ ποτέ, | ἀνομίαν ὀργώσαν | πυρπο-
λήσας Σοδόμοις· | σὺ δὲ τὸ πῦρ ἐξέκαυσας | τὸ τῆς γεέννης, | ἐν ᾧ μέλ-
λεις, ὦ ψυχή, | συγκατακαίεσθαι.

ξς'

Τέτρωμαι, πέπληγμα· | ἰδὺν τὰ βέλη τοῦ ἐχθροῦ | τὰ καταστίξαντά μου
| τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα· | ἰδὺν τὰ τραύματα, τὰ ἔλκη, | αἱ πωρώσεις |
βοῶσι τὰς πληγὰς | τῶν ἀυθαιρέτων παθῶν.

ξζ'

Γνώτε καὶ ἴδετε | ὅτι Θεὸς εἰμὶ ἐγώ, | ὁ ἐρευνῶν καρδίας | καὶ κολάζων
ἐννοίας, | ἐλέγχων πράξεις καὶ φλογίζων | ἁμαρτίας | καὶ κρίνων ὀρφα-
νὸν | καὶ ταπεινὸν καὶ πτωχόν.

ξη'

Ἄναρχε, ἄκτιστε | Τριάς, ἀμέριστε Μονάς, | μετανοοῦντα με δέξαι, |
ἡμαρτηκότα σῶσον· | σὸν εἰμὶ πλάσμα· μὴ παρίδης, | ἀλλὰ φείσαι | καὶ
ῥύσαι τοῦ πυρὸς | τῆς καταδίκης με.

ξθ'

Ἀχραντε δέσποινα, | Θεογεννήτορ, ἡ ἐλπίς | τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων
| καὶ λιμὴν τῶν ἐν ζώλῃ, | τὸν ἐλεήμονα καὶ Κτίστην | καὶ υἱόν σου |
ιλέωσαι κάμοι | ταῖς ἰκεσίαις ταῖς σαῖς.

ξδ' X (43^v), M (39^v), D (111^v), trop. deest in R ξε' R (41^v), X (46^r), M (41^v), D (114^v)
ξς' R (43^v), X (48^{r-v}), M (43^{r-v}), D (117^v) ξζ' R (44^v), X (49^v), M (44^v), D (119^r)
ξη' R (46^v), X (51^v), M (46^r), D (121^v) ξθ' R (46^v), X (51^v), M (46^r), D (121^v-122^r)

ξε' 3 Σοδόμων TR, MIGNE 4 συγκατακαίεσθαι] πικρῶς add. TR ξς' 3 πηρώσεις TR,
MIGNE 4 βοῶσι] βοῶ σοι R | αὐθαιρέτων] μου add. TR, MIGNE ξζ' 2 Θεὸς – ἐγώ]
ἐγώ εἰμι Θεός TR, ἐγώ εἰμι Κύριος MIGNE | κολάζων] βολάζων MIGNE (βολίζων
MIGNE^{app}) 3-4 ὀρφανῶ καὶ ταπεινῶ καὶ πτωχῶ TR ξη' 2 με om. D, TR

Ἰδιὴ γ'

ο', ὁ εἰρμός

Ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον, Χριστέ, | πέτραν τῶν ἐντολῶν σου, | στερέωσόν μου τὴν διάνοιαν.

οα'

Πῦρ παρὰ Κυρίου, ὦ ψυχὴ, | Κύριος ἐπιβρέξας | τὴν γῆν Σοδόμων πρὶν ♦
κατέφλεξεν.

οβ'

Εἰς τὸ ὄρος σῶζου, ὦ ψυχὴ μου, | ὥσπερ ὁ Λὼτ ἐκεῖνος | καὶ εἰς Σηγὼρ ♦
προανασώθητι.

ογ'

Φεῦγε ἐμπρησμόν, ὦ ψυχὴ, | φεῦγε Σοδόμων καὶσιν, | φεῦγε φθορὰν ♦
θείας φλογώσεως.

οδ'

Ἐξομολογοῦμαι σοι, Σωτήρ, | ἥμαρτον, ἥμαρτόν σοι· | ἀλλ' ἄνεσ· ἄφες μοι ὡς εὐσπλαγχνος.

οε'

Σὺ εἶ ὁ ποιμὴν ὁ καλός· | ζήτησόν με τὸν ἄρνα | καὶ πλανηθέντα μὴ παρίδῃς με.

ος'

Σὺ εἶ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς· | σὺ εἶ ὁ πλαστοουργός μου· | ἐν σοί, Σωτήρ, δικαιοθήσομαι.

ο' R (47^v), X (52^v), M (46^v), D (122^r) οα' R (47^v), X (52^v), M (46^v), D (122^v) οβ' R (48^v), X (53^r), M (47^v), D (123^v) ογ' R (49^v), M (48^v), D (125^r), trop. deest in X οδ' R (50^r), X (55^r), M (48^v), D (125^v) οε' R (50^v), X (55^r), M (49^r), D (125^v) ος' R (50^v), X (55^v), M (49^r), D (126^r)

ο' 2–3 στερέωσόν – διάνοιαν] τὴν ἐκκλησίαν σου στερέωσον TR, MIGNE, CarmChrist
οα' 2 ὦ ψυχὴ] ψυχὴ D, TR : ποτέ MIGNE, CarmChrist οβ' 2 ὦ – μου R (ὦ supra lin. praem.) : ψυχὴ μου D : ψυχὴ TR, MIGNE, CarmChrist ογ' 2 ψυχὴ] μου add. MIGNE (m.g. recte) οδ' 2 σοι²] ἀμέτρως add. TR, MIGNE^{app}

οζ'

Ω Τριάς, Μονάς, ὁ Θεός, | σῶσον, ἡμάρτηκά σοι· | καὶ τῆς φθορᾶς με ἀνακάλεσαι.

οη'

Χαίρε, θεοδόχε γαστήρ· | χαίρε, θρόνε Κυρίου· | χαίρε, ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

οθ', εἰρμός ἄλλος

Στερέωσον, Κύριε, | ἐπὶ τὴν πέτραν τῶν ἐντολῶν σου | σαλευθεῖσαν τὴν καρδίαν μου, | ὅτι μόνος | ἅγιος ὑπάρχεις, φιλόανθρωπε.

π'

Πηγὴν ζωῆς κέκτημαι, | σὲ τοῦ θανάτου τὸν καθαιρέτην· | καὶ βοῶ σοι ἐκ καρδίας μου | πρὸ τοῦ τέλους· | ἥμαρτον, ἰλάσθητι, σῶσον με.

πα'

Ἠμάρτηκα, Κύριε, | ἡμάρτηκά σοι, ἰλάσθητί μοι· | οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις ἥμαρτεν | ἐν ἀνθρώποις, | ὃν οὐχ ὑπερέβην τοῖς πταίσμασιν.

πβ'

Τοὺς ἐπὶ Νῶε, Σωτήρ, | ἡσεληγκότας ἐμιμησάμην, | τὴν ἐκείνων κληρωσάμενος | καταδίκην, | ἐν κατακλυσμῷ καταδύσεως.

πγ'

- ♦ Τὸν Χάμι ἐκείνον, ψυχή, | τὸν πατραλοῖαν μιμησαμένη, | τὴν αἰσχύνην οὐκ ἐκάλυψας | τοῦ πλησίον, | ὀπισθοφανῶς ἀνακάμψασα.

πδ'

- ♦ Τὴν εὐλογίαν τοῦ Σήμ, | οὐκ ἐκληρώσω, ψυχὴ ἀθλία· | οὐ πλατεῖαν τὴν κατάσχεσιν, | ὡς Ἰάφεθ· | ἔσχεες ἐν τῇ γῇ τῆς ἐφέσεως.

οζ' R (51'), X (56'), M (49'), D (126') οη' R (51'), X (56'), M (49'), D (127') οθ' R (51'), X (56'), M (50'), D (127') π' R (51'), X (56'), M (50'), D (127') πα' R (52'), X (57'), M (50'), D (128') πβ' R (52'), X (57'), M (50'), D (128') πγ' R (52'), X (58'), M (51'), D (129') πδ' R (54'), X (59'), M (52'), D (131')

οζ' 2 Ξ] Ὁ MIGNE 2–3 σῶσον ἡμᾶς ἐκ πλάνης καὶ πειρασμῶν καὶ περιστάσεων TR, MIGNE, CarmChrist οθ' 3 φιλόανθρωπε] καὶ Κύριος MIGNE π' 2 κέκτημαί σε MIGNE πβ' 2 ἀσεληγκότας MIGNE πγ' 3 ἐκάλυψα MIGNE | ἀνακάμψας MIGNE πδ' 3 ἀφέσεως TR, MIGNE

πε'

Ἐκ γῆς Χαρρὰν ἔξελθε | τῆς ἁμαρτίας· δεῦρο, ψυχὴ μου, | εἰς γῆν ῥέουσιν
σαν ἄειζων | ἀφθαρσίαν, | ἣν ὁ Ἀβραὰμ ἐκληρώσατο. ♦

πς'

Τὸν Ἀβραὰμ ἤκουσας | πάλαι, ψυχὴ μου, καταλιπόντα | γῆν πατρῶν
καὶ γενόμενον | μετανάστην· | τούτου τὴν προαίρεσιν μίμησαι. ♦

πζ'

Ἐν τῇ δρυὶ τῇ Μαμβρῇ, | φιλοξενήσας ὁ πατριάρχης | τοὺς ἀγγέλους,
ἐκληρώσατο | μετὰ γῆρας | τῆς ἐπαγγελίας τὸ θήραμα. ♦

πη'

Τὸν Ἰσαάκ, τάλαινα, | γνοῦσα, ψυχὴ μου, καινὴν θυσίαν | μυστικῶς
ὀλοκαρπούμενον | τῷ Κυρίῳ, | μίμησαι αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν. ♦

πθ'

Τῇ Ἄγαρ πάλαι, ψυχὴ, | τῇ Αἰγυπτίᾳ παρωμοιώθης | δουλωθεῖσα τὴν
προαίρεσιν, | καὶ τεκοῦσα | νέον Ἰσμαῖλ, τὴν αὐθάδειαν. ♦

ρ'

Τὸν Ἰσμαῖλ ἤκουσας, | νῆφε, ψυχὴ μου, ἐκδιωχθέντα, | ὡς παιδίσκης
ἀποκύημα· | βλέπε μήπως | ὅμοιον τί πάθῃς λαγνεύουσα. ♦

ρα'

Τὴν Ἰακώβ κλίμακα | ἔγνω, ψυχὴ μου, δεικνυομένην | ἀπὸ γῆς πρὸς τὰ
οὐράνια· | τί μὴ ἔσχες | βάσιν ἀσφαλῆ τὴν εὐσέβειαν; ♦

ρβ'

Τὸν ἱερέα Θεοῦ, | καὶ βασιλέα μεμονωμένον, | τοῦ Χριστοῦ τὸ ἀφομοί-
ωμα, | τοῦ ἐν κόσμῳ | βίου, ἐν ἀνθρώποις μιμήθητι. ♦

πε' R (55^v), X (60^v), M (53^r), D (132^r) πς' R (55^v), X (61^v), M (54^r), D (133^{r-v}) πζ' R (57^v), X (62^v), M (55^r), D (134^v) πη' R (58^v), X (64^v), M (56^r), D (136^v) πθ' R (59^v), X (65^v), M (57^r), D (137^v) ρ' R (60^v), X (67^r), M (58^r), D (139^v) ρα' R (63^v), X (68^v), M (59^v), D (141^v) ρβ' R (64^v), X (70^r), M (60^r), D (143^r)

πε' 2 ψυχὴ μου, δεῦρο MIGNE, ψυχὴ καὶ δεῦρο TR πη' 2 ψυχὴ μου, γνοῦσα transp. TR 3 ὀλοκαρπούμενος D, TR, ὀλοκαρπώμενον MIGNE | αὐτήν D ρα' 2 δεικνυομένην | διικνουμένην MIGNE^{app} ρβ' 3 ἐν² om. D

Ϟγ´

- ♦ Μὴ γένη στήλη ἄλός, | ψυχὴ, στραφεῖσα εἰς τὰ ὀπίσω· | τὸ ὑπόδειγμα φοβεῖτω σοι | τῶν Σοδόμων· | ἄνω εἰς Σηγῶρ διασώθητι.

Ϟδ´

- ♦ Τὸν ἐμπρησμόν, ὥσπερ Λώτ, | φεῦγε, ψυχὴ μου, τῆς ἁμαρτίας· | φεῦγε Σόδομα καὶ Γόμορρα· | φεῦγε φλόγα | πάσης παραλόγου ὀρέξεως.

Ϟε´

Τριάς ἀπλῇ, ἄκτιστε, | ἄναρχε, φύσις ἡ ἐν Τριάδι | ὕμνουμένη ὑποστάσεων, | σῶσον ἡμᾶς, | πίστει προσκυνοῦντας τὸ κράτος σου.

Ϟς´, θεοτοκίον

Τὸν ἐκ Πατρὸς ἄχρονον | Υἱὸν ἐν χρόνῳ, Θεογεννήτορ, | ἀπειράνδρως ἀπεκύησας, | ξένον θαῦμα, | μείνασα παρθένος θηλάζουσα.

Ὡδιὴ δ´

Ϟζ´, ὁ εἰρμός

- Ἀκήκοεν ὁ προφήτης | τὴν ἔλευσίν σου, Κύριε, | καὶ ἐφοβήθη, | ὅτι μέλλεις ἐκ παρθένου τίκτεσθαι | καὶ ἀνθρώποις δείκνυσθαι· καὶ ἔλεγεν· | «Ἀκήκοα τὴν ἀκοήν σου | καὶ ἐφοβήθην»· | δόξα τῇ δυνάμει σου,
- 5 Κύριε.

Ϟη´

- Τὰ ἔργα σου μὴ παρίδης· | τὸ πλάσμα σου μὴ παρόψη, | δικαιοκρίτα· | εἰ καὶ μόνος ἡμαρτον ὡς ἄνθρωπος | ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον, φιλόανθρωπε· | ἀλλ´ ἔχεις ὡς Κύριος πάντων | τὴν ἐξουσίαν | ἀφεῖναι ἁμαρτήματα.
- 5

Ϟγ´ R (66^v), X (72^v), M (61^v), D (145^r) Ϟδ´ R (67^r), X (72^v), M (62^r), D (146^r) Ϟε´ R (67^r), X (73^v), M (62^v), D (146^v) Ϟς´ R (67^v), X (73^v), M (63^r), D (147^r) Ϟζ´ R (68^v), X (74^r), M (63^r), D (147^v) Ϟη´ R (69^r), X (75^r), M (64^r), D (148^v)

Ϟγ´ 3 σοι] σε TR, MIGNE Ϟε´ 2 Τριάς] Μονάς TR 2–3 ὑποστάσεις R, D 3 ἡμᾶς σῶσον, τοὺς δοξολογοῦντας τὸ κράτος σου MIGNE Ϟς´ 2 Θεομήτορ MIGNE Ϟζ´ 2 ἐφοβήθην D 3 δείκνυσιν R, D 5 Κύριε D, MIGNE, CarmChrist, etiam in comm. ad hoc trop. (m.g. recte) : deest in R, TR Ϟη´ 2 παρόψει R, D 4 Κύριος] ὁ prae. D | ἀφιέναι TR, CarmChrist

90'

Ἐγγίξει, ψυχὴ, τὸ τέλος· | ἐγγίξει καὶ οὐ φροντίζεις, | οὐχ ἐτοιμάζῃ; | Ὁ
καιρὸς συντέμνει, διανάσθητι· | ἐγγὺς ἐπὶ θύραις ὁ Κριτὴς ἐστίν· | ὡς
ὄναρ, ὡς ἄνθος, ὁ χρόνος | τοῦ βίου τρέχει· | τί μάτην ταραπτόμεθα;

ρ'

Ἀνάνηψον, ὦ ψυχὴ μου, | τὰς πράξεις σου ἅς εἰργάσω | ἀναλογίζου, |
καὶ ταύτας ἐπόψεσι προσάγαγε, | καὶ σταγόνας στάλαξον δακρύων
σου· | εἰπὲ παρρησίᾳ τὰς πράξεις, | τὰς ἐνθυμήσεις | Χριστῷ καὶ δικαιώ-
θητι.

5

ρα'

Οὐ γέγονεν ἐν τῷ κόσμῳ | ἁμάρτημα, οὐδὲ πρᾶξις, | οὐδὲ κακία, | ἦν
ἐγώ, Σωτὴρ, οὐκ ἐπλημμέλησα | κατὰ νοῦν καὶ λόγον καὶ προαίρεσιν· |
καὶ θέσει καὶ γνώμῃ καὶ πράξει | ἐξαμαρτήσας | ὡς ἄλλος οὐδεὶς πώ-
ποτε.

5

ρβ'

Ἐντεῦθεν καὶ κατεκρίθην, | ἐντεῦθεν κατεδικάσθην | ἐγὼ ὁ τάλας | ὑπὸ
τῆς οἰκείας συνειδήσεως, | ἥς οὐδὲν ἐν κόσμῳ βιαιότερον, | Κριτά, λυ-
τρωτά μου καὶ γνώστα, | φέισαι καὶ ῥῦσαι | καὶ σῶσον με τὸν δοῦλον
σου.

5

ργ'

Ἡ κλίμαξ ἦν εἶδεν πάλαι | ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις, | δεῖγμα, ψυχὴ μου, | ♦
πρακτικῆς ὑπάρχει ἐπιβάσεως· | γνωστικῆς τυγχάνει ἀναβάσεως. | Εἰ
θέλεις οὖν πράξει καὶ γνώσει | καὶ θεωρίᾳ | βιοῦν, ἀνακαινίσθητι.

90' R (69^v), X (75^v), M (64^v), D (149^r) ρ' R (70^r), X (76^r), M (65^r), D (150^r) ρα' R
(71^v), X (78^r), M (66^r), D (152^r) ρβ' R (72^r), X (79^r), M (67^r), D (153^r) ργ' R (72^v), X
(79^v), M (67^v), D (153^v)

90' 2 ἐτοιμάζει R, D ρ' 3 ἐπόψεσι προσάγαγε] ἐπ' ὄψιν σου εισάγαγε TR
ρα' 2 κόσμῳ] βίῳ TR, MIGNE, CarmChrist 3 λόγον] γνώσιν MIGNE 4 πρᾶξιν D
ρβ' 3 οἰκείας] κακίας D | κόσμῳ] τῷ praem. CarmChrist 4 γνώστα] μου add. D
4–5 δοῦλον σου] δέλαιον TR, CarmChrist ργ' 3 ἀναβάσεως] ἀγαπήσεως D
4 πράξει D

ρδ'

- ♦ Τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας | ὑπέμεινε δι' ἔνδειαν | ὁ πατριάρχης· | καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς ἤνεγκεν, | καθημέραν κλέμματα ποιούμενος, | ποιμαίνων, πυκτεύων, δουλεύων, | ἵνα τὰς δύο | γυναῖκας εἰσαγάγηται.

ρε'

- ♦ Γυναῖκας μοι δύο νόει | τὴν πράξιν τὴν καὶ τὴν γνῶσιν | ἐν θεωρίᾳ· | τὴν μὲν Λεῖαν πράξιν ὡς πολύτεκνον· | τὴν Ῥαχὴλ δὲ γνῶσιν ὡς πολύτονον· | καὶ γὰρ ἄνευ πόνων οὐ πράξις, | οὐ θεωρία, | ψυχὴ, κατορθωθή-
5 σεται.

ρς'

- ♦ Γρηγόρησον, ὦ ψυχὴ μου, | ἀρίστευσον ὡς ὁ μέγας | ἐν πατριάρχαις, | ἵνα κτήσῃ πράξιν μετὰ γνώσεως· | ἵνα χρηματίσῃς νοῦς ὁρῶν τὸν Θεὸν | καὶ φθάσῃς τὸν ἄδυτον γνώφον | ἐν θεωρίᾳ | καὶ γένη μεγαλέμπορος.

ρζ'

- ♦ Τοὺς δώδεκα πατριάρχας | ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις | παιδοποιήσας, | μυστικῶς ἐστήριξέ σοι κλίμακα, | πρακτικῆς, ψυχὴ μου, ἀναβάσεως, | τοὺς παῖδας ὡς βάθρα, τὰς βάσεις | ὡς ἀναβάσεις | πανσόφως ὑποθέ-
5 μενος.

ρη'

- ♦ Ἦσαυ τὸν μεμισημένον | ζηλοῦσα, ψυχὴ, ἀπέδου | τῷ πτερνιστῇ σου | τὰ τοῦ πρώτου κάλλους πρωτοτόκια | καὶ τῆς πατρικῆς εὐχῆς ἐξέπεσας | καὶ δις ἐπτερνίσθης, ἀθλία, | πράξει καὶ γνώσει· | διὸ νῦν μετανόησον.

ρθ'

- (♦) Ἐδώμ ὁ Ἦσαυ ἐκλήθη, | δι' ἄκραν θηλυμανίας | ἐπιμιξίαν· | ἀκρασίᾳ γὰρ αἰὶ πυρούμενος | καὶ ταῖς ἡδοναῖς κατασπιλούμενος | Ἐδώμ ὠνομάσθη, ὃ λέγεται | θερμασία | ψυχῆς φιλαμαρτήμονος.

ρδ' R (73^v), X (81^r), M (68^v), D (155^r) ρε' R (75^v), M (70^v), D (158^r), trop. deest in X
 ρς' R (76^r), X (83^r), M (70^v–71^r), D (158^v) ρζ' R (77^r), X (84^r), M (72^v), D (161^r)
 ρη' R (78^r), X (85^{r-v}), M (73^{r-v}), D (162^v) ρθ' R (79^v), X (87^r), M (74^v), D (164^r)

ρδ' 2 ἔνδειαν] ἀνδρείαν TR ρε' 2 ἐν θεωρίᾳ] καὶ θεωρίαν R, D ρς' 3 κτίσης D (lege κτήσης) | ὡρᾶν D (lege ὁρᾶν) ρη' 2 πτερνισθῇ D ρθ' 2 θηλυμανίας] ὑλομανίας
 MIGNE⁴PP

ρι'

Ἰὼβ τὸν ἐπὶ κοπρίας | ἀκούσασα, ὦ ψυχὴ μου, | δικαιωθέντα | τὴν αὐ-
τοῦ ἀνδρείαν οὐκ ἐζήλωσας, | τὸ στερρὸν οὐκ ἔσχες τῆς προθέσεως | ἐν
πᾶσιν, οἷς ἔγνωσ, οἷς οἶδας, | οἷς ἐπειράσθης, | ἀλλ' ὥφθης ἀκαρτέ-
ρητος.

5

ρια'

Ὁ πρότερον ἐπὶ θρόνου | γυμνὸς νῦν ἐπὶ κοπρίας | καθηλωμένος· | ὁ
πολὺς ἐν τέκνοις καὶ περιβλεπτος, | ἄπαις, ἀφερείκος αἰφνίδιον· | πα-
λάτιον γὰρ τὴν κοπρίαν | καὶ μαργαρίτας | τὰ ἔλκη ἐλογίζετο.

ριβ'

Βασίλειον τὴν ἀξίαν, | διάδημα καὶ πορφύραν | ἡμφιεσμένος, | πολυκτή-
μων ἄνθρωπος καὶ δίκαιος· | πλούτῳ ἐπιβρίθων καὶ βοσκήμασιν, | ἐξ-
αίφνης τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν | τῆς βασιλείας, | πτωχεύσας ἀπεκεί-
ρατο.

5

ριγ'

Εἰ δίκαιος ἦν ἐκεῖνος | καὶ ἄμεμπτος παρὰ πάντας, | καὶ οὐκ ἀπέδρα |
τὰ τοῦ πλάνου ἔνεδρα καὶ σκάμματα, | σὺ φιλαμαρτήμων οὖσα, τάλαι-
να | ψυχὴ, τί ποιήσεις, ἐάν τι | τῶν ἀδοκῆτων | συμβῇ ἐπενεχθῆναι σοι;

ριδ'

Τὸ σῶμα κατερρυπώθην, | τὸ πνεῦμα κατεσπιλώθην, | ὅλος ἡλκώθην· |
ἀλλ' ὥς ἱατρός, Χριστέ, ἀμφότερα | διὰ μετανοίας με θεράπευσον, |
ἀπόλουσον, κάθαρον, πλύνον, | δεῖξον χιόνος, | Σωτήρ μου, καθαρώ-
τερον.

5

ρι' X (88^r), M (75^v), D (165^v), trop. deest in R ρια' X (90^v), M (77^v), D (168^v), trop.
deest in R ριβ' R (83^v), X (92^v), M (79^r), D (171^r) ριγ' R (86^r), X (94^r), M (80^r), D
(173^r) ριδ' R (86^v), X (94^v), M (80^v), D (174^r)

ρι' 4 οἷς ἔγνωσ om. MIGNE | οἶδες MIGNE | ἐπειράθης MIGNE ρια' 3 πολλοῖς X, M, D
καὶ φερέοικος TR ριβ' 2 ἀμφιέμενος MIGNE 4 τῆς δόξης D | τὴν βασιλείαν TR,
MIGNE ριγ' 4 ἐπενεχθῆναι σοι] ἐπενεχθήσεται D ριδ' 2 ὅλως D 3 με] μοι TR, μου
MIGNE 4 χιόνος – μου] Σωτήρ μου χιόνος TR

ριε´

Τὸ σῶμα σου καὶ τὸ αἶμα | σταυρούμενος ὑπὲρ πάντων | ἔθηκας, Λόγε·
| τὸ μὲν σῶμα, ἵνα ἀναπλάσῃς με· | τὸ δὲ αἶμα, ἵνα ἀποπλύνῃς με· | τὸ
πνεῦμα παρέδωκας, ἵνα | ἐμὲ προσάξῃς, | Χριστέ, τῷ σῶ γεννήτορι.

ρις´

Εἰργάσω τὴν σωτηρίαν | ἐν μέσῳ τῆς γῆς, ὁ Κτίστης, | ἵνα σωθῶμεν· |
ἐκουσίως ξύλῳ ἀνεσταύρωσαι· | ἡ Ἐδὲμ κλεισθεῖσα ἀνεφύγνυτο· | τὰ
ἄνω, τὰ κάτω, ἡ κτίσις, | τὰ ἔθνη πάντα | σωθέντα προσεκύουν σε.

ριζ´

Γενέσθω μοι κολυμβήθρα, | τὸ αἶμα τὸ ἐκ πλευρᾶς σου, | ἅμα καὶ πόμα
| τὸ πηγάσαν ὕδωρ τῆς ἀφέσεως, | ἵνα ἐκατέρωθεν καθαίρωμαι | χριό-
μενος, πίνων ὡς χρίσμα | καὶ πόμα, Λόγε, | τὰ ζωηρά σου λόγια.

ριη´

5 Γυμνὸς εἰμὶ τοῦ νυμφῶνος, | γυμνὸς εἰμὶ καὶ τοῦ γάμου, | ἅμα καὶ δεῖ-
πνου· | ἡ λαμπὰς ἐσβέσθη ὡς ἀνέλαιος· | ἡ παστὰς ἐκλείσθη μοι καθεύ-
δοντι· | τὸ δεῖπνον ἐβρώθη· ἐγὼ δὲ | χεῖρας καὶ πόδας | δεθεὶς ἔξω ἀπ-
έρριμμαι.

ριθ´

Ὁ χρόνος ὁ τῆς ζωῆς μου | ὀλίγος καὶ πλήρης πόνων | καὶ πονηρίας· |
ἀλλ´ ἐν μετανοίᾳ με παράλαβε, | καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀνακάλεσαι· | μὴ γέ-
νωμαι κτήμα ἢ βρῶμα | τοῦ ἀλλοτρίου, | Σωτήρ, αὐτός με οἰκτεiron.

ρκ´

Αὐτείδωλον ἐγενόμην | τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν μου | βλάπτων, οἰκτίρ-
μων, | ἀλλ´ ἐν μετανοίᾳ με παράλαβε | καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀνακάλεσαι· |

ριε´ R (87^v), X (96^r), M (81^v), D (175^v) ρις´ R (87^v), X (96^v), M (82^r), D (176^r) ριζ´ R
(88^v), X (97^v), M (82^v), D (177^v) ριη´ R (90^r), X (99^r), M (84^r), D (179^v) ριθ´ R (90^v),
X (100^{r-v}), M (84^v-85^v), D (180^v) ρκ´ R (91^v), M (85^v), D (181^v), trop. deest in X

ριε´ 2 σου om. MIGNE 3 ἀποπλύνεις R, D 4 παρέδωκας] Λόγε add. MIGNE | προσ-
άξεις R, D ρις´ 2 ὁ Κτίστης] οἰκτίρμον TR, οἰκτίρμων MIGNE^{app} 3 ἀνεσταύρωται D;
ἀνεσταύρωσας MIGNE 4 προσκυνούσι TR, MIGNE ριζ´ 4 πίνων] οἶνον D | λόγια] νά-
ματα D ριη´ 4-5 ἀπέρρημαι MIGNE : ἐκβέβλημαι TR, MIGNE^{app} ριθ´ 3-4 ἀνακάλε-
σαι – γένωμαι om. MIGNE 4 ἡ] μή TR, MIGNE : καὶ D ρκ´ 2-3 οἰκτίρμον TR 3 με-
τακάλεσαι MIGNE

μη γένωμαι κτήμα ἢ βρῶμα | τοῦ ἄλλοτρίου, | Σωτήρ, αὐτός με οἵκτει-
ρον.

5

ρκα'

Οὐκ ἤκουσα τῆς φωνῆς σου· | παρήκουσα τῆς Γραφῆς σου | τοῦ νομο-
θέτου· | ἀλλ' ἐν μετανοίᾳ με παράλαβε | καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀνακάλεσαι· |
μη γένωμαι κτήμα ἢ βρῶμα | τοῦ ἄλλοτρίου, | Σωτήρ, αὐτός με οἵκτει-
ρον.

5

ρκβ'

Ὑψηγορος νῦν ὑπάρχων, | θρασύς δὲ καὶ τὴν καρδίαν | εἰκῇ καὶ μάτην |
μη τῷ Φαρισαίῳ συγκαταδικάσης με· | μᾶλλον τοῦ τελώνου τὴν ταπεί-
νωσιν | παράσχου μοι, μόνε οἰκτίρμων, | δικαιοκρίτα, | Σωτήρ, αὐτός με
οἵκτειρον.

5

ρκγ'

Ἀμέριστον τῇ οὐσίᾳ, | ἀσύγχυτον τοῖς προσώποις | θεολογῶ σε, | τὴν
τριαδικὴν μίαν θεότητα | ὡς ὁμοβασίλειον καὶ σύνθρονον· | βοῶ σοι τὸ
ᾄσμα τὸ μέγα, | τὸ ἐν ὑψίστοις | τρισσῶς ὑμνολογούμενον.

ρκδ', θεοτοκίον

Καὶ τίκτεις καὶ παρθενεύεις | καὶ μένεις δι' ἀμφοτέρων | φύσει παρθέ-
νος· | ὁ τεχθεὶς καινίζει νόμους φύσεως, | ἡ νηδὺς δὲ κύει μὴ λοχεύου-
σα· | Θεὸς ὅπου θέλει, νικᾶται | φύσεως τάξις· | ποιεῖ γὰρ ὅσα βούλε-
ται.

5

ρκα' R (91^v), M (86^r), deest in X, D (181^r) ρκβ' R (92^v), X (102^r), M (87^r), D (182^v)
ρκγ' R (92^v), X (102^v), M (87^v), D (182^v) ρκδ' R (93^r), X (103^r), M (88^r), D (183^r)

4 κτήμα ἢ om. MIGNE | ἢ] μή TR 4–5 Σωτήρ – οἵκτειρον om. D ρκα' 3–5 καὶ –
οἵκτειρον om. D 3 μετακάλεσαι MIGNE 4 ἢ] μή TR ρκβ' 2 Ὑψηγόρος MIGNE | ὑπ-
άρχω TR, MIGNE | δέ] τε MIGNE : om. D | τῇ καρδίᾳ R 3 συνδικάσης TR (m.g. recte)
4 οἰκτίρμον TR 4–5 Σωτήρ – οἵκτειρον] καὶ τούτῳ συναρίθμησον TR, αὐτῷ με συν-
αρίθμησον MIGNE ρκδ' 3 καινίζεις D | δὲ κύει] δεικνύει R 3–4 λοχεύουσα D

Ὡδιῆ ε'

ρκε', ὁ εἰρμός

Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντα, φιλάνθρωπε, | φώτισον, δέομαι, | καὶ ὀδήγησον
κάμῃ | ἐν τοῖς προστάγμασί σου, | καὶ δίδαξόν με, Σωτήρ, | ποιεῖν τὸ θέ-
λημά σου.

ρκς'

Ἐν νυκτὶ τὸν βίον μου διήλθον ἀεὶ· | σκότος γὰρ γέγονε, | καὶ βαθεῖα
μοι ἀχλύς, | ἡ νῦξ τῆς ἀμαρτίας· | ἀλλ' ὥς ἡμέρας υἱόν, | Σωτήρ, ἀνά-
δειξόν με.

ρκζ'

- ♦ Τὸν Ῥουβὶμ μιμούμενος ὁ τάλας ἐγώ, | ἔπραξα ἄθεσμα | καὶ παράνομον
βουλὴν κατὰ Θεοῦ ὑφίστου, | μίανας κοίτην ἐμὴν | ὥς τοῦ πατρὸς ἐκεῖ-
νος.

ρκη'

- ♦ Ἐξομολογοῦμαι σοι, Χριστέ βασιλεῦ· | ἥμαρτον, ἥμαρτον, | ὥς οἱ πρὶν
τοῦ Ἰωσήφ | ἀδελφοὶ πεπραχότες | τὸν τῆς ἀγνείας καρπὸν | καὶ τὸν
τῆς σωφροσύνης.

ρκθ'

- ♦ Ὑπὸ τῶν συγγόνων ἡ δικαία ψυχὴ | δέδοται, πέπραται | εἰς δουλείαν ὁ
γλυκύς, | εἰς τύπον τοῦ Κυρίου· | αὕτῃ δὲ ὅλη, ψυχὴ, | ἐπράθης τοῖς
κακοῖς σου.

ρλ'

- ♦ Ἰωσήφ τὸν δίκαιον καὶ σώφρονα νοῦν | μίμησαι, τάλαινα | καὶ ἀδόκιμε
ψυχὴ, | καὶ μὴ ἀκολασταίνου | ταῖς παραλόγοις ὁρμαῖς | ἀεὶ παρανο-
μοῦσα.

ρκε' X (103^v), M (88^v), D (183^v), trop. deest in R ρκς' X (104^r), M (89^r), D (183^v),
trop. deest in R ρκζ' X (104^v), M (89^v), D (184^r), trop. deest in R ρκη' R (95^r), X
(106^r), M (91^r), D (185^r) ρκθ' R (95^v), X (107^r), M (91^v), D (185^v) ρλ' R (96^v), X
(108^v), M (92^v), D (186^r)

ρκε' 2 ὀρθρίζοντες D 3 κάμῃ] ἡμᾶς X, M | Σωτήρ om. D ρκς' 2 γέγονα D, MIGNE
3 Σῶτερ D, MIGNE ρκζ' 2 ἄθεσμον TR, MIGNE, CarmChrist ρκη' 3 τοῦ] τόν MIGNE,
CarmChrist | πεπραχότες D, TR, MIGNE, CarmChrist ρκθ' 2 δέδοτο, πέπρατο TR,
MIGNE, CarmChrist ρλ' 3 παραλόγοις] παρανόμοις CarmChrist

ρλα΄

Εἰ καὶ λάκκῳ ᾤκησεν ποτὲ Ἰωσήφ, | δέσποτα Κύριε, | ἀλλ' εἰς τύπον ♦
τῆς ταφῆς | καὶ τῆς ἐγέρσεώς σου· | ἐγὼ δὲ τί σοι ποτὲ | τοιοῦτον προσ-
ενέγκω;

ρλβ΄

Τοῦ Μωσέως ἤκουσας τὴν θήβην, ψυχὴ, | ὕδασι, κύμασι | φερομένην ♦
ποταμοῦ | ὡς ἐν θαλάμῳ πάλαι, | φυγοῦσαν δρᾶμα πικρὸν | βουλῆς φα-
ραωνίτου.

ρλγ΄

Ὡς Μωσῆς ὁ μέγας τὸν αἰγύπτιον νοῦν | πλήξασα, τάλαινα, | οὐκ ἀπ- ♦
έκτεινας, ψυχὴ, | καὶ πῶς οἰκήσεις, λέγε, | τὴν ἔρημον τῶν παθῶν, | διὰ
τῆς μετανοίας;

ρλδ΄

Εἰ τὰς μαίας ἤκουσας κτεινούσας ποτὲ | ἄνηβον, τάλαινα, | τὴν ἀρ- ♦
ρενωπὸν, ψυχὴ, | τῆς σωφροσύνης πράξιν· | νῦν ὡς ὁ μέγας Μωσῆς |
τιθηνοῦ τὴν σοφίαν.

ρλε΄

Τὰς ἐρήμους ᾤκησεν ὁ μέγας Μωσῆς· | δεῦρο δὴ μίμησαι | τὴν αὐτοῦ ♦
διαγωγὴν, | ἵνα καὶ τῆς ἐν βάτῳ | θεοφανείας, ψυχὴ, | ἐν θεωρίᾳ γένη.

ρλς΄

Τὴν Μωσέως ῥάβδον εἰκονίζου, ψυχὴ, | πλήττουσαν θάλασσαν | καὶ
πηγνύουσαν βυθόν, | εἰς τύπον σταυροῦ σου, | δι' οὗ δυνήσῃ καὶ σὺ |
μεγάλᾳ ἐκτελέσαι.

ρλα΄ R (97^r), X (109^r), M (93^r), D (186^v) ρλβ΄ R (98^v), X (111^r), M (94^v), D (188^r)
ρλγ΄ R (100^v), X (114^v), M (97^v), D (189^v) ρλδ΄ R (101^v), X (115^v), M (98^r), D (190^r)
ρλε΄ R (102^v), X (116^v), M (98^v), D (190^v) ρλς΄ R (103^v), X (118^r), M (100^r), D (191^r)

ρλβ΄ 2 φερομένη D 3 ποταμῷ D | φυγοῦσα R, D | βουλὴν D ρλγ΄ 2 πλήξασα τάλαινα
om. MIGNE 3 τῶν om. MIGNE ρλδ΄ 3 ψυχὴν D | πράξει R, D ρλε΄ 3 καὶ – βάτῳ] τῆς
ἐν τῇ βάτῳ TR ρλς΄ 3 εἰς – σου] τύπῳ σταυροῦ τοῦ θείου TR, MIGNE (m.g. recte) | δυ-
νήσει R

ρλζ'

- ♦ Ἰακωβὸν προσέφερε τὸ πῦρ τῷ Θεῷ | ἄμωμον, ἄδολον· | ἀλλ' Ὁφνεὶ καὶ Φινεές, | ὡς σύ, ψυχὴ, προσήγον | ἀλλότριον τῷ Θεῷ, | ἐρρυπωμένον βίον.

ρλη'

- ♦ Ὡς βαρὺς τὴν γνώμην Φαραὼ τῷ πικρῷ, | γέγονα, δέσποτα, | Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς, | τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, | καὶ ὑποβρύχιος νοῦς· | ἀλλὰ βοήθησόν μοι.

ρλθ'

Τῷ πηλῷ συμπέφυρμαι, ὁ τάλας, τὸν νοῦν· | πλῦνον με, δέσποτα, | τῷ λουτήρι τῶν ἐμῶν | δακρύων, δέομαί σου, | τὴν τῆς ψυχῆς μου στολὴν | λευκάνας ὡς χιόνα.

ρμ'

Ἐὰν ἐρευνήσω μου τὰ ἔργα, Σωτήρ, | ἅπαντα ἄνθρωπον | ὑπερβάντα ἐμαυτὸν | ὁρῶ ταῖς ἁμαρτίαις, | ὅτι ἐν γνώσει φρενῶν | ἥμαρτον οὐκ ἀγνοίᾳ.

ρμα'

Φεῖσαι, φεῖσαι, Κύριε, τοῦ πλάσματός σου· | ἥμαρτον, ἄνες μοι, | ὅτι φύσει καθαρὸς | αὐτὸς ὑπάρχεις μόνος | καὶ ἄλλος πλήν σου οὐδεὶς | ὑπάρχει ἔξω ῥύπου.

ρμβ'

Δι' ἐμὲ Θεὸς ὢν ἐμορφώθης ἐμέ· | ἔδειξας θαύματα | ἱασάμενος λεπρούς, | καὶ παραλύτους σφίγξας, | αἰμόρρου στήσας, Σωτήρ, | ἀφῆ κρασπέδου ῥύσιν.

ρλζ' R (105^r), X (119^v), M (101^r), D (192^{r-v}) ρλη' R (106^r), X (121^r), M (102^r), D (193^v) ρλθ' R (107^r), X (123^r), M (103^v), D (193^v) ρμ' R (108^r), X (123^r), M (104^r), D (194^r) ρμα' R (108^v), X (124^r), M (104^v), D (194^r) ρμβ' R (109^r), X (124^v), M (105^r), D (194^v)

ρλζ' 2 πῦρ τῷ] δῶρον D 3 ἐρρυπωμένον D, TR, MIGNE ρλη' 2 δέσποτα] Κύριε, ὡς TR | Ἰαννῆς MIGNE 3 ὑποβρύχιον νοῦν TR 4 μοι] με D ρλθ' 3 ψυχῆς] σαρκός TR, MIGNE ρμ' 2-3 ὑπερβάντα ἐαυτὸν R : ὑπερβάντας ἐαυτὸν D 4 ἀγνοίας D ρμα' 2 ὅτι] ὁ τῇ TR 3 ὑπάρχων TR ρμβ' 3 αἰμόρρους R, D

ρμγ'

Τὴν χαμαὶ συγκύπτουσιν μιμοῦ, ὦ ψυχὴ· | πρόσελθε, πρόσπεσον | τοῖς
ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ, | ἵνα σε ἀνορθώσῃ, | καὶ βηματίσης ὀρθῶς | τὰς τρί-
βους τοῦ Κυρίου.

ρμδ'

Εἰ καὶ φρέαρ, δέσποτα, ὑπάρχεις βαθύ, | βλῦσον μοι νάματα | ἐξ ἀχ- ♦
ράντων σου φλεβῶν, | ἵν' ὥς ἡ Σαμαρεῖτις | μηκέτι πίνων διψῶ· | ζωῆς
γὰρ ρεῖθρα βρύεις.

ρμε'

Σιλῶμ γενέσθω μοι τὰ δάκρυα, | δέσποτα Κύριε, | ἵνα νίψωμαι κἀγὼ | ♦
τὰς κόρας τῆς καρδίας, | καὶ ἴδω σου νοερῶς | τὸ φῶς τῶν προσταγμά-
των.

ρμς'

Σέ, Τριάς, δοξάζομεν, τὸν ἕνα Θεόν· | ἅγιος, ἅγιος, | ἅγιος εἶ, ὁ Πατήρ,
| ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα, | ἀπλῇ οὐσίᾳ, Μονὰς | ἀεὶ προσκυνουμένη.

ρμζ'

Ἐκ σοῦ ἡμφιάσατο τὸ φύραμά μου, | ἄφθορε, ἄμωμε, | μητροπάρθενε,
Θεὸς | ὁ κτίσας τοὺς αἰῶνας | καὶ ἥγνωσεν ἑαυτῷ | τὴν τῶν ἀνθρώπων
φύσιν.

Ἱδιὴ ζ'

ρμη', ὁ εἰρμός

Ἐβόησα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου | πρὸς τὸν οἰκτίρμονα Θεόν, | καὶ ἐπήκουσέ
μου ἐξ ἄδου κατωτάτου | καὶ ἀνήγαγεν ἐκ φθορᾶς | τὴν ζωὴν μου.

ρμγ' R (110^r), X (125^v), M (106^r), D (195^r) ρμδ' R (111^r), M (106^v), D (195^r), trop.
deest in X ρμε' R (112^v), X (126^r), M (108^v), D (196^r) ρμς' R (113^v), X (130^r), M
(109^v), D (196^r) ρμζ' R (113^v), X (130^v), M (109^v), D (196^v) ρμη' R (114^v), X (131^r),
M (110^r), D (196^v)

ρμδ' 3 διψῶν R 4 ρεῖθρον βλύζεις MIGNE : ρεῖθρον βρύεις TR ρμε' 2 δάκρυα] μου
add. TR, MIGNE (m.g. recte) 3 καρδίας] μου add. D : ψυχῆς μου MIGNE | σου] σε TR,
MIGNE : om. D 3–4 τῶν προσταγμάτων] τὸ πρὸ αἰώνων TR, τὸ προαιώνιον MIGNE
ρμς' 3 τὸ om. TR ρμζ' 2 ἡμφιέσατο CarmChrist | ἄμωμε] ἄνδρε TR, MIGNE, Carm-
Christ ρμη' 2 εἰσήκουσε MIGNE 3 ζωὴν] ψυχὴν MIGNE

ρμθ'

Τὰ δάκρυα, Σωτήρ, τῶν ὁμμάτων μου | καὶ τοὺς ἐκ βάθους στεναγμοὺς
| καθαρῶς προσφέρω, βοώσης τῆς καρδίας· | ὁ Θεός, ἡμάρτηκά σοι, |
ἰλάσθητί μοι.

ρν'

- ♦ Ἐξένευσας, ψυχή, τοῦ Κυρίου σου, | ὥσπερ Δαθὰν καὶ Ἀβειρών· | ἀλλὰ
φεῖσαι, κράξον ἐξ ἄδου κατωτάτου, | ἵνα μὴ τὸ χάσμα τῆς γῆς | σε συγ-
καλύψῃ.

ρνα'

- ♦ Ὡς δάμαλις, ψυχή, παροιστρήσασα, | ἐξωμοιώθης τῷ Ἐφραίμ· | ὡς
δορκὰς ἐκ βρόχων ἀνάσωσον τὸν βίον | πτερωθεῖσα πράξει τὸν νοὺν |
καὶ θεωρίᾳ.

ρνβ'

- ♦ Ἡ χεὶρ ἡμᾶς Μωσέως πιστώσεται, | ψυχή, πῶς δύναται Θεός, | λεπτω-
θέντα βίον λευκᾶναι καὶ καθᾶραι· | καὶ μὴ ἀπογνῶς σεαυτήν, | κἂν ἐλε-
πρώθης.

ρνγ'

Τὰ κύματα, Σωτήρ, τῶν πταισμάτων μου, | ὡς ἐν θαλάσῃ Ἐρυθρᾷ, |
ἐπαναστραφέντα ἐκάλυψέ με ἄφνω, | ὡς τοὺς Αἰγυπτίους ποτὲ | καὶ
τοὺς τριστάτας.

ρμθ' *R* (115^r), *X* (131^v), *M* (110^v), *D* (197^r) ρν' *R* (116^r), *X* (132^v), *M* (111^r), *D* (197^r)
ρνα' *R* (117^v), *X* (135^v), *M* (112^v), *D* (198^v) ρνβ' *R* (119^r), *X* (137^r), *M* (115^r), *D*
(199^v) ρνγ' *R* (120^v), *M* (116^r), *D* (200^{r-v}), trop. deest in *X*

ρμθ' 2 ὀφθαλμῶν MIGNE 3 προσφέρων TR | βοῶ σοι ἐκ καρδίας TR | ὁ] ὦ TR, MIGNE
ρν' 3 ἐξ – κατωτάτου] ἐξ ὅλης τῆς καρδίας MIGNE 3–4 συγκαλύψει *R*
ρνα' 3 πτερωθεῖσα] πετρωθεῖσα MIGNE 3–4 πράξει – θεωρίᾳ correxi sec. MIGNE (cf.
comm. ad hoc trop., lin. 144–145: πτερωθεῖσα δὲ πράξει τὸν νοῦν) : πρᾶξιν καὶ νοῦν
καὶ θεωρίαν *R* : πράξει καὶ νῶ καὶ θεωρίᾳ TR, CarmChrist : πράξει καὶ νοῦν καὶ θεωρίᾳ
D ρνβ' 2 πιστώσεται TR, CarmChrist 3 βίῳ *D* 3–4 λεπτωθῆς MIGNE : ἐρρυπώθης
TR

ρνδ'

Ἀγνώμονα, ψυχὴ, τὴν προαίρεσιν | ἔσχες, ὡς πρὶν ὁ Ἰσραήλ· | τοῦ γὰρ
θεοῦ μάννα προέκρινας ἀλόγως | τὴν φιλήδονον τῶν παθῶν | ἀδηφα-
γίαν. ♦

ρνε'

Τὰ ὕεια κρέη καὶ τοὺς λέβητας | καὶ τὴν αἰγύπτιον τροφήν, | τῆς ἐπ-
ουρανίου προέκρινας, ψυχὴ μου, | ὡς ὁ πρὶν ἀγνῶμων λαὸς | ἐν τῇ ἐρή-
μῳ. ♦

ρνς'

Τὰ φρέατα, ψυχὴ, προετίμησας | τῶν χαναναίων ἐννοιῶν, | τῆς φλεβὸς
τὴν πέτραν, ἐξ ἧς ὁ τῆς σοφίας | ὡς κρατὴρ προχέει κρουνοὺς | θεολο-
γίας. ♦

ρνζ'

Ὡς ἔπληξε Μωσῆς ὁ θεράπων σου | ῥάβδῳ τὴν πέτραν, τυπικῶς | τὴν
ζωοποιόν σου πλευρὰν προδιετύπου, | ἐξ ἧς πάντες πόμα ζωῆς, | Σω-
τήρ, ἀντλοῦμεν. ♦

ρνη'

Ἐρευνήσον, ψυχὴ, κατασκόπευσον, | ὡς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, | τῆς κλη-
ροδοσίας τὴν γῆν, ὅποια ἐστίν, | καὶ κατοίκησον ἐν αὐτῇ | δι' εὐνομίας. ♦

ρνθ'

Ἀντίστηθι καὶ καταπολέμησον, | ὡς Ἰησοῦς τὸν Ἀμαλήκ, | τῆς σαρκὸς
τὰ πάθη, καὶ τοὺς Γαβωνίτας, | τοὺς ἀπατηλοὺς λογισμοὺς | ἀεὶ νι-
κῶσα. ♦

ρνδ' R (121^v), X (139^v), M (117^r), D (200^v) ρνε' R (122^r), X (140^v), M (117^v), D (201^r) ρνς' R (123^v), X (141^v), M (118^v), D (201^v) ρνζ' R (124^r), X (142^v), M (119^r), D (202^r) ρνη' R (125^r), X (144^r), M (120^v), D (203^v) ρνθ' R (126^r), X (144^v), M (121^r), D (203^v)

ρνδ' 2 παραίνεσιν D ρνε' 2 κρέα TR, MIGNE ρνς' 3 τῆς πέτρας TR, MIGNE | ὁ] σὺ TR | ὡς κρατὴρ] ποταμός MIGNE ρνη' 2 κατασκόπησον MIGNE 3 ἔστιν R | εὐνομίαν R, D ρνθ' 2 ἀνάστηθι D, MIGNE

ρξ'

- ♦ Διάβηθι τοῦ χρόνου τὴν ῥέουσιν | φύσιν, ὡς πρὶν ἢ κιβωτός, | καὶ τῆς γῆς ἐκείνης γενοῦ ἐν κατασχέσει | τῆς ἐπαγγελίας, ψυχῇ· | Θεὸς κελεύει.

ρξα'

Ὡς ἔσωσας τὸν Πέτρον βοήσαντα, | σῶσον προφθάσας με, Σωτήρ, | τοῦ θηρός με ῥῦσαι, ἐκτείνας σου τὴν χεῖρα | καὶ ἀνάγαγε τοῦ βυθοῦ | τῆς ἁμαρτίας.

ρξβ'

Ἐγώ εἰμι, Σωτήρ, ἦν ἀπώλεσας | πάλαι βασιλείον δραγμὴν· | ἀλλ' ἀν-
άψας λύχον τὸν πρόδρομόν σου, Λόγε, | ἀναζήτησον καὶ εὗρε | τὴν σὴν εἰκόνα.

ρξγ'

Λιμένα σε γινώσκω γαλήνιον, | δέσποτα, δέσποτα Χριστέ· | ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδύτων βυθῶν τῆς ἁμαρτίας | καὶ τῆς ἀπογνώσεώς μου | προφθάσας ῥῦσαι.

ρξδ'

Τριάς εἰμι ἀπλῇ ἀδιαίρετος, | διαιρετὴ προσωπικῶς | καὶ Μονὰς ὑπάρ-
χω τῇ φύσει ἡνωμένη, | ὁ Πατὴρ φησὶν, ὁ Υἱὸς | καὶ θεῖον Πνεῦμα.

ρξε', θεοτοκίον

Ἡ μήτρα σου Θεὸν ἡμῖν ἔτεκε | μεμορφωμένον καθ' ἡμᾶς, | ἀλλ' ὡς
Κτίστην πάντων δυσώπει, Θεοτόκε, | ἵνα ταῖς πρεσβείαις ταῖς σαῖς | δι-
καιωθῶμεν.

ρξ' R (126^v), X (145^r), M (121^v), D (203^v) ρξα' R (129^r), X (148^r), M (123^v), D (205^v)
ρξβ' R (130^v), X (149^r), M (124^v), D (206^r) ρξγ' R (131^v), X (150^r), M (125^v), D
(206^r) ρξδ' R (133^r), X (151^r), M (126^r), D (206^v) ρξε' R (133^r), X (151^v), M (126^v),
D (207^r)

ρξα' 2 Πέτρον] Ἰωνᾶν TR 3 ῥεῦσαι MIGNE ρξβ' 2 δραγμὴν TR, MIGNE 3 τὸν –
Λόγε] τὸν σόν, Θεὲ καὶ Λ. TR ρξγ' 2 δέσποτα¹ om. MIGNE 3 ἀδύτων] ὑδάτων R
βυθόν R | ἀπογνώσεώς μου] ἀπογνώσεως, με TR, MIGNE ρξδ' 3 ὁ²] καὶ TR
ρξε' 2 ἡμῖν ἔτεκε] τέτοκε D, MIGNE | ἀλλ' ὃν MIGNE, (supra lin. scr.) D

Οἱ μακαρισμοί. Ἦχος πλάγιος β´. Πρὸς τό· Οἱ ὅσοί σου παῖδες
ρξς´

Ληστήν τοῦ παραδείσου, Χριστέ, | πολίτην ἐπὶ σταυροῦ σοι βοήσαντα |
τὸ «μνήσθητί μου» προαπειργάσω· | αὐτοῦ τῆς μετανοίας | ἄξιωσον
καὶ τὸν ἀνάξιον.

ρξζ´

Τὸν Μανωὲ ἀκούεις πάλαι, ψυχὴ μου, | Θεοῦ ἐν φαντασίᾳ γενόμενον | ♦
καὶ τὸν ἐκ στείρας τότε λαβόντα | καρπὸν ἐπαγγελίας· | αὐτοῦ τὸ εὐσε-
βὲς μιμησώμεθα.

ρξη´

Τὴν τοῦ Σαμψὼν ζηλώσασα ῥαθυμίαν | τὴν δόξαν ἀπεκείρω τῶν ἔργων | ♦
σου, | ψυχὴ, προδοῦσα τοῖς ἄλλοφύλοις | διὰ φιληδονίας | τὴν σὺ φρονα
ζωὴν καὶ μακάριον.

ρξθ´

Ὅ πρὶν ἐν σιαγόνι ὄνου νικήσας | τοὺς ἄλλοφύλους, νῦν παρανάλωμα | ♦
τῆς ἐμπαθοῦς λαγνείας εὗρέθη· | ἄλλ’ ἔκφυγε, ψυχὴ μου, | τὴν μίμησιν,
τὴν πρᾶξιν, τὴν χάνωνσιν.

ρο´

Βαράκ καὶ Ἰεφθάε οἱ στρατιάρχαι, | κριταὶ τοῦ Ἰσραὴλ προεκρίθησαν, | ♦
μεθ’ ὧν Δεβόρρα ἡ ἄρρενόφρων· | αὐτῶν ταῖς ἀριστεταῖς, | ψυχὴ, ἀρρε-
νωθεῖσα κρατύνθητι.

ροα´

Τὴν Ἰαὴλ ἀνδρεῖαν ἔγνωσ, ψυχὴ μου, | τὴν τὸν Σισάρα πρὶν σκολοπίσα- ♦
σαν | καὶ σωτηρίαν ἐργασαμένην· | τὸν πάσσαλον ἀκούεις, | δι’ οὗ σοι ὁ
σταυρὸς εἰκονίζεται.

ρξς´ *R* (135^r), *X* (152^r), *M* (127^r), *D* (207^r) ρξζ´ *R* (136^r), *X* (153^r), *M* (127^v), *D* (207^v)
ρξη´ *R* (139^r), *X* (156^r), *M* (130^r), *D* (209^v) ρξθ´ *R* (141^v), *X* (159^r), *M* (132^r), *D* (212^r)
ρο´ *R* (143^r), *X* (161^r), *M* (134^r), *D* (213^v) ροα´ *R* (144^v), *X* (163^v), *M* (136^r), *D* (215^r)

5 Οἱ μακαρισμοί] Κοντάκιον (Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου). Οἶκος (Τὸ τοῦ Χριστοῦ ἰατρεῖον)
ante οἱ μακ. scr. *R* | παῖδες] εἰρμός add. *D* ρξς´ 2 βοῶντα MIGNE (m.g. recte) : ἀνα-
βοήσαντα TR 3 προειργάσω MIGNE ρξθ´ 2 ἐν om. MIGNE | τοῖς ἄλλοφύλοις *R*, *D*
3 εὗρέθη] κατέστη *D* ροα´ 2 Ἰωήλ TR, MIGNE

ροβ´

- ♦ Θύσον, ψυχή, θυσίαν ἐπαινουμένην· | πράξιν ὡς θυγατέρα προσάγαγε | τῆς Ἰεφθάε καθαρωτέραν, | καὶ σφάξον ὥσπερ θῦμα | τὰ πάθη τῆς σαρκὸς τῷ Κυρίῳ σου.

ρογ´

- ♦ Τοῦ Γεδεὼν τὸν πόκον νόει, ψυχή μου· | ἐξ οὐρανοῦ τὴν δρόσον ὑπόδεξαι· | καὶ λάψον ὥσπερ κύων· καὶ πίε | τὸ νᾶμα τὸ ἐκ νόμου | ῥύνει τῇ ἀποθλίψει τοῦ γράμματος.

ροδ´

- ♦ Ἦλεϊ τοῦ ἱερέως τὴν καταδίκην, | ψυχή μου, ἐπεσπάσω δι´ ἔνδειαν | φρενῶν, ἀνασχομένη τὰ πάθη | ἐν σοί, ὥσπερ ἐκεῖνος | τὰ τέκνα ἐνεργεῖν τὰ παράνομα.

ροε´

- ♦ Ἐν τοῖς κριταῖς Λευΐτης δι´ ἀμέλειαν | τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ταῖς δώδεκα | φυλαῖς διεῖλεν, ἵνα, ψυχή μου, | τὸ μῖσος θριαμβεύσῃ | τὸ ἐκ Βενιαμίν, τὸ παράνομον.

ρος´

- ♦ Ἡ φιλοσώφρων Ἄννα προσευχομένη | τὰ χεῖλη μὲν ἐκίνει πρὸς αἵνεσιν, | φωνὴ δὲ ταύτης οὐκ ἐξηχεῖτο· | ἀλλ´ ὅμως στεῖρα οὖσα | υἱὸν τῆς προσευχῆς τίκτει ἄξιον.

ροζ´

- ♦ Ἐν τοῖς κριταῖς ὁ Ἄννης γόνος ἐκλήθη | ὁ μέγας Σαμουὴλ, ὃν ἐθρέψατο | ἡ Ἀρμαθαὶμ ἐν οἴκῳ Κυρίου· | αὐτὸν ζήλου, ψυχή μου, | καὶ κρίνον πρὸ τῶν ἄλλων τὰ ἔργα σου.

ροβ´ R (150^r), X (170^v), M (141^r), D (219^r) **ρογ´** R (61^r, folio transposito), X (172^v), M (142^v), D (220^v) **ροδ´** R (155^r), M (145^v), D (222^v), trop. deest in X **ροε´** R (156^v), M (146^v), D (223^r), trop. deest in X **ρος´** R (159^r), X (178^v), M (149^r), D (225^r) **ροζ´** R (160^r), X (179^r), M (149^v), D (225^v)

ρογ´ 3 λάψον] κῦψον TR, MIGNE **ροδ´** 2 ἀπεσπάσω MIGNE 3 κακεῖνος MIGNE **ροε´** 2 διαμελίαν R : διαμελείας D : δι´ ἐμμελείας TR, MIGNE 3 διεῖλεν – μου] διεῖλε, ψυχή μου, ἵνα TR | ἵνα om. MIGNE | μῖσος MIGNE **ροζ´** 2 ἐκρίθη γόνος TR, MIGNE 3 κρίνε TR, κρίναι MIGNE : κρίνων D

ροη'

Δαυιδ εἰς βασιλέα ἐκλελεγμένος | βασιλικῶς ἐχρίσθη τῷ κέρατι | τοῦ
θεοῦ μύρου· σὺ οὖν, ψυχὴ μου, | τὴν ἄνω βασιλείαν, | εἰ θέλεις, μύρω
χρῆσαι τοῖς δάκρυσιν. ♦

ροθ'

Ἐλέησον τὸ πλάσμα σου, ἐλεήμων· | οἵκτειρον τῶν χειρῶν σου τὸ ποίη-
μα | καὶ φεῖσαι πάντων ἡμαρτηκότων, | κάμοι τοῦ ὑπὲρ πάντας | τοῖς
σοῖς ὑποπεσόντι προστάγμασιν.

ρπ'

Ἀνάρχῳ καὶ γεννήσει τε καὶ προόδῳ | Πατέρα προσκυνῶ τὸν γεννή-
σαντα, | Υἱὸν δοξάζω τὸν γεννηθέντα· | ὕμνῳ τὸ συνεκλάμπον | Πατρί
τε καὶ Υἱῷ Πνεῦμα ἅγιον.

ρπα', θεοτοκίον

Τὸν ὑπὲρ φύσιν τόκον σου προσκυνούμεν· | τὴν κατὰ φύσιν δόξαν τοῦ
βρέφους σου | μὴ διαιροῦντες, Θεογεννήτορ· | ὁ εἷς γὰρ τῷ προσώπῳ |
διττὸς ὁμολογεῖται ταῖς φύσεσιν.

Ἱδιὴ ζ'

ρπβ', ὁ εἰρμός

Ἡμάρτομεν, ἡνομήσαμεν, | ἡδικήσαμεν ἐνώπιόν σου, | οὐδὲ συνετηρή-
σαμεν, οὐδὲ | ἐποίησαμεν, | καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν· | ἀλλὰ μὴ παραδῶς
ἡμᾶς εἰς τέλος, | ὁ τῶν πατέρων Θεός.

ροη' R (160^v), X (179^v), M (150^r), D (226^r) ροθ' R (164^r), X (183^v), M (153^r), D
(228^v–229^r) ρπ' R (164^v), X (184^r), M (153^v), D (229^r) ρπα' R (164^v), X (184^v), M
(153^v), D (229^r) ρπβ' R (165^r), X (185^v), M (154^v), D (229^v)

ροθ' 2 ἐλεῆμον TR 3–4 κάμοι – προστάγμασιν R (etiam in comm. ad hoc trop.), D :
κάμου τοῦ ὑπὲρ πάντας τὰ σὰ ὑπεριδόντος προστάγματα TR : κάμου τοῦ ὑπὲρ πάντας
τοῖς σοῖς ὑπεριδόντος προστάγμασιν Migne ρπ' 2 καὶ¹ – καὶ²] καὶ γεννηθέντι, καὶ
Migne : om. D | προσκυνῶν TR 3 Υἱὸν] καὶ add. Migne 4 Πνεῦμα] τό praem.
Migne ρπα' 4 διττῶς R, D

ρπγ'

Ἡμάρτηκα, ἐπλημμέλησα | καὶ ἠθέτησα τὴν ἐντολήν σου, | ὅτι ἐν ἁμαρ-
τίαις προήχθην | καὶ προσέθηκα | τῷ μῶλωπι τραῦμα ἐμοί· | ἀλλ' αὐτός
με ἐλέησον ὡς εὖσπλαγχνος | καὶ ἐλεήμων Θεός.

ρπδ'

Τὰ κρύφια τῆς καρδίας μου | ἐξηγόρευσα σοὶ τῷ Κριτῇ μου· | ἶδε τὴν
ταπείνωσιν, ἶδε | καὶ τὴν θλίψιν μου | καὶ πρόσχευς τῇ κρίσει μου νῦν· |
καὶ αὐτός με ἐλέησον ὡς εὖσπλαγχνος, | ὁ τῶν πατέρων Θεός.

ρπε'

- ♦ Σαοὺλ ποτέ, ὡς ἀπώλεσε | τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ψυχὴ, τὰς ὄνους, | πάρ-
εργον τὸ βασιλεῖον εὗρεν | πρὸς ἀνάρρησιν· | ἀλλ' ὅρα, μὴ λάθῃς σαυ-
τὴν | τὰς κτηνώδεις ὀρέξεις σου προκρίνουσα | τῆς βασιλείας Χριστοῦ.

ρπς'

- ♦ Δαυὶδ ποτὲ ὁ πατρόθεος | εἰ καὶ ἥμαρτε διττῶς, ψυχὴ μου, | βέλει μὲν
τοξευθεὶς τῆς μοιχείας, | τῷ δὲ δόρατι | ἀλούς τῆς τοῦ φόνου ποινῆς· |
ἀλλ' αὐτὴ τὰ βαρύτερα τῶν ἔργων νοσεῖς | ταῖς καταγνώμην ὀρμαῖς.

ρπζ'

- ♦ Συνῆψε μὲν ὁ Δαυὶδ ποτὲ | ἀνομήματι τὴν ἀνομίαν· | φόνῳ δὲ τὴν μοι-
χείαν ἐκίρνα, | τὴν μετάνοιαν | διπλὴν παραδείξας εὐθύς· | ἀλλ' αὐτὴ
πονηρότερα εἰργάσω, ψυχὴ, | μὴ μεταγνοῦσα Θεῷ.

(♦) ρπη'

Δαυὶδ ποτὲ ἀνεστήλωσε | συγγραψάμενος ὡς ἐν εἰκόνι | ὕμνον, δι' οὗ
τὴν πρᾶξιν ἐλέγχει | ἣν εἰργάσατο, | κραυγάζων· «ἐλέησόν με, | σοὶ γὰρ
μόνῳ ἐξήμαρτον τῷ πάντων Θεῷ· | αὐτὸς καθάρισόν με».

ρπγ' R (165^v), X (186^{r-v}), M (155^v), D (229^v) ρπδ' R (166^r), X (187^r), M (155^v–156^r),
D (230^r) ρπε' R (166^v), X (187^r), M (156^r), D (230^r) ρπς' R (169^v), X (190^v), M
(158^v), D (233^r) ρπζ' R (171^v), X (192^v), M (160^v), D (234^r) ρπη' R (172^v), X (193^v),
M (161^r), D (234^v)

ρπγ' 2 τὰς ἐντολάς D 2–3 ἁμαρτίαις] ἀνομίαις D 3 τοῖς μῶλωπι TR, MIGNE,
CarmChrist 4 με om. MIGNE | καὶ ἐλεήμων] ὁ τῶν πατέρων TR, MIGNE ρπδ' 2 ἶδε]
μου add. D, TR, MIGNE, CarmChrist (m.g. recte) 3 νῦν om. D, MIGNE 4 ὡς
εὖσπλαγχνος om. D | Θεός om. R, D ρπε' 3 ἀνάρρυσιν R, D, TR, MIGNE^{app} 4 τῆς –
Χριστοῦ] τὴν βασιλείαν Θεοῦ D ρπζ' 2 δὲ] γάρ TR, MIGNE 3 διπλὴν – εὐθύς] εὐθύς
παραδείξας διπλὴν TR, MIGNE, CarmChrist

ρπθ'

Ἦ κιβωτὸς ὡς ἐφέρετο | ἐπιδίφριος Ὁζὰν ἐκείνος, | ὅτε ἀνατραπέντος ♦
τοῦ μόσχου | μόνον ἦφατο, | Θεοῦ ἐπειράθη ὀργῆς· | ἀλλ' αὐτοῦ τὴν
αὐθάδειαν φυγοῦσα, ψυχὴ, | σέβου τὰ θεῖα καλῶς.

ρθ'

Ἀκήκοας τὸν Ἀβεσσαλώμ, | πῶς τῆς φύσεως ἀντεξανέστη· | ἔγνωσ τὰς ♦
ἐναγείς αὐτοῦ πράξεις, | αἷς ἐξύβρισε | τὴν κοίτην Δαυίδ, τοῦ πατρός· |
ἀλλ' αὐτὴ ἐμιμήσω τὰς αὐτοῦ ἐμπαθείς | καὶ παραλόγους ὁρμάς.

ρθα'

Ὑπέταξας τὸ ἀδούλωτόν | σου ἀξίωμα τῷ σώματί σου· | ἄλλον γὰρ ♦
Ἀχιτόφελ εὐροῦσα | τὸν ἐχθρόν, ψυχὴ, | συνήλθες ταῖς τούτου βουλαῖς·
| ἀλλ' αὐτὰς διεσκέδασεν αὐτὸς ὁ Χριστός, | ἵνα σὺ πάντως σωθῇς.

ρθβ'

Ὁ Σολομών ὁ θαυμάσιος, | ὁ καὶ χάριτος σοφίας πλήρης, | οὗτος τὸ ♦
πονηρὸν ἐναντίον | τοῦ Θεοῦ ποτὲ | ποιήσας ἀπέστη αὐτοῦ, | ᾧ αὐτὴ
τὸν ἐπάρατόν σου βίον, ψυχὴ, | προσαφωμοίωσας.

ρθγ'

Ταῖς ἡδοναῖς ἐξελκόμενος | τῶν παθῶν αὐτοῦ κατερρυποῦτο, | οἱμοι, ὁ ♦
ἐραστής τῆς σοφίας, | ἐραστής πορνῶν | γυναικῶν καὶ ξένος Θεοῦ· | ὃν
αὐτὴ ἐμιμήσω κατὰ νοῦν, ᾧ ψυχὴ, | ἡδυπαθείαις αἰσχροῖς.

ρθδ'

Τὸν Ῥοβοὰμ παρεζήλωσας | ἀλογήσασα βουλὴν πατέρων, | ἅμα δὲ καὶ ♦
τὸν κάκιστον δοῦλον | Ἱεροβοὰμ | τὸν πρὶν ἀποστάτην, ψυχὴ· | ἀλλὰ
φύγε τὴν μίμησιν καὶ κράζε Θεῷ· | «ἤμαρτον, οἴκτειρόν με».

ρπθ' R (173^r), X (194^r), M (161^v), D (234^v) ρθ' R (177^r), X (194^v), M (164^v), D (236^v)
ρθα' X (201^{r-v}), M (166^r), D (239^r), trop. deest in X ρθβ' R (181^r), X (204^r), M (168^r),
D (241^r) ρθγ' R (182^r), X (205^v), M (169^r), D (242^r) ρθδ' R (183^v), X (207^r), M
(170^v), D (243^r)

ρπθ' 2 Ὁζά TR ρθ' 2 τὸν] τοῦ TR, MIGNE 3 πατρός scripsi sec. TR, MIGNE (m.g.) :
αὐτοῦ add. R, D 4 παραλόγους] φίληδόνους TR, MIGNE ρθα' 3 Ἀρχιτόφελ TR,
MIGNE | τὸν ἐχθρόν om. D ρθβ' 2 πλήρης] πλάτος R 3 αὐτοῦ] ἀπ' αὐτοῦ D | ᾧ] οὐ
R, D ρθγ' 3 γυναικῶν] ἐφάνη TR ρθδ' 2 ἀλογήσασα – πατέρων] ἀλογήσαντα βουλὴν
πατρῶν TR, ἀλογήσαντα βουλῆς πατρῶας MIGNE 4 φεῦγε TR, MIGNE | κράζον
MIGNE

ρφε'

- ♦ Τοῦ Μανασσῆ ἐπεσώρευσας | τὰ ἐγκλήματα τῇ προαιρέσει | στήσασα
ὡς βδελύγματα πάθη | καὶ πληθύνασα, | ψυχὴ, προσοχθίσματα· | ἀλλ'
αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν ζηλοῦσα θερμῶς | κτῆσαι κατάνυξιν.

ρφς'

- ♦ Τὸν Ἀχαάβ παρεζήλωσας | τοῖς μιάσμασι, ψυχὴ μου· οἶμοι, | γέγονας
σαρκικῶν μολυσμάτων | καταγώγιον | καὶ σκευὸς αἰσχρὸν τῶν παθῶν· |
ἀλλ' ἐκ βάθους σου στέναξον καὶ λέγε Θεῷ | τὰς ἁμαρτίας σου.

ρφζ'

- ♦ Ἐκλείσθη σοι οὐρανός, ψυχὴ, | καὶ λιμὸς Θεοῦ κατέλαβέ σε, | ὅτε τοῖς
Ἥλιου τοῦ Θεοβίτου, | ὡς ὁ Ἀχαάβ | ἠπείθησας λόγοις ποτέ, | ἀλλὰ τῇ
Σαραφθία ὁμοιώθητι, | θρέψον προφήτου ψυχὴν.

ρφη'

Προσπίπτω σοι καὶ προσάγω σοι | ὥσπερ δάκρυα τὰ ῥήματά μου· |
ἤμαρτον ὡς οὐχ ἤμαρτεν πόρνη, | καὶ ἡνόμησα | ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἐπὶ
γῆς· | ἀλλ' οἰκτείρησον, δέσποτα, τὸ ποίημά σου | καὶ ἀνακάλεσάι με.

ρφθ'

Κατέχωσα τὴν εἰκόνα σου | καὶ παρέφθειρα τὴν ἐντολήν σου· | ὅλον
ἀπημαυρώθη τὸ κάλλος | καὶ τοῖς πάθεσιν | ἐσβέσθη, Σωτήρ, ἡ λαμπάς·
| ἀλλ' οἰκτείρας ἀπόδος μοι, ὡς ψάλλει Δαυίδ, | τὴν ἀγαλλίασιν.

σ'

Ἐπίστρεψον, μετανόησον, | ἀνακάλυψον τὰ κεκρυμμένα, | λέγε Θεῷ τῷ
πάντα εἰδότη· | «σὺ γινώσκεις μου | τὰ κρύφια, μόνε Σωτήρ, | ἀλλ' αὐ-
τός με ἐλέησον», ὡς ψάλλει Δαυίδ, | «κατὰ τὸ ἔλεός σου».

ρφε' R (184^v), X (208^v), M (171^v), D (244^r) ρφς' R (186^r), X (209^r), M (172^v), D (245^r) ρφζ' R (187^r), X (209^v), M (173^r), D (245^v) ρφη' R (192^r), X (213^v), D (249^v), M (177^r) ρφθ' R (192^v), X (214^r), D (249^v), M (177^v) σ' R (193^v), X (214^v), D (250^r), M (178^r)

ρφε' 3 πληθύνουσα TR, MIGNE ρφς' 4 ἀλλ – στέναξον] ἀλλὰ φεῦγε τὴν μίμησιν TR, MIGNE ρφζ' 3–4 ἀλλὰ – θρέψον] ἀλλὰ τὴν Σεραφθίαν, σὺ θρέψον MIGNE : ἀλλὰ πρεσβύτας μιμουμένη, σὺ θρέψον MIGNE^{app} 3–4 τῇ Σαραφθίᾳ] πρεσβύτας ρφθ' 2 Κατέχρωσα TR 3 ἀπημαυρώθην R : ἀπεμαυρώθη MIGNE | ἐσβέσθην R σ' 3 πάντα] τὰ praem. TR, MIGNE | μόνος, Σῶτερ MIGNE 3–4 ἀλλ αὐτός] καὶ αὐτός TR, MIGNE

σα'

Τριάς ἀπλή, ἀδιαίρετε, | τρισυπόστατε Μονὰς ἁγία, | φῶτα καὶ φῶς καὶ
ἅγια τρία | καὶ ἐν ἁγιον | ὑμνεῖται Θεὸς ἡ Τριάς· | ἀλλ' ἀνύμνησον,
ὑμνησον ζωὴν καὶ ζωάς, | ψυχὴ, τὸν πάντων Θεόν.

σβ'

Ὑμνοῦμεν σε, εὐλογοῦμεν σε, | προσκυνοῦμεν σε, Θεογεννήτορ, | ὅτι
τῆς ἀχωρίστου Τριάδος | ἀπεκύησας | τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν Θεόν· | καὶ
αὕτη προηnéφξας ἡμῖν τοῖς ἐν γῇ | τὰ ἐπουράνια.

ᾠδὴ η'

σγ', ὁ εἰρμός

Ὅν στρατιαὶ οὐρανῶν δοξάζουσι | καὶ φρίττει τὰ Χερουβὶμ | καὶ τὰ
Σεραφίμ· | πᾶσα πνοὴ καὶ κτίσις | ὑμνεῖτε, εὐλογεῖτε | καὶ ὑπερυψοῦτε |
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

σδ'

Ἡμαρτηκότα, Σωτήρ, ἐλέησον, | διέγειρόν μου τὸν νοῦν | πρὸς ἐπι-
στροφὴν· | δέξαι μετανοοῦντα, | οἰκτείρησον βοῶντα· | «ἡμαρτόν σοι,
σῶσον· | ἡνόμησα, ἐλέησόν με».

σε'

Ὁ διφρελάτης Ἡλίας ἄρματι | ταῖς ἀρεταῖς ἐπιβάς, | ὡς εἰς οὐρανούς | ♦
ἦγετο ὑπεράνω | ποτὲ τῶν ἐπιγείων· | τούτου, ὦ ψυχὴ μου, | τὴν ἄνοδον
ἀναλογίζου.

σα' R (195^r), X (215^v–216^r), D (250^v), M (178^v) σβ' R (195^v), X (216^r), D (251^r), M
(179^r) σγ' R (196^r), X (216^v), D (251^r), M (179^r) σδ' R (196^v), X (216^v), D (251^r), M
(179^v) σε' X (217^r), M (180^r), D (251^v), trop. deest in R

σα' 2 Τριάς] Μονὰς TR | τρισυπόστατε Μονὰς] ὁμοούσιε, Μονὰς CarmChrist, (Τριάς)
TR | τρισυπόστατε – ἁγία] ὁμοούσιε καὶ φύσις μία MIGNE 4 ὑμνησον] δόξασον TR,
MIGNE, CarmChrist | ζωῆς MIGNE σβ' 3 Χριστὸν τὸν] Υἱὸν καὶ TR, MIGNE, Carm-
Christ σγ' 2 καὶ φρίττει] ὃν φρίσσει MIGNE 3 ὑπερυψοῦτε] αὐτόν add. TR 4 τοὺς
αἰῶνας om. MIGNE σδ' 4 σῶσον] μόνω MIGNE σε' 2 διφρελάτης TR, CarmChrist
οὐρανόν TR, CarmChrist 3 ὦ] οὖν TR, MIGNE, CarmChrist

σς'

- ♦ Ὁ Ἑλισαῖος ποτὲ δεξάμενος | τὴν μηλωτὴν Ἥλιου | ἔλαβε διπλὴν | χάριν παρὰ Κυρίου· | αὐτὴ δέ, ὦ ψυχὴ μου, | ταύτης οὐ μετέσχε· | τῆς χάριτος δι' ἀκρασίαν.

σζ'

- ♦ Τοῦ Ἰορδάνου τὸ ρεῖθρον πρότερον | τῇ μηλωτῇ Ἥλιου | δι' Ἑλισαῖ· | ἔστη ἔνθα καὶ ἔνθα· | αὐτὴ δέ, ὦ ψυχὴ μου, | ταύτης οὐ μετέσχε· | τῆς χάριτος δι' ἀκρασίαν.

ση'

- ♦ Ἡ Σωμανίτις ποτὲ τὸν δίκαιον | ἐξένισεν, ὦ ψυχὴ, | γνώμη ἀγαθῇ· | σὺ δὲ οὐκ εἰσοικίσω | οὐ ξένον, οὐχ ὀδίτην· | ὅθεν τοῦ νυμφῶνος | ῥιφήσῃ ἔξω θρηνηδοῦσα.

σθ'

- ♦ Τοῦ Γιεζῆ ἐμιμήσω, τάλαινα, | τὴν γνώμην τὴν ῥυπαρὰν | πάντοτε, ψυχὴ· | οὐ τὴν φιλαργυρίαν | ἀπόθου κἄν ἐν γήρει· | φεῦγε τῆς γεέννης | τὸ πῦρ ἐκστᾶσα τῶν κακῶν σου.

σί'

- ♦ Σὺ τὸν Ὁζίαν, ψυχὴ, ζηλώσασα | τὴν τούτου λέπραν ἐν σοὶ | ἔσχε· ἐν διπλῷ· | ἄτοπα γὰρ λογίζῃ, | παράνομα δὲ πράττει· | ἄφες ἃ κατέχεις | καὶ πρόσδραμε τῇ μετανοίᾳ.

σια'

- ♦ Τοὺς Νινευίτας, ψυχὴ, ἀκήκοας | μετανοοῦντας Θεῷ | σάκκῳ καὶ σποδῷ | τούτους οὐκ ἐμιμήσω, | ἀλλ' ὥφθης σκαιοτέρα | πάντων τῶν πρὸ νόμου | καὶ μετὰ νόμον ἐπταικότων.

σς' X (220^r), M (182^r), D (253^v), trop. deest in R σζ' X (221^r), M (182^v), D (253^v), trop. deest in R ση' X (223^r), M (184^{r-v}), D (255^r), trop. deest in R σθ' X (224^v), M (185^v), D (255^v), trop. deest in R σί' X (227^r), M (187^v), D (257^r), trop. deest in R σια' X (229^r), M (189^r), D (258^r), trop. deest in R

σς' 2 Ἥλιου om. MIGNE 3 ταύτης] τί praem. M σζ' 2 Ἥλιου MIGNE | δι' Ἑλισαῖ] Ἑλισαῖ διέστη MIGNE ση' 3 εἰσφκίσω TR, CarmChrist | ῥιφείσα X, M : ῥιφήναι D σθ' 3 γήρα TR, MIGNE

σιβ'

Ὁ Ἰωνᾶς εἰς Θαρσεῖς ἀπέδρασε | προγνούς τὴν ἐπιστροφὴν | τῶν Νι-
νευϊτῶν· | ἔγνω γὰρ ὡς προφήτης | Θεοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν, | ὅθεν παρ-
εζήλου | τὴν προφητείαν μὴ ψευσθῆναι.

σιγ'

Τὸν ἐν τῷ λάκκῳ βορβόρου ἤκουσας | Ἱερεμίαν, ψυχὴ, | πόλιν τὴν Σιών
| θρήνοις καταβοῶντα | καὶ δάκρυα ζητοῦντα· | μίμησαι τὸν τοῦτου |
θρηνώδη βίον καὶ σωθήσῃ.

σιδ'

Τὸν Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ ἤκουσας, | πῶς ἔφραξεν, ὦ ψυχὴ, | στόματα
θιρῶν· | ἔγνωκας πῶς οἱ παῖδες | οἱ περὶ Ἀζαρίαν | ἔσβεσαν τῇ πίστει |
καμίνου φλόγα καιομένην;

σιε'

Τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἅπαντας | παρήγαγόν σοι, ψυχὴ, | πρὸς ὑπο-
γραμμόν· | μίμησαι τῶν δικαίων | τὰς φιλοθέους πράξεις· | ἔκφυγε δὲ
πάνιν | τῶν πονηρῶν τὰς ἀμαρτίας.

σις'

Δικαιοκρίτα Σωτήρ, ἐλέησον | καὶ ῥῦσαι με τοῦ πυρὸς | καὶ τῆς ἀπει-
λῆς, | ἥς μέλλω ἐν τῇ κρίσει | δικαίως ὑποσθῆναι· | ἄνες μοι πρὸ τέλους |
δι' ἀρετῆς καὶ μετανοίας.

σιζ'

Ὡς ὁ ληστής ἐκβοῶ σοι «μνήσθητι», | ὡς ὁ Πέτρος κλαίω πικρῶς· |
«ἄνες μοι, Σωτήρ», | κράζω ὡς ὁ τελώνης· | δακρύω ὡς ἡ πόρνη· | δέξαι
μου τὸν θρήνον | καθὼς ποτὲ τῆς Χαναναίας.

σιβ' X (231^r), M (190^v), D (258^v), trop. deest in R σιγ' X (231^v), M (191^v), D (259^r),
trop. deest in R σιδ' X (235^v), M (194^v), D (261^v), trop. deest in R σιε' X (244^r), M
(201^{r-v}), D (267^v), trop. deest in R σις' X (246^r), M (203^r), D (267^v), trop. deest in R
σιζ' X (247^r), M (203^v), D (267^v), trop. deest in R

σιβ' 2 ἀπέδραμε TR, MIGNE σιγ' 2 βορβόρω X, M, D 3 τοῦτου] τοῦ praem. MIGNE
σιδ' 4 καιομένης TR, MIGNE σιζ' 2 σοι μνήσθητι] τὸ μνήσθητι TR, MIGNE : μνήσθητί
μου D | ὁ² om. TR, MIGNE

σιη'

Τὴν σηπεδόνα, Χριστέ, θεράπευσον, | τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς· | μόνε
 ἰατρέ, | μάλαγμά μοι ἐπίθες | καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, | ἔργα μετανόιας, |
 κατάνυξιν μετὰ δακρύων.

σιθ'

Τὴν Χαναναίαν κἀγὼ μιμούμενος· | «ἐλέησόν με», βοῶ | τῷ νιῷ Δαυίδ· |
 ἄπτομαι τοῦ κρασπέδου | ὡς ἡ αἱμορροούσα· | κλαίω ὡς ἡ Μάρθα | καὶ
 Μαρία ἐπὶ Λαζάρου.

σκ'

Τὸ τῶν δακρύων, Σωτήρ, ἀλάβαστρον, | ὡς μύρον κατακενῶ | ἐπὶ κε-
 φαλῆς, | κράζω σοι ὡς ἡ πόρνη | τὸν ἔλεον ζητοῦσα· | δέησιν προσάγω, |
 καὶ ἄφεςιν ζητῶ λαβεῖν με.

σκα'

Εἰ καὶ μηδεὶς ὡς ἐγὼ σοι ἤμαρτεν, | ἀλλ' ὅμως δέξαι κἀμέ, | εὖσπλαγ-
 χνε Σωτήρ, | φόβῳ μετανοοῦντα | καὶ πόθῳ κεκραγότα· | «ἤμαρτόν σοι
 μόνε, | ἐλέησόν με ἐλεήμων».

σκβ'

Φεῖσαι, Σωτήρ, τοῦ ἰδίου πλάσματος, | καὶ ζήτησον ὡς ποιμὴν | τὸ ἀπ-
 ολωλὸς | πρόφθασον· πλανηθέντα | ἐξάρπασον τοῦ λύκου, | ποιήσόν με
 θρέμμα | ἐν τῇ μονῇ τῶν σῶν προβάτων.

σκγ'

Ὅταν Κριτὴς καθίσῃς ὡς γέγραπται | καὶ δείξῃς τὴν φοβερὰν | δόξαν
 σου, Χριστέ, | ὃ ποῖος φόβος τότε, | καμίνου καιομένης | πάντων δειλι-
 ώντων | τὸ ἄστεκτον τοῦ βήματός σου.

σιη' X (248^r), M (205^r), D (267^v–268^r), trop. deest in R σιθ' X (250^r), M (206^r), D
 (268^r), trop. deest in R σκ' X (252^r), M (207^v), D (268^v), trop. deest in R σκα' X
 (253^v), M (208^v), D (268^v), trop. deest in R σκβ' X (255^r), M (210^r), D (269^r), trop.
 deest in R σκγ' R (198^v), X (256^v), M (211^v), D (269^r)

σιη' 2 Χριστέ] Σωτήρ TR, D σιθ' 4 Μαρία – Λαζάρου] ἡ Μαρία ἐν Λαζάρῳ TR
 σκ' 2 κατακενῶν TR 3 ἔλαιον X, M, D, MIGNÉ 4 ζητῶ] αἰτῶ TR, MIGNÉ
 σκα' 4 μόνε – ἐλεήμων] μόνῃ ἡνόμησα, ἐλέησόν με TR, MIGNÉ σκβ' 3 πρόφθασον]
 πρόβατον D, TR, MIGNÉ | πλανηθέντα] πλανηθέν τε TR 4 μονῇ] νομῇ TR, CarmChrist
 σκγ' 2 καθίσῃς Κριτὴς MIGNÉ | ὡς γέγραπται] ὡς εὖσπλαγχνος TR, MIGNÉ 3 Χριστέ]
 Σωτήρ D

σκδ'

Ἄναρχε Πάτερ, Υἱὲ συνάναρχε, | Παράκλητε ἀγαθέ, | Πνεῦμα τὸ εὐ-
θέες, | Λόγε Θεοῦ γεννήτορ, | Πατρὸς ἀνάρχου Λόγε, | Πνεῦμα ζῶν καὶ
κτίζον, | Τριάς Μονάς, ἐλέησόν με.

σκε'

Ὡς ἐκ βαφῆς ἀλουργίδος, ἄχραντε, | ἡ νοητὴ πορφυρίς | τοῦ Ἑμμανου-
ήλ, | ἔνδον ἐν τῇ γαστρί σου | ἡ σάρξ συνεξυφάνθη, | ὅθεν Θεοτόκον | ἐν
ἀληθείᾳ σὲ τιμῶμεν.

ᾠδὴ θ'

σκς', ὁ εἰρμός

Ἀσπόρου συλλήψεως | ὁ τόκος ἀνερμήνευτος, | Μητρὸς ἀνάνδρου | ἄ-
σπορος ἡ κύσις· | Θεοῦ γὰρ ἡ γέννησις | καινοποιεῖ τὰς φύσεις· | διό
σε πᾶσαι αἱ γενεαὶ | ὡς θεόνυμφον Μητέρα | ὀρθοδόξως μεγαλύνομεν.

σκζ'

Ὁ νοῦς τετραυμάτισται, | τὸ σῶμα μεμαλάκισται, | νοσεῖ τὸ πνεῦμα, | ὁ
Λόγος ἡσθένησεν, | ὁ βίος νενέκρωται, | τὸ τέλος ἐπὶ θύραις· | διό μοι
τάλαινα ψυχὴ, | τί ποιήσεις, ὅταν ἔλθῃ | ὁ Κριτὴς ἀνερευνησαὶ τὰ σά;

σκη'

Μωσέως παράγω σοι, | Γραφῆς τὰ ὑποδείγματα | καὶ ἐξ ἐκείνου | πᾶ-
σαν ἐνδιάθετον | γραφὴν ἱστοροῦσαν σοι | δικαίους καὶ ἀδίκους· | ὦν
τοὺς δευτέρους, ὦ ψυχὴ, | ἐμιμήσω, οὐ τοὺς πρώτους | εἰς Θεὸν ἐξ-
αμαρτάνουσα.

5

σκδ' R (200^v), X (257^r), M (212^v), D (269^r) σκε' R (200^v), X (258^v), M (213^r), D (270^r)
σκς' R (204^r), X (261^v), M (215^v), D (271^v) σκζ' X (263^r), M (216^r), D (272^r),
trop. deest in R σκη' R (207^v), X (265^v), M (218^r), D (272^v)

σκδ' 3 Λόγε¹] Λόγου TR, MIGNE, CarmChrist 3–4 Θεοῦ – με om. D 3 Λόγε²] Λό-
γον MIGNE σκε' 4 τιμῶμεν MIGNE σκς' 2–3 ἄσπορος R (cf. comm. ad trop., lin. 35)
: ἄφθορος D σκη' 2 παράγω σοι] παρήγαγον TR, CarmChrist | Γραφῆς – ὑπο-
δείγματα falso scr. R, D, et in comm. ad hoc trop. (hae tres voces ex tropario σλ' [Τῆς
Νέας] depromptae sunt; auctor commentarii troparia σκη' et σλ' permixsisse videtur) :
ψυχὴ, τὴν κοσμογένεσιν TR, MIGNE, CarmChrist 4–5 ἐξαμαρτήσασα TR, MIGNE,
CarmChrist

σκθ'

Ὁ νόμος ἡσθένησεν, | ἄργεῖ τὸ εὐαγγέλιον· | Γραφὴ δὲ πᾶσα | ἐν σοὶ
παρημέλῃται· | προφῆται ἠτόνησαν | καὶ πᾶς δικαίου λόγος· | αἱ τραυ-
ματίαι σου, ψυχὴ, | ἐπληθύνθησαν οὐκ ὄντος | ἱατροῦ τοῦ ὑγιαίνοντός
σε.

σλ'

- (♦) Τῆς Νέας παράγω σοι, | ψυχὴ τὴν κοσμογένειαν | ἐνάγοντά σε, | ψυχὴ,
πρὸς μετάνοιαν· | δικαίους οὖν ζήλωσον, | ἁμαρτωλοὺς ἐκτρέπου | καὶ
ἐξιλέωσαι Χριστὸν | προσευχαῖς τε καὶ νηστεῖαις | καὶ ἀγνείᾳ καὶ σε-
μνότητι.

σλα'

Χριστὸς ἐνηνθρώπησε | καλέσας εἰς μετάνοιαν | ληστὰς καὶ πόρνas· |
ψυχὴ, μετανόησον, | ἡ θύρα ἠνέφκεται | τῆς βασιλείας ἤδη | καὶ προαρ-
πάξουσιν αὐτήν | Φαρισαῖοι καὶ τελῶναι | καὶ μοιχοὶ μεταποιούμενοι.

σλβ'

Χριστὸς ἐνηνθρώπησε | σαρκὶ προσομιλήσας μοι | καὶ πάντα ὅσα | ὑπ-
άρχει τῆς φύσεως | βουλήσει ἐπλήρωσεν | τῆς ἁμαρτίας δίχα | ὑπο-
γραμμὸν σοι, ὦ ψυχὴ, | καὶ εἰκόνα προδεικνύων | τῆς αὐτοῦ συγκατα-
βάσεως.

σλγ'

Χριστὸς μάγους ἔσωσεν, | ποιμένας συνεκάλεσε, | νηπίων δῆμον | ἀπ-
έδειξε μάρτυρας, | πρεσβύτην ἐδόξασε | καὶ γηραλαίαν χήραν· | ὧν οὐκ
ἐζήλωσας, ψυχὴ, | οὐ τὰς πράξεις, οὐ τὸν βίον· | ἀλλ' οὐαὶ σοι ἐν τῷ
κρίνεσθαι.

σκθ' R (209^v), X (268^r), M (220^r), D (273^r) σλ' R (212^r), X (270^v), M (222^r), D (274^r)
σλα' R (213^r), X (271^v), M (223^r), D (274^r) σλβ' R (215^r), X (273^v), M (224^v), D
(274^v) σλγ' R (216^v), X (275^v), M (226^r), D (275^r)

σκθ' 4 ψυχὴ] ὦ praeem. TR, CarmChrist 4–5 ὑγιαίνοντός σε] ὑγιούντός σε TR, MIGNE, CarmChrist σλ' 2 ψυχὴ – κοσμογένειαν falso scr. R, D, et in comm. ad hoc trop., lin. 26–27 (hae tres voces ex tropario σκη' [Μωσέως παρήγαγον] depromptae sunt; auctor commentarii troparia σκη' et σλ' permixisse videtur) : Γραφῆς τὰ ὑποδείγματα TR, MIGNE, CarmChrist | ἀνάγοντά σε D 3 μετάνοιαν] κατάνυξιν TR, MIGNE, CarmChrist 4 Χριστῷ R σλα' 2 εἰς] πρὸς MIGNE σλβ' 2 ἐνηνθρώπησε] ἐνηπίασε TR | μοι] σοι TR, CarmChrist 3 βουλήσει om. MIGNE 3–4 ἐπίγραμμαν MIGNE σλγ' 2 δήμους TR, MIGNE, CarmChrist 3 μάρτυρα D | πρεσβύτας D 4 τὰς πράξεις] τὴν πίστιν TR

σλδ'

Νηστεύσας ὁ Κύριος | ἡμέρας τεσσαράκοντα | ἐν τῇ ἐρήμῳ | ὕστερον
ἐπέινασε | δεικνὺς τὸ ἀνθρώπινον· | ψυχὴ, μὴ ἀθυμῆσης, | ἄν σοι προσ-
βάλλῃ ὁ ἐχθρός, | προσευχῇ τε καὶ νηστείᾳ | ἐκ ποδῶν ἀποκρουσθήτω
σοι.

5

σλε'

Χριστὸς ἐπειράζετο· | διάβολος ἐπείραζε | δεικνὺς τοὺς λίθους, | ἵνα ἄρ-
τοι γένωνται· | εἰς ὅρος ἀνήγαγεν | ἰδεῖν τὰς βασιλείας | τοῦ κόσμου πά-
σας ἐν ῥοπῇ· | φοβοῦ, ὦ ψυχὴ, τὸ δρᾶμα, | νῆφε, εὐχου πᾶσαν ὥραν
Θεῷ.

5

σλς'

Τρυγῶν ἡ φιλέρημος, | φωνὴ βοῶντος ἤχησεν, | Χριστοῦ ὁ λύχνος | κη-
ρύττων μετάνοιαν· | Ἑρώδης ἠνόμησε | σὺν τῇ Ἑρωδιάδι· | βλέπε, ψυ-
χή μου, μὴ παγῆς | τῶν ἀνόμων ταῖς παγίσιν, | ἀλλ' ἀσπάξου τὴν μετά-
νοιαν.

5

σλζ'

Τὴν ἔρημον ὥκησεν | τῆς χάριτος ὁ Πρόδρομος· | καὶ Ἰουδαία | πᾶσα
καὶ Σαμάρεια | ἀκούοντες ἔτρεχον | καὶ ἐξωμολογοῦντο | τὰς ἀμαρτίας
ἐαυτῶν | βαπτιζόμενοι, ψυχὴ μου, | οὕς αὐτὴ οὐκ ἐμιμήσω ποτέ.

σλη'

Ὁ γάμος μὲν τίμιος, | ἡ κοίτη δὲ ἀμίαντος· | ἀμφότερα γὰρ | Χριστὸς
προηυλόγησε, | σαρκὶ ἐστιώμενος, | καὶ ἐν Κανᾷ δὲ γάμῳ | τὸ ὕδωρ οἶ-
νον ἐκτελῶν | καὶ δεικνύων πρῶτον θαῦμα, | ἵνα σὺ μετατεθῇς, ὦ ψυχὴ.

σλδ' R (220^v), X (279^v), M (229^v), D (277^v) σλε' R (222^r), X (281^r), M (231^r), D (277^v) σλς' R (223^v), X (282^v), M (232^r), D (278^r) σλζ' X (283^v), M (233^r), D (278^v), trop. deest in σλη' R (224^v), X (286^r), M (235^r), D (278^v)

σλδ' 2 τεσσαράκοντα om. MIGNE 3–4 προσβάλλῃ MIGNE 4 προσευχαῖς τε καὶ νη-
στεύσας MIGNE | ἐκποδῶν TR, CamChrist σλε' 4 ῥιπῇ D, MIGNE σλζ' 2 τῆς –
Πρόδρομος] ὁ Πρόδρομος τῆς χάριτος TR, MIGNE 4 ψυχὴ – ποτέ] προθύμως οὕς
αὐτὴ οὐκ ἐμιμήσω, ψυχὴ TR, MIGNE σλη' 3 προηυλόγησε] νῦν ηὐλόγησε D | ἐστιόμε-
νος R, D : ἐσθιόμενος TR, MIGNE 4 μετατεθῇς – ψυχὴ] σωθῇς, ἀθλία ψυχὴ MIGNE

σλθ'

Παράλυτον ἔσφιγξε | Χριστὸς τὴν κλίνην ἄραντα | καὶ νεανίσκους | θα-
νέντας ἐξήγειρε, | τῆς χήρας τὸ κύημα | καὶ τοῦ ἑκατοντάρχου· | καὶ
5 Σαμαρείτιδι φανεῖς | τὴν ἐν πνεύματι λατρείαν | σοί, ψυχή, προεξωγρά-
φησεν.

σμ'

Αἰμόρρουν ἰάσατο | ἀφῇ κρασπέδου Κύριος· | λεπρούς καθῆρεν, | τυ-
φλοὺς καὶ χωλεύοντας | φωτίσας ἀνώρθωσεν, | κωφούς τε καὶ ἀλάλους |
καὶ τὴν συγκύπτουσαν χαμαὶ | ἐθεράπευσε τῷ λόγῳ, | ἵνα σὺ σωθῇς,
5 ἀθλία ψυχή.

σμα'

Τὰς νόσους ἰώμενος | πτωχοῖς εὐηγγελίζετο | Χριστὸς ὁ Λόγος· | κυλ-
λοὺς ἐθεράπευσεν, | τελώναις συνήσθιεν, | ἁμαρτωλοῖς ὡμίλει, | τῆς Ἰα-
είρου θυγατρὸς | τὴν ψυχὴν προμεταστᾶσαν | ἐπανήγαγεν ἀφῇ τῆς χει-
5 ρός.

σμβ'

Τελώνης ἐσώζετο | καὶ πόρνη ἐσωφρόνιζε | καὶ Φαρισαῖος | αὐχῶν κατ-
εκρίνετο· | ὁ μὲν γὰρ «ἰλάσθητι», | ἡ δέ, «ἐλέησόν με», | ὁ δὲ ἐκόμπαζε
βοῶν· | «ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι» | καὶ ἐξῆς τὰ τῆς ἀνοίας ῥητά.

σμγ'

Ζακχαῖος τελώνης ἦν, | ἀλλ' ὅμως διεσώζετο· | καὶ Φαρισαῖος | ὁ Σί-
μων ἐσφάλλετο | καὶ πόρνη ἐλάμβανε | τὰς ἀφεσίμους λύσεις | παρὰ τοῦ
ἔχοντος ἰσχὺν | ἀφιέναι ἁμαρτίας· | ἦν, ψυχή, σπεῦσον μιμήσασθαι.

σλθ' R (226^r), X (287^v), M (236^r), D (279^r) σμ' X (289^v), M (237^v), D (279^v), trop.
deest in R σμα' R (230^v), X (292^v), M (240^r), D (280^r) σμβ' R (232^v), X (295^r), M
(242^r), D (280^v) σμγ' R (234^r), X (296^{r-v}), M (243^r), D (281^r)

σλθ' 2 ἔσφιγξε] ἤγειρε MIGNE 2–3 νεανίσκους θανόντας ἐξήγειρε TR : νεανίσκους
θανέντας συνήγειρε D : νεανίσκον θανέντα διήγειρε MIGNE σμ' 2 καθαίρων TR
σμα' 3 τελώνας R, D 4 ἐπανήγαγεν om. MIGNE σμγ' 4 ἦν – μιμήσασθαι] ὄν, ψυχή,
σαυτῇ ἰλέωσαι MIGNE | μιμήθητι D

σμδ'

Τὴν πόρνην, ὦ τάλαινα | ψυχὴ μου, οὐκ ἐζήλωσας, | ἥτις λαβοῦσα | μύ-
ρου τὸ ἀλάβαστρον | σὺν δάκρυσιν ἤλειφε | τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, |
ἐξέμαξε δὲ ταῖς θριξὶ | τῶν ἀρχαίων ἐγκλημάτων | τὸ χειρόγραφον
ρήγνυντος αὐτῇ.

5

σμε'

Τὰς πόλεις, αἷς ἔδωκε | Χριστὸς τὸ εὐαγγέλιον, | ψυχὴ μου, ἔγνωσ | τὸ
πῶς κατηράθησαν· | φοβοῦ τὸ ὑπόδειγμα, | μὴ γένη ὡς ἐκεῖναι· | ταῖς ἐν
Σοδόμοις γὰρ αὐτὰς | ὁ δεσπότης παρεικάσας, | ἕως ἄδου κατεδίκησεν.

σμς'

Μὴ χεῖρων, ὦ ψυχὴ μου, | φανῆς δι' ἀπογνώσεως, | τῆς Χαναναίας |
τὴν πίστιν ἀκούσασα, | δι' ἧς τὸ θυγάτριον | λόγῳ Θεοῦ ἰάθη· | «υἱὲ
Δαυίδ, σῶσον κἀμέ», | ἀναβόησον ἐκ βάθους | ὡς ἐκείνη τῷ δεσπότη
Χριστῷ.

5

σμζ'

Σπλαγχνίσθητι, σῶσον με, | υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησον, | ὁ δαιμονῶντας | λόγῳ
ἰασάμενος· | φωνὴν δε τὴν εὐσπλαγχνον | ὡς τῷ ληστῇ μοι φράσον· |
«ἀμὴν σοι λέγω, μετ' ἐμοῦ | ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, | ὅταν ἔλθω ἐν τῇ
δόξῃ μου».

5

σμη'

Ληστής κατηγόρει σου, | ληστής ἐθεολόγει σε· | ἀμφότεροι γὰρ | σταυ-
ρῷ συνεκρέμαντο· | ἀλλ' ὦ πολυεύσπλαγχνε, | ὡς τῷ πιστῷ ληστῇ σου |
τῷ ἐπιγόνῳ σε Θεόν, | κἀμοὶ ἄνοιξον τὴν θύραν | τῆς ἐνδόξου βασι-
λείας σου.

5

σμδ' *X* (298^r), *M* (244^v), *D* (281^v), deest in *R* σμε' *X* (299^r), *M* (245^v), *D* (281^v–282^r),
deest in *R* σμς' *R* (236^r), *X* (300^v), *M* (246^v), *D* (282^r) σμζ' *R* (237^{r-v}), *X* (301^v), *M*
(247^v), *D* (282^r) σμη' *R* (238^r), *X* (302^v), *M* (248^r), *D* (282^v)

σμδ' 3 ἤλειφε TR, MIGNÉ 4 ἐξέμασε *X*, *M* 5 αὐτῆς *X*, *M*, *D* σμε' 2 ἄς *X*, *M*, *D*
2–3 τὸ πῶς] ὅπως TR, MIGNÉ 3–4 ταῖς – αὐτὰς] τὰς ἐν Σοδόμοις γὰρ αὐταῖς *X*, *M* :
ταῖς ἐν Σοδόμοις γὰρ αὐταῖς *D* : τοῖς ἐν Σοδόμοις γὰρ αὐτὰς TR 4 ἕως om. MIGNÉ
σμς' 2 ὦ μοῦ ψυχὴ TR | τῆς Χαναναίας om. *D* 4 Δαυίδ] Θεοῦ MIGNÉ 4–5 ἐκ –
Χριστῷ] ἐκ βάθους τῆς καρδίας, ὡς ἐκείνη, Χριστῷ TR, MIGNÉ 4 τῷ δεσπότη om. TR
σμζ' 2 Δαυίδ om. *D* 3 δε] τε *D* σμη' 2 σου] σοι MIGNÉ | σε] σου *R*, *D*, σοι MIGNÉ
3 συνεκρεμάτο MIGNÉ

σμθ'

- Ἡ κτίσις συνείχετο | σταυρούμενόν σε βλέπουσα· | ὄρη καὶ πέτραι | φό-
βῳ διερρήγγυντο | καὶ γῇ συνεσείετο | καὶ ἄδης ἐγυμνοῦτο | καὶ συν-
εσκότασε τὸ φῶς | ἐν ἡμέρᾳ καθορώντα | προσηλούμενον σαρκί σε,
5 Χριστέ.

σν'

- Ἀξίους μετανοίας | καρποὺς μὴ ἀπαιτήσης με· | ἡ γὰρ ἰσχύς μου | ἐν
ἐμοὶ ἐξέλιπεν· | καρδίαν μοι δώρησαι | ἀεὶ συντετριμμένην, | πτωχείαν
δὲ πνευματικὴν, | ἵνα ταύτην σοι προσοίσω, | ὥς δεκτὴν θυσίαν, μόνε
5 Σωτήρ.

σνα'

- Κριτά μου καὶ γνῶστα μου, | ὁ μέλλων πάλιν ἔρχεσθαι | σὺν τοῖς ἀγ-
γέλοις | κρῖναι κόσμον ἅπαντα, | ἰλέω σου ὄμματι | τότε ἰδὼν με φεῖσαι |
καὶ οἴκτειρόν με, Ἰησοῦ, | τὸν ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν | τῶν ἀνθρώπων ἀμαρ-
5 τήσαντα.

σνβ'

Τριάς ὁμοούσιε, | Μονὰς ἡ τρισυπόστατος, | σὲ ἀνυμνοῦμεν, | Πατέρα
δοξάζοντες, | Υἱὸν μεγαλύνοντες | καὶ Πνεῦμα προσκυνοῦντες, | τὸν
ἕνα φύσει ἀληθῶς | Θεόν, ζῶν τε καὶ ζῶσαν | βασιλείαν ἀτελεύτητον.

σνγ'

- Τὴν πόλιν σου φύλαττε, | Θεογεννήτορ ἄχραντε· | ἐν σοὶ γὰρ αὕτη |
πιστῶς βασιλεύουσα, | ἐν σοὶ καὶ κρατύνεται | καὶ διὰ σοῦ νικῶσα | τρο-
ποῦται πάντα πειρασμὸν | καὶ σκυλεύει πολεμίους | καὶ διέπει τὸ ὑπ-
5 ἥκοον.

σμθ' R (239^r), M (249^r), deest in X, D (283^r) σν' M (251^r), D (284^r), deest in R, X
σνα' M (252^r), D (284^v), deest in R, X σνβ' M (253^r), D (285^r), deest in R, X σνγ' M
(254^r), D (286^v), deest in R, X

σμθ' 3 καὶ¹ – συνεσείετο om. MIGNE 4–5 καθορώντα – Χριστέ] καθορῶν σε, Ἰησοῦ,
προσηλωμένον σαρκί TR, MIGNE (m.g. recte) σν' 2 με] μου MIGNE 4 ταύτην σοι]
ταῦτά σοι TR, MIGNE σνα' 2 γνωστά MIGNE 4 πᾶσαν φύσιν] τὴν π. φ. TR, τὴν φ. D
σνβ' 2–4 Τριάς – ἀτελεύτητον] trop. alterum habet CarmChrist (Πατέρα δοξάσωμεν, |
υἱὸν ὑπερυψώσωμεν, | τὸ θεῖον πνεῦμα | πιστῶς προσκυνήσωμεν, | τριάδα ἀχώριστον, |
μονάδα κατ' οὐσίαν, | ὥς φῶς καὶ φῶτα, καὶ ζῶν | καὶ ζωάς, ζωοποιοῦσαν | καὶ φωτί-
ζουσαν τὰ πέρατα) 4 ζῶσαν] ζωάς TR, MIGNE σνγ' 2 ἄχραντε M, TR, MIGNE, etiam
in comm. ad trop. (lin. 107) : δέσποινα D : πάναγνε CarmChrist 3 βασιλεύεται D

B. Selecta ex commentario Acacii Sabaïtae (et ex *Synopsi*)**Ὁ κανὼν κατανυκτικός**

Ὡσπερ γὰρ τὸ κανόνιον τὸ ὀρθὸν τῆς ὀρθῆς [5 litt.]: πτόρθος γὰρ
 λοξὸς οὐ κανόνιον [12 litt.] τοῦ [5 litt.]: νόμος γὰρ ἡ εὐθύτης, ὁ εἰρμός
 [8 litt.] εἰρμ[12 litt.] μετὰ ἀσφαλείας· ἐὰν δὲ περισσεύηται στοιχείων
 τινῶν, [2 litt.] χωλαίνει τὸ τροπάριον πάντως· ὡς κατανυκτικός δὲ [4
 5 litt.] νόει ἐκ τοῦ νύσσειν τὴν καρδίαν τοῖς νοήμασι [τῶν λογίων?]: μνη-
 μονεύουσα γὰρ ἡ ψυχὴ τοῖς θείοις λόγοις κατανύσσεται ἥτοι ἀνοίγεται·
 ἀνοιγομένη δὲ ἐμβριμάται, ἐμβριμωμένη τε ἄγει ἐκ τῶν βλεφάρων
 δάκρυα καὶ δ[15 litt.] περ γὰρ τοῦ [13 litt.] ὄντος τὸ [11 litt.]: [ἐ]πὰν
 δὲ νεφωθῇ ψυχὴ, δα[1 litt.]εκ[6 litt.]πει[1 litt.] εἴπω καὶ ἡ ψυχὴ ἀμε- 10
 ρίμνως βιώσα, ξηραίνεται [7 litt.] καὶ [9 litt.] ὦν δεῖ τοῦτον φιλόθεον
 καὶ [7 litt.]ον εἶναι [4 litt.] ἀμέριμνος [3 litt.] τὴν ψυχὴν τε καὶ σῶμα
 τ[14 litt.] [6 litt.] τῇ [1 litt.] καὶ [10 litt.]τα[2 litt.] αὐτὰ[4 litt.]εἶα λό-
 για ἂ[2 litt.]μένοις γίνεται κατανυκ[4 litt.] τῶν [4 litt.]

[Ταῦ]τα ὁμοί[ως ἐν]νοοῦντες, ἀγαπητοί, ἔλθωμεν εἰς κατάνυξιν καὶ 15
 παυ[σώ]μεθα τῶν κακῶν ἡμῶν πράξεων· καὶ κλαύσωμεν ἡμέρας [καὶ]
 νυκτὸς ἐναντίον Κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Ὅπου γὰρ δά[κρυα],
 ἐκεῖ δυσώπησις Θεοῦ. Ἐὰν δέ τις τελείαν κατάνυξιν [κέκτ]ηται, αἰσθά-
 νεται ἑαυτὸν παρὰ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, τρο[φὴν δε]χόμενος πνευματι-
 κὴν, τροφὴν τοῦ κρείττονος φόβου, [τροφ]ὴν πόθου ἐπουρανίου καὶ 20
 στεναγμὸν παρηγορίας καὶ [κατ]ανύξεως καὶ μελωδίας καὶ γνώσεως
 βαθυτέρας καὶ θεί[ων] τινῶν μυστηρίων. Ἡ κατάνυξις δακρυώδεις τι-
 νὰς καὶ [ἡπ]ίους ἐννοίας τὴν καρδίαν παρασκευάζει φέρειν· ὅθεν ὄντως
 ἔστιν ἰδεῖν τὰ σπέρματα τῆς εὐχῆς μετὰ δακρύων [ἐν] τῇ γῇ τῆς καρδί-
 25 ας ἐνσπειρόμενα, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς τοῦ θερισμοῦ χαρᾶς. Ἡ μετὰ κα-
 τάνυξεως καὶ προσευχῆς μελέτη τίκει τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἡμῖν.

Prooemium commentarii (R) R (1^r–3^r), hoc prooemium deest in D, def. in X, M

Prooemium commentarii (R) 2–3 Ὡσπερ – κανόνιον] cf. Philonem Alex., De posteritate Caini 28,6 (ed. P. Wendland, tom. 2): ὡς γὰρ οἶμαι κανὼν ὀρθῶ τὰ στρεβλά εὐθύνεται; etiam Leontii presb. Constant. Homiliam in uxorem Job et in proditionem Judae 229,1–2 (ed. C. Datema – P. Allen, hom. VI): ὥσπερ κανόνος παρατεθέντος τὸ στρεβλὸν τῶν ξύλων ἐλέγχεται **15–18** Ταῦτα – Θεοῦ] Antioch. Mon. Pand. (De com-
 punctione). PG 89, 1761B9–14 **18–26** Ἐὰν – ἡμῖν] ibid. 1761D2–13

«Τὸν γὰρ ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τίς δικαιοῦσει», εἰ μὴ ζεσ-
 τὰ δάκρυα μεστὰ κατανύξεως; Διψᾷ γὰρ αἰεὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ὁ
 ἀγαθὸς [καὶ] εὐσπλαγχνος δεσπότης, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἀπόστο[λος]
 30 λέγων· «ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπί[γνωσιν] ἀλη-
 θείας ἐλθεῖν». Ἔχοντες οὖν τοιοῦτον ἀγαθὸν [δεσπότην] καὶ ἀμνησί-
 κακον δυσωπήσωμεν αὐτὸν διὰ [στεναγμῶν] καὶ δακρύων, ὅπως λαμ-
 προφόροι εὐρεθῶ[μεν] τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. Ἀγαπᾷ γὰρ τὴν σωτηρίαν
 ἡμῶν· τοῦτο οὖν προπάντων αἰτήσωμεν τὸν Θεόν, ἵνα χα[ρίσῃται] ἡμῖν
 35 αὐτὸ ἀδιάστατον πάντα τὸν χρόνον τῆς [ζωῆς ἡμῶν]. Οἱ γὰρ τοῦ πέν-
 θους ἐρασταὶ ἔχοντες αὐτὸ [παράμονον] καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτε-
 ροῦσι· καὶ οἱ τοι[οῦτοι] ἐνδύονται τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. Καὶ ἀκούουσιν·
 «σοῦ δὲ ἡ στο[λ]ὴ θερμὴ». Οἱ δὲ ἐχθροὶ [αὐτῶν] καθ[άπερ] δι[πλοῖ]δα
 [αἰσχύνῃν περιβαλοῦνται], καὶ αἱ διαδοχαὶ [κατα]νύξεως εἰσὶ, καθὼς
 40 εἴρηται, ἐπουράνιος χαρά, καὶ [τρυφὴ] ἀνερμήνευτος, καὶ δόξα ἀνεκ-
 λάλητος, καὶ ἀγαλλίασις [4 litt.]στος. Τοῦτο γὰρ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐκκλη-
 σιαστοῦ διδασκ[όμεθα] λέγοντος· «ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πέν-
 θους [ἢ] εἰς οἶκον ποτοῦ». Καὶ πάλιν· «καρδία σοφῶν ἐν οἴκῳ πένθους·
 45 καρδία δὲ ἀφρόνων εἰς οἶκον εὐφροσύνης». Καὶ ἐπάγει· «μὴ ὑστέρει
 μετὰ κλαιόντων, καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον». Λέγει δὲ καὶ ὁ προ-
 φήτης Ἀμῶς· «ἰδοὺ ἡμ[έραι] ἔρχονται, λέγει Κύριος· καὶ ἐξαποστελῶ
 λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτου οὐδὲ δίψαν ὕδατος ἀλλὰ λιμὸν τοῦ
 ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου· καὶ πενθήσει ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ». Νυνὶ δὲ πε-
 50 πλήρωται ἡ προφητεία αὕτη ἐν τοῖς καιροῖς ἡμῶν· πάντες γὰρ ἐξεκλί-
 ναμεν, ἅμα ἡχρειώθημεν. Φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας· «διὰ τοῦτο εἶπα· ἄφε-
 τέ με πικρῶς κλαύσ[ομαι] ἐπὶ τὸ σύντριμμα τοῦ γένους μου· μὴ κατ-
 ισχύ[σατε πα]ρακαλεῖν με». Καὶ ὁ Ἱερεμίας· «τίς δώσει τῇ κεφαλῇ
 μ[ου] ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων, καὶ κλαύσομαι
 ἡμέρας καὶ νυκτός;». Ἔλεγε δὲ καὶ τῷ λαῷ· «καταγαγέτωσαν οἱ ὀφ-

27 Τὸν – δικαιοῦσει] Sir. 10,29

27–31 Τὸν – ἐλθεῖν] Antioch. Mon., op. cit. 1764-

D1–6 30–31 ὃς – ἐλθεῖν] 1Tim. 2,4

31–35 Ἔχοντες – ἡμῶν] Antioch. Mon. Pand.

(De luctu) ibid. 1712A9–13

35–56 Οἱ – κατήντησεν] ibid. 1709A11–C10

42–43 ἀγαθὸν – ποτοῦ] Eccl. 7,2

43–44 καρδία – εὐφροσύνης] Eccl. 7,4

44–45 μὴ – πένθησον] Sir. 7,34

46–48 ἰδοὺ – Κυρίου] Am. 8,11

48 καὶ¹ – αὐτῇ]

Am. 8,8; Ho. 4,3

50–52 διὰ – με] Is. 22,4

52–54 τίς – νυκτός] Jer. 8,23

54–55 καταγαγέτωσαν – νυκτός] Jer. 9,17 et 14,17

51 ἐπὶ – σύντριμμα R (cf. Antioch. Mon. Pandectam: ἐπὶ τῷ συντρίμματι)

θαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός». Ἄλλ' ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν ὁ συν- 55
 ιών· τὰ γὰρ προγραφέντα εἰς ἡμᾶς κατήνησεν. Καὶ ὁ Ἰώβ· «βέλη πει-
 ρατῶν αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ· ἡ γαστήρ μου συγκέκαυται ἀπὸ κλαυθοῦ· ἐπὶ δὲ
 βλεφάροις μου σκιά θανάτου». Καὶ πάλιν· «ἀφίκ[οιτο] ἡ δέησις πρὸς
 Κύριον· ἔναντι δὲ αὐτοῦ στάζοι μου ὁ [ὀφθαλμός]». Καὶ ἡ Ἄννα ἡθύ- 60
 μει ἐν Σηλῶμ καὶ ἔκλαιεν καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον λέγουσα· «ἐὰν
 ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς [ἐπὶ τῇ δούλῃ σου] καὶ δῶς [σπέρμα] ἀνδρός». 65
 [Καὶ] εἰσήκου[σεν αὐ]τῆς ὁ Κύριος καὶ παρέσχεν [τὸν] προφ[ήτην] Σα-
 μουήλ. Καὶ ἡ ἄλλη Ἄννα τοῦ Ἰωακείμ κλαίονσα καὶ αἰτουμένη ἐν τῷ
 παραδείσῳ αὐτῆς περὶ τέκνου ἐκομίσαστο τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν
 τὴν κατὰ σάρκα μητέρα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰη- 65
 σοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ Δαυὶδ· «εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, Κύριε, καὶ
 τῆς δεήσεώς μου ἐνώτισαι· τῶν δακρύων μου μὴ παρασιωπήσης». «Οἱ
 γὰρ σπεύροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσιν»· λοιπὸν «εὐαρε-
 στήσω ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἐν χώρᾳ ζώντων». Καὶ τό· «πορευόμενοι δὲ
 ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον», ὡς οἶμαι, ὅτι περὶ τῆς ἡμετέρας αἰχμαλωσίας 70
 φάσκει. Τὰ γὰρ προγραφέντα εἰς ἡμᾶς κατήνησεν.

Πρόσχωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, καὶ συνῶμεν τοὺς βίους τῶν
 ἁγίων ἀνδρῶν, πῶς τὸν χρόνον αὐτῶν διήνυσαν ἐν κλαυθμῷ καὶ σάκκῳ
 καὶ κοπετῷ· καὶ γεγόνασι διὰ τῆς κακουχίας καὶ τοῦ πένθους παῖδες
 καὶ θεράποντες καὶ φίλοι Θεοῦ. Ταῦτα ἐγράφησαν, ἵνα ἡμᾶς εἰς ζῆλον 75
 ἄγωσι τῆς ἐπιθυμίας τοῦ πένθους, τοῦ γενέσθαι ἡμῖν τὰ δάκρυα ἄρτος
 ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ τοῦ βρέξαι καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν στρωμνὴν
 ἡμῶν ἐν δάκρυσιν, καὶ καθαρισθῆναι τῆς κηλίδος ἧς περικείμεθα, ὅπως
 ἄξιοι γενώμεθα ἐνδυθῆναι τὴν στολὴν τοῦ γάμου· ὁ γὰρ μὴ ἐνδεδυμέ- 80
 νος τὴν στολὴν τοῦ γάμου ἔξω βλήσεται· (ὅπερ πέφυκα ἐγὼ ὁ τάλας).
 Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ κελεύει ὁ Κύριος ἀφελεῖν τὰ ῥυπαρὰ ἱμάτια Ἰησοῦν

56–58 Καὶ – θανάτου] Antioch. Mon. Pand., op. cit. 1709D2–4 56–57 βέλη – ἐμέ] Job 16,9 57–58 ἡ – θανάτου] Job 16,16 58–59 Καὶ – ὀφθαλμός] Antioch. Mon. Pand. (De compunctione) ibid.1764A4–6 58–59 ἀφίκοιτο – ὀφθαλμός] Job 16,20
 59–67 Καὶ – παρασιωπήσης] Antioch. Mon., op. cit. 1764A6–B2 60–61 ἐὰν – ἀνδρός] 1Reg. 1,11 66–67 εἰσάκουσον – παρασιωπήσης] Ps. 38,13 67–68 Οἱ – θεριοῦσιν] Ps. 125,5 67–71 Οἱ – κατήνησεν] Antioch. Mon., op. cit. 1764B7–B12
 68–69 λοιπὸν – ζώντων] Ps. 114,9 69–70 πορευόμενοι – ἔκλαιον] Ps. 125,6
 72–80 Πρόσχωμεν – βλήσεται] Antioch. Mon. Pand. (De luctu) ibid. 1709-D4–1712A9 76–77 γενέσθαι – νυκτός] cf. Ps. 41,44 77–78 βρέξαι – δάκρυσι] cf. Ps. 6,7 81–84 Διὰ – γελάσσονται] Antioch. Mon., op. cit. 1712A13–B2

τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ καὶ ἐνδυθῆναι ποδήρη. Λέγει γὰρ αὐτῷ· «ἰδοὺ ἀφῆρη-
κα τὰς ἀνομίας σου»· καὶ ἡμῖν· «μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ πα-
ρακληθήσονται· μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν ὅτι αὐτοὶ γελάσονται»· τῷ
85 Θεῷ γὰρ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀκακίου τοῦ Σαβαΐτου ἐπιστολή

Ἀγαμαί σε, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ Ῥηγίνε, τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεώς σου καὶ
εὐμαθείας, εὐσεβείας τε ἅμα καὶ ἀγάπης, ὥστε διὰ τούτων τῶν τεττά-
ρων ἀρετῶν πυρσωθείς ἐνέκυψας εἰς τὴν ἱερὰν καὶ θεῖαν Γραφὴν ἐκεί-
15 θεν τε ἀνείλκυσας μαργαρίτην τὸν πολύτιμον Χριστόν, καθὼς αὐτὸς
φησὶ· «ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς, ὅτι ἐν αὐταῖς δοκεῖτε» (ἀντὶ τοῦ πιστεύ-
ετε) «εὐρεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Ὁ δὲ ἱεροψάλτης Δαυὶδ σκαλεύ-
ων φησὶ· «ἔσκαλλε τὸ πνεῦμα μου»· καὶ οὕτως σκαλεύων τὴν παλαιὰν
καὶ θεῖαν Γραφὴν οὐκ ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ καὶ εὖ μάλα φω-
10 τισθεὶς θεῖῳ Πνεύματι εὐθέως ἔνθους γενόμενος ἐξεβόησεν· «οὐ μὴ
δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμόν,
ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ Κυρίῳ, σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ». Καὶ πάλιν·
«ἰδοὺ εὗρομεν αὐτὴν ἐν Ἐφραθὰ ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ», ἥτις
ἐστὶν ἡ Βηθλεέμ· ἐκείθεν γὰρ ἡμῖν ἀνέτειλεν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ
15 Θεοῦ. Τοῦτο δὲ ἐδείχθη τοῖς ἐπιμελῶς ἀναγινώσκουσι τὴν ἱερὰν καὶ
θεῖαν Γραφὴν· καὶ μὴ νόθον τί εἰσάγοντες ἢ τί τῶν γηίνων, οἷον δι’ ἀν-
θρωπαρέσκεϊαν ἢ δι’ ἄλλην γνώμην τινὰ τῶν κάτω συρομένων, ἀλλὰ
εἰλικρινῶς καὶ καθαρῶς νοοῦντες ἐμπίπτουσιν εἰς καθαροὺς καὶ θεο-
ειδεῖς λογισμοὺς. Τούτοις δὲ τοῖς ἀγαθοῖς λογισμοῖς ἐμπεδωθείς, ἀγα-

Prooemium commentarii (D) *D* (50^v–51^v), hoc prooemium deest in *R* (et in *X*, *M*)

82–83 ἰδοὺ – σου] *Zach.* 3,4

83–84 μακάριοι – παρακληθήσονται] *Matt.* 5,4

84 μακάριοι – γελάσονται] *Luc.* 6,21

Prooemium commentarii (D) 2–3 Ἀγαμαί – ἀγάπης] cf. *Dorothei Abbatis Epistulam ad fratrem. PG* 88, 1613B6–8 **6–7** ἐρευνᾶτε – Θεοῦ] cf. *Jo.* 5,39 **8** ἔσκαλλε – μου] cf. *Ps.* 76,7 **10–12** οὐ – Ἰακώβ] cf. *Ps.* 131,4–5 **13** ἰδοὺ – δρυμοῦ] cf. *Ps.* 131,6

Prooemium commentarii (D) 1 Ἀκακίου – ἐπιστολή] Τοῦ ἁμαρτωλοῦ ταπεινοῦ καὶ τάχα μοναχοῦ Ἀκακίου τοῦ καὶ Σαβαΐτου ἐπιστολή πρὸς τὸν αἰτήσαντα καὶ πρόλογος τῆς βίβλου τοῦ ἱεροῦ τοῦδε τοῦ φέροντος τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ κανό-
νος, τοῦ ἐν ἀγίοις ὄντος καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου.
Κύριε εὐλόγησον *D* **6** τὰς Γραφάς] *compendio usus D*

πητέ, πάντα παραδραμὼν τὰ χαμαὶ βιωτικά, ὥσπερ τις γεωργὸς 20
 ἄριστος, ἠθέλησας ἀνασκαλεῦσαι τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν καὶ μέγαν κανόνα
 τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου τῇ γενέσει καὶ τῇ ἱεραρχίᾳ
 αὐχοῦντος τῇ πανευδαίμονι νήσῳ Κρήτῃ.

Ἐκέλευσας γὰρ τὴν ἐμὴν οὐθενότητα ἐρμηνεῦσαι τοῦ τοιούτου κα-
 νόνος τὰ τροπάρια. Καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἐπίταγμα, ἀδελφέ, σφόδρα τυγχά- 25
 νει ὑπὲρ τὴν ἐμὴν δύναμιν (ἄνθρωπος ἐμπεπαρμένος τῇ ἁμαρτίᾳ, ἁμα-
 θής τε ἅμα καὶ ἀνόητος)· ἐτέρων δὲ ἢ καθ' ἡμᾶς τόδε ὑπάρχει τὸ πόνη-
 μα. Οὐδὲ γὰρ τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως ἐν μῆσει γέγονα καὶ τὴν ἐξ
 ἀσκήσεως δὲ ἥκιστα γυμνασίαν οὐ κέκτημαι, ἀλλ' ὥς ἀληθῶς ιδιώτης 30
 τυγχάνω οὐ μόνον τῷ λόγῳ ἀλλὰ καὶ τῇ γνώμῃ καὶ τῷ τρόπῳ διὰ τὴν ἐν
 ἐμοὶ παθῶν χρονίαν ἐπικράτειαν. Ἐπεὶ δὲ οὐχ οἷός τέ εἰμι ἀντιλέγειν
 τὸν τῆς παρακοῆς ὑφορώμενος κίνδυνον καὶ διὰ τὸν λέγοντα «μηδεὶς
 τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐτέρου», πόθῳ τῆς ὑπακοῆς τὸ κε-
 λευσθὲν πειράσομαι πέρατι παραδοῦναι, τὸ πᾶν εἰς τὸν Θεὸν ἀπαιωρή-
 σαντες. Ἐροῦμεν δὲ ἴδιον οὐδέν· «χθιζοὶ γὰρ ἐσμεν», κατὰ τὸ λόγιον, 35
 «καὶ οὐκ οἶδαμεν»· ὅσα δὲ ἐξ ἀρχαίων ἱστοριῶν δυνηθῶμεν, χάριτι
 Χριστοῦ ἐπιχειρήσομεν. Πολλοὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τούτου δὴ τοῦ κανόνης
 ἐρμήνευσαν, πλὴν ὅτι τῶν ἱστοριῶν μόνον ἐκάστου τροπαρίου ἡσχολή-
 θησαν, τὰ δὲ ἕτερα ὥς εὖγνωστα κατέλιπον· ἡμεῖς δὲ ἐν ἐκάστῳ τροπα-
 ρίῳ τὸ κατὰ δύναμιν σὺν Θεῷ φάναι σπουδάσομεν, πανταχοῦ τῆς 40
 ἀληθείας φροντίσας. Οὐκ οἶδα εἰ καὶ Θεῷ φίλον πλὴν ὅ τι γέγραπται
 φίλον Θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν. Εἰ δὲ τί ὥς εἰκὸς ἐλλιπὲς εὗρης,
 συγγνώμην ἀπόνειμαι καὶ τῇ ιδιωτείᾳ καὶ τῇ σπουδῇ τοῦ ἐπιτάγματος.
 Αἰτῶ δὲ τοὺς ἐγκύπτοντας ἅπαντας ἐν τῷδε τῷ συντάγματι ὅτι, εἴ τις τί
 ἐν τούτῳ ὀνησιφόρον θεάσεται, τούτου τὸν καρπὸν καὶ τὴν ὠφέλειαν 45
 τῷ ἀγαθοδότῃ Θεῷ ἀναφέρειν ὕμνον τε καὶ δόξαν, καὶ μὴ τοῖς
 λεγομένοις ἐνατενίζων· εὐτελὴ γὰρ ἀληθῶς καὶ πάσης ἀγνωσίας καὶ
 ιδιωτείας ἀνάπλεα.

Ἀρχὴν δὲ τοῦ λόγου ποιήσομαι τὸν πάσης ἀρχῆς κατάρχοντα Χρισ-
 τόν, τὸν διδόντα εὐγλωττίαν μογγιλᾶλῳ αἶνον τε θεῖον νηπίοις, ἀγραμ- 50

25–50 Καὶ – Χριστόν] cf. Alex. Mon. De inventione Crucis. PG 87³, 4016A–4017A
 32–33 μηδεὶς – ἐτέρου] 1Cor. 10,24 35 χθιζοὶ – ἐσμεν] Job 8,9 36 καὶ – οἶδαμεν]
 ibid. 42–43 Εἰ – ἐπιτάγματος] Antioch. Mon. Epist. ad Eust. PG 89, 1421C9–12

37 ἐπιχειρήσωμεν D 40 σπουδάσωμεν D 41 D (lege φροντίσαντες) 45 D (lege
 θεάσεται) 50 τὸν διδόντα correxi : τῷ διδόντι D

μάτοις τέ φημι καὶ ἁλιεύσι σοφίαν διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος· ἐλπίσας οὖν καὶ τῇ σῇ πίστει ἄρχομαι ᾧδε πως, τοῦ
 Κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος περὶ πίστεως· πρῶτον
 βούλομαι ὑπομῆσαι τὴν ἐν Χριστῷ σου ἀγάπην, ἵνα ἐπιγνῶς καὶ τοῦ
 55 λόγου τὴν ἀσφάλειαν· εἴθ' οὕτως τῶν καθεξῆς. Πρῶτον δεῖ πιστεῦειν
 εἰς τὸν Θεόν, ὅτι ἔστι καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται.
 Πίστις γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα στήσεται· καὶ «ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσε-
 ται». Ὁ δὲ ὄντως δίκαιος ἐκ πίστεως πίστιν ἔχει ἐνεργῇ, πίστιν ἀυξά-
 νουσαν, πίστιν πεπληροφορημένην, πίστιν φωτίζουσαν ἐν τοῖς καλοῖς
 60 ἔργοις, ἵνα δοξασθῇ ὁ τῶν ὅλων Θεός. Πίστις ἀρχὴ κολλήσεως Θεοῦ.
 Ὁ τέλειος πιστὸς λίθος ναοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ἡτοιμασμένος εἰς οἰκοδο-
 μὴν Θεοῦ Πατρός, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ὕψος διὰ τῆς μηχανῆς Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὃ ἐστὶν ὁ σταυρός, σχοίνῳ χρώμενος τῷ Πνεύματι. Ἡ δὲ πίσ-
 τισ ἀνθρώπου ἀγωγεὺς ἐστίν, ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ ἀναφέρουσα εἰς Θεόν.
 65 Ἐὰν οὖν ἔχωμεν τὴν πίστιν, ἐσμέν ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ στήκομεν ἐδραῖοι
 καὶ ἐν Κυρίῳ κατοικοῦμεν καλῶς.

Ταῦτα δέ σοι γέγραφα, ἀγαπητέ, ἵνα ἐπιγνῶς ὅτι ἐκτὸς πίστεως οὐ-
 δέν τις ἰσχύει τί. Θέλεις δὲ γνῶναι κάμου τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ
 ὁμολογίαν; Ἀμαρτωλὸς μὲν πέφυκα, ὁμολογῶ, ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀν-
 70 θρωπίνην, πιστὸς δὲ χάριτι τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. Διὰ πά-
 σης τοίνυν τῆς θεολογικῆς πραγματείας τὴν θεαρχίαν ὁρῶ ἱερῶς
 ὑμνουμένην, ἣν πιστεύομεν, ὡς μονάδα μὲν καὶ ἐνάδα διὰ τὴν ἀπλότη-
 τα καὶ ἐνότητα τῆς ὑπερφυοῦς ἀμερίας, ὡς Τριάδα δὲ διὰ τὴν τρισυπό-
 στατον τῆς ὑπερουσίου γονιμότητος ἔκφανσιν· οἷον Θεός, Κύριος,
 75 Ἅγιος, Ἀγαθός, Φῶς, Ζωή, Ἀλήθεια, Παντοκράτωρ, Παντοδύναμος,
 Κύριος, Σαβαώθ, ὃ ἐστὶ στρατιῶν. Λαβόντες οὖν Θεοῦ γνῶσιν διὰ τῆς
 πίστεως μὴ ἀγνοήσωμεν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν χάριν, ὑπὲρ ἧς πέπονθεν
 ἁληθῶς ὁ Χριστός· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὁ

52–55 ἄρχομαι – καθεξῆς] Antioch. Mon. Pand. (De fide) ibid. 1432A3–5
 52–53 τοῦ – βεβαιούντος] Marc. 16,20 55–64 Πρῶτον – Θεόν] Antioch. Mon., op.
 cit. 1432A5–B3 55–56 δεῖ – γίνεται] Heb. 11,16 57–58 ὁ – ζήσεται] Heb. 10,38
 65–66 Ἐὰν – καλῶς] Antioch. Mon., op. cit. 1432C4–6 70–74 Διὰ – ἔκφανσιν] cf.
 Ps.-Dion. Areop. De div. nomin. 112,10–113,1 (ed. B.R. Suchla) 70–76 Διὰ –
 στρατιῶν] Antioch. Mon., op. cit. 1433 C8–D4 76–83 Λαβόντες – αἰῶνας] ibid.
 1436 D1–1437A2

74 ἔκφανσιν D (cf. Antioch. Mon. Pandectam: ἔμφανσιν)

Κύριος, ἵνα πνέῃ παντὶ πιστῷ ἀφθαρσίαν. Μηδεὶς οὖν ἀλειφέσθω δυσ-
ωδίαν ἀπιστίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου· μὴ παρατραπῶμεν 80
τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀγαπητοί, ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιλαβέσθαι τῆς ἐλπίδος
τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας.

ᾠδὴ α'

Τροπάριον ζ'

Οἴμοι, τάλαινα ψυχή, | τί ὠμοιώθης τῇ πρώτῃ Εὐᾶ; | Εἶδες γὰρ κακῶς |
καὶ ἐτρώθης πικρῶς | καὶ ἦψω τοῦ ξύλου | καὶ ἐγενύσω προπετῶς | τῆς
παραλόγου βρώσεως.

Ἑρμηνεία

Τοῦτο τὸ τροπάριον τῆς αὐτῆς ἐννοίας τῷ πρὸ αὐτοῦ ἔχεται· ἔστιν δὲ
θρηνητικὸν καὶ γοερὸν, «ἰνατί, ὦ ψυχή», λέγον, «ὠμοιώθης τῇ πρώτῃ
Εὐᾶ; Εἶδες κακῶς καὶ ἐτρώθης πικρῶς». Δεῖ γὰρ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
τῆς φυλάττειν, ἵνα μὴ ἀναβῇ θάνατος διὰ τῶν θυρίδων· τὸ γὰρ κακὸν
βλέπειν, ταχέως καὶ τῇ ἀφῇ τὴν πρᾶξιν ἐπιτελέσει· λεία γὰρ προσετάρ- 10
χημεν βλέπειν.

Λέγεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ἔξω γραφῆς, ὅτι βασιλεὺς τίς τῶν Ἑλλήνων
ἐλθὼν εἰς Ἑφεσον ὡς δῆθεν θῦσαι Ποσειδῶνι θυσίαν (ἦν γὰρ τέμενος
θαυμάσιόν τι) καὶ βουλόμενος ἐκεῖσε μεῖναι εἶδεν ἰέρειαν τινὰ ἐν τῷ τε-
μένει λίαν εὐειδῇ καὶ ὡραίαν πάνυ· τρωθεὶς οὖν τὴν καρδίαν εἰς ἐκείνην 15
καὶ φοβηθεὶς, μὴ ὡς ἐτρώθη τὴν καρδίαν ἐκτελέσῃ καὶ τὴν ἁμαρτίαν,

Trop. ζ' R (4^v, comm. des. mut. [post lin. 12]), complevi ex M (3^r-4^r), D (58^r-58^v);
trop. cum comm. deest in X

Trop. ζ' 8-9 Δεῖ - θυρίδων] cf. Greg. Naz. Orationem ad Greg. Nyss. (Orat. 11)
5,3-6 (ed. M.-A. Calvet-Sebasti, p. 338) (= PG 35, 836B) **9** ἀναβῇ - θυρίδων] Jer.
9,20 **12-17** Λέγεται - ἀνεχώρησεν] cf. Antioch. Mon. Pand. (De castitate) ibid.
1493A15-B4; etiam Schol. 19 ad Jo. Clim. Scalam Paradisi (Grad. XV). PG 88, 909-
C13-D5

Trop. ζ' 8-9 αὐτῆς R : om. D **9** φυλάττειν R : ἀγαπητοί add. D **12-43** καὶ -
Κύριον] haec pars deest in R, complevi ex M **13** Ἑφεσον M : τὴν praem. D | θυσίαν
D (cf. Antioch. Mon. Pandectam) : Θεῷ M **14** τι M : τε D | τινὰ M : τινάν D
16 ἐκτελέσει M

Κύριος, ἵνα πνέῃ παντὶ πιστῷ ἀφθαρσίαν. Μηδεὶς οὖν ἀλειφέσθω δυσ-
ωδίαν ἀπιστίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου· μὴ παρατραπῶμεν 80
τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀγαπητοί, ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιλαβέσθαι τῆς ἐλπίδος
τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας.

ᾠδὴ α'

Τροπάριον ζ'

Οἶμοι, τάλαινα ψυχή, | τί ὠμοιώθης τῇ πρώτῃ Εὐᾶ; | Εἶδες γὰρ κακῶς |
καὶ ἐτρώθης πικρῶς | καὶ ἦψω τοῦ ξύλου | καὶ ἐγενύσω προπετῶς | τῆς
παραλόγου βρώσεως.

Ἑρμηνεία

Τοῦτο τὸ τροπάριον τῆς αὐτῆς ἐννοίας τῷ πρὸ αὐτοῦ ἔχεται· ἔστιν δὲ
θρηνητικὸν καὶ γοερὸν, «ἵνα τί, ὦ ψυχή», λέγον, «ὠμοιώθης τῇ πρώτῃ
Εὐᾶ; Εἶδες κακῶς καὶ ἐτρώθης πικρῶς». Δεῖ γὰρ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
τῆς φυλάττειν, ἵνα μὴ ἀναβῇ θάνατος διὰ τῶν θυρίδων· τὸ γὰρ κακὸν
βλέπειν, ταχέως καὶ τῇ ἀφῇ τὴν πρᾶξιν ἐπιτελέσει· λεία γὰρ προσετάρ- 10
χηται βλέπειν.

Λέγεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ἔξω γραφῆς, ὅτι βασιλεὺς τίς τῶν Ἑλλήνων
ἐλθὼν εἰς Ἑφεσον ὡς δῆθεν θῦσαι Ποσειδῶνι θυσίαν (ἦν γὰρ τέμενος
θαυμάσιόν τι) καὶ βουλόμενος ἐκεῖσε μεῖναι εἶδεν ἰέρειαν τινὰ ἐν τῷ τε-
μένει λίαν εὐειδῆ καὶ ὡραίαν πάνυ· τρωθεὶς οὖν τὴν καρδίαν εἰς ἐκείνην 15
καὶ φοβηθεὶς, μὴ ὡς ἐτρώθη τὴν καρδίαν ἐκτελέσῃ καὶ τὴν ἁμαρτίαν,

Trop. ζ' R (4^v, comm. des. mut. [post lin. 12]), complevi ex M (3^r-4^r), D (58^r-58^v);
trop. cum comm. deest in X

Trop. ζ' 8-9 Δεῖ - θυρίδων] cf. Greg. Naz. Orationem ad Greg. Nyss. (Orat. 11)
5,3-6 (ed. M.-A. Calvet-Sebasti, p. 338) (= PG 35, 836B) **9** ἀναβῇ - θυρίδων] Jer.
9,20 **12-17** Λέγεται - ἀνεχώρησεν] cf. Antioch. Mon. Pand. (De castitate) ibid.
1493A15-B4; etiam Schol. 19 ad Jo. Clim. Scalam Paradisi (Grad. XV). PG 88, 909-
C13-D5

Trop. ζ' 8-9 αὐτῆς R : om. D **9** φυλάττειν R : ἀγαπητοί add. D **12-43** καὶ -
Κύριον] haec pars deest in R, complevi ex M **13** Ἑφεσον M : τὴν praem. D | θυσίαν
D (cf. Antioch. Mon. Pandectam) : Θεῷ M **14** τι M : τε D | τινὰ M : τινάν D
16 ἐκτελέσει M

ἀναζεύξας ἀνεχώρησεν. Οἷμοι οἷμοι τῷ ἀθλίῳ, ὅτι εἰ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις οὕτως ἐτιμᾶτο ἢ σωφροσύνη, τί ποιήσω ἐγὼ ὁ τῆς νέας χάριτος ἡξιωμένος; Εὐστόχως οὖν φησιν Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος· «φεύγειν δεῖ
 20 ὡς ἀπὸ ὄφεως τοὺς τῶν πτωμάτων τόπους· καρποῦ γὰρ μὴ παρόντος οὐ συχνῶς ὀρεγόμεθα».

Ἀναγκαῖον οὖν ἐγκρατεῦσθαι καὶ κρατεῖν οὐ μόνον λαλιᾶς ἀλλὰ καὶ ὁράσεως. Ἡ γὰρ συνεχὴς θέα ὁδὸς ἐστὶν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἄγουσα· εἰ
 25 δὲ καὶ εἰς ἔργον μὴ προβαίνει, τέως τὸν λογισμὸν μολύνει καὶ μοιχὸν ἀποτελεῖ τὸν ἁλόντα. Τίς τοσοῦτον ἐστὶ τολμηρὸς, ὡς τοῖς ἁλλοτρίοις συνεχῶς κατοπτεύων κάλλεσι λέγειν μηδὲ τὸ παράπαν παραβλάπτεσθαι; Ὁ τέλειος σώφρων πανταχόθεν ἑαυτὸν φυλάττει· καὶ οὐ μόνον ἐν τῷδε τῷ βίῳ τὸν ἔπαινον ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν στέφανον τοῦ
 30 κάλλους καὶ τὸν χιτῶνα τῆς σωφροσύνης ἐκ χειρὸς Κυρίου κομίσονται καὶ ἐροῦσιν μετὰ τοῦ Ἡσαίου· «ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ», καὶ τὰ ἐξῆς. Οὗτοι ἐκλάμπουσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, εἰ ἁληθῶς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς κέκτηνται τὰς ἀρμοζούσας τῇ σωφροσύνῃ (τιμία καὶ ἐπαινετὴ καὶ εὐπαρρησίαστος παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις καὶ ἐκτὸς βασκανίας ὑπάρχει). Καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐπιστέλλων νουθετεῖ· «παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν
 35 τοῦ Θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ». Καὶ πάλιν· «ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν

19–21 φεύγειν – ὀρεγόμεθα] cf. Jo. Clim. Scalam Paradisi (Grad. III). PG 88, 665A
 22–27 Ἀναγκαῖον – παραβλάπτεσθαι] cf. Antioch. Mon., op. cit. 1493B9–C1
 23–27 Ἡ – παραβλάπτεσθαι] cf. Scholia ad Jo. Clim. Scalam Paradisi (Grad. XV). PG 88, 909D6–912A1 27 Ὁ – φυλάττει] cf. Antioch. Mon., op. cit. 1493A14–15
 27–33 καὶ – σωφροσύνη] cf. ibid. 1493A2–12 30–31 ἀγαλλιάσεται – Κυρίῳ] cf. Is. 61,10 33–34 τιμία – ὑπάρχει] cf. Antioch. Mon., op. cit. 1492C1–3 34–37 Καὶ – Θεῷ] cf. ibid. 1493C11–14 36–37 θυσίαν – Θεῷ] cf. Rom. 12,1 37–39 Καὶ – αἰῶνι] cf. Antioch. Mon., op. cit. 1493D5–7 37–39 ἵνα – αἰῶνι] Tit. 2,12

20 πτωμάτων *M* : συμπτωμάτων *D* 23 ἄγουσαν *D* 27 φυλάττειν *D* 29 σωφροσύνης *D* : εὐφροσύνης *M* | κομίσονται *M* 30 ἀγαλλιάσθω *D* (et Is. 61,10) 31 καὶ – ἐξῆς *M* : ἐνέδυσσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέβαλετό μ(οι), ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ *D* (cf. Is. 61,10) 33 τιμία – εὐπαρρησίαστος] τῇ μίᾳ (*sic*) καὶ ἐπαινετῇ καὶ εὐπαρρησίαστος *D* | καὶ εὐπαρρησίαστος] καὶ εὐπαράδεκτος scr. et in marg. variam lectionem καὶ εὐπαρρησίαστος notavit *M*

αἰῶνι». Καὶ αὐθις· «εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινες ἐστὲ ὑμεῖς. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ σωφροσύνῃ, καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ σώματος, οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον».

Τροπάριον ζ'

Ἐπαξίως τῆς Ἑδὲμ | προεξερρίφη ὡς μὴ φυλάξας | μίαν σου, Σωτήρ, | ἐντολὴν ὁ Ἀδάμ· | ἐγὼ δὲ τί πράξω | ἀθετῶν διὰ παντός | τὰ ζωηρά σου λόγια;

Ἑρμηνεία

Μὴ φυλάξας ὁ Ἀδάμ μίαν ἐντολὴν τοῦ δεσπότη Θεοῦ, ἀξίως ἐρρίφη τῆς Ἑδὲμ μὴ ὢν ἄξιος ἔκτοτε οἰκιστὴς εἶναι τῆς ἐκείσε. Τί δὲ ἦν ἡ ἐντολή; Ὡν τε μεταληπτέον αὐτῷ φυτῶν καὶ οὐ μὴ προσαπτέον. Τὸ δὲ ἦν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, γινώσκοντες ἔχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ. Καὶ ὁ Ἀδάμ δὲ τότε παραβὰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἐξόριστος γέγονε τῆς παραδεισιακῆς ἐκείνης ἀπολαύσεως. Ἐκάθητο ἀπέναντι τοῦ παραδείσου, θρηνηὼν καὶ κλαίων τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν τε καὶ ἐξέλευσιν, δοὺς καὶ ἡμῖν ἀφορμὰς κατὰ γενεὰς γενεῶν τὸν θρῆνον τοῦτον ποιεῖσθαι μνημονεύοντας τὴν προπατορικὴν ἐκείνην τὴν τῆς παρακοῆς ζημίαν, καθὼς ὁ τίμιος Χρυσόστομος τὸν προπάτορα αὐτοῦ μιμούμενος καὶ κλαίων ἐξέδοτο τῇ ἐκ-

Trop. ζ' *M* (4^r, comm. des. mut. [post lin. 19]), complevi ex *D* (58^v–59^v); trop. cum comm. deest in *R, X*

39–40 εἴ – ὑμεῖς] 1Cor. 3,17 **39–42** εἴ – σωφροσύνῃ] cf. Antioch. Mon., op. cit. 492A15–B7 **40–42** Τοῦτο – σωφροσύνῃ] 1Th. 4,3–4 **42–43** τὸν – Κύριον] cf. Heb. 12,14

Trop. ζ' 7–9 Τί – κακοῦ] cf. Greg. Naz. Orationem in theophania (Orat. 38) 12,7–10 (ed. Cl. Moreschini – P. Gallay, p. 128) (= *PG* 36, 324C); et Orationem in sanctum pascha. *PG* 36, 632C

Trop. ζ' 6 ἐρρίφην *M* **7** ὢν *D* : εἶναι *M* | τῆς² *D* : τοῖς *M* **8** φυτὸν *D* **9–10** δὲ τότε *M* : ἔκτοτε *D* **11** ἐλλάμψεως et in marg. variam lectionem ἀπολαύσεως notavit *M* Ἐκάθητο om. *M* (spatium ca. 7 litt.) **13** γενεαῖς *M* | μνημονεύοντες *M, D* **14** καθὼς] καὶ add. *D*

- κλησίᾳ εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀκούοντων διὰ στίχου τόδε· «ρίφεις Ἀδὰμ ἐκ
 τῆς Ἑδὲμ τρυφῆς τῆς ἀκηράτου, | ἐκάθην ἀπέναντι περιπαθῶς
 δακρύων· | ἀλλὰ πενθῶν, ἀλλὰ θρηνῶν τὴν εἴσοδον οὐχ εὗρεν· | τρυφῆς
 ἐγὼ τῶν ἀρετῶν ἐκπίπτω καθημέραν». Καὶ οἱ εὐφωνοὶ τῶν ἀνδρῶν κε-
 20 λαδοῦσι ταῦτα δὴ τὰ ῥήματα. Καὶ οἱ ἀκούοντες, οἱ μὲν θέλγονται τῇ
 καλλιφωνίᾳ καὶ κατανύσσονται, οἱ δὲ τὰ ῥήματα ἀκούοντες νύσσονται
 τῇ καρδίᾳ καὶ συχνῶς δακρυρροοῦσιν· ἐγὼ δὲ νῦν διὰ παντὸς ἀθετῶ τὰ
 ζωηρά σου λόγια. Τί γίνεται; Πρόδηλον ὅτι τῆς βασιλείας σου ἐκβλή-
 σκομαι καὶ ἔξω κάθημαι θρηνῶν τὴν ἑμαυτοῦ ἀπώλειαν· ἀλλὰ μή, Κύ-
 25 ριε, μὴ γένοιτο τοῦτο γενέσθαι τινὶ διὰ σπλάγχχνα ἐλέους σου (οἱ τῷ
 θείῳ σου βαπτίσματι γεννηθέντες), ἀλλ' ὥς οἶδεν ἡ μεγαλότροπός σου
 σοφία καὶ ἡ ἄφατός σου ἀγαθότης, σῶσον ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου.
 Ἀμήν.

Τροπάριον η'

Τὴν τοῦ Καὶν ὑπελθὼν | μισαιφονίαν τῇ προαιρέσει | γέγονα φονεὺς |
 συνειδότος ψυχῆς | ζωώσας τὴν σάρκα | καὶ στρατεύσας κατ' αὐτῆς |
 ταῖς πονηραῖς μου πράξεσιν.

Trop. η' R (5^r, comm. inc. mut. [ab lin. 47 inc.]), complevi ex D (59^v–61^r); trop. cum
 comm. deest in X, M; *Synopsis* (comm. ad trop. η', θ', ι': C [371^v], L [59^r])

16–19 ῥίφεις – καθημέραν] de his versibus cf. STATHES, Ἡ δεκαπεντασύλλαβος
 ὑμνογραφία 249–250; et EUSTRATIADES, Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης 66–67

16 τόδε M, τὸ δέ D **19–28** ἐκπίπτω – Ἀμήν deest in M (fol. 4^v scriptura caret), com-
 plevi ex D

Trop. η' 1–47 Τροπάριον – γέννημα haec pars deest in R (fol. def.), complevi ex D :
 trop. cum comm. deest in X, M

Ἑρμηνεία

5

Ἡ ἱστορία τοῦ παρόντος τροπαρίου ἐκ τῆς Γενέσεως ἦν· ὁ γὰρ Ἀδὰμ γνοὺς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τέτοκε τὸν Κάιν εἴτα τὸν Ἀβελ· καὶ ὁ μὲν Κάιν ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν, ὁ δὲ Ἀβελ ἦν ποιμὴν προβάτων. Προσ-
 ήνεγκαν οὖν τῷ Κυρίῳ ἄμφω θυσίαν, ὁ μὲν Κάιν ἐκ τῶν καρπῶν τῆς
 γῆς, ὁ δὲ Ἀβελ ἐκ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων. Καὶ ἐπέιδεν ὁ Θεὸς 10
 ἐπὶ Ἀβελ καὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ Κάιν καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ
 οὐ προσέσχεν· καὶ λυπηθεὶς ὁ Κάιν ἀπέκτεινεν Ἀβελ τὸν ἀδελφὸν αὐ-
 τοῦ. Λέγεται γὰρ ὅτι ὁ φθόνος ἐκκαύσας τὴν καρδίαν τοῦ Κάιν (ἠγγόει
 πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἀφανίσει τὸν ἀδελφόν) ὁ τὸν φθόνον οὖν γεννήσας 15
 ἐν τῷ Κάιν, ὁ διάβολος, ἔδειξεν αὐτῷ λίθον καὶ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε
 τὸν Ἀβελ. Τί οὖν; Ἐκεῖνος μὲν οὕτως τότε ὁ Κάιν αἰσθητῶς· ἐγὼ δὲ τῆς
 τοῦ σώματος ἐπιμελούμενος, τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἀμελῶν *τὴν μαιφονίαν* μι-
 μοῦμαι *τοῦ Κάιν· φονεὺς* γὰρ γενόμενος τῆς ἐμῆς *ψυχῆς* καὶ μὴ ζηλῶν
τὴν τοῦ Ἀβελ δικαιοσύνην, καὶ *πράξεις ἐνθέους* ἐργαζόμενος καὶ *βίον*
ἔχων ἀνεπίληπτον καὶ ταῦτα προσάγων ὡς θυσίαν καθαρὰν, ἀλλὰ τοῦ 20
 Κάιν μιμούμενος *ταῖς ῥυπαραῖς μου πράξεσιν*, αἵτινες οὐκ εἰσι δεκταὶ
 παρὰ Θεῷ. Λέγει γὰρ ὁ Θεὸς τῷ Κάιν· «τί τοῦτο ἐποίησας; φωνὴ αἵμα-
 τος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με»· ὁ παντεπόπτης οὖν Θεός, οὐδέν τι
 λανθάνει τῶν ἐκείνου ὀφθαλμῶν. Ὡς πολλάκις καὶ ἡμεῖς βλέποντές τι 25
 τῶν ἀδικουμένων καὶ θέλοντες συσκιάσαι τοῦτο, λέγουσιν ἕτεροι οἱ τὴν
 ἀλήθειαν ἰχνεύοντες· «τί φῆς, ἄνθρωπε; αὕτη ἡ πράξις πρὸς τὸν Θεὸν
 φανερώς βοᾷ καὶ ὑμεῖς κρύπτετε;» Οὕτως μοι νόει, καὶ διὰ τοῦ συν-

Trop. η' 6–13 Ἡ – αὐτοῦ] cf. *Synopsisin* (trop. η', θ', ι'): Αἱ ἱστορίαι τῶν παρόντων
 τριῶν τροπαρίων ἐκ τῆς Γενέσεως εἰσίν. Ὁ γὰρ Ἀδὰμ γνοὺς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Εὐαν
 τέτοκε τὸν Κάιν εἴτα τὸν (νεώτερον ἀδελφὸν τὸν add. L) Ἀβελ· καὶ ὁ μὲν Κάιν ἦν ἐρ-
 γαζόμενος τὴν γῆν, ὁ δὲ Ἀβελ ἦν ποιμὴν προβάτων. Προσήνεγκαν οὖν τῷ Κυρίῳ ἄμφω
 (ἀμφοτέροι C) θυσίαν, ὁ μὲν Κάιν ἐκ τῶν καρπῶν τῆς γῆς, ὁ δὲ Ἀβελ ἐκ τῶν πρωτοτό-
 κων τῶν προβάτων. Καὶ ἐπέιδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἀβελ καὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ Κάιν
 καὶ ταῖς θυαῖς αὐτοῦ οὐ προσέσχεν· καὶ λυπηθεὶς ὁ Κάιν ἀπέκτεινεν Ἀβελ τὸν ἀδελ-
 φὸν αὐτοῦ **16–22** ἐγὼ – Θεῷ] cf. *Synopsisin* (trop. η', θ', ι'): Τροπικῶς οὖν λέγουσι τὰ
 παρόντα τροπάρια, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος τῆς σαρκὸς ἐπιμελούμενος, τῆς δὲ ψυχῆς ἀμελῶν
τὴν μαιφονίαν μιμεῖται *τοῦ Κάιν· φονεὺς* γενόμενος τῆς *ψυχῆς* καὶ μὴ ζηλῶν *τὴν τοῦ*
Ἀβελ δικαιοσύνην, καὶ *πράξεις ἐνθέους* ἐργαζόμενος καὶ *βίον* ἔχων *ἀνεπίληπτον* καὶ
 ταῦτα (ταύτας L) προσάγων τῷ Θεῷ θυσίαν καθαρὰν, ἀλλὰ τοῦ Κάιν μιμούμενος *ταῖς*
ῥυπαραῖς πράξεσιν, αἵτινες οὐκ εἰσὶ δεκταὶ τῷ Θεῷ (θυσίαν – Θεῷ om. L)
22–23 τί – με] cf. Gen. 4,10

ειδότος πῶς φονεύεται ἡ ψυχὴ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐκδώσας ἑαυτὸν τοῖς
σωματικοῖς πάθεσιν, ἐκστρατεύει κατὰ τῆς ψυχῆς (ἡ δὲ στρατεία, ἐκ
30 τοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν), καὶ ταῖς ἄλλαις μυσαρααῖς πράξεσιν πράπτων·
οὕτως οὖν ἄξιφωτὶ φονεύει τις τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν διὰ τῶν πονηρῶν
πράξεων.

Φοβερὸν μὲν οὖν, ἀδελφοί, τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος, φο-
βερώτερον δὲ τὸ πρόσωπον Κυρίου ἐπὶ ποιούντας κακά, φοβερὰ δὲ
35 ἀκοὴ Θεοῦ καὶ τῆς Ἄβελ φωνῆς αἰσθανομένη διὰ τοῦ σιγῶντος αἵμα-
τος, φοβεροὶ δὲ πόδες πονηρίαν καταλαμβάνοντες, φοβερὰ δὲ τοῦ
παντὸς κόσμου συμπλήρωσις, ὡς μὴ εἶναι μηδαμοῦ φυγεῖν Θεοῦ κίνη-
σιν, μὴ εἰς οὐρανούς ἀναπτάντα, κατὰ τὸν θεῖον Δαυίδ, μὴ εἰς ἔδου
χωρήσαντα, μὴ πρὸς ἀνατολὰς ἀποδράντα, μὴ θαλάσσης ἀποκρυβέντα
40 βυθοῖς ἢ πέρασιν. Ἄλλ’ οὖν σύ, Σῶτερ, Κτίστα, Φωστήρ τῶν ὅλων, |
ἔγειρον, ἐξύπνισον εἰς τὸν σὸν φόβον· | πρόσγευσον εἰς ἔρωτα τῆς σῆς
ἀγάπης | πάντας τοὺς ἐλπίζοντας πρὸ ἐμοῦ, Λόγε, ὅπως σοὶ προσφέ-
ρωμεν δῶρα εὐχαριστίας, καθάπερ ποτὲ Ἄβελ ὁ ἐκλεκτός σου· καὶ
κληρονόμοι γενώμεθα τῆς θείας βασιλείας σου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος
45 δι’ οἶκτον εὐσπλαγχνίας, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἅπαντας σὲ ἀνυμνοῦμεν.
Εἰ τοῖνυν, ἀγαπητοί, ἐπιθυμοῦμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀνά-
παυσιν τὴν αἰωνίζουσαν, φύγωμεν τὸν φθόνον, γέννημα τοῦ διαβόλου·
μὴ συγκατακριθῶμεν τῷ ἀδελφοκτόνῳ Κάιν, ὅτι «στένων καὶ τρέμων
κατέλυσεν αὐτοῦ τὸν βίον». Οὐκ ἔστιν οὖν ἀρμόδιον τοῖς τοῦ Κυρίου
50 φοιτηταῖς φθόνῳ κρατεῖσθαι ἢ θορυβεῖσθαι. Γέγραπται γάρ· «ὁ μισῶν
καὶ φθονῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ μόνον ὅτι θεοστυγὴς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ
ἀνθρωποκτόνος εἴρηται»· φονεύει γὰρ αὐτὸν τῇ διαθέσει τοῦ μίσους
καταδιάνοιαν, οὐτινος τὸ αἷμα οὐ διὰ ξίφους ἐκχυθὲν ἄνθρωποι βλέ-
πουσιν, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τοῦ μίσους καὶ τοῦ φθόνου ἀναιρεθὲν Θεὸς

33–40 Φοβερὸν – πέρασιν] Greg. Naz. Oratio in patrem tacentem. PG 35, 956B
37–40 ὡς – πέρασιν] cf. Ps. 138,7–10 40–42 Ἄλλ – ἀγάπης] Theod. Stud. Epigr.
2,6–8 (ed. P. Speck) 47–49 φύγωμεν – βίον] Antioch. Mon., Pand. (De invidia) ibid.
1601D5–7 48–49 στένων – βίον] cf. Gen. 4,12; 4,14 49–50 Οὐκ – θορυβεῖσθαι]
Antioch. Mon., op. cit. 1601C11–13 50–56 Γέγραπται – ἀποδίδωσιν] Antioch. Mon.
Pand. (De odio) ibid. 1605B12–C4 50–52 ὁ – εἴρηται] cf. 1Jo. 3,15

35 αἰσθανομένη correxi sec. Greg. Naz. : αἰσθανόμενος D 40 περάσαι D
44 γενώμεθα correxi (cf. comm. ad trop. ιθ´, lin. 39) : γένωμεν D 47 γέννημαν D
48 ὅτι R : ἐστὶ add. D 49 Οὐκ ἔστιν R : οὐκέτι D 50 Γέγραπται γάρ R : om. D

έφορᾱ· ὃς οὐ μόνον ὑπὲρ πράξεων ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ λογισμῶν καὶ προ- 55
 αιρέσεων ἐκάστῳ ἢ στεφάνους ἢ τιμωρίας ἀποδίδωσιν. Ἀθέμιτον οὖν
 ἔχειν ἡμᾶς μῖσος πρὸς τὸν ὁμόφυλον καὶ ὁμόπιστον καὶ συγκληρονόμον
 τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος· «ἐάν
 τις εἴπῃ ὅτι, ἀγαπῶ τὸν Θεόν», καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης
 ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἐώρακεν, τὸν Θεὸν ὃν 60
 οὐχ ἐώρακε πῶς δύναται ἀγαπήσαι;» Λέγει δὲ καὶ ὁ Νόμος· «οὐ μισή-
 σεις τὸν ἀδελφόν σου ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ἐλεγμῷ ἐλέγξεις αὐτόν, καὶ οὐ
 λήψῃ δι' αὐτὸν ἀμαρτίαν».

Τοιγαροῦν, ἀδελφοί, οὐκ ὀφείλομεν μνησικακεῖν ἢ φθονεῖν τινὰ
 ἡμεῖς οἱ Χριστὸν ἐνδεδυμένοι, ἀλλὰ καὶ ἀγαπᾶν οὐ μόνον τοὺς ἀδελ- 65
 φούς καὶ φίλους ἀλλὰ καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς καὶ ἐχθραίνοντας· κἄν
 γάρ τι καθ' ἡμῶν λαλοῦσιν ἢ πράττουσιν, πάντα εὐχαρίστως κατα-
 δεξώμεθα διὰ τὴν μέλλουσαν ἀνταπόδοσιν. Καθὼς καὶ ὁ Κύριος τοῖς
 ἑαυτοῦ φίλοις· «εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν
 μεμίσηκεν». Καὶ ἐπιφέρει· «μακάριοι ἐστέ, ὅταν μισήσωσι ὑμᾶς οἱ ἄν- 70
 θρωποι καὶ διώκωσι καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα
 τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν
 πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅτι αὐτῷ τῷ Θεῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶ-
 νας. Ἀμήν.

56–58 Ἀθέμιτον – οὐρανῶν] Antioch. Mon., op. cit. 1605C10–13 58–63 Λέγει –
 ἀμαρτίαν] ibid. 1605D10–1608A5 58–61 ἐάν – ἀγαπήσαι] 1Jo. 4,20 61–63 οὐ –
 ἀμαρτίαν] Lev. 19,17 65–68 ἡμεῖς – ἀνταπόδοσιν] Antioch. Mon., op. cit. 1608A-
 13–B4 68–73 Καθὼς – οὐρανοῖς] ibid. 1608B7–C3 69–70 εἰ – μεμίσηκεν] Jo. 15,18
 (cf. Jo. 7,7) 70–73 μακάριοι – οὐρανοῖς] cf. Matt. 5,11–12; Luc. 6,22–23

58 ὁ! R : om. D 58–61 ἐάν – ἀγαπήσαι R : ἐάν τις εἴπῃ ὅτι τὸν Θεὸν ἀγαπῶ καὶ τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἐώρακεν μισεῖ, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἐώρακεν πῶς δύναται ἀγαπήσαι D
 61 καὶ R : om. D 62 διανοία R : καρδία D 67–68 ὑποδεξώμεθα D 68–69 τοῖς –
 φίλοις R : τοῖς ἐ. μαθηταῖς καὶ φ. D 73 τῷ Θεῷ R : om. D 73–74 αἰῶνας R : τῶν
 αἰώνων add. D

Τροπάριον ις'

Ὁ λησταίς περιπεσὼν | ἐγὼ ὑπάρχω τοῖς λογισμοῖς μου· | ὅλον ὑπ' αὐ-
τῶν | τετραυμάτισμαι νῦν, | ἐπλήσθην μωλώπων· | ἀλλ' αὐτός μοι ἐπι-
στάς, | Χριστέ Σωτήρ, ἰάτρευσον.

5

Ἑρμηνεία

Τούτου δὴ τοῦ τροπαρίου ἡ ἔννοια καὶ ἀφήγησις ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν
ἀγίου εὐαγγελίου εἴληπται, ἔνθα φησί· «ἄνθρωπος τίς κατέβαινεν ἀπὸ
Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὺ», καὶ τὰ ἐξῆς τῆς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ παραβολῆς.

- Τοιγαροῦν *〈λησταίς περιπεσὼν〉* ἐγὼ ὑπάρχω τοῖς λογισμοῖς μου·
10 τραυματισθεὶς γὰρ τὸν λογισμόν, ἦτοι ὑπὸ τῶν ληστῶν, καὶ *〈πλησθεὶς〉*
μωλώπων ἀνιάτων κεῖμαι ἐρριμμένος ὥσπερ τι τῶν ἀτίμων σκευῶν· οἱ
καὶ ἐκδύσαντές με καὶ στερήσαντες τῶν τῆς ἀρετῆς ἱματίων, τότε τὰς
πληγὰς ἐπέθηκαν τῆς ἁμαρτίας. Πρότερον γὰρ ἀπογυμνοῦσιν ἡμᾶς
παντὸς ἀγαθοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ σκέπης, εἴθ' οὕτως τῆς
15 ἁμαρτίας τὰς πληγὰς ὑποβάλλουσιν ἡμῖν. Ἀλλὰ σύ, δέσποτα Χριστέ,
τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδης· *ἰάτρευσόν* μου τοὺς μώλωπας·
καὶ τὰ τραύματά μου τὰ ἀνιάτα, ἐπιστάξας μοι ἐκ τοῦ παγκοσμίου
λύτρου τοῦ θείου αἵματός σου, ἴασαι· καὶ ἄρτιον καὶ σῶον, καὶ ἄνδρα
τέλειον ἀνάδειξόν με τῆς βασιλείας σου. Ἀμήν.

Trop. ις' *R* (8^{r-v}), *D* (64^{r-v}); *Synopsis* (comm. ad trop. ις', ιζ': *C* [372^v], *L* [59^{r-v}])

Trop. ις' 6–8 Τούτου – παραβολῆς] cf. *Synopsis* (trop. ις', ιζ'): Καὶ ἡ τῶν παρόντων
δύο τροπαρίων ἔννοια καὶ ἀφήγησις ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου εἴληπται, ἔνθα
φησὶν· «ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὺ καὶ λησταίς περιέπεσεν,
οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ»
7–8 ἄνθρωπος – Ἱεριχὺ] *Luc.* 10,30

Trop. ις' 6 Τούτου – τροπαρίου *R* : τοῦτο δὴ τὸ τροπάριον *D* 8 Ἱερουσαλὴμ –
Ἱεριχὺ correxi sec. *Luc.* 10,30 et *Synopsis* : Ἱεριχὺ εἰς Ἱερουσαλὴμ *R, D* | ἐξ ἧς *R* (et
in multis sequ. loc.) | τῆς correxi (cf. comm. ad trop. ιθ', lin. 42) : ὡς *R, D* 9 λησταίς
περιπεσὼν addidi sec. trop. : voces desunt in *R, D* 10 πλησθεὶς addidi sec. trop. : vox
deest in *R, D* 11 *R* (lege ὥσπερ τι) 12 στερήσαντες *R* : με add. *D*

Τροπάριον ιζ'

Ἱερεὺς με παριδῶν | ἀντιπαρῆλθε καὶ ὁ Λευΐτης | βλέπων ἐν δεινοῖς |
 ὑπερεῖδε γυμνόν· | ἀλλ' ὁ ἐκ Μαρίας | ἀνατείλας, Ἰησοῦ, | σὺ ἐπιστάς
 με οἴκτειρον.

Ἑρμηνεία

5

Τοῦτο τὸ τροπάριον τῆς αὐτῆς ἐννοίας τῷ πρὸ αὐτοῦ ἔχεται. Ὑπὸ τῶν
 ληστῶν γὰρ καταλευσθεὶς ἄνθρωπος· τίς δὲ ἦν ὁ ἄνθρωπος; Ὁ Ἀδάμ.
 Τίς Ἱερουσαλήμ; Ἡ διὰ τῶν ἀρετῶν πόλις. Τίς ἡ κατάβασις πρὸς Ἱερι-
 χῶ; Ἡ καταφρόνησις τῶν ἀρετῶν. Τίς Ἱεριχῶ; Ἡ κατάκλυσις τοῦ
 ἄδου. Τίνες οἱ λησταί; Οἱ φθονοῦντες τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει δαίμονες. 10
 Οἷον πόλις Ἱερουσαλήμ; Ὁ παράδεισος, ἥτις διὰ τῶν ἀρετῶν οἰκεῖται.
 Ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ διὰ τῶν ἀρετῶν ἐνοικῶν· ἡ ὁδός, ἡ παράβασις τῆς
 ἐντολῆς· ὁ ληστής, ὁ διάβολος φθονήσας τὸν Ἀδάμ προεξένησε τὴν
 παρακοήν, καὶ δι' αὐτῆς ἐξωρίσθη τοῦ παραδείσου καὶ κατέβη εἰς Ἱε-
 ριχῶ, ἥτοι εἰς θάνατον. Λέγει γὰρ ὁ Σεράχ· «φθόνῳ γὰρ διαβόλου εἰσ- 15
 ῆλθε θάνατος εἰς τὸν κόσμον». Ἐκεῖτο οὖν ἡ ἀνθρωπεῖα φύσις εἰς τὸν
 ἄδην παραλελυμένη, ἥτοι ὁ Ἀδάμ, ὡς καὶ ὁ ἅγιος Δαυὶδ βοᾷ· «οὐκ ἐ-
 κρύβη τὸ ὅστούν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς
 μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς». *Ἱερέα* δὲ καὶ *Λευΐτην*, τὸν Νόμον μοι 20
 νόει καὶ τοὺς προφήτας. Οὗτοι γὰρ μὲν ἠβούλοντο δικαιῶσαι τὴν ἀν-
 θρωπίνην φύσιν, οὐκ ἠδυνήθησαν δέ· «ἀδύνατον γάρ», φησὶ Παῦλος,
 «αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφελεῖν ἁμαρτίας». Ἡθέλησαν μὲν οὖν τὸν
 ἄνθρωπον καὶ διενοήθησαν θεραπεῦσαι· εἴτα τῇ τῶν πληγῶν ἐπικρα-
 τεῖα νικηθέντες, εἰς τοῦπίσω πάλιν ὑπεχώρησαν· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ 25
ἀντιπαρῆλθον.

Trop. ιζ' R (8^v–9^r), D (64^v–65^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ις', ιζ': C [372^v], L [59^{r-v}])

Trop. ιζ' 7–10 τίς – ἄδου] cf. Leont. presb. Hieros., In parabolam Samaritani. PG 62, 755,16–18 et 29–30 (Ps.-Chrys.) **11–15** Οἷον – θάνατον] cf. Jo. Chrys. In Samaritanam: Homo quidam descendebat [sp.] PG 61, 755,75–756,6 **15–16** φθόνῳ – κόσμον] Sap. (Salom.) 2,24 **17–19** οὐκ – γῆς] Ps. 138,15 **19–20** Ἱερέα – προφήτας] cf. Jo. Chrys., op. cit. [sp.]. PG 61, 756,26–28 **21** ἀδύνατον γάρ] Heb. 10,4 **22** αἷμα – ἁμαρτίας] ibid.

Trop. ιζ' 11 ἥτις R (scil. πόλις) **15** Σεράχ R, D (falso pro Σολομών scr.) **20** γὰρ μὲν transp. D **22–23** τὸν ἄνθρωπον οὖν transp. D

Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων, τουτέστιν τὴν πρὸς ἐμὲ συγκατάβασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μου, οὐκ ἐκ Σαμαρείας ἀλλ´ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας καὶ κυρίως Θεοτόκου, καὶ δι´ ἡμᾶς γεγονὼς ἄνθρωπος καὶ Σαμαρείτης κληθεὶς καὶ ὁμιλήσας ἡμῖν ἀφράστως· κατέδωκεν οὖν εὐθύς τὰ τραύματα μὴ ἐάσας τὴν κακίαν ἐπὶ πλέον ἄνετον εἶναι ἀλλὰ καταδήσας αὐτήν. Ἐπέχεε δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον, τῷ ἐκ τῆς ἁγίας πλευρᾶς δηλαδὴ αἷματι, μίξας οἶνον ἐλαίῳ, ἥγουν τὴν θεότητα τῇ ἀνθρωπότητι ἢ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῇ σωτηρίᾳ. Καὶ ἄρας τὸν νοσοῦντα ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἥγουν ἀναλαβὼν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸν ἴδιον ὦμον
 30
 35 τὸν πρὶν νοσοῦντα τὴν ἀπιστίαν. Μέλη γὰρ αὐτοῦ ἡμᾶς ἐποίησεν καὶ κοινωνοὺς τοῦ σώματος αὐτοῦ· κάτω κειμένους ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὴν ἄξιαν ἐκείνην, ὥστε συσσώμους αὐτῷ εἶναι.

Τοιγαροῦν βοῶ ἀγῶ τῇ σῇ εὐσπλάγχνῳ κηδεμονίᾳ ὥς· «ἐγὼ ὑπάρχω, ὦ πολυέλεε Χριστέ, ὁ λησταῖς περιπεσὼν (ἥγουν ταῖς σατανικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς πονηραῖς πράξεσιν, αἷς ἐτραυματίσθη καὶ κατεμωλωπίσθη δεινῶς). Καὶ κἂν ὁ μωσαϊκὸς Νόμος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ

26 Σαμαρείτης – ὁδεύων] Luc. 10,33 26–35 Σαμαρείτης – ἀπιστίαν] cf. *Synopsisin* (τροπ. ιζ´, ιζ´): ἀλλὰ σὺ ὁ δι´ ἡμᾶς γεγονὼς ἄνθρωπος καὶ Σαμαρείτης κληθεὶς, καταβαίνων ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὴν, τουτέστιν ἀπὸ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν (ἀναβαίνων ἀπὸ Ἱεριχὴ εἰς Ἱερουσαλὴμ, τουτέστιν ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανὸν *L*), καὶ εὐρών, τῷ συγκαταβῆναι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει καὶ γενέσθαι ἄνθρωπος, ταύτην τετραμαυτισμένην, ἥγουν πεπλανημένην καὶ δαίμοσι θύουσαν, κατέδωκεν αὐτῇ τὸ τραῦμα, ἥγουν τὸν διάβολον εἰς ἄδου πύλας. Καὶ ἐλαίῳ ἐπέχρισας, τῷ ἐκ πλευρᾶς σου δηλαδὴ αἷματι, μίξας οἶνον ἐλαίῳ, ἥγουν τὴν θεότητα τῇ ἀνθρωπότητι ἢ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῇ σωτηρίᾳ. Καὶ ἄρας τὸν νοσοῦντα ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἥγουν ἀναλαβὼν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸν ἴδιον ὦμον τὸν πρὶν νοσοῦντα τῇ ἀπιστίᾳ καὶ σώσας αὐτὸν καὶ εἰς οὐρανὸν ἀναγαγὼν
 29–30 κατέδωκεν – τραύματα] Luc. 10,34 31 Ἐπέχεε – οἶνον] *ibid.* 34 ἐπὶ – κτῆνος] *ibid.* 38–45 ὥς – Μαρίας] cf. *Synopsisin* (τροπ. ιζ´, ιζ´): Παρεισάγουσιν οὖν τροπικῶς τὰ τοιαῦτα ῥήματα τὸν ἄνθρωπον μετανοοῦντα καὶ ταλανίζοντα ἑαυτὸν καὶ λέγοντα ὥς· «ἐγὼ ὑπάρχω, ὦ πολυέλεε Χριστέ, ὁ ληστὰς περιπεσὼν (ἥγουν ταῖς σατανικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς πονηραῖς πράξεσιν, αἷς ἐτραυματίσθη καὶ κατεμωλωπίσθη δεινῶς). Καὶ κἂν ὁ μωσαϊκὸς Νόμος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ χοροῦ τῶν προφητῶν (τούτους γὰρ καλεῖ ἱερέα καὶ Λευῖτην) οὐκ ἴσχυσάν με ταῖς αὐτῶν ὑποθήκαις καὶ παραινέσεσι καὶ διδασκαλαῖς τῶν κακῶν ὑπεξαγαγεῖν πράξεων καὶ εἰς θεοφιλὴ ζωὴν ἐπαναγαγεῖν (ἐπαγαγεῖν *L*), ἀλλὰ σὺ, ὁ δι´ ἡμᾶς γεγονὼς ἄνθρωπος ... », (cf. *supra*, lin. 26–35)

28 παρθένου – Θεοτόκου *R* : Θεοτόκου παρθένου Μαρίας καὶ κυρίως Θεοτόκου *D*
 33 τὴν εὐσπλαγχνίαν *R* : διὰ *praem.* *D* 40–41 ἐτραυματίσθη καὶ κατεμωλωπίσθη *R, D*

χοροῦ τῶν προφητῶν οὐκ ἴσχυσάν με ταῖς αὐτῶν ὑποθήκαις καὶ παραι-
νέσεσι καὶ διδασκαλίαις τῶν κακῶν ὑπεξαγαγεῖν πράξεων καὶ εἰς θεο-
φιλή ζωὴν ἀπαγαγεῖν, ἀλλὰ σύ, ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ
ἁειπαρθένου Μαρίας Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός μου, ἴασαι τὰ τραύματα 45
τῆς ψυχῆς μου καὶ σῶσον με». Ἀμήν.

Τροπάριον ιη'

Ἰλάσθητί μοι, ἐκβοῶ· | ἡμάρτηκά σοι, τῷ πάντων Κτίστη, | καὶ ὑπὸ πολ-
λῶν | τετραυμάτισμαι | σειρῶν ἁμαρτίας· | ἀλλ' αὐτός μοι πρὸ καιροῦ |
συγχώρησον τὰ πταίσματα.

Ἑρμηνεία

5

Καρδίαν γὰρ συντετριμμένην ὁ Κύριος καὶ τεταπεινωμένην οὐ παρα-
βλέπει· τοιγαροῦν *ἐκβοῶ σοι, τῷ Κτίστη* μου, ὡς *ὑπὸ πολλῶν* τραυμά-
των καὶ *σειρῶν* μαστιγώμενος ταῖς ἁμαρτίαις μου. Λέγει γὰρ Ἰάκωβος
ὁ θεάδελφος· «μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι, «ἀπὸ Θεοῦ πειράζο-
μαι»· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπειραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα· 10
ἕκαστος δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων σειρῶν σφίγγεται».

Ἐγὼ νῦν πέφυκα ταῖς ἰδίαις μου σειραῖς σφιγγόμενος· ἀλλὰ λῦσον
κάμέ, δέσποτα Χριστέ ὁ Θεός, διὰ τοῦ μακαρίου σου λόγου ἐκείνου
τοῦ λέγοντος· «λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε ὑπάγειν», δηλονότι ἐκ τοῦ θα-
νάτου πρὸς ζωὴν, ἧς καὶ τύχοιμι, Χριστέ, καὶ γὰρ ὁ ἄθλιος. Ἀμήν. 15

Τροπάριον ιθ'

Τὴν οὐσίαν σου, Σωτήρ, | καταναλώσας τῇ ἁσωτίᾳ | ἔρημος ὑπάρχω |
καρπῶν εὐσεβῶν, | λιμώττων δὲ κράζω· | «ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, |
προφθάσας σύ με οἴκτειρον».

Trop. ιη' R (9^{r-v}), D (65^v–66^r) **Trop. ιθ'** R (9^v–10^r), D (66^v–67^r); *Synopsis* (comm.
ad trop. ιε', ιθ': C [372^r], L [59^r])

Trop. ιη' 6–7 Καρδίαν – παραβλέπει] cf. Ps. 50,19 **9–11** μηδεὶς – σφίγγεται] cf. Jac.
1,13–14 **14** λύσατε – ὑπάγειν] Jo. 11,44

45 μου R : ἡμῶν διὰ τῆς μετανόιας D

Trop. ιη' 7 τοὶ γάρ D **8** μαστιγόμενος R : μαστιζόμενος D **10** γὰρ Θεός R (et Jac.
1,13) : transp. D **15** τύχοιμεν D | καὶ γὰρ R : ἐγὼ D | ἄθλιος] Συμεὼν supra ἄθλιος add.
D

5

Ἑρμηνεία

Τούτου δὴ τοῦ τροπαρίου ἐκ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ἦν ἡ ἔννοια καὶ τῆς ἐκεῖσε παραβολῆς τῆς λεγούσης· «εἶπεν ὁ νεώτερος υἱὸς τῷ πατρί· «δὸς μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας»· καὶ ὡς λαβὼν τοῦτο καὶ ἐξελθὼν τῆς πατρικῆς οἰκίας μακρὰν κατηγάλωσεν ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ ζῶν ἁσώ-
 10 τως», ἔρημος γενόμενος καρπῶν εὐσεβῶν. Καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι ἀπεδήμη-
 σεν εἰς χώραν μακρὰν· ἐπειδὴν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἀποστῇ ἀπὸ Θεοῦ καὶ
 μακρὰν ἑαυτὸν ποιήσῃ τοῦ φόβου αὐτοῦ, πάντα τὰ θεῖα δῶρα ἐκδαπα-
 νᾷ. Ἐγγὺς μὲν οὖν ὄντες τοῦ Θεοῦ οὐδὲν τοιοῦτον ποιοῦμεν ἀπωλείας
 ἄξιον, κατὰ τό· «προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι
 15 ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ». Μακρὰν δὲ αὐτοῦ ἀποστάται
 γενόμενοι, πάντα τὰ χεῖριστα καὶ ποιοῦμεν καὶ πάσχομεν, κατὰ τό·
 «ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται».

Καὶ πορευθεῖς, τουτέστιν προοδεύσας καὶ προκόψας τῇ κακίᾳ, ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης. Ὁ μὲν γὰρ κολλώμενος
 20 τῷ Κυρίῳ ἐν πνεῦμα γίνεται· ὁ δὲ κολλώμενος τῇ πόρνῃ φύσει τῶν δαι-
 μόνων ἐν σῶμα γίνεται, σὰρξ ὅλος καθιστάμενος καὶ μὴ πνεύματος χώ-
 ρησιν ἐν ἑαυτῷ ἔχων ὡς οἱ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ (πολίται γὰρ τῆς χώ-
 ρας ἐκείνης τῆς ἀπεχούσης ἀπὸ Θεοῦ οἱ δαίμονες πάντως εἰσίν). Οὕ-
 25 τως δὲ προκόψας καὶ ἐν κακίᾳ δυνατὸς γεγονῶς βόσκει χοίρους, τουτ-
 ἔστιν καὶ ἄλλοις διδάσκαλος πονηρίας γίνεται καὶ βορβορώδους
 πράξεως. Ἐπιθυμεῖ δὲ ὁ ἐλεεινὸς οὗτος κορεσθῆναι τῆς ἁμαρτίας· τῶν
 γὰρ κακῶν οὐ λαμβάνει κόρον ὁ τούτοις ἐνεθισθείς. Κερατίοις γὰρ πα-
 ραβάλλεται ἡ ἁμαρτία, γλυκύτητα ἔχουσα καὶ τραχύτητα· ἡδύνει μὲν
 πρόσκαιρα καὶ κολάζει αἰώνια· ἐξ ἧς ἡμᾶς ρύσεται Χριστὸς ὁ Θεός,

Trop. ιθ' 6–9 Τούτου – κατηγάλωσεν] cf. *Synopsin* (trop. ιε', ιθ'): Τῶν δύο τούτων (Τῶν θεῶν τούτων δύο *L*) τροπαρίων ἡ ἔννοια ἐκ τοῦ θείου εὐαγγελίου εἰληπται καὶ τῆς ἐκεῖσε παραβολῆς τῆς λεγούσης· «εἶπεν ὁ νεώτερος υἱὸς τῷ πατρί· «δὸς μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας»· καὶ ὡς λαβὼν καὶ ἀπελθὼν (λαβὼν τοῦτο καὶ ἐξελθὼν τῆς πατρικῆς οἰκίας *L*) μακρὰν κατηγάλωσεν» **7–10** εἶπεν – ἁσώτως] cf. *Luc.* 15,12–13 **14–15** προωρώμην – σαλευθῶ] *Ps.* 15,8 **17** ἰδοὺ – ἀπολοῦνται] *Ps.* 72,27 **18** Καὶ πο-
 ρευθεῖς] *Luc.* 15,15 **19** ἐκολλήθη – ἐκείνης] *ibid.* **19–21** Ὁ – γίνεται] cf. *1Cor.* 6,16–17

6 Τούτου – τροπαρίου *correxī sec. comm. ad trop. λβ', lin. 5* : Τοῦτο δὴ τὸ τροπάριον *R, D* **8** ἐπιβαλλόμενον *D* | οὐσίας *R* : μου *add. D* **12** ποιήσει *R, D*

τῆς τοιαύτης καὶ πονηρᾶς ἐργασίας, χαρίζεται δὲ ἡμᾶς τὴν ὕστερον 30
ἀγαθὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν τοῦ νεωτέρου υἱοῦ, ὅπως γενώμεθα
καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς μετανοίας υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου.

Καὶ ἐτέρως τὸ καταδύναμιν λεκτέον. Πατήρ, ὁ Θεός· δύο δὲ οἱ υἱοί,
πρεσβύτερος καὶ ὁ νεώτερος, νόει τοὺς δικαίους καὶ τοὺς κατ' ἐμὲ 35
ἁμαρτωλοὺς· πρεσβύτερος δὲ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τηρήσας τὴν ἐντολὴν
τοῦ πατρὸς, ἔμεινεν ἐν δικαιοσύνῃ· ὁ δὲ νεώτερος καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια
χαρίσματα λαβὼν, ἦτοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος ὃ ἐζήτησεν τὸν πατέρα,
καὶ λαβὼν ἀνεχώρησεν εἰς χώραν μακράν. Ἀναχώρησις δὲ νοεῖται τὸ
ἐγκαταλείψαι τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς ἃ μὴ θέμις ἐμπαρῆναι, καὶ διὰ τὸ λέ- 40
γειν πρὸς ἡμᾶς ὁ Κύριος· «αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν διιστῶσιν ἀναμεταξὺ ἐμοῦ
καὶ ὑμῶν».

Εἴτα πάλιν ἐπανῆλθεν ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα· καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐν 45
τῷ εὐαγγελίῳ παραβολῆς τοῖς πᾶσι γνωστά. Οὕτως οὖν καὶ πᾶς ἄνθρω-
πος πολλὰ δεινὰ ἐν τῷ βίῳ ἐργασάμενος, εἴτα μεταγνοὺς καὶ προσφυ-
γὼν τοῖς οἰκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ, ἀπορριπτεῖ ἑαυτὸν τῷ ἐλέει τοῦ φιλαν- 45
θρώπου Θεοῦ· καὶ κἂν ἔρημος ὑπάρχη καρπῶν εὐκλεῶν ἢ(γουν)
πράξεων ἀγαθῶν, καὶ λιμώττουσαν ψυχὴν ἔχη θεϊκῆς οὐσίας, κατανα-
λώσας ταύτην ταῖς κακουργίαις καὶ τῷ ζῆν ἀσώτως καὶ μὴ εὐαρέστως
Θεῷ, κράζει πρὸς αὐτὸν ἐκ ψυχῆς· «ὁ πατήρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς 50
πάσης παρακλήσεως, προφθάσας σύ με οἵκτειρον». Ἀμήν.

40–41 αἱ – ὑμῶν] cf. Is. 59,2 42–50 Εἴτα – οἵκτειρον] cf. *Synopsisin* (trop. ιε', ιθ'):
Εἴτα πάλιν ἐπανῆλθε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ παραβολῆς.
Οὕτως οὖν καὶ πᾶς ἄνθρωπος πολλὰ δεινὰ ἐν τῷ βίῳ ἐργασάμενος, εἴτα μεταγνοὺς καὶ
προσφυγὼν τοῖς οἰκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ, ἀπορριπτεῖ ἑαυτὸν τῷ ἐλέει τοῦ φιλανθρώπου
Θεοῦ (τοῦ Θεοῦ τοῦ φίλ. L), κἂν καὶ ἔρημος ὑπάρχη καρπῶν εὐκλεῶν ἢγουν πράξεων
ἀγαθῶν, καὶ λιμώττουσαν ψυχὴν ἔχη (ἔ. ψυχ. C) θεϊκῆς οὐσίας, καταναλώσας ταύτην
ταῖς κακουργίαις καὶ τῷ ζῆν ἀσώτως καὶ μὴ εὐαρέστως Θεῷ, κράζει πρὸς αὐτὸν ἐκ
ψυχῆς τὸ «ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου» 49–50 ὁ – παρακλήσεως]
2Cor. 1,3

30 χαρίζεται correxi sec. ῥύσεται : χαρίσῃται R, D 31 γενόμεθα R, D 32 τοῦ Θεοῦ R
: om. D 33 οἱ R : om. D 35 τὴν ἐντολὴν supra lin. add. R 37 ὁ R : om. D | τὸν
πατέρα R, D (lege τῷ πατρί) 45 ἀπορρίπτει D 46 ἡγουν complevi sec. *Synopsisin*
48 τὸ ζῆν R : τὸ ζῶν D

ᾠδὴ β'

Ἑρμηνεία

- Πρόσεχε, οὐρανέ·* Δευτερονόμιον γράφεται, ὅτι τὸν πρῶτον νόμον ἀναβάς ὁ Μωσῆς εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ διὰ κελεύσεως Θεοῦ καὶ ποιήσας ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ
- 5 γραφεῖσαι αἱ δύο πλάκες δακτύλῳ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ τίς· «τίς ἐστὶν ὁ δάκτυλος Θεοῦ», ἐρῶ κἀγὼ ὅτι· «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστίν». Καθὼς λέγει ὁ Λουκᾶς· «φησὶ ὁ Κύριος ὅτι· «ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια»». Οὗτος ὁ Μωσῆς θέλων ἀναβῆναι ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾶ, κατέλιπε τὸν λαὸν ἐκείνον, (πρὸς) τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰακώβ λέγων· «ἐάν τι ἐλθῇ κρίσις, προπορευέσθωσαν καὶ κρινέτωσαν αὐτοῖς»,
- 10 παρὰ τῷ ἱερεὶ τῷ Ἰακώβ. Καὶ ἀνέβη Μωσῆς εἰς τὸ ὄρος καὶ εἰσέδυ εἰς τὸν γνόφον καὶ εἶδεν ὅσα (οὐκ) ἦν δυνατόν ἀνθρώπῳ ἰδεῖν, καὶ ἔγραψεν ὁ Θεὸς ἐν δυοῖς πλαξὶ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐντολάς. Ὁ γὰρ λαὸς ἰδὼν ὅτι κεχρόνικε Μωσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ ὄρους καὶ ψηφίσαντες τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ὥσανεὶ σπουδάζων (καθὼς καὶ ὁ Φυσιολόγος φησὶ· «ἡ σκύλα σπουδαζομένη τυφλὰ κουλούκῃα ἐγέννησεν», οὕτω καὶ ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἀκαρτέρητος ὢν) προσήλθον τῷ Ἰακώβ λέγοντες· «ἀνάστηθι καὶ ποιήσον ἡμῖν θεοὺς, οἱ προπορεύονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου, οὐκ οἶδαμεν τί
- 15 γέγονεν αὐτῷ». Ὁ δὲ Ἰακώβ ὑπολαμβάνων ὅτι φιλάργυροι εἰσὶν Ἰσραηλίται, ἔφησεν αὐτοῖς· «περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυσὰ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ τῶν θυγατέρων καὶ ἐνέγκατε πρὸς με», δοκῶν ὅτι διὰ τὰ οἰκεία ὀκνηρότεροι γενήσονται. Ἐκεῖνοι δὲ ἐκβακχευ-
- 20

Prooemium Odae II *R* (11^v–12^v, comm. des. mut. [post lin. 96]), complevi ex *X* (7^v–9^v), *M* (11^r–12^v, des. mut. [post lin. 96]); *D* (69^v–72^r)

Prooemium Odae II 5 γραφεῖσαι – Θεοῦ] cf. Ex. 31,18 7–8 ἐν – δαιμόνια] cf. Luc. 11,20 10 ἐάν – αὐτοῖς] Ex. 24,14 18–20 ἀνάστηθι – αὐτῷ] Ex. 32,1

51 ᾠδὴ β'] ᾠδὴ δευτέρη *R* **Prooemium Odae II 3** διακελεύσεως *R* 5 γραφεῖσαι *R* (an ἐγράψαν corrigendum?) : γραφεῖσαι] *D* | ἐρωτήσῃ *R* 7 φησὶ – Κύριος supra lin. scr. *R* 9 πρὸς addidi (cf. infra, lin. 30) : deest in *R*, *D* 9–10 Ἰακώβ λέγων *R* : λέγων τὸν Ἰακώβ transp. *D* 10 προπορεύεσθωσαν *D* | καὶ κρινέτωσαν *R* : om. *D* 12 εἶδεν – ἦν supplēvi sec. 1 Tim. 6,16 : εἶδεν ὅσα ἦν *D*, (οἶδεν) *R* 15 σπουδάζων *R*, *D* (an σπουδάζοντες corrigendum?) 16 κουλούκῃα *R* : κουκούλια *D* 21 περιέλεσθε cor-
recti sec. Ex. 32,2 : περιέλεσθαι *R*

θέντες ὑπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ φθονεροῦ δαίμονος προσήγαγον αὐτῷ
 ὅσα ἀπήτησεν. Καὶ ἀνάψας πυρὰν ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς τὸ πῦρ· καὶ ἐγέ- 25
 νετο «ἐν ὁμοιώματι μόσχου ὡς ὁ ἐσθίων χόρτον», καθὼς φησὶ ὁ Δαυίδ.
 Καὶ εἰδωλολάτρησεν ὁ λαός, καθὼς γέγραπται· «ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ
 φαγεῖν τὸ καὶ πιεῖν· ἐξανέστησαν παίζειν» λατρεύοντες τῷ γλυπτῷ
 Βεελφεγῶρ (Φεγῶρ δὲ ἦν πόλις ἐθνικὴ τότε, λατρεύοντες θεὸν τὸν
 Βάαλ, καὶ διὰ τοῦτο Βεελφεγῶρ). Καὶ ἐλάλησεν Κύριος πρὸς Μωυσήν 30
 λέγων· «κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν, διότι ὁ λαὸς σου εἰδωλο-
 λάτρησεν». Καὶ κατέβη Μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους· καὶ δύο πλάκες τοῦ
 μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ (πλάκες λίθιναι γεγραμμέναι ἐξ
 ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν) καὶ αἱ πλάκες ἔργον
 Θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ Θεοῦ ἐστὶν κεκολλημένη ἐν ταῖς 35
 πλαξίν. Ἦν γὰρ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ παιδάριον μετ’ αὐτοῦ· καὶ
 ἤκουσαν ὄχλον ἐν τῇ παρεμβολῇ. Ἔφη οὖν τὸ παιδάριον πρὸς τὸν
 Μωυσήν· «σύνδεσμος πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ, κύριέ μου Μωυσῆς».
 Καὶ λέγει Μωυσῆς· «οὐκ ἔστιν φωνὴ ἐξαρχόντων κατ’ ἰσχὺν οὐδὲ
 συνδέσμου, ἀλλὰ οἴνου φωνὴν ἐγὼ ἀκούω». Ἦνίκα δὲ ἤγγισεν τῇ παρ- 40
 εμβολῇ, ὄρᾳ τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς καὶ τὸν λαὸν μεθύοντα
 (ἀτακτοῦντα δὲ λαὸν τίς νομοθετεῖ;) Θυμωθείς οὖν ὁ Μωυσῆς, καίτοι-
 γε μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς Γραφῆς ὅτι πραότατος ἦν παρὰ πάντας
 ἀνθρώπους, ἀλλ’ οὖν διὰ ζήλον Θεοῦ θυμῷ ἐχράθη. Οὕτω δὴ πρέπει 45
 καὶ πάντα τὸν κατὰ Θεὸν ἄνθρωπον ἀεὶ πράως ὑποφέρειν τὰ ἐπερχό-
 μενα καὶ εὐχαρίστως (ὅταν δὲ κατὰ Θεοῦ φέρηταί τις, βλασφημία ἢ
 παράθραυσις νόμου), ζήλῳ Θεοῦ φερόμενος ἐκδικεῖν ταῦτα μέχρις
 αἵματος. Οὕτω δὴ καὶ Μωυσῆς ἰδὼν τὸν εἰδωλολατροῦντα λαόν, ὀργισ-
 θείς θυμῷ, ἔρριπεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας καὶ συν-
 ἔτριπεν αὐτάς ὑπὸ τὸ ὄρος (ἐν αἷς ἐπεγέγραπτο ἡ δεκάλογος λεγομένη, 50
 ἧς ἡ ἀρχή· «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου»
 καὶ τὰ ἐξῆς)· ὥς μὴ εἶναι ἄξιον τὸν λαὸν ἐκείνον, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον
 ἀκοῦσαι, ταύτας συνέτριπεν. Καὶ ἐλθὼν ἔστη ὁ Μωυσῆς ἐν τῇ πύλῃ τῆς
 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ εἶπεν· «τίς πρὸς Κύριον; ἴτω πρὸς με». Καὶ

26 ἐν – χόρτον] Ps. 105,20 27–28 ἐκάθισεν – παίζειν] Ex. 32,6 38 σύνδεσμος –
 Μωυσῆ] cf. Ex. 32,17 39–40 οὐκ – ἀκούω] Ex. 32,18 54 τίς – με] cf. Ex. 32,26

24 φθονηροῦ *R* 29–30 Φεγῶρ – Βεελφεγῶρ om. *D* 37 οὖν supra lin. scr. *R*
 41 τοὺς – μεθύοντα *R* : τοὺς χ. μεθύοντας *D* 50 ἐν αἷς] ἐν ᾗ *R*, *D* | ἐγέγραπτο *D*
 51 ἧς] οὐ *R*, *D* 53 ταῦτα *R*

- 55 παρέστησαν αὐτῷ ἐκ τοῦ Λευὶ ἡ συγγένεια πᾶσα ὅτι πλήθος. Ἔφη αὐτοῖς ὁ Μωυσῆς· «τάδε λέγει ὁ Κύριος καὶ Θεὸς Ἰσραὴλ· «θέσθε ἕκαστος τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν μηρὸν καὶ διέλθατε καὶ ἀνακάμψατε ἀπὸ πύλης εἰς πύλην διὰ τῆς παρεμβολῆς καὶ ἀποκτείνετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ»». Καὶ
- 60 ἐποίησαν υἱοὶ Λευὶ καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ ἔπεσον τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τρισχιλίους ἄνδρας. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωυσῆς· «ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον Κυρίῳ, ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐλογίαν». Τὸν δὲ μόσχον ἐκείνον, ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν ἐν πυρὶ καὶ κατήλεσεν αὐτὸν
- 65 λεπτόν καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕδωρ καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέγων· «μνημονεύετε ὅτι διὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἐφονεύθησαν οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν». Καὶ ἐπεὶ ὁ πρῶτος νόμος ἐδόθη καὶ οὐκ ἦσαν ἄξιοι οἱ νομοθετούμενοι, δευτέρου νόμου ἐδείθη ὁ Μωυσῆς, ὥσπερ καὶ εἰς ἡμᾶς νῦν ἐγένετο. Λέγει γὰρ ὁ χρυσορρήμων Χρυσόστομος· «ἔδει μὲν
- 70 ἡμᾶς μὴ δεῖσθαι ἐκ τῶν Γραφῶν τινὰ ὑπόμνησιν» ἀλλὰ καθὼς ἦσαν οἱ περὶ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ οἱ τῶν προφητῶν καὶ πάντων τῶν εὐαρεστησάντων ἐν τῇ Παλαιᾷ, ἐπιμελούμενοι τὴν οἰκείαν συνείδησιν καὶ εὐαρεστούμενοι τῷ Θεῷ. Ἐπεὶ δὲ ἐγκατελείφθημεν ἐξ ἐκείνου, φέρε δὴ δεύτερον πλοῦν τῶν Γραφῶν ἐπιμελησώμεθα. Οὕτω δὴ καὶ
- 75 τότε ὁ Μωυσῆς διὰ τὴν παράβασιν τοῦ λαοῦ δευτέρου νόμου ἐδείθη· καὶ πάλιν τεσσαράκοντα ἡμέρας νηστεύσας ἐδέξατο τοῦτ' ὁ Δευτερονόμιον (ἥτοι γράφεται· «πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ λαλήσω καὶ ἀκουέτω, γῆ, ῥήματα ἐκ στόματός μου»). Τοῦτο δὲ ἀπεδείξαμεν τὸ καταδύναμιν, τί ἦν τὸ Δευτερονόμιον.

56–59 τάδε – αὐτοῦ²] Ex. 32,27

62–63 ἐπληρώσατε – εὐλογίαν] Ex. 32,29

63–66 Τὸν – λέγων] Ex. 32,20

66–67 μνημονεύετε – ὑμῶν] locus deest in LXX

69–70 ἔδει – ὑπόμνησιν] cf. Jo. Chrys. Homilium in Joannem. PG 59, 113B: Ῥᾶθυμόν πως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ ὀξύρροπον πρὸς ἀπώλειαν, οὐ παρὰ τὴν τῆς φύσεως κατασκευὴν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐκ προαιρέσεως ῥαθυμίαν· διὸ πολλῆς δεῖται τῆς ὑπομνήσεως

56 ὁ² – Θεός] Κύριος καὶ ὁ Θεός D 57 καὶ διέλθατε om. D 57–58 ἀνακάμψαντες D

60–62 καὶ – Μωυσῆς R : om. D

64 αὐτὸν² correxi sec. Ex. 32,20 : αὐτό R, D

65 αὐτὸν correxi sec. Ex. 32,20 : αὐτό R, D | αὐτό R, D (et Ex. 32,20) 75 τότε] τοῦτο

D 77 ἦτοι] ἥτις R

Ἔστιν δὲ δίστασις περὶ τοῦ λόγου· πῶς οὐκ εἶπεν ὁ Μωυσῆς· 80
 «ἄκουσον, λαός, καὶ διαμαρτύρομαί σοι», ὡς λέγει ὁ Δαυίδ, ἀλλὰ λέ-
 γει· «πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου, γῆ»; Ἔτι ὁ λαὸς οὐκ ἦν ἄξιος τοῦ
 δέχεσθαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ (διὰ τὸ παρακατιὸν λέγει· «οὗτος λαὸς
 μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός»)· τοίνυν προσκαλεῖται μάρτυρας τὸν οὐρανὸν
 αὐτὸν καὶ τὴν γῆν. Διὰ τοῦτο φησί· «οὐρανέ ἄκουε, καὶ γῆ, ἐνωτίζου», 85
 ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὧδε λέγει, διὰ στόματος Δαυὶδ τοῦ δούλου,
 πρὸς τὸν λαὸν προσέχειν τὸν νόμον. Ἐκεῖ δὲ τὸ «πρόσεχε, οὐρανέ»,
 λέγει ὁ δοῦλος. Καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σιγῶσιν, καθὼς λέγει Γρηγό-
 ριος ὁ Θεολόγος· «σιγῶντες ἐπαινέται». Καὶ πάλιν ὁ Δαυίδ· «οἱ οὐρα-
 νοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ», ὡς διὰ τῶν ποιημάτων γινώσκει πᾶς τις 90
 τὸν γενεσιουργὸν Θεόν, οὐ μόνον πιστοὶ ἀλλὰ καὶ ἄπιστοι. Κἂν καὶ ὁ
 Παῦλος ἐδανείσατο αὐτὸ πρὸς τοὺς ἀποστόλους, ὑπονοῶ δὲ ὅτι ὁ
 οὐρανὸς λέγεται θρόνος τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον. Ὁ Μωυσῆς οὖν
 οὐκ ἐτόλμησεν εἰπεῖν πρὸς τὸν Θεόν (πάντα γὰρ τῷ Θεῷ δῆλα)· ἔφησε
 πρὸς τὸν θρόνον, ὅστις ἐστὶν ὁ οὐρανός, ὁμοίως καὶ τῇ γῇ, διὰ τὸ ὑπο- 95
 πόδιον. Φέρε δὴ καὶ προφητεῖαν ἀρίστην· προφήτης ὢν καὶ βλέπων
 πᾶσαν τὴν γῆν αὐχμῷ ἀπιστίας συνεχομένην, «μονονουχί», εἶπε πρὸς
 τὸν Θεόν, «ὧ δέσποτα παντοκράτορ, ταχὺ προκαταλαβέτω ἡμᾶς ὁ
 δρόσος» (ἦτοι ὁ μονογενὴς σου Υἱός, ὁ ὑετὸς ἐκεῖνος ὁ ἐπὶ πόκον
 καταβαίνων) «καὶ ἀνακαινισάτω τοὺς ἀμφοτέρους τούτους λαοὺς, τόν 100
 τε παλαιὸν τοῦτον καὶ τὸν ἐξεθνῶν». Ἡ καὶ ἐτέρως. Διεφθαρμένον
 βλέπων τὸν λαὸν ὁ Μωυσῆς καὶ ἀπορήσας, φέρει μάρτυρα τὸν
 οὐρανὸν τε καὶ τὴν γῆν, ὅτι «οὐκ ἐκάλυψα τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ
 πᾶσιν ἀνήγγειλα». Καθὼς καὶ ὁ θεῖος Παῦλος ἔλεγεν τοῖς Ἐφεσίοις·
 «οὐκ ἐπανυσάμην τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν πάντας ὑμᾶς νουθετῶν»· 105

81 ἄκουσον – σοι] Ps. 49,7; 80,9

82 πρόσεχε – γῇ] Deut. 32,1; Is. 1,2

83–84 οὗτος – σοφός] Deut. 32,6

85 οὐρανέ – ἐνωτίζου] Deut. 32,1; Is. 1,2

89 σιγῶντες ἐπαινέται] cf. Greg. Naz. Orationem in theophania (Orat. 38) 11,3–4 (ed. Cl. Moreschini – P. Gallay, p. 124) (=PG 36, 321C); et Orationem in sanctum pascha. PG 36, 632A) 89–90 οἱ – Θεοῦ] Ps. 18,2 93 οὐρανός – ὑποπόδιον] cf. Is. 66,1;

Matt. 5,34–35; Acta 7,49

97–99 μονονουχί – δρόσος] cf. Ju. 6,37 et 39

100–101 καὶ – ἐξεθνῶν] locum non inveni 105 οὐκ – νουθετῶν] cf. Acta 20,31

81 λαός] μου add. D 82 γῇ] ἡ praem. D 93 ἡ δὲ] ὁμοίως καὶ ἡ D 93–96 Ὁ – ὑποπόδιον om. D 95 ὅστις] ἡτις R 96–114 καὶ² – ἀληθὲς haec pars deest in R et M, complevi ex X et D 96–97 βλέπων πᾶσαν transp. D 97 συνεχομένη X 98 ὁ X (lege ἡ) 101 Ἡ – ἐτέρως X, D (scil. εἰπωμεν)

παρρησιαστικώτερον λέγει, μάρτυρα φέρων τὸν Θεόν, ὅτι· «οὐκ ἡμέ-
 λησα τοῦ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὁ Ἑσαΐας ὁ
 προφήτης λέγει· «ἄκουσον, οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου, ἡ γῆ». Ἄλλ' οὕτως
 110 πολυάνθρωπος οὖσα Ἱερουσαλήμ, καὶ μὴ εὐρίσκων ἄνθρωπον τοῦ
 ἀκοῦσαι καὶ συνιέναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπορήσας φέρει μάρ-
 τυρα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· καὶ πιθανόν μοι φαίνεται, διὰ τὸ λέγειν·
 «υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα· αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν». Καὶ ταῦτα μὲν ἡ
 ἐμὴ εὐτέλεια· ἕκαστος δὲ τῶν ἐντυγχανόντων, οὐρανικώτερα φρονῶν,
 προσδιορθοῦσθαι τὸ ἀληθές.

Τροπάριον λβ'

Τὰ δάκρυα | τὰ τῆς πόρνης, οἰκτίρμον, | καὶ γὰρ προβάλλομαι· | ἱλασθητί
 μοι, Σωτήρ, | τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου.

Ἑρμηνεία

- 5 Τοῦ τοιοῦτου δὴ τοῦ τροπαρίου ἡ ἔννοια ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἦν. Ἐπεὶ ὁ
 Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ εἷς τῆς Τριάδος, Θεὸς ὢν ἀληθινὸς καὶ
 Υἱὸς Θεοῦ τοῦ ἀοράτου Πατρός, εὐδόκησε γενέσθαι καὶ καθ' ἡμᾶς
 ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίας, ἵνα σώσῃ τὸν πολυαμάρτητον ἄνθρωπον.
 Καὶ ταῦτα ἐπράχθη ἐν τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ, καθὼς ὁ θεοπάτωρ Δαυὶδ
 10 λέγει· «γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός». Γέννησιν λέγω, ἀνατροφήν καὶ
 εἰς διδασκάλων τάξιν· λέγει γάρ· «ἐκλήθη ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τινος Φαρι-
 σαίου, Σίμωνος ὀνόματι, ὡς εἷς τῶν διδασκάλων τοῦ φαγεῖν ἄρτον»
 (ποῦ γὰρ ἐκεῖνος ὑπελάμβανεν ὅτι καὶ Θεὸς ἐστὶν ἀληθινός;) Ἐπιγνου-
 15 σα οὖν ἡ πόρνη (ἡ κατ' ἐμὲ διὰ τὸ ὄνομα, διὰ δὲ τοῦ τρόπου μακρὰν
 εἰμὶ ὁ ἄθλιος) ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐστὶν τοῦ Σίμωνος ὁ Ἰησοῦς, λαβοῦσα
 ἀλάβαστρον μύρου καὶ εἰσελθοῦσα καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον
 (ἀλάβαστρον δὲ λέγεται σκεῦος τί ἐκ τοῦ βασιτάζειν τὸν ἔλαιον, ἥτοι
 ἐλαιόβαστρον), κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ, ἀλείφουσα καὶ
 τοὺς ἀχράντους ἐκεῖνου πόδας καὶ ταῖς θριξίν ἐκμάξασα, καὶ δακρύν

Trop. λβ' R (15^r–16^r), **D** (75^r–76^r)

106–107 οὐκ – Θεοῦ] cf. Acta 20,27

Trop. λβ' 10 γνωστὸς – Θεός] Ps. 75,2 **11–29** ἐκλήθη – ἔκρινας] cf. Luc. 7,36–43

108 οὕτως] οὐ **D** **110** καὶ² om. **D**

Trop. λβ' 11 εἰς om. **D** | γάρ] ὅτι add. **D** | ὁ Ἰησοῦς supra lin. scr. **R** **16** ἐλθοῦσα **D**

ὅτι πλείστων μίξασα τῷ ἐλαίῳ. Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ἦτοι ὁ Σίμων ὁ 20
καλέσας αὐτόν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· «οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν
τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλὸς ἐστιν».
Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς ὡς καρδιογνώστης Θεὸς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτοῦ ἔφη
αὐτῷ· «Σίμων Σίμων, ἔχω σοί τί εἰπεῖν». Ὁ δὲ φησί· «διδάσκαλε, εἰπέ».
Καὶ Ἰησοῦς· «δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινί· ὁ εἷς ὥφειλε δηνά- 25
ρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα· μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀπο-
δοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο· τίς οὖν αὐτῶν, εἰπέ, πλεῖον αὐτὸν ἀγα-
πήσει;» Ἐφη ὁ Σίμων· «ὕπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο». Καὶ
φησὶν ὁ Ἰησοῦς· «ὀρθῶς ἔκρινας». (Οἶμαι δὲ οὗτος ὁ Φαρισαῖος ὁ κε- 30
κληκῶς τὸν Ἰησοῦν μὴ εὐθὺς εἶναι τὴν γνώμην, ἀλλὰ δολερὸς καὶ ὑπο-
κρίσεως ὅλος· φησὶ οὖν, «οὗτος εἰ ἦν προφήτης»· ὅς τε οὐκ ἐπίστευσεν,
ἐπειδὴ ταῦτα ἐλάλει. Ὁ δὲ Κύριος ὅμως, καίτοι εἰδὼς αὐτὸν μὴ εὐθὺν
ὄντα, εἰσέρχεται πρὸς αὐτόν καὶ συνεσθίει, διδάσκων πάντας ἡμᾶς διὰ
τούτων, ὡς ἂν τοῖς ὑποούλως πρὸς ἡμᾶς ἔχουσιν ἡμεῖς ἀπλῶς καὶ ἀδό- 35
λως προσφερώμεθα.) Καὶ στραφεὶς ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ
Σίμωνι ἔφη· «βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; Εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον σου·
ῥόδον ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ
μου τοὺς πόδας· ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας, αὕτη δὲ μύρω
ἤλειψέ μου τοὺς πόδας, οὐ χάριν, λέγω σοί, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐ- 40
τῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀγαπᾷ, ὀλίγον καὶ ἀφ-
ίεται». Δείκνυσι τοίνυν τὸν Σίμονα ὁ Κύριος καὶ ἀλαζόνα καὶ ἀνόητον·
ἀλαζόνα μὲν, εἴ γε ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τὸν ἄνθρωπον κατέκρινεν, ἄν-
θρωπος ὢν καὶ αὐτός· ἀνόητον δέ, εἴ γε οὐ συνείδεν ὅτι τοσαῦτα ποι-
οῦσαν τὴν γυναῖκα πίστεως σύμβολα καὶ ἀγάπης, ἔδει παραδέξασθαι 45
καὶ ἐπαινεῖν, οὐχὶ δὲ ἀποπέμψασθαι. Διὸ ἐλέγχει αὐτόν ὁ Κύριος ὡς
μάτην κατακρίνοντα τὴν τοσαῦτα ποιήσανσαν ὅσα αὐτὸς οὐκ ἐποίησεν·
«ὅθεν ἐπειδὴ εἶπας ὅτι οὐ προφήτης εἰμὶ ἐκ τοῦ μὴ διαγνῶναι ὅτι ἁμαρ-
τωλὸς ἦν αὕτη, ἰδοὺ ἐλέγχω τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἵνα γνῶς ὅτι, ὥσπερ
τὰ σὰ γινώσκω, ἃ κρύπτεις, πολλῶ μᾶλλον τὰ αὐτῆς, ἃ καὶ ἄλλοι πολ-

31 οὗτος – προφήτης] cf. Luc. 7,39 35–41 Καὶ – ἀφίεται] cf. Luc. 7,44–47

24 φησί om. D | φησί διδάσκαλε transp. D 25 Καὶ Ἰησοῦς in marg. scr. R 26 αὐτῶν
correxī sec. Luc. 7,42 : αὐτόν R, αὐτοῦ D 35 προσφερώμεθα R, D 39 λέγω σοί
transp. D 40–41 ᾧ – ἀφίεται R, D (lege ὃν δέ etc.; cf. Luc. 7,47) 43 δέ – γε om. D
45 ἐλέγχει] λέγει D 48 τὰ – σου] τὰ ἐγκάρδιά σου D

- 50 λοὶ ἴσασιν· ἀφένται τοῖνυν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ»
 (ἀντὶ τοῦ «πίστιν ἐνεδείξατο πολλήν»). Καὶ ἤκουσεν παρὰ τοῦ ἔχοντος
 ἐξουσίαν ἀφίεναι ἁμαρτίας· «ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰ-
 ρήνην», τουτέστιν εἰς δικαιοσύνην. Εἰρήνη γὰρ ἡ δικαιοσύνη, ὥσπερ
 γὰρ ἡ ἁμαρτία ἔχθρα πρὸς Θεόν.
- 55 Τοῦτο τοῖνυν ὁ θεὸς πατήρ προβάλλεται ἡμῖν διὰ τῶν δακρῶν·
 ὥσπερ γὰρ ἐκείνη τὸ μύρον καὶ τὰ δάκρυα, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀοράτως
 τοῖς ποσὶν τοῦ Ἰησοῦ μετανοοῦντες, καὶ τοῖς δάκρυσιν τούτους πλύνο-
 μεν βοῶντες καὶ λέγοντες· «*ἰλάσθητι, Σωτήρ, τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου*»·
 60 κάκεῖνος ἀποκρίνεται ὡς οἰκτίρμων ἀοράτως καὶ πρὸς ἡμᾶς· «ἀφέν-
 ται ὑμῶν αἱ ἁμαρτίαι», καὶ τό· «ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύεσθε εἰς
 εἰρήνην», ἥτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν.

Τροπάριον λγ'

Ἐσπίλωσα | τὸν τῆς σαρκὸς μου χιτῶνα | καὶ κατερρύπωσα | τὸ κατ'
 εἰκόνα, Σωτήρ, | καὶ καθ' ὁμοίωσιν.

Ἑρμηνεία

- 5 *Σπίλος* γὰρ λέγεται ἡ ἁμαρτία διὰ τὸ δυσέκπλυτον, οἷον μοιχεία, πορ-
 νεΐα, μαλακία καὶ τὰ ἐξῆς, οἱ σπιλοῦντες *τὸν τῆς σαρκὸς χιτῶνα*, ὅστις
 ἐστὶν τὸ ἅγιον βάπτισμα (ὁ χιτῶν καὶ τὸ μύρον, ᾧ χριόμεθα διὰ τῶν
 τριῶν ἁγίων τριῶν καταδύσεων, Πατρός φημί καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύ-
 ματος). *Ῥύπον* δέ, διὰ τὸ κατ' εἰκόνα ἰδίαν ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρω-
 10 πον, διὰ δὲ τῆς παραβάσεως *κατερρυπώσαμεν τὸ κατ' εἰκόνα*. Ἐκβλη-
 θείς γὰρ ὁ Ἀδὰμ τοῦ παραδείσου, τότε ἔγνω τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα· καὶ
 ἰδοὺ ὁ *ρύπος*. Λέγει ἡ Γραφή· «οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀπὸ ρύπου καθαρός,
 ἐὰν μία ἡμέρα ἔστιν ἡ ζωὴ αὐτοῦ» (διά τι καὶ τὰ νήπια ἄκακα ὄντα καὶ

Trop. λγ' R (16^{r-v}), **D** (76^r–77^r)

50 ἀφένται – πολὺ] Luc. 7,47 **52–53** ἡ – εἰρήνην] Luc. 7,50

Trop. λγ' 12–13 οὐδεὶς – αὐτοῦ] cf. Job 14,4–5

51 τοῦ¹ om. **D** **55** Τοῦτο] τούτων **R** | ἡμῖν] ἡμᾶς **R, D** **57** τούτ(οις) **R, D** **58** λέγομεν
R, D **60** σέσωκέ σε supra lin. scr. **R** | πορεύεσθαι **R** : πορεύου **D**

Trop. λγ' 5 Σπίλον **D** **6** οἱ σπιλοῦντες **R, D** (lege τὰ σπιλοῦντα) | ὅστις] ἥτις **R, D**
7 τὸ μύρον] τῷ μύρω **R, D** **13** ἄκακα ὄντα transp. et postea corr. **R**

μηδέν τὸν λογισμὸν ἔχοντα τί ἐνοχλεῖν, τὸ ἥτρον πολλάκις ὀρθὸν ἴστα-
ται). Καὶ περὶ μὲν τοῦ *ρύπου* οὕτως διὰ τὸ ἀπαραίτητον· περὶ δὲ τοῦ 15
σπίλου ἕκαστος ἢ τὸ κατ' εἰκόνα τηρῆσαι καὶ σωθῆναι εἴτε μὴ τηρῆσαι
καὶ μετανοῆσαι, ὡς ἐγὼ ὁ *τάλας*, τὸ ἐξῆς πρόδηλον· τηρήσας οὖν ὁ θεί-
ος οὗτος πατὴρ τὸ κατ' εἰκόνα ἀλώβητον διὰ τοῦ νοῦ ἡγεμόνος, λέγει
πρὸς ἐμὲ τὸν μὴ τηρήσαντα· «μετανόησον, τέκνον».

Οἱ γὰρ ἄγιοι οὐκ ἀρνοῦνται καλεῖν τοὺς κατ' ἐμὲ ἁμαρτωλοὺς τέκ- 20
να. Ὡς ὁ Ἀβραάμ πάλαι τὸν πλούσιον ἐκείνον, «τέκνον», φησί, «μνήσ-
θητι» καὶ τὰ ἐξῆς, οὕτως καὶ ὁ μακαρίτης οὗτος, «τέκνον», φησί, «τὸν
σπίλον τῆς σαρκός σου κάθαρον διὰ δακρύων ἐπὶ πόνου, ὅτι δυσέκνι-
πτος ἐστίν» (ὥσπερ τῇ πίσσῃ ἐμπαρεῖς τίς τὰς χεῖρας, ἐλαίῳ ἐκσπιλοῦ-
ται) «χρῆσαι ἐλεημοσύνην διὰ τῶν πενήτων· ἐπίδειξαι πάντα τρόπον 25
μετανοίας· ἀγωνίῃσαι καθᾶραι τὸ κατ' εἰκόνα· οὕτως ἡ πόρνη, οὕτως ὁ
ληστής, οὕτως ὁ ἄσωτος· κἄν καὶ ἀλληνάλλως ἕκαστος ἔτυχε τῆς μετα-
νοίας, οἶον ἡ πόρνη διὰ δακρύων, ὁ ληστής διὰ τῆς ὁμολογίας, ὁ ἄσω-
τος διὰ τῆς μετανοίας, καὶ σὺ τοίνυν μὴ δειλιάσης πολλῶν φορτίων βα-
ρούμενος· εὐσπλαγχνον πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν, βοᾷ δὲ διὰ τοῦ προ- 30
φήτου· «ταῦτα πάντα ὅταν ποιήσης, πάλιν πρὸς με ἀνάστρεφε»· καὶ
οὕτως ἐὰν ἐμοῦ τοῦ συμβούλου σου ἀκούσης καὶ προσέλθῃς διὰ τού-
των τῶν λόγων, ἐγὼ ἐγγυητής σοι γίνομαι τοῦ σωθῆναι σοι»· «δι'» ἥς
γένοιτο κάμοι γενέσθαι τοιοῦτον, οἶον ὁ πατὴρ συνεβούλευσεν. Ἀμήν.

Τροπάριον λε'

Διέρρηξα | νῦν τὴν στολὴν μου τὴν πρώτην, | ἣν ἐξυφάνατό μοι | ὁ
πλαστουργὸς ἐξ ἀρχῆς· | καὶ ἔνθεν κείμαι γυμνός.

Τροπ. λε' R (17^v–18^r), D (78^r–79^r); *Synopsis* (comm. ad trop. λς', λε', λς': C [372^v–
373^r], L [59^v])

14 τὸ ἥτρον] τὸν οἴτρον R, D 14–15 ἴστανται D 17 signo post *τάλας* posito manus
prima Συμεών in marg. add. D 19 μετανόει D 21 Ἀβραάμ R (et in sequ. loc.) 25 R
(lege ἐλεημοσύνη) 33 ἐγὼ – σοι¹ R : ἐγὼ σοι ἐγγυητής σοι D | δι ἥς] ἥς R, D (scil.
μετανοίας) 34 κάμῃ D

Ἑρμηνεία

- 5 Κάγω τοίνυν φημί· «*νῦν τὴν στολὴν* τῆς σαρκός μου *διέρρηξα*» (ἀντὶ τοῦ ἔσχισα) «οἰκεία γνώμη τὴν πνευματικὴν· τὴν δὲ σαρκικὴν ἐνεδυσά-
 10 μην πεισθεὶς τῷ ἀλάστορι». «Ἐμὴ γάρ», φησὶ ὁ Θεολόγος, «τοῦ προ-
 πάτορος ἢ παραβάσις»· γυμνωθεὶς γὰρ ἐκεῖνος τῆς θεοῦφάντου στολῆς, πᾶσαν τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐγύμνωσεν. Ἄλλ' ἐλθὼν ὁ Κύριος καὶ
 15 Θεός μου ἐνέδυσεν ἡμᾶς χιονοφεγγόφωτον στολὴν διὰ τοῦ ἁγίου βα-
 πτίσματος (καὶ ὁ ἀπώλεσεν ὁ πρῶτος Ἀδὰμ διὰ τῆς παραβάσεως εὐρο-
 μεν ἡμεῖς οἱ ἐξεθνῶν διὰ τοῦ δευτέρου Ἀδὰμ, Ἰησοῦ Χριστοῦ), οἷα ἦν ἡ
 στολὴ τοῦ μακαρίου Μαρκιανοῦ καὶ οἰκονόμου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.
 20 Ἐκεῖνος τῆς ἐλεημοσύνης ἐπιμελούμενος οὐκ εἶχε τί ἔτι εἰ μὴ τὸ ποδῆρι
 (τὸ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν ἱμάτιον ἱερατικόν· ποδῆρι δὲ διὰ τὸ τοὺς πό-
 25 δας κάτω περιδέειν), εἰς ὃ περιεβέβλητο ὁ δίκαιος κατασάρκα. Κατά-
 βροχος οὖν γεγωνὺς ἐκάθητο ἐν τῷ κελλίῳ μικράν τινα πυρὰν ἀνάψας·
 ἐλθὼν δέ τις πτωχός, κᾶντε Χριστὸς δοκιμάζων κᾶντε πένης κατὰ τύ-
 30 χην, ἐζήτει περίβλημα· καὶ ἐκβαλὼν τὸ ποδῆρι ἔδωκε τῷ πτωχῷ καὶ
 ἔστη γυμνός. Ἦν γὰρ ἑορτὴ τῶν μεγάλων· μνηυθεὶς οὖν ἐκ τοῦ πατρι-
 άρχου τοῦ ἐλθεῖν καὶ λειτουργεῖν μετ' αὐτοῦ (ἦν γὰρ διάκονος τοῦ εὐ-
 25 αγγελίου) καὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως μὴ ἔχων τί ποιῆσαι ἐνέδυσεν
 ἑαυτὸν κατασάρκα τὸ στιχάριν σὺν τῷ ὁραρίῳ καὶ ἐπιτηδεῖως εἰσῆλθεν
 εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Παρουσίας οὖν μεγάλης γενομένης εἰσῆλθε διακονῆ-
 30 σαι τῷ πατριάρχῃ· ἐμβλέψας οὖν ὁ βασιλεὺς ἔνδοθεν τοῦ θυσιαστη-
 ρίου, ὁρᾷ τὸν Μαρκιανὸν περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν καὶ πορφυ-
 ρέαν βασιλικὴν, ἣν τοιαύτην οὐκ ἐνεδύσατο ποτὲ ὁ βασιλεὺς. Καὶ τα-
 ραχθεὶς τῇ καρδίᾳ προσεκαλέσατο τὸν πατριάρχην, καὶ «ὁρᾷς» ἔφη
 «δέσποτα, τὸν ἡμῖν φαινόμενον ταπεινόν, εἰς πόσῃν ὑπεροφίᾳ ἐτρα-
 30 χηλίσθη καὶ βασιλικοῦ ἐνδύματος ἐνδύεται;» Ὁ δὲ πατριάρχης ἐμ-
 βλέψας καὶ ἰδὼν, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ θυσιαστήριον μετεκαλέσατο τὸν
 μακάριον Μαρκιανὸν καὶ φησὶν πρὸς αὐτόν· «τέκνον, τίς ἡ τοιαύτη σου

Τροπ. λε' 5–47 Κάγω – Ἀμήν] hic comm. originem ab *Synopsi* (trop. λς', λε', λς') non ducet 7–8 Ἐμὴ – παραβάσις] cf. Greg. Naz. Orationem in theophania (Orat. 38) 12, 20–21 (ed. Cl. Moreschini – P. Gallay, p. 130) (= PG 36, 324C); et Orationem in sanctum pascha. PG 36, 633A

7 Ἐμὴ] εἰμί D 8 ἐκεῖνης D 9 φύσιν] φησὶ D 14–15 τὸ – λεγόμενον] τῷ ποδῆρι τῷ λεγομένῳ R, τῷ ποδῆρι τὸ λεγόμενον D 16 περιδέειν] περιδέρει R, D 18 δοκιμάζει D 20 μνηυθείσης R 26–27 πορφυρέα R 29 ὑμῖν D

ὑπεροψία, ὅτι βασιλικοῦ ἐνδύματος ἐχράσθης; Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐμβλέψας κἀγὼ σὺν αὐτῷ βαρέως ἠνέγκαμεν;» Ὁ δὲ τὴν ἐδαφιαίαν μετά-
νοιαν ποιήσας ἔφη· «μὴ γένοιτό μοι παθεῖν τοῦτο, δέσποτά μου· καὶ εἰ 35
βουλητόν σοι ἐστίν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρα σου καὶ ἴδε». Εἰσενέγκας οὖν ὁ
πατριάρχης τὴν χεῖρα (καὶ ὦ τῶν θαυμασίων σου, Χριστέ, περὶ τῶν
δούλων σου) εἶρε τὴν σάρκα μόνην καὶ τὸ στιχάριον ἐπάνω περιβεβλη-
μένον· καὶ ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Ὅρατε, ἀγαπητοὶ οἱ ἀκούοντες, ὅτι διὰ τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς 40
συνεκλαμπρύνεται καὶ τὸ σῶμα. Καλῶς οὖν εἶπεν ὁ θεσπέσιος Παῦλος·
«ὅσον ὁ ἔξωθεν ἄνθρωπος διαφθείρεται, τοσούτῳ ὁ ἔσω ἀνακαινοῦ-
ται». Τοῦτο τοίνυν κἀγὼ ἐννοῶν, θρηνῶν κράζω· «οἴμοι οἴμοι, ὅτι ἦν
ἐξυφάνάτο μοι στολὴν ἀπ' ἀρχῆς ὁ πλαστοουργὸς ἀπώλεσα καὶ ἐνθεν 45
κεῖμαι γυμνός· ἀλλὰ σύ, ὁ Σωτήρ μου ὁ φορέσας τὴν ἐμὴν σάρκα, ἐνδυ-
σόν με χιτῶνα σωφροσύνης καὶ ἀγιασμοῦ, στολὴν περιβάλε με, ὅπως
ἄξιος ὁφθῶ τῆς οὐρανίου βασιλείας σου». Ἀμήν.

Εἰρμός ἄλλος τῆς δευτέρας ᾠδῆς

Ἑρμηνεία

Ἡ ἀρχὴ τῆς πεντατεύχου ᾠδῆς λέγει· «πρόσεχε, οὐρανέ», καὶ καθεξῆς·
«οὗτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός», καὶ πρὸς τὸ τέλος λέγει· «ποῦ 5
εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, ἐφ' οἷς ἐπεποιθείσαν;» καὶ μετ' ὀλίγον· «ἀναστή-
τωσαν καὶ γεννηθῇτωσαν ὑμῖν σκεπασταί». Ταῦτα δὲ λέγει ἡ ᾠδὴ ἅμα
μὲν ἐλέγχων τὴν ἀπιστίαν τῶν τότε Ἰουδαίων, ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰδωλο-
λατρείαν αὐτῶν στηλιτεύων, ὅτι ἀμνήμονες γενόμενοι τῶν θαυμασίων
τοῦ Θεοῦ τῶν φοβερῶν ἐκείνων καὶ ἐξαισίων, καταλιπόντες τὸν ὄντως
ὄντα Θεὸν ἐξετράπησαν εἰς τὰ εἰδωλα μὴ δυνηθέντες βοηθηθῆναι ὑπ' 10

Prooemium secundum Odae II R (31^v–32^r), D (98^v–100^v)

42–43 ὅσον – ἀνακαινοῦται] cf. 2Cor. 4,16

Prooemium secundum Odae II 3 πρόσεχε οὐρανέ] Deut. 32,1 4 οὗτος – σοφός]
Deut. 32,6 4–5 ποῦ – ἐπεποιθείσαν] Deut. 32,37 5–6 ἀναστήτωσαν – σκεπασταί]
cf. Deut. 32,28

35 μου om. D 36 σοι om. D 38 στιχάριον D 42 δ¹ om. D 42–43 ἀνακαινίζεται D
46 περίβαλλέ D

Prooemium secundum Odae II 6 ὑμῖν] ὑμῶν D 7 R (lege ἐλέγχουσα) 8 R (lege
στηλιτεύουσα) 10 βοηθῆναι D

αὐτῶν (πῶς γάρ, μὴ ὄντες θεοὶ ἀλλὰ κωφὰ εἰδῶλα;) Προγνώστης ὢν ὁ Θεὸς καὶ γινώσκων τὸν λαὸν ὅτι εἰδωλολατρήσειν θέλει, ηὐδόκησεν διὰ σπλάγχχνα ἐλέους ταύτην τὴν ῥῆδην ἥτοι τὸ Δευτερονόμιον διὰ τοῦ θεσπεσίου Μωυσέως δοθῆναι τῷ λαῷ, ἵνα ἐπιμελῶς ἀναγινώσκοντες μὴ
 15 εἰδωλολατρῶσιν. «Ἐν τοῖς κρασπέδοις», ἔφη ὁ Θεός, «καὶ ἐν ταῖς ῥαῖς ταύτην γραφῆναι, ἵνα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες αὐτὴν φόβον σχώσιν», μὴ πάθωσιν ἃ ἐπαπειλεῖ αὐτοῖς διὰ τῆς παρούσης ῥῆδης.

Φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωυσήν· «ἄφες με καὶ ἐξάλειψω αὐτοὺς καὶ ποιήσω σε δημαγωγὸν εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἀγαθόν». Ὁ δὲ ἔφη· «εἰ μὲν
 20 ἀφείς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, κἀμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας». Ἴδε οὖν τὴν συμπάθειαν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, ἴδε τὴν φυσικὴν στοργὴν τοῦ θεράποντος αὐτοῦ, ὅτι λιθαζόμενος, ὅτι ὀνειδιζόμενος, ὅτι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπαπειλοῦντες εἰς αὐτὸν θάνατον, οὐκ ἀπεδυσπέτησεν. Ἄλλ' εἰπόντος τοῦ Θεοῦ τὴν ἐξάλειψιν ἐκεί-
 25 νων, αὐτὸς δὲ δεηθεὶς ὑπὲρ αὐτῶν, οὐ παρήκουσεν αὐτὸν ὁ Θεός (ὡ φιланθρωπίας καὶ εὐσπλαγχνίας ἀφάτου).

Διὰ τοῦτο στραφεὶς ὁ Μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν καὶ ὑπαναγνοὺς τὴν ῥῆδην, ἔφησεν· «ἴδετε, ἴδετε». Τί δηλοῖ ὁ διπλασιασμός οὗτος (ἐν ἄλλῳ δὲ γράφεται· «ἴδετε καὶ γνῶτε»); Ἴδετε ἐξ ἔργων, γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἰμι
 30 Θεός ὁ ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὥσει δέρριν, ὁ στερεώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἐγὼ Θεός ὁ ἐξαγαγὼν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐκ δουλείας πονηρᾶς, καὶ διαγαγὼν σε ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὁ ψωμίσας σε ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα. Ἐγὼ Θεός ὁ ἐκ πέτρας ποτίσας σέ ὕδωρ, οἶον καὶ μέλι· καὶ χεῖμαρροι κατεκλύσθησαν. Ἴδετε οὖν καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἰμι
 35 Θεός καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερος τίς Θεός πάρεξ ἐμοῦ· καὶ ἵνατι πλανᾶσθε; Γνῶτε ἀκριβῶς καὶ ἴδετε ὅτι ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω, πατάξω καὶ ἰάσομαι· καὶ ἵνατί ἐμὲ λιπόντες, κωφοὶς εἰδώλοις πρόσκεισθε μήτε

15–16 καὶ – σχῶσιν] cf. Num. 15,38–39 19–21 εἰ – ἔγραψας] Ex. 32,32 28 ἴδετε ἴδετε] Deut. 32,39 29–38 ἴδετε – ἐτέροις] cf. Deut. 32,39–43 29–30 γνῶτε² – Θεός] Ps. 45,11 30 ὁ¹ – δέρριν] Ps. 103,2 30–31 ὁ² – ὑδάτων] Ps. 135,6; Is. 42,5 31 Ἐγὼ – Αἰγύπτου] Ex. 29,46; Lev. 19,36; 25,38; Deut. 5,6 32–33 ὁ – μάννα] Deut. 8,16 33–34 Ἐγὼ – κατεκλύσθησαν] cf. Deut. 8,15 et Ps. 77,20 34–35 ἴδετε – ἐμοῦ] Ex. 20,2–3 36–37 ὅτι – ἰάσομαι] Deut. 32,39

12–13 διασπλάγχχνα R 18 με] μοι D 24 εἰπόντος – Θεοῦ R (lege εἰπὼν ὁ Θεός) | τὴν om. D 28 διπλασιός D 29 ἐξέργων R 33 Θεός] ὁ praem. D | σέ] τὸ D 37 ἵνατί om. D

ἑαυτοῖς δυναμένοις ὠφελῆσαι μήτε ἑτέροις; Διὰ τοῦτο ἀντὶ ἀσφαλείας
μεγάλης τὴν δευτερείαν ταύτην ἐποιήσατο, τὸ «ἴδετε, ἴδετε».

Λέγεται δὲ καὶ ὥδῃ, διὰ τὸ ἄλλο εἶναι ὥδῃ καὶ ἄλλο ψαλμός. Ἔδω 40
γὰρ καὶ ψάλλω· ἔδω καθ' ἑαυτόν, βοῶ πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τὸ «τί βοᾷς
πρὸς με»· ψάλλω δὲ καὶ μετὰ φωνῆς. Λέγεται δὲ καὶ «πεντάτευχος» ἡ
τοιαύτη ὥδῃ διὰ τὸ εἶναι βιβλία τέσσαρα τοῦ Μωυσέως, Γένεσις, Ἔξ-
οδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, καὶ ἡ παροῦσα ὥδῃ πέμπτον, τουτέστιν Δευ-
τερονόμιον, ἥτις καὶ προεγράφη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὥδῆς ταύτης. 45

Τροπάριον νζ', εἰρμός

⟨Ἴδετε, ἴδετε, | ὅτι ἐγὼ εἰμι Θεός, | ὁ μάννα ἐπομβρήσας | καὶ τὸ ὕδωρ
ἐκ πέτρας | πηγάσας πάλαι ἐν ἐρήμῳ | τῷ λαῷ μου | τῇ μόνῃ δεξιᾷ | καὶ
τῇ ἰσχύϊ τῇ ἐμῇ.⟩

Ἑρμηνεία

Περὶ μὲν τοῦ Δευτερονομίου προεῖρηται ἄνωθεν· παρεγγυᾷ δὲ ὁ Θεὸς
καὶ ἀνάμνησιν ποιεῖται τότε μὲν τῶν Ἰουδαίων, νῦν δὲ καὶ ἡμῖν. Φησὶ
γὰρ ὁ ἀπόστολος· «ὅσα γὰρ προεγράφησαν εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν
ἐγράφησαν», διὰ τῶν ἐξαίσιων ἐκείνων καὶ θαυμασίων. Ὁνειδίζοντες
γὰρ τότε Ἰουδαῖοι ἔλεγον· «μὴ δύναται ὁ Θεὸς ἐτοιμάσαι τράπεζαν τῷ 10
λαῷ αὐτοῦ;» Καὶ ὁ φιλεύσπλαγχνος Θεὸς οὐκ ἡμύνατο τὴν ἀχαριστίαν
αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ μάννα ἐπομβρήσας αὐτοῖς, ὅπερ λέγεται ἄρτος ἀγγέ-
λων, καὶ τοῦτο τῇ ἐκάστου ὀρέξει παραθεῖς, καὶ οἷόν τις τί ἐπεθύμει ἢ
ὠρέγετο, τοιοῦτον καὶ τὸ μάννα ἐγίνετο. Τί δὲ ἦν εἶδος τὸ μάννα; Ὡς
κόριόν τι στρογγύλον. Ἔλεγε δὲ αὐτοῖς ὁ Μωυσῆς ἐκ προστάξεως 15
Θεοῦ τὸ ἀρκοῦν ἕκαστον συνάγειν, πλεον δὲ μή· εἰ δὲ καὶ τις παρέβη

Trop. νζ' *R* (32^r–33^r), *D* (100^v–102^r)

Trop. νζ' 8–9 ὅσα – ἐγράφησαν] cf. Rom. 15,4 10–11 μὴ – αὐτοῦ] cf. Ps. 77,19–20
14–15 Τί – στρογγύλον] cf. Ex. 16,14; Num. 11,7 15–18 Ἔλεγε – ὄζην] cf. Ex.
16,16–20

39 τὸ τόδε *D* 41 ψαλῶ *R*

Trop. νζ' 1 εἰρμός in marg. scr. *R* : deest in *D* 2–4 Ἴδετε – ἐμῇ deest in *R* (spatium
ca. 4 linearum), *D* 7 ἡμῶν *D* 11 ὁ φιλεύσπλαγχνος] ὁ φιλάνθρωπος καὶ φ. *D*
13 οἷόν – τί sic *R* 16 ἕκαστος *R, D*

τὴν ἐντολὴν καὶ πλέον τί τῆς χρείας συνῆξεν, ἐξέξεεν σκώληκας καὶ ὄζην. Καὶ ἰδοὺ περὶ τὸ μάννα.

- Ἦδωρ δὲ ἐκ πέτρας· ἦλθεν ὁ λαὸς ὁ τότε τεσσαράκοντα ἡμερῶν
 20 ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον Βαρνή· καὶ ἦν ὁ τόπος ἄνυδρος εἰς τὸ παντελές. Ἐδίψησεν οὖν ὁ λαὸς καὶ ἠγανάκτει κατὰ Μωυσέως. Ἐβόησεν δὲ Μωυσῆς πρὸς τὸν Κύριον· «ὦ Κύριε, τί ποιήσω τῷ λαῷ τούτῳ τῷ σκληροτραχήλῳ καὶ ἀκαμπεῖ; Ἦδωρ οὐκ ἔχουσι τοῦ πιεῖν καὶ βούλονται πάλιν λιθάσαι με λέγοντες· ἵνατι ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου;
 25 Οὐκ ἐλέγομέν σοι· ἄφες ἡμᾶς ᾧδε ταφῆναι ἐν Αἰγύπτῳ; Ἐξήγαγες δὲ ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς;». Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· «λάβε τὴν ῥάβδον σου, δι' ἧς ῥάβδου ἐποίησας τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα πάντα, τὴν τε δεκάπληγον τῆς Αἰγύπτου, καὶ δι' ἧς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔσχισας καὶ πάλιν ἦνωσας καὶ τὸν Φαραὼ παν-
 30 στρατὶ ἐν αὐτῇ κατεπόντισας· ταύτην λαβὼν τὴν ῥάβδον δὸς τῇ πέτρᾳ ταύτῃ καὶ δώσει ὑμῖν τὰ ὕδατα αὐτῆς». Ὁ γοὺν Μωυσῆς ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀπειθειαν τοῦ λαοῦ εἶπεν αὐτοῖς· «μὴ ἐκ ταύτης τῆς πέτρας δώσω ὑμῖν ὕδωρ, ὥστε τοῦ πιεῖν;» Καὶ ἡ πρώτη τύψις τῆς πέτρας· οὐκ ἐξῆλθεν τὸ ὕδωρ, «διὰ τὸ διαστεῖλαι ὁ Μωυσῆς ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ», καθὼς ὁ ψαλμῳδὸς λέγει. Κρούσας οὖν ἐκ δευτέρου, ὕδωρ ἐξῆλθεν ἐκ στερεᾶς πέτρας καὶ ἔπιεν ὁ λαός· καὶ ποταμοὶ ἔδραμον καὶ χεῖμαρροι κατεκλύσθησαν. Εἶπεν δὲ ὁ Θεὸς τῷ Μωυσῇ· «ἀνθ' ὧν οὐκ ἐδόξασάς με ἐνώπιον τοῦ λαοῦ μου, ἀλλὰ διέστειλες ἐν τοῖς χεῖλεσί σου, διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἴδῃς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ὁ μετὰ σοῦ δὲ κατα-
 40 παύσει τὸν λαὸν τῇ ἰσχύϊ τῇ ἐμῇ καὶ τῇ δεξιᾷ μου εἰς γῆν ἐπαγγελίας». Ἐξ ὧν γὰρ ἠδυνήθησαν εἶπον περὶ τοῦ τοιοῦτου εἰρμού ἐλέει Θεοῦ.

- Προσχῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί· ἐκεῖνος γὰρ ὁ λαὸς σκιὰν εἶχεν τῆς ἀληθείας (σκιὰ γὰρ ἡ Παλαιά, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν προεμήνυνεν, ἥτις ἐστὶν ἀλήθεια ὁ Χριστός) καὶ ἥσθιεν τὸ μάννα τὸ αἰσθητὸν ἐκ τοῦ οὐ-
 45 ρανοῦ ὑετίζοντος, ἔπιεν δὲ καὶ ὕδωρ ἐκ πέτρας· καὶ ἀχάριστοι ὄντες ἔπεσον τὰ κῶλα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶδεν τὴν γῆν

22–26 ὦ – ἡμᾶς²] cf. Ex. 17,3–4 27–31 λάβε – αὐτῆς] cf. Ex. 17,5–6 32–33 μὴ – πιεῖν] locus deest in LXX 34–35 διὰ – αὐτοῦ] cf. Ps. 105,32–33 35–37 Κρούσας – κατεκλύσθησαν] cf. Ps. 77,20 37–40 ἀνθ' – ἐπαγγελίας] cf. Num. 26,65 43 σκιὰ – προεμήνυνεν] cf. Heb. 10,1 46–47 οὐδεὶς – Χαλέβ] ibid.

25 δὲ om. D 28 τε²] δωδεκάπληγον D 33–34 ὥστε – ὕδωρ om. D 38 διέστειλας D 45 ὑετίζων R, D 46 εἶδεν D (cf. supra οὐ μὴ ἴδῃς) : οἶδεν R

τῆς ἐπαγγελίας, εἰ μὴ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ ὁ Χαλέβ. Σκεψώμεθα οὖν
 τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ὁ νέος λαὸς Ἰσραὴλ, ὅτι οἱ παλαιοὶ διὰ τῆς σκιᾶς τοῦ
 νόμου ἔχνευον τὴν ἀλήθειαν, ἡμεῖς δὲ τῆς ἀληθείας τυχόντες (τί οὖν
 γένοιτ' ἄν;) ἀντὶ τοῦ μάννα ἐκείνου ἐσθίομεν αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ κυρια- 50
 κόν. Ὡς λέγει διὰ τοῦ εὐαγγελίου· «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
 μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ». Ὅρα, ἀγαπητέ, πόση δια-
 φορὰ ἐστὶν σκιᾶς καὶ ἀληθείας; Ἐκεῖνοι δὲ τότε ἐκ πέτρας ἀναισθήτου
 ὕδωρ ἔπιον, ἡμεῖς δὲ πίνομεν τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τῆς ἀγίας
 αὐτοῦ πλευρᾶς· οὐ μόνον τὸ ὕδωρ ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα, καθὼς φησὶ ὁ Ἰω- 55
 ἄννης ὁ Θεολόγος· «τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ αἷμα, τὸ ὕδωρ καὶ
 τὸ Πνεῦμα· ταῦτα τὰ ἐξαγοράσαντα ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου».
 Τηρήσωμεν οὖν ἑαυτοὺς μὴ ἀναξίως τοῦτο πίνειν, ἵνα μὴ καταστρωθῇ
 καὶ ἡμῶν τὰ κῶλα οὐχὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀλλὰ παρὰ τὸν ἄδην. Λέγει γὰρ ὁ
 θεῖος ἀπόστολος· «ὁ ἀναξίως ἐσθίων τὸν ἄρτον καὶ πίνων τὸ αἷμα, εἰς 60
 κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου· διὰ
 τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί».

Φρίξωμεν τὴν ἀπειλήν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἰ οὖν βουλόμεθα κατα-
 παῦσαι εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἥτις ἐστὶν ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ἡ
 γὰρ κάτω αὕτη Ἱερουσαλήμ, ἥν τότε Ἰουδαῖοι ἐκληρώσαντο, νῦν δὲ 65
 ὑπὸ διαφόρων ἐθνῶν κυριεύεται καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κατεστρωμένα εἰ-
 σὶν κάτω. Ἡ δὲ ἄνω ἐκκλησία τῶν πρωτοτόκων, ἥν ἡμεῖς πιστεύομεν
 καὶ ἐλπίζομεν οἱ χριστιανοὶ τυχεῖν, ἀπόρθητος τυγχάνει καὶ ἄσυλος, ἐν
 χειρὶ Θεοῦ περιγραφομένη, διὰ τὸ λέγειν τὸν Ἐκκλησιαστήν· «δικαίων
 ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ· καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν βάσανος». Σπουδάσωμεν 70
 οὖν ἑαυτοὺς εὗρεθῆναι εὐαρέστους πάντοτε τῷ Κυρίῳ, ἐν Χριστῷ Ἰη-
 σοῦ. Ἀμήν.

51–52 ὁ – αὐτῷ] Jo. 6,56 56–57 τρεῖς – νόμου] 1Jo. 5,7–8 60–62 ὁ – ἱκανοί] cf. 1Cor. 11,27–30 69–70 δικαίων – βάσανος] Sap. (Salom.) 3,1

47 Ἰησοῦς] ὁ praem. D 48–49 διὰ – νόμου] διὰ τοῦ νόμου καὶ τῆς σκιᾶς D
 49 ἡμεῖς – τυχόντες R (an ἡμῖν ... τυχοῦσι corrigendum?) 53 δὲ om. D 55 οὐ] καὶ
 praem. D 62 ὑμῖν correxi sec. 1Cor. 11,30 : ἡμῖν R, D 69 Ἐκκλησιαστήν R, D (falso
 pro Σολομώντα scr.)

Τροπάριον νθ'

Τίνι ὠμοιώθης, | πολυαμάρτητε ψυχή, | εἰ μὴ τῷ πρώτῳ Κάιν | καὶ τῷ
Λάμεχ ἐκείνῳ, | λιθοκτονήσασα τὸ σῶμα | κακουργία | καὶ κτείνασα
τὸν νοῦν | ταῖς παραλόγοις ὁρμαῖς;

5

Ἑρμηνεία

Θρηνητικούς λόγους προβάλλεται ὁ θεῖος πατήρ καὶ εὐκατανύκτους·
ἴσως ἀκουστής γενόμενός τις καὶ στενάξας, τύψας τὲ τὸ ἑαυτοῦ στήθος,
δάκρυά τε θερμὰ ἐκχέει μετανοήσας καὶ τύχη συγχωρήσεως. Ὁ γὰρ
τῶν ἁγίων σκοπὸς οὐδὲν ἄλλο, εἰ μήπως ἐκσπάσῃ τινὰς ἐκ τοῦ κλύ-
10 δωνος τοῦ ματαίου κόσμου τούτου καὶ διὰ μετανοίας προσάξῃ τῷ
Χριστῷ. Ἦκουσαν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος διὰ τοῦ προφήτου· «ὁ ἐξάγων
ἄξιον ἐξ ἀναξίου ὡς στόμα μου ἔσῃ»· καὶ τὸ παρὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς
τὸν Πέτρον τὸ τρισσὸν ἐκεῖνο, τό· «εἰ φιλεῖς με» (οὐχὶ νεκροὺς ἐγεί-
15 ρειν, ἀλλὰ τί;) «ἐπιμελοῦ τῆς ἐκλογῆς μου, προβάτων τὲ φημί καὶ ἄρ-
νίων». Οὐδ' ἀκουστής καὶ μιμητὴς γενόμενος ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀνδρέας, οὐ
μόνον ἔτι ζῶν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ κοίμησιν, κατέλιπεν ἡμῖν τὰ
ὠφελείας μεστὰ ταυτὶ ἅγια ῥήματα. Ἦκουσον οὖν τοῦ προοιμίου· «*τίνι
ὠμοιώθης, πολυαμάρτητε ψυχή*»· πόσης κατανύξεως γέμει τὰ ὀλίγα
ταῦτα ῥήματα· μετὰ πόσης θερμότητος ἐξηρεύξατο τοὺς κρείττονας
20 λόγους τούτους, καθὼς φησί τις τῶν σοφῶν· «λόγοι ἁγίων ὡς βούκεν-
τρα καὶ πεπυρωμένοι ἥλοι».

Ἐλθωμεν δὲ καὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, συλλήπτορα ἔχοντες αὐτὸν τὸν
Χριστόν μου καὶ τὸν αὐτοῦ θεράποντα. «*Τῷ πρώτῳ Κάιν*», φησί,
«*ὠμοιώθης, ψυχὴ μου*». Ἐκεῖνος γὰρ φθόνῳ φερόμενος κατὰ τοῦ ἀδελ-

Trop. νθ' R (34^r-35^v), D (103^v-105^v); *Synopsis* (comm. ad trop. νθ', ξβ', ξγ': C [373^r-374^r], L [59^v])

Trop. νθ' 6-8 Θρηνητικούς – συγχωρήσεως] cf. *Synopsis* (trop. νθ', ξβ', ξγ'): Τὰ τρία ταῦτα τροπάρια ὡς ἐκ προσώπου ψυχῆς συντέθινται θρηνοῦσας τὰς ἑαυτῆς ἁμαρτίας καὶ συγκρινούσας ἑαυτὴν πρὸς ἄνδρα ἄδικα πράξαντα. Καὶ τὸν ἐκ Θεοῦ ἔλεον ἐπικαλούμενος «*ὠμοιώθην γάρ*» φησί (φησι om. L) «φονεῖ τῷ Κάιν», οὗ ἡ ἱστορία (δηλοῖ οὖν ἡ ἱστ. L) καταρχὰς τῶν ἐρμηνειῶν τῶνδε τέθεται· ὡσαύτως, «*ὠμοιώθην τῷ Λάμεχ ἐκείνῳ*» 11-12 ὁ – ἔσῃ] cf. Jer. 15,19 13 εἰ – με] cf. Jo. 21,15-17 14-15 ἐπιμελοῦ – ἀρνίων] cf. Jo. 21,17 20-21 λόγοι – ἥλοι] cf. Eccl. 12,11

Trop. νθ' 9 οὐδὲν R (an οὐδεὶς legendum?) 12 στόμα] τὸ praem. D 13 με] Πέτρε add. D 16-17 τὰ – ῥήματα] τὰς ὠφελείας μετὰ ταυτὶ ἃ. ρ. D 23 φησί om. D

φοῦ, διὰ τὸ ὑποδεδέχθαι τὸν Θεὸν τὴν θυσίαν αὐτοῦ, παραβλέψαι δὲ 25
αὐτὸν διὰ τὴν μεμωμῆμένην αὐτοῦ προσφοράν, καὶ μὴ γινώσκων πῶς
τοῦτον θανατώσει (οὐ γὰρ ἦν θανὼν τίς πρὸ τοῦ Ἄβελ), ὁ ἀρχέκακος
οὖν ἐκεῖνος, ὁ τοῦ φθόνου καὶ ψεύδους πατήρ (διὰ ψεύδους μὲν τὸν
Ἀδὰμ θανατώσας τῇ παραβάσει, διὰ δὲ τοῦ φθόνου ἀποκτείνας τὸν 30
Ἄβελ) δείξας αὐτῷ λίθον, καὶ λαβὼν αὐτόν, τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν ἀπ-
έκτεινεν. Καὶ χάριν τίνος ἀπέκτεινεν αὐτόν ἢ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ
πονηρὰ ἦν, «τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια», ὥς φησι ὁ Θεολόγος
Ἰωάννης.

Ἐκεῖνος μὲν οὕτως λιθοκτονήσας τὸ σῶμα τοῦ Ἄβελ, ἐγὼ δέ (οἱμοί) 35
τὸ ἐμὸν σῶμα ἐλιθοκτόνησα διὰ τῶν κακῶν μου πράξεων (διὰ γὰρ τῆς
συζεύξεως τῆς ψυχῆς λέγω καὶ τοῦ σώματος, ὥς ἀδελφικὴ μοῖρα πρὸς
τὴν ψυχὴν λέγεται). Τὸ γὰρ σῶμα ὁ Θεὸς εἰς καλὴν πράξιν ἐποίησεν,
ἐγὼ δὲ φθονήσας αὐτὸς ἑαυτὸν ἐλιθοκτόνησα, καθὼς τότε ὁ Κάιν. Λέ-
γει δὲ καὶ τὸν *Λάμεχ*, ὥς *κτείνας τὸν νοῦν ταῖς παραλόγοις ὁρμαῖς*.
Βλέπων γὰρ τὸν Κάιν στένοντα καὶ τρέμοντα καὶ παραλελυμένον τοῖς 40
μέλεσιν, οἷς κατεδικάσθη ὑπὸ Θεοῦ, οὐκ ἐβελτιώθη, ἀλλὰ πρῶτον κτεί-
νας τὸν ἑαυτοῦ νοῦν (νοῦς γὰρ ἄνδρὸς τέλειος) καὶ διαφθαρεῖς τὴν
συνείδησιν, καὶ φρονήσας νεωτεριστί, λέγεται ἀποκτεῖναι νεανίσκον,
ἥτοι τὸν νοῦν ἄνδρα, τὴν συνείδησιν δὲ νεανίσκον. Παράλογος ὢν ταῖς 45
ὁρμαῖς ἐποίησεν οὕτως, ἄνδρα ἀποκτείνας εἰς τραῦμα, καὶ νεανίσκον
εἰς μώλωπα (τραῦμα δὲ λέγομεν τὴν φαγέδαιναν διὰ τὸ ἀνίατον, μώ-
λωπα δὲ διὰ τὸ δυσίατον)· διὰ τὸ μὴ εὐρίσκεσθαι αὐτόν τί ἐπαίνου
ἔχων, ἀλλὰ καὶ ἐπταπλάσιον κατηγορίας, διὰ τὸ «ἐπτὰ εἶναι τοῦ Κάιν,

32 τὰ – δίκαια] 1Jo. 3,12

45–46 ἄνδρα – μώλωπα] cf. Gen. 4,23; trop. ξβ'

48–49 ἐπτὰ – ἐπτά] Gen. 4,24

25 διὰ – αὐτοῦ] διὰ τὸ ὑποδέχεσθαι τὴν θυσίαν αὐτοῦ ὁ Θεός *D* 26 μεμιασμένην *D*
30 αὐτῷ] αὐτόν *R, D* | αὐτόν] αὐτό *D* 30–31 τὸν – ἀπέκτεινεν] τὸν οἰκεῖον ἀπέκτει-
νεν ἀδελφόν *D* 36 λέγω om. *D* | ἀδελφικὴν μοῖραν *R* 38 αὐτὸς ἑαυτὸν] αὐτὸς σε-
αυτόν scr. et postea σ del. *R* : αὐτόν *D* 38–39 λέγεται *D* 39 τὸν¹ om. *D* | *R, D* (lege
κτείναντα) 43 φρονήσας] φθονήσας *D* | νεωτεριστή *R* 45 ἀποκτεῖναι *D* 48 ἔχων]
ἔχειν *D* | ἐπτά] ἐπτάκις *D*

ἐκ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ». Εἴρηται δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ἔρω-
 50 τῶντα, «ποῦ ἐστὶν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;» «Οὐ γινώσκω· μὴ φύλαξ ἐγὼ
 εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου;» Εἴρηται τούτῳ παρὰ Θεοῦ ὅτι· «πᾶς ὁ ἀπο-
 κτείνας Κάιν ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει». Καὶ ἔθετο Κύριος ὁ Θεὸς
 τῷ Κάιν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὐρίσκοντα αὐτόν.
 Καὶ τὸ μὲν σημεῖον ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Θεοδώρητος, ἐν τοῖς ἀπόροις τῆς
 55 Παλαιᾶς φησὶν αὐτὸν τὸν τοῦ Θεοῦ ὄρον σημεῖον εἶναι, κωλύοντα αὐ-
 τὸν ἀναιρεθῆναι· «καὶ αὐτὸς γάρ», φησί, «ὁ κλόνος τῶν μελῶν, ἐπίση-
 μον αὐτὸν καὶ δῆλον εἰργάσατο».

Περὶ δὲ τοῦ «πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάιν ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει»
 ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Χρυσόστομος φησὶν ὡς· «ὁ ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπι-
 60 χειρήσας, ἑπτὰ τιμωρίας αὐτῷ ἐπάξει· πρῶτον, τὴν περὶ τοῦ ὅτι ἐβά-
 σκανε τὸν Ἄβελ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ· ἰδοὺ μία με-
 γίστη καὶ ἀσύγγνωστος ἁμαρτία· δεύτερον, ὅτι τὸν ἴδιον πεφόνευκεν

49–57 Εἴρηται – εἰργάσατο] cf. *Synopsisin* (trop. vθ', ξβ', ξγ'): Ἐπὶ γὰρ τοῦ Κάιν (διὰ
 τὴν ἄρνησιν τοῦ φόνου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἄβελ καὶ τὸ εἰπεῖν πρὸς τὸν Θεὸν ἐρωτῶν-
 τα· «ποῦ ἐστὶν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;» «Οὐ γινώσκω· μὴ φύλαξ ἐγὼ εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ
 μου;») εἴρηται τούτῳ παρὰ Θεοῦ (πρὸς Θεόν *L*)· «οὐχ οὕτως· πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάιν
 ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει». Καὶ ἔθετο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Κάιν σημεῖον τοῦ μὴ ἀν-
 ελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὐρίσκοντα αὐτόν. Καὶ τὸ μὲν σημεῖον ἐρμηνεύων ὁ ἅγιος Θεο-
 δώρητος ἐν τοῖς ἀπόροις τῆς Παλαιᾶς, κεφάλαιον μὰ', φησὶν αὐτὸν τὸν τοῦ Θεοῦ ὄρον
 (αὐτ. τὸν Θ. *L*) σημεῖον εἶναι αὐτῷ, κωλύοντα αὐτόν (εἶναι κωλύοντος αὐτοῦ *L*) ἀν-
 αιρεθῆναι· «καὶ αὐτὸς γάρ», φησί, «ὁ κλόνος τῶν μελῶν ἐπίσημον αὐτὸν καὶ δῆλον
 εἰργάσατο» 50–51 ποῦ – μου] cf. Gen. 4,9 51–52 πᾶς – παραλύσει] Gen. 4,15
 52–53 Καὶ – αὐτόν] *ibid.* 54–57 Καὶ – εἰργάσατο] cf. Theod. Cyr. Quaestionem in
 Genesim 42 (ed. N. Fernández Marcos – A. Sáenz-Badillos, p. 42) 58–69 Περὶ –
 ἐτόλμησεν] cf. *Synopsisin* (trop. vθ', ξβ', ξγ'): Περὶ δὲ τοῦ «πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάιν ἑπτὰ
 ἐκδικούμενα παραλύσει», ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Χρυσόστομος (Χρ. om. *C*) φησὶν ὡς·
 «ὁ ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπιχειρήσας ἑπτὰ τιμωρίας αὐτῷ ἐπάξει· πρώτην, τὴν περὶ τοῦ (τὴν
 περὶ τοῦ om. *C*) ὅτι ἐβάσκηκε τῷ ἀδελφῷ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ (τῷ
 Θεῷ *L*)· δεύτερον, ὅτι τὸν ἴδιον πεφόνευκεν ἀδελφόν (ὅτι δόλου ἔμπλεως γέγονε *C*)·
 τρίτον, ὅτι (τὸν add. *C*) δόλον ἔπραξε· τέταρτον, ὅτι τὸν φόνον ἔπραξε· πέμπτον, ὅτι
 τὸν ἀδελφὸν ἐφόνευσεν· ἕκτον, ὅτι πρῶτος θάνατον εἰργάσατο· ἑβδομον, ὅτι τὸν Θεὸν
 ἐψεύσατο 58–78 Περὶ – τιμωρίαν] cf. Jo. Chrys. Homilium in Genesim. PG 53,
 164A–165B

49–51 ἐρωτῶντα – Θεοῦ] *complevi* sec. *Synopsisin* : desunt in *R*, *D* 55 κωλύοντα] *cor-*
*rex*i sec. *Synopsisin* et Theod. Cyrh. Quaest. : κωλύοντος *R* : κωλύον *D* 57 αὐτόν om.
D 61 Ἄβελ] ἀδελφόν scr. et in marg. *variā*m *lectionem* Ἄβελ *notavit D*

ἀδελφόν· ἰδοὺ καὶ αὕτη πάλι μείζων δείκνυται, ὅταν ἀδελφὸς ἢ ὁ βα-
 σκαινόμενος καὶ μηδὲν ἡδίκηκώς· τρίτον, ὅτι δόλον ἔρραψεν ἀπατήσας 65
 τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐλκύσας εἰς τὸ πεδίον καὶ οὐδὲ τὴν φύσιν αἰδεσθεὶς, 65
 ὅτι μία γαστήρ αὐτοὺς ὥδινεν· τέταρτον ἀμάρτημα, ὅτι τὸν φόνον
 ἔπραξε· πέμπτον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν ἐφόνευσε, τὸν τὰς αὐτὰς αὐτῷ λύ-
 σαντα ὠδίνας· ἕκτον, ὅτι πρῶτος θάνατον εἰργάσατο· ἑβδομον, ὅτι
 ἐρωτώμενος παρὰ τοῦ Θεοῦ ψεύσασθαι ἐτόλμησεν. «Ὁ τοῖνυν», φησί,
 «ἀνελεῖν σε ἐπιχειρήσας, ἐπὶ τιμωρίαις ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καταστή- 70
 σει· μὴ τοῖνυν δέδιδι τοῦτο. Ἴδου γὰρ καὶ σημεῖον ἐπιτίθημί σοι, ὥστε
 μηδένα τῶν εὐρισκόντων σε ἀγνοῆσαι. Ἡ γὰρ πάσης τῆς ζωῆς σου πά-
 ρεις λυσιτελὴς ἔσται ταῖς μετὰ ταῦτα γενεαῖς· καὶ ὅπερ μόνος μηδενὸς
 παρόντος ἔπραξας, τοῦτο μαθήσονται πάντες ὁρῶντες σε στένοντα καὶ 75
 τρέμοντα καὶ μονονουχὶ βοῶντα διὰ τοῦ τρόμου τοῦ σωματικοῦ, καὶ 75
 πᾶσι διαλεγόμενον καὶ βοῶντα· μηδεὶς ἕτερος τοιαῦτα τολ-
 μήσῃ, οἷά περ ἐγώ, ἵνα μὴ τοιαύτην δέξηται τιμω-
 ρίαν». «Καὶ ἐξῆλθεν», φησί, «Καὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ», τουτ-
 ἔστιν δεξάμενος τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν τιμωρίαν ταύτην τὴν ἀπαραίτη-
 τον καὶ διηνεκὴ, καὶ ἔρμος γενόμενος λοιπὸν τῆς ἄνωθεν εὐνοίας, ἀν- 80
 εχώρησεν.

Εἶδες, ἀγαπητέ, ὅσον ἔστιν κακὸν ἡ βασκανία, οὐ τοῖς βασκαινομέ-
 νοις ἀλλ' αὐτῷ τῷ τὸ πάθος τίκτοντι; Ταῦτα τοῖνυν ἀκριβῶς γινώσκον-
 τες φύγωμεν τοῦ ὀλεθρίου τούτου πάθους τῆς βασκανίας. Αὕτη γάρ, 85
 αὕτη τὸν δόλον ἔρραψε καὶ οὗτος τὸν φόνον εἰργάσατο· ρίζα γὰρ τού- 85
 του ἡ βασκανία, καὶ τῆς βασκανίας καρπὸς ὁ φόνος, ὧν καθαρεύοντες
 ἐπεύχομαι. Πολλὴν τὴν ἀγάπην περὶ τοὺς πλησίον ἐπιδειξώμεθα, καὶ
 τῇ γνώσει τῶν θείων λογίων ἀρδόμενοι ἐκκαθάρωμεν ἡμῶν τὸ συνειδὸς
 ἐκ τῶν ἀτόπων λογισμῶν· καὶ παρασκευάσωμεν ἑαυτούς, εἰ καιρὸς κα-
 ταλάβοι, μᾶλλον πάσχειν ἢ ποιεῖν· βέλτιον γὰρ ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν, 90
 ὑβρίζεσθαι ἢ ὑβρίζειν.

69 Ὁ τοῖνυν] cf. Gen. 4,15 70–71 ἀνελεῖν – καταστήσει] ibid. 78 Καὶ – Θεοῦ] Gen. 4,16 78–81 Καὶ – ἀνεχώρησεν] cf. Jo. Chrys. Homilium in Genesim. PG 53, 167A 90 βέλτιον – ἀδικεῖν] Aristotelis Topica 160b21 (ed. W.D. Ross)

63–64 ὅταν – ἡδίκηκώς om. D 64 ἀπατῇ D 68 πρῶτον D 73 λυσιτελές R, D 83 τῷ om. D 85–86 τούτων D 86 φόνος] φθόνος D 88 ἀρδούμενοι D 89–90 R, D (lege καταλάβει)

Τοίνυν, ἀγαπητοί, φύγωμεν τὸν φθόνον καὶ τὴν μνησικακίαν, τὸ γέννημα τοῦ διαβόλου· καὶ ἕως καιρὸν ἔχομεν, πρὸς τὴν τούτου διόρθωσιν ἐπειγώμεθα (ἡ γὰρ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως
 95 ἔρχεται), ἵνα εὐτρεπείς ἑαυτοὺς καταστήσαντες διὰ τῶν θείων ἀρετῶν τύχωμεν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, ἔνθα ἔστιν πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

Τροπάριον ξα'

Μόνη ἐξήνοιξας | τοὺς καταρράκτας τῆς ὀργῆς | τοῦ Θεοῦ σου, | ψυχὴ μου, | καὶ κατέκλυσας πᾶσαν | ὡς γῆν τὴν σάρκα καὶ τὰς πράξεις | καὶ τὸν βίον | καὶ ἔμεινας ἐκτὸς | τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ.

5 Ἑρμηνεία

Ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὁ κατακλυσθεὶς ἐπὶ τοῦ Νῶε οὔτε κρέας ἤσθιον οὔτε οἶνον ἔπινον (ὁ οἶνος γὰρ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐγεωργήθη ὑπὸ τοῦ Νῶε) οὔτ' ἔτι καρπῶν ξύλου ἐτόλμων μεταλαβεῖν, ἀκοὴν ἔχοντες ὅτι·
 10 «ξύλον τί ἐγένετο ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδὰμ παρακούσας τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἐξόριστος ἐγένετο τοῦ παραδείσου». Ἐκ τούτου οὖν οὐκ ἐτόλμων ἄψασθαί τι τῶν τοιούτων, ἄρτον δὲ ἤσθιον μόνον. Ἀκούεις γὰρ τοῦ θείου λόγου λέγων· «Καὶν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν». Ἐπὶ
 15 νον δὲ καὶ σίκερα σκευαστὰ διὰ τε μέλιτος καὶ σπορίμων καρπῶν τῆς λεγομένης παρὰ τοῖς βαρβάροις λωβίνης. Ὑστερον δέ, μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐποίησε Νῶε θυσίαν, ὡς γέγραπται· «καὶ ὡσφράνθη Κύριος ὁσμὴν εὐωδίας». Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε· «ἰδοὺ δίδωμί σοι φαγεῖν
 20 πάντα, ὡς λάχανα χόρτου»· πιθανὸς οὖν ὁ λόγος, ὅτι ὁ οὐκ ἐτόλμων τότε (ὑστερον ὑπὸ Θεοῦ κελευσθέν) νῦν ἐσθίομεν ἡμεῖς πάντα ὡς λάχανα χόρτου.

Ταῦτα δὲ εἶπον, ἵνα γνῶμεν πόσῃν ὑστέρησιν ἔχοντες ἐκεῖνοι τῶν ἀγαθῶν, ὧν νῦν ἡμεῖς κατατρυφῶμεν χάριτι Χριστοῦ, καὶ μόνον τὴν

Trop. ξα' R (36^v–37^v), **D** (106^v–108^v)

94–95 ἡ – ἔρχεται] 1Th. 5,2 **Trop. ξα' 12** Καὶν – γῆν] Gen. 4,2 **15–16** καὶ – εὐωδίας] Gen. 8,21 **16–17** ἰδοὺ – χόρτου] cf. Gen. 9,3

97 ἡμῶν om. **D**

Trop. ξα' 6 ἤσθιον **D** **8** καρπὸν **R, D** **12 R** (lege λέγοντος) **13–14** τοῖς λεγομένοις παρὰ τοῖς βαρβάροις λωβίνη **R, D** **17–19** πιθανὸς – χόρτου om. **D**

φύσιν ἀκολουθοῦντες τῆς σαρκός, εἰς πόσιν μανίαν καὶ ἀσέλγειαν ἐξεκυλίσθησαν, ὥστε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ παροξύναι. Λέγει γὰρ ὁ Θεός· «οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμα μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας· ἔστωσαν οὖν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑτη 25 ἑκατὸν εἴκοσι». Καὶ διὰ τῆς ἄγαν ἀπανθρωπίας ἐκείνων ἐδιεκρόκησαν τὰ εἴκοσι. Λέγει δὲ καὶ ὁ προπάτωρ Δαβὶδ· «ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος, οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν», ὥστε πρόδηλον καὶ εἰς ἡμᾶς, ἐὰν πορευώμεθα τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ, προσθήκην λαμβάνομεν τῶν ἐτῶν καὶ πειθέτω ἡμᾶς ὁ Ἐζεκίας βασιλεὺς Ἰσραὴλ· εἰ δὲ τοῦναντίον πορευόμεθα, πειθέτωσαν ἡμᾶς οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι διὰ τῆς ὑπερβολῆς κακίας αὐτῶν. Καὶ οὕτως Θεοῦ παραχωρήσει ἡνοίχθησαν διὰ τῆς ὀργῆς οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατεκλύσθη πᾶσα ἡ γῆ καὶ πᾶσα πνοή, εἰ μὴ ἄνθρωποι ἐναπέμεινον διὰ τῆς κιβωτοῦ, ὁ τὲ Νῶε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. 30 35

Τοῦτο οὖν ὁ μακάριος πατὴρ ἡμῶν Ἀνδρέας πρὸς ἡμετέραν ὠφέλειαν ταῦτα γράφει, ἵσως τίς ἀκούων ὠφέλειαν ἔξει εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν· πνευματικοὶ γὰρ εἰσὶν οἱ λόγοι, καὶ ὁ πνεύματι ἀγόμενος ἀκούων καρποῦται τὴν ὠφέλειαν· «σαρκικός δὲ ἄνθρωπος», οἷος ἐγὼ ὁ μάταιος, «οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν», ὡς φησὶ 40 ὁ θεσπέσιος Παῦλος. Ἄκουε οὖν τῶν ἐξῆς· «τὸν Θεόν σου, ψυχὴ μου, παροργίσασα κατέκλυσας πᾶσαν ὡς γῆν, τὴν σάρκα σου». Σάρκα δὲ λέγει τὴν ἀκολουθήσασαν τὰ τῆς σαρκὸς πάθη, καὶ μὴ νεκροῦντα διὰ τῶν ἀρετῶν τὰ ταύτης πάθη· ἀντίκεινται γὰρ ἀλλήλων αἱ τε ἀρεταὶ καὶ τὰ πάθη· ὁ ἐχέφρων δὲ τὸ κρεῖττον ἐκλέγεται. Εἰ γὰρ ἂν ἐμιμῶσω, 45 ψυχὴ μου, εἴτε τοῦ Νῶε τὴν ἀρετὴν εἴτε τῶν δυοῖν αὐτοῦ υἱῶν, Σὴμ λέγω καὶ Ἰάφεθ, ἐδιεσώθης ἂν τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἁμαρτίας· ἀλλὰ τὸν Χάμ ἐμιμῶσω, τὸν τρίτον υἱὸν τοῦ Νῶε. Ἐκεῖνος μὲν ἵσως διὰ τῆς ἀρετῆς τῆς πατρικῆς οὐ κατεκλύσθη μετὰ τοῦ λαοῦ ἐκείνου, διὰ δὲ τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ (οἷς κρίμασι Θεὸς μόνος οἶδεν) ἐδιεσώθη. Καὶ γὰρ τὰ 50 ἐπτὰ ἔθνη ἐκείνα, καὶ εἰκοσιδύο αἱ βασιλεῖαι αὐτῶν, οὓς ἀπώλεσεν ὁ δεῦτερος δημαγωγὸς τοῦ Ἰσραὴλ, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ἐκείνου ἀπόγο-

24–26 οὐ – εἴκοσι] Gen. 6,3 27–28 ἄνδρες – αὐτῶν] Ps. 54,24 30 πειθέτω – Ἰσραὴλ] cf. Ez. 4,4–6 39 σαρκικός – ἄνθρωπος] cf. 1Cor. 2,14 40 οὐ – ἐστίν] ibid.

30 πειθέτω – Ἐζεκίας] πειθέτωσαν ἡμᾶς ὁ Ἰεζεκίας D 34 ὁ τὲ] ὁ τὲ R 37 σεαυτοῦ R 38 γὰρ om. D 40 αὐτῷ om. D 42 ὡς] εἰς D 45 Εἰ] ἡ R, D 46 δυοῖν αὐτοῦ] δὺν αὐτῶν D 47 ἂν supra lin. scr. R

νοι ἐτύγχανον, ἥτοι τοῦ Χάμ. Λέγει γάρ· *σάρκα καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸν βίον*· ὁρᾷς ὅτι οὐδέν ἀγαθὸν ἐν ἐμοὶ πέφυκεν. Ἡ γὰρ *κιβωτὸς* νῦν ἐκά-
 55 στου τὸ σῶμα ἐστίν· ὥσπερ ἐκείνη ξυλίνη οὐσα σύνθετος ἔνδον ἐφύ-
 λαπτεν ἀνθρώπους καὶ ζῶα, οὕτως καὶ ἡμῶν ἕκαστος τὸ σῶμα σύνθε-
 τὸν ἐστίν, ἥτοι ἡ κιβωτὸς ἔνδον ἔχουσα ψυχὴν καὶ νοῦν καὶ αἴσθησιν
 καὶ τὰ ἄλογα πάθη· ἡ δὲ τοῦ ὕδατος ὁ κατακλυσμός ἢ τοῦ βίου τούτου
 τοῦ ματαίου τύρβη καὶ ἡ μέριμνα. Ἐννόησον γὰρ τὸν δίκαιον ἐκείνον,
 60 διὰ τῆς ξυλίνης ἐκείνης κιβωτοῦ πῶς ὑπέφερε τοὺς πατάγους ἐκείνους
 τοὺς ὑδατῶδεις καὶ φοβεροὺς καὶ ἀφορήτους, πῶς οὐκ ἐνάρκησεν, πῶς
 οὐκ ἀπελιθώθη. Καλῶς οὖν βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος, μαρτυρῶν τῇ πίσ-
 τει τοῦ δικαίου Νῶε φησι· «πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω
 βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου
 65 αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον». «Κόσμον» δὲ λέγει τοὺς κατα-
 κλυσθέντας ἐκείνους, ὡς γίνεται καὶ νῦν εἰς ἡμᾶς. Λέγει γὰρ ὁ Παροιμι-
 αστής· «ἐπεὶ ἐνουθέτουν ὑμᾶς καὶ οὐκ εἰσηκούετε τῶν ἐμῶν λόγων
 (ἔλεγον δὲ καὶ ἐμυκτηρίζετε τὰ ἐμὰ ὠφέλιμα ῥήματα) καὶ ἀκύρους τού-
 70 τοὺς ἐποιεῖτε, κἀγὼ ἐπιγελάσομαι ὑμῖν καὶ ἐπιχαροῦμαι, ὅταν ἐπέλθῃ
 ὑμῖν ὄλεθρος». Καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ὁ Νῶε ἐγένετο κληρο-
 νόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. Οἵμοι τῷ ἀθλίῳ, πῶς λέγω ἐμαυτὸν
 πιστὸν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις γίνομαι ἀτέλεστος, καθὼς φησὶ ὁ ἀδελφό-
 θεος Ἰάκωβος· «πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν», ὁμοίως καὶ τὸ
 75 ἀνάπαλιν· ἀλλ' ὦ παῖ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγε, σῶσον με διὰ σπλάγχνα ἐλέ-
 ος σου. Ἀμήν.

63–65 πίστει – κόσμον] Heb. 11,7 67 ἐπεὶ – λόγων] cf. Prov. 1,24 68 ἔλεγον – ῥήματα] cf. Prov. 1,24; 1,30 68–70 καὶ² – ὄλεθρος] cf. Prov. 1,25–26 73 πίστις – ἐστίν] cf. Jac. 2,17; 2,26

55 ἔνδον supra lin. scr. R : ἔνδοθεν D 56–57 σύνθετόν ἐστιν supra lin. scr. R 74 ὦ – Θεοῦ] Χριστέ υἱὲ τοῦ Θεοῦ D | διασπλάγχνα R

Τροπάριον ξδ'

Πύργον ἔσοφίσω | οἰκοδομήσαι, ὦ ψυχή, | καὶ ὀχύρωμα πῆξαι | ταῖς
 σαῖς ἐπιθυμίαις, | εἰ μὴ συνέχεεν ὁ Κτίστης | τὰς βουλὰς σου, | καὶ κατ-
 ἔαξεν εἰς γῆν | τὰ μηχανήματά σου.

Ἑρμηνεία

5

Θαυμαστός ἦν οὗτος ὁ θεῖος πατήρ ἡμῶν Ἀνδρέας· παράδεισος γὰρ ἦν
 ἡ καρδιά αὐτοῦ ὅλος φῶς, ὅλος γνώσις θεία· ἐν αὐτῷ πεπλήρωται τοῦ
 Κυρίου καὶ Σωτήρος ἡμῶν ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα· «ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος
 τούτου οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, ποταμοὶ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ
 ζωῆς αἰωνίου» (οὐκ εἶπεν ποταμὸς ἀλλὰ ποταμοί, διότι δύο ποταμοὶ 10
 εἰσὶν, ὃ τε παλαιὸς καὶ ὁ νέος), δι' ἧς ἀρδεύεται πᾶσα ἡ κτίσις καὶ πᾶς
 τις θεοφιλής. Καὶ πάλιν ὁ Σωτήρ· «ῥοιῶθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»,
 φησί, «ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ καινὰ
 καὶ παλαιά». Ὅρα γὰρ καὶ πρόσεχε, πόθεν ἤρξατο τουτὶ τὸ τροπάριον,
 καὶ θαύμασον τὴν σοφίαν ἦν ἔσχεν ἐκ τοῦ Θεοῦ· *πύργον*, φησί, *ἔσοφί-* 15
σω οἰκοδομήσαι, ὦ ψυχή. Τὰ γὰρ ἐν ἄλλοις βλαπτικά εἰς ἡμετέραν
 ὠφέλειαν ποιεῖται, καθὼς φησὶ καὶ ὁ Σολομών· «ἁμαρτωλοῦ γὰρ μα-
 στιγυμένου ὁ πανοῦργος ἐαυτῷ διορθοῦται». Δύο γὰρ εἰσὶν αἱ παν-
 ουργίαι, μία μὲν ἐπαινετή, ἑτέρα δὲ ψεκτή· οὗτος δὲ ὁ πανοῦργος ἐπ-
 αινετός, ὅτι βλέπων τὸν πλησίον πειραζόμενον διάπτι ἐκεῖνος διορθοῦ- 20
 ται, ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ πάθῃ. Αἱ γὰρ ὀκτὼ ψυχαὶ ἐκείναι αἱ μετὰ τοῦ Νῶε
 διασωθεῖσαι ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου κλύδωνος, Θεοῦ κελεύσαντος,
 μίαν γλῶσσαν εἶχον· καὶ εἰς πλῆθος κατὰ καιροὺς γεννηθέντες καὶ δύ-
 ναμιν ὅτι πλείστην ἔχοντες, κατέλαβον πεδιάδα τινά, πλάτος πλείστον
 ἔχουσαν, Σενὰρ καλουμένην· καὶ μίαν γλῶσσαν ἔχοντες ἐβουλεύσαν- 25
 το βουλὴν οὐ κατὰ Θεόν. Ἰδε τὸν νοὺν, ἀγαπητέ· εἰ γὰρ ἦν κατὰ Θεόν,

Trop. ξδ' R (40^v–41^v, comm. inc. mut. [ab lin.. 9 inc.]), complevi ex X (43^v–46^r), M (39^v–41^v); D (111^v–114^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ξδ': C [374^{r-v}], L [59^v])

Trop. ξδ' 8–10 ὁ – αἰωνίου] cf. Jo. 4,13–14 **9–10** ποταμοὶ – αἰωνίου] cf. Jo. 7,38
12–14 ῥοιῶθη – παλαιά] cf. Matt. 13,45 **17–18** ἁμαρτωλοῦ – διορθοῦται] cf. Prov. 22,3

Trop. ξδ' 1–9 Τροπάριον – κοιλίας] haec pars deest in R (fol. def.), complevi ex X, M
6 γὰρ D, M: καὶ praem. X **7** ὅλος¹ X, M: ὅλος D | ὅλος² X, M: ὅλος D | αὐτῷ X, M:
 αὐτῇ D **14** τουτὶ R **15** τοῦ om. D **19** ψεκτή] ψευτική D **25** ἔχουσα R, D
 καλουμένη R, D

ἡδύναντο ἂν νοῆσαι ὅτι, τίς δύναται ἀντιστῆναι Θεῷ τῷ τὰ πάντα Κτίσαντι; Καὶ βλέπε τὴν βουλὴν ὡσανεὶ φοβούμενοι, μὴ γένηται πάλιν δεύτερος κατακλυσμὸς καὶ κατακλυσθῶσιν, καίτοιγε οὐκ ἠγνόουν τὴν
 30 διαθήκην, ἣν ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετὰ τοῦ Νῶε λέγων ὅτι· «οὐκ ἐπάξω ἐπὶ τῆς γῆς δεύτερον κατακλυσμόν». Δέδωκε δὲ καὶ σημεῖον ὡς φιλόανθρωπος Θεὸς τὴν λεγομένην Ἰριν· «τὸ τόξον μου γὰρ θήσω ἐν τῷ νεφελεῖν με τὸν οὐρανὸν καὶ ὑετὸν δοῦναι τῇ γῇ· τίθημι τὸ τόξον μου σήμαντρον, ὅτι οὐκ ἐπάξω δεύτερον κατακλυσμόν, ἀλλὰ οἷον ἔθνος μοι παρ-
 35 οργίζεις», φησὶ ὁ Θεός, «ἕτερον ἔθνος ἀποστελῶ εἰς ἐξάλειψιν τούτου»· «ἐὰν δὲ μετανοήσῃ», ὥς φησι Ἰεζεκιήλ, «ἵλεως ἔσομαι». Τούτου γοῦν ἐπιλαθόμενοι ἐκείνοι ἀπὸ τῆς ἄγαν ἀλαζονείας καὶ θρασύτητος, καὶ μονόγλωσσοι ὄντες, καὶ συμφωνίαν μίαν ποιησάμενοι (οὐ γὰρ παντὶ ἐπαινετὴ ἡ συμφωνία, εἰ μὴ ἐν τῷ ἀγαθῷ· κλέπτῃς γὰρ πρὸς κλέπτῃν
 40 συμφωνεῖ, καὶ οὐκ ἀγαθόν) εἶπον οὖν ἐκείνοι· «δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθους καὶ ἐκκόπτωμεν συκαμίνους ἀσήπτους καὶ ποιήσωμεν ἄσφαλτον». Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός. Καὶ εἶπαν· «δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἡ κεφαλὴ ἔσται ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ
 45 τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς καὶ ἵνα, ὅταν γένηται κατακλυσμός, οὐ μὴ κατακλυσθῶμεν». Λέγεται δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου τοῦ πύργου, προτοῦ κατακλασθῆ, ἔμαθον οἱ Χαλδαῖοι τὴν ἀστρονομίαν. Ὑστερον δὲ ἐξήγειρεν ὁ Θεὸς ἄνεμον ῥαγδαῖον καὶ τμήματα ὅτι μέγιστα διέρρηξεν αὐτοῦ ἕως ἐδάφους· ἐξ οὗ καὶ σημεία
 50 τινὰ ἀπ' αὐτὰ μένουσι μέχρι τήμερον, ὡς ἡμῖν ἀνήγγειλαν οἱ ἐκεῖσε παραγενόμενοι.

Καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον· ἀλλ' ἐπανιτέον καὶ πάλιν ὅθεν ταῦτα εἰπεῖν ἐξέβημεν, καὶ τὰ ἐξῆς προσθετέον τοῖς εἰρημένοις. Ὅρα, ἀγαπητέ, τὴν κουφότητα τῆς βουλῆς καὶ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν τὴν οὐκ ἐνδεχομένην.

30–31 οὐκ – κατακλυσμόν] cf. Gen. 9,15

32–35 τὸ – τούτου] cf. Gen. 9,13–15

35 ἕτερον – τούτου] cf. Ez. 23,22; 23,35

40–41 δεῦτε – πλίνθους] Gen. 11,3

41–42 ἐκκόπτωμεν – ἄσφαλτον] locus deest in LXX

42–43 Καὶ – πηλός] Gen. 11,3

43–45 δεῦτε – γῆς] Gen. 11,4 45–46 καὶ – κατακλυσθῶμεν] locus deest in LXX

27 τὰ om. D 28 φοβούμενος D 28–29 γένηται – δεύτερος] γένητο δεύτερος πάλιν D
 35 ἐξαποστελῶ D 36 τοῦτο R, D 39 πρὸς κλέπτῃν] κλέπτῃ D 41–42 ἄσφαλτον]
 ἀσφάλτῳ R 47 πρὸ τοῦ R 49 διέρρηξεν] ὁ Θεός add. D | αὐτὸ R 50 τήμερον] τι
 σήμερον D

Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Ἑβερ, οὐ συνεκατετέθη τῇ βουλῇ ἐκείνῃ τῇ 55
 ματαίᾳ· ἦν γὰρ τῶν χρησίμων· καὶ τῆς διαθήκης ἐκείνης μνησθεὶς τοῦ
 Θεοῦ πρὸς τὸν Νῶε καὶ γνούς ὅτι ἀδύνατον ἐστὶν φεύσασθαι Θεόν,
 ἐφύλαξεν ἑαυτὸν μὴ συγκατατεθεὶς τῇ βουλῇ ἐκείνων. Ὅρα, ὁ συνιών,
 καὶ πρόσεχε ἀκριβῶς. Ἦρξαντο δὲ κτίζειν. Λέγει γὰρ ὁ μακάριος 60
 Μωσῆς διὰ Πνεύματος ἁγίου (καὶ γὰρ τὰ προλεχθέντα, αὐτοῦ εἰσὶν·
 λέγει δὲ καὶ νῦν)· «καὶ κατέβη Κύριος ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον,
 ὃν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων». Καὶ «ἰδοὺ γένος ἐν καὶ χεῖλος 65
 ἐν πάντων καὶ τοῦτο ἤρξαντο ποιῆσαι, καὶ νῦν οὐκ ἐκλείπει ἐξ αὐτῶν
 πάντα ὅσα ἂν βούλωνται ποιεῖν ποιήσουσιν· δεῦτε καὶ καταβάντες συγ-
 χέωμεν ἐκεῖ αὐτῶν τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν 65
 τοῦ πλησίον αὐτοῦ». Τίνα οὖν σύμβουλον λαμβάνει ὁ Θεός; Τὸ γὰρ
 εἰπεῖν «δεῦτε», πρὸς τίνας ἢ διάλεξις; Νὰ εἴπῃς πρὸς τοὺς ἀγγέλους;
 Καὶ οὐκ ἐγχωρεῖ· δοῦλος δεσπότης σύμβουλος οὐ γίνεται· «λειτουργι-
 κά εἰσι πνεύματα», ὥς φησὶν ὁ θεῖος Παῦλος, «εἰς διακονίαν στελλό-
 μενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν». Ἀλλὰ τίς ἄλλος ἢ 70
 αὐτὸς ὁ θαυμαστὸς σύμβουλος Θεός, ἰσχυρὸς ἐξουσιαστής, ἄρχων
 εἰρήνης, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ φημί καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; Ὅταν δὲ εἴπω
 «Υἱόν», νόει μοι καὶ τὸν Πατέρα. Συγχέας οὖν ὁ Θεὸς ἐν ἐκείνοις τὰς
 γλῶσσας, καὶ ἀσύμφωνοι γενόμενοι διὰ τὸ ἑτερόγλωσσον, ἐπαύσαντο
 οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον· διέσπειρεν αὐτοὺς Κύριος 75
 ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, εἰς ἣν ἡμεῖς νῦν κατοικοῦμεν, καὶ
 εἰ μὴ ὁ Ἑβερ ἐκεῖνος, οὐ ἄνωθεν ἐμνήσθημεν, ἀπέμεινεν ἔχων τὴν πρῶ-
 τὴν γλῶσσαν ἐκείνην· καὶ ἐξ ἐκείνου λέγονται οἱ Ἰουδαῖοι Ἑβραῖοι, καὶ
 ἀπ' ἐκείνον Ἀβραάμ.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως· ἔλθωμεν δὲ καὶ εἰς νέον τινὰ λόγον καὶ εἴ τι 80
 ἂν εὐοδώσῃ ὁ Θεός. Γράφεται εἰς ἐνὸς χρονογράφου ἀρχιεπισκόπου

61–62 καὶ² – ἀνθρώπων] Gen. 11,5

62–66 ἰδοὺ – αὐτοῦ] Gen. 11,6–7

66–73 Τίνα – Πατέρα] cf. Theod. Cyr. Quaestionem in Genesin 19 (ed. N. Fernández Marcos – A. Sáenz-Badillos, p. 22,5–20); cf. Photii Patr. Constant. Amphilochia 252, 9–21 (ed. L.G. Westerink, tom. 6/1, p. 38) 68–70 λειτουργικά – σωτηρίαν] Heb. 1,14 78–79 καὶ¹ – Ἀβραάμ] cf. Jo. Chrys. Synopsin scripturae sacrae [sp.]. PG 56, 315,37–41

56 τῆς – ἐκείνης] τῇ διαθήκῃ ἐκείνῃ R 57 τὸν om. D 58 αὐτόν D 61 καὶ² om. D 64 βούλονται R 67 πρὸς τίνας R 72 εἴπωμεν D 76 ἐκεῖθεν] ὁ Θεός D | νῦν om. D 77 οὐ] οὖν D 77–78 πρῶτην om. D 78 λέγεται D

- γενομένου Ἀθηνῶν, οὗ τὸ ὄνομα Ἰωάννης, τὸ ἐπὶ κλην δὲ ὁ Χωνιάτης·
 ἀξιόλογος ὢν καὶ σοφὸς τὰ θεῖα ἔγραψεν βιβλίον χρονογραφικὸν καὶ
 ἤρξατο ἀπὸ τῆς βασιλείας κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ πρώτου Κομνηνοῦ καὶ
 85 ἔρχεται εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν κύρ Ἰωάννην τὸν βασιλέα. Ἔσχεν δὲ
 οὗτος ὁ κύρ Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς τρεῖς υἱούς· ἔδοξεν οὖν καθ' ἑαυτὸν
 μερίσασθαι τὴν πᾶσαν ῥωμαϊκὴν χώραν εἰς τετραρχίαν, τοὺς τὲ τρεῖς
 υἱούς αὐτοῦ καὶ εἰς ἑαυτὸν. Σχέσιν οὖν ἔχων ὅτι πλείστην τῇ Ἀντιόχου
 πόλει, ἦντινα καὶ ἑαυτῷ ἐξελέγετο, καὶ τοῦτο βουλευθεὶς καὶ στερεώσας
 90 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ τοιοῦτον βούλημα, καὶ μὴ τινα
 σύμβουλον χρησάμενος ἐδείχθη αὐτῷ καθ' ὕπνους ὄναρ τοιοῦτον, ὅτι
 ἠύρεθ' ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Ἀντιόχου φορῶν καὶ
 στιχάριον διακονικόν, ὡσανεὶ ὑπέρετου τάξιν ἐπέχων, καὶ ἐδόθη εἰς
 τὰς χεῖρας αὐτοῦ τμήμα πτυχίου, (ῶ) γεγραμμένον τουτὶ τὸ τροπάριον
 95 (γνώθι οὖν, τίς ἡ ἐρμηνεία τοῦ πύργου)· «*πύργον ἐσοφίσω οἰκοδομή-
 σαι, ὦ ψυχή, καὶ ὀχύρωμα πῆξαι ταῖς σαῖς ἐπιθυμίαις*» καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ
 τροπαρίου. Ἐξυπνος οὖν γενόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ὕπνον ἐκτι-
 ναζάμενος καὶ γνοὺς ὅτι ὕπαρ ἦν ὁ ὄνειρος (οὐ γὰρ ἦν ἐκ μέθης ἢ ἄλ-
 λης τινὸς σωματικῆς ἀπληστείας), διακρίνας οὖν τὸν ὄνειρον ἔγνω ὅτι
 100 δι' ἐκείνην τὴν βουλήν ἦν ἔλαβεν καθ' ἑαυτὸν ποιῆσαι· «διὰ τοῦτο μοι
 ἐγράφη καὶ τὸ τροπάριον ἐκεῖνο». Καὶ τύψας τὰς σιαγόνας αὐτοῦ καὶ
 τὸ στήθος ὁμοίως (ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ συνετός) καὶ κλαύσας θερμῶς ἔπεσεν
 ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνῶν τῷ Κυρίῳ· «οἶμοι» λέγων «Κύριε, ὅτι πάροικος
 ὢν ἐγὼ ἐν τῇ γῇ καὶ φθαρτὸς ἄνθρωπος, οὐ προσέχων ἑμαυτόν, ἀλλὰ
 105 βουλευόμεαι ἃ μὴ δεῖ· σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύ-
 ριος τῶν κυριευόντων· σὺ γὰρ εἶ ὁ εἰπών· «δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύου-
 σιν καὶ δι' ἐμοῦ τύραννοι κρατοῦσι γῆς». Καὶ καταγνοὺς ἑαυτὸν κατ-
 ἔλειψε τὴν βουλήν ἐκείνην· λέγει δὲ καὶ ὁ Δαυὶδ περὶ βουλῆς καλῆς·
 «πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ».
 110 Καὶ τὸ τέλος τοῦ τροπαρίου· «*εἰ μὴ συνέχεεν ὁ Κτίστης τὰς βουλὰς
 σου καὶ κατέαξεν εἰς γῆν τὰ μηχανήματά σου*». Περί τε τοῦ πύργου

106–107 δι' – βασιλεύουσιν] Prov. 8,15 107 δι' – γῆς] Prov. 8,16 111–113 Περί –
 γλώσσας] cf. Gen. 11,8–9; cf. Jo. Chrys. Synopsin scripturae sacrae [sp.]. PG 56,
 318,36–39

85 δὲ om. D 88–89 τῇ – πόλει] τὴν Ἀ. πόλιν R, D 92 εὐρέθη D 93 ὡσανεὶ] ὡς ἂν D
 98 ὁ R (an οὐκ corrigendum?) 99 ἔγνω R, D 105 βουλευόμεαι] βούλομαι D

ἐκείνου τοῦ τότε εἰς Βαβυλῶνα, οὐ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Σύγχυσις, διὰ τὸ συγχέειν ἐκεῖθεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας, ὁμοίως καὶ τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ προλεχθέντος· κατέαξεν οὖν ὁ Θεὸς εἰς γῆν τὰ μηχανήματα αὐτοῦ, ὥστε τό· «οὐδὲν εὐδοκεῖ ὁ Θεός, οὐδὲ ἄνθρωπος 115
δύναται τινα βουλήν ποιεῖν».

Τούτους οὖν καὶ σύ, ὦ ψυχὴ, ἐμιμήσω καὶ ἐξ ὑψηλοφροσύνης εἰς ὕψος ἄρθεῖσα, καὶ ὥσανεῖ πύργον δομησαμένη παρ' ἑαυτῇ τὴν οἴησιν, καὶ τὴν κάτω ὑπεραρθεῖσα, καὶ τὰς σὰς ἐπιθυμίας τὰς κακὰς καὶ αἰσχύν- 120
νης ἀναπλέους ἐφ' ὑψηλῶν ἄρασα, εἰ μὴ ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτασ-
σόμενος Θεός, καὶ τοῖς ταπεινοῖς διδοὺς χάριν, κατέλυσε καὶ εἰς χάος ἤγαγε τὰς βουλὰς τῆς σῆς ὑψηλοφροσύνης· καὶ καταράσει αὐτὰ ὁ Θεὸς εἰς οὐδέν. «Τὰ γὰρ γήινα, καὶ οὐδαμινά· ἡ δὲ βουλή τοῦ Κυρίου», ὡς φησι ὁ Δαυίδ, «μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος»· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ 125
τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς ἀπεράντους αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

Ἰδιὴ γ'

Ὁ εἰρμός, τροπάριον ο'

Ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον, Χριστέ, | πέτραν τῶν ἐντολῶν σου, | στερέωσόν μου τὴν διάνοιαν.

R (47^v), *D* (122^{r-v})

115–116 οὐδὲν – ποιεῖν] cf. Hab. 2,4; cf. Ps. 32,10 **117–122** Τούτους – ὑψηλοφροσύνης] cf. *Synopsis* (trop. ξδ'): Τούτους οὖν (φησὶν add. C), καὶ σὺ ὦ ψυχὴ (ὦ ψυχὴ καὶ σύ C), ἐμιμήσω· καὶ ἐξ ὑψηλοφροσύνης εἰς ὕψος ἄρθεῖσα, καὶ ὥσανεῖ πύργον δομησαμένη παρ' ἑαυτῇ τὴν οἴησιν, καὶ τῶν κάτω ὑπεραρθεῖσα, καὶ τὰς σὰς ἐπιθυμίας τὰς κακὰς καὶ αἰσχύνης ἀναπλέους (ἀνάπλεα *L*) ἐφ' ὑψηλὸν ἄρασα, εἰ μὴ (καὶ μὴ *L*) ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτασσόμενος Θεός, καὶ τοῖς ταπεινοῖς διδοὺς χάριν, κατέλυσε καὶ εἰς χάος ἤγαγε τὰς βουλὰς τῆς σῆς (σῆς om. *L*) ὑψηλοφροσύνης **123** Τὰ – οὐδαμινά] cf. Ps. 101,12 **123–124** ἡ – αἰῶνος] Ps. 32,11

112 τοῦ¹ om. *D* **116** τινα] τι et supra lin. va addidit *R* : τι κατὰ *D* **117** καὶ¹ – ἐμιμήσω] ψυχὴ, ἐμιμήσω καὶ σύ *D* **119** ὑπεραρθεῖσαν *D* **122** βουλὰς] σου add. *D* | *R*, *D* (lege καταράσεται) **124** ὡς – αἰῶνος] εἰς τὸν αἰῶνα μένει τοῦ αἰῶνος, ὡς φησι ὁ Δαυίδ *D*

ἐκείνου τοῦ τότε εἰς Βαβυλῶνα, οὐ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Σύγχυσις, διὰ τὸ συγχέειν ἐκείθεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας, ὁμοίως καὶ τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ προλεχθέντος· κατέαξεν οὖν ὁ Θεὸς εἰς γῆν τὰ μηχανήματα αὐτοῦ, ὥστε τό· «οὐδὲν εὐδοκεῖ ὁ Θεός, οὐδὲ ἄνθρωπος 115
δύναται τινα βουλήν ποιεῖν».

Τούτους οὖν καὶ σύ, ὦ ψυχὴ, ἐμιμήσω καὶ ἐξ ὑψηλοφροσύνης εἰς ὕψος ἄρθεισα, καὶ ὥσανεὶ πύργον δομησαμένη παρ' ἑαυτῇ τὴν οἴησιν, καὶ τὴν κάτω ὑπεραρθείσα, καὶ τὰς σὰς ἐπιθυμίας τὰς κακὰς καὶ αἰσχύν- 120
νης ἀναπλέους ἐφ' ὑψηλῶν ἄρασα, εἰ μὴ ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτασ-
σόμενος Θεός, καὶ τοῖς ταπεινοῖς διδοὺς χάριν, κατέλυσε καὶ εἰς χάος ἤγαγε τὰς βουλὰς τῆς σῆς ὑψηλοφροσύνης· καὶ καταράσει αὐτὰ ὁ Θεὸς εἰς οὐδέν. «Τὰ γὰρ γήινα, καὶ οὐδαμινά· ἡ δὲ βουλή τοῦ Κυρίου», ὡς φησι ὁ Δαυίδ, «μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος»· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ 125
τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς ἀπεράντους αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

Ἰδιὴ γ'

Ὁ εἰρμός, τροπάριον ο'

Ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον, Χριστέ, | πέτραν τῶν ἐντολῶν σου, | στερέωσόν μου τὴν διάνοιαν.

R (47^v), *D* (122^{r-v})

115–116 οὐδὲν – ποιεῖν] cf. Hab. 2,4; cf. Ps. 32,10 **117–122** Τούτους – ὑψηλοφροσύνης] cf. *Synopsis* (trop. ξδ'): Τούτους οὖν (φησὶν add. C), καὶ σὺ ὦ ψυχὴ (ὦ ψυχὴ καὶ σύ C), ἐμιμήσω· καὶ ἐξ ὑψηλοφροσύνης εἰς ὕψος ἄρθεισα, καὶ ὥσανεὶ πύργον δομησαμένη παρ' ἑαυτῇ τὴν οἴησιν, καὶ τῶν κάτω ὑπεραρθείσα, καὶ τὰς σὰς ἐπιθυμίας τὰς κακὰς καὶ αἰσχύνης ἀναπλέους (ἀνάπλεα *L*) ἐφ' ὑψηλὸν ἄρασα, εἰ μὴ (καὶ μὴ *L*) ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτασσόμενος Θεός, καὶ τοῖς ταπεινοῖς διδοὺς χάριν, κατέλυσε καὶ εἰς χάος ἤγαγε τὰς βουλὰς τῆς σῆς (σῆς om. *L*) ὑψηλοφροσύνης **123** Τὰ – οὐδαμινά] cf. Ps. 101,12 **123–124** ἡ – αἰῶνος] Ps. 32,11

112 τοῦ¹ om. *D* **116** τινα] τι et supra lin. να addidit *R* : τι κατὰ *D* **117** καὶ¹ – ἐμιμήσω] ψυχὴ, ἐμιμήσω καὶ σύ *D* **119** ὑπεραρθείσαν *D* **122** βουλὰς] σου add. *D* | *R*, *D* (lege καταράσεται) **124** ὡς – αἰῶνος] εἰς τὸν αἰῶνα μένει τοῦ αἰῶνος, ὡς φησι ὁ Δαυίδ *D*

Ἑρμηνεία

- 5 Ἀσάλευτος πέτρα ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει, καθὼς φησὶν ὁ Σω-
τὴρ πρὸς τὸν πρῶτον αὐτοῦ μαθητὴν τὸν ἅγιον Πέτρον· «σὺ εἶ Πέτρος
καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι
ἁδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτήν», ἥτοι αἰρετικῶν σκάνδαλα καὶ γλωσσ-
αλγίαι· ἀλλὰ ταύτας ὡς ἀράχνης ἰστὸν καταργήσας μένει ἀσάλευτος ἡ
10 ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τροπάριον οα'

Πῦρ παρὰ Κυρίου, ὦ ψυχή, | Κύριος ἐπιβρέξας | τὴν γῆν Σοδόμων πρὶν
κατέφλεξεν.

Ἑρμηνεία

- 5 Τὴν συγκατάβασιν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τὸ προαιώνων μυστήριον, ἔδει
κατὰ μικρὸν πρὸς ἡμᾶς ἀναφανῆναι. Καὶ δὴ ἡδύοκησεν ἡ ἀγία καὶ
ὁμοούσιος Τριάς εἰς ἄνδρας ἀναφανῆναι, τῷ μακαρίῳ Ἀβραάμ καθὼς
καὶ τῷ τούτου ἐγγόνῳ τῷ Ἰακώβ παλαῖσαι ἡδύοκησεν, τὴν ἡμετέραν
ἴσως σάρκα συμπλέξει τῇ θεότητι· ὁμοίως καὶ ὁ θεσπέσιος Μωσῆς τὴν
10 θεωρίαν ἐκείνην καὶ φρικτὴν ἦν εἶδεν, «τὴν βάτον» φημί «τὴν καιομέ-
νην καὶ οὐ κατακαιομένην». Καὶ ταῦτα μὲν διήλθον διὰ τῆς μακαρίας
ἐκείνης ξενίας τῆς ἀβρααμίτιδος. Ἐπεὶ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ
ᾧ ἡθέλησεν ποιῆσαι, ἔγνω τῶν Σοδόμων τὴν ἀλλοτρίωσιν· καὶ διὰ τὸν
ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ Λῶτ τολμήσας ἐδεήθη· «μὴ συναπολέσης δίκαιον
15 μετὰ ἀσεβοῦς», φησί, «ὦ Κύριε», καὶ αὐτὺς καθεξῆς· «ἐὰν πεντήκοντα,

Trop. οα' R (47^v–48^r), D (122^v–123^r); *Synopsis* (comm. ad trop. οα', οβ', ογ': C [375^r], L [60^r])

Trop. ο' 6–8 σὺ – αὐτήν] Matt. 16,18 9 ὡς – καταργήσας] cf. Jo. Dam. Epistulam ad Theophilum imperatorem de sanctis et venerandis imaginibus [sp.] (ed. H. Gauer) p. 110,8 (= PG 95, 372C): ὥσπερ ἰστὸν ἀράχνης ταῦτα διέλυσε

Trop. οα' 5–36 Τὴν – Ἀμήν] hic comm. originem ab *Synopsi* (trop. οα', οβ', ογ') non ducet 10–11 τὴν¹ – κατακαιομένην] cf. Ex. 3,2 14–16 μὴ – δέκα] cf. Gen. 18,23–32

Trop. οα' 5 τὸ om. D 8 τῷ¹ – Ἰακώβ ex τὸν τούτου ἐγγονον τὸν Ἰ. corr. R | τῷ²] τὸν R | παλαῖσαι ex παλέσαι corr. R : παλήσαι D 10 οἶδεν R, D 11 κατακαιομένην] καταφλεγόμενην ἥτοι καιομένην D 13 ἔγνω R 14 ἐδεήθη R, D

ἐὰν τεσσαράκοντα, ἐὰν εἴκοσι», ἕως τῶν δέκα. Ἐπεὶ δὲ οὐχ εὐρέθη οὐδὲ εἰς τῶν δικαίων, εὐθὺς καταλιπὼν ὁ Ἀβραάμ τὸν Κύριον ὥχето εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθὼν κατέφλεξε Σόδομα καὶ Γόμορρα, Ἀδαμὰ καὶ Σεβοείμ, ἃς κατέστρεψε Κύριος ἐν θυμῷ καὶ ἐν ὀργῇ. Καὶ ἐὰν εἴπωσι πινές· «διὰ τί ἐποίησεν ὁ Κύριος οὕτως τῇ γῇ ταύτῃ, τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος», ἐροῦμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι· «κατέλιπον τὴν διαθήκην Κυρίου τοῦ Θεοῦ, ἣν διέθετο αὐτοῖς· καὶ καταλιπόντες ἐξετράπησαν εἰς ἃ μὴ θέμις λέγειν· καὶ διὰ τοῦτο ἔπαθον ταῦτα πάντα».

Φοβηθῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, τῇ ὀργῇ ταύτῃ, ἥ ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς σήμερον. Ὅρατε γὰρ ὅτι τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὰς ἐκκλησίας πῶς παρέδωκεν ὁ Θεὸς ἀθέοις καὶ ἀπίστοις ἔθνεσιν καὶ ἡμεῖς συνετρίβημεν, ὥσπερ τι ὀστράκινον σκευὸς, ἐν τμήμα ἔνθεν καὶ ἐν τμήμα ἐκείθεν. Τίς ἡμᾶς οὐ μὴ κλάυση, τίς οὐ μὴ θρηνήσῃ; Ὅτι ἄπιστοι, ἄθεοι, ἄνομοι ἰσχύουσιν, καὶ ἰσχύοντες εὐδοδοῦνται. Ἡμεῖς δὲ οἱ πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐνδεδυμένοι, ἰσχὺν κραταιὰν καὶ ἀκαταμάχητον, ταπεινοὶ ἐσμέν καὶ μηδὲν τι ἰσχύοντες· οἴμοι οἴμοι, πόσα καλὰ περικόπτει ἡ ἁμαρτία. Καλῶς φησὶ ὁ Κύριος διὰ τοῦ προφήτου ὅτι· «αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν διιστῶσιν ἐμποδίζοντές με ἀναμεταξὺ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν». Κύριε, βοήθησον ἡμῖν καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Ἀμήν.

Τροπάριον πθ'

Τῇ Ἄγαρ πάλαι, ψυχῇ, | τῇ Αἰγυπτία παρωμοιώθης | δουλωθεῖσα τὴν προαίρεσιν, | καὶ τεκοῦσα | νέον Ἰσμαήλ, τὴν αὐθάδειαν.

Ἑρμηνεία

Ὁ μακάριος Ἀβραάμ κατ'ὥκει τότε τὴν γῆν Χαναάν· καὶ λιμοῦ γενομένου κατὰ τὴν γῆν ἐκείνην ἠναγκάσθη ἀπελθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἀκούσας

Τροπ. πθ' R (59^v–60^v), D (137^v–139^v); *Synopsis* (comm. ad trop. πθ', 9': C [376^v–377^r], L [60^r])

18–20 Σόδομα – ὀργῇ] cf. Deut. 29,22 **34** αἱ – διιστῶσιν] Is. 59,1

16 τεσσαράκοντα] μ' R, D | εἴκοσι] κ' R, D | δέκα] ιβ' D **20** ὁ om. D **22** καταλιπόντες D **23** λέγειν supra lin. scr. R | τοῦτο] πότε D **28** ὥσπερ τι R (lege ὥσπερ τι) **29** ἄθεοι ἄνομοι] ἄθεοι καὶ ἄνομοι D **35** ἡμῖν ex ἡμᾶς corr. R

- ὅτι σῖτα ὄντα ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ ἀπάρας ἐκ τῆς χανανίτιδος γῆς σὺν τοῖς οἰκογενέσιν αὐτοῦ πᾶσιν κατέρρει εἰς Αἴγυπτον. Ἦν δὲ βασιλεὺς τότε ἐν Αἰγύπτῳ ὀνόματι Ἀβιμέλεχ. Ἔφη τὸ ὅ Αβραὰμ πρὸς τὴν Σάρραν
- 10 τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα· «γινώσκω ἐγὼ ὅτι οὐκ ἔστιν εὐσέβεια ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις· σὺ δὲ εἶη εὐπρόσωπος· καὶ ἐὰν γνῶσιν, ὅτι γυνή μου ὑπάρχεις, ἐμὲ γὰρ ἀποκτείνουσιν, σὲ δὲ περιποιήσονται· ἀλλὰ ποιήσον ἔλεος μετ' ἐμοῦ καὶ εἰπὲ ὅτι «ἀδελφός μου ἐστίν». Ἐλθὼν οὖν εἰς τὰ μέρη τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν σκηνὴν ἑαυτοῦ πηξάμενος, εἶδον οἱ Αἰ-
15 γύπτιοι τὴν ἀποσκευὴν τοῦ Αβραάμ· ἦν γὰρ μεγάλη. Ἦλθον οὖν πάντες οἱ ἄρχοντες ἀποσταλέντες παρὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ καὶ προσηγόρευσαν τὸν Αβραάμ καὶ θεασάμενοι τὴν Σάρραν ἐξέστησαν ἐπὶ τὸ κάλλος αὐτῆς. Ἠρώτησαν οὖν τὸν Αβραάμ· «τί σοι ἔστιν αὕτη;» Ὁ δὲ εἶπεν· «ἀδελφή μου ἐστίν». Ὁμοίως καὶ τῇ Σάρρα. Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ
20 ἄρχοντες, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ ἐστίν, ἦλθον πρὸς Ἀβιμέλεχ τὸν ἑαυτῶν βασιλέα καὶ διηγήσαντο περὶ τῆς Σάρρας καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς. Νομίσας ὁ Ἀβιμέλεχ ὅτι ἀληθῶς ἀδελφὴ αὐτοῦ ἦν, ἀπέστειλε καὶ ἔλαβε τὴν Σάρραν, καὶ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, ἔσεισεν ὁ Θεὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, καὶ ἐκινδύνεον τοῦ τε-
25 θᾶναι. Καὶ εἰσηλθεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἀβιμέλεχ τὴν νύκτα καὶ εἶπεν· «σὺ ἀποθνήσκεις περὶ τῆς γυναικός, ἥς ἔλαβες· αὕτη ἐστὶν συνωκηκυῖα ἀνδρὶ ἐμῷ θεράποντι· ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς· εἰ οὐκ ἦτον διὰ τὸν δίκαιόν μου, ἀπέκτεινα ἄν σε καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντάς σου». Ἔφη δὲ ὁ Ἀβιμέλεχ· «ἔθνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον ἀπολείς; οὐκ αὐτός
30 μοι εἶπεν, ὅτι «ἀδελφὴ μου ἐστίν», καὶ αὕτη μοι εἶπεν, «ἀδελφός μου ἐστίν»; ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο». Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· «κἀγὼ ἔγνων ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο καὶ ἐφεισάμην ἐγὼ σου τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν σε εἰς ἐμέ· ἔνεκεν τούτου οὐκ ἀφήκα σε ἄψασθαι αὐτῆς· νῦν οὖν ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ
35 ἀνθρώπῳ, ὅτι προφήτης ἐστὶν καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ καὶ ζήσῃ. Διὰ τοῦτο φησὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ· «οὐκ ἀφήκεν ἄνθρωπον ἀδικῆσαι αὐτοὺς καὶ ἠλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς· μὴ ἄπτεσθαι τῶν χρηστῶν

Τροπ. πθ' 19 ἀδελφὴ – ἐστίν] Gen. 20,2

25–35 Καὶ – ζήσῃ] cf. Gen. 20,3–7

36–38 οὐκ – πονηρῆεσθε] Ps. 104,14–15

15 τὴν] καὶ praem. *D* **20–21** ἦλθον – βασιλέα] ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα αὐτῶν τὸν Ἀβιμέλεχ *D* **22** Νομίσας – ἦν om. *D* **23** πρὶν ἢ] πρὶν *R* : ἢ om. *D* **25** νύκταν *D* **27** ἐμῷ] τῷ praem. *D* | ἀπόδος] τὸ τάχος add. *D* **28** διὰ τὸν om. *D* **35** ζήσῃ *D*

μου καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε». Καὶ ὥρθησεν Ἀβι-
 μέλεχ καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἀβραάμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· «τί τοῦτο ἐποίησας
 ἡμῖν, ἄνθρωπε; Μὴ τι ἡμάρτομεν εἰς σέ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ καὶ ἐπὶ 40
 τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; Ἔργον ὃ οὐδεὶς ποιήσει πε-
 ποιήκάς μοι». Εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· «εἶπα γάρ· ἄραγε οὐκ ἔστιν θεο-
 σέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐμὲ τὲ ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικός
 μου», καὶ διὰ τοῦτο ἐκάλεσα αὐτὴν ἀδελφήν. Καὶ γὰρ ἀδελφή μου
 ἐστὶν ἐκ πατρὸς ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός, ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα». 45
 Προσκαλεσάμενος οὖν τὴν Σάρραν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχ ἐνώπιον τοῦ
 Ἀβραάμ, καὶ ἔχαρίσατο αὐτὴν χίλια δίδραγμα ἀργυρίου καὶ πρόβατα
 καὶ μόσχους καὶ τὴν παιδίσκην ταύτην Ἄγαρ δούλην αὐτῆς· τῇ δὲ
 Σάρρα εἶπεν· «λαβὼν ταῦτα ἀπότρεχε μετὰ τοῦ ἀνδρός σου, ἀλλὰ
 πρόσχε· πάντοτε ἀλήθευε». Λαβοῦσα γὰρ ἡ Σάρρα Ἄγαρ τὴν ἑαυτῆς 50
 δούλην ὥχοντο εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηνάς. Σάρρα δὲ ἡ γυνὴ Ἀβραάμ οὐκ
 ἔτικτεν αὐτῷ παῖδα· ἤρξατο καθ' ἑαυτὴν κυλεῖν λογισμούς καὶ λέγου-
 σα καθ' ἑαυτήν· «τίς ἡ αἰτία τῆς ἐμῆς στειρώσεως καὶ ἀπαιδίας μαθεῖν
 ἐδίψων, εἴτε ἐγὼ εἰμι ἡ αἰτία εἴτε ὁ ἀνὴρ μου». Μιᾷ γοῦν τῶν ἡμερῶν
 εἶπε Σάρρα πρὸς Ἀβραάμ· «ἰδοὺ συνέκλεισέν με Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ μὴ 55
 τίκτειν· εἴσελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου τὴν Ἄγαρ, ἵνα τεκνο-
 ποιήσης ἐξ αὐτῆς· καὶ ἐὰν συλλάβῃ, τέξει ἐν τῷ κόλπῳ μου καὶ ἔσται
 μοι εἰς παῖδα»· ὅπερ καὶ πεποίηκεν ὁ Ἀβραάμ καὶ γέγονεν αὐτῷ παι-

38–45 Καὶ – γυναῖκα] cf. Gen. 20,8–12 46–48 Προσκαλεσάμενος – αὐτῆς] cf. Gen.
 20,14 48–50 τῇ – ἀλήθευε] cf. Gen. 20,16 51–52 Σάρρα – παῖδα] cf. Gen. 11,30;
 16,1 54–58 Μιᾷ – Ἀβραάμ] cf. Gen. 16,1–2 54–67 Μιᾷ – ἐστὶ] cf. *Synopsis* (τροπ.
 πθ', ϑ'): καὶ εἶπε Σάρρα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς· «σύνελθε τῇ παιδίσκῃ, ἵνα παιδοποιήσης»· ὃ
 δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς παιδίον, ὃ (ὃ om. C) καὶ ἐκλήθη Ἰσμαήλ. Ὑστερον
 δὲ μετὰ τὸ (τὸ om. L) τὴν Σάρραν ἐκ θείας προνοίας συλλαβέσθαι καὶ ἀποκυῆσαι τὸν
 Ἰσαὰκ διὰ λύπην, ἣν πλατέως διηγεῖται ἡ Γένεσις, εἶπε τῷ Ἀβραάμ· «ἐκβαλε τὴν
 παιδίσκην ταύτην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς». Σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ Ἀβραάμ.
 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· «τῆς φωνῆς τῆς Σάρρας ἄκουσον καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ σοι
 ποιήσον, ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα· καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης εἰς ἔθνος
 μέγα ποιήσω, ὅτι σπέρμα σου ἐστί», τὰ δὲ λοιπὰ τῆς ἱστορίας ἐν τῇ Γενέσει

38 τοῖς] ταῖς R | ὥρθησεν D 40 ἡμῖν om. D | ἡμάρτωμεν D | ἐπὶ] εἰς D 41–42 ὃ –
 μοι] ὃ οὐδεὶς πεποίηκέ μοι D 41 ποιήσει om. D 45 ἐγενήθη D 46 ὃ – Ἀβιμέλεχ]
 βασιλεὺς ὁ Ἀβιμέλεχ D | βασιλεὺς] supra lin. scr. R 49 ταῦτα] ταύτην D
 50–51 Σάρρα – Σάρρα R, D 52 παιδίον D 53 ἐμῆς supra lin. scr. R 54 οὖν D
 58 παιδίον D

60 δῖον ὃ καὶ ἐκλήθη Ἰσμαήλ. Ὑστερον δὲ μετὰ τὸ τὴν Σάρραν ἐκ θείας
 προνοίας συλλαβέσθαι καὶ ἀποκυῆσαι τὸν Ἰσαάκ, ἰδοῦσα δὲ Σάρρα
 τὸν υἱὸν Ἰαγὰρ τῆς Αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ Ἀβραάμ, παίζοντα μετὰ
 Ἰσαάκ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς εἶπεν τῷ Ἀβραάμ· «ἐκβαλε τὴν παιδίσκην ταύ-
 την καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης ταύ-
 της μετὰ τοῦ υἱοῦ μου Ἰσαάκ». Σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα τῷ Ἀβραάμ.
 65 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· «τῆς φωνῆς τῆς Σάρρας ἄκουσον καὶ πάντα ὅσα
 ἂν εἴπῃ σοι ποιήσον, ὅτι ἐν Ἰσαάκ κληθήσεται σοι σπέρμα· καὶ τὸν υἱὸν
 δὲ τῆς παιδίσκης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω, ὅτι σπέρμα σου ἐστί».

Τὸ τροπάριον τροπικῶς ἐγκελεύεται σοι, ὦ ἄνθρωπε, τὴν πορνείαν
 φεύγειν καὶ τὴν λαγνεῖαν (τὰ γὰρ ἐκ τοιοῦδε τρόπου ἀπογεννώμενα
 70 τέκνα, καὶ ἀπαρρησίαστα εἰσὶ πρὸς τὰ νόμιμα, καὶ τῷ νόμῳ τοῦ γάμου
 ἄδεκτα) πρὸς δὲ ἀποδιδράσκειν καὶ τὸ δουλοῦσθαι ταῖς αἰσχυραῖς ἐπι-
 θυμίαις καὶ μίξεσι (πάντως δὲ οὐδὲν αἰσχρότερον τῆς πορνείας, πόρρω
 τοῦ καλοῦ βίου καὶ τῆς Θεῷ φίλης διαγωγῆς κατέστηκεν). Εἰ γὰρ ἡ Ἰα-
 γὰρ λάγνη οὐσα κατεπῆδα τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο ἔτι ἐκεῖνος
 75 προσελθεῖν εἰς αὐτήν, εἰ μὴ ἅπαξ τότε διὰ τὴν θέλησιν τῆς Σάρρας. Διὰ
 τοῦτο τοιαύτης προαιρέσεως οὐσα καὶ τῆς δουλείας ἐπιλαθομένη τέτο-
 κε τὸν Ἰσμαήλ, ὃς καὶ *αὐθάδειαν* ἐνεδείξατο ἥβης ἀψάμενος πρὸς τὴν
 Σάρραν καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Ἰσαάκ. Ἡ γὰρ ἀναισχυντία τίκτει
 τὴν αὐθάδειαν, τουτέστιν τὸν Ἰσμαήλ (νόθος γὰρ ἦν τοῦ Ἀβραάμ)· καὶ
 80 μέχρι τοῦ νῦν τὴν αὐθάδειαν κέκτηνται οἱ ἐκ τοῦ Ἰσμαήλ, ὧν ὁ Θεὸς
 συντρίψει τὸν ζυγὸν αὐτῶν ὑπὸ πόδας τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν βασιλέων

60–67 ἰδοῦσα – ἐστί] cf. Gen. 21,9–13 68–78 Τὸ – Ἰσαάκ] cf. *Synopsis* (trop. πθ',
 ϑ'): Ἐπεὶ οὖν τὸν Ἰσμαήλ παράγει σοι ἐκδιωχθέντα τὸ τροπάριον, τροπικῶς
 ἐγκελεύεται σοι τὴν πορνείαν φεύγειν καὶ τὴν λαγνεῖαν (τὰ γὰρ ἐκ τοιοῦδε τρόπου
 ἀπογεννώμενα τέκνα καὶ (καὶ om. C) ἀπαρρησίαστα εἰσὶ πρὸς τὰ νόμιμα, καὶ τῷ νόμῳ
 (τὸν νόμον L) τοῦ γάμου ἄδεκτα), πρὸς δὲ (τὸ add. L) ἀποδιδράσκειν καὶ τὸ
 δουλοῦσθαι ταῖς κακαῖς καὶ αἰσχυραῖς πράξεσι (πάντως δὲ οὐδὲν αἰσχρότερον τῆς
 πορνείας· ἀλλὰ καὶ τὸ δουλοῦσθαι ταῖς αἰσχυραῖς ἐπιθυμίαις καὶ μίξεσι πόρρω πάντως
 τοῦ καλοῦ βίου καὶ τῆς Θεῷ φίλης διαγωγῆς κατέστηκεν). Εἰ γὰρ ἡ Ἰαγὰρ οὐκ
 ἐκδέδωκεν ἑαυτὴν (ἔδωκεν ἑαυτῇ L) τῇ κακίστῃ συνουσίᾳ καὶ μίξει, οὐκ ἂν τέτοκεν
 (τέτοκεν om. L) τὸν Ἰσμαήλ, ὃς καὶ *αὐθάδειαν* ἐνεδείξατο (ἐδείξατο L) ἥβης ἀψάμενος
 πρὸς τὴν Σάρραν καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Ἰσαάκ *Synopsis* (trop. πθ', ϑ')

59 καὶ om. D 61 τῷ om. D 66 εἶποι D 68 ἐκκελεύεται D | ὦ ἄνθρωπε supra lin. scr.
 R 72 δὲ om. D 73 τῆς – διαγωγῆς] τῆς Θεοῦ φιλίας D 76 ἐπιλαθόμενος D
 77 ὕβρεις D

καὶ ὑποσπόνδους τούτοις αὐτοὺς ποιήσει, ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιον οἱ τὴν εὐλογίαν ἔχοντες τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ παιδίσκης κύημα κυριεύεσθαι· ἀλλὰ τελετάς καὶ δούλους εἶναι τοῖς σταυροφόροις ἄναξιν ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

85

Ἰδιὴ δ'

Τροπάριον ρ'

Ἀνάνηψον, ὦ ψυχὴ μου, | τὰς πράξεις σου ἅς εἰργάσω | ἀναλογίζου, |
καὶ ταύτας ἐπόψεσι προσάγαγε, | καὶ σταγόνας στάλαξον δακρύων
σου· | εἰπὲ παρρησίᾳ τὰς πράξεις, | τὰς ἐνθυμήσεις | Χριστῷ καὶ δικαιώ-
θητι.

5

Ἑρμηνεία

Θές, ὦ ψυχὴ, ὡς ἐν τρυτάνῃ τὰς πράξεις σου πάσας ἅς εἰργάσω· καὶ
ταύτας ἀναλογιζόμενος, φέρε αὐτάς καὶ ἐπόψει σου ὡς πράγματα· καὶ
σταγόνα στάλαξον δακρύων σου. Φέρε δὴ καὶ δι' ὑποδείγματος εἰπω-
μεν περὶ τῶν μακαρίων ὑδάτων τῶν δακρύων τὴν ὠφέλειαν. Ὁ Ἀνα-
στάσιος ὁ Σιναίτης γράφει λόγον εὐκατάνυκτον καὶ πάνν ὠφέλιμον εἰς
τὸν ἕκτον ψαλμόν, καὶ τὴν τῶν δακρύων ὠφέλειαν καλῶς ἀνιχνεύων·
καὶ τίς ἢ ὠφέλεια τῶν δακρύων, ὅτι μέγα καὶ ὅτι εὐπρόσδεκτον τῷ Κυ-
ρίῳ ἐναργῶς δείκνυσι. Λέγει δὲ καὶ ὑπόδειγμα πρὸς τὴν μέσσην τοῦ λό-
γου οὕτως· ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, ἐπὶ Μαυρικίου τοῦ χριστιανῶν βα-
σιλέως, γέγονέ τις ἀρχιεπιστὴς περὶ τὴν Θράκην ὠμός καὶ ἀπάνθρωπος,
καὶ τοιοῦτος ὡς τὰς ὁδοὺς ἐκείνας ἀβάτους ποιῆσαι. Μὴ δυναμένη οὖν
ἡ χώρα ἐκείνη κατ' ἐκείνου τί ποιῆσαι, ὑπέμνησαν τῇ βασιλικῇ δυ-
ναστείᾳ. Ἀποστείλας οὖν ὁ βασιλεὺς ἐδράξατο τοῦ ληστοῦ καὶ ἀπ-
ήγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ βασιλέως μετ' ἐξ-
ομολογήσεως προσέπεσεν. Εἶτα μικρῶν τινῶν ἡμερῶν διελθουσῶν, εἰς
ἀσθένειαν τινὰ ὁ ληστὴς πυρεκτικὴν περιέπεσεν καὶ ἀνέκειτο ἔν τινι νο-
σοκομείῳ, ἦτοι εἰς πανδοχεῖον. Καὶ κοιτῶμενος ἐν τῇ αὐτοῦ εὐνῇ ἐν

10

15

20

Trop. ρ' R (70^r–71^v), D (149^v–152^r)

Trop. ρ' 10–82 Ὁ – αὐτόν] de narrationem cf. Anast. Sin. Homiliam in sextum Psalmum. PG 89, 1112A1–1116B10; et alteram versionem, ibid. 1140A6–1144C1

82–83 ὅτι – Θεοῦ om. D **83** R, D (lege κυήματος)

Trop. ρ' 7 ἐν om. D | πάσας om. D **13** μέγα om. D

καὶ ὑποσπόνδους τούτοις αὐτοὺς ποιήσει, ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιον οἱ τὴν εὐλογίαν ἔχοντες τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ παιδίσκης κύημα κυριεύεσθαι· ἀλλὰ τελετάς καὶ δούλους εἶναι τοῖς σταυροφόροις ἄναξιν ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

85

Ἰδιὴ δ'

Τροπάριον ρ'

Ἀνάνηψον, ὦ ψυχὴ μου, | τὰς πράξεις σου ἅς εἰργάσω | ἀναλογίζου, |
καὶ ταύτας ἐπόψεσι προσάγαγε, | καὶ σταγόνας στάλαξον δακρύων
σου· | εἰπὲ παρρησίᾳ τὰς πράξεις, | τὰς ἐνθυμήσεις | Χριστῷ καὶ δικαιώ-
θητι.

5

Ἑρμηνεία

Θές, ὦ ψυχὴ, ὡς ἐν τρυτάνῃ τὰς πράξεις σου πάσας ἅς εἰργάσω· καὶ
ταύτας ἀναλογιζόμενος, φέρε αὐτάς καὶ ἐπόψει σου ὡς πράγματα· καὶ
σταγόνα στάλαξον δακρύων σου. Φέρε δὴ καὶ δι' ὑποδείγματος εἶπω-
μεν περὶ τῶν μακαρίων ὑδάτων τῶν δακρύων τὴν ὠφέλειαν. Ὁ Ἀνα- 10
στάσιος ὁ Σιναίτης γράφει λόγον εὐκατάνυκτον καὶ πάνυ ὠφέλιμον εἰς
τὸν ἕκτον ψαλμόν, καὶ τὴν τῶν δακρύων ὠφέλειαν καλῶς ἀνιχνεύων·
καὶ τίς ἢ ὠφέλεια τῶν δακρύων, ὅτι μέγα καὶ ὅτι εὐπρόσδεκτον τῷ Κυ-
ρίῳ ἐναργῶς δείκνυσι. Λέγει δὲ καὶ ὑπόδειγμα πρὸς τὴν μέσσην τοῦ λό-
γου οὕτως· ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, ἐπὶ Μαυρικίου τοῦ χριστιανῶν βα- 15
σιλέως, γέγονέ τις ἀρχιεπιστὴς περὶ τὴν Θράκην ὠμός καὶ ἀπάνθρωπος,
καὶ τοιοῦτος ὡς τὰς ὁδοὺς ἐκείνας ἀβάτους ποιῆσαι. Μὴ δυναμένη οὖν
ἡ χώρα ἐκείνη κατ' ἐκείνου τί ποιῆσαι, ὑπέμνησαν τῇ βασιλικῇ ду-
ναστείᾳ. Ἀποστείλας οὖν ὁ βασιλεὺς ἐδράξατο τοῦ ληστοῦ καὶ ἀπ-
ήγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ βασιλέως μετ' ἐξ- 20
ομολογήσεως προσέπεσεν. Εἶτα μικρῶν τινῶν ἡμερῶν διελθουσῶν, εἰς
ἀσθένειαν τινὰ ὁ ληστὴς πυρεκτικὴν περιέπεσεν καὶ ἀνέκειτο ἔν τινι νο-
σοκομείῳ, ἥτοι εἰς πανδοχεῖον. Καὶ κοιτῶμενος ἐν τῇ αὐτοῦ εὐνῇ ἐν

Trop. ρ' R (70^r–71^v), D (149^v–152^r)

Trop. ρ' 10–82 Ὁ – αὐτόν] de narrationem cf. Anast. Sin. Homiliam in sextum Psalmum. PG 89, 1112A1–1116B10; et alteram versionem, ibid. 1140A6–1144C1

82–83 ὅτι – Θεοῦ om. D **83** R, D (lege κυήματος)

Trop. ρ' 7 ἐν om. D | πάσας om. D **13** μέγα om. D

25 ἀσθενεία, ἀνελογίσατο τὰς ἑαυτοῦ πράξεις, ἃς ἤμαρτεν ἐκ νεαρᾶς
 αὐτοῦ ἡλικίας· καὶ ἐπόψει ταύτας φέρων καὶ κατανυγεῖς τῇ καρδίᾳ,
 ἐτρέπετο σὺν δάκρυσιν ἐξομολογούμενος τῷ Θεῷ καὶ συγχώρησιν τῶν
 αὐτοῦ ἁμαρτιῶν αἰτούμενος καὶ λέγων· «οὐ ζητῶ τί ξένον παρὰ σοῦ,
 φιλάνθρωπε· ὥς γὰρ σέ δι' ἐξομολογήσεως ὁ πρὸ ἐμοῦ ληστής ἐξ-
 30 ικέτευσε, καὶ ὥς (εἷς) ἐκείνον τὸν ληστήν, οὕτω καὶ εἰς ἐμὲ θαυμάσω-
 σον τὰ ἐλέη σου· δέξαι μου τοῦτον τὸν ἐπιθανάτιον ἐν τῇ κλίνῃ μου
 στεναγμόν· καὶ ὥς ἐδέξω τοῦ Πέτρου τὸν κλαυθμόν, πρόσδεξαι καὶ τὸν
 ἐμόν, φιλάνθρωπε, ἐπιχέων ταῦτα τὰ δάκρυα ἐπὶ τὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου
 χειρόγραφον· καὶ τῷ σπόγγῳ τῆς εὐσπλαγχνίας σου ἐξάλειψον τὰ ἁ-
 35 ληστῆς ἐξομολογούμενος, καὶ τῷ ἰδίῳ φακιλίῳ τὰ δάκρυα ἐκμάσσω.
 Ἦδη δὲ ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπιστάντος, καὶ τοῦ βίου πάντως
 ἐξερχόμενος· τοῦ δὲ πανδοχέως ἐκείσε ἥνοιξεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς τοὺς
 ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν ἡμετέραν ὠφέλειαν, ἵνα μὴ διὰ πολλῶν παραπτω-
 40 μάτων εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπίπτωμεν, ἀλλὰ ἐπιστρέφωμεν διὰ τῶν ἀγαθῶν
 πράξεων· καὶ ὁ μὲν διὰ δακρύων, ὁ δὲ δι' ἐλεημοσυνῶν, ὁ δὲ δι' ἀρί-
 στης τινῶν τῶν ἀρετῶν, ἐπιστρέφοντες γνησίως πρὸς τὸν Θεὸν σωζώ-
 μεθα. Βλέπε οὖν τί ἐώρακεν ὁ πανδοχεύς, ὥς διηγεῖται ἡμῖν ὁ θεῖος
 Ἀναστάσιος. Ἐώρακε, φησὶν, τινὰς Αἰθίοπας πολλοὺς εἰσελθόντας
 πρὸς τὴν κλίνην τοῦ ληστοῦ (οἱ προξενούντες αὐτῷ πᾶσαν ληστρικήν
 45 κακότητα μετὰ πλείστων χάρτων περιεχόντων τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῦ)
 εἶτα καὶ δύο τινὰς φωτεινοὺς ἄνδρας ἐνέγκαντας ζυγόν. Καὶ βαλόντων
 τῶν Αἰθίοπων ἅπαντα τὰ χειρόγραφα τοῦ ληστοῦ κατεβάρησεν ἡ μία
 πλάστιγξ, ἥ δὲ ἑτέρα ἐφ' ὕψους ἦν ἀνακεκουφισμένη. Λέγουσιν οὖν
 πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο τοῦ φωτὸς ἄγγελοι· «εἶτα ἡμεῖς οὐδὲν ἔχομεν
 50 ᾧδε». Λέγει ὁ ἕτερος πρὸς τὸν ἄλλον· «τί θέλομεν ἔχειν· οὐπω δεκάτην
 ἡμέραν ἔχει ἐλθὼν ἐκ τῶν φόνων, καὶ τί ἀγαθὸν ζητοῦμεν ἐκ τούτου;»
 Καὶ ἦν ἀμηχανία καὶ θλίψις τοῖς ἁγγέλοις· φιλάνθρωποι γὰρ εἰσίν, μι-
 μούμενοι ἐν τούτῳ τὸν ἴδιον δεσπότην. Καὶ ἰδού, ἐλάβανον οἱ δαίμο-
 νες τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὥς τὰ ἔργα αὐτῶν πράξασαν. Ὁδηγηθεῖς οὖν ἐκ
 55 τοῦ Θεοῦ ὁ εἷς ἄγγελος ἐπροσεποιεῖτο ψηλαφᾶν ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ, εἴ
 πως εὕρωσι τί ἀγαθόν· καὶ εὕρων τὸ φακίολιον, ἔνθα τὸν κλαυθμόν ἐξέ-

27 καὶ om. D 29 εἰς¹ addidi (cf. infra εἰς ἐμέ) : deest in R, D 32 R, D (lege
 ἐπιχέοντα) | τὸ om. D 34 πλείστης D 36 βίου] αὐτοῦ add. D 39 ἐμπίπτομεν R
 ἐπιστρέφομεν R 46 ἐνέγκαντες D 54 ὥς – αὐτῶν om. D

μασσεν ὁ ληστής, λέγει πρὸς τὸν ἕτερον αὐτοῦ· «ὄντως οὐδὲν ἔχομεν
 ᾧδε, εἰ μὴ τὸ φακιδόλιον τοῦτο τῶν δακρύων αὐτοῦ· ἀλλὰ βάλωμεν εἰς
 τὴν ἑτέραν πλάστιγγα καὶ τὴν φιланθρωπίαν τοῦ Θεοῦ σὺν αὐτῷ καὶ
 πάντως γίνεται τίποτε». Καὶ ὡς μόνον ἔβαλον αὐτὸ εἰς τὴν πλάστιγγα 60
 τὴν ἀνακεκουφισμένην (ὡ τῶν θαυμασίων σου, Κύριε), κατεβάρησεν
 ἐξαίφνης καὶ ἐσκορπίσθησαν ὅλα τὰ χειρόγραφα τὰ ὄντα εἰς τὴν ἄλλην
 πλάστιγγα· καὶ ἐβόησαν μιᾷ φωνῇ οἱ ἄγγελοι λέγοντες· «ἐνίκησεν ἡ
 φιланθρωπία τοῦ δεσπότου Θεοῦ». Καὶ λαβόντες τὴν ψυχὴν τοῦ λη- 65
 στοῦ, ἀπήγαγον αὐτὴν μεθ' ἑαυτῶν καὶ διέσωσαν χάριτι Χριστοῦ· οἱ δὲ
 Αἰθίοπες ὀλολύξαντες ἔφυγον καταισχυμένοι ὡς ἀπὸ πυρὸς διωκόμε-
 νοι. Ὅρατε, ἀγαπητοί, πόσα δύνανται τὰ δάκρυα; Καλῶς οὖν ἔν τινι
 τῶν μελωδικῶν στίχων λέγει «εὐρίσκω τὴν εἰσέλευσιν», τουτέστιν εἰς
 τὸν παράδεισον, «ἐν σταλαγμοῖς δακρύων». Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ὁ δὲ
 πανδοχεὺς ἐκεῖνος δρομαῖος εἰσῆλθε πρὸς τὴν κλίνην τοῦ ληστοῦ, εὔρε 70
 τὸ σῶμα αὐτοῦ σχεδὸν ζέον, τὴν δὲ ψυχὴν ἀπελθοῦσαν πρὸς Κύριον,
 τὸ δὲ φακιδόλιον ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κείμενον, ἔτι γέμοντα δά-
 κρυα. Καὶ δὴ λαβὼν αὐτὸ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα Μαυρίκιον τὸν εὐ-
 σεβέστατον, καὶ δείξας αὐτῷ τὸ φακιδόλιον ἔφη· «εἰς τὸν αἰῶνα ζηθι,
 βασιλεῦ, ἡκούσαμεν ληστὴν σωθέντα δι' ἐξομολογήσεως ἐπὶ τοῦ σταυ- 75
 ροῦ τοῦ οὐρανοῦ βασιλέως· νῦν οἶδαμεν ληστὴν σωθέντα δι' ἐξομολο-
 γήσεως ἐπὶ τοῦ σοῦ κράτους τοῦ ἐπιγείου βασιλέως, καὶ διὰ μικρῶν ῥα-
 νίδων τῶν δακρύων ἀποπλυθεὶς καὶ λευκανθεὶς ἐκ τῶν ἀμέτρων αὐτοῦ
 ἁμαρτημάτων· τί γὰρ ἁμαρτωλότερον ληστοῦ;» Καὶ καθ' ἐξῆς διηγού-
 μενος τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὠφεληθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ πόλις, ἐδόξα- 80
 σαν τὸν Θεόν, τὸν μὴ θέλοντα τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπι-
 στρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν.

68 εὐρίσκω – εἰσέλευσιν] cf. comm. ad trop. ζ', lin. 16–19 (et app. fontium); comm. ad
 trop. ρη', lin. 179–180 69 ἐν – δακρύων] ibid.

57–58 ὄντως – αὐτοῦ om. D 59 πλάστιγγα] τὴν ἀνακεκουφισμένην add. D 61 τὴν
 ἀνακεκουφισμένην] τὴν ἄνω D 64 δεσπότου om. D 66 κατισχυμένη D
 72–73 γέμοντα δάκρυα] γέμοντα δ. R, γέμοντα δ. D (lege γέμον τῶν δακρύων)
 73 προσῆλθε D 74 αὐτῷ] αὐτὸ R, D 76 οἶδαμεν R, D (an εἶδομεν legendum?)
 77 ἐπὶ – κράτους] ἐπὶ τοῦ κράτους τοῦ σοῦ transp. D 79 ἁμαρτημάτων] πταισμάτων
 D | ἁμαρτωλότερον] ἀμελώτερον καὶ ἁμαρτωλότερον D

Τούτω δὲ ὁ μελωδὸς πρεπόντως εἶπεν τὸν λόγον· «σταγόνα στά-
 λαξον, ψυχὴ ἀθλία, δακρύων· εἰπέ παρρησίᾳ τὰς πράξεις σου καὶ μὴ
 85 ἐντραπῆς εἰς πῶσιν σου, διὰ τὸ λέγειν· εἰπέ σὺ πρῶτον τὰς ἁμαρτίας
 σου ἀνθρώπῳ πνευματικῷ καὶ πεπειραμένῳ κατὰ πάντα, ἵνα δικαιω-
 θῇς· καὶ μὴ ἀπείρῳ ἱατρῷ ἐντύχης, ἵνα μὴ ἀντὶ ποιμένος λύκῳ τυγχάνης
 καὶ ἀντὶ ὑγείας ψυχικῆς λέπραν ἑαυτῇ ἐπισωρεύσης, καὶ ἀντὶ λιμένος
 ναυαγίῳ περιπέσης· ἀλλ' ἐκείνοις ἐξομολογοῦ τοῖς δυναμένοις ὠφελῇ-
 90 σαι σοι, καὶ πρὸς τῷ ἐκάστῳ τραύματι τὴν ἔμπλαστρον τεχνικῶς ἐπιθῇ-
 ναι, ὥς ἵνα ὑγιαίνης ὑγείαν ψυχικὴν καὶ σωθεῖς δόξαν ἀναπέμπης τῷ
 φιλανθρώπῳ Θεῷ, τῷ ἱατρῷ ψυχῶν τὸ καὶ σωματικῶν· ἥς ἀξιωθεῖσθαι
 πάντες εὐχαῖς τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν. Ἀμήν».

Τροπάριον ρδ'

Τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας | ὑπέμεινεν δι' ἔνδειαν | ὁ πατριάρχης· | καὶ
 τὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς ἤνεγκεν, | καθημέραν κλέμματα ποιούμενος, |
 ποιμαίνων, πυκτεύων, δουλεύων, | ἵνα τὰς δύο | γυναῖκας εἰσαγάγῃται.

5

Ἑρμηνεία

Ὁ πατριάρχης ἐκεῖνος Ἰακώβ μετὰ τὸ ἰδεῖν τὴν ὄρασιν τῆς κλίμακος
 ἐκείνης, ὥς ἄνωθεν εἴρηται ἐν τοῖς τροπαρίοις τῆς τρίτης ψδῆς, ἀνα-
 στάς ἀπῆει πρὸς Λάβαν, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ῥεβέκκας μητρὸς Ἰακώβ καὶ
 Ἡσαῦ. Τότε συνήντησε τῇ Ῥαχὴλ ποιμαίνουσῃ τὰ πρόβατα τοῦ πα-
 10 τρὸς αὐτῆς ἐν τῷ φρέατι. Ὁρᾷ Ἰακώβ τὴν Ῥαχὴλ ἐρχομένην μετὰ τῶν
 προβάτων· αὕτη γὰρ ἔβασκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Ἠρώτη-

Trop. ρδ' *R* (73^v–75^v), *D* (155^r–158^r); *Synopsis* (comm. ad trop. ρδ', ρε': *C* [378^v–379^r], *L* [61^r])

Trop. ρδ' 3 καθημέραν – ποιούμενος] cf. Gen. 31,39 **6–11** Ὁ – αὐτῆς] cf. *Synopsis*
 (trop. ρδ', ρε'): Ὁ πατριάρχης ἐκεῖνος Ἰακώβ μετὰ τὸ ἰδεῖν τὴν ὄρασιν τῆς κλίμακος
 ἐκείνης, ὥς ἄνωθεν εἴρηται ἐν τοῖς τροπαρίοις τῆς τρίτης ψδῆς, ἀναστάς ἀπῆει πρὸς
 Λάβαν, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ῥεβέκκας τῆς μητρὸς Ἰακώβ καὶ Ἡσαῦ. Τότε συνήντησε τῇ Ῥα-
 χὴλ ποιμαίνουσῃ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς· καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἱστορίας ἐν τῇ Γενέ-
 σει εὐρήσεις **9–15** Τότε – αὐτῆς!] cf. Gen. 29,6–10

83 Τούτῳ] τοῦτο *R, D* **84** *R* (lege δακρύουσα) **86–87** δικαιοθεῖς *R* **87** ἐντύχεις *R*
 τυγχάνεις *R* **88** ἑαυτ(οῖς) *R* **90** ἐκάστου *R* **91** ψυχικὴν] καὶ σωματικὴν add. *D*
 ἀναπέμπεις *R*

Trop. ρδ' 8 ἀπείη *R, D* **9–10** ποιμαίνουση – Ῥαχὴλ om. *D*

σεν οὖν αὐτὴν ὁ Ἰακώβ· «νεάνις, τίνος θυγάτηρ εἶ;» Ἡ δὲ φησι· «Ῥα-
 γουὴλ ἐγγόνῃ εἰμί, θυγάτηρ δὲ τοῦ Λάβαν». Καὶ περιλαβὼν ἡσπάσατο
 αὐτήν, καὶ κύψας ἐν δυνάμει ἀπεκύλισε τὸν λίθον τοῦ φρέατος καὶ ἐπό- 15
 τισεν τὰ ποίμνια αὐτῆς· καὶ δραμοῦσα ἡ νεάνις εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς ἀπ-
 ῆγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς περὶ τοῦ Ἰακώβ. Ἐγένετο δέ, ὡς ἤκουσεν Λά-
 βαν τὸ ὄνομα Ἰακώβ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ καὶ περιλαβὼν αὐ-
 τὸν ἐφίλησε καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ διηγῆσατο
 τῷ Λάβαν ὁ Ἰακώβ πάντα τὰ συμβάντα αὐτῷ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
 καὶ ὅτι δι' αὐτὸν ἀπέδρα, φησί, ἐκ τῶν ἐκεῖ, καὶ «ἦλθα ἐνταῦθα». Καὶ 20
 εἶπεν αὐτῷ Λάβαν· «ἐκ τῶν ὁστῶν μου καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ».
 Καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν. Τῷ δὲ Λάβαν ἦσαν θυγατέρες δύο,
 ὄνομα τῇ πρώτῃ Λεῖα, τῇ δευτέρᾳ δὲ Ῥαχήλ· ἦν οὖν ἡ Ῥαχήλ ὥραιο-
 τέρα τῆς Λεῖας. Εἶπεν δὲ Λάβαν πρὸς τὸν Ἰακώβ· «ὅτι ἀγχιστεύς μου
 εἶ, καλῶς οἶδα· οὐ θέλω δέ, ἵνα μοι δουλεύσης δωρεάν, ἀλλὰ αἵτησόν 25
 μοι τὸν μισθόν σου, εἴ τι ἂν βούλῃ, καὶ δίδωμί σοι». Καὶ ἐπεὶ ἔθος ἦν
 τότε δουλεύειν τῷ πενθερῷ τὸν γαμβρὸν ἔτη ἑπτὰ καὶ οὕτως λαμβάνειν
 τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πρὸς γάμον, ἔφη ὁ Ἰακώβ· «δουλεύσω σοι ἔτη
 ἑπτὰ περὶ Ῥαχήλ τῆς θυγατρὸς σου». Ἦν δέ, ὡς ἔφημεν, καλὴ τῷ εἶδει 30
 καὶ ὥραία τῇ ὄψει· ἠγάπησεν δὲ αὐτὴν Ἰακώβ εἰς ὑπερβολήν. Ἐφη δὲ
 ὁ Λάβαν· «κρεῖττον μοι δοῦναι αὐτὴν σοὶ ἢ δοῦναι με αὐτὴν ἀνδρὶ ἐτέ-
 ρῳ». Καὶ ἤρξατο ποιμαίνειν τὰ πρόβατα τοῦ Λάβαν καὶ πληρωθέντων

20–22 Καὶ – ἡμερῶν] Gen. 29,14

22–24 Τῷ – Λεῖας] cf. Gen. 29,16–17

22–28 Τῷ – γάμον] cf. *Synopsisin* (trop. ρδ', ρε'): τέως οὖν ἦσαν τῷ Λάβαν θυγατέρες
 δύο, ὄνομα τῇ πρώτῃ Λεῖα καὶ τῇ δευτέρᾳ Ῥαχήλ· ἦν οὖν (οὖν om. L) ἡ Ῥαχήλ ὥραιο-
 τέρα τῆς Λεῖας· τοίνυν καὶ ἐπεζήτησεν Ἰακώβ εἰς γυναῖκα τὴν Ῥαχήλ. Καὶ ἐπεὶ τῷ τότε
 ἦν ἔθος δουλεύειν τῷ πενθερῷ τὸν γαμβρὸν ἔτη ἑπτὰ, καὶ οὕτως λαμβάνειν τὴν θυγατέ-
 ρα αὐτοῦ πρὸς γάμον, ἐδούλευσε ... (cf. *infra* lin. 32–41) 24–26 ὅτι – σοι] cf. Gen.
 29,15 28–29 δουλεύσω – σοι] cf. Gen. 29,18 31–32 κρεῖττον – ἐτέρῳ] Gen. 29,19
 32–41 Καὶ – γυναῖκα] cf. *Synopsisin* (trop. ρδ', ρε'): ἐδούλευσε καὶ οὗτος ἔτη ἑπτὰ καὶ
 μετὰ ταῦτα δεδώκασιν αὐτῷ τὴν Λεῖαν. Ἐγὼν οὖν τοῦτο Ἰακώβ (οὖν ὁ Ἰ. L) καὶ εἶπε
 πρὸς Λάβαν· «τί τοῦτο ἐποίησας, ὅτι παρελογίσω με;» Καὶ εἶπεν Λάβαν· «ἔθος ἡμῖν
 ἐστὶ (ἐστὶν ἡμῖν L) κρατοῦν, πρῶτον τὴν πρώτην ἐκδιδόναι πρὸς γάμον, εἴτα τὴν δευτέ-
 ραν· συντέλεσον οὖν τὰ ἑβδομα ταύτης καὶ δώσω σοι καὶ αὐτὴν (ταύτην L)». Καὶ ἐποί-
 ησεν Ἰακώβ οὕτως καὶ ἔλαβε καὶ τὴν Ῥαχήλ εἰς γυναῖκα

14 ἀπεκύλισε om. D 25 μοι] με D 26 εἶ – βούλῃ] ἥτι ἂν βούλει R 28 θυγατέρα D
 30 Ἰακώβ] ὁ praem. D 31 με] μοι D

τῶν ἐπτὰ ἐτῶν ἔφη τῷ Λάβαν· «ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκα μου, πεπλή-
 35 ρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι, ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν». Ὁ Λάβαν δὲ λαβὼν
 τὴν πρώτην θυγατέρα ἦτοι τὴν Λείαν (εἶχε γὰρ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
 ἀσθενεῖς), δέδωκεν αὐτὴν τῷ Ἰακώβ τὴν νύκτα· καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐ-
 τήν. Ἡμέρας δὲ γενομένης εὗρε τὴν Λείαν· εἶπε δὲ πρὸς τὸν Λάβαν·
 «τί τοῦτο ἐποίησας, ὅτι με παρελογίσω;» Καὶ εἶπε Λάβαν· «οὕτως ἔθος
 40 ἡμῖν ἐστίν, πρῶτον τὴν πρώτην ἐκδιδόναι πρὸς γάμον, εἶτα τὴν δευτέ-
 ραν· συντέλεσον οὖν τὰ ἑβδομα ταύτης καὶ δώσω σοι καὶ ταύτην». Καὶ
 ἐποίησεν Ἰακώβ οὕτως καὶ ἔλαβε καὶ τὴν Ῥαχὴλ εἰς γυναῖκα· τὰ δὲ
 ποιμνία τοῦ Λάβαν ἔνεμεν ὁ Ἰακώβ. Εὐλόγησε δὲ ὁ Θεὸς τὸν Ἰακώβ
 καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος. Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐν ὁράματι· «ἀπό-
 45 τρεχε εἰς τὸν τόπον τῆς γενέσεώς σου καὶ εὖ σοι ποιήσω». Λαβὼν οὖν
 τὰς δύο γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, λάθρα
 τοῦ Σύρου Λάβαν ὤχετο τὴν ὁδόν. Καὶ ἀπηγγέλη τῷ Λάβαν ὅτι ἀπ-
 ἔδρα ὁ Ἰακώβ· καὶ παραλαβὼν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ κατ-
 ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει Γα-
 λαάδ. Ἦλθεν δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Λάβαν τὸν Σύρον καθ' ὕπνον τὴν νύκταν
 50 καὶ εἶπεν αὐτῷ· «φύλαξαι σεαυτόν, μήποτε λαλήσης μετὰ Ἰακώβ πονη-
 ρά». Εἶπε δὲ Λάβαν πρὸς Ἰακώβ· «τί ἐποίησας οὕτως καὶ ἵνα τί κρυφῇ
 ἀπέδρας καὶ ἐκλοποφόρησάς με καὶ ἔλαβες τὰς θυγατέρας μου ὡς αἰχ-
 μαλώτιδας; Καὶ εἰ εἶχες μοι δηλώσειν, ἐξαπέστειλον ἄν σε μετὰ πάσης
 55 εὐφροσύνης· νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας. Καὶ νῦν ἰσχύει ἡ χεὶρ μου κακο-
 ποιεῖσαι σοι, εἰ μὴ ὁ Θεὸς σου ἔφη μοι ἐν ὁράματι μὴ ποιῆσαι σοι κα-
 κόν». Ἐφη δὲ ὁ Ἰακώβ τῷ Λάβαν· «τί τὸ ἀδίκημά μου καὶ τί τὸ ἀμάρ-
 τημά μου, ὅτι κατεδίωξας ὀπίσω μου; Οὐχ εὔρον μικρὰ τὰ ποιμνιά σου,
 καὶ ἐγὼ ἐν τῷ ποδί μου ἐπλήθυνα αὐτά; Οὐκ ἐγενόμην καυσούμενος
 τῆς ἡμέρας, καὶ τῆς νυκτός τὸν παγετὸν ὑπομένων, καθημέραν κλέμ-

33–34 ἀπόδος – αὐτήν] Gen. 29,21 35–36 εἶχε – ἀσθενεῖς] cf. Gen. 29,17 38 τί –
 παρελογίσω] cf. Gen. 29,25 38–40 οὕτως – ταύτην] cf. Gen. 29,26–27 43–44 ἀπό-
 τρεχε – ποιήσω] Gen. 32,10 46–51 Καὶ – πονηρά] Gen. 31,22–24 51–56 Εἶπε – κα-
 κόν] cf. Gen. 31,26–28 56–60 Ἐφη – ποιούμενος] cf. Gen. 31,36–39

34 Λάβας R 35 θυγατέραν D 36 δέδωκεν] καὶ praem. D 37 Λεία R | πρὸς om. D
 38 Καὶ om. D 39 πρώτην] θυγατέραν add. D 45 δύο om. D 46 ὁδόν] καὶ ἀπέδρα
 add. D 49 καθ' ὕπνου D | R (lege νύκτα) 50 φύλαξαι correxi sec. Gen. 31,24 :
 φύλαξε R 50–51 μετὰ – πονηρά] πονηρά μετὰ τοῦ Ἰακώβ D 51 οὕτως] τοῦτο D
 57 Οὐχ] οὐκ R 58 καὶ ἐγὼ] κάγῳ D

ματα ποιούμενος;» (Τὸ δὲ κλέμμα τί ἐστίν; Ἐκλεπτον κλέπται ἐν τε 60
 ἡμέρᾳ καὶ ἐν τῇ νυκτί· καὶ τὰ κλεπτόμενα ἐκεῖνα, ἐκ τῶν ἰδίων ποιμνίων
 τῶν πεκουλίων αὐτοῦ ἀνέσωζε τὰ κλεπτόμενα, ἀναπαύων ἐν τούτῳ τὸν
 Λάβαν). «Θηριόβρωτον», φησί, «οὐκ ἐνήνοχά σοι ποτέ, ἀλλὰ καὶ τοῦ-
 το ἐκ τῶν ἰδίων ἀνεπλήρουν». Τοῦτο δὲ ἐποίει, ἵνα μὴ βαρυθεῖς ὁ Λά-
 βαν διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Ῥαχὴλ περικοπὴ τις γένηται. «Ποιμαίνων» 65
 φησί, ἥτοι τὰ ποίμνια· «πυκτεύων», ἥτοι πάσης κακουχίας καὶ κόπου
 πύκτης γενόμενος καὶ ὑπομένων πάντα πειρασμόν· «δουλεύων», καθὼς
 λέγει, «οὐκ ἔδωκα ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου οὐδὲ τοῖς βλεφάροις μου
 νυσταγμόν, σὺ δὲ ἀπεκρούσω με διὰ τῶν ἐπτὰ ἀμνάδων, ὧν ἡδίκησάς 70
 με»· καὶ μετὰ τούτων πάντων φησί ὁ μελωδός· «*ἴνα τὰς δύο γυναῖκας*
εἰσαγάγῃται».

Ὅρα οὖν καὶ πρόσεχε ὁ ἐντυγχάνων καὶ μὴ ἀπομείνης ἐν τῷ γράμ-
 ματι, ἀλλὰ πνευματικῶς ταῦτα νόει διορατικῶ ὄμματι, καθὼς φησὶ ὁ
 θεῖος Παῦλος· «τὸ μὲν γράμμα ἀποκτένει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ»·
 «σκιά γὰρ ἦν ἡ Παλαιὰ τῆς ἀληθείας». Μετάβαινε δὲ ὅση σοι δύναμις 75
 ἀπὸ τὴν σκιάν τοῦ γράμματος πρὸς τὸ ἀληθὲς φῶς· ἔχει γὰρ νοῦν ἐγκε-
 κρυμμένον τὸ γράμμα, καθὼς καὶ οἱ προφήται· «ἐν ἀσφαείᾳ κεῖται ἡ
 γνώσις». Ἀποκαλύπτεται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῖς εὐσεβῶς καὶ ἐμπόνως
 ἀνιχνεύουσι καὶ ἐν πόθῳ πολλῷ ζητοῦσιν. Τὸν Ἰακώβ ἀκούεις δυσὶν
 ἀδελφαῖς ἄνδρα γενέσθαι, ὃν καλοῦμεν πατριάρχην καὶ θεοπάτορα, 80
 καὶ ἀκούων μὴ σκανδαλίζου ὁ τυχών· τύπος γὰρ ἦν πᾶσα ἡ Παλαιὰ
 τῆς ἀληθείας. Εἰς μῆκος οὖν ἐκτάνθη ὁ λόγος, ἀλλ' οὖν τί πάθω, μικρὰ
 ἄττα εἰπὼν εἰς τὸν λιμένα τῆς σιωπῆς καταπαύσομαι.

Ἄκουσον οὖν κατὰ ἀναγωγὴν τὸ καταδύναμιν. Ὡσπερ ὁ Ἰακώβ 85
 δυσὶν ἀδελφαῖς ἀνὴρ γέγονε, οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
 δυσὶ λαοῖς ἀνὴρ καὶ νυμφίος ἐκλήθη, τοῦ τε παλαιοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἐξ-
 εθνῶν. Θεὸς οὖν πρώτην τὴν Λεῖαν, ἥτις καὶ ἡσθένει τοὺς ὀφθαλμούς·
 τοῦ παλαιοῦ λαοῦ προοίμιον δὲ ἦν τοῦτο, ὅτι ὕστερον βλέποντες τὰ
 θαυμάσια τοῦ Κυρίου καὶ ἀσθενεῖς ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμούς καὶ οἰκεία

63–64 Θηριόβρωτον – ἀνεπλήρουν] cf. Gen. 31,39 68–69 οὐκ – νυσταγμόν] cf. Ps.
 131,4 69–70 σὺ – με] cf. Gen. 31,41 74 τὸ¹ – ζωοποιεῖ] 2Cor. 3,6 75 σκιά –
 ἀληθείας] cf. Heb. 10,1

63 ποτέ om. D 64 R, D (lege βαρυνθεῖς) 65 περικοπὴ τί R, D 69 ἀπεκρούσω με]
 ἀπεκρούσομαι R, D | ὧν] ὄν R, D 70 με] μου D 76 πρὸς – φῶς] πρὸς τῷ ἀληθῇ φῶς
 R, πρὸς τὸ ἀληθῇ φῶς D 79 ἐν om. D 83 ἄττα] ἄτινα D

- 90 γνώμη μύσαντες οὐκ ἐπέγνωσαν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον εἶναι τὸν Κύριον. Ἦγαπᾶτο δὲ ἡ Λεῖα παρὰ τῷ Ἰακώβ διὰ τὴν τεκνοποιῖαν καὶ τὸ εὐτεκνον, ἕξ υἱοὺς τέξασα τῷ Ἰακώβ. Καὶ δι' ἐνὸς μισθέντος καὶ πραθέντος ἐν Αἰγύπτῳ (νόει μοι τὸν τρόπον τοῦ μυστηρίου καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπερβάλλουσιν ἀγαθότητα) ἐξελθόντες ὕστερον ἐξ Αἰγύπτου ἐξ-
- 95 κόσσαι μυριάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν. Ὡς φησι ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (ὄρᾳς, ἀγαπητέ, τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπερβολήν;) ὡς «καὶ ἐκ σινάπιου κόκκου, ὃ μικρότερον ἦν, καὶ τοῦτο οἶδεν ἐκτείνεσθαι εἰς δένδρον μέγα εἰς ἀνάπαισιν πτηνῶν». Ἴδου ἡ μία γυνὴ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἡ ὑπόθεσις τουτέστιν ἡ παλαιά. Φέρε δὴ καὶ τὴν Ῥαχὴλ ὠραία οὖσα καὶ χάριεν, πλὴν ὅτι στείρα καὶ ἄτεκνος. Ἦγαπᾶτο δὲ μόνον ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ διὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὠραιότητα, ἥτις ἐστὶν ὁ ἔξεθνῶν λαός, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος: «οἱ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν», καὶ ἐδόθη αὐτοῖς. Καὶ τὴν μὲν ὠραιότητα τῆς σοφίας ἔλαβον, ἠτέκνουν δὲ ἑαυτούς, διὰ τὸ μὴ γνῶναι, ὡς δεῖ, τὴν σοφίαν διὰ τῆς ἀγνωσίας: ἔδει γνῶναι τὸν δοτῆρα
- 100 τῆς σοφίας καὶ σεβασθῆναι· ἐκεῖνοι δὲ καταλιπόντες τὸν Σωτῆρα Θεὸν ἐσεβάσθησαν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν Κτίσαντα. Καὶ ἡ μὲν Ῥαχὴλ θλιβεῖσα καὶ πονήσασα, στείρα οὖσα καὶ ἄτεκνος, ἐδόθησαν αὐτῇ παρὰ τῷ Θεῷ δύο υἱοί· καὶ δυστοκήσασα ἐτελεύτησεν. Οὕτως δὴ καὶ ὁ ἔξεθνῶν λαός ὡς στείρος γεγονώς καὶ ἄτεκνος (οὐ γὰρ εἶχεν εὐσέβειαν, οὐδὲ
- 110 τέκνον ἀρετῆς θεοσεβείας), ἐλθὼν δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός καὶ σὰς ἐν μέσῳ τῶν δύο γυναικῶν, τοῦ παλαιοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἔξεθνῶν, ἀμφοτέρους συνέδησεν, καὶ μίαν ἐκκλησίαν ἀμφοτέροις συνεστήσατο, καθὼς φησὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις: «λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας». Ἡ γὰρ γωνία, δύο τοιχῶν γωνία γίνεται, ἥτις ἐστὶν αὐτὸς ὁ Χριστός. Καὶ
- 115

96–98 καὶ – πτηνῶν] cf. Greg. Naz. Supremum vale (Orat. 42) 18–19 (ed. J. Bernardi, p. 70): ἀπὸ κόκκου σινάπεως δένδρον, πτηνῶν ἀνάπαιμα; Marc. 4,31–32; Luc. 13,19
 102 οἱ – ζητοῦσιν] 1Cor. 1,22 113–114 λίθον – γωνίας] Ps. 117,22 (et Matt. 21,42; Marc. 12,10; Luc. 20,17) 114–115 Ἡ – γίνεται] cf. Origenis Comm. in Matthaeum 176,34 (in Catenis Graecorum patrum in NT, ed. J. A. Cramer, tom. 1); Max. Conf. Quaestiones ad Thalassium 48,40–41 et 53,10–11 (ed. C. Laga – C. Steel, tom. 1)
 115 ἥτις – Χριστός] cf. Eph. 2,20; Matt. 21,42; Marc. 12,10; Luc. 20,17

90 καὶ om. D 91 τῆς τεκνοποιΐας R 93 τρόπον R : α' (lege πρῶτον) D 94–95 ἐξ-
 κόσσαι μυριάδες] ἐξακοσίαις μυριάδες R, ἐξακοσίαις μυριάδων D 96–97 σινάπιου]
 ναπίου R 99–100 χάριεν R, D (lege χαρίεσσα) 106 τῇ κτίσει R 107 πονῆσα R, D
 111 λαοῦ om. D 113 συνεστήσαντο D 115 γωνία²] γωνίας D

ὁ πρῶν ἄτεκνος λαὸς καὶ στεῖρος, ὕστερον πολύτεκνος ἐκκλησία ἐγένετο, ἀναγεννηθέντες διὰ τῆς θείας κολυμβήθρας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοὺς δὲ υἱοὺς τῆς Ῥαχὴλ τοὺς διδύμους ἐκείνους, νόει μοι τὸν Βενιαμὴν καὶ τὸν Ἰωσήφ, Παλαιὰν τὴν φημί καὶ Νέαν. Διὰ δὲ τῆς ἀστοχίας τῆς Παλαιᾶς καὶ ὑποχωρήσεως νόει τὸν Βενιαμὴν· καὶ γὰρ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ οὐδεὶς ἐσώθη, εἰ μὴ μόνος ὁ μέγας Παῦλος. Τὸν δὲ Ἰωσήφ προοίμιον λάμβανε τῆς Νέας Διαθήκης καὶ τύπον τοῦ Χριστοῦ, ὅτι αἰχμάλωτος πραθεῖς, ἐκεῖνος μόνος, εἰς ἀναρίθμητον μῆκος ἐκτάνθη. Λαβὼν οὖν ὁ ἐξεθνῶν λαὸς τὰς δύο ταύτας Διαθήκας, τὴν τε Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν, ἀναρίθμητος ἐγένετο ἡ ἐκκλησία τῶν ἐθνῶν, φωτισθεῖσα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν Διαθηκῶν, πιστεύσασα ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, αὐτὸς ἐστὶν ποιητὴς Παλαιᾶς τε καὶ Νέας.

Οὕτως οὖν, ἀγαπητέ, διάβαινε καὶ νόει τὰ τῆς Παλαιᾶς μετακεντρίζων εὐρύθμως καὶ εὐσεβῶς εἰς τὴν Νέαν, καὶ γίνεται ὠφέλεια, ὅτι πολλοὶ ἐβλάβησαν ἐκ τούτων, ὥς φησι ὁ θεῖος Παῦλος, ὅτι· «ἔτι νήπιοι ὄντες καὶ τὰ αἰσθητήρια μὴ ἔχοντες ἐγγεγυμνασμένα, εἰς στερεὰν τροφήν γάλακτος δέονται· οἱ δὲ ἔχοντες τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα λεαίνουσιν τὴν στερεὰν τροφήν, καὶ ἐδώδιμος καὶ εὐπεπτος αὐτοῖς γίνεται». Διὰ τοῦτο οἱ πατέρες λέγουσιν μὴ ἀναγινώσκειν τινὰ τὴν Παλαιὰν, εἰ μήπως ἐβδομηκοστῶν ἢ ἐξηκοστῶν χρόνων ἔσται τις· ἐκ τῆς τοιαύτης γὰρ ἀπροσεξίας καὶ ἀμαθείας μὴ νοοῦντες τὸν λόγον, ὥς δεῖ, συνέπλεξεν ὁ διάβολος τὴν εἰκονομαχίαν· ἐξ ὧν ἡμᾶς ρύεται καὶ ἔτι ρύσεται ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, σθενώσει τὴν καὶ στερεώσει ἐν τῇ πίστει καὶ φωτίσει τὰς καρδίας ἡμῶν φῶς γνώσεως, ὅπως φωτισθέντες καὶ τῇ ἐνώσει τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης καθολικῆς ἐκκλησίας ἐντρεφόμενοι δοξάσωμεν ὀρθοδόξως τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

130–133 ἔτι – γίνεται] cf. Heb. 5,12–14

116–117 ἐγένετο] γνωρίζεται *D* 126 αὐτὸς] ἐστὶν add. *D* 127 τοῦ Θεοῦ supra lin. ser. *R* | αὐτός – ποιητής] ὁ ποιητής *D* 129 γίνεται] σοι add. *D* 132–133 λεαίνουσιν correxi sec. Heb. 5,13 : λεαίνουσιν *R, D* 135 ἐβδομηκοστῶν – χρόνων] ἐβδομηκοστὸν ἢ ἐξηκοστὸν χρόνον *D* | ἔσται] ἔστω *R, D* 137 οἰκονομαχίαν *R* 137–138 ρύεται – ρύσεται] ρύσεται καὶ ἔτι ρύεται *R* : ρύσεται *D* 141 Πνεῦμα] τὸ praem. *D*

Τροπάριον ρις'

Ειργάσω τὴν σωτηρίαν | ἐν μέσῳ τῆς γῆς, ὁ Κτίστης, | ἵνα σωθῶμεν· |
ἐκουσίως ξύλῳ ἀνεσταύρωσαι· | ἡ Ἐδὲμ κλεισθεῖσα ἀνεφῆνυτο· | τὰ
ἄνω, τὰ κάτω, ἡ κτίσις, | τὰ ἔθνη πάντα | σωθέντα προσεκύουν σε.

5

Ἑρμηνεία

Θαυμαστὸν καὶ ἐξαίσιον πρᾶγμα, πῶς λέγεται καὶ γράφεται τὰ Ἱερο-
σόλυμα εἶναι μέσον γῆς. Καὶ μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ μακάριος καὶ θεοπάτωρ
Δαυὶδ ἁρμονίως κελαδῶν καὶ λέγων· «ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ
αἰώνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς». «Σωτηρίαν» δὲ ποῖαν
10 λέγει, εἰ μὴ αὐτὰ τὰ ἅγια πάθη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τὸν σταυρόν,
δι' οὗ τῷ κόσμῳ ἡ σωτηρία; Βούλεται δὲ καὶ ἡμῖν δηλῶσαι, ὅπως γνῶ-
μεν ὅτι, πρὸ τῶν αἰώνων καὶ πρὸ τοῦ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸ τοῦ
τὴν κτίσιν πᾶσαν, προωρισμένη ἦν ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ μηδεὶς ἀπιστεῖτω, «πρὸ τῶν αἰώνων» ἀκούων. Λέ-
15 γει γὰρ ἐν ἐτέρῳ λόγῳ ἡ Γραφή, ὅτι· «ἐνώπιον Κυρίου μία ἡμέρα ὡς
χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία». Δεικνύεται δὲ καὶ ἄλλως, ὅτι
τοῖς παραγενομένοις ἐκέισε εἰς προσκύνησιν τοῦ ζωοδόχου Τάφου,
δεικνύουσιν αὐτόχθονες καὶ οἱ προσεδρεύοντες ἐκέισε τῷ θεῷ ναῶ τῆς
ἁγίας Ἀναστάσεως τόπον, μικρὰν τρυμαλιάν, λέγοντες· «ἰδοὺ ὁ ὄμφα-
20 λὸς τῆς γῆς», ἥτοι ἡ μέσις. Λέγεται δὲ καὶ ὁ Κύριος, Μεσίας ἢ διὰ τὸ
καταβῆναι μέσην αἰῶνος πρὸς ἡμᾶς ἢ διὰ τὸ παθεῖν καὶ σταυρωθῆναι
καὶ ταφῆναι καὶ ἀναστῆναι μέσον τῆς γῆς. Οὕτω γὰρ πρέπον ἦν Κυρίῳ
τῷ Θεῷ μου σταυρὸν ὑπομεῖναι μέσον γῆς, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνειν ἐπὶ
τοῦ σταυροῦ, (ἵνα) τοὺς δύο λαοὺς τε λαβόμενος τῶν τε Ἰουδαίων καὶ
25 τῶν ἑξ ἐθνῶν καὶ ἐνώση τε εἰς ἓν, καὶ διὰ τῆς ἁγίας ἐκείνης καὶ φρικώ-
δους καὶ θεανδρικῆς κεφαλῆς εἰρηνεύσῃ τὰ ἄνω τοῖς κάτω, καὶ διὰ τῶν
ἁγίων αὐτοῦ καὶ ἀχράντων ποδῶν τὴν μεμιασμένην ἐν ἁμαρτίαις γῆν

Τροπ. ρις' *R* (87^v–88^v), *D* (176^r–177^v)

Τροπ. ρις' 8–9 ὁ – γῆς] *Ps.* 73,12 **15–16** ἐνώπιον – μία] 2*Pet.* 3,8 **22–25** Οὕτω –
ἐν] cf. *Athanasium Alex.*, *De incarnatione Verbi* 25,3 (ed. C. Kannengiesser, p. 356,
15–17)

Τροπ. ρις' 8 Θεός] om. *D* **13** ἦν] om. *D* **16** δεικνύεται *R* **17** τοῖς παραγενομένοις]
R, D **18** καὶ supra lin. scr. *R* | ναῶ] ναῖω *R* **20** μέση *D* **23** ἐκτείνας *D* **24** ἵνα addidi
sec. *Athanasium Alex.*, *De incarn. Verbi* : deest in *R, D* **25** ἐνώσει *R, D*
26 εἰρηνεύσει *R, D*

διὰ τῆς προσπαύσεως ἀγίαση, καὶ διὰ τῆς ἀχράντου καὶ θείας αὐτοῦ
 πλευρᾶς τῆς λογχευθείσης, τὴν τραυματισθείσαν ἰάσεται <διὰ> τὴν προ- 30
 πατορικὴν ἐκείνην ἡμῶν ἁμαρτίαν· καὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἐκείνου καὶ ζω-
 ηροῦ καὶ ἁγίου αἵματος καὶ ὕδατος, τὸ μὲν «αἷμα» ἵνα ἀγίαση με, τὸ δὲ
 «ὕδωρ» ἵνα ἀποπλύνῃ με διὰ τοῦ ἁγίου μυροδῶρου καὶ θεοῦ βαπτίς-
 ματος. Μετὰ ψυχῆς δὲ κατελθόντος εἰς τὸν ἄδην συντρίψας τὲ τοὺς
 μοχλοὺς τοὺς αἰωνίους, σκυλεύσῃ τὲ τοὺς ἐκείσε ὄντας καθειργμένους,
 καὶ «ἐξαγάγῃ πάντας δικαίους τὲ καὶ προφήτας ἐν ἰσχύι θεϊκῇ καὶ ἐν 35
 ἀνδρείᾳ», ὡς φησὶ ὁ Δαυίδ. Καὶ Ἐδέμ ἡ κλεισθεῖσα διὰ παραβάσεως·
 καὶ δύο Χερουβὶμ τάξαντα ἐκείσε καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν ἄστρεπ-
 τον οὖσαν, στρεφομένην ἐποίησεν ὁ Κύριος καὶ Θεός μου (πρῶτον εἰς-
 ἄξας ἐν αὐτῷ τὸν ληστήν, καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ εὐ-
 ἐπίβατον ἔδειξε). Τοῖς μὲν δικαίοις μειδιάμαί τι ξένον καὶ φῶς γνωρί- 40
 ζεται, τοῖς δὲ κατ' ἐμὲ ἁμαρτωλοῖς κατὰ προσώπου φλέγειν καὶ ἐκδιώ-
 κειν, μὴ παραχωροῦσα τὴν εἴσοδον τοῖς τοιοῦτοις· οὐ γὰρ βλέπει ἐν
 ἐμοὶ χαρακτηῖρα τῆς ἀρετῆς, οἷον στίγματα ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἢ μώ-
 λωπας ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Καὶ οὐαὶ μοι, τῷ ἀθλίῳ, ὅτι ἔδει με διὰ τῶν
 ἀρετῶν εἰς οὐρανὸν ἀναβῆναι· ἐγὼ δὲ ὡς εἴ τις ὄφης κάτω κυλινδοῦμαι, 45
 ἐσθίων χοῦς καὶ οὐκ ἄρτον ζωτικόν· οἶμοι οἶμοι, τίς οὐ κλαύσῃ ἐπ'
 ἐμοί, τοιοῦτου γενομένου μου;

Ἄλλὰ δόξα τῷ ἐμῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κατεργασαμένῳ, ὃς εἰρήνευσε
 τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω, τὴν κτίσιν πᾶσαν, τὰ ἔθνη πάντα· καὶ σωθέντες 50
 προσκυνοῦσιν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι τὸν σεσωκότα, καὶ
 σταυροφοροῦντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ μετὰ θάρσους καὶ ἐλπί-
 δος μεγάλης, ἀνατρέποντες τοῖς μὴ οὔτῳ πιστεύουσιν, ἀναβοῶντες
 χαρμονικῶς· «σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
 ἐπὶ σταυροῦ τὰς ἀχράντους σου χεῖρας ἐκτείνας, ἵνα σώσης πάντας
 τοὺς εἰς σὲ ἐλπίζοντας, Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὅτι σοὶ πρέπει ἡ 55
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

35–36 ἐξαγάγῃ – ἀνδρείᾳ] cf. Ps. 67,7; 9,18–19; 15,10; 48,15–16 37–38 καὶ¹ – μου]
 cf. Gen. 3,24

28 ἀγιάσει D 29 ἰάσεται D | διὰ deest in R, D 31 ἀγιάσει R, D 34 σκυλεύσει R :
 σκυλεύσας D | τὲ om. D 35 ἐξαγάγει R, D 35–36 ἐνανδρεία R 37 τάξαν(α) D, -ντι
 ex τάξαν(α) corr. R^{a.m} 39 αὐτῷ R (lege αὐτῇ; scil. τῇ Ἐδέμ) | αὐτὸν R (lege αὐτήν)
 42 παραχωροῦσαν D 45 κυλινδοῦμενος D 46 R, D (lege χοῦν) | κλαύσει D 52 ἀνα-
 τρέπονται D 54 σώσεις R, D 55 σοὶ] σὺ R, D

Τροπάριον ριθ'

Ὁ χρόνος ὁ τῆς ζωῆς μου | ὀλίγος καὶ πλήρης πόνων | καὶ πονηρίας· |
 ἀλλ' ἐν μετανοίᾳ με παράλαβε, | καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀνακάλεσαι· | μὴ γέ-
 νωμαι κτῆμα ἢ βρώμα | τοῦ ἁλλοτρίου, | Σωτήρ, αὐτός με οἴκτειρον.

5

Ἑρμηνεία

Τοῦτο δὴ τὸ τροπάριον ὁ μελοποιὸς ἐκ τοῦ μακαρίου Ἰακώβ ἔλαβε τὴν
 ἀφορμὴν. Ὅταν κατέβη εἰς Αἴγυπτον ὁ Ἰακώβ, ἤκουσεν ὁ Φαραὼ καὶ
 οἱ θεράποντες αὐτοῦ ὅτι ἦκεν ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἐχάρησαν χα-
 ρὰν μεγάλην. Ἐρωτᾷς οὖν, ἀγαπητέ, τί ἦν ἡ χαρὰ τοῦ Φαραὼ καὶ τῶν
 10 θεραπόντων αὐτοῦ, ὅτι ἤκασιν ὁ τε πατὴρ τοῦ Ἰωσήφ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
 αὐτοῦ· καὶ ἄκουε συνετῶς. Δοῦλος ἦν ὁ Ἰωσήφ καὶ οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ
 Φαραὼ ἀλλὰ ἐνὸς τῶν ἐν τέλει· ἐπεὶ οὖν ὑψωσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ τῆς
 σωφροσύνης αὐτοῦ καὶ ὅτι τύπος ἦν τοῦ Κυρίου, καὶ ἐγένετο θεὸς Φα-
 ραὼ καὶ βασιλεὺς πάσης γῆς Αἰγύπτου. Ὅνειδος ἦν καὶ μέμψις καθ'
 15 ἑαυτοῦ τὲ καὶ τοῖς κύκλῳ γειτνιαζουσι αὐτοῖς τοπάρχαις, λέγοντες ὅτι·
 «ὁ βασιλεὺς πάσης γῆς Αἰγύπτου δοῦλον ἁλλότριον καὶ ἀγεννὴ κατ-
 εστήσατο ἐν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ θεράποντά τε καὶ βασιλέα»· καὶ ἦν ἡ αἰ-
 σχύνη μεγάλη. Ἐπεὶ δὲ ἦκει ὁ τε πατὴρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσήφ καὶ ἡ
 πανοικία αὐτοῦ μεγάλη οὖσα, ἔγνωσαν ὅτι ὁ ἀνὴρ εὐγενὴς ἐστίν καὶ ἐξ
 20 εὐγενῶν γένους κλάδος, καὶ ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην, ὅτι διελύθη ὁ
 ὄνειδισμὸς αὐτῶν. Διὰ τοῦτο πρόσκειται ὁ λόγος τὸ ἐχάρησαν χαρὰν
 μεγάλην· καὶ τοῦτο οὕτως. Ἀποστείλας οὖν ὁ Φαραὼ καὶ ἐκάλεσε τὸν

Τροπ. ριθ' R (90^v–91^r), **D** (180^v–181^v)

Τροπ. ριθ' 7–9 Ὅταν – μεγάλην] cf. Gen. 45,16

Τροπ. ριθ' 6 Τοῦτο – τροπάριον **R** [lege τούτου δὴ τοῦ τροπαρίου) : τὸ παρὸν τροπά-
 ριον **D** | μακαρίου] om. **D** 7 ὅτε **D** | ὁ Ἰακώβ om. **D** | ἤκουσεν] φησί add. **D**
 9–11 Ἐρωτᾷς – συνετῶς] τί οὖν δηλοῖ ἡ χαρὰ αὕτη; ἄκουε **D** 9–22 Ἐρωτᾷς – οὕτως
 in marg. (fol. 90^v et 91^r) suppl. **R** (signo post μεγάλην posito) **R** 12 ἀλλ' **D**
 12–13 διὰ τὴν σωφροσύνην **D** 13–14 καὶ¹ – Αἰγύπτου] καὶ ἐβασίλευσεν πάσης Αἰγύ-
 πτου **D** 15 τοῖς – τοπάρχαις] τ(οῖς) κύκλῳ γειτνιαζού(σιν) αὐτ(οῖς) τοπάρχ(ες) **R** :
 τοῖς κύκλῳ γειτνιαζουσι τοπάρχαις **D** 16 γῆς om. **D** 16–17 κατεστήσατο – βασιλέα]
 κατεστήσατε βασιλέα **D** 18 καὶ¹ – Ἰωσήφ] αὐτοῦ **D** 18–19 καὶ² – οὖσα] καὶ οἱ παν-
 οικοὶ αὐτοῦ μεγάλη οὖσα **R** : πανοικί μεγάλη οὖσα **D** 19 ὁ om. **D** 20 γένους om. **D**
 καὶ om. **D** 20–21 ὅτι – αὐτῶν] καὶ διελύθη ὁ ὄνειδος **D** 21–22 Διὰ – οὕτως om. **D**
 22 καὶ² om. **D**

Ἰακώβ· καὶ ἐλθὼν ἔστη ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Καὶ εἰδὼς ὁ Φαραὼ τὴν θεο-
 τίμητον ἐκείνην καὶ αἰδέσιμον πολιὰν τοῦ θεοπάτορος, πρώτη φωνῇ
 ἔφη πρὸς αὐτόν· «τίμιε πρεσβῦτα, πόσων χρόνων εἶ;» Ἔφη τὲ ἐκεῖνος· 25
 «καὶ ἵνατί ἐρωτᾷ ὁ βασιλεὺς; Ὁ χρόνος γὰρ ὁ τῆς ζωῆς μου ὀλίγος καὶ
 πλήρης πόνων καὶ πονηρίας». Καὶ ὁ μὲν Ἰακώβ δίκαιος ὢν, εὐλαβού-
 μενος ταῦτα ἔλεγεν· ἐγὼ δὲ εἰμὶ ὁ πάντα μου τὸν ὀλίγον χρόνον ἐν πο-
 νηρίᾳ καὶ ἀσωτία ἔζησα καὶ ἔτι ζῶ· μὴ ὄφελον γεννηθῆναι ἢ ζῆσαι. Ἀλ-
 λά, δέσποτα Χριστέ, ὁ πάντας ἀνθρώπους θέλων σωθῆναι, ἐν μετανοίᾳ 30
 με παράλαβε ὡς τὸν τελώνην, καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀνακάλεσαι ὡς τὸν ἄ-
 σωτον, γινώσκων οὖν ὅτι σὸν πλάσμα εἰμί, Κύριε, καὶ ὅσα ἂν καὶ ἡμαρ-
 τον παρὰ σοῦ, οὐκ ἀπέστην, οὐδὲ χεῖρας διεπέτασα πρὸς θεὸν ἀλλό-
 τριον. Μὴ οὖν ἀπόσῃ τὴν δέησίν μου, ἀλλ' ἐπάκουσόν μου διὰ τὴν σὴν
 ἀγαθότητα· στήριξόν μου τὴν καρδίαν ἐν τῷ σῷ φόβῳ· στήσον μου 35
 τοὺς πόδας ἐπὶ πέτραις μετανοίας· νικησάτω ἡ ἀγαθότης σου τὴν ἐν
 ἐμοὶ κακίαν, νικησάτω τὸ φῶς τῆς χρηστότητός σου τὸ ἐν ἐμοὶ σκότος·
 καὶ μὴ γένομαι κτῆμα ὥσπερ ὁ δαιμονῶν ἐκεῖνος, ὁ ἐλαύνων ἑαυτὸν
 καὶ κατακόπτων, ὀχλούμενος ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ὃς καὶ ἐρωτηθεὶς πα-
 ρὰ τοῦ Σωτῆρος, «τί σοι ὄνομα;» ἔφη· «λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ 40
 ἐσμέν». Τὸ δὲ «λεγεὼν» ἀλλάγιν ἐρμηνεύεται ἑξακοσιοστόανδρον ἐν
 ὀπλῷ· διὰ τοῦτο ἔφησεν ὅτι· «πολλοὶ ἐσμέν».

Ἦκουσες τὸ κτῆμα, ὦ ψυχὴ, ὃ ἐκτήσαντο οἱ δαίμονες, τὸν ἀνθρω-
 πον; Ἄκουε δὴ καὶ τὸ βρῶμα, πῶς ὁ μὴ θέλων τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ
 ποιῆσαι αὐτὸν τὸν Θεὸν φεύγει, ὥσπερ ὁ Ἰωνᾶς μὴ θέλων τὴν μετά- 45
 νοίαν τῶν Νινευϊτῶν ὡς ἐθνικῶν ὄντων· προοίμιον γὰρ ἦν ἡ ἐκείνων
 μετάνοια ὕστερον ἡμῖν τῶν ἐξεθνῶν πιστευσάντων. Γνοὺς οὖν ὡς προ-
 φήτης τοῦ ἰδίου λαοῦ τὴν κατάλυσιν καὶ τῶν ἐξεθνῶν τὴν εἰσέλευσιν,

23–27 Καὶ – πονηρίας] cf. Gen. 47,8–9 36–37 νικησάτω – κακίαν] Ephraem Syri
 Precationes e sacris scripturis collectae 289,8 (ed. K. G. PHRANTZOLAS, tom. 6); cf.
 Quod non oporteat ridere et extrolli 206,12 (ibid., tom. 2)

23 καὶ – αὐτοῦ om. D | εἰδὼς R, D (lege ἰδὼν) 23–24 ὁ – φωνῇ] τὴν πολιὰν τοῦ γέ-
 ροντος αἰδέσιμον D 25 πόσων χρόνων] πόσον χρόνον R | Ἔφη – ἐκεῖνος] ἔφη ὁ γέρον
 D 26 γὰρ om. D 27–36 Καὶ – μετανοίας om. D 31–32 ἀνακάλεσαι – ἄσωτον
 supra lin. scr. R 36 νικησάτω] λέγει οὖν ὁ μελοποιὸς praem. D 37 κακίαν] δέσποτα
 add. D | νικησάτω – σκότος om. D 38 γένομαι R 38–39 ἐλαύνων – κατακόπτων om.
 D 39 ὑπὸ – δαιμόνων] ὑπὸ δαιμόνων ὁ λεγόμενος λεγεὼν D 39–41 ὃς – ἐσμέν om. D
 41–42 ἑξακοσιοστόν ἀνδρῶν ἐνόπλῳ D 41–42 ἐνόπλῳ R 42 διὰ – ἐσμέν om. D
 43 ἔκτησαν D 45 φεύγειν D 46–47 προοίμιον – ἡμῖν] προοίμιον γὰρ ἦν ἡμῶν D

50 στέργων τάχα τοῦ οἰκείου λαοῦ τὴν εὐκλειαν, φεύγων ὡς δῆθεν τὸν Θε-
 ὄν, ἵνα μὴ γένηται οὕτως, βρῶμα ἐγένετο τοῦ ἐναλίου θηρός. Ἄλλ'
 ἐκεῖνος καὶ προφητεῖαν προτυπῶν τῆς τριμέρου ἀναστάσεως τοῦ Κυ-
 ρίου, καὶ πάλιν ἐξεμέθη ἁσινῆς, καὶ τὸ ἔργον ὃ προεπήγγελτο ἐπλήρου,
 καὶ ἔγνω ἐκ πράξεως μὴ ἀντιλέγειν ὃ βούλεται Θεός. Ἔγνωσ πῶς γίνε-
 55 ταί τις βρῶμα τοῦ ἀλλοτρίου; Ὁ γὰρ ἄνθρωπος οἰκείος ἦν τῷ Θεῷ, ἐὰν
 θέλῃ σωθῆναι, πλάσμα γὰρ αὐτοῦ ὢν· ὁ δαίμων δὲ ἀλλότριος ἐστὶν τοῦ
 Θεοῦ, ἀπὸ φωτὸς σκότος καὶ γενόμενος καὶ λεγόμενος. Κράζε, ὦ ψυχῇ,
 ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξ ὅλης σου τῆς διανοίας· «φιλόανθρωπε καὶ Σωτὴρ
 μου, αὐτός με προφθάσας οἰκτεῖρον καὶ ἐλευθέρωσον, ὅτι σοὶ πρέπει ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ἵδιθ' ε'

Τροπάριον ρλα'

Εἰ καὶ λάκκῳ ῥῆκῃσεν ποτὲ Ἰωσήφ, | δέσποτα Κύριε, | ἀλλ' εἰς τύπον
 τῆς ταφῆς | καὶ τῆς ἐγέρσεώς σου· | ἐγὼ δὲ τί σοι ποτὲ | τοιοῦτον προσ-
 5 ἐνέγκω;

Ἑρμηνεία

Πρῶτος ὁ Ἀβραὰμ ἐκλεκτὸς τῷ Θεῷ ἀνεφάνη ἐκ τῶν Περσῶν πάντων
 καὶ δίκαιος ἐδείχθη· «ἐπίστευσε γάρ», φησί, «Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ καὶ ἐλο-
 γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην». Δεύτερος ὁ Ἰσαάκ, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγίας

Trop. ρλα' R (97^v–98^v), D (186^v–187^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ρκη', ρκθ', ρλ', ρλα': C [380^v–381^r], L [61^v])

56 Θεοῦ – λεγόμενος] cf. Greg. Naz. Orationem in theophania (Orat. 38) 9,15–16 (ed. Cl. Moreschini – P. Gallay, p. 121–122) (= PG 36, 321A): ὁ διὰ τὴν λαμπρότητα Ἑωσφόρος, σκότος διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ γενόμενος, καὶ λεγόμενος; et Orationem in sanctum pascha. PG 36, 629C

Trop. ρλα' 7–98 Πρῶτος – Ἀμήν] hic comm. originem ab *Synopsi* (trop. ρκη', ρκθ', ρλ', ρλα') non ducet 8–9 ἐπίστευσε – δικαιοσύνην] Gen. 15,6 (cf. etiam Mal. 2,52; Ps. 105,31)

50 θηρός] θηρίου D 50–55 Ἄλλ – ὢν] ἔτι δὲ καὶ προφητείας πληρῶν τῆς τρ. ταφῆς πάλιν ἐξεμέθη ἁσινῆς, ἔτι δὲ καὶ κτῆμα Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος ὢν, ὡς πλάσμα ὢν τοῦ Θεοῦ D 55 θέλει R 55–59 ὁ – Ἀμήν] ὁ δὲ δ. ἄλλ. ἀπὸ φ. σκ. γενόμενος διὰ τὴν ἔπαρσιν, ὡς φησὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος D 57 ἐξόλης R

Trop. ρλα' 8–9 ἐπίστευσε – δικαιοσύνην om. D

50 στέργων τάχα τοῦ οἰκείου λαοῦ τὴν εὐκλειαν, φεύγων ὡς δῆθεν τὸν Θε-
 ὄν, ἵνα μὴ γένηται οὕτως, βρῶμα ἐγένετο τοῦ ἐναλίου θηρός. Ἄλλ'
 ἐκεῖνος καὶ προφητεῖαν προτυπῶν τῆς τριμέρου ἀναστάσεως τοῦ Κυ-
 ρίου, καὶ πάλιν ἐξεμέθη ἁσινῆς, καὶ τὸ ἔργον ὃ προεπήγγελτο ἐπλήρου,
 καὶ ἔγνω ἐκ πράξεως μὴ ἀντιλέγειν ὃ βούλεται Θεός. Ἔγνωσ πῶς γίνε-
 55 ταί τις βρῶμα τοῦ ἀλλοτρίου; Ὁ γὰρ ἄνθρωπος οἰκείος ἦν τῷ Θεῷ, ἐὰν
 θέλῃ σωθῆναι, πλάσμα γὰρ αὐτοῦ ὢν· ὁ δαίμων δὲ ἀλλότριος ἐστὶν τοῦ
 Θεοῦ, ἀπὸ φωτὸς σκότος καὶ γενόμενος καὶ λεγόμενος. Κράζε, ὦ ψυχῇ,
 ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξ ὅλης σου τῆς διανοίας· «φιλόανθρωπε καὶ Σωτήρ
 μου, αὐτός με προφθάσας οἰκτεῖρον καὶ ἐλευθέρωσον, ὅτι σοὶ πρέπει ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ἵδιθ' ε'

Τροπάριον ρλα'

Εἰ καὶ λάκκῳ ῥῆκῃσεν ποτὲ Ἰωσήφ, | δέσποτα Κύριε, | ἀλλ' εἰς τύπον
 τῆς ταφῆς | καὶ τῆς ἐγέρσεώς σου· | ἐγὼ δὲ τί σοι ποτὲ | τοιοῦτον προσ-
 5 ἐνέγκω;

Ἑρμηνεία

Πρῶτος ὁ Ἀβραὰμ ἐκλεκτὸς τῷ Θεῷ ἀνεφάνη ἐκ τῶν Περσῶν πάντων
 καὶ δίκαιος ἐδείχθη· «ἐπίστευσε γάρ», φησί, «Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ καὶ ἐλο-
 γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην». Δεύτερος ὁ Ἰσαάκ, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγίας

Trop. ρλα' R (97^v–98^v), D (186^v–187^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ρκη', ρκθ', ρλ', ρλα': C [380^v–381^r], L [61^v])

56 Θεοῦ – λεγόμενος] cf. Greg. Naz. Orationem in theophania (Orat. 38) 9,15–16 (ed. Cl. Moreschini – P. Gallay, p. 121–122) (= PG 36, 321A): ὁ διὰ τὴν λαμπρότητα Ἑωσφόρος, σκότος διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ γενόμενος, καὶ λεγόμενος; et Orationem in sanctum pascha. PG 36, 629C

Trop. ρλα' 7–98 Πρῶτος – Ἀμήν] hic comm. originem ab *Synopsi* (trop. ρκη', ρκθ', ρλ', ρλα') non ducet 8–9 ἐπίστευσε – δικαιοσύνην] Gen. 15,6 (cf. etiam Mal. 2,52; Ps. 105,31)

50 θηρός] θηρίου D 50–55 Ἄλλ – ὢν] ἔτι δὲ καὶ προφητείας πληρῶν τῆς τρ. ταφῆς πάλιν ἐξεμέθη ἁσινῆς, ἔτι δὲ καὶ κτῆμα Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος ὢν, ὡς πλάσμα ὢν τοῦ Θεοῦ D 55 θέλει R 55–59 ὁ – Ἀμήν] ὁ δὲ δ. ἄλλ. ἀπὸ φ. σκ. γενόμενος διὰ τὴν ἔπαρσιν, ὡς φησὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος D 57 ἐξόλης R

Trop. ρλα' 8–9 ἐπίστευσε – δικαιοσύνην om. D

Τριάδος ἐπαγγελθείς ἐκ στείρας καὶ λιθώδους καὶ ἀκάρπου γεννηθῆναι, 10
καθὼς καὶ φησί· «κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρ-
ρα υἱός»· καὶ ἐγέλασε Σάρρα διὰ τὸ ἄπιστον εἶναι, ἀλλ’ οὐκ ἔλα-
θεν. Καὶ οὕτω τύπος γενόμενος τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἀγαπητὸς υἱὸς ἀγό-
μενος εἰς θυσίαν τοῦ θύεσθαι, καὶ οὐ σφαγεῖς ἀλλὰ κριοῦ θεοπέμπτου
ἀναπληρώσαντος τὴν θυσίαν, ὡς ἐκ τάφου τοῦ βουνοῦ ἤνεγκε ζῶντα 15
τὸν Ἰσαὰκ ὁ Ἀβραάμ. Καὶ τρίτος ὁ Ἰακώβ, ὡς ὑπὸ Θεοῦ ἀγαπηθεὶς
καὶ πρὸ γενέσεως (ἔφησε γὰρ ὁ Θεός· «τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα»), καὶ τὴν
κλησιν λαβὼν τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστιν «νοῦς ὁρῶν Θεόν», καὶ τὴν πρὸς
ἡμᾶς τοῦ Κυρίου μετὰ σαρκὸς ἔνωσιν προτυπῶν, παλαῖσαι ἴσχυσε μετ’
ἀγγέλου. Τέταρτος ὁ νῦν ἡμῖν ἐν χερσὶ κρατούμενος ὁ δίκαιος Ἰωσήφ, 20
τύπος γενόμενος ὅλος ὁ βίος αὐτοῦ, τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· φθονηθεὶς
καὶ μισηθεὶς παρὰ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν μηδὲν ἀδικήσας αὐτούς. Δι’ ἣν
δὲ αἰτίαν ἐμισήθη, ἀναγκαῖον εἰπεῖν· «ὅτι», φησί, «ἠγάπα ὁ Ἰακώβ τὸν
Ἰωσήφ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· γήρους γὰρ ἦν ὕστερος υἱὸς
αὐτοῦ· ἐποίησεν δὲ αὐτῷ καὶ χιτῶνα ποικιλτόν». Εἶδον οὖν οἱ ἀδελφοὶ 25
αὐτοῦ ἀγαπώμενον παρὰ πάντων αὐτῶν, ἐμίσησαν αὐτὸν καὶ οὐκ ἠδύ-
ναντο αὐτῷ λαλεῖν οὐθ’ ἐν εἰρηνικόν· ταῦτα δὴ ἕκαστος νοεῖτω περὶ
τοῦ Σωτῆρος, ἵνα μὴ ἐκτανθῇ εἰς μήκος ὁ λόγος. Ἐνυπνιάσθη οὖν ὁ
παῖς ἐνύπνιον, καὶ ἐν τῇ ἀκακίᾳ αὐτοῦ διηγήσατο τοῖς ἀδελφοῖς λέγων·
«ᾧμην ἡμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου καὶ ἐξαίφνης ἀν- 30
ορθώθη τὸ ἐμὸν δράγμα, πεσόντων τῶν ὑμετέρων δραγμάτων ἐπροσ-
εκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα». Ἐφησάν τε πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ·

11–12 κατὰ – υἱός] Rom. 9,9; cf. Gen. 18,10 16–17 Ἰακώβ – γενέσεως] cf. Diodori
Tarsensis Commentarium in epistulam ad Romanos (fragmenta) 99,58 (ed. K. Staab)
17 τὸν – ἠγάπησα] Rom. 9,13; cf. Mal. 1,2; Is. 41,8 18 νοῦς – Θεόν] cf. Mal. 1,5;
Heb. 8,11; Cyrilli Commentarium in epistulam ad Hebraeos 525,24 et 526,28 (in Ca-
tenis Graecorum patrum in NT, ed. J. A. Cramer, tom. 7) 23–24 ὅτι – αὐτοῦ] cf.
Gen. 37,3 28–52 Ἐνυπνιάσθη – αὐτῷ] cf. Gen. 37,5–22

11 καὶ¹ om. D 13 οὕτως D 16 ὁ¹ om. D 17–23 καὶ² – εἰπεῖν om. D 18 τοῦ] τῷ R
19 παλαῖσαι] παλέσαι R 23 ὅτι φησί] ὅτε δέ D | ὁ Ἰακώβ] καὶ praem. D 24 πάντας]
πάντα R : om. D 24–25 γήρους – αὐτοῦ] γήρως γὰρ ἦν γέννημα D 25 ποικιλτόν D
25–28 Εἶδον – λόγος om. D 28–29 ὁ² – ἐνύπνιον] ἐνύπνιον ὁ Ἰωσήφ D 29 τοῖς
ἀδελφοῖς] αὐτοῖς D 30 ἡμᾶς correxi sec. Gen. 37,7: ὑμᾶς R, D 30–31 ἀνορθώθη –
δράγμα] ἀνορθώθη τὸ ἐμὸν δρ. ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου D 31 ἡμετέρων R
31–32 ἐπροσεκύνησαν] προσεκύνουν D 32 δράγμα om. D | Ἐφησάν – αὐτὸν] εἶπον
δέ D

«μὴ βασιλεύων βασιλεύσεις ἐφ' ἡμῶν καὶ κυριεύων κυριεύσεις ἡμῶν;»
 Καὶ προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καθὼς
 35 ποτὲ καὶ τὸν ἐμὸν Ἰησοῦν Ἰουδαῖοι διὰ τῶν θείων καὶ ὑπεραγίων αὐτοῦ
 ῥημάτων. Εἶδεν δὲ ὁ Ἰωσήφ καὶ δευτέρον ἐνύπνιον καὶ διηγήσατο τῷ
 πατρὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ εἶπεν· «ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην
 ἐνύπνιον ἕτερον, ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἑνδεκα ἀστέρες προσ-
 40 εκύνουν με». Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ·
 «ἄραγε ἐλθόντες ἐγὼ καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνήσο-
 μέν σοι ἐπὶ τὴν γῆν;» Καὶ οἱ μὲν ἀδελφοὶ ἐξήλωσαν κατ' αὐτοῦ, ὁ δὲ
 πατὴρ διετήρει ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ἐπορεύθησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ
 αὐτοῦ εἰς τὸ πεδῖον βόσκειν τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν· εἶπεν δὲ
 Ἰακώβ τῷ Ἰωσήφ· «ἄπελθε, τέκνον, εἰς τὸ πεδῖον καὶ ἴδε πῶς ἔχουσιν
 45 οἱ ἀδελφοί σου· καὶ ἐλθὼν ἀπάγγειλόν μοι»· εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἰωσήφ·
 «ἰδοὺ ἐγώ». Καὶ ἐπορεύθη κατόπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ εὗρεν
 αὐτοὺς ἐν Δωθαεῖμ· προεῖδον δὲ αὐτὸν μακρόθεν πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐ-
 τὸν πρὸς αὐτούς· εἶπεν δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· «ἰδοὺ ὁ
 ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται· νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ
 50 ἴδωμεν τί ἔσται τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ». Ἀκούσας Ρουβὶμ εἶπεν· «μὴ οὕτως
 ποιήσητε· καὶ πῶς ἴδω ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ἡμῶν; Ἀλλὰ ρί-
 ψωμεν αὐτὸν ἐν τῷδε τῷ λάκκῳ· χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγκητε αὐτῷ». Ἐγένε-
 το δέ· ἡνίκα ἦλθεν Ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν αὐτὸν
 τὸν ποικίλον χιτῶνα ἐκείνον. Καὶ ἔστηκεν ὁ παῖς οὐκ ἐρίζων οὐδὲ
 55 κραυγάζων οὐδὲ ἀκούων τίς τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ὥσπερ ὕστερον ὁ ἐμὸς
 Χριστὸς καὶ Σωτὴρ, ὑπὸ τῶν χριστοκτόνων Ἰουδαίων ἀγόμενος εἰς
 θάνατον. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔρριψαν εἰς τὸν λάκκον· ἦν δὲ ὁ λάκκος
 βαθὺς καὶ ἄνυδρος· καὶ ἰδοὺ ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς πρὸς τὴν γνώμην

33 ἐφ' ἡμῶν *R* (cf. ἐφ' ἡμᾶς in Gen. 37,8) | καὶ – ἡμῶν² om. *D* 34 προσέθετο *D*
 μισεῖν] τοῦ μισεῖν *D* | ἕνεκεν – αὐτοῦ om. *D* 35 καὶ¹ om. *D* | Ἰουδαῖοι] Ἰουδας *D* | καὶ
 ὑπεραγίων om. *D* 36 Εἶδεν] οἶδεν *R, D* | ὁ om. *D* 36–38 καὶ² – ἕτερον om. *D*
 38 ὥσπερ] ὡς *D* 39 αὐτοῦ om. *D* | αὐτῷ² om. *D* 40 καὶ² – σου² om. *D* 41 κατ
 αὐτοῦ] αὐτόν *D* 42–48 Ἐπορεύθησαν – αὐτούς] βόσκοντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τὰ
 πρόβατα ἐν τῷ πεδίῳ, εἶπεν Ἰακώβ τῷ Ἰωσήφ· ἅπ., τέκνον, εἰς τοὺς ἀδελφούς σου καὶ
 ἴδε πῶς ἔχουσιν· καὶ ἐλθὼν ἀπάγγειλόν μοι καὶ ἀπελθὼν ὁ Ἰωσήφ εὗρεν αὐτοὺς ἐν Δ·
 προεῖδον δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτοῖς *D* 49 ἀποκτείνωμεν *R*
 50 ἴδομεν *R* 51 ποιήτε *D* | ἐγώ om. *D* 52 χεῖρα – αὐτῷ *R* (μὴ ἐπενέγκεται supra lin.
 scr.) : om. *D* 54 τὸν – ἐκεῖνον] τὸν χιτῶνα *D* 55–57 οὐδὲ – θάνατον om. *D*

ἐκείνων, ὡς καὶ Ἰουδαῖοι ἐτόπαζον ἀνελεῖν τὸν Κύριον καὶ μὴ ζῆν.
 Τοῦτο ὁ μελωδὸς ἔφησεν, ὅτι· *λάκκον ὥκησεν ποτὲ Ἰωσήφ*. Ἀνέφανον 60
 τοίνυν ἔμποροι ἐκ τῆς Γαλααδ φέροντες ἀρώματα εἰς Αἴγυπτον· εἶπεν
 δὲ ὁ Ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ· «τί ἡμῖν ἔσται κέρδος ἀπο-
 κτείνειν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν; Δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς ἐμπόροις τού-
 τοις, αἱ δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔστωσαν ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ἀδελφὸς καὶ σὰρξ 65
 ἡμῶν ἐστίν». Καὶ εἰπόντες ἐποίησαν· τὸν δὲ χιτῶνα τὸν ποικίλον αἵματι
 ἐρίφου βάψαντες ἀπέστειλαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωσήφ ἀπῆλθεν
 δοῦλος εἰς Αἴγυπτον καὶ ὠνήσατο αὐτὸν σπάδων τοῦ Φαραώ· τὰ δὲ
 πρόλοιπα ἐν ἐτέρῳ τροπαρίῳ προείπαμεν. Καὶ συκοφαντηθεὶς ἐρρίφη
 εἰς τὸ δεσμωτήριον· εὗρεν οὖν ἐκεῖσε ὁ Ἰωσήφ, τοῦ Φαραώ τὸν τε
 οἰνοχόον καὶ τὸν σιτοποιόν. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν εἶδεν αὐτοὺς στυ- 70
 γνοὺς λίαν καὶ περιλύπους, ἔφη τὲ πρὸς αὐτούς· «τί ὅτι περίλυποι
 ἐστέ;» Εἶπον δὲ ἐκεῖνοι· «ἐὰν εἴπωμέν σοι, τί ἡμῖν ὠφελήσεις;» Ὁ δέ·
 «εἵπατέ μοι». Εἶπεν δὲ ὁ οἰνοχόος· «ἐν τῷ ὕπνῳ μου ἦν ἄμπελος ἐναν-
 τίον μου καὶ τρεῖς πυθμένες, ἥτοι τρεῖς λάκκοι, «καὶ αὕτη ἦν θάλλου-
 σα καὶ ἔχουσα βλαστούς, καὶ πέπειροι <οἱ> βότρυες σταφυλῆς, καὶ τὸ 75
 ποτήριον Φαραώ ἐν τῇ χειρὶ μου· καὶ ἔλαβον τὴν σταφυλὴν καὶ ἔθλιψα
 αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον Φαραώ καὶ ἔδωκα αὐτὸ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ». Καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Ἰωσήφ· «αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ· οἱ τρεῖς πυθμένες τρεῖς
 ἡμέραι εἰσίν, καὶ μνησθήσεται Φαραώ τῆς ἀρχῆς σου καὶ καταστήσει
 σε ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς τάξεώς σου· ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, 80
 ὅταν εὖ σοι γένηται· καὶ ποιήσεις ἔλεος μετ' ἐμοῦ καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ
 ὀχυρώματος τούτου, ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων καὶ ᾤδε οὐκ
 ἐποίησα οὐθὲν κακόν». Καὶ εἶπεν καὶ ὁ ἀρτοποιὸς τῷ Ἰωσήφ· «εἶδον
 κάγῳ ἐνύπνιον· ὥμην τρία κανᾶ μεγάλα αἶρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· ἐν

62–65 τί – ἐστίν] cf. Gen. 37,26–27 70–89 Ἐν – οὐρανοῦ] cf. Gen. 40,7–19

59–60 καί² – Ἰωσήφ om. D 60 Ἀνέφανον R, D (an ἀνεφάνησαν corrigendum?) 62 ὁ
 om. D 63–64 τούτοις om. D 64 ἐπ' αὐτόν D | καὶ σὰρξ om. D 66 αὐτῶν D
 67 δοῦλος om. D | αὐτὸν om. D 67–68 τὰ – προείπαμεν] τὰ δὲ λοιπὰ ζητεῖ ἐν ἐτέρῳ
 τροπαρίῳ D 69–70 εὗρεν – σιτοποιόν] εὗρεν ἐκεῖσε τὸν τε οἰνοχόον καὶ τὸν σιτο-
 ποιόν τοῦ Φαραώ D 70 οὖν om. D | οἶδεν R, D 72 εἶπαν D | ὠφελήσης R 75 οἱ ad-
 didi sec. Gen. 40,10 : deest in R, D 77 Φαραώ om. D | ἐν – αὐτοῦ] αὐτό D (lege αὐ-
 τῷ) 78 αὐτῷ om. D 79–80 καί² – σου om. D 80–83 ἀλλὰ – κακόν] ἀλλὰ μνήσθητί
 μου, ὅταν εὖ σοι γένηται D 83 καὶ supra lin. scr. R | τῷ Ἰωσήφ om. D 83–84 εἶδον
 κάγῳ] κάγῳ εἶδον transp. D 84 αἶρειν R

85 δὲ τῷ κανῶ τῷ ἐπάνω, ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν· καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ ἦλθον καὶ ἦσθιον ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς κεφαλῆς μου». Εἶπεν δὲ
αὐτῷ Ἰωσήφ· «ἄκουσον· τὰ τρία κανᾶ τρεῖς ἡμέραι εἰσίν, καὶ ἀφελεῖ
Φαραὼ τὴν κεφαλὴν σου ἀπὸ σοῦ καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου καὶ κα-
ταφάγονταί σε τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ». Καὶ ὡς εἶπεν, οὕτως καὶ
90 ἐγένοντο.

Ὁ φιλόπονος οὖν τις ἐν ὑμῖν τὴν Ἑξαήμερον λαβέτω τοῦ χρυσορρή-
μονος, κάκεισε ὠφεληθήσεται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα· ἡμεῖς δὲ τοῦ
τέλους ἐχώμεθα. Λέγει οὖν ὁ πατήρ· «ἐγὼ δὲ τί σοι προσενέγκω, Χρι-
στέ, τοιοῦτον, οἷον ὁ Ἰωσήφ τύπος γενόμενος τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἐγέρ-
95 σεώς σου· ἀλλ' ὡς φιλόανθρωπος Θεὸς δέξει καὶ με τεθνηκότα ὑπὸ τῶν
παθῶν, καὶ ὡς ἄλλον Ἰωσήφ ἀνάγαγέ με ἐκ τοῦ λάκκου τῶν ἁμαρτιῶν
μου, καὶ ἄξιόν με ποιήσον καὶ κληρονόμον τῆς βασιλείας σου, ὅτι σοὶ
πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας». Ἀμήν.

Τροπάριον ρλβ'

Τοῦ Μωσέως ἤκουσας τὴν θήβην, ψυχῇ, | ὕδασι, κύμασι | φερομένην
ποταμοῦ | ὡς ἐν θαλάμῳ πάλαι, | φυγοῦσαν δρᾶμα πικρὸν | βουλῆς φα-
ραωνίτου.

5

Ἑρμηνεία

Τούτου δὴ τοῦ τροπαρίου ἡ ἱστορία ἐν τῇ Ἑξόδῳ κεῖται· ὁ γὰρ Φαραὼ
βασιλεὺς Αἰγύπτου βλέπων τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ βρενθυνόμενον

Τροπ. ρλβ' *R* (98^v–100^v), lin. 76–139 desunt in *R* (fol. def.), complevi ex *X* (111^r–
114^v) et *M* (94^v–98^v); *D* (187^v–189^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ': *C*
[381^{r-v}], *L* [61^v–62^r])

Τροπ. ρλβ' 6–8 Τούτου – ἐχθρὸς] cf. *Synopsisin* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): Καὶ τούτων
τῶν τριῶν τροπαρίων ἡ ἱστορία ἐν τῇ Ἑξόδῳ κεῖται· τοῦ γὰρ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου
θελήσαντος ἐξαλεῖψαι καὶ ἀφανίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἦγουν τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος,
προσέταξε ... (cf. infra lin. 10–17)

86 τοῦ κανοῦ] τοῦ κανοῦ τοῦ *D* **87** αὐτῷ om. *D* | ἄκουσον om. *D* | ἀφερεῖ *D* (lege
ἀφαιρεῖ) **88** ἀπὸ σοῦ om. *D* **89–90** Καὶ – ἐγένοντο] καὶ ὡς εἶπεν ἐγένετο *D* **92** δὲ
addidi sec. comm. ad trop. σκς', lin. 32 : deest in *R* **93** ἐχόμεθα *R*

Τροπ. ρλβ' 6–16 Τούτου – ἄρρενα] καθὼς ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἐξόδου δηλοῖ, ὅτι ἐνετείλα-
το Φαραὼ ταῖς μαίαις τῶν Ἑβραίων γυναικῶν μαιοῦσθαι· ἐὰν μὲν ἄρρενα ἦ, ἀποκτεί-
νατε αὐτά· εἰ δὲ θήλεα, ζωογονεῖν *D* **7** βρεθυνόμενον *R*

καὶ πληθυνόμενον, καὶ φοβηθεὶς, μήποτε ἐπανασταίῃ ἐχθρὸς καὶ προσ-
 τεθῶσιν πρὸς ἐκεῖνον καὶ κυριευθῶσιν ὑπ' αὐτῶν, τί οὖν ποιεῖ καὶ τί
 διανοήσατο; Προσέταξεν κατώδυνον θέσθαι τὴν αὐτῶν ζωὴν· καὶ ἔρ- 10
 γοις σκληροῖς καὶ τῷ πηλῷ καὶ τῇ πλινθείᾳ προσταλαιπωρεῖν τούτους
 διηνεκῶς καὶ ἀνηλεῶς διωρίσατο. Εἶτα καὶ ταῖς μαίαις τῶν Ἑβραϊδῶν
 γυναικῶν προσέταξεν ἐν τῷ μαιοῦσθαι ταύτας, ἐὰν μὲν ᾗ τὸ τικτόμενον
 ἄρρεν, ἀποκτείνειν αὐτό, εἰ δὲ θῆλυ, ζωογονεῖν καὶ περιποιεῖσθαι. Αἱ δὲ 15
 μαῖαι διὰ τὸ τῆς προστάξεως ἀπηνέες οὐκ ἐποιοῦν τὸ κελευσθέν, ἀλλ'
 ἐζωογόνουν τὰ ἄρρενα. Τέως δὲ γεννηθέντος τοῦ Μωσέως ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις ταύταις, πατὴρ μὲν Ἀβραάμ μητὴρ δὲ Σάρρας, καὶ εἶδον ἀστεῖ-
 ον τὸ παιδίον τῷ Θεῷ (ἀστεῖος κυρίως λέγεται ὁ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ κα-
 τὰ σῶμα ἀμώμητος ἢ πολιτικός ἢ κεχαριτωμένος ἢ εὐάρεστος ἢ θεοφι-
 λῆς ἢ ὠραῖος ἢ εὐσύνετος ἢ εὐπρόσωπος ἢ χαριεὶς ἢ καλός) καὶ ἐφεί- 20
 σαντο τοῦ παιδίου οἱ γονεῖς, καὶ ἦν τριῶν μηνῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ
 ἦν ἐν ἀμφοτέροις πατὴρ τὸ καὶ τῆς μητρός θλίψις· καὶ ἡ μὲν φύσις
 (πῶς γάρ;) εἶλκεν ἔχειν τὸ παιδίον· ὁ δὲ φόβος τοῦ βασιλέως ἐκώλυεν
 αὐτούς, καὶ τινων γειτόνων παιδιὰ ἀπεπνίγησαν· τὸ δὲ παιδίον κλαυθ-
 μυριζόμενον οὐκ ἔδει λαθεῖν τινά, μὴ καταδοθῶσιν. Τί οὖν ποιῶσιν; 25
 Ἐσοφίσθησαν ἐκ Θεοῦ (πάντα γὰρ ἐκ Θεοῦ, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐγένετο
 οὐδέν)· σκρινίον οὖν σκευάσαντες, ἐξ οὗ καὶ σκρινιάριος παρὰ τοῖς
 Ἑλλήσιν ὀφθίκιον εἶναι λέγεται, ὁ κρατῶν ἐν τῷ σκρινίῳ τὰ προστάγ-
 ματα τοῦ βασιλέως· παρὰ δὲ τοῖς Ἰταλοῖς λέγεται σανδούκ, παρ' ἡμῖν
 δὲ σεντούκιον. Γράφει δὲ καὶ Ἰώσηπος ἐν Ἀρχαιολογίᾳ (καὶ γὰρ ὁ 30

10–17 Προσέταξεν – ταύταις] cf. *Synopsis* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): προσέταξε κατ-
 ὠδυνον θέσθαι τὴν αὐτῶν ζωὴν· καὶ ἔργοις σκληροῖς καὶ τῷ πηλῷ καὶ τῇ πλινθείᾳ
 προσταλαιπωρεῖν τούτους διηνεκῶς καὶ ἀνηλεῶς διωρίσατο. Εἶτα καὶ ταῖς μαίαις τῶν
 Ἑβραϊδῶν γυναικῶν, τῇ τε Σεμφώρα καὶ τῇ Φούᾳ, προσέταξεν ἐν τῷ μαιοῦσθαι ταύ-
 τας, ἐὰν μὲν ᾗ τὸ τικτόμενον ἄρρεν, ἀποκτείνειν αὐτό, εἰ δὲ θῆλυ, ζωογονεῖν καὶ περι-
 ποιεῖσθαι. Αἱ δὲ μαῖαι διὰ τὸ τῆς προστάξεως (πράξεως *L*) ἀπηνέες οὐκ ἐποιοῦν τὸ κε-
 λευσθέν, ἀλλ' ἐζωογόνουν τὰ ἄρρενα. Τέως γεννηθέντος τοῦ Μωσέως ... (cf. *infra* lin.
 31–37) 12–14 Εἶτα – περιποιεῖσθαι] cf. Ex. 1,15–16 17–18 καὶ – Θεῷ] cf. Acta
 7,20; Ex. 2,2

16–20 Τέως – καλός] γεννηθέντος δὲ τοῦ Μωσέως εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον, τουτέστιν
 κατὰ τὸ σῶμα ἀμώμητος ἢ πολιτικός ἢ κεχαριτωμένος ἢ ὠραῖος *D* 17–18 ἀστεῖον –
 παιδίον transp. et postea corr. *R* 20 χαριεὶς *R* 21 τὸ παιδίον *D* 21–25 Καὶ – κατα-
 δοθῶσιν om. *D* 26–27 πάντα – οὐδέν om. *D* 29 σανδῶκ *D* 30–31 ἐν – νομομαθῆς
 om. *D*

ἀνὴρ ἀρχαιολόγος ἦν καὶ ἀκριβὴς νομομαθής), ὡς οἱ γονεῖς τοῦ Μω-
 σέως μηχανῶνται πλέγμα τι βίβλινον, ἐμπερές, ἤτοι ὅμοιον τῇ κατα-
 σκευῇ κοιτίδι (ἀττικῶς δὲ ἐρμηνεύεται κοίτη), μεγέθους αὐτὸ ποιήσαν-
 35 τες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος, ἔπειτα
 χρίσαντες ἀσφάλτῳ (τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν
 εἰσοδὸν ἢ ἀσφαλτος πέφυκεν) ἐντιθέασιν τὸ παιδίον καὶ κατὰ τοῦ πο-
 ταμοῦ βαλόντες ἔασαν ἐπὶ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. Ἐφέρετο οὖν
 ἡ θήβη, ὕδασι, κύμασι φερομένη ποταμοῦ· κύμασι δὲ καὶ ποταμῷ, ὅτι
 εἰσι καὶ ἄλλα κύματα τῶν πειρασμῶν ἐκτὸς ποταμοῦ, ὡς φησι ὁ πατήρ·
 40 ἐφέρετο οὖν μηδενὸς κυβερνῶντος εἰ μὴ μόνης τῆς προνοίας ἐκείνης
 τῆς παντεποπτικῆς (ποῦ γὰρ ἴσχυσεν ἢ ρείθρου ἢ στόχους, ρεύματος
 ποταμίου διαβῆναι καὶ μὴ εὐθέως καταποντισθῆναι;) ἀλλὰ μόνου τοῦ
 προνοοῦντος Θεοῦ, τοῦ ὕστερον χρησιμεύσαντος αὐτῷ εἰς δημαγω-
 γίαν, τῷ Ἰσραήλ. Καὶ φησὶν ὁ μελοποιός· ὡς ἐν θαλάμῳ πάλαι (θάλα-
 45 μος δὲ ὁ παρ' ἡμῖν λεγόμενος παστός, ἐν ᾗ ὁ νυμφίος καὶ ἡ νύμφη τι-
 μῶνται καὶ ἐπαναπαύονται). Τοίνυν ὁ θειότατος πατήρ, τοῦ νηπίου τὸ
 σῶμα ἐπενόησε νυμφίον ὡς καθαρὸν ὄν, τὴν δὲ ψυχὴν νύμφην καθαρὰν
 οὖσαν καὶ παρθένον, θάλαμον δὲ καὶ παστὸν τὴν θήβην ἐκείνην· ποῦ
 γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ θαλάμῳ θλίψις, νήπιοι ὄντες οἱ νυμφεῖοι; Ἐπεὶ δὲ κατ-
 50 ἔβη ἡ θυγάτηρ Φαραὼ τοῦ λούσασθαι ἐν τῷ ποταμῷ καὶ ἰδοῦσα τὴν

31–37 ὡς – αὐτοῦ] cf. *Synopsisin* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): Τέως γεννηθέντος τοῦ Μω-
 σέως ἡ μαῖα, διὰ τὸ μὴ θέλιν ἀποκτεῖναι τὸ βρέφος (τὸ βρέφος – ἀσφαλτῶσασα om.
L) κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως πρόσταξιν, θήβην τεχνασαμένη ἐκ παπύρου καὶ ἀσφαλ-
 τῶσασα ταύτην ἐν αὐτῇ τὸ παιδίον ἐνέβαλε (ἀνέβαλε *L*) καὶ ἔθηκε τὴν θήβην ἐν τῷ
 ἔλει (εἰς τὸ ἔλος παρὰ τὸν ποταμόν *L*); cf. Ex. 2,3: οἱ γονεῖς τεχνασαμένοι et ἀσφαλ-
 τῶσαντες 32–37 μηχανῶνται – αὐτοῦ] *Flavii Josephi Antiqu. Jud.* 2,220,2–221,4 (ed.
 B. Niese, tom. 1) 49–57 Ἐπεὶ – θηλάσαι] cf. *Synopsisin* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): ἐπεὶ
 δὲ κατέβη ἡ θυγάτηρ Φαραὼ μετὰ τῶν θεραπαινίδων αὐτῆς λούσασθαι παρὰ τὸν
 ποταμὸν καὶ ἰδοῦσα τὴν θήβην ἐν τῷ ἔλει, ἀνείλατο ταύτην καὶ ἀνοίξασα εὗρε τὸ
 παιδίον καὶ κατελεήσασα δέδωκε τοῦτο πρὸς τὸ θηλάζεσθαι (*haec pars L solo tradita*
est); cf. Ex. 2,5–6

32 πλέγμά τι *R* | ἐμπερές ἤτοι om. *D* 33 αὐτῷ *R* 34 τομετευρυχωρίας *R*
 35–36 ἀποφράττειν εἰσοδὸν transp. *D* 38 φερομένη om. *D* 38–40 κύμασι² – οὖν
 om. *D* 40–44 τῆς – Ἰσραήλ] τῆς ἄνωθεν προνοίας, δι' ἧς ὕστερον ἐχρησίμειυσεν εἰς
 δημαγωγίαν τοῦ Ἰσραήλ *D* 44 Καὶ – πάλαι om. *D* 45–46 τιμῶνται *R, D* (an κοιμῶν-
 ται corrigendum?) 46–49 Τοίνυν – νυμφεῖοι om. *D* 47 ὄν] ὦν *R* 49–50 κατέβη post
 λούσασθαι transp. *D* 50 ἐν – καὶ om. *D*

θήβην ἐν τῷ ἔλει (ὡς ἔοικεν, κλάδη ἦσαν τινὰ ἐν τῷ ποταμῷ, διὰ τοῦτο λέγει «ἔλει»), ἀποστείλασα δὲ τὴν ἄβραν, <ῆ> ἔλαβε τὴν θήβην καὶ ἔφερε τῇ θυγατρὶ Φαραῶ, καὶ ἀνοίξασα αὐτὸ ὄρᾳ παιδίον κλαίων ἐν τῇ θήβῃ καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ Φαραῶ καὶ ἔφη· «ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν Ἑβραίων τοῦτο ἦν», γινώσκουσα τὸ πρόσταγμα τὸ ἀθέμιτον 55 τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Λαβοῦσα δὲ τὸ παιδίον δέδωκε ταῖς γυναιξὶν Αἰγυπτίαις θηλάσαι· ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησε προσεγγίσει τῷ αἰγυπτιακῷ μαζῷ, ἀλλὰ ἀπέστρεφε τὸ στόμα αὐτοῦ. Μαριάμμη δέ, τοῦ παιδὸς ἀδελφή, κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀντεπαρεξήει, φερόμενόν που χωρήσει ὀφομένη <τὸ πλέγμα>, τῇ θήβῃ μετὰ τοῦ παιδίου. Καὶ ἐστῶσα ἐκείσε 60 καὶ ὀφομένη πῶς οὐκ ἐδράξατο ἐκ τοῦ μασθοῦ τοῦ αἰγυπτιακοῦ, προσελθοῦσα ἔστη ἔμπροσθεν τῆς βασιλίσσης λέγουσα· «θέλεις καλέσω σοι γυναικὰ τροφεύουσαν ἐκ τῶν Ἑβραίων, καὶ θηλάσει σοι τὸ παιδίον;» Ἡ δὲ ἔφη· «πορεύου». Ἐλθοῦσα δὲ ἡ νεάνις ἐκάλωσεν τὴν μητέρα τοῦ παιδίου. Ἐφη οὖν αὐτῇ· «λάβε τὸ παιδίον καὶ ἐπίδος αὐτῷ μαζόν», 65 σκεπτομένη· «ἄραγε καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀποστραφήσεται;» Ὁ δέ, τὸ παιδίον, τῆς ὁσμῆς αἰσθανθεὶς τῆς ἰδίας μητρὸς, κλαυθμυριζόμενον στόματί τε καὶ χειρὶ ἐζήτει τὸν οἰκεῖον μαζόν. Τεθαύμακεν οὖν ἡ βασιλίς, ἔφη δὲ πρὸς τὰς Αἰγυπτίαις· «ἴδετε οὖν, ὅτι λαὸς ὢν τοῦ Θεοῦ οἱ Ἑβραῖοι, καὶ αὐτὰ τὰ νήπια βδελύττονται ἡμᾶς». Εἶπεν δὲ ἡ θυγάτηρ Φαραῶ 70

54–55 ἀπὸ – ῆν] Ex. 2,6 58–60 Μαριάμμη – παιδίου] cf. Flavii Iosephi Antiqu. Jud. 2,221,5–222,1 (ed. B. NIESE, tom. 1): Μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀντιπαρεξήει φερόμενον ὅποι χωρήσει ὀφομένη τὸ πλέγμα. 62–63 θέλεις – παιδίον] cf. Ex. 2,7 64–65 Ἡ – παιδίου] Ex. 2,8

51 κλάδοι R 52 λ(έ)γ(ει) R, λ(έ)γ(ε)τ(αι) D | ἔλη R 52–53 ἀποστείλασα – ὄρᾳ] ἀποστείλασα ἦνεγκε καὶ ἠνοιξεν καὶ ὄρᾳ D 52 ἡ deest in R, D 53 αὐτῷ R (an αὐτὴν [scil. τὴν θήβην] corrigendum?) | κλαίων R (lege κλαίων) : κλαίοντα D 53–54 ἐν – θήβῃ om. D 54–56 ἡ – αὐτῆς om. D 56 Λαβοῦσα – γυναιξὶν] καὶ δέδωκε γυναιξὶν D 58 παιδίου D 60 τὸ πλέγμα addidi sec. Flavii Iosephi Antiqu. Jud. : deest in R, D | τῇ θήβῃ R, D (lege ἡ θήβῃ) 60–61 Καὶ – ὀφομένη] ἐστῶσα καὶ ὀφομένη D 63 τροφεύουσαν om. D | σοι om. D 64–65 Ἐλθοῦσα – αὐτῇ] καὶ ἐκάλωσε τὴν μητέρα τοῦ παιδός· ἡ δὲ ἔφη D 65 μαζῶν R 66 ἄραγε – αὐτῶν] εἰ καὶ αὐτῷ D 66–67 Ὁ – αἰσθανθεὶς] ὁ δὲ τὸ παιδίον τῆς ὁσμῆς αἰσθανθεὶς X : τὸ δὲ παιδίον αἰσθανθὲν M : αἰσθανθεὶς δὲ τὸ παιδίον D 67–68 στόμα τὲ καὶ χειρὶ R : στόματι καὶ χειρὶ D 68 τὸν οἰκεῖον μαζῶν R : τὸν ἴδιον μασθόν D | Τεθαύμακεν – βασιλίς] θαυμάσασα ἡ βασιλίσσα D 69 δὲ om. D | Αἰγυπτίας] γυναικας add. D | οὖν om. D | ὢν R (lege ὄντες) 70–72 Εἶπεν – σου] εἶπεν δὲ ἡ θ. φ. μὴ γινώσκουσα ὅτι μήτηρ ἦν τοῦ π.· διάθρεφον τὸ παιδίον, καὶ γὰρ δίδωμί σοι τὸν μισθόν σου D

(οὐ γὰρ ἐγίνωσκεν ὅτι μήτηρ ἦν τοῦ παιδίου)· «διάθρεψόν μοι» λέγουσα «τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ γὰρ σοι δίδωμι τὸν μισθόν σου». Ἔλαβεν δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον καὶ ἐθήλαζεν αὐτό· ἀνδρυνθέντος δὲ τοῦ παιδίου εἰσ-
 75 ἤγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα Φαραῶ. Καὶ ἰδοῦσα ἐν μεγάλῃ χαρᾷ ἀνεδέξατο τὸν νεανίσκον· καὶ ἡσπάσατο αὐτὸ καὶ υἱοθετήσασα αὐτὸ ἑαυτῇ εἰς υἱὸν καὶ καλέσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μωσῆ, λέγουσα ὅτι· «ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην» (παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ ὕδωρ μῶς κέκληται, καὶ ὁ ἄρτος λευῖτόν).

Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις λάμποντος τῆς χάριτος τοῦ
 80 Χριστοῦ, βασιλεὺς χριστὸς Κυρίου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Βασίλειος ὁ ἐπὶ κλην Βουλγαροκτόνος (ἄκμην ἀβάπτιστοι ἦσαν οἱ Βούλγαροι καὶ ἦσαν ὀλέθριαι παγίδες τῶν Ῥωμαίων), δυναμωθεὶς οὖν ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰς τέλος αὐτοὺς συνέτριψε· καὶ συντριβέντες ἐταπεινώθησαν καὶ ἐδέξαντο καὶ τὸ βάπτισμα ὑπὸ Φωτίου τοῦ ἀγιωτάτου
 85 πατριάρχου· οὕτως οὖν ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὸ ἐπὶ κλην Βουλγαροκτόνος. Οὗτος οὖν ὁ χρηστὸς βασιλεὺς Βασίλειος ἡρετίσατο κτίσαι πόλιν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι. Εὗρεν οὖν τόπον ἐν τῷ θέματι τῶν Βουλερῶν, λίαν ἀγαθὸν καὶ παντοίοις χαρίσμασι κεκοσμημένον, ὕδασι τε πηγῶν βρυομένων, ψυχρῶν τὲ ἡδίστα καὶ καλῶς πινομένων. Κτίσας οὖν καὶ πληρώ-
 90 σας, εὐλαβήθη ὁ θαυμαστὸς βασιλεὺς καλέσαι τὴν πόλιν τῷ ἰδίῳ ὀνό-

71–72 διάθρεψόν – σου] cf. Ex. 2,9 72–73 Ἔλαβεν – αὐτό] ibid. 73–78 ἀνδρυνθέντος – κέκληται] cf. *Synopsin* (τροπ. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): Καὶ ἀνδρωθὲν γέγονε τῇ θυγατρὶ Φαραῶ εἰς υἱόν· καὶ τέθηκεν (κατέθηκεν C) ὄνομα αὐτῷ Μωσῆν, λέγουσα ὡς· «ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην» (μῶς δὲ παρ' Αἰγυπτίοις τὸ ὕδωρ [τὸ ὕδωρ παρ' Αἰγ. L] κέκληται); cf. Ex. 2,10 80 χριστὸς Κυρίου] cf. I Reg. 24,7 et 11; Lament. 4,20

72–73 Ἔλαβεν – αὐτό om. D 73 ἀνδρυνθέντος R, D (cf. Ex. 2,10: ἀδρυνθέντος) 74 αὐτὸ – Φαραῶ] εἰς. αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα φ. προσθήσ(ειν) D | χαρᾷ om. D 75 τὸν νεανίσκον] αὐτόν D | αὐτό¹] αὐτὸ R : om. D | αὐτό²] αὐτῷ R, D 76 ἑαυτῇ – υἱόν om. D | καὶ – Μωσῆ] ἐκάλεσεν αὐτὸν Μωσῆ D 76–139 Μωσῆ – ἅγιος deest in R (fol. def.), complevi ex X, M 76 ὅτι X, M : om. D 78 καὶ – λευῖτόν X, M : om. D λευῖτόν] X, M (cf. λεμπτόν in comm. ad τροπ. ρνε', lin. 24) 80 χρηστὸς κυρίου X, M 83 οὖν X, M : om. D 84 καὶ τὸ X, D : καὶ τὸ M 84–85 τοῦ – πατριάρχου X, M : πατριάρχου ἀγιωτάτου D 85–86 τὸ – Βασίλειος X, M : om. D 86 κτήσαι X, M 87 τῶν Βουλερῶν X, M : Βουλγάρων D 88 καὶ – κεκοσμημένον X, M : om. D 88–89 βρυομένων X, M (lege βρυόντων) 89 ψυχρῶν – πινομένων X, M : ψυχρῶν καὶ ἡδίστων D Κτίσας] κτήσας X, M 90–93 εὐλαβήθη – ταύτην M, (εὐλ. οὖν) X : εὐλ. καλέσαι τὴν πόλιν ταύτην] D

ματι· καλέσας οὖν τινὰς σοφούς καὶ ἐπιστήμονας ἄνδρας, ἔφη πρὸς αὐτούς· «ἐκ τῶν φυσικῶν τοῦ τόπου, τὸ ἐξαίρετον καλέσατε ὄνομα τῇ πόλει ταύτῃ». Στίξαντες οὖν, καὶ ἰδόντες ὅτι τὸ προτέρημα τῆς πόλεως τὰ ὑδατόρρυτα κύκλῳ (πηγὰς βρυούσας ποταμηδὸν ὅτι κάλλιστα), ἐκάλεσαν τὴν πόλιν ἐκείνην Μωσηνόπολιν, τουτέστιν ὑδατόπολιν. 95 Μνήσθητι οὖν ἀνώτερον τὸ τεθὲν ὄνομα τῷ Μωσεῖ· διὰ τοῦτο δὴ καὶ τοῦτο προσεῖπον.

Τοιγαροῦν ἀναγκαῖον εἰπεῖν πῶς λέγεται ὁ Μωυσῆς «ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ»· καὶ ἄκουσον, ἀγαπητέ. Φοβηθέντες οἱ γονεῖς τὸ πρόσταγμα τοῦ Φαραῶ, κιβωτὸν ποιησάμενοι πρὸς μίμησιν τῆς γενομένης ἐπὶ Νῶε, 100 καὶ τὸν Θεὸν τοῦ Νῶε ἐπικαλεσάμενοι, ρίπτουσι τὸν παῖδα ἐν τῷ ποταμῷ διὰ τῆς κιβωτοῦ, ἵνα δοκῶσι πείθεσθαι τῷ προστάγματι· καὶ ἡσφάλισαντο τὸν παῖδα. Καὶ οἱ μὲν ρίπτουσιν, ὁ δὲ Θεὸς παρακελεύεται τῇ θυγατρὶ Φαραῶ ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν ποταμόν· ἐξῆλθεν ἀγνοοῦσα, εὗρεν ὃν οὐκ ἐξήτει. Καὶ ἐσώθη Μωυσῆς, διὰ συμβόλων τῆς κοινῆς σωτηρίας τῆς 105 ἐκκλησίας προτυπῶν. Ἡ γὰρ κιβωτὸς ἀπὸ ξύλου ἦν, καὶ τὸ ξύλον ἀπὸ ὕδατος, καὶ σωτηρία τῷ ἀπελπισθέντι νηπίῳ· καὶ ἡ ἀναλαβοῦσα οὐκ ἦν Ἰουδαία ἀλλ' ἐξ ἔθνων καὶ Αἰγυπτία. Καὶ ἐπειδὴ οἱ γονεῖς ἔρριψαν, οἱ Αἰγύπτιοι οὐκ ἐγέννησαν· ἡ μήτηρ ἔθρεψε μὲν, ἀλλ' ἄλλη ἔδωκεν τοὺς μισθοὺς. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ οὐχ εὐρίσκεται πόθεν, «ἄνθρωπος» λέγεται 110 «τοῦ Θεοῦ»· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἐφερεν οὖν αὐτῷ ἡ θυγάτηρ Φαραῶ ὡς υἱῷ γυναῖκα, θυγατέρα Αἰθιόπων βασιλέως. Ἐμαθητεύθη δὲ Μωυσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· καὶ πόθεν; Αποδράξαντες τινὲς τῶν σοφῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τῆς Ἀττικῆς ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὃ τὲ Νεκτεναβῶ καὶ Ἀπολλώνιος· καὶ ἐκ τούτων ὠφεληθεῖσα ἡ Αἴγυπτος. Μετ- 115 ἔμαθε καὶ Μωυσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἐγένετο δὲ ἀνὴρ δυνατὸς ἐν

98–99 ἄνθρωπος – Θεοῦ] cf. Deut. 33,1 etc. 100–111 κιβωτὸν – Θεοῦ] cf. Eusebii Commentarium in Acta 111,20–33 (in Catenis Graecorum patrum in NT, ed. J. A. Cramer, tom. 3) 115–117 Μετέμαθε – λόγῳ] cf. Acta 7,22; cf. Eusebii Commentarium in Acta 111,33 (ibid.)

93 εἰδόντες *M*: εἰδότες *D* 95 ἐκείνην *X, M*: om. *D* 96–97 διὰ – προσεῖπον *X, M*: om. *D* 98 ὁ *X, M*: om. *D* 99 καὶ – ἀγαπητέ *X, M*: om. *D* 102–105 διὰ – ἐξήτει *X, M*: om. *D* 105 διεσώθη *D* 107 ἀπελπισθέντι *X, M*: om. *D* 109 ἔδωκεν *X, M*: ἔδωκαν *D* 110 Οὐκοῦν ἐπειδὴ *X, M*: ἐπεὶ οὖν *D* 112 Αἰθιόπων βασιλέως *X, M*: transp. *D* 113 Αἰγύπτου *D* 114–115 Νεκτεναβῶ *X, M*: Νεκταβῶ *D* 116 πάσῃ – Αἰγυπτίων πᾶσα γῆ σοφία Αἰγυπτίων *D* | ἀνὴρ *X, M*: om. *D*

ἔργῳ καὶ λόγῳ. Καὶ ἐκστρατεύσας μετὰ τοῦ αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ, πολλὰς χώρας δορυαλώτους προσήνεγκε τῇ Αἰγύπτῳ· καὶ ὁ λαὸς Ἰσραὴλ διὰ τὴν τοῦ Μωυσέως χάριν ἀνάπαυσιν ἔσχεν. Ἐπεὶ δὲ παρήλ-
 120 θον ὁ τε Φαραὼ καὶ ἡ ἐπιλεγομένη μήτηρ Μωυσέως, ἀνέστη ἕτερος βασιλεὺς καὶ ἥρξατο τυραννεῖν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· παρητήσατο καὶ Μωυσῆς καλεῖσθαι «υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ», μᾶλλον ἐλόμενος συγκα-
 125 κουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, ὥς φησιν ὁ θεὸς Παῦλος, ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν καὶ εἰς πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. Ἐπεὶ οὖν συγκακουχούμενος ἦν ὁ Μωυσῆς μετὰ τοῦ ἰδίου ἔθνους, ἐμυσάττετο τοὺς Αἰγυπτίους· ὁρᾷ ἄνθρωπον Αἰγύπτιον τύπτοντα τινὰ Ἑβραῖον, καὶ μὴ φέρων ὁ Μωυσῆς τοῦ Αἰγυπτίου τὴν καταφρόνησιν πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀδελφόν, περι-
 130 βλεψάμενος ᾧδε καὶ ᾧδε, οὐχ ὁρᾷ οὐδένα καὶ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον ἔκρυπεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ, οὐ θυμῷ ζέσας οὐδὲ ὀργῇ κινηθεὶς, ζήλω δέ. Πᾶν δέ, ὃ ἂν γένηται εἰς λόγον Θεοῦ, εὐσέβεια· κἂν φόνος ἦ διὰ τὸν Θεόν, οὐκ ἔστιν φόνος· καὶ πειθέτω σε Φινεές. Φασὶ δὲ τινὲς ὅτι λόγῳ μόνῳ ἀνείλε τὸν Αἰγύπτιον ὁ μέγας Μωσῆς, καθάπερ ἀμέλει καὶ Πέτρος τὸν Ἀνανίαν καὶ τὴν Σαπφείραν. Αἴγυπτος γὰρ πάθος λέγεται·
 135 καὶ ὁ πατάξας τὰ πάθη καὶ χώσας αὐτὰ ἐν τῇ ἄμμῳ πρόδηλον ὅτι τὴν ἀπάθειαν ἔσχεν (ἡ γὰρ ἄμμος ἄκαρπος ἐστὶ πάσῃ βοτάνῃ ὡς ἄνικμος)· καὶ ὁ οὕτως ποιήσας, δηλονότι διὰ τῆς ἐρημίας τῶν παθῶν, τὴν ἀπάθειαν ἐκτήσατο· καὶ ὁ νοήσας τὴν φυγὴν τοῦ μακαρίου Μωυσέως οὐ μὴ ἀπογνώσεται ποτε, καθὼς φησὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος.

121–124 παρητήσατο – μισθαποδοσίαν] cf. Heb. 11,24–26 124–125 καὶ – Θεός] cf. Heb. 11,10 125–130 Ἐπεὶ – ἄμμῳ] cf. *Synopsis* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): Ἐχει δὲ οὕτως ἡ ἱστορία τοῦ δευτέρου (δευτ. om.) τροπαρίου (τούτου add. L)· ὁ αὐτὸς Μωσῆς πεφθακὼς τὴν τῶν ἀνδρῶν ἡλικίαν ἐξῆλθε παίζων πρὸς τὸ πεδίον· καὶ ἐπεὶ εἶδεν Αἰγύπτιον τινὰ πλήττοντα Ἑβραῖον, χολανθεὶς ἐπάταξε τὸν (αὐτόν add. L) Αἰγύπτιον· καὶ ἐπεὶ πληγεὶς τέθνηκεν, ἔκρυπεν αὐτόν, ὑπολαβὼν μὴ τίνα αὐτόν ἐωρακέναι τὸν φόνον ποιήσαντα ἐν τῇ ἄμμῳ 135–139 καὶ¹ – ποτε] cf. Jo. Clim. Scalim Paradisi (Grad. I). PG 88, 633D–636A

118 Αἰγύπτου D 120 ἐπιλεγομένη – Μωυσέως X, M : λεγομένη μήτηρ αὐτοῦ D 121–122 παρητήσατο – Μωυσῆς X, M : παραιτεῖσθαι λέγεται M. D 122 θυγάτηρ D 123 ἢ – ἀπόλαυσιν X, M : om. D 124 ὥς – Παῦλος X, M : ὥς φησὶν ὁ ἀπόστολος D 124–125 ἀπέβλεπε – Θεός X, M : om. D 125–155 Ἐπεὶ – ἐπανελθωμεν X, M : om. D 125 συγκακουχούμενος cogecei sec. comm. ad trop. ρλβ' (lin. 125: συγκακουχεῖσθαι) et D : συγκακοχούμενος X, M 136 παντὶ βοτάνῃ X

Ἵπολαβὼν ὁ Μωυσῆς, μή τινα αὐτὸν ἑωρακέναι τὸν φόνον ποιήσαντα, 140
 τῇ ἐπιούσῃ δὲ ἡμέρᾳ εἶδεν ὁ Μωυσῆς δύο τινὰς Ἑβραίους δικαζομέ-
 νους καὶ συνήλλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών· «ἄνδρες, ἀδελφοὶ ἐστὲ
 ὑμεῖς, ἵνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;» Ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο
 αὐτὸν εἰπών· «τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν τῶν πραττομέ- 145
 νων ὑφ' ἡμῶν· μὴ ἔστι σοι καταγνώμην τοῦ ἀνελεῖν κάμὲ ὡς χθὲς τὸν
 Αἰγύπτιον;» Ἀναμνήσθητι οὖν μοι, ἀγαπητέ, ὅστις ἂν εἴῃ ὁ ἀναγινώ-
 σκων, τοῦ πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τὴν δημηγορίαν
 ἐκείνην τὴν θαυμαστὴν ἐν ταῖς Πράξεσι· καὶ διαλαβὼν πᾶσαν γραφὴν
 τῆς Γενέσεως, δημηγορῶν πρὸς τοὺς καχεξεῖς ἐκείνους Ἰουδαίους καὶ
 ἐλθὼν εἰς τὴν λέξιν ταύτην, τὸ «τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικα- 150
 στὴν ἐφ' ἡμᾶς», ἔφη ὁ μακάριος· «τοῦτον τὸν Μωυσῆν, ὃν ἠρνήσαντο
 εἰπόντες· «τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν;» τοῦτον ὁ Θεὸς
 ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλε καὶ δημαγωγὸν τοῖς πατράσιν ἡμῶν».
 Ταῦτα μὲν τοῦ ἀποστόλου οὕτως λεγομένου, ἡμεῖς δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ προ-
 κείμενον ἐπανέλθωμεν. 155

Ἀκούσας οὖν ὁ Μωυσῆς ὅτι οὕτως φανερόν ἐγένετο τὸ πρᾶγμα καὶ
 φοβηθεὶς, μήποτε ἔλθῃ εἰς τὰς ἀκοὰς Φαραὼ καὶ ἀποκτείνῃ αὐτόν,
 ἀνεχώρησεν ἀπὸ προσώπου Φαραὼ καὶ κατώκησεν ἐν γῇ Μαδιάμ. Καὶ
 ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος, ἧ ἤρχοντο οἱ ποιμένες καὶ ἦντλουν ποτίζον- 160
 τες τὰ ποίμνια αὐτῶν· ἦσαν δὲ ἑπτὰ θυγατέρες Ἰοθὼρ τῷ Ἀραβίτῃ ποι-

140–146 Ἵπολαβὼν – Αἰγύπτιον] cf. *Synopsin* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): ἔκρυψεν αὐ-
 τόν, ὑπολαβὼν μή τινα αὐτὸν ἑωρακέναι τὸν φόνον ποιήσαντα ἐν τῇ ἄμμῳ. Ἐν δὲ τῇ
 δευτέρᾳ ἡμέρᾳ παρὰ τινος Ἑβραίου (Αἰγυπτίου *L*) ὠνειδίσθη τοῦτο, νοουθετουμένου
 παρ' αὐτοῦ ὡς φιλονείκου. Καὶ γὰρ αὐτῷ, ἦγουν τῷ Μωσεῖ, εἶπε· «τίς σε κατέστησεν
 ἄρχοντα καὶ δικαστὴν τῶν πραττομένων ὑφ' ἡμῶν (δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς *C*)· μὴ ἔστι σοι
 κατὰ γνώμην ἀνελεῖν κάμὲ ὡς χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;» **141–146** τῇ – Αἰγύπτιον] cf.
Acta 7,26–28 **151–153** τοῦτον – ἡμῶν] cf. *Acta* 7,35 **156–158** Ἀκούσας – Μαδιάμ]
 cf. *Synopsin* (trop. ρλβ', ρλγ', ρλδ'): Τούτων ὁ Μωσῆς ἀκούσας τῶν λόγων ἔφυγεν εἰς
 γῆν Μαδιάμ **158** ἀνεχώρησεν – Μαδιάμ] cf. *Acta* 7,29 **158–171** ἀνεχώρησεν –
 γυναῖκα] cf. *Ex.* 2,15–21

145 ὑφ' ἡμῶν *X, M* (an ἐφ' ἡμῶν sec. *Acta* 7,27 corrigendum?) **149** καχεξίης *R*
154 λεγομένων *R* **155** ἐπανέλθομεν *D* **156–171** Ἀκούσας – γυναῖκα] καὶ τὰ ἐξῆς τὰ
 τῆς ἱστορίας δηλοῖ τὸ καὶ φεύγων ἦλθεν ἐν γῇ Μαδιάμ, ἐν ἣ κατώκει Ἰοθὼρ ἔχων ἑπτὰ
 θυγατέρας ποιμαίνουσας τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν ἦντλησεν
 ὡς ἰσχυρὸς ὁ Μωυσῆς καὶ ἐπότισεν τὰ πρόβατα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν (leg. αὐτῷ) Ἰοθὼρ
 τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα *D*

μαίνουσαι τὰ πρόβατα αὐτῶν· παραγενόμεναι δὲ ἦντλουν, ἕως ἐπλη-
σαν τὰς δεξαμενὰς ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ἐλθόντες
δὲ οἱ ποιμένες, ἄνδρες ὄντες, ἐδίωκον αὐτάς· ἀναστὰς δὲ Μωυσῆς, δυ-
ναστεία κρατήσας τοῦ ἀντλησμοῦ, ἐπότισε τῶν κορασίων τὰ πρόβατα.
165 Καὶ παρεγένοντο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν Ἰοθὼρ· ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς· «τί
ὅτι ἐταχύνετε παραγενέσθαι σήμερον;» Αἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· «ἄν-
θρωπος Ἑβραῖος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων καὶ ἐπότισεν ἡμῶν
τὰ ποίμνια καὶ ἤλθομεν». Ὁ δὲ ἔφη· «καὶ ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος, καὶ ἵνατί
οὕτως καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; Καλέσατε αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον,
170 ὅπως φάγη ἄρτον». Καὶ ἐλθὼν προσέμεινεν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ
ἐξέδοτο αὐτῷ Σεπφόραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα.

Θέα μοι, ἀγαπητέ, τὸν μακάριον ἄνδρα τοῦτον, ὅτι ἐξ αὐτῆς νηδύος
εἰς πειρασμοὺς θανατηφόρους ἐδόθη καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ὅλος πειρασμός
καὶ θλίψις καὶ στενοχωρία. Τί οὖν ἀσχάλλει, ταπεινὴ ψυχὴ, ὅταν πειρα-
175 σμοῖς περιπέσῃς· οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὖς ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς διὰ τῶν πειρασμῶν
δοκιμάζει; Ἐπείρασε γὰρ αὐτοὺς ἐν πειρασμοῖς, καὶ «ὡς χρυσὸν ἐν χω-
νευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο
αὐτούς»· τί οὖν; Βόησον θερμῶς πρὸς τὸν Κύριον τὸν δυνάμενον βοη-
θεῖν καὶ σώζειν· «Κύριε καὶ Θεέ μου», λέγων, «στερέωσον τὴν κλονου-
180 μένην φρένα μου καὶ ῥύσαι με ἐκ τοῦ κοινοῦ Φαραῶ καὶ σκέπασόν με
ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτοῦ τῶν πικρῶν, ὡς ποτὲ τὸν πιστόν σου παῖδα
Μωυσέα ἐκ τῆς φαραωνίτιδος βουλῆς, ὡς ψάλλει ὁ πατήρ, ὅτι· <δε-
δοξασμένος εἶ, Χριστέ, σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις σου εἰς τοὺς αἰῶνας>.
Ἀμήν».

Τροπάριον ρλε'

Τὰς ἐρήμους ὥκησεν ὁ μέγας Μωσῆς· | δεῦρο δὴ μίμησαι | τὴν αὐτοῦ
διαγωγὴν, | ἵνα καὶ τῆς ἐν βάτῳ | θεοφανείας, ψυχὴ, | ἐν θεωρίᾳ γένῃ.

Trop. ρλε' R (102^v–103^v), D (190^v–191^r); *Synopsis* (comm. ad trop. ρλε': C [382^r], L [62^r])

176–178 ὡς – αὐτοῦς] Sap. (Salom.) 3,6 **182–183** δεδοξασμένος – αἰῶνας] cf. Bas. Caes. Liturgiam. PG 31, 1633C (cf. etiam Dan. 3,55 et 56)

164 ἀντλισμοῦ R **165** αὐτοῖς R **167** ποιμαίνων R **172–184** Θέα – Ἀμήν om. D **180** R (lege φρένα)

Ἑρμηνεία

Μετὰ τὸ πατάξαι τὸν Μωσῆν τὸν Αἰγύπτιον ἐκείνον ἄνδρα καὶ θανα- 5
 τῶσαι καὶ κρύψαι αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ, ἐζήτει ὁ Φαραὼ ἀνελεῖν τὸν φο-
 νέα ἥτοι τὸν Μωυσῆν, ὡς ἐν τῇ Ἑξόδῳ γέγραπται. Ἐφυγεν γὰρ ὁ Μω-
 υσῆς διὰ τὸν φόβον καὶ κατώκησεν ἐν γῇ Μαδιάμ παρὰ ἀνδρὶ ἐθνικῷ
 καὶ ἀλλοφύλῳ. Καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς γυναῖκα τῷ 10
 Μωυσῇ, ὡς ἄνωθεν ἔφημεν. Καὶ μὴ ἔστω ὁ νοῦς ἐκάστου τοῦ ἀκούειν
 καὶ νοεῖν καὶ λέγειν περὶ τούτου ὅτι· «τί κακοπάθειαν καὶ θλίψιν εὗρεν
 ὁ Μωυσῆς; Γυναῖκας ἔλαβεν δύο, τὴν τε Αἰθιοπίσαν καὶ τὴν Ἀράβισ-
 σαν». Καὶ μὴ οὕτω νόει, ἀγαπητέ, ἀλλὰ ὅρα καὶ πρόσεχε, ὅτι ὕστερον 15
 ὀνειδισθεὶς διὰ ταύτας δὴ τὰς γυναῖκας ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς τῆς Μα-
 ριάμ, πῶς ὀργίσθη αὐτὴν ὁ Θεὸς καὶ λεπρὴ γενομένη ἐξερρίφη ἔξω τῆς 15
 παρεμβολῆς. Καὶ πολλὰ δεηθεὶς ὁ θεράπων Κυρίου Μωυσῆς περὶ αὐ-
 τῆς, εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· «τί σοι δοκεῖ; Ἐὰν πτύσῃ υἱὸς εἰς πρόσωπον
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καλόν; Καὶ αὕτη πῶς ἐτόλμησε τὸν ἐμὸν θεράποντα
 ὀνειδίσαι;» Καὶ ἦν ἡ Μαριάμ λεπτῶσα ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω τῆς παρεμβο- 20
 λῆς, καὶ διὰ μεσιτείας τοῦ Μωυσέως καθαρθεῖσα, πάλιν εἰσῆχθη εἰς τὴν
 παρεμβολήν, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ λέγων· «Θεὸς ὁ δι-
 καιῶν, τίς ὁ κατακρίνων;»

Ἐλθωμεν πάλιν ἐπὶ τὸ προκείμενον. Σοφὸς ὢν ὁ Μωυσῆς τὰ θεία, 25
 ὡς ἀκούεις, πάσῃ τῇ σοφίᾳ πεπαιδευμένος, πόσῃν θλίψιν εἶχε καθ' ἑαυ-
 τὸν θρηνῶν καὶ κλαίων καὶ προσέχων μὴ νοηθῇ ὑπὸ τοῦ κηδεστοῦ ἢ

Trop. ρλε΄ 5–7 Μετὰ – γέγραπται] cf. *Synopsisin* (trop. ρλε΄): μετὰ τὸ πατάξαι τὸν Μωσῆν τὸν Αἰγύπτιον ἐκείνον ἄνδρα (ἐκείνον Αἰγύπτιον ἐκείνον ἄνδρα sic *L*) καὶ θανατῶσαι καὶ κρύψαι ἐν τῇ ἄμμῳ, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ἐπεὶ ὁ Φαραὼ ἐζήτει ἀνελεῖν τὸν φονέα, δηλονότι τὸν Μωσῆν (ἐν τῇ – Μωσῆν om. *L*), ὡς ἐν τῇ Ἑξόδῳ γέγραπται, ἔφυγε γὰρ ὁ Μωσῆς, ὡς εἴρηται, διὰ τὸν φόβον (διὰ τὸν φόνον *L*) καὶ κατώκησεν ἐν γῇ Μαδιάμ καὶ (καὶ om. *L*) ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰσθῶρ τοῦ γαμβροῦ τοῦ ἱερέως Μαδιάμ **21–22** Θεὸς – κατακρίνων] Rom. 8,33–34

5–10 Μετὰ – ἔφημεν om. *D* **10–21** Καὶ – παρεμβολήν] Καὶ τοῦτο τὸ τροπάριον δηλῆ ἢ σαφὴνεια (lege δηλοῖ τὴν σαφ.)· ὅτι δὲ θλίψεις πολλὰς ὑπέμεινε Μωυσῆς καὶ ὕστερον ὀνειδισθεὶς διὰ τὰς δύο γυναῖκας, ὑπὸ Μαριάμνης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ· ὠργίσθη αὐτῇ ὁ Θεὸς καὶ ἐλεπρώθη· ῥιφεῖσα ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἡμέρας ἑπτὰ καὶ διὰ μεσιτείας τοῦ Μωυσέως καθαρθεῖσα, πάλιν εἰσῆχθη εἰς τὴν παρεμβολήν *D* **15 R** (lege αὐτῇ) **17** πτύσει *R* **21–24** καθὼς – πεπαιδευμένος om. *D* **23** ἐλθωμεν *R* **24–25** πόσῃν – ἑαυτὸν] εἶχεν δὲ θλίψιν πολλήν ἐνδον ἐν τῇ καρδίᾳ Μωυσῆς καθ' ἑαυτόν *D* **25** καὶ κλαίων om. *D*

- ὑπὸ τῆς γυναικός, ἀλλ' ἔνδον τῆς καρδίας αὐτοῦ βοῶν πρὸς τὸν Θεόν, ὡς καὶ ἐν ἄλλῳ, μὴ λέγων τί διὰ τῶν χειλέων, ὁ Θεὸς ἔλεγεν· «τί βοᾷς πρὸς με;» Τοιαύτην γὰρ βοήν καὶ μετάνοιαν δέχεται ὁ Θεός, τὴν ἐκ καρδίας καὶ ἐν πόνῳ. Ἐκεῖνος δὲ πόσον καρδιακὸν πόνον ἔσχεν χωρισθεὶς ἀπὸ τῆς ἰδίας φυλῆς, ξενιτεύσας τὲ καὶ περιτετμημένος τῷ τοῦ Θεοῦ νόμῳ καὶ ἐλθὼν παρῳκεῖ παρὰ ἀνδρὶ ἀπεριτμήτῳ συνεσθίειν τὲ καὶ πίνειν μετ' αὐτοῦ, οἷς οὐκ ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ Νόμος, καὶ εἰς δουλείαν ταχθεὶς ποιμαίνειν τὰ πρόβατα αὐτοῦ· καὶ οὐχὶ ἓνα χρόνον ἢ δύο ἀλλὰ τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς ἦν βόσκων ἐν ταῖς ἐρήμοις Σινᾶ. Τοῦτο φησὶ ὁ τροποποιός· «τὰς ἐρήμους ὥκησε ποτὲ Μωυσῆς· δεῦρο οὖν, ἀθλία ψυχῇ, μίμησαι τὴν θλιπτικὴν αὐτοῦ διαγωγὴν». Τί δὲ ἦν ἡ διαγωγή; Οὐκ ἡμέλησεν, οὐκ ἠτόνησεν τοσοῦτους χρόνους, οὐκ ἐπαύσατο τοῦ θλίβεσθαι καὶ κλαίειν καὶ θρηνεῖν καὶ βοᾶν πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως ἐνωθῇ τῇ ἰδίᾳ φυλῇ· καὶ μετὰ τοῦτο οὐδὲ τῷ ἰδίῳ κηδεστῇ ἐφάνη ποτὲ ἀμελὲς ἢ ῥάθυμος καὶ τῷ ἐκδουλεύειν προθύμως. Ὅρᾳς πῶς αἱ θλίψεις ὠφέλιμαί εἰσιν, βοῶσαι πρὸς Θεὸν καὶ εἰσακουόμεναι; Ὁ Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ θλιβόμενος ἐβόα πρὸς τὸν Θεόν, ὁ Μωυσῆς ξενιτεύων μονώτατος θρηνῶν διετελεῖ πρὸς τὸν Θεόν. Τί οὖν; Ἔδει τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν καὶ καρδιογνώστην παριδεῖν ἀμφοτέρων τὴν θλίψιν; Οὐμνοῦν, ἀλλὰ ποιεῖ ἄξιον τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς δεικνύων

27–28 τί² – με] Ex. 14,15

26–27 ἀλλ – ἔλεγεν] καὶ βοῶν ἔνδοθεν τῆς καρδίας πρὸς τὸν Θεόν, ὡς μαρτυρῶν ὁ προφήτης λέγων D 28–29 τὴν – πόνῳ] τὴν ἐν πόνῳ καρδίας D 29–34 Ἐκεῖνος – Σινᾶ] ἐκεῖνος δὲ πόσῃ λύπῃ καὶ πόνον εἶχεν χωρισθεὶς τῶν οἰκείων, ξενιτεύσας· καὶ ἦν κατοικῶν μετὰ τῶν ἁλλοφύλων καὶ ἀπεριτμήτων, συνεσθίων καὶ πίνων μετ' αὐτῶν, καὶ εἰς δουλείαν ταχθεὶς ποιμαίνειν τὰ πρόβατα ἐν ταῖς ἐρήμοις Σινᾶ D 32 οἷς] ἢς R 34–36 Τοῦτο – διαγωγὴν] ὡς λέγων· τὰς ἐρήμους ὥκησεν ὁ μέγας Μωσῆς· μίμησαι οὖν, ψυχῇ, τὴν αὐτοῦ διαγωγὴν D 36–40 Τί – προθύμως] οὐ γὰρ ἡμέλησεν, οὐκ ἠτόνησεν τοσοῦτους χρόνους, οὐκ ἐπαύσατο τοῦ κλαίειν καὶ θλίβεσθαι, ὅπως ἐνωθῇ τῇ ἰδίᾳ φυλῇ D 40 τῷ] τὸ R | Ὅρᾳς] ἀγαπητέ add. D 41 Θεὸν] τὸν praem. D 41–46 Ὁ – σάρκωσιν om. D

συγκατάβασιν τε θεϊκὴν καὶ τελείαν σάρκωσιν. Ἐπεὶ οὖν ὡς ποιμὴν ὁ Μωυσῆς ἤγε τὰ πρόβατα εἰς τὴν ἔρημον, ὡς εἴρηται, ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ καὶ ὤφθη αὐτῷ ἐκεῖ ἄγγελος Κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐν τῇ βάτῳ καὶ ἑώρα τὴν βάτον καιομένην καὶ μὴ κατακαιομένην. Ἦπόρει οὖν περὶ τοῦ τοιοῦτου ὁράματος ὡς καινοῦ· ἔφη καθ' ἑαυτὸν· «παρελθὼν ὅψομαι τὸ ὄραμα τὸ μέγα τοῦτο». Καὶ ἐκάλεσεν Κύριος αὐτὸν ἐκ μέσου τῆς βάτου λέγων· «Μωσῆ Μωσῆ, μὴ ἐγγίσης ᾧδε· λῦσον τὸ ὑπόδημά σου ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ ἔστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν». Διὰ τί προσετάγη λῦσαι τὸ ὑπόδημα; Δεῖ γὰρ ὡς ἀληθῶς πάσης νεκρᾶς καὶ σαρκικῆς φαντασίας, ὥσπερ ὑποδημάτων τινῶν, λῦσαι τὸν ἐπὶ τι τῶν 55
θεῶν θεωρημάτων ἀναβῆναι πειρώμενον νοῦν. Νεκρότητος καὶ φθορᾶς τὸ χρῆμα σημεῖον, εἴπερ πᾶν ὑπόδημα ζῶου λείψανον ἦν ἤδη τε-
θνεῶτος καὶ κατεφθαρμένου. Ὅρᾳς, ἀγαπητέ, τὴν εὐμήχανον σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ὅτε γὰρ φυγὰς ἦν ὁ Μωυσῆς, ὅτε ξένος, ὅτε πολὺν χρόνον ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας πεποιήκει, ὅτε οὐκ ἔτι προσεδόκησεν ἀγαθόν, ὡς καὶ 60
παῖδας ποιῆσαι δύο, τότε ἄγγελος αὐτῷ ἐπιφαίνεται (ἄγγελον δὲ νοή-
σεις τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καλεῖν, καθάπερ καὶ ὕστερον ἄνθρωπον) καὶ οὐδὲ ἐν ναῷ φαίνεται ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἐρήμῳ καὶ ἐν βάτῳ φυτῷ. Καὶ διὰ τί δὲ ἐν πυρὶ καὶ βάτῳ φαίνεται; Διὰ τὸ ὅτε μὲν ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστίν, ὅτε δὲ αὐτὸς ἄνθρωπος ὥσει χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ. 65

46–53 Ἐπεὶ – ἐστίν] cf. *Synopsis* (trop. ρλε'): Ἐπεὶ οὖν ὡς ποιμὴν ἤγε τὰ πρόβατα εἰς τὴν ἔρημον, ἦλθεν (καὶ add. *L*) εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· τότε ἐν τῷ ὄρει Χωρήβ ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐν τῇ βάτῳ καὶ ἑώρα τὴν βάτον καιομένην καὶ μὴ κατακαιομένην (καταφλεγόμενην *C*). Ἦπόρει οὖν περὶ τοῦ τοιοῦτου ὁράματος ὡς καινοῦ. Καὶ ἐκάλεσε Κύριος αὐτὸν ἐκ μέσου τῆς βάτου λέγων· «Μωσῆ, Μωσῆ, μὴ ἐγγίσης ᾧδε· λῦσον τὸ ὑπόδημά σου ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ ἔστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν» 50–51 παρελθὼν – τοῦτο] Ex. 3,3 52–53 Μωσῆ¹ – ἐστίν] Ex. 3,5 54–56 Δεῖ – νοῦν] Severi Comm. in Acta 116,34–117,2 (in Catenis Graecorum patrum in NT, ed. J. A. Cramer, tom. 3) 56–58 Νεκρότητος – κατεφθαρμένου] Cyrilli Alex. Catena in Acta. PG 69, 416C (etiam in Actis apostolorum et in epistulas catholicas. PG 74, 764C) 64–65 ὁ – ἐστίν] Deut. 4,24; cf. Deut. 9,3 65 ἄνθρωπος – αὐτοῦ] Ps. 102,15

46–53 Ἐπεὶ – σου¹] Ἐπεὶ οὖν τὰ πρόβατα ἦν ποιμαίνων ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ, ἐν ᾧ εἶδε τὴν βάτον καιομένην, ἐν ᾧ καὶ ἤκουσε· λῦσον τὸ ὑπόδημα *D* 51 αὐτῷ *R* 53–54 Διὰ – ὑπόδημα om. *D* 53–58 Διὰ – κατεφθαρμένου] δεῖ γὰρ πάσης νεκρᾶς καὶ σαρκικῆς φαντασίας λῦσαι τὸν ἐπὶ τι τῶν θεῶν θεωρημάτων ἀναβῆναι πειρώμενον τὸν νοῦν· νεκρότητος καὶ φθορᾶς τί χρῆμα σημεῖον *D* 58–63 Ὅρᾳς – φυτῷ om. *D* 63 Καὶ om. *D* 64 ὅτε *D* | ἡμῶν om. *D* 65 καταναλίσκων *R* | ὅτε *D*

Καὶ διὰ τί ἐν ἐρήμῳ; Ἐπειδὴ τύπον ἐπέχει ἡ ἔρημος τῆς ἐξεθνῶν ἐκκλησίας, πρὸς ἣν καὶ ὁ λόγος φησὶν· «εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα καὶ ἀγαλλιάσθω καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον, ἡ τῶν ἐξεθνῶν ἐκκλησία». Ἔστιν δὲ καὶ ἐτέρως νοῆσαι, διὰ τί οὐ κατεκαίετο ἡ βάτος περιεχομένης αὐτῷ
 70 τῆς φλογός· ὅτι οὐκ ἐξητήμεθα δίκας τῶν ἡμαρτημένων, οὔτε ποιναὶς εἰσεπράχθημεν, ἀλλὰ χρησταῖς καὶ ἡμερωτάταις περιστράφθημεν προσβολαῖς. Ὡς γὰρ αὐτός που φησι ὁ Κύριος· «οὐκ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον», ἰδοὺ τὸ πῦρ, «ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον», ἰδοὺ ἡ βάτος, τὸ φρυγανῶδες τοῦ πυρός, ἀλλ’ «ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι’ αὐτοῦ».
 75

Τοιγαροῦν τὸ παρὸν τροπάριον παραινεῖ τῇ ἐμῇ ψυχῇ· «κατὰ μίμησιν γενοῦ τοῦ Μωσέως ἀναχωρεῖν τῶν ὑλικῶν τοῦ βίου τούτου καὶ τὰς ἐρήμους οἰκεῖν· ὁ γὰρ ἔξω τῶν τοῦ βίου πραγμάτων γενόμενος καὶ τὸν νοῦν πρὸς τὰ θεῖα ἀπασχολῶν, καὶ θεοφανείας ἀξιοῦται καὶ θεωρίας ἐν
 80 μετοχῇ μυστικῆς γίνεται· ἥς ἀξιωθείμεν καὶ ἡμεῖς εὐχαίς ἀγίων». Ἀμήν.

67–68 εὐφράνθητι – κρίνον] Is. 35,1 67–68 εὐφράνθητι – ἐκκλησία] Procopii Comm. in Isaiam. PG 87², 2285,43 70–71 ὅτι – εἰσεπράχθημεν] cf. Cyrillis Alex. Glaphyra in Pentateuchum. PG 69, 416A: Οὐ κατεκαίετο τοίνυν ὁ βάτος περιεχομένης αὐτῷ τῆς φλογός. Οὐ γὰρ ἐξητήμεθα δίκας τῶν ἡμαρτημένων 72–75 οὐκ – αὐτοῦ] Jo. 3,17 76–80 Τοιγαροῦν – ἀγίων] cf. *Synopsis* (trop. ρλε΄): Ἐκ ταύτης οὖν τῆς ἱστορίας τὸ παρὸν εἰληπται τροπάριον παραινοῦν τῇ ψυχῇ (τὴν ψυχὴν *L*) κατὰ μίμησιν τοῦ Μωσέως ἀναχωρεῖν τῶν ὑλικῶν τοῦ βίου τούτου καὶ τὰς ἐρήμους οἰκεῖν· ὁ γὰρ ἔξω τῶν τοῦ βίου πραγμάτων γενόμενος (γινόμενος *L*) καὶ τὸν νοῦν πρὸς τὰ θεῖα ἐνασχολῶν (καὶ ... ἐνασχ. om. *C*) καὶ θεοφανείας ἀξιοῦται καὶ θεωρίας ἐν μετοχῇ μυστικῆς γίνεται

67–75 πρὸς – αὐτοῦ om. *D* 69 περιεχομένης *R*, (cf. περιεχομένης in Cyrillis Alex. Glaphyris in Pentateuchum. PG 69, 416A) 71 εἰσεπράχθημεν] ἥς ἐπράχθημεν *R* | *R* (lege περιστράφθημεν) 76–78 Τοιγαροῦν – γενόμενος] τοιγὰρ ὁ ἀναχωρῶν τοῦ βίου τούτου καὶ ἔξω τούτου γενόμενος *D* 80 καὶ – ἀγίων] χάριτι τοῦ Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ *D*

Τροπάριον ρλη'

Ὡς βαρὺς τὴν γνώμην Φαραὼ τῷ πικρῷ, | γέγονα, δέσποτα, | Ἰαννῆς
καὶ Ἰαμβρῆς, | τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, | καὶ ὑποβρύχιος νοῦς· | ἀλλὰ
βοήθησόν μοι.

Ἑρμηνεία

5

Ὁ θεῖος πατὴρ καὶ ἅγιος Ἀνδρέας ἀναμνήσαι ἡμᾶς βούλεται ποταπὸς
ἦν ὁ ἀποστάτης τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνος ὁ Φαραῷ, ὁ πικρὸς ὡς ἄνθρωπος,
καὶ κρυπτὸς ὡς διάβολος, καὶ ἀπειθὴς τῶν παραδόξων θαυμασίων ἐκεί-
νων τοῦ Θεοῦ, καὶ παιδευόμενος πικρᾶς παιδεύσεως, καὶ μὴ συνίων τοῦ
γνῶναι ὅτι ἔστιν Θεὸς ἀληθινός, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν 10
καὶ πᾶσαν κτίσιν ὁρατὴν τε καὶ ἀόρατην. Καὶ δεῖ ἐξ ἀνάγκης φέρειν ἐν
παραδρομῇ τὰς πληγὰς καὶ παραστήσαι διὰ τῆς Γραφῆς, πόσαι ἐγέν-
οντο παρὰ τοῦ θεράποντος Θεοῦ Μωυσέως τοῦ ἐξαγαγεῖν τὸν λαὸν
αὐτοῦ τὸν ἐκλεκτὸν Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ
Θεοῦ τὴν πρὸς Ἀβραὰμ τὴν λέγουσαν πρὸς αὐτόν· «γινώσκων γνῶθι 15
ὅτι τὸ γένος σου καταβήσεται εἰς Αἴγυπτον, καὶ δουλώσωσιν αὐτὸ ἔτη
τετρακόσια, καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι κρινῶ ἐγώ. Καὶ μετὰ ταῦ-
τα εἰσελεύσονται ᾧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· σὺ δὲ
τραφεῖς ἐν γῇ καλῇ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου». Καὶ πληρω-
θειςὼν τῶν χρόνων ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον τὸν μέγα 20
Μωσέα, τοῦ ἐξαγαγεῖν τὸν λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ κατελθὼν ὁ
Μωσὴς ἔστη ἐνώπιον Φαραῷ καὶ εἶπεν· «ἀπόλυσον τὸν λαὸν Κυρίου,
ὅπως λατρεύσωσιν αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἐπανελεύσονται· εἰ δὲ μή, τῇ
ράβδῳ μου ταύτῃ πλήξω τὰ ὕδατα Αἰγύπτου καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ
τὰς διώρυγας αὐτῶν καὶ γενήσονται εἰς αἷμα». Καὶ πλήξας τὰ ὕδατα 25

Τροπ. ρλη' R (106^r–107^r), D (193^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ρλη': C [382^v–383^r], L [62^r])

Τροπ. ρλη' 15–17 γινώσκων – ἐγώ] cf. Acta 7,6–7 **15–19** γινώσκων – σου] cf. Gen. 15,13–15 **22–25** ἀπόλυσον – αἷμα] cf. Ex. 8,16–17; 10,3–6

Τροπ. ρλη' 1 Τροπάριον] τὸ τροπάριον R 4 μοι] με D **6–21** Ὁ – Αἰγύπτου om. D
9 παιδεύσης R **16** αὐτῷ R **17** ᾧ] οὐ R **19–20** R (lege πληρωθέντων) **21–22** Καὶ –
εἶπεν] σταλείς ὁ Μωσὴς εἰς Αἴγυπτον παρὰ Θεοῦ ἔστη ἐνώπιον Φαραῷ καὶ εἰπὼν αὐ-
τῷ D **23** ἐπανελεύσονται R | εἰ – μή] ἡ δὲ μή R **24–25** πλήξω – αἷμα] πλήττω τὰ
ὕδατα Αἰγύπτου καὶ στραφήσονται εἰς αἷμα D

ἐγένοντο εἰς αἷμα· καὶ οὐδ' οὕτως ἐπέισθη ἀπολῦσαι τὸν λαόν· καὶ δευ-
 τέραν πληγὴν ἔφερεν τὴν τῶν βατράχων καὶ τρίτην τὴν τῶν σκνίφων
 καὶ τετάρτην πληγὴν τὴν κυνόμυϊαν, καὶ οὐδ' οὕτως. Καὶ πέμπτην πλη-
 γὴν προσέφερεν τὴν τῶν κτηνῶν πάντων ἀπώλειαν καὶ ἔκτην τὴν τῶν
 30 φλυκτίδων καὶ ἐβδόμην πληγὴν τὴν τῆς χαλάζης, καὶ οὐδ' οὕτως. Καὶ
 ὀγδόη πληγὴ ἡ τῆς ἀκρίδος καὶ ἐνάτη τὸ ψηλαφητὸν σκότος, ὕστερον
 πάντων ἡ δεκάτη πληγὴ, ὁ τῶν πρωτοτόκων θάνατος· καὶ οὕτω φοβη-
 θεὶς ὁ ἀκαμπὴς καὶ ἀπάνθρωπος, μὴ ἀποθάνῃ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς
 Αἰγύπτου, ἀπέλυσε τὸν λαόν. Διὰ τοῦτο φησί· *«ὡς βαρὺς τῇ γνώμῃ*
 35 *Φαραὼ τῷ πικρῷ, ᾧ ὁμοιώθη ἐγώ, δέσποτα Χριστέ, ἀντιτασσόμενος*
τοῖς θεοῖς σου προστάγμασιν, καὶ παραπικραίνων σε διὰ τῶν πονηρῶν
μου πράξεων, καὶ συγγνώμην παιδευόμενος διὰ τῆς σῆς μακροθυμίας
οὐ συνῶ». Θέλεις γὰρ πάντων τὴν σωτηρίαν· ἐγὼ δὲ ἀσύνετος ὢν οὐ
παύομαι παραπικραίνειν τὴν εὐσπλαγχνίαν σου, καθὼς φησὶ καὶ ὁ θαυ-
 40 *μαστός ἱεροψάλτης Δαβὶδ· «οἱ παραπικραίνοντες μὴ ὑφούσθωσαν ἐν*
ἑαυτοῖς». Καὶ «οἶκον παραπικραίνων», γράφει ὁ Ἰεζεκιήλ («οἶκος» δὲ
αὐτὸς ἐγὼ εἰμί, ἀλλὰ «παραπικραίνων», οὐχ οἶον λέγει ὁ Κύριος ὅτι·
«ὁ οἶκος μου ὑμεῖς ἐστέ»). Καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον με γενόμενον· *«βαρὺς*
τῇ γνώμῃ ὡς ὁ Φαραὼ ἐκεῖνος καὶ πικρὸς πέφυκα, δέσποτα», τοίνυν
 45 φησὶ ὁ πατήρ, *«Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς, τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα».*

40–41 οἱ – ἑαυτοῖς] Ps. 65,7 41 οἶκον παραπικραίνων] Ez. 2,5; 2,6 etc. 43 ὁ – ἐστέ] cf. Matt. 21,13; Marc. 11,17; Luc. 19,46

26–32 καί² – θάνατος] δευτέραν πληγὴν ἤφερεν τὴν τῶν βατράχων, τρίτην τῶν σκνι-
 φῶν, δ^{ον} τὴν κυνόμυϊαν, ε^{ον} τὴν τῶν κτηνῶν τὴν ἀπώλειαν, ς^{ον} τῶν φλυκτίδων ζ^{ον} τὴν
 χάλαζαν, η^{ον} τὴν ἀκρίδα, θ^{ον} τὸ ψηλαφητὸν σκότος, ι^{ον} ὁ τῶν πρωτοτόκων ὄλεθρος D
 31 ἐνάτη R 32 ὁ] ἡ R 33–34 μὴ – Αἰγύπτου om. D 34–45 Διὰ – σῶμα om. D

Τὰ περὶ τοῦ Ἰαννῆ καὶ Ἰαμβρῆ, ἀνάγραπτα· ἐν τῇ Παλαιᾷ οὐχ εὐρίσκονται. Νοοῦνται δὲ ἀπὸ τινων ἀποκρύφων ἱστοριῶν, ἃς ἐφευρὼν ὁ μέγας ἐν ἀποστόλοις Παῦλος μέμνηται τούτων ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· ὀνειδίζων γὰρ τοὺς μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις προβαλλομένους, ἐπάγει ὅτι· «ὄν τρόπον Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν τῷ Μωσῇ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ». Φασὶ δὲ τούτους μάγους εἶναι ἀντιπράττοντας τῷ Μωσῇ καὶ ἀντιτεραπευομένους, ὅτε πρὸς Φαραὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀποσταλεῖς ἐποίει καὶ τινὰ θαύματα· τίνα λέγω; Τὸ τὴν ράβδον εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν, τὰ ὕδατα εἰς αἷμα, τοὺς τὲ βατράχους καὶ τῶν ἐτέρων τερατείων, ὧν ἄνωθεν ἠριθμήσαμεν. Τὰ αὐτὰ καὶ οὗτοι ἐδόκουν τερατεύεσθαι καὶ ἀντέπραττον τῷ Μωσῇ, πλὴν καὶ οὗτοι οἱ πονηροὶ καὶ μάγοι ἄνδρες ἅμα τῷ Φαραὼ καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ κατεποντίσθησαν καὶ ὑποβρύχιοι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ.

46–59 Τὰ – θαλάσση] cf. *Synopsin* (trop. ρλη'): Τὰ περὶ τοῦ Ἰαννῆ καὶ Ἰαμβρῆ (τῶν μάγων add. L) ἀνάγραπτα, ἐν τῇ Παλαιᾷ οὐχ εὐρίσκονται (εὐρίσκεται L). Νοοῦνται δὲ ἀπὸ τινων ἀποκρύφων ἱστοριῶν, ἃς ἐφεῦρεν ὁ μέγας ἐν ἀποστόλοις Παῦλος· μέμνηται τούτων ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ (ἐπ. δευτ. transp. C)· ὀνειδίζων γὰρ τοὺς μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις προβαλλομένους, ἐπάγει ὅτι· «ὄν τρόπον Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν τῷ Μωσῇ, οὕτως καὶ (om. C) οὗτοι τῇ ἀληθείᾳ». Φασὶ δὲ τούτους μάγους εἶναι (εἰ. μάγ. transp. C) ἀντιπράττοντας τῷ Μωσῇ καὶ ἀντιτεραπευομένους, ὅτε πρὸς Φαραὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀποσταλεῖς ἐποίει καὶ τινὰ θαύματα· τίνα λέγω; Τὸ τὴν ράβδον εἰς ὄφιν μεταβάλλειν, τὰ ὕδατα εἰς αἷμα, τοὺς βατράχους ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν ποταμίων ὑδάτων ἀναφέρειν πρὸς τὸν τῶν Αἰγυπτίων ὄλεθρον. Περὶ δὲ τῶν τοιούτων τοῦ Μωσέως θαυμάτων (θαυμ. τοῦ Μωσέως transp. L) ζητεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τὴν ἐν τῷ δεκάτῳ τροπαρίῳ τῆς ζ' ψῆδς τεθειμένην (ζητεῖ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῇ – τεθειμένη L), οὗ ἡ ἀρχή· «Ἡ χεὶρ ἡμᾶς Μωσέως (Μωσ. om. L)». Τέως καὶ οἱ εἰρημένοι ἄνδρες τὰ αὐτὰ ἐδόκουν τερατεύεσθαι καὶ ἀντέπραττον τῷ Μωσῇ, πλὴν καὶ οὗτοι οἱ πονηροὶ ἄνδρες καὶ μάγοι ἅμα τῷ Φαραὼ καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ (αὐτῶν L) κατεποντίσθησαν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ 49–50 μωρὰς – ζητήσεις] 2Tim. 2,23 50–51 ὄν – ἀληθείᾳ] 2Tim. 3,8

46–47 εὐρίσκεται D 47 ἀπὸ τινων om. D 47–48 ὁ – ἀποστόλοις] ὁ ἀπόστολος D 48–50 μέμνηται – ὅτι om. D 49 δευτέρῃ R 51–58 οὕτως – αὐτοῦ om. D 58–59 κατεποντίσθησαν – θαλάσση] καὶ κατεποντίσθησαν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ D

- 60 Ταύτης οὖν τῆς ἱστορίας μεμνημένος ὁ μελωδὸς καὶ τῆς τοῦ Φαραὼ σκληρᾶς γνώμης πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπόλυσιν, τὸ παρὸν συντίθησι τροπάριον ὡς ἐκ προσώπου τινὸς μετανοοῦντος καὶ λέγοντος πρὸς τὸν Θεὸν τρόπον ἐξομολογήσεως, ὅτι· «ὦ *δέσποτα Θεέ, βαρύς* τις *γέγονα* ἐγὼ καὶ πονηρὸς ταῖς πράξεσιν ἐπίσης τῷ πικροτάτῳ *Φαραώ*· οὐ μόνον
- 65 δὲ τῷ Φαραὼ ἐξομοιοῦμαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀτοπωτάτοις ἐκείνοις ἀνδράσι, τῷ τε Ἰαννῇ καὶ Ἰαμβρῇ, τοῖς ἀντιπράττουσι τῷ τοῦ Θεοῦ θεράποντι καὶ τοῖς τοῦ Θεοῦ σημείοις· ᾧ δὴ καὶ δέδοικα, μήπως *ὑποβρύχιος* γένωμαι κἀγώ, τὸν *νοῦν* καταποθεῖς τοῖς πάθεσιν, καὶ *ὑποβρύχιος* γεγονὼς τούτοις, ὡς ἐκείνοι τῷ βυθῷ. Ἄλλ’ ᾧ ψυχοσῶστα Χριστέ μου, μὴ
- 70 παραχωρήσῃ ἡ εὐσπλαγχνία σου τινὰ γενέσθαι οὕτως τῶν πιστευόντων εἰς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον· ἀλλὰ δὸς σύνεσιν εἰς τὸ συνιεῖν καὶ γινώσκειν σέ, τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐνώπιόν σου· ὅτι σὺ εἶ Θεός, Θεὸς τῶν μετανοούντων, καὶ σοὶ πρέπει ἡ δόξα σὺν τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ εἰς
- 75 ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν».

60–71 Ταύτης – ἅγιον] cf. *Synopsisin* (τροπ. ρλη΄): Ταύτης οὖν (οὖν om. C) τῆς ἱστορίας μεμνημένος ὁ μελωδὸς καὶ τῆς τοῦ Φαραὼ σκληρᾶς γνώμης πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπόλυσιν, τὸ παρὸν συντίθησι τροπάριον ὡς ἐκ προσώπου τινὸς μετανοοῦντος καὶ λέγοντος πρὸς τὸν Θεὸν τρόπον (τρόπῳ C) ἐξομολογήσεως, ὅτι· «ὦ *δέσποτα Θεέ, βαρύς* τις *γέγονα* κἀγώ καὶ πονηρὸς ταῖς πράξεσιν ἐπίσης τῷ πικροτάτῳ ἐκείνῳ *Φαραώ*· οὐ μόνον δὲ τῷ Φαραὼ ἐξομοιοῦμαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀτοπωτάτοις ἐκείνοις ἀνδράσι, τῷ τε Ἰαννῇ καὶ Ἰαμβρῇ, τοῖς ἀντιπράττουσι τῷ τοῦ Θεοῦ θεράποντι καὶ τοῖς τοῦ Θεοῦ σημείοις· ᾧ δὴ καὶ δέδια, μήπως *ὑποβρύχιος* γένωμαι κἀγώ, τὸν *νοῦν* καταποθεῖς τοῖς πάθεσι, καὶ *ὑποβρύχιος* γεγονὼς τούτοις, ὡς ἐκείνοι τῷ βυθῷ. Ἄλλ’ ᾧ ψυχοσῶστα Χριστέ, *βοήθησόν μοι* (με L)» **71–73** εἰς² – σου] cf. Jer. 9,23; 1Reg. 2,10

60–75 Ταύτης – Ἀμήν om. D **70** παραχωρήσι R

Ἰδιὸς ς΄

Τροπάριον ρνα΄

Ὡς δάμαλις, ψυχὴ, παροιστρήσασα, | ἐξωμοιώθης τῷ Ἐφραίμ· | ὡς
δορκὰς ἐκ βρόχων ἀνάσωσον τὸν βίον, | πτερωθεῖσα πράξει τὸν νοῦν |
καὶ θεωρίᾳ.

5

Ἑρμηνεία

Ἐφη ὁ Θεὸς διὰ στόματος τοῦ ἑαυτοῦ θεράποντος Μωυσέως πρὸς τὸν
λαὸν Ἰσραήλ· «θέτε ὑμεῖς ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν»· καὶ «ὅταν ἀναγάγῃ
σε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς γῆν ἣν ἐπηγγείλατό σοι εἰσερέουσιν γάλα καὶ μέ- 10
λι»· καὶ «ἐκλέξεται Κύριος τόπον, ἐν ᾧ θήσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοῦ
προσκυνεῖν καὶ προσφέρειν τῷ Θεῷ σου τὴν θυσίαν καὶ τὴν ὀλοκαύτω-
σιν»· καὶ «οὐκ ἔστι σοι ἄδεια προσκυνεῖν σε ἐν ἄλλῳ οἰωδήποτε τόπῳ
οὔτε ἐορτάζειν»· καὶ «οὐ μὴ δέξεται Κύριος ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν σου καὶ
παροξυνθῇ· ἐκτρίψῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκέν σοι, ὅτι Θεὸς ζηλωτὴς 15
ἐστίν». Καὶ οὕτως διαβιβάσας τὸν λαὸν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ πᾶσαν
τὴν γῆν διαμετρήσας, παραδέδωκεν αὐτοῖς. Εἶχον δὲ καὶ τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου μεθ’ ἑαυτῶν καὶ ἐξελέξαντο τόπον τοῦ θῆναι τὴν σκη-
νὴν, ἥ ὄνομα Σηλῶ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τόπῳ σεβασμίῳ· ᾧ τε, ἡ σκηνὴ καὶ
ἡ κιβωτὸς ἡ ἔχουσα ἔνδον στάμνον χρυσῆν, μεστήν τοῦ μάννα, καὶ αἱ
δύο πλάκες ἐγγεγραμμένην ἔχουσαι τὴν δεκάλογον, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀα- 20
ρὼν καρυῖνη ἡ βλαστήσασα· καὶ ἦσαν ἐν Σηλῶ μέχρις ἂν καὶ τῶν ἡμε-

Trop. ρνα΄ R (117^v–119^r), lin. 17–72 desunt in R (fol. def.), complevi ex M (112^v–115^r) et partim ex X (135^v–137^r); D (198^v–199^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ρνα΄: C [384^r], L [62^v])

Trop. ρνα΄ 3 Ὡς – παροιστρήσασα] cf. Ho. 4,16 8 θέτε – ὑμῶν] cf. Deut. 11,18
8–10 ὅταν – μέλι] cf. Ex. 3,8; 13,5 etc. ; Deut. 26,9 10–12 ἐκλέξεται – ὀλοκαύτωσιν]
cf. Deut. 31,11 12–13 οὐκ – ἐορτάζειν] cf. Deut. 5,9; 6,14; 28,14 13–15 οὐ – ἐστίν]
cf. Deut. 6,15

Trop. ρνα΄ 7 τοῦ – θεράποντος om. D 8 λαὸν om. D | θέτε R (scil. τὰ ῥήματα) : θέ-
σθε D | ἐν – καρδίαις] εἰς τὰς καρδίας D | ἀνάγει D 9 εἰς γῆν] τῆς ἐπαγγελίας add. D
10 ἐξελέξεται D | θήσῃ R 12 προσκυνεῖν σε] προσκυνεῖσαι D 14 παροξυνθεὶ καὶ ἐκ-
τρίψῃ D 16 δέδωκεν D | αὐτοῖς R, D (lege αὐτῷ) 17 ἑαυτοῖς R 17–73 τοῦ² –
μήποτε haec pars deest in R (fol. def.), complevi ex M et partim ex X 18 ἥ – σκηνὴ X,
M : om. D | ἐτέθησαν X : ἐκάθισαν M | ᾧ τε] ὅτε M, ὁ τε X 19 ἡ² om. D 20 ἐγγε-
γραμμένον M 21–22 μέχρις – Δαυὶδ X, M : μέχρι καὶ Δαυὶδ D

- ρῶν Δαυίδ. Καὶ ἡγήσατο ὁ βασιλεὺς Δαυίδ τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτὸς ᾄδει·
 «οὐ μὴ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου καὶ τοῖς βλεφάροις μου
 νυσταγμόν, ἕως οὐ εὕρω τόπον τῷ Κυρίῳ, σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ».
 25 Καὶ ἐπεὶ ἡγήσεν, ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν τόπον εἶναι ἐν Ἐφραθᾶ,
 ἣτις ἐστὶν ἡ Βηθλεέμ (διὰ τὸ, «ὡς προφήτης ἔγνω, ἐκείσε τεχθῆναι τὸν
 Κύριον»)· τῷ δὲ «ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ» τὰ Ἱεροσόλυμα αἰνίττε-
 ται, «πεδιάδα» καλῶν τὴν πόλιν, «δρυμόν» δὲ τὸν λαόν. Ἡβουλήθη δὲ
 ὁ Δαυίδ κτίσαι ναὸν τῷ Κυρίῳ· καὶ τὴν ὕλην πᾶσαν πλείστην ὅσην
 30 παρασκευάσας, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· «οὐ ποιήσεις σὺ ναόν, ἐν ᾧ
 ἐγὼ θήσω τὸ ὄνομά μου ἐπ’ αὐτῷ, ὅτι αἱματα πολλὰ ἐχέθησαν ὑπὸ τῶν
 χειρῶν σου, ἀλλ’ ὅς ἐξελεύσεται ἐκ τῶν μηρῶν σου, οὗτος κτίσει τὸν
 ναὸν τῷ ὀνόματί μου». Καὶ ἐπεὶ ἐτέχθη ὁ Σολομών, ἐρρέθη αὐτῷ διὰ
 τοῦ προφήτου Νάθαν καλέσαι τὸ παιδίον Σαλομών, ὅστις ἐρμηνεύεται
 35 βασιλεὺς εἰρήνης. Καὶ ἐπεὶ γηράσας ἦν ὁ Δαυίδ, ἔτι ζώντος αὐτοῦ ἀν-
 ηγορεύθη βασιλεὺς ὁ Σολομών· καὶ Δαυίδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τραφεὶς ἐν
 γήρει καλῷ ἀνεπαύσατο καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. Ὁ
 δὲ Σολομών ἡγήσατο σοφίαν παρὰ Θεοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ χύμα καρ-
 δίας καὶ πλάτος σοφίας. Πρῶτον δὲ αὐτοῦ κατόρθωμα, τοῦ κτίσαι τὸν
 40 ναὸν συνευδοκοῦντος τοῦ Θεοῦ· εἰρήνευσε γὰρ ὁ Θεὸς ἔτη τεσσαρά-
 κοντα τὰ κύκλῳ καὶ μακρὰν ἔθνη καὶ ὑπόσπονδοι αὐτοῦ ἐγένοντο. Καὶ
 ἐπεὶ ἀπετελέσθη ὁ ναός, καὶ εὐηρέσκει κάκεινος τῷ Θεῷ μέχρι τινός·
 καὶ ἐπεὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ἐποίησεν, ἐξήγειρεν ὁ Θεὸς Ἄδερ
 τὸν Σύρον σατὰν τῷ Σολομῶντι. Ἐφη τε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· «ἀνθ’ ὧν
 45 ἐποίησας τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν μου, διαμεριῶν διαμερίσω τὴν βασιλείαν
 ἣν δέδωκά σοι καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου». Καὶ ὁ Σολομών· «μή,
 Κύριε, ἐν ἐμοὶ τοῦτο γένηται». Ἐφη δὲ οὖν πρὸς αὐτόν· «ἴλεως ἔσομαί

23–24 οὐ – Ἰακώβ] Ps. 131,4–5 27 ἐν – δρυμοῦ] Ps. 131,6 30–33 οὐ – μου] cf. 1Pa-
 ral. 22,8–10 38–39 χύμα καρδίας] 3Reg. 5,9 44–46 ἀνθ – σου] cf. 3Reg. 11,11

22 Καὶ – ᾄδει *X, M* : ὁ δὲ Δαυίδ λέγει *D* 23 μὴ om. *D* 24 νυσταγμόν *X, M* : καὶ
 ἀνάπαισιν add. *D* 25 Καὶ – Θεοῦ *X, M* : ὡς ἤκουσα δὲ περὶ Θεοῦ *D* 26 διὰ –
 τεχθῆναι *X* : διὰ τοῦτο ὡς προφήτης ἔγνω ἐκείσε τ. *M* : διὰ τὸ ὡς προφήτης γνῶναι
 ἐκεῖ τ. *D* 26–76 τὸν – τοῦτο haec pars deest in *X* (fol.def.), complevi ex *M* 27 τῷ *M*
 : τὸ *D* 28–35 Ἡβουλήθη – εἰρήνης *M* : om. *D* 34 ὅστις] ἥτις *M* 35 ἦν *M* : om. *D*
 ἔτι *M* : om. *D* 36 βασιλεὺς – Σολομών *M* : κατὰ Σολομών, ὃς ἐρμηνεύεται εἰρήνην *D*
 36–41 καὶ – ἐγένοντο *M* : om. *D* 39 τοῦ *M* (an τὸ corrigendum?) 41–42 Καὶ –
 εὐηρέσκει *M* : Κτίσας οὖν τὸν ναόν, εὐ. *D* 44 τὸν Σύρον *M* : τῷ Σύρῳ *D*
 45–46 τὴν – σοι *M* : τὴν β. σου *D* 47 ἐν ἐμοὶ *M* : om. *D*

σοι, δι' ἐμέ καὶ διὰ Δαυὶδ τὸν πατέρα σου, ἐπὶ δὲ τὸν μετὰ σέ υἱόν σου ἵνα γένηται». Ἔως ἀποθανὼν ὁ Σολομών, οὕτως καὶ αὐτὸς προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ· καὶ μετ' αὐτὸν ἐγένετο βασιλεὺς Ῥοβοάμ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Καὶ ὁ λαὸς ἦν προσφέρων, κατὰ τὸ ὀρισθὲν ὑπὸ Θεοῦ διὰ στόματος Μωυσέως, θυσίαν καὶ σποδὸν τῷ Θεῷ ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὸ εἰθισμένον. Καὶ ἐπεὶ προσήλθεν ὁ λαὸς τῷ βασιλεῖ Ῥοβοάμ τοῦ μικρὰν ἄνεσιν (ἀπὸ τῆς δουλείας) εὐρᾶσθαι, ἦν ἐθλίβησαν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κἀκεῖνος διὰ καχεξυμβουλίας καὶ μᾶλλον ἐπαροργίσατο. Καὶ παροξυνθεὶς ὁ λαός, ἐξεκόπησαν τὰ ἑννέα ἥμισυ σκῆπτρα καὶ ἐφρόνησαν ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὰ δύο ἥμισυ ἀπέμειναν τῷ Ῥοβοάμ βασιλεῖ, υἱῷ Σολομώντος. Τοῦ Ἐφραὶμ δὲ ἡ φυλὴ, τοῦ υἱοῦ Ἰωσήφ, ἦν κυριεύουσα ἐν ταῖς φυλαῖς ταῖς ἀποστατήσασιν· καὶ ἐπεὶ κυριεύουσα ἦν, εἵρεν ἑαυτῇ βασιλέα τὸν κακὸν δοῦλον Σολομώντος Ἱεροβοάμ τὸν τοῦ Ναβάτ. Κατεστήσατο οὖν τοῦτον βασιλέα ὁ Ἐφραὶμ τοῖς ἑννέα ἥμισυ σκῆπτροις, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια αὐτοῦ ἐν Σαμαρείᾳ ἔθετο. Ἐπεὶ οὖν πᾶσαι αἱ φυλαὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκκλησιάζοντο, κἀκεῖσε ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔθυ-

48–49 ἐπὶ – γένηται] cf. 3Reg. 11,12

53–55 Καὶ – αὐτοῦ] cf. 3Reg. 12,4

55 κἀκεῖνος – ἐπαροργίσατο] cf. 3Reg. 12,8–13

55–71 Καὶ – λαός] cf. *Synopsin*

(trop. ρνα'): Τὸ δὲ «ἐξωμοιώθης τῷ Ἐφραὶμ» οὕτως μοι νόει· τῶν δώδεκα φυλῶν διαιρεθεισῶν καὶ τῶν μὲν δύο, ἤγουν τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ τῆς Βενιαμινικῆς, ὑπὸ τὸν Ῥοβοάμ τὸν υἱὸν τοῦ Σολομώντος ἐλθουσῶν, τῶν δὲ δέκα (τῶν δώδεκα *L*) ὑπὸ τὸν Ἱεροβοάμ. Οὗτος ὁ Ἱεροβοάμ τὰ βασίλεια αὐτοῦ ἐν Σαμαρείᾳ ἔθετο, ἔνθα καὶ ἡ τοῦ Ἐφραὶμ φυλὴ κατῴκει. Ἐπεὶ οὖν πᾶσαι αἱ δέκα φυλαὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκκλησιάζον, κἀκεῖσε ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐθυσιάζον, πτοηθεὶς ὁ πάσης ἀνοίας ἀνάμεστος οὗτος Ἱεροβοάμ, μήπου ὑπὸ μίαν βασιλείαν γένωνται οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις θυσιάζοντες, ἤγουν καὶ αἱ δέκα φυλαί, χρυσὰς δαμάλεις δύο ποιήσας πάντας θυσιάζειν προσέταξεν τὰς δέκα φυλάς, αἵτινες Ἐφραὶμ φυλὴ κατὰ τὸν ἄνωθεν εἰρημένον λόγον ὠνομάζοντο, ὡς τοῦ Ἱεροβοάμ τὰ βασίλεια ἐν Σαμαρείᾳ θεμένου, ἐν ἡ τῷ Ἐφραὶμ φυλὴ κατῴκει

48 Δαυὶδ *M*: om. *D* | μετὰ σέ *M*: om. *D* 49 ἵνα γένηται *M*: τοῦτο γενήσεται *D*

49–53 Ἔως – εἰθισμένον *M* (lege ἀποθανόντος τοῦ Σολομώντος): ἀποθανὼν δὲ Σ. ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ *P. D* 53 βασιλεῖ *M*: om. *D* 54 ἀπὸ – δουλείας *addidi sec.* 3Reg. 12,4: voces desunt in *M, D* 55 διὰ – Καὶ *M*: ἀπολογησάμενος τῷ λαῷ σκληρὰ *D* | *M* (an καχεξυμβουλίας *legendum*?) 58 Σολομώντος *M*: τοῦ *praem. D* | Τοῦ – δὲ *M*: Τοῦ δὲ Ἐφραὶμ *D* 59 καὶ – ἦν *M*: om. *D* 59–60 ἑαυτῇ *M*: ἑαυτ(οῖς) *D* 60 τὸν! – Ναβάτ *M*: τὸν κάκιστον δ. *I. D* 61–62 Κατεστήσατο – σκῆπτροις *M*: καὶ κατ. τοῖς ἑννέα ἥμισυ σκῆπτροις βασιλέα *D* 62 καὶ *M*: om. *D* 63–67 ἐκκλησιάζοντο – κατάρατος *M*: ἐκκλ. ἐν ταῖς ἑορταῖς, φοβηθεὶς ὁ *I.*, μήπως ἀναβαίνων ὁ λαὸς εἰς Ἱερουσαλὴμ προσκυνῆσαι, πάλιν εἰρηνεύσωσιν *D*

65 σίαζον, πτοηθείς ὁ πάσης ἀνοίας ἀνάμεστος οὗτος, ὁ ἐπάρατος βασι-
 λεὺς Ἱεροβοάμ, ἵνα μὴ ἀναβαίνων ὁ λαὸς εἰς τὸν ναὸν προσκυνεῖν, ἐν ᾧ
 συνέταξεν ὁ Θεός, καὶ συλλαλήσαντες πάλιν εἰρήνην ἔχωσι τὰ πρὸς
 αὐτούς, τί ἐβουλεύσατο ἑαυτῷ ὁ κατάρατος; Χρυσὰς δαμάλεις δύο
 ποιήσας ἔστησεν ἐνὶ τόπῳ λέγων τῷ λαῷ Ἰσραὴλ· «ἀκούετέ μου, υἱοὶ
 70 Ἐφραὶμ καὶ πᾶς λαὸς Ἰσραὴλ, οὗτοι εἰσὶν οἱ θεοὶ σου, οἱ ἐξήγαγόν σε
 ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐκ δουλείας Φαραώ, τούτοις προσκυνεῖτε καὶ μὴ ἀνα-
 βαίνετε εἰς Ἱερουσαλήμ». Καὶ εἰδωλολάτρησεν ὁ λαός. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέ-
 ραις ταύταις ἤγειρεν ὁ Θεὸς Ὡσηὲ τὸν προφήτην, προφητεύων καὶ φο-
 βῶν αὐτούς, μήποτε ἐπιστραφῶσιν ἐκ τῶν εἰδώλων καὶ πάλιν ἐλθόντες
 συνουλωθῶσιν τῷ λαῷ τῷ ἰδίῳ καὶ νόμῳ καὶ ναῷ, λέγων πρὸς αὐτούς
 75 Ὡσηὲ ὁ προφήτης ἐκ προστάγματος Θεοῦ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα βαρέα.

Τόδε ἀναφέρει καὶ ὁ μελοποιὸς οὗτος, τοῦτο δὴ καὶ εἰκὸς εἰπεῖν·
 φησὶ γάρ· «ὥς δάμαλις, ψυχὴ, παροιστρήσασα ἐξωμοιώθης τῷ
 Ἐφραὶμ». Ὅταν τίς πορεύεται τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἐντολῶν, λέ-
 γει· «ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον». Πότε; «Ὅταν ἐπλάτυνας, Θεέ, τὴν
 80 καρδίαν μου». Ὅταν δὲ παροιστρήσῃ, ἥτοι τὸ λεγόμενον παρα-
 στρατήσῃ ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας, εἰς ἀνοδίας φέρεται τε καὶ βάραθρα
 καὶ τόπους οὓς οὐκ ἐπισκοπεῖ ὁ αἰώνιος· ὅπερ πέπονθε τότε μὲν ὁ
 Ἐφραὶμ, νῦν δὲ ἡ ἐμὴ ψυχὴ (ὥσπερ δὲ ὁ Ἐφραὶμ καταλιπὼν τὴν ἐντο-
 λὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς νομικὰς παραδόσεις καὶ κακῶς φρονήσας εἰς
 85 ἑαυτὸν καὶ εἰδωλολατρήσας ἀπέστη ἀπὸ Θεοῦ, καὶ θρηνοῦσιν τοῦτον
 οἱ προφῆται, οὕτω καὶ γὰρ ὁ μάταιος) ἀποστατήσασα τῶν προσταγμά-
 των καὶ ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ κατίσον τῷ Ἐφραὶμ τοῖς εἰδώλοις θύσα-
 σα καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας ἀποστᾶσα ἐν ταῖς ἀθεμίτοις μου πράξε-

68–71 ἀκούετέ – Ἱερουσαλήμ] cf. 3Reg. 12,28 77–78 ὥς – Ἐφραὶμ] cf. Ho. 4,16–17
 79–80 ὁδὸν – μου] Ps. 118,32 82–89 ὅπερ – μου] cf. *Synopsisin* (trop. ρνα΄): Τούτω
 οὖν καὶ σύ, ᾧ ψυχὴ, ὡμοιώθης ἢ ὑπὸ οἴστρου δεινοῦ καὶ μανίας δαιμονιώδους
 ἀποστατήσασα τῶν προσταγμάτων καὶ ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ κατίσον τῷ Ἐφραὶμ τοῖς
 εἰδώλοις θύσασα καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας ἀποστᾶσα (haec pars C solo tradita est)

68–70 ἔστησεν – Φαραώ M : ἔστησεν λέγων τῷ λαῷ· οὗτοι εἰσὶν οἱ θεοὶ σου, Ἰσραὴλ,
 οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου D 70–71 μὴ ἀναβαίνετε M : μὴ ἀνάβητε D
 71–75 Καὶ – βαρέα R : om. D 72–73 R (lege προφητεύοντα καὶ φοβῶντα) 76 Τόδε]
 τὸ δὲ R 76–77 Τόδε – γάρ R : Λέγει οὖν ὁ ἅγιος D 78–82 Ὅταν – τόπους R : ὅταν
 οὖν τις ἐκκλίνει τῆς εὐθείας ὁδοῦ, παροιστρήσει, ἥτοι παραστρατήσει εἰς ἀνοδίας καὶ
 βάραθρα D 79 Θεέ supra lin. scr. R 80 παροιστρήσει R, D 80–81 παραστρατήσει
 R, D 82–94 οὓς – δεῖ R : om. D 85 ἐαυτῷ R | ἀπέστην R

σιν μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ γήρους μου· καὶ εἴ τις δοῦλος τοῦ Θεοῦ, θρη-
 νεῖτω καὶ ἐπ' ἐμοὶ ὥσπερ ἐπ' ἐκείνοις οἱ προφῆται. Λέγει γάρ· «ἐγένετο 90
 Ἐφραὶμ ὡς παροιστρῶσα δάμαλις», ἀγύμναστος, μὴ εἰδυῖα φέρειν τὸν
 ζυγὸν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συντρίψασα τὸν ζυγόν, καὶ τῇ ζεύγλῃ
 τῆς θείας νομοθεσίας ὡς ἀπὸ οἴστρου πληττομένη, ἐφέρετο ὅπου οὐ
 δεῖ. Ὁ οἴστρος δὲ ζῶν ἐστὶν ὑπόπτερον ὥσει μέλισσα, βομβοῦν ἐν τῷ
 πέτεσθαι. Τοῦτο τὸ ζῶν εἶ που νεμομένων δαμάλεων ἢ ταύρων ἢ βοῶν 95
 ἔν τινι τούτων ἐπικαθίσει καὶ βομβήσει παρὰ τὸ οὖς αὐτοῦ, παραντῖκα
 κατὰ κρημνῶν τὰ ζῶα φέρονται παροιστρούμενα καὶ μὴ φέροντα τὴν
 βόμβησιν. Ὁ οὖν μελωδὸς ἐνταῦθα, ψυχὴν ὑποτιθεὶς ἀσέμνως βιώσαν
 καὶ ἔξω τῶν θείων γενομένην, παραδείγματι τούτῳ ἐχρήσατο. Φησὶν
 πάλιν ὁ προφήτης Ὡση΄· «οἶμοι, ὅτι ἐγένετο ὁ Ἐφραὶμ ὡς περιστερὰ 100
 ἄνους». Δοκεῖ δέ μοι ὅτι ἡ ἐρμηνεῖα τῆς «περιστερᾶς» οὕτως ἔχει, ὅτι
 νόμος ἦν περιστερᾶς ἢ ἀκεραιότης, καθότι ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Νῶε
 τότε καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς τὸν ἀποστείλαντα· καὶ τὸ δεύτερον, τὸ
 αὐτὸ πάλιν ἔχουσα κάρφος ἐλαίας ἐν τῷ στόματι αὐτῆς (ἀπεστάλη μὲν
 καὶ ὁ κόραξ, ἀλλ' οὐκ ὑπέστρεψεν). Καὶ παρὰ τοῦ ἰδίου κυρίου θλιβο- 105
 μένη πολλάκις ἢ περιστερὰ διὰ τοὺς νεοττοὺς αὐτῆς, ὅτι λαμβάνονται,
 καὶ θλίβεται μὲν, οὐ παραιτεῖται δὲ τὴν δουλείαν ἐν οἷς οἶδεν νοσσιεῦ-
 ειν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος φησί· «γίνεσθε ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί»,
 τουτέστιν ὅσαι μὲν θλίψεις πικραὶ ἐὰν ἐπέλθωσί σοι, τὴν πίστιν φύ-
 λαξον τὴν πρὸς τὸν ποιήσαντά σε. Ἐὰν δὲ εὗρεθῇ περιστερὰ, ὅπερ 110
 ἔστιν ἀδύνατον, διὰ θλίψιν ἀποστήναι ἐκ τῆς νοσσιᾶς αὐτῆς, ὅπερ
 ἐποίησεν ὁ Ἐφραὶμ, ἄνους λέγεται, μὴ ἔχουσα νοὺν φρονεῖν τὰ πρὸς
 τὸν Θεόν.

90–91 ἐγένετο – δάμαλις] cf. Ho. 4,16 94–99 Ὁ – ἐχρήσατο] cf. *Synopsis* (trop.
 ρνα΄): Ὁ οἴστρος οὕτως λεγόμενος, ζῶν ἐστί, τῷ μήκει ἴσον τῷ καλιγαρίῳ λεγομένῳ,
 πλὴν ἐστὶν ὑπόπτερον ὡς ἡ μέλισσα, βομβοῦν ἐν τῷ πέτεσθαι. Τοῦτο τὸ ζῶν εἶ που
 νεμομένων δαμάλεων ἢ ταύρων ἢ βοῶν ἔν τινι τούτων ἐπικαθίσει καὶ βομβήσει παρὰ τὸ
 οὖς αὐτοῦ, παραντῖκα κατὰ κρημνῶν τὰ ζῶα φέρονται παροιστρούμενα καὶ μὴ φέρον-
 τα τὴν βόμβησιν. Ὁ γοὺν μελωδὸς ἐνταῦθα, ψυχὴν ὑποτιθεὶς ἀσέμνως βιωσαν καὶ ἔξω
 τῶν θείων νόμων γενομένην παραδείγματι τοιοῦτῳ ἐχρήσατο 100–101 ἐγένετο –
 ἄνους] cf. Ho. 7,11 108 γίνεσθε – περιστεραί] Matt. 10,16

90 ἐκείνους *R* 95 πετᾶσθαι *D* 95–96 Τοῦτο – καὶ *R* : καὶ νεμομένων τῶν ζῶων ἦτοι
 τῶν βοῶν *D* 96 βομβήσῃ *R* | παρὰ *R* : ἐπὶ *D* 96–98 παραντῖκα – βόμβησιν *R* : καὶ
 παραντῖκα κατὰ κρημνῶν φέρονται τὰ ζῶα παροιστρούμενα *D* 97–127 καὶ – ἐαυτήν
 om. *D* 102 ἀπεστάλην *R* 105 ἀπέστρεψεν *R*

- 115 Ἐλθωμεν δὴ πάλιν εἰς τὸ τροπάριον· «οἶμοι, ψυχὴ», λέγον, «πῶς
 διδαγμένη οὐσα βαστάζειν τὸν ἐλαφρότατον ζυγὸν τοῦ Κυρίου καὶ
 τρέχειν ἀνεμποδίστως τὰς ὁδοὺς τοῦ Θεοῦ σου τὰς εὐθείας. Καὶ βλέ-
 πων με ὁ θεῖος πατήρ παρατραπέντα με τῆς ὁδοῦ, ὡς δάμαλιν ἀπειρό-
 ζυγον δεικνύει με, παρακαλῶν δι' ἐτέρου ζῶου ἀγρίου τὸ καὶ ὀξύδορ-
 κοῦντος, συμβουλεύει μοι λέγων· «ἐπεὶ ἐξημιώθης ζημίαν ψυχικὴν ὁμοι-
 120 ωθεῖς δαμάλει τῇ μὴ ἐχούσῃ τὸν αὐχένα ἐγγυμασμένον ἔλκειν ἡπίως
 τὸν ζυγόν, ἀλλὰ συντρίψας τὴν ζεύγλιν ἐνέπεσες παγίσιν τοῦ διαβόλου,
 καὶ ἐπεὶ λογικὸς ὢν οὐκ ἔγνωσ τὴν πτῶσιν σου τυφλωθεὶς τοὺς τὲ αἰ-
 σθητοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς νοητοὺς, δεῦρο δὴ μετ' αἰσχύνῃς τάχα ὡς
 125 λογικὸς ὢν μιμήθητι τῷ δόρκωνι», ὡς ὀξύδορκον ὃν τὸ ζῶον καὶ πάν-
 νυ εὖπνουν· ὅσας μὲν παγίδας ὀξύδορκεῖ καὶ φεύγει, ὅσους δὲ βρόχους
 διὰ τῆς πνοῆς αἰσθάνεται, ὅξεϊ ποδὶ χρησαμένη, φεύγει ἀνασώζουσα
 ἑαυτὴν («δορκὰς» δὲ ἐστὶ τὸ μικρὸν γέννημα τῶν ἐλάφων, ὅτι καὶ δορ-
 κὰς λέγεται τὸ ἐλαφογέννημα· ἔστιν δ' ἡ ἔλαφος ζῶον πονηρὸν καὶ
 προσεκτικόν, τὰς κατ' αὐτῆς τιθεμένας πάγας παρὰ τῶν θηρευτῶν ῥα-
 130 δίως ἐκκλίνουσα καὶ διαδιδράσκουσα ἢ καὶ μὴ πλησιάζουσα ταύταις).
 Οὕτω καὶ σὺ ποίησον, ἄνθρωπε, ὀξυβλέπησον ὡς τὸ ζῶον· κάθαρόν
 σου τὸν νοῦν ἐκ τῶν ἀμπλακημάτων τῆς ἁμαρτίας, ἵνα τοὺς μὲν δι'
 ὀφθαλμῶν ἐγρηγορῶν ὀρᾷς (τοὺς βρόχους τοῦ διαβόλου, καθὼς ὁ μα-
 κάριος Πέτρος ἡμῖν διακελεύεται λέγων· «στήκετε, γρηγορεῖτε, ἑδραῖοι
 135 γίνεσθε τῇ πίστει»· ὁ γὰρ διάβολος περιπατῶν ζητεῖ τίνα καταπίει), τὸν
 δὲ διὰ τοῦ νοῦς αἰσθανόμενος, τῶν παγίδων καὶ θηράτρων ἐκ τοῦ κοι-
 νοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὕτως ὀξυποδήσας δυνηθῆς ἀνασώσασθαί σου τὸν βίον.
Πτερωθεῖσα δὲ πρᾶξει τὸν νοῦν· καὶ γὰρ πρακτικὸν ζῶον ἡ δάμαλις,
 γεννᾷ γὰρ βοῦν καὶ ἀροτεῖ διὰ πράξεως χώραν· σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε, τὸ

127–130 δορκὰς¹ – ταύταις] cf. *Synopsis* (τροπ. ρνα΄): Δορκὰς δ' ἐστὶ τὸ μικρὸν γέν-
 νημα τῶν ἐλάφων· ὅτι καὶ δορκὰς λέγεται τὸ ἐλαφογέννημα· ἔστι δὲ ἡ ἔλαφος ζῶον
 πονηρὸν καὶ προσεκτικόν, τὰς κατ' αὐτῆς τιθεμένας πάγας παρὰ τῶν θηρευτῶν ῥαδίως
 ἐκκλίνουσα καὶ διαδιδράσκουσα εἰ καὶ μὴ πλησιάζουσα ταύταις (haec pars *L* solo tradi-
 ta est) 134–135 στήκετε – πίστει] cf. 1Pet. 5,8–9 (etiam 1Cor. 16,13; 23,2)

114 λέγων *R* 118 με] μοι *R* 121 συντρίψασα *R* 122 λογικῶς *R* 124 ὡς – ζῶον] ὅς
 ὀξύδορκον ὢν τὸ ζῶον *R* : ἡ δὲ δορκὰς ὀξύδορκον ὃν *D* 126 ὅξεϊ ποδὶ] ὀξὺ ποδὶ *R, D*
 127 ἑαυτῇ *R* | ὅτι *R* : ὅτε *D* 131 ὀξυβλέπουσαν *D* 132–137 ἵνα – βίον om. *D*
 137 ὀξυποδίσασα *R* | δυνηθεῖς *R* 139 γὰρ *R* : om. *D* | ἀρρωτῇ *R*, ἀροτῇ *D*
 139–144 σὺ – Ἀμήν om. *D*

εὐπάροιστρον καὶ ἀπειρόζυγον τῆς δαμάλης φύγε, τὸ δὲ πρακτικὸν 140
αὐτῆς ἀναλαβοῦ, ἵνα διὰ τοῦ ἔργου τὸν νοῦν ὠφεληθεὶς φθάσῃς ἴσως
εἰς θεωρίαν, ὡς διδάσκει ὁ πατήρ· «πράξει γὰρ καὶ θεωρίᾳ τιμᾶται ὁ
λογικὸς ἄνθρωπος παρὰ τῷ Θεῷ»· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν.

Τροπάριον ρνε'

Τὰ ὕεια κρέη καὶ τοὺς λέβητας | καὶ τὴν αἰγύπτιον τροφήν, | τῆς ἐπ-
ουρανίου προέκρινας, ψυχὴ μου, | ὡς ὁ πρὶν ἀγνώμων λαὸς | ἐν τῇ
ἐρήμῳ.

Ἑρμηνεία

5

Τίς γὰρ ἀγνοεῖ ὡς ὁ Ἰσραηλίτης λαός, ὁ τῶν Ἰουδαίων δηλαδὴ δῆμος,
ὕπὸ Μωσέως δημαγωγούμενος, εἶπω δὲ καὶ χειραγωγούμενος, τῇ τοῦ
Θεοῦ προστάξει ἐξήχθη τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τοῦ πηλοῦ καὶ
τῆς πλινθείας, ἐν ᾗ προσεταλαιπώρουν ὡς δοῦλοι, καὶ ὡς ἐξαχθέντες
καὶ τὴν θάλασσαν ὡς ὑγρὰν διαπεράσαντες ξηράν· ἔνθεν γὰρ καὶ ἔνθεν 10
ἔσται τὸ ὕδωρ καὶ αὐτοὶ ἀβρόχως διήλθον τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅτε
καὶ ὁ διώκων αὐτοὺς Φαραὼ κατεποντίσθη πανστρατὶ ἐν μέσῳ τῆς θα-

Trop. ρνε' *R* (122^r–123^r), *X* (140^v–141^r), *M* (117^v–118^v), *D* (201^{r-v}); *Synopsis*
(comm. ad trop. ρνδ', ρνε', ρνς', ρνζ'): *C* [384^v–385^r], *L* [62^v–63^r]

Trop. ρνε' 2 Τὰ – λέβητας] cf. Ez. 11,3 **6–15** Τίς – κρεῶν] cf. *Synopsis* (trop. ρνδ',
ρνε', ρνς', ρνζ'): Ἡ τῶν τεσσάρων τουτωνὶ (τούτων *L*) τροπαρίων σύνθεσις ἐκ μιᾶς
ἐννοίας ὠρμηται καὶ συντέθεται (-θινται *L*). Τίς γὰρ ἀγνοεῖ ὡς ὁ Ἰσραηλίτης λαός, ὁ
τῶν Ἰουδαίων δηλαδὴ δῆμος ὑπὸ Μωσέως δημαγωγούμενος (δημ. om. *L*) εἶπω δὲ καὶ
χειραγωγούμενος, τῇ τοῦ Θεοῦ προστάξει ἐξήχθη τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τοῦ
πηλοῦ καὶ τῆς πλινθείας, ἐν ᾗ προσεταλαιπώρουν ὡς δοῦλοι, καὶ ὡς ἐξαχθέντες καὶ τὴν
θάλασσαν τὴν ὑγρὰν διαπεράσαντες ὡς ξηράν (ἐξ. εἰς τὴν θ. ὡς ὕ. διαπ. ξ. *L*)· ἔνθεν
γὰρ καὶ ἔνθεν ἔσται τὸ ὕδωρ καὶ αὐτοὶ ἀβρόχως διήλθον τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅτε
καὶ ὁ διώκων αὐτοὺς Φαραὼ κατεποντίσθη πανστρατὶ, ὕστερον δὲ ἐγόγγυζον κατὰ
Μωσέως λέγοντες ὡς: «ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρημον ταύτην τοῦ ἀποθανεῖν», διὰ τὸ
μὴ ἔχειν τὰ πρὸς τροφήν· ἐμνημόνευον γὰρ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κρεῶν

Trop. ρνε' 6–9 Τίς – πλινθείας] Θεοῦ γὰρ προστάξει οἱ Ἰσραηλίται ἐξελθόντες ἐξ Αἰ-
γύπτου διὰ τοῦ Μωσέως λυτρωθέντες τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς πλινθείας *D* **7** δὲ *X*, *M*: διή
R^{a.m.} | τῇ τοῦ *X*, *M*: τοιοῦτου *R*^{a.m.} **9** δοῦλοι *X*, *M*, *D*: δούλους *R*^{a.m.} **11** ὕδωρ *X*, *M*:
ὑδατι *R*^{a.m.} | ἀβρόχως διήλθον *X*, *M*, *D*, διήλθον ἀβρόχως *R*^{a.m.} | θάλασσαν *R*: om. *D*
12 ὁ διώκων *X*, *M*: ἐδίωκον *R*^{a.m.} **12–13** πανστρατὶ – θαλάσσης *R*: om. *D*

λάσσης, ὕστερον ἐγόγγυζον κατὰ Μωσέως λέγοντες ὥς· «ἐξήγαγες
 15 ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρημον ταύτην τοῦ ἀποθανεῖν», διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὰ πρὸς
 τροφήν· ἐμνημόνευον γὰρ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ *κρεῶν*. Ὁ γὰρ Θεός, παραγ-
 γείλας τῷ θεράποντι αὐτοῦ Μωσῇ, λέγων· «ἐπίδος ἐγγράφως τοῖς υἱοῖς
 Ἰσραὴλ, τίνα δεῖ τῶν ζώων ἐσθίειν καὶ τίνα μὴ», καὶ μετὰ πάντων μὲν
 τῶν ἀκαθάρτων τέθηκε τὸν χοῖρον. Καὶ παρέδωκε τούτοις, παραγγεί-
 20 λας ἀσφαλῶς τηρεῖν τὰ ἐντάλματα τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοι δὲ γαστρίμαργοι
 ὄντες, *τὰ ὕεια κρέη* τῆς Αἰγύπτου τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δεδομένης αὐτοῖς
 βρώσεως προτιμώντες. Τοῦτο οὖν ὁ θεῖος πατήρ, τὰ πάντα καταλιπὼν
 τῶν βρωμάτων, πρὸς τὴν αἰσχύνην ἐκείνων *τὰ ὕεια κρέη* ἀνέφερεν καὶ
τοὺς λέβητας, λέβητας λέγων ἄρτους αἰγυπτιακοὺς τροφίμους. Ὁ ἄρ-
 25 τος γὰρ παρ' Αἰγυπτίοις λεμπιτὸν καλεῖται· φεύγων γὰρ ὁ πατήρ τὴν
 βαρβαρώδη ἐκείνων γλῶτταν, *λέβητας* εἶπεν.

Τοιγαροῦν εἰκονίζεται ψυχὴ, ἣ μᾶλλον εἰπεῖν προτίθεται, λέγουσα
 πρὸς ἑαυτὴν ὥς· «ἀχάριστος γέγονας, ὦ ψυχὴ, πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ

13–14 ἐξήγαγες – ἀποθανεῖν] cf. Ex. 14,11–12; Num. 21,5 16–17 ἐπίδος – μὴ] cf. Lev. 11,1–47 19–21 ἐκείνοι – προτιμώντες] cf. *Synopsisin* (trop. ρνδ´, ρνε´, ρνς´, ρνς´): οἵπερ καὶ μάννα τούτοις οὐρανόθεν ἐπομβρηθέντος καὶ ὕδατος ἐκ πέτρας βλυσθέντος τοῦ δημαγωγοῦ τούτων Μωσέως κατηγοροῦν, τὰ *ὕεια κρέη* τῶν Αἰγυπτίων τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δεδομένης αὐτοῖς βρώσεως προτιμώντες, καὶ τὰ *φρέατα* τούτων τῆς *φλεβός τῆς πέτρας* τῆς βλυσούσης τούτοις πότιμον ὕδωρ πρὸς πόσιν καὶ ἰωμένης τὴν τούτων δίψαν (δίψαν τούτων transp. L) 26–35 Τοιγαροῦν – Μωσέως] cf. *Synopsisin* (trop. ρνδ´, ρνε´, ρνς´, ρνς´): Ταῦτα (δὴ add. L) τὰ θαύματα καὶ τοὺς γογγυσμούς τῶν Ἰουδαίων τὰ παρόντα τέσσερα τροπάρια περιέχει (περιέχουσι L)· καὶ πάλιν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τροπαρίοις εἰκονίζεται ψυχὴ ἣ μᾶλλον εἰπεῖν προτίθεται λέγουσα πρὸς αὐτὴν (ἑαυτὴν L) ὥς· «ἀχάριστος γέγονας, ὦ ψυχὴ, πρὸς τὸν εὐεργέτην σου Θεόν, τὸν διὰ σὲ σαρκωθέντα ἐκ παρθένου Μητρός καὶ παθόντα καὶ τριήμερον ἀναστάντα, παραβαίνουσα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ χαίρουσα ταῖς ἀτόποις καὶ ἀθέστοις (ἀθ. καὶ ἀτ. transp. L) πράξει καὶ (καὶ om. L) γογγύζουσα κατὰ τοῦ εὐεργέτου καὶ μὴ ἄρκουμένη τοῖς δεδομένοις (διδόμενοις C) σοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ πλειόνων ἐφιεμένη, καὶ ἐπὶ τούτοις πρὸς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας ἑαυτὴν ἐπιρρίπτουσα, καὶ γογγύζουσα κατ' ἐκείνους τοὺς Ἰουδαίους, οἵπερ καὶ μάννα τούτοις οὐρανόθεν ἐπομβρηθέντος καὶ ὕδατος ἐκ πέτρας βλυσθέντος τοῦ δημαγωγοῦ τούτων Μωσέως κατηγοροῦν», cf. supra lin. 19–21

15 τῶν – κρεῶν M : τῶν ἐν Αἰγύπτῳ γενεῶν X^{a.m.} : τῶν αἰγυπτιακῶν R^{a.m.} 16 λέγων R : om. D 17 ἐσθίειν] τρώγειν R^{a.m.} 20 παρὰ R : περὶ D | αὐτοῖς M, D : αὐτῆς X, R^{a.m.} 23–24 Ὁ – γὰρ¹ R : ὁ γὰρ ἄρτος D 24 λεμπιτὸν R (cf. λευιτόν in comm. ad trop. ρλβ´, lin. 78) 26–51 Τοιγαροῦν – Ἀμήν R : om. D

Θεὸν τὸν διὰ σὲ σαρκωθέντα ἐκ παρθένου Μητρὸς καὶ παθόντα καὶ
 τριήμερον ἀναστάντα, παραβαίνουσα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ χαίρουσα
 ταῖς ἀτόποις καὶ ἀθέστοις πράξεσι, καὶ γογγύζουσα κατὰ τοῦ εὐεργέ- 30
 του καὶ μὴ ἄρκουμένη τοῖς δεδομένοις σοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ ζῆν,
 ἀλλὰ πλειόνων ἐφιεμένη, καὶ ἐπὶ τούτοις πρὸς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας
 ἑαυτὴν ἐπιρρίπτουσα, καὶ γογγύζουσα κατ' ἐκείνους τοὺς Ἰουδαίους,
 οἵπερ καὶ μάννα τούτοις οὐρανόθεν ἐπομβρηθέντος τῇ πρὸς Θεὸν ἰκε- 35
 τεῖα τοῦ Μωυσέως». Λέγει οὖν πάλιν· «οἴμοι, ψυχὴ, πῶς προέκρινας μὴ
 ὑπακούειν Θεῷ, καὶ τῆς ἐπουρανίου τροφῆς ἐσθίω;» Καὶ τίς ἐστιν ἡ
 ἐπουράνιος αὕτη τροφή, ἐγὼ σοι λέγω. Αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ Θεός μου ὁ
 λέγων· «ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς». Βαβαὶ τῆς ἀλο-
 γίας μου, οὐαὶ τῆς ἀγνωμοσύνης μου, ἀβάλαι τῆς ἀνοήτου μου προαι- 40
 ρέσεως· πῶς λογικὸς ὢν, ἀγνωμόνως προέκρινα εἰς ἑμαυτὸν τοῦ ὑστε-
 ρηθῆναι τῆς ἐπουρανίου τροφῆς, καὶ ὡς χοῖρος κάτω βλέπων ἐσθίω τὰ
 χοιρώδη τῶν παθῶν μου, ἀκάθαρτον τροφήν. Σπλαγχνίσθητι, Κύριε,
 καὶ σῶσον με καὶ ἐπίστρεφόν με ἐκ τῆς τοιαύτης μου αἰσχρᾶς διαγω-
 γῆς· καὶ ὥσπερ ἐκείνους τότε παροξύνοντάς σε οὐκ ἐβδελύξω, ἀλλὰ τὰ
 θαυμάσιά σου ἐκεῖνα τὰ μεγάλα καὶ φοβερὰ ἐνεδείξω εἰς ἐκείνους, οὐ- 45
 τω καὶ εἰς ἐμὲ γινέσθω, φιλεύσπλαγχνε Κύριε, τὸν παροργίζοντά σε
 καθ' ἐκάστην ὥραν καὶ ἡμέραν· καὶ κἂν θέλω, ὦ Κύριε, κἂν μὴ θέλω,
 σῶσον με διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, διότι ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος πταίω καὶ
 παροργίζω σε· σὺ δὲ ὡς Θεὸς ἄνες, ἄφες, συγχώρησον τὰ ἔμοι πλημμε-
 ληθέντα, καὶ ἀξιωσόν με τυχεῖν τῆς βασιλείας σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ δοτὴρ 50
 τῶν ἀγαθῶν καὶ σοῦ ἐστιν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τροπάριον ροα'

Τὴν Ἰαήλ ἀνδρείαν ἔγνωσ, ψυχὴ μου, | τὴν τὸν Σισάρα πρὶν σκολοπίσα-
 σαν | καὶ σωτηρίαν ἐργασαμένην· | τὸν πάσσαλον ἀκούεις, | δι' οὗ σοι ὁ
 σταυρὸς εἰκονίζεται.

Trop. ροα' R (144^v–149^v), D (215ⁱ–219^r); *Synopsis* (comm. ad trop. ρο', ροα': C [388^r–388^v], L [64^r])

38 ἐγὼ – καταβάς] Jo. 6,41

31 ἄρκούμενος R, X, M **36** R (lege ἐσθίουσα) **39** ἀνοήτης R, X, M **40** εἰς ἑμαυτῷ R, X, M **44** παροξύνοντος R, X, M

5

Ἑρμηνεία

- Τόδε τὸ τροπάριον ἐκ τῆς τοῦ πρὸ τούτου τροπαρίου ἐννοίας ἐστίν. Ὁ γὰρ οὗτος ἀλλόφυλος Σισάρα δυνάστης ἦν καὶ εἰς ἑξακόσια ἄρματα σιδηρὰ δυνάμενος· καὶ ἦν πολεμῶν καὶ θλίβων λίαν τὸν Ἰσραὴλ, καταφρονῶν δῆθεν τῆς γυναικὸς καὶ προφήτιδος Δεβόρρας, ἥτις ἦν τότε, ὡς
- 10 ἄνωθεν εἰρήκαμεν, δημαγωγούσα καὶ κρίνουσα τὸν Ἰσραὴλ. Καὶ μετεκαλέσατο ἐκείνη τὸν Βαράκ, καὶ ὀλίγην δύναμιν ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ἐγχειρίσασα ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Σισάρα. Συναπῆει οὖν καὶ Δεβόρρα μετὰ Βαράκ καὶ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν, καὶ κατεδίωξε τὸν Σισάρα, καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἠφάνισεν ἐν στόματι μαχαίρας ρομφαίας.
- 15 Καὶ φεύγει καὶ αὐτὸς ὁ Σισάρα ἔνθεν κἀκεῖθεν, δοκῶν ἑαυτὸν παραφυλάξαι κατήντησεν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς μακαρίας γυναικὸς Ἰαήλ. Καὶ τοῦτον ἰδοῦσα καὶ ἐπιγνοῦσα καλῶς ὅτι εἶναι τὸν Σισάρα, προσεκαλέσατο αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ αὐτῆς. Κἀκεῖνος εἰσελθὼν ἔφη πρὸς αὐτήν· «κρύψον με σκεπάσας ἐκ τῶν σῶν ἐπιβλημάτων· καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἀνὴρ τίς

Trop. ροα' 6–11 Τόδε – Βαράκ] cf. *Synopsisin* (trop. ρο', ροα'): Καὶ ἡ τῶν τοιούτων τροπαρίων ἐξηγήσις καὶ ἱστορία ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ τῶν Κριτῶν γέγραπται. Ὁ γὰρ Ἰεφθάε Κριτῆς εὕρηται τοῦ Ἰσραὴλ, ἔξ ἑτῆ κρίνων αὐτόν· ἀλλὰ καὶ Δεβώρα, καὶ αὐτὴ ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ· ἥτις ἰδοῦσα τὸν βασιλέα Χαναάν Ἰαβὴν ἐν χειρὶ Σισάρα (ὃς ἦν ἄρχων τῆς δυνάμεως Ἰαβὴν) θλίβοντα τὸν Ἰσραὴλ κατὰ κράτος, μετεκαλέσατο τὸν Βαράκ καὶ προεφήτευσε καὶ εἶπεν αὐτῷ· «οἱ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἐκτρίψαι τὸν Σισάρα, ἄρχοντα τῆς δυνάμεως Ἰαβὴν, καὶ παραδοῦναι σοι τά τε ἄρματα αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· πλὴν γίνωσκε ὡς οὐκ ἔσται τὸ προτέρημα τῆς νίκης σόν, ἀλλὰ χειρὶ γυναικὸς ποιήσεις (ποιήσω *L*) τοῦτο» **12–16** Συναπῆει – Ἰαήλ] cf.

Synopsisin (trop. ρο', ροα'): Συναπῆει οὖν καὶ Δεβώρα μετὰ (τὸν add. *L*) Βαράκ καὶ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν, καὶ κατεδίωξε τὸν Σισάρα, καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἠφάνισεν ἐν στόματι ρομφαίας. Καὶ φεύγων καὶ αὐτὸς ὁ Σισάρα κατήντησεν εἰς τὴν σκηνὴν Ἰαήλ, γυναικὸς Χάμερ τοῦ Κινναίου, ἥτις καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν φεύγοντα τοὺς πολεμίους

6 Τόδε] τοῦτο *D* | πρὸ τούτου] προτέρου *D* | ἐστίν] ἦν *D* **6–7** Ὁ – ἦν] Ὁ γὰρ Σισάρα ἀλλόφυλος ἦν *D* **7** Σισάρας *R* | εἰς om. *D* **8** καὶ¹ om. *D* | λίαν om. *D* **9–10** τῆς – Ἰσραὴλ] τὴν Δεβόρραν ὡς γυναικὸς, ὡς ἦν κρίνουσα καὶ δημαγωγούσα τότε τὸν Ἰ. *D* **10** Καὶ om. *D* **11–12** ἐγχειρήσασα *R*, *D* **13** Βαράκ] τοῦ praem. *D* | δέκα χιλιάδες] δέκα χιλιάδας *R*, ¹ *D* | Σισάραν *R* (cf. τὸν Σισάρα infra, lin. 17, et in sequ. loc.) **15–16** Καὶ – παραφυλάξαι] Φεύγων δὲ ὁ Σισάρα *D* **15** Σισάρας *R* **16** γυναικὸς om. *D* **16–17** Καὶ – Σισάρα] ἐπιγνοῦσα δὲ αὕτη ὅτι ὁ Σισάρα ἦν *D* **18** αὐτὸν om. *D* εἰσελθὼν om. *D* **19** *R* (lege σκεπάσασα) **19–20** τίς – ἀνὴρ om. *D*

καὶ ἐρεῖ· «ἔστιν ὧδε ἀνὴρ;», ἐρεῖς πρὸς αὐτόν· «οὐκ ἔστιν». Ὑπέσχετο 20
οὖν ἡ γυνὴ οὕτως ποιῆσαι· ἐπεὶ δὲ ἐζήτησεν ὡς κεκοπιακῶς ὕδωρ πιεῖν,
δέδωκεν αὐτῷ Ἰαήλ γάλα μετὰ τῆς ἀσκοπυτίνης· καὶ ἔπιε καὶ ἐμεθύ-
σθη, εἶτα καρωθεὶς τῷ ὕπνῳ ἅμα μὲν τῷ φόβῳ, ἅμα δὲ καὶ τῷ «ἐκ» τῆς
τοῦ γάλακτος πόσεως (μεθυσθῆναι) ἴσα καὶ θανῶν ἔκειτο. Ἡ δὲ γυνὴ
Ἰαήλ πάσσαλον λαβοῦσα ἓνα ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτῆς, ὀξύνασά τε εἰς αἰχ- 25
μήν, τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς χειρὶ κρατοῦσα αὐτό, τῇ δεξιᾷ τὴν λαβοῦσα τὴν
σφύραν διήλασε τὸν πάσσαλον ἐν τῷ κροτάφῳ αὐτοῦ, μέχρις οὗ ἐπήγη
ἐν τῇ γῇ ἕως σπιθαμῆς. Ἀναπηδήσας οὖν ἐκεῖνος ἐκαθέσθη ὄρθιος ὡς
ἡμιώριον, ἔχων τὸν πάσσαλον ἐσκολοπωμένον ἐν τῷ αὐτοῦ κροτάφῳ,
τὸ ἥμισυ τοῦ πασσάλου ἐν τῷ λαιῷ ὠτίῳ καὶ τὸ ἥμισυ ἐν τῷ δεξιῷ. Καὶ 30
ἦν θαυμαστήν εἰκόνα ἰδεῖν, τοῦ τιμίου σταυροῦ τὴν προτύπωσιν, καθὼς
κελαδεῖ καὶ ὁ μελοποιὸς λέγων· «δι' οὗ σοι ὁ σταυρὸς εἰκονίζεται». Ὡς
οὖν ὀπισθεν διώκων ὁ Βαράκ βουλόμενος συλλαβεῖν ζῶντα τὸν Σισάρα,
ἰδοῦσα δὲ τοῦτον Ἰαήλ μακρόθεν ἔφη τε πρὸς αὐτὸν περιχαρὴς οὔσα·
«δεῦρο δὴ καὶ δεῖξω σοι τὸν ἄνδρα ὃν σὺ διψᾷς λαβεῖν»· καὶ εἰσελθὼν 35
ὁ Βαράκ ὑπέδειξεν αὐτῷ αὕτη τὸν Σισάρα νεκρόν. Ἔφη τὲ ἡ Ἰαήλ
πρὸς τὸν Βαράκ· «σὺ μὲν ἐν δυνάμει καὶ ἰσχύϊ ἐδίωκες τὸν κοινὸν ἡμῶν
ἐχθρόν τὸν αἰχμαλωτίζοντα καὶ καταπολεμώντα ἡμᾶς· ἐγὼ δὲ ἐν τῇ δυ-

21–24 ἐπεὶ – ἔκειτο] cf. *Synopsisin* (trop. ρο', ροα'): Ἐπεὶ δὲ ἐζήτησεν ὡς κεκοπιακῶς
ὕδωρ πιεῖν, δέδωκεν αὐτῷ ἡ Ἰαήλ γάλα καὶ ἔπιεν καὶ ἐμεθύσθη. Μετὰ γοῦν τὸ ὑπὸ τοῦ
ποθέντος γάλακτος μεθυσθῆναι λαβοῦσα (γοῦν τοῦ μεθ. ὑπὸ τοῦ ποθητοῦ γάλ.ακτος
λαβ. L) πάσσαλον καὶ σφύραν ἡ Ἰαήλ, αὐτοῦ κοιμωμένου διήλασεν τὸν πάσσαλον ἐν
τῷ κροτάφῳ αὐτοῦ, μέχρις οὗ ἐπήγη ἐν τῇ γῇ καὶ ἐξέψυξε Σισάρα καὶ ἀπέθανεν
32–36 Ὡς – νεκρόν] cf. *Synopsisin* (trop. ρο', ροα'): Ὡς οὖν ὀπισθεν διώκων ὁ Βαράκ
τὸν Σισάρα, ἦλθεν εἰς Ἰαήλ καὶ ἡρώτα· ὑπέδειξεν αὐτῷ αὕτη τὸν Σισάρα (ὑπ. αὕτη τὸν
Σ. αὐτῷ C) νεκρόν

20 ἔστιν²] ὧδε add. D **21** ὡς κεκοπιακῶς om. D | πιεῖν] τοῦ praem. D **22** δέδωκεν –
ἀσκοπυτίνης] γάλα δέδωκεν D | μετὰ – ἀσκοπυτίνης correxi sec. Ju. 10,5 : om. et
postea supra lin. μετὰ τ(ήν) ἀσκοπίτιν add. R **23–24** ἅμα¹ – ἔκειτο om. D **23** τῷ³] τό
R | ἐκ addidi (cf. comm. ad trop. η', lin. 29–30) : deest in R **24** μεθυσθῆναι addidi sec.
Synopsisin : deest in R **24–25** Ἡ – αὐτῆς] λαβοῦσα Ἰαήλ πάσσαλον ἐκ τῆς σκηνῆς D
26 αὐτό] αὐτῷ R **27** ἐν om. D | ἐπήγη R, D, (etiam in *Synopsis*; lege ἐπάγη)
29 ἐσκολοπωμένῳ R | ἐν – κροτάφῳ] ἐν τῷ κροτάφῳ αὐτοῦ D **30** ὠτίῳ] τῷ praem. D
31 ἦν – ἰδεῖν] ἦν ἰδεῖν θαυμαστὸν εἰκόνα D | τὴν προτύπωσιν om. D **31–32** καθὼς –
λέγων] καθὼς λέγει D **32–34** Ὡς – οὔσα] διώκων δὲ ὀπίσω αὐτοῦ ὁ Βαράκ· ἰδοῦσα
τοῦτον Ἰ. εἶπε μετὰ περιχαρίας D **35** δὴ om. D | τὸν – λαβεῖν] ὃν σὺ ζητῆς D
35–40 καί² – θεωρεῖς om. D

- νάμει τοῦ πατρώου Θεοῦ ἡμῶν ἐνδυναμωθείσα καὶ τὴν γυναικεῖαν φύ-
 40 σιν ἀποθεμένη, ἐπάταξα τὸν ἀνδρεῖον τοῦτον, ὃν σὺ θεωρεῖς· καὶ οὐκ
 ἔστιν σοὶ ἡ νίκη ἀλλ' ἐμοί, καθὼς καὶ προέφη σοὶ ἡ μήτηρ ἡμῶν Δε-
 βόρρα». Διὰ γοῦν τὸ εἰπεῖν τὴν Δεβόρραν τῷ Βαρὰκ ὅτι· «σοὶ ἐνετείλα-
 το Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἐκτρίψαι τὸν Σισάρα», κέκληται προφήτης
 αὕτη.
- 45 Ὅρᾱς, ἀγαπητέ, ὅταν εὐδοῇ ὁ Θεός, πῶς καὶ γυναῖκες ἰσχύουσι
 κατὰ τῶν ἀντιπάλων; Τοιγαροῦν ὠφελῆθεις διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ εὐ-
 τολμίας τῆς γυναικὸς Ἰαήλ καὶ ὀξυνθεὶς πῶς διὰ τῆς ἀκόνης τῆς γνώ-
 σεως, δεῦρο δὴ ὑποδείξω σοι, ἐὰν εὐπειθὴς ᾖ τοῖς λεγομένοις καὶ μὴ
 50 καταφρονῇς διὰ τῆς ἀπλότητος τοῦ λόγου· κἀγὼ δείκνυμι σοὶ ἐτέραν
 γυναικὰ Ἰσραηλίτιδα μεῖζον προτέρημα τῆς Ἰαήλ ποιησαμένης, τὴν μα-
 καρίαν λέγω ἐν γυναιξίν Ἰουδήθ, ἣτις ἐαυτὴν θεμένη ὑπὲρ τοῦ λαοῦ
 αὐτῆς καὶ τῆς πόλεως ἧς γεγέννηται καὶ ἐντέθραπται καὶ ᾧκει, παρ-
 ἔδωκεν ἐαυτὴν εἰπεῖν εἰς θάνατον. Ἀλλ' ὁ παντοδύναμος Θεὸς καὶ
 55 παντοκράτωρ, ὁρῶν τῆς γυναικὸς τὴν πίστιν πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς
 τοῦ οἰκείου ἔθνους ἐαυτὴν προθεμένην, ἐκείνην μὲν ἐρρύσατο ἐκ φθο-
 ρᾶς καὶ θανάτου, τὸν ἔχθρὸν δὲ τὸν πολεμοῦντα τὴν ἐαυτῆς πόλιν δέ-
 δωκεν εἰς χεῖρας αὐτῆς. Καὶ ἐὰν ἐρωτᾷς, ὁ τυχών, πῶς τοῦτο ἐγένετο,
 ἄκουσον· ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ
 στρατιὰν ἀπέστειλεν βαρεῖαν ὅτι καὶ πλείστην κατὰ τῶν χωρῶν τοῦ
 60 Ἰσραὴλ, προχειρίσας οὖν τῇ αὐτῇ στρατιᾷ κεφαλὴν ἄνδρα ἀνδρείαν
 περιεζωσμένον, δραστήριόν τε καὶ ἄμαχον (ὃς ἦν ἀρχιστράτηγος) ὄντα
 τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα μετ' αὐτόν (ὄνομα δὲ τῷ ἀνδρὶ
 Ὀλοφέρνης), παραγγείλας αὐτῷ τὰς πόλεις πάσας τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ-

42–44 Διὰ – αὕτη] cf. *Synopsis* (trop. ρο', ροα'): Διὰ γοῦν τὸ εἰπεῖν τὴν Δεβόρραν τῷ Βαρὰκ (τὸν B. L) ὅτι· «σοὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἐκτρίψαι τὸν Σισάρα», κέκληται προφήτης αὕτη

41 σοὶ] σὺ R | καὶ – σοὶ] προέφησεν D 42–49 Διὰ – λόγου om. D 49 καταφρονεῖς R
 51 ἐν γυναιξίν om. D 52 καὶ! – ᾧκει om. D 53 εἰπεῖν om. D 53–58 Ἀλλ – ἐξῆς]
 ἀλλ' αὐτὴν μὲν ὁ Θεὸς ἐρρύσατο ἐκ θανάτου· τὸν δὲ ἔχθρὸν αὐτῆς τῆς πόλεως δέδω-
 κεν ὁ Θεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς· ἔστι δὲ ἡ ἱστορία οὕτως D 55 προθεμένη R
 58–63 Ὁ – Ὀλοφέρνης] δέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ στρατεῖαν βαρεῖαν
 κατὰ τῶν χώρων τοῦ Ἰσραὴλ· προχειρίσας οὖν τὸν στρατὸν κεφαλὴν ἄνδρα δραστή-
 ριον, ὃς ἦν δεύτερος αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ὀλοφέρνης D 59 στρατεῖαν R | χώρων R, D
 60 στρατεῖα R

τρίψαι ἐκ βάθρων. Παραγενόμενος οὖν ἐκεῖνος μετὰ τῆς πλείστης ἐκεί-
 νης καὶ βαρείας στρατιᾶς, προσέβαλε τῇ ἰσραηλῖτιδι χώρα· καὶ πολλὰς 65
 τούτων πόλεις καὶ ἄστυ κατασπάσας, ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς πόλεως
 Βαιτουλίας, ἐν ᾗ ἦν ἐκ πατρώου κλήρου ἐναπομείναισα ἡ ἀοιδίμος Ἰου-
 δῆθ. Αὕτη οὖν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἦν χηρεύσασα ἐκ τοῦ ἰδίου
 ἀνδρὸς καὶ σωφρονουσα ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτῇ τὰ μελεμβαφῆ ἱμάτια τῆς
 χηρεύσεως αὐτῆς· καὶ ἐνήστευσε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ 70
 ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς μηδένα δεχομένη εἰς παραμυθίαν περὶ τῆς
 θλίψεως αὐτῆς. Ὁ δὲ Ὀλοφέρνης μετὰ τῆς βαρείας δυνάμεως ἐκείνης
 ἥς ἐστρατάρχει περιεκύκλου τὴν πόλιν· καὶ μηχανὰς ὅτι πλείστας ἐπι-
 νοῶν καὶ ἐλεπόλεις, ἐδόκει χειροῦσθαι τὴν πόλιν. Ὁ δὲ λαὸς ὁ ἔνδον τῷ
 ἄστει τὸ καταδύναμιν οὐκ ἡμέλει τοῦ ἀντιμάχεσθαι. Ἐπεὶ οὖν πολυημέ- 75
 ριος γένοιτο ἡ παρακάθησις τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τὴν πόλιν, δίψει τὲ καὶ
 πείνη οἱ ἔνδον τυραννούμενοι, ἐξέλιπε πάντων τῶν κατοικούντων ἐν τῇ
 πόλει πάντα τὰ ἀγγεῖα τῶν ὑδάτων, καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο καὶ οὐκ
 εἶχον πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ καὶ ἠθύμηνσαν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ
 γυναῖκες καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ἀπὸ τῆς δίψης καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς 80
 πλατείαις τῆς πόλεως, ἐν ταῖς διόδοις τῶν πυλῶν· καὶ οὐκ ἦν κραταίω-
 σις ἔτι ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ λαὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
 καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως καὶ ἐποιοῦν βουλήν, ὥστε παραδοῦναι τὴν
 πόλιν αὐτῶν τῷ ἐχθρῷ Ὀλοφέρνῃ· πτοούμενοί τε πάλιν διὰ τὸ ἀκοῦσαι
 παρά τινων τὰς πρὶν πόλεις ἃς ἔλαβεν μὴ φεισάμενου αὐτοῦ ἕως νη- 85
 πίου, ἐδειλίου. Καὶ ἦν οὐκ ὀλίγος τάραχος ἐν τῇ πόλει ἐν τῷ πιέζειν
 αὐτοὺς τῇ δίψει. Ἡ δὲ μακαρία Ἰουδῆθ ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς καὶ
 ἤκουσεν ἐκ τῶν οἰκείων τὰς βουλὰς τῶν πρεσβυτέρων καὶ ὅτι συνέθεν-
 το δοῦναι τὴν πόλιν τῷ ἐχθρῷ Ὀλοφέρνῃ. Ἀποστείλασα οὖν τὴν ἄβραν

64 ἐκ βάθρων om. D 64–65 Παραγενόμενος – χώρα] παραγενομένου δὲ ἐκείνου
 προσέλαβε τῇ ἰσραηλῖτιδι χώρα D 66 καὶ ἄστυ] καὶ ἄστει R : om. D | καὶ¹ om. D
 67 Βαιτουλαίας D (cf. Ju. 4,6: Βαιτυλούα, v.l. Βαιτουλία) | ᾗ] ἥς R | ἐκ – ἀοιδίμος om.
 D 68–70 Αὕτη – καὶ¹] αὕτη ἦν χήρα καὶ μελεμβαφοῦσα D 70 καὶ¹ om. D
 70–72 καὶ² – αὐτῆς om. D 72–73 Ὁ – ἐστρατάρχει] ὁ δὲ Ὀλοφέρνης μετὰ τοῦ
 στρατοῦ αὐτοῦ D 73 ὅτι om. D 74 καὶ – πόλιν] ἐπεχειρεῖ ἐλεῖν τὴν πόλιν D
 74–87 Ὁ – δίψει] ὁ δὲ λαὸς ἔνδον ὢν τῷ δίψει πιεσθεὶς ἐξέλιπον· καὶ συναχθέντες ἡ
 γερούσια ἐποίησαν βουλήν, ὥστε παραδοῦναι τὴν πόλιν αὐτῶν εἰς χεῖρας Ὀλοφέρνου
 D 75 ἄστει R 76 γένοιτο R (an ἐγένετο corrigendum?) 88 ἐκ – καὶ om. D 89 τῷ –
 Ὀλοφέρνῃ] ἐν χειρὶ Ὀλοφέρνῃ D | οὖν supra lin. scr. R : δέ D

- 90 αὐτῆς, ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «ἵνα τί ἀκούω ἐγὼ τὰ ῥήματα ἃ ὑμεῖς βουλευέσθε δοῦναι τῷ λαῷ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, εἰς ἀσεβῆ ἄνδρα καὶ ἀπερίτμητον καὶ ἐχθρὸν ἡμῶν; Μὴ ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ δύναται βοηθῆσαι ἡμῖν, ὁ ἐξαγαγὼν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ τῆς σιδηρᾶς καμίνου τῆς Αἰγύπτου, ὁ διατεμὼν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις καὶ τούτους διαγαγὼν, ὁ τόσα καὶ τοιαῦτα ἀνεξιχνίαστα τρόπαια ποιήσας ἔμπροσθεν τῶν πατέρων ἡμῶν; Πῶς οὕτω διαλογίζεσθε, ὡς ἄθεοι ὄντες καὶ ἀνεπισκόπουτοι;» Εἶπον δὲ πρὸς αὐτὴν οἱ πρεσβύτεροι· «πάντα ὅσα εἶπας ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου, ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου· ἀλλ' ὁ λαὸς δεδίδωκε σφόδρα καὶ ἠνάγκασαν ἡμᾶς ποιῆσαι, καθὼς ἐλάλησαμεν αὐτοῖς· καὶ ἡμεῖς μὲν οἰκτείροντες τὸν λαὸν ἐβουλευσάμεθα ταῦτα, σὺ δὲ γυνὴ εὐσεβῆς εἶ καὶ δούλη τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου· καὶ ὅτι ἐν σοὶ λελάληκε σήμερον διὰ τοῦ στόματός σου Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς ἡμᾶς, καὶ εἴ τι ἂν κελεύῃς, οὕτως καὶ ποιήσομεν». Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἰουδῆθ· «ἀκούσατέ μου καὶ ποιήσω πρᾶγμα, ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν· καὶ ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄβρας μου ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις, μεθ' ἃς εἶπατε παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, καὶ εἰ ἐπισκέψεται Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ χειρὶ μου καὶ δώσει τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ δι' ἐμοῦ, ἔστω· εἰ δὲ μή γε, τότε ὑμεῖς βουλευέσθε· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶξιν μου, ὃ μέλλω ποιῆσαι· οὐδὲ γὰρ ἀναγγελῶ ὑμῖν, ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ». Εἶπον δὲ πρὸς αὐτὴν οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἄρχοντες· «πορεύου

91–98 ἵνα – ἀνεπισκόπουτοι] cf. Ju. 8,11–27 98–107 πάντα – ποιήσομεν] cf. Ju. 8,28–31 107–115 ἀκούσατέ – ποιῶ] cf. Ju. 8,32–34 115–117 πορεύου – ἡμῶν] cf. Ju. 8,35

90–91 αὐτῆς² – αὐτούς] εἰποῦσα D 92 τοῦ – ἡμῶν om. D | εἰς – ἄνδρα] εἰς ἄνδρα ἀσεβῆ D 93 καὶ² – ἡμῶν¹ om. D 95–98 ὁ – ἀνεπισκόπουτοι om. D 98 Εἶπον – πρεσβύτεροι] ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ αὐτοὶ λέγοντες D 98–107 πάντα – ποιήσομεν] πάντα ὅσα ἡμῖν εἰρηκας ἐν ἀληθείᾳ εἶναι, ἀλλ' ὁ λαὸς δεδίδωκε σφόδρα καὶ ἠνάγκασαν ἡμᾶς τοῦ ποιῆσαι τοῦτο D 104 ἐβουλευσάμεθα R 106–107 εἰ – ποιήσομεν] ἥτις ἂν κελεύεις οὕτως καὶ ποιήσωμεν R 107 ἀκούσετε D 108 τοῦ γένους om. D 108–109 καὶ – καὶ om. D 111 τοῖς – ἡμῶν om. D 112–115 εἰ – ποιῶ] (ἡ δὲ μήγε) R : εἰ δὲ μή ὡς βούλεσθαι ποιήσατε D 115–118 Εἶπον – αὐτῶν om. D

εἰς εἰρήνην, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς ἐκδίκησιν τῶν ἐχ-
 θρῶν ἡμῶν». Καὶ ἀποστρέψαντες ἐκ τῆς σκηπῆς, ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰς
 διατάξεις αὐτῶν. Ἰουδῆθ δὲ ἔθετο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ
 ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐνώπιον Κυρίου καὶ προσηύξατο καὶ ἐβόησε φω-
 νῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· «Κύριε ὁ Θεός μου καὶ Θεὸς τῶν πατέρων μου, 120
 ἐπίβλεπον ἐπ' ἐμὲ τὴν δούλην σου καὶ εἰσάκουσον τῆς χήρας· σὺ γὰρ
 ἐποίησας τὰ πρότερα ἐκεῖνα θαυμάσια ἐνώπιον τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ
 ἐλυτρώσω αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Φαραὼ καὶ ἐκ γῆς Αἰγύπτου καὶ πάντων
 τῶν ἀλλοφύλων ὧν ἐπανεστήσαν ἐπ' αὐτούς· καὶ νῦν δεῖξον καὶ ἐφ'
 ἡμᾶς τὰ θαυμάσιά σου, ἐν ᾧ τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς σου ἔχομεν καὶ 125
 ἐγκυαχόμεθα ἐπ' αὐτοῖς· ἰδοὺ γὰρ Ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει
 αὐτῶν, ὑψώθησαν ἐφ' ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρίασαν ἐν βραχίονι πε-
 ζῶν, ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι καὶ ἐν δόρατι καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνη, καὶ οὐκ
 ἔγνωσαν ὅτι σὺ εἶ Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὁ Θεὸς ὀνομά-
 σοι. Σύρραξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου καὶ πάταξον τὸ κράτος 130
 αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου· βλέπον εἰς τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν· ἀπόστειλον
 τὴν ὀργὴν σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν· δὸς ἐν χειρὶ μου τῆς χήρας ὃ διενο-
 ήθην κράτος, καὶ θραύσον αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἐν χειρὶ θηλείας· οὐ γὰρ
 ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δύναμις ἐν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ τῶν ταπει-
 νῶν εἶ ὁ Θεός, τῶν ἐλαττόνων εἶ βοηθός, ἀντιλήπτωρ ἀσθενούντων, 135
 ἀπεγνωσμένων σκεπαστής, ἀπελπισμένων Σωτήρ. Ναὶ ὁ Θεὸς τοῦ πα-
 τρός μου καὶ ὁ Θεὸς κληρονομίας Ἰσραὴλ, δέσποτα τοῦ οὐρανοῦ καὶ
 τῆς γῆς, Κτίστα τῶν ὑδάτων, βασιλεὺ πάσης τῆς κτίσεώς σου, εἰσάκου-
 σον τῆς δεήσεώς μου καὶ δὸς λόγον μου καὶ ἀπάτην εἰς τραῦμα καὶ μώ-
 λωπα αὐτῶν, οἱ κατὰ τῆς διαθήκης σου καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου 140
 ἐβουλεύσαντο σκληρά· καὶ ποιήσον ἐπὶ πᾶν τὸ ἔθνος σου εἰς ἐπίγνωσιν
 πάσης φυλῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς πάσης δυνάμεως καὶ κράτους καὶ οὐκ
 ἔστιν ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ γένους Ἰσραὴλ, εἰ μὴ σὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν». Καὶ ἐγένετο, ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ, καὶ συνετέ-
 λεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα Ἰουδῆθ, ἀνέστη καὶ περιεῖλε τὸν σάκκον 145

120–140 Κύριε – αὐτῶν] cf. Ju. 9,2–13

119–120 καί² – μεγάλῃ om. *D* 120 Κύριε – μου²] Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν *D*
 121 καὶ – χήρας om. *D* 121–122 σὺ – ἡμῶν] ὁ ποιήσας θαυμάσια μετὰ τῶν πατέρων
 ἡμῶν *D* 122–124 καὶ – αὐτούς om. *D* 125 ἐν ᾧ *R* (lege ἐν οἷς) 125–140 ἐν – αὐτῶν
 om. *D* 140–145 οἱ – Ἰουδῆθ] καὶ συντελούσας πάντα τὰ ῥήματα Ἰουδῆθ *D*

- ὃν ἐνεδεδύκει, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς, λουσα-
 μένη τὲ καὶ ἀλείψασα καὶ ἐνδυσασμένη τὰ ἱμάτια τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς,
 ἐν οἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Καὶ περι-
 150 ἐέθετο τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλια καὶ τοὺς δακτυλίους καὶ τὰ ἐνώπια
 καὶ πάντα τὸν κόσμον αὐτῆς· καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα εἰς ἀπάτησιν
 ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν (ἦν γὰρ καὶ ὠραία τῇ ὄψει)
 λαβοῦσα τὲ μεθ' ἑαυτῆς μίαν ἐκ τῶν δουλίδων αὐτῆς, ἄσκον τὲ ἐμπλή-
 σασα μάλα χρηστοῦ οἴνου (κολλύριά τε σκευάσασα) καρύων τε καὶ
 φοινίκων καὶ σταφίδων καὶ ἄρτων καθαρῶν καὶ τυροῦ. Καὶ περιεδίπλω-
 155 σε πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς, ἐπέθηκε τῇ ἄβρα αὐτῆς καὶ ἐξῆλθον ἀμφό-
 τεραι ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως καὶ εὗρον ἐφεστῶτας ἐκεῖ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους τῆς πόλεως. Ὡς δὲ εἶδον αὐτήν (καὶ ἦν ἁλλοιωμένον τὸ πρόσ-
 ωπον αὐτῆς) καὶ τὴν στολὴν αὐτῆς μεταβεβηκυῖαν, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ
 τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα καὶ εἶπον αὐτῇ· «Ὁ Κύριος τῶν
 160 πατέρων ἡμῶν δῶκε σοι εἰς χάριν, καὶ τελειῶσαι τὰ ἐπιτηδεύματά σου
 εἰς γαυρίαμα υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ὕψωμα Ἱερουσαλήμ». Καὶ αὕτη προσ-
 εκύνησε τῷ Θεῷ καὶ εἶπε πρὸς αὐτοῦς· «ἐπιτάξατε ἀνοίξαι μοι τὴν πύ-
 λην τῆς πόλεως καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν λόγων μου περὶ ᾧν
 ἐλάλήσατε μετ' ἐμοῦ». Καὶ ἐποίησαν οὕτως. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰουδῆθ, αὕτη
 165 καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ' αὐτῆς, τῆς πόλεως· ἀπεσκόπευον δὲ αὐτήν οἱ
 ἄνδρες τῆς πόλεως, ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος καὶ διήλθε τὸν αὐλῶνα, καὶ
 οὐκ ἔτι ἐθεώρουν αὐτήν. Καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακῇ τῶν Ἀσσυ-
 ρίων, καὶ συνέλαβον αὐτήν καὶ ἐπηρώτησαν αὐτήν· «τίνων εἰ καὶ πόθεν
 ἔρχῃ καὶ ποῦ πορεύῃ;» Καὶ εἶπεν Ἰουδῆθ· «θυγάτηρ εἰμὶ τῶν Ἑβραίων
 170 καὶ ἀποδιδράσκω ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσιν ὑμῖν δίδοσθαι
 εἰς κατάβρωμα· καὶ ἐγὼ ἔρχομαι εἰς πρόσωπον Ὁλοφέρνου, ἀρχιστρα-

157–167 Ὡς – αὐτήν] cf. Ju. 10,7–10 167–174 Καὶ – ὀρεινῆς] cf. Ju. 10,12–13

146 ὃν – αὐτῆς] ὃν ἐνεδύετο καὶ ἐξεδύσατο τὰ τῆς χηρεύσεως αὐτῆς ἱμάτια *D*
 147 ἀλείψασα] ἑαυτήν add. *D* | τῆς εὐφροσύνης] τὰ τῆς νυμφεύσεως *D* 148 ἐν¹ –
 αὐτῆς om. *D* | οἷς] ἥς *R* 149 κλιδῶνας *R, D* 150 ἀπάντησιν *D* 151 ὅσοι – αὐτήν om.
D | ἂν] ἔἴαν *R* 152 τὲ om. *D* | ἑαυτῇ *R* | ἐκ om. *D* 153–154 χρηστοῦ – σταφίδων]
 χρηστὸν οἶνον ... κάρυά τε καὶ φοίνικας καὶ σταφίδας *R* 154 ἄρτων καθαρῶν] ἄρτον
 καθαρὸν *D* 154–155 περιεδίπλωσε] περιεδίπλων αὐτά *D* 156 εὗρον ἐφεστῶτας]
 εὗρον ἐστῶτας *D* 157–164 Ὡς – οὕτως *R* (sec. Ju. 10,7) : καὶ ἰδόντες αὐτήν ἐθαύμα-
 σαν τὸ κάλλος αὐτῆς *D* 164–167 Καί² – προφυλακῇ] ἐξελθοῦσα δὲ τὰς πύλας τῆς
 πόλεως μετὰ τῆς ἄβρας καὶ συνήντησεν αὐτῇ πρὸ τῇ φυλακῇ *D* 165 τὴν πόλιν *R*
 168 αὕτῃ *D* | ἠρώτησαν *D* | τίνων – καί³ om. *D* 170 καὶ om. *D*

τήγου δυνάμεως ὑμῶν, τοῦ ἀπαγγεῖλαι ῥήματα ἀληθείας καὶ δεῖξαι αὐτῷ πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδόν, καθ' ἣν πορεύεται, καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρεινῆς». Ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς καὶ κατενόησαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς (καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῶν θαυμαστὸν τῷ κάλλει σφόδρα) καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν· «σέσωκας τὴν ψυχὴν σου σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρόσωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν». Καὶ λαβόντες αὐτὴν προσέφερον τῇ κεφαλῇ αὐτῶν Ὀλοφέρνῃ. Ὡς δὲ ἦλθεν Ἰουδῆθ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμασαν πάντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου αὐτῆς. Καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ καὶ ἡγειραν αὐτήν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν Ὀλοφέρνης· «θάρσει, γύναι, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον, ὅστις ἡρετίζει δουλεύειν μοι· καὶ νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινήν, εἰ μὴ ἐφάυλίσαν με, οὐκ ἂν ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ' αὐτούς, ἀλλὰ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐποίησαν ταῦτα· καὶ νῦν λέγε μοι, τίνος ἔνεκεν ἀπέδρας ἀπ' αὐτῶν καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς· εἰς σωτηρίαν γὰρ ἡκεις· θάρσει, ὦ γύναι, καὶ μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκ ἔστιν ὃς ἀδικήσει σε, ἀλλ' εὖ σε ποιήσω». Εἶπεν δὲ πρὸς τὸν Ὀλοφέρνην Ἰουδῆθ· «ἐπεὶ ἔγνων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου παραδοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην εἰς τὰς χεῖρας σου, προελθοῦσα ἔγνων φιλίας ποιῆσαι, ἵνα μὴ αἰχμαλώτιδα γενομένη, ἀφανῆς ἀπὸ τῆς εὐγενείας μου γένωμαι». Τούτοις τοῖς λόγοις τῆς μακαρίας ἐκείνης γυναικὸς ἐμβροντηθεὶς ὁ ἀλάστωρ ἐκεῖνος λίαν τὲ ἡδυνθεὶς τοῖς λόγοις αὐτῆς, τιμὴν ὅτι μεγίστην ἐποιήσατο τῇ Ἰουδῆθ καὶ εἶπεν αὐτῇ Ὀλοφέρνης· «εὖ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ τοῦ γενέσθαι κράτος ἐν χερσὶν ἡμῶν· ἐν δὲ τοῖς

174–177 Ὡς – ἡμῶν] cf. Ju. 10,14–15

182–188 θάρσει – ποιήσω] cf. Ju. 11,1–4

194–199 εὖ – γῆν] cf. Ju. 11,22–23

178–181 Ὡς – αὐτοῦ] cf. Ju. 10,23

188 ἀλλ – ποιήσω] cf. Ju. 10,16

172 δυνάμεως om. D | τοῦ – ἀληθείας om. D 172–173 καὶ – πορεύεται] καὶ δεῖξω αὐτῷ ὁδὸν ἐν ἣ πορεύεται D 174 οἱ ἄνδρες om. D 174–176 καὶ – αὐτήν] εἶπον αὐτῇ D 176–177 σπεύσασα] σπάσασα D 178 τῇ – Ὀλοφέρνῃ] τῷ Ὀλοφέρνῃ D 178–180 Ὡς – αὐτῆς] ὡς δὲ ἦλθεν καὶ ἔστη εἰς πρόσωπον, ἐθαύμασαν πάντες τὸ κάλλος αὐτῆς D 181 οἱ – αὐτοῦ om. D 182 Ὀλοφέρνης] ὁ praem. D | τῇ – σου om. D 183 ἡρετίζει R 185–186 ἀλλὰ – ἡμᾶς] καὶ νῦν λέγε μοι, τίνος ἔν. ἀπέδραςας ἀπ' αὐτῶν D 187–188 θάρσει – ποιήσω] θάρσει καὶ μὴ φοβηθῇς D 188 πρὸς – Ὀλοφέρνην om. D 189–191 ἐπεὶ – γένωμαι] ἐπεὶ ἔγνων ἐκ Θεοῦ δοθῆναι σοι τὴν πόλιν μου, προσέδραμόν σε, ἵνα μὴ αἰχμαλώτιδα γένομαι ἀπὸ τῆς εὐγενείας μου D 191 γένομαι R 191–194 Τούτοις – Ἰουδῆθ om. D 195–196 τοῦ² – ἀπώλειαν om. D

φαυλίσασι τὸν Κύριόν μου, ἀπώλειαν. Καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἶδει
 σου καὶ ἀγαθὴ ἐν τοῖς λόγοις σου, ὅτι ἐὰν ποιήσῃ ὁ Θεός σου καθὰ
 ἐλάλησας, ἔσται μου Θεός, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ τοῦ βασι-
 λέως καθήσῃ καὶ ἔσῃ ὀνομαστή παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν». Καὶ ἦγαγον
 200 αὐτὴν οἱ θεράποντες Ὀλοφέρνου εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. Καὶ εἰσελθοῦ-
 σα Ἰουδὴθ ἀνέπεσε, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία Ὀλοφέρνου ἐπ’ αὐτὴν καὶ
 ἐσαλεύθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἦν κατεπίθυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι
 μετ’ αὐτῆς· καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατήσαι αὐτὴν ἅφ’ ἧς ἡμέρας εἶδεν
 αὐτὴν. Καὶ ὥς ὑποκλαπείς καὶ τυραννηθεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους αὐτῆς,
 205 ἥρξατο τῇ ἀφῇ προσεγγίζειν αὐτῇ. Καὶ ἡ νύξ παρῆν· ἔφη τὲ Ἰουδὴθ
 πρὸς τὸν Ὀλοφέρνῃν· «μὴ οὕτω, κύριέ μου, ὀλιγοψύχει· ἐγὼ γὰρ ἐν τῇ
 χειρί σου εἰμι καὶ τὸ ἄρεστόν σου ποιήσομαι, μόνον τοῦτο ποιήσον
 πρὸς ἐμέ τὴν δούλην σου· ἔθος γὰρ ἡμῖν ἐστὶν τῆς νυκτὸς τρεῖς ὥρας
 ἐξέρχεσθαι ἐκ τῆς σκηνῆς, καθαρὸν τὲ τόπον καταλαμβάνειν καὶ προσ-
 210 εὔχεσθαι τῷ καθαρῷ ἡμῶν Θεῷ· ἐπιταξάτω δὴ ὁ κύριός μου ἑᾶσαι τὴν
 δούλην σου ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ Θεοῦ». Καὶ προσέταξεν
 Ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι πᾶσι μὴ διακωλύειν αὐτὴν ἐν τῷ ἐξέρ-
 χεσθαι αὐτὴν εἰς προσευχὴν τῷ Θεῷ αὐτῆς. Καὶ οὕτω ὁ Θεὸς πάντα
 καλῶς καὶ εὐκλεῶς παρασκευασάμενος διὰ τῆς μακαρίας Ἰουδὴθ ἔτε-
 215 λεῖτο. Ἐκβαλὼν τὲ πάντας ἔξω Ὀλοφέρνης καὶ πολλὴν μόνωσιν ποιη-
 σάμενος, καὶ συνέκλεισαν τὴν σκηνὴν ἔξωθεν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἀπ-
 ὥχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν· ὑπελείφθη δὲ Ἰουδὴθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ
 καὶ Ὀλοφέρνης. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰουδὴθ· «κύριέ μου, μικρὰ δῶρα
 προσέφερον τῇ ἐνδοξότητί σου· παρακαλῶ οὖν σε, μὴ ταῦτα παρίδῃς».
 220 Ὁ δὲ ἔφη· «φέρει μοι αὐτὰ ᾧδε». Προσέφερεν οὖν διὰ τῆς δούλης τὸν
 τὲ ἀσκὸν τοῦ καλλίστου οἴνου, κολλωρία τε καὶ κάρυα καὶ σταφίδας

200–204 Καὶ – αὐτὴν] cf. Ju. 12,16

210–211 ἐπιταξάτω – Θεοῦ] cf. Ju. 12,6

211–213 Καὶ – αὐτῆς] cf. Ju. 12,7

198–199 ἔσται – γῆν] ἔσται μοι ὁ Θ., καὶ σὺ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ
 καθίσῃ *D* 201–204 καί² – αὐτὴν om. *D* 204–205 Καὶ – παρῆν] καὶ ὥς ἀπατηθεὶς τῷ
 κάλλει αὐτῆς, ἥρξατο ἀφῇ προσεγγίζειν αὐτῇ, καὶ νύξ ἦν *D* 206 οὕτως *D* 208 ἡμῖν
 ἐστὶν] ἦν ἐν ἡμῖν *D* | τῆς – ὥρας] τρεῖς ὥρας τῆς νυκτὸς transp. *D* 210 ἑᾶσαι om. *D*
 213–215 αὐτὴν – ἔτελεῖτο om. *D* 215 ἔξω om. *D* | Ὀλοφέρνης] ὁ praem. *D* 216 καί¹
 om. *D* | τὴν – ἔξωθεν] ἔξωθεν τὴν σκηνὴν transp. *D* 217 κοίτας] σκηνάς *D* | ἐν – σκηνῇ
 om. *D* 218 πρὸς – Ἰουδὴθ] Ἰουδὴθ πρὸς αὐτὸν transp. *D* 219 παρακαλῶ – παρίδῃς]
 μὴ οὖν αὐτὰ παρίδῃς παρακαλῶ σε *D* 220 Ὁ – ᾧδε om. *D* | Προσέφερεν] αὐτὰ add. *D*
 221 κολλωρία *R, D* (cf. supra in comm., lin. 154 κολλύρια)

καὶ ἕτερα ὅσα ἦν. Καὶ δούς τὸν ἀσκὸν τῇ Ἰουδῇθ, τί ἔφη; «σὺ γενοῦ ἐμοὶ τὲ καὶ σοὶ ἐπικέρνης». Καὶ τοῦτον συχνῶς πόμασι καταντλήσασα καὶ ὡς ἔκφρονα αὐτὸν ποιησαμένη τῷ κάρῳ τῆς μέθης, καὶ ἑαυτὴν φυλάξασα Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἐκ τῆς συνουσίας ἐκείνου, καὶ Ὀλοφέρνης 225 προπεπτωκῶς ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ (ἦν γὰρ περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος). Καὶ εἶπεν Ἰουδῇθ τῇ δούλῃ αὐτῆς στήναι ἔξω τοῦ κοιτῶνος καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς, καθάπερ καθημέραν ἐξελεύσεσθαι ἔφη ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς· καὶ οὐδεὶς κατελείφθη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. Καὶ σῶσα Ἰουδῇθ παρὰ τὴν κλίνην τοῦ Ὀλοφέρνηου 230 εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· «Κύριε ὁ Θεὸς πάσης δυνάμεως, ἐπίβλεπον τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου εἰς ὕψωμα Ἱερουσαλήμ· ὅτι νῦν καιρὸς ἀντιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου καὶ ποιῆσαι σε τὸ ἐπιτήδευμά μου εἰς θραύσιν ἐχθρῶν, οἱ ἐπ' ἀνέστησαν ἡμῖν». Καὶ προσελθοῦσα τῷ κίονι τῆς κλίνης, ὃς ἦν πρὸς κεφαλῆς Ὀλοφέρνηου, σπασαμένη 235 τὴν αὐτοῦ μάχαιραν ἐξέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ καὶ παρέδωκεν τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνηου καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πύλαν αὐτῆς τῶν βρωμάτων. Καὶ ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα κατὰ τὸν ἐθισμόν αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσευχὴν καὶ οὐδεὶς ἐκώλυσε αὐτὴν κατὰ τὴν ἐπιφώνησιν τοῦ Ὀλοφέρνηου χάριν προσευχῆς αὐτῆς. Διελθοῦσαι οὖν 240 τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς δευτέραν τὲ καὶ τρίτην, κατὰ τὸ ἔθος τῆς στρατιᾶς φυλάττειν, προσώκειλε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, ἐν ἣ καὶ γνωσθεῖσα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ ἄστεως· εἰσδραμόντες τὲ καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας εἰσήνεγκαν αὐτὴν μετὰ χαρᾶς ὅτι πλείστης. Καὶ διηγῆσατο 245 πᾶσι τῇ πόλει ὅσα ὁ Θεὸς ἠδύοκῃσε κατορθωθῆναι δι' αὐτῆς· καὶ προελούσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πύρας ἔδειξεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· «ἰδοὺ ἡ

231–234 Κύριε – ἡμῖν] cf. Ju. 13,4–5

234–238 Καὶ – βρωμάτων] cf. Ju. 13,5–10

246–247 ἰδοὺ – Ἀσσοῦρ] Ju. 13,15

222 καὶ – ἦν om. *D* | τί] τι *R* 223 καταντλήσας *R, D* 224 ὡς om. *D* 226 πεπτωκῶς *D* 228 αὐτῆς] δι' αὐτῆς *D* 230 Ὀλοφέρνηου] Ὀλοφέρνη *D* 232 τῇ – μου] ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ *D* | Ἱερουσαλήμ] Ἰσραὴλ *D* 233 ἐπιλαβέσθαι *D* σε *R* (lege σοι) 235 ἦν om. *D* | προσκεφαλῆς *R* 236 ἀπ' αὐτοῦ om. *D* 236–237 καὶ – Ὀλοφέρνηου] καὶ π. αὐτὸ τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς *D* 238–240 κατὰ – αὐτῆς] κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς *D* 243 τοῦ om. *D* 244 ὅτι πλείστης om. *D* 245 πᾶσι – πόλει] αὐτοῖς *D* | εὐδόκησε *D* 245–246 προελούσα] ἐξενεγκοῦσα *D* 246–247 καὶ – Ἀσσοῦρ om. *D*

κεφαλὴ Ὀλοφέρνου τοῦ ἀρχιστρατήγου δυνάμεως Ἀσσοῦρ». Καὶ ἐξ-
 ἔστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα καὶ κύψαντες προσεκύνησαν τῷ Θεῷ καὶ
 εἶπον ὁμοθυμαδόν· «εὐλογητὸς εἶ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουθενώσας ἐν τῇ
 250 σήμερον ἡμέρᾳ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ σου», καὶ εἶπαν αὐτῇ οἱ
 πρεσβύτεροι· «εὐλογημένη σύ, θυγάτηρ, τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πά-
 σας τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου
 ἕνεκεν τῆς ταπεινώσεως τοῦ γένους σου, ἀλλ' ἐπεξῆλθες τῷ πτώματι
 255 ἡμῶν ἐπευθεῖα πορευθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». Καὶ εἶπε πρὸς
 αὐτοὺς Ἰουδήθ· «ἀκούσατε δὴ μου, ἀδελφοί· καὶ λαβόντες τὴν κεφα-
 λὴν ταύτην κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τοῦ τείχους ἡμῶν». Καὶ
 ἐποίησαν οὕτως· καὶ ἀνέλαβον πᾶς ἄνθρωπος Ἰσραὴλ τὰ ὄπλα αὐτοῦ καὶ
 ἐξῆλθον κατασπείρας ἐπὶ τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἀσσοῦρ
 260 μὴ νοήσαντες τί τὸ γεγονός, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν καὶ
 παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου. Ἔδοξαν οὖν ἡσυχάζειν τὸν
 Ὀλοφέρνην μετὰ τῆς Ἰουδήθ, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα προσεγγίσει τῇ πύλῃ
 τῆς σκηνῆς αὐτοῦ· τὸν δὲ λαὸν τῆς πόλεως ἔβλεπον χαίροντας, καὶ
 ἀλαλάζοντας ἐθαύμαζον. Ἀνατάξαντος οὖν τῆς ἡμέρας, συναχθέντες
 265 τὲ οἱ στρατηγοὶ καὶ χιλιάρχοι ἔλεγον· «τί ποιῶμεν;» Εἶπον δὲ τινὲς τῶν
 οἰκειοτάτων αὐτοῦ· «ἔγειρον δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ
 δοῦλοι καταβῆναι ἐφ' ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τέ-
 λος». Καὶ εἰσῆλθε καὶ ἐκρότησε τῇ χειρὶ ἐν τῇ αὐλαίᾳ τῆς σκηνῆς· ἐπ-
 ενόει γὰρ καθεύδειν αὐτὸν μετὰ Ἰουδήθ. Ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπήκουσεν, δια-
 στείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ εὗρεν τὸν Ὀλοφέρνην ἐρριμμένον
 270 κάτω νεκρὸν καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀφρημένην ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ οὕτω
 μικρὸν ἐφησυχάσας καὶ ὅθεν κἀκείθεν ὑπονοστήσας οὐχ εὗρεν τὴν γυ-
 ναῖκα· ἔγνω οὖν καθ' ἑαυτὸν ὅτι· «τρόπαιοι ἐστήσατο ἡ γυνὴ κατα-

249–250 εὐλογητὸς – σου] Ju. 13,17 251–254 εὐλογημένη – ἡμῶν²] cf. Ju. 13,18–20
 255–256 ἀκούσατε – ἡμῶν] Ju. 14,1

247–251 Καὶ – πρεσβύτεροι] καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς καὶ προσεκ. πάντες τῷ Θεῷ καὶ
 ἔδωκαν ὁμοθυμαδὸν αἶνον τῷ Θεῷ, καὶ εἶπαν αὐτῇ D 251 R (lege θυγάτερ)
 253–254 ἀλλ – ἡμῶν² om. D 254–255 πρὸς αὐτοὺς] αὐτοῖς D
 255–256 ἀκούσατε – ἡμῶν] κρεμάσατε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τῆς πόλεως τοῦ
 τείχους D 257 ἀνέλαβεν D 258 ἐξῆλθεν D 259 τί om. D | ἐπὶ] εἰς D 260 Ἔδοξαν
 οὖν] δόξαντες D 260–261 τὸν Ὀλοφέρνην om. D 263 ἐθαύμαζον] καὶ praem. D | R,
 D (lege ἀναταξάσης) 264 τὲ om. D | χιλιάρχοι R | τινὲς supra lin. scr. R : om. D
 267–268 ἐπενόει – Ἰουδήθ] om. D 270 αὐτοῦ¹ om. D 272 οὖν om. D

γελάσασα ἡμᾶς». Καὶ ἐξελθὼν ἔξω, καὶ εἶπεν (πρὸς) τὸν λαὸν καὶ τοὺς
στρατηγούς· «ἐποίησεν αἰσχύνην γυνὴ μία τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον
τοῦ βασιλέως, ὅτι ἰδοὺ Ὀλοφέρνης χαμαί, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ οὐκ 275
ἔστιν ἐπ' αὐτῷ». Ὡς δὲ ἤκουσαν τὰ ῥήματα αὐτοῦ οἱ ἄρχοντες τῆς
δυνάμεως Ἀσσοῦρ, ἐξέστησαν ἐπὶ τῷ γεγονότι, βλέποντες καὶ τὸν λαὸν
τῆς πόλεως θάρσος ἔχοντα ὅτι πλείστον, τὴν κεφαλὴν δὲ Ὀλοφέρνηου
ἐν κοντῷ ἐμπεπαρμένην ἐπάνω τοῦ πύργου, καὶ λαλιᾷς γενομένης ὑπο-
δεικνύντες αὐτό, ἔπεσεν ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος καὶ αὐτοὶ ἐτρά- 280
πησαν εἰς φυγὴν. Καὶ τότε οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ θαρσήσαντες πάντες ὁμο-
θυμαδὸν ἐπέπεσον ἐπ' αὐτούς, συνέτριψαν πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐκείνην
τοῦ Ὀλοφέρνηου.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ἔλθωμεν δὲ ἐπὶ τὸ ἠθικότερον, εἴ τι ἂν Κύριος
εὐδώσῃ. Ὁρᾷς οὖν, ἀγαπητέ, ὅτι οὐ μόνον διεσώσατο ἑαυτὴν ἡ γυνὴ 285
αὕτη ἐλπίσασα εἰς Θεόν, ἀλλὰ καὶ μεγάλην σωτηρίαν προσήνεγκεν τῇ
ἑαυτῆς πόλει; Καλῶς οὖν προέφημεν, ἑτέραν δεικνύντες (τῇ Δεβόρρᾳ
τὴ καὶ τῇ Ἰαήλ) καὶ τὴν κατὰ χεῖρας Ἰουδῆθ τὴν θαυμαστήν ἐν γυ-
ναιξίν. Οἶμαι δὲ ὅτι ὁ ἐν προφήταις μέγιστος Ἡσαΐας λέγων τότε, βλέ-
πων τὸν λαὸν παροργίζοντα τὸν Θεόν, ἀπειλῶν αὐτοῖς ἔλεγεν· «ἰδοὺ 290
ἀφελεῖ Κύριος ἐξ ὑμῶν ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσας». Περί ταύτας δοκεῖ
μοι ἔφησεν· καὶ κατ' ἄνδρα μὲν τὸ «ἰσχύοντα» οὐκ ἦν θαυμαστόν, πολ-
λοὶ γὰρ παρ' αὐτῶν ἄνδρες τρόπαια ἔστησαν· κατὰ δὲ «ἰσχύουσας»,
αἵτινες εἰσὶν αὗται αἱ σεμναὶ γυναῖκες, μέγα καὶ φοβερόν. Ἴδε οὖν τὴν 295
ἀνδρείαν τῆς Ἰαήλ πρὸς τὸν Σισάρα τὴν τε τῆς Δεβόρρας φρόνησίν τε
καὶ προφητικὴν πρόρρησιν τὴν πρὸς τὸν Βαράκ τὴν τε τῆς μακαρίας
Ἰουδῆθ σωφροσύνην τὴν καὶ ἰσχὺν μεγάλην καὶ τόλμαν τόσῃ διάπειρον.
Ταύταις μοι δοκεῖ ὀνειδίζειν τὸν λαὸν ὁ μακάριος προφήτης, ἐξ οὗ καὶ
ἐγένετο· κατὰ μικρὸν γὰρ ἐλαττούμενος ὁ Ἰσραὴλ, ὡς ὁ προφήτης Ἰα-

274–276 ἐποίησεν – αὐτῷ] Ju. 14,18

273 ἔξω καὶ om. D | πρὸς deest in R, D 275 χαμαί] κεῖται praem. D 275–276 οὐκ –
αὐτῷ] λείπει D 278 θάρσος ἔχων R : θαρσῶς ἔχοντας D | ὅτι πλείστον om. D
278–279 τὴν – ἐμπεπαρμένην] τὴν κεφαλὴν δὲ Ὀλοφέρνηου ἐνκόντῳ ἐμπεπαρμένη R : ἡ
κεφαλὴ δὲ τοῦ Ὀλοφέρνηου ἐν κόντῳ ἐμπεπαρμένη D 279–280 ὑποδεικνύντες R (an
ὑποδεικνύσης corrigendum?) 280 αὐτῷ R | αὐτοὶ om. D 281–283 Καὶ – Ὀλοφέρνηου
R (θαρσήσαντες supra lin. scr.) : Καὶ θαρσήσαντες οἱ Ἰσραηλῖται ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτούς
καὶ συνέτριψαν αὐτούς D 284–302 Καὶ – χριστιανοῖς] καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, ὡ
ἀγαπητέ D 284 εἴ τι] ἥτι R 287 ἑαυτῆς R (lege αὐτῆς)

300 κώβ βοᾶ· «ἐξέλιπεν ἄρχων ἐξ Ἰούδα», καὶ οὕτως ὑποβρύχιος γέγονε·
ὅπερ καὶ νῦν ὁρῶ ἐγὼ ὁ ἄθλιος καὶ ἐσκοτισμένος τὸν νοῦν, ὅτι ταῦτα
δὴ τὰ σημεῖα ἐπιτρέχουσιν ἡμῖν τοῖς νῦν χριστιανοῖς.

Ὅρα γὰρ καὶ ἴδε καὶ γνῶθι ἐκ τῶν πραγμάτων, πῶς εἰς τὰ ἀλλόφυ-
λα ἔθνη παρέδωκεν ὁ Θεὸς τὰς ἡμετέρας πόλεις φημί καὶ ἐκκλησίας
305 διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ὁ συνίων οὔτε ὁ ἐκζητῶν τὸν Θε-
ὸν ἐν ἡμῖν. Τίς ποταμηδὸν δάκρυα κτησάμενος κλαύσει τὴν ἡμετέραν
τοσαύτην ταπεινότητα, ὅτι κύκλω ἡμῶν, οἴμοι, οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι·
ποίοις θρήνοις, ποίοις κωκυτοῖς ἐκτραγωδήσει τίς τὴν τόσῃ ἡμῶν πῶ-
σιν; Ἀλλὰ δεῦρο δὴ, ὦ μακάριε τῶν προφητῶν, ὁ θρηνητὴς Ἰερεμία·
310 σοὶ δέδωκε τὸ χάρισμα τοῦτο ὁ Θεός· θρήνησον καὶ νῦν ἡμῖν τὸν νέον
λαὸν τὸν παραβαίνοντα τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· νῦν γὰρ λυθέντων σου
τῶν ἐσόπτρων τῆς σαρκὸς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ὁρᾷς τὸ θεῖον
καὶ δύνασαι διὰ τοῦ θρήνου ἐκμειλίξασθαι αὐτῷ, ὅτι διὰ τὰς πολλὰς
ἡμῶν ἁμαρτίας ἀπωλέσαμεν ἡμῶν τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐκκλησίας, καθὼς
315 καὶ ὁ συμπροφήτης σου Ἡσαΐας θρηνῶν τότε τὸν Ἰσραὴλ ἔλεγεν· «οἴ-
μοι», λέγων, «ὅτι αἱ πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι γεγόνασιν· τὰς χώρας
ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν ἀλλότριοι κατεσθίουσιν», ὥς καὶ ἐν ἡμῖν γέγονε καὶ
γίνεται. Οὕτω δὴ καὶ σύ, μακάριε Ἰερεμία, ὥς τότε τῷ λαῷ τῷ σφετέρῳ
ἐθρήνησας, ποιήσον καὶ νῦν πρὸς ἡμᾶς θρήνον, δεήθητι τοῦ Θεοῦ· μὴ
320 πτοηθῆς, ἐὰν λέγῃ σε ὁ Θεός· «μὴ παρακάλει με ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τού-
του· εἰ δὲ μή, οὐκ εἰσακούσομαί σου». Σὺ δὲ πρόστηθι, ἅγιε, καὶ ἀναι-
σχυντῶν δέσῃν φέρε αὐτῷ (ἀγαπᾷ δὲ ὁ ἐλεήμων Θεὸς τὴν τοιαύτην
ἀναισχυντίαν, ὅταν πᾶς δεόμενός τις δέεται ἐπιμελῶς), ὅπως τύχωμεν
ἀνακλήσεως, καὶ δώῃ ἡμῖν Κύριος δι' οἶκτον ἀγαθότητα, τὰς τε πόλεις
325 καὶ τὰς ἐκκλησίας ἡμῶν τοῖς σταυροφόροις βασιλεύσιν ἡμῶν. Καὶ οὕτω
μιάς συμφωνίας γενομένης ὁμόφωνον αἶνον προσάξωμεν τῷ παντοδύ-

300 ἐξέλιπεν – Ἰούδα] cf. Gen. 49,10

316–317 αἱ – κατεσθίουσιν] Is. 1,7

320–321 μὴ – σου] cf. Prov. 1,28

303–304 Ὅρα – φημί] γνῶθι καὶ ἐφ' ἡμῖν, πῶς καὶ τὰ ἄλλ. ἔ. παρέδωκεν ὁ Θεὸς τὰς
πόλεις ἡμῶν D 305 οὔτε – ἐκζητῶν] ἢ ἐκζητῶν D 306 κλαύσει R 307 τοσαύτην om.
D 308 ποίοις¹ – κωκυτοῖς] ποίους θρήνους, ποίους κωκυτούς R, D | ἐκτραγωδήσει R
τίς om. D 309–328 Ἀλλὰ – Ἀμήν] ἀλλ' ὦ μακάρισι προφήται, Ἰερεμία καὶ Ἡσαΐα,
ὥς τότε τῷ λαῷ καὶ νῦν πρόστητε καὶ ἐφ' ἡμῖν, ἵνα ῥυθωθῶμεν τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης
τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ δόξαν ἀναπέμφωμεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,
νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας D 310 σοὶ] σὺ R 320 λέγει R

νάμφ καὶ παντοκράτορι Θεῷ· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τροπάριον ροη'

Δαυὶδ εἰς βασιλεία ἐκλελεγμένος | βασιλικῶς ἐχρίσθη τῷ κέρατι | τοῦ
θείου μύρου· σὺ οὖν, ψυχὴ μου, | τὴν ἄνω βασιλείαν, | εἰ θέλεις, μύρω
χρίσαι τοῖς δάκρυσιν.

Ἑρμηνεία

5

Ἐνέπεσε ποτὲ ἐν ἐμοὶ ἐπιθυμία τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους
τῶν Ἱεροσολύμων· καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως μοι ἐγένετο (θησαυροφύλαξ ὢν
τῶν αἰσchrῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἀκαθάρτων λογισμῶν), ὅμως δὴ συνέβη μοι
ἡ ἀγαθὴ αὕτη ἐπιθυμία καὶ καθ' ὁδὸν τὰ συμβάντα μοι ἐκ τῆς ἀπρο-
σέκτου μου γνώμης. Τίς ἐξιχνιάσει τὴν ἄπειρόν σου μακροθυμίαν, δέ- 10
σποτα Κύριε, πῶς χανούσα ἡ γῆ οὐ κατέπιέν με, ἡ θάλασσά τε τῷ βυ-
θῷ πῶς οὐ παρέπεπεμψε; Ἀλλ' ὥς μακρόθυμος Θεὸς ὁ θέλων πάντων
τὴν μετάνοιαν ἐνεδείξατο καὶ ἐν ἐμοὶ τὴν αὐτοῦ μακροθυμίαν. Ταῦτα
δὴ ὥς ἐν ἐξομολογήσει ἐξεῖπον, ὅπως οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ οἱ ἀκού- 15
οντες εὕξησθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἵνα ἴλεως γένοιτο Χριστὸς
τοῖς ἀμετρήτοις μου πταίσμασιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Ἀπῆλθον
οὖν ἐν τοῖς ἀγίοις τόποις ὡς ἐναγής· καὶ περινοστήσας, ὁ παμβέβηλος,
πάντα τόπον ἅγιον κατήλθον καὶ ἐν τῇ πόλει Βηθλεέμ. Καὶ ἀσπασά-
μενος τὴν μακαρίαν Ἐδὲμ ἐκείνην ἀναξίοις χεῖλεσιν ἐξῆλθον ἐκ τοῦ
ἱεροῦ ναοῦ μετὰ τινος μοναχοῦ εὐκόσμου τὲ καὶ γηραιοῦ, ἐναρέτου τὲ 20
καὶ εὐλαβοῦς, ὃς ἐμαρτυρεῖτο παρὰ τοῖς ἐκείσε οὖσιν (ἦν γὰρ καὶ αὐτό-
χθων τῆς Βηθλεέμ ὁ ἀνὴρ). Ἐκαθέσθημ ἐν τόπῳ οὗ ἱδρυτο ὁ οἶκος
τοῦ Ἰεσοῦ τότε καὶ ἐλαλοῦμεν εἰς ἀλλήλους τινὰς ὠφελίμους λόγους·
ἔφη τὲ πρὸς με ὁ γηραιὸς ἐκείνος· «ἔχω τινὰ ἐρώτησιν πρὸς σέ, ἀδελ-
φέ· εἰ ἐπίστασαι σύνεσιν, ἀποκρίθητί μοι». Ἐμοῦ δὲ τὸ ἀσύνητον προ- 25
βαλλομένου καὶ τὸ ἀνόητον, ἔφη ἐκείνος· «μὴ οὕτω λέγε, ἀλλὰ δὴ τοῦ

Trop. ροη' R (160^v–164^r), D (226^r–228^v); *Synopsis* (comm. ad trop. ροη': C [391^v], L [64^v–65^r])

Trop. ροη' 6 Ἐνέπεσε – ἐπιθυμία] ἐνέπεσέ μοι ἐ. ποτέ D 7–16 καὶ – κρίσεως om. D
9 ὁδοῦ R 17 ὡς ἐναγής] ἐγὼ ὁ ἐ. D | ὁ παμβέβηλος om. D 22 ἐκαθέσθημ ἐν τῇ R:
ἐκαθέσθη δέ D 24 ὁ γηραιὸς om. D

- λόγου ἄκουε· τίς ἐστὶν ὁ λόγος», φησί, «ὃν ἐν τῷ πεντηκοστῷ ψαλμῷ ὁ Δαυὶδ ἔφησεν· «ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου· πῶς οὐκ εἶπεν «ἐκύθησεν» ἀλλ' «ἐκίσσησεν»;»
- 30 Ἐμοῦ δὲ τὴν ἀπόκρισιν μὴ δυναμένου ἀποδοῦναι ὁ γηραιὸς πάλιν ἔφη πρὸς με· «καὶ ἄκουσον, ὦ τέκνον· ὁ προπάτωρ Ἰεσσαὶ σῶφρων ὢν μίαν γυναῖκα ἔσχεν, ἔτεκεν δὲ ἕξ αὐτῆς υἱοὺς ἑπτὰ. Καὶ ὡς συμβαίνει
- 35 πολλάκις ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐπιβουλεύειν πάντοτε τοῖς γάμοις, ἐνέσταξεν καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἰεσσαὶ ἐπιθυμίαν εἰς μίαν τῶν δουλίδων αὐτοῦ, ἥ καὶ προσαλήσας (ἦν) αὐτῇ λάθρα. Καὶ συγκατατεθεῖσα ὡς δούλη τῷ
- 40 ἰδίῳ κυρίῳ καὶ πάλιν φοβηθεῖσα τὴν ἰδίαν κυρίαν, ὡς φανεροῦ γενομένου ἀποθάνη, στραφεῖσα ἐκείνῃ ἀπεκάλυψε τὸ δρᾶμα τῇ ἰδίᾳ δεσποίνῃ. Κἀκεῖνη ἀσφαλισαμένη τὴν δουλίδα ἔφη πρὸς αὐτήν· «σημείωσαι ἀκριβῶς καὶ ἴδε τὸν τόπον, ποῦ βούλεται μετὰ σοῦ συγγενέσθαι, καὶ ἀπο-
- 45 κάλυψόν μοι». Καὶ ἡ δουλὶς τὴν ἀσφάλειαν ἐγκομβωσαμένη ἀπῆλθε πρὸς τὸν Ἰεσσαί. Ἐφη τὲ ἐκεῖνος (πρὸς) τὴν δούλην· ἄπελθε ἐσπέρας ἐν τῷδε τῷ σπηλαίῳ· τότε γὰρ ἡμελημένον ἦν τὸ σπήλαιον, ὅπερ νῦν τετίμηται διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἦλθεν οὖν καὶ ἀνήγγειλεν ἡ δουλὶς τῇ κυρίᾳ αὐτῆς τὸν τόπον· σκευασαμένη
- 50 οὖν ἑαυτῇ ἡ κυρία ἀπῆλθε νυκτὸς εἰς τὸ σπήλαιον. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰεσσαὶ ἐν τῷ τόπῳ νομίζων ὅτι ἡ δούλη ἐστὶν συνεγένετο μετὰ τῆς ἰδίας γυναικός, ἐκείνου μὴ νοοῦντος· ἐσυνέλαβέ τε τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τὸν θεοπάτορα Δαυὶδ, καὶ ἀπῆλθεν Ἰεσσαὶ μὴ νοήσας τιποτοῦν ἐκ τούτων. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἀπεδήμησεν ὁ Ἰεσσαὶ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς χώραν μακρὰν
- ὡς ἐνιαυτὸν ἓνα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐγκύμων γενομένη περίεκυρβεν ἑαυ-
- τήν, ἵνα μὴ γνωσθῇ ὑπὸ τινων ὅτι ἐγκύμων ἦν. Ἐλθὼν δὲ ὁ καιρὸς τοῦ τοκετοῦ καὶ τὴν δούλην ἐκείνην χρησαμένη εἰς μαῖαν ἀνέθετο τὸ νήπιον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς λέγουσα πρὸς αὐτήν· «λέγε ὅτι· «ἐγὼ γεγέννηκα τὸ παιδίον τοῦτο ἐκ τοῦ κυρίου μου» καὶ μὴ ἐξείπῃς τινὶ τὸ μυστή-

Trop. ροη´ 28–29 ἰδοὺ – μου] Ps. 50,7

30–31 ὁ – με] ἔφη ἐκεῖνος *D* **31** καὶ *om. D* | ὦ *om. D* **33** πάντοτε *om. D* **34** τοῦ Ἰεσσαὶ] αὐτοῦ *D* | ἥ] ἡ *R* **36** φοβηθεῖσα] ὡς δούλη *add. D* **37** στραφεῖσα ἐκείνῃ *om. D* **39** καὶ ἴδε *om. D* | συγγενέσθαι] γενέσθαι *D* **40** ἐγκομβωμένη *D* **41** πρὸς² *addidi* (cf. *infra*, lin. 24 etc.) : *om. R, D* **44** ἡ δουλὶς *om. D* **45** ἑαυτῇ *om. D* | ὁ *om. D* **46** ἐν – ἐστὶν *om. D* **46–47** μετὰ – νοοῦντος] μετ' αὐτῆς νομίζων ὅτι ἡ δούλη ἐστὶν *D* **47** *R* (*lege* ἐκεῖνος μὴ νοῶν) | συνέλαβε *D* | τῇ – ἐκείνῃ *om. D* **48** τιποτοῦν – τούτων] τοῦτο *D* **48–49** συγκυρίαν *D* **51** ἐγκύμων ἡ *R*

ριον». Καὶ ἡ μὲν δούλη ἀνέπεσε μετὰ τοῦ νηπίου ὡς λοχός, ἡ δὲ κυρία 55
 συστείλασα ἑαυτὴν ὑπηρετεῖ τῇ δούλῃ ὡς λοχῶ· μὴ δυναμένη γαλακτο-
 τροφεῖν τὸ νήπιον ἀνελάμβανεν αὐτὸ ἡ μήτηρ ἐπιτηδεῖως καὶ ἐγαλα-
 κτοτρόφει. Καὶ φανερόν ἐγένετο πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰεσσαί, ὅτι τῆς δούλης
 ἦν ὁ παῖς ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰεσσαὶ καὶ βλέπων τὴν 60
 δούλην ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦσαν παιδίον ἔφη πρὸς αὐτήν· «τί τὸ παιδί-
 ον τοῦτο πρὸς σέ;» Ἡ δὲ ἔφη· «οὐκ οἶδας, κύριέ μου, ὅτι ἐκ σοῦ συν-
 ἔλαβον αὐτό;» Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἰεσσαὶ βαρέως ἤνεγκεν. Εἶπε δὲ
 πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ· «αὕτη ἐστὶν ἡ σωφροσύνη σου, ὅτι οὐκ ἡρ-
 κέσθης μετ' ἐμοῦ τῆς γυναικὸς σου, ἀλλὰ εἰσῆλθες μετὰ τῆς δουλίδος 65
 μου καὶ συνέλαβες ἁμαρτίαν καὶ ἐκύησες ἄνομίαν;». Καὶ ἦν ὁ Ἰεσσαὶ
 αἰσχυνόμενος ἐνώπιον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ ὁ παῖς καταφρονού-
 μενος παρὰ τε τοῦ πατρὸς καὶ παρὰ τῶν ἀδελφῶν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέδραμεν
 ἡ ἡλικία τοῦ παιδὸς (καὶ ἦν εἰς κάλλος θαυμάσιος), ἔβοσκε τὰ αἰπόλια
 τῶν ἰδίων πατέρων ἐν τοῖς δρυμοῖς;.

Ταῦτά μοι διηγήσατο ὁ θαυμαστός γηραιὸς ἐκεῖνος· τὰ δὲ πρόλοιπα 70
 κατώτερον ὁ λόγος δηλώσει. Εἰσερχόμεθα δὲ χάριτι Χριστοῦ, καθὼς ὁ
 θεῖος πατὴρ καὶ ψαλτοθέτης λέγει· *Δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐκλελεγμένος*.
 Εἰπόντος τοῦ Σαμουὴλ πρὸς Σαοὺλ ὡς· «ὀρισμῷ Θεοῦ μέλλεις πατάξαι
 καὶ ὑποτάξαι πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ Ἀμαλήκ, καὶ αὐτὸν τὸν Ἄγαγ τὸν 75
 Ἀμαληκίων βασιλέα χειρώσασθαι· ὅρα δέ, μὴ φείσῃ τινός, ἀλλ' ἀπο-

72 ψαλτοθέτης] scil. Andreas Cretensis 73–82 Εἰπόντος – ἐμοί] cf. *Synopsis* (trop.
 ροη'): Εἰπόντος τοῦ Σαμουὴλ πρὸς Σαοὺλ ὡς· «ὀρισμῷ τοῦ Θεοῦ μέλλεις πατάξαι καὶ
 ὑποτάξαι (καὶ ὑπ. om. L) πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ Ἀμαλήκ, καὶ αὐτὸν τὸν Ἄγαγ τὸν
 τῶν Ἀμαληκίων βασιλέα χειρώσασθαι· ὅρα δέ, μὴ φείσῃ τινός, ἀλλ' ἀποκτενεῖς πάν-
 τας ἄρδην ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός». Ἐπεὶ πᾶσαν κατατελευτῶν τὴν τοῦ Ἀμαλήκ δύ-
 ναμιν, καὶ Ἄγαγ τὸν Ἀμαληκίτην ἐκράτησε καὶ οὐκ ἐθανάτωσεν, ἀλλ' ἐζωοποίησε,
 λόγος Κυρίου ἐγένετο πρὸς Σαμουὴλ λέγων· «μεταμεληθεὶς μεταμεμέλημαι, ὅτι ἔχρισα
 (ἐχρίσατο L) τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα· νῦν οὖν ἀποστείλω σε πρὸς Ἰεσσαὶ ἕως Βηθλεέμ,
 ὅτι ἐώρακα ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ (αὐτ. om. L) εἰς βασιλέα ἐμοί» 73–76 ὀρισμῷ –
 γυναικός] cf. 1Reg. 15,3

55 ἐνέπεσε D 56 ἑαυτῇ R | λοχόν R, D | R (lege δυναμένης) 60 ἐν – χερσὶ om. D
 κρατοῦσα R | πρὸς αὐτήν om. D 65 ὁ om. D 66 ἐνώπιον – γυναικός] παρὰ τε τῆς γυ-
 ναικός D 67 παρὰ om. D 69 πατέρων] αὐτοῦ praem. D 70 Ταῦτά μοι sic R | μοι
 διηγήσατο transp. D | γηραιὸς ἐκεῖνος transp. D 71 εἰσερχόμεθα R
 71–72 Εἰσερχόμεθα – λέγει om. D 74 Ἄγαγ correxi sec. 1Reg. 15,8sq. (et in
Synopsi) : Ἄγαρ R, D

κτενεῖς πάντας ἄρδην ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός». Ἐπεὶ πᾶσαν καταλε-
 λυκῶς τὴν τοῦ Ἀμαλήκ δύναμιν, καὶ Ἄγαγ τὸν Ἀμαληκίτην ἐκράτησε
 καὶ οὐκ ἐθανάτωσεν, ἀλλ' ἐζωοποίησε, λόγος Κυρίου ἐγένετο πρὸς Σα-
 80 μουήλ λέγων· «μεταμεληθεῖς μεταμεμέλημαι, ὅτι ἔχρισα τὸν Σαοὺλ εἰς
 βασιλέα· νῦν οὖν ἀνάστα καὶ πλησον τὸ κέρας ἐλαίου καὶ δεῦρο ἀπο-
 στελῶ σε ἕως Βηθλεὲμ πρὸς Ἰεσσαί, ὅτι ἐώρακα ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς
 βασιλέα ἐμοί». Καὶ εἶπεν Σαμουήλ· «πῶς πορευθῶ; Καὶ ἀκούσεται Σα-
 οὺλ καὶ ἀποκτένει με». Καὶ εἶπε Κύριος· «λάβε εἰς χεῖρας σου δάμαλιν
 85 βοῶν καὶ ἐρεῖς· ἰθὺσαι τῷ Κυρίῳ ἤκω· καὶ καλέσεις τὸν Ἰεσσαί καὶ
 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰς θυσίαν καὶ γνωριῶ σοι ὃ δεῖ ποιῆσαι· καὶ χρίσεις
 μοι εἰς βασιλέα ὃν ἂν εἶπω πρὸς σέ». Καὶ ἐποίησε Σαμουήλ πάντα ὅσα
 ὁ Κύριος ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν καὶ ἦλθεν εἰς Βηθλεὲμ. Καὶ ἐξέστησαν οἱ
 πρεσβύτεροι τῆς πόλεως καὶ εἶπον· «εἰρήνη ἢ εἰσοδός σου, ὃ βλέπων·
 οὐ νεομηνία, οὐ σάββατον, διὰ τί παραγέγονας;» Ὁ δὲ εἶπεν· «εἰρήνη
 90 ὑμῖν, ἰθὺσαι τῷ Κυρίῳ ἤκω· ἀγιάσθητε οὖν καὶ εὐφράνθητε μετ' ἐμοῦ
 σήμερον εἰς τὴν θυσίαν». Καὶ ἡγίασε τὸν Ἰεσσαί καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
 καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὴν θυσίαν. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτούς·
 καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου, τὸ ἐκκελεγμένος.
 Καὶ ἰδὼν Σαμουήλ τὸν Ἐλιάβ, υἱὸν Ἰεσσαί, εἶπεν· «ἀληθῶς ἐνώπιον
 95 Κυρίου ὁ χριστὸς αὐτοῦ». Καὶ εἶπεν Κύριος πρὸς Σαμουήλ· «μὴ, μὴ
 ἐπιβλέψῃς εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ, μήτε εἰς τὴν ἔξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ὅτι
 ἐξουδένωκα αὐτόν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὄψεται, οὕτως ὄψεται Θεός· ὁ
 μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς ὄψεται εἰς καρδί-
 100 αν». Καὶ ἐκάλεσεν Ἰεσσαί τὸν Ἀμιναδάβ, δεῦτερον υἱόν· καὶ ἦλθε κατὰ
 πρόσωπον Σαμουήλ, καὶ εἶπεν· «οὐδὲ τοῦτον ἐξελέξατο ὁ Κύριος».
 Καὶ προσήνεγκε Σαμαά, τρίτον υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· «οὐδὲ τοῦτον».
 Καὶ παρήγεν Ἰεσσαί τοὺς ἑπτὰ υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον Σαμουήλ· καὶ εἶπε

79–82 μεταμεληθεῖς – ἐμοί] cf. 1Reg. 15,11

83–86 λάβε – σέ] cf. 1Reg. 16,2–3

88–89 εἰρήνη – παραγέγονας] cf. 1Reg. 16,4

94–95 ἀληθῶς – αὐτοῦ] cf. 1Reg. 16,6

95–99 μὴ – καρδίαν] cf. 1Reg. 16,7

100 οὐδὲ – Κύριος] cf. 1Reg. 16,8

101 οὐδὲ

τοῦτον] cf. 1Reg. 16,9 102–107 καὶ – ἐνταῦθα] cf. 1Reg. 16,10–11

76–77 Ἐπεὶ – καὶ] καὶ οὕτως καταλύσας αὐτούς D 77 Ἄγαγ] Ἄγαρ R, D 78 λόγος]
 καὶ λ. D 80 οὖν om. D | ἐλαίου] τοῦ praem. D 85 δ] ἃ D | δὴ R 91 τὴν om. D
 92–93 Καὶ – ἐκκελεγμένος om. D 95 χρηστός R | Κύριος] ὁ praem. D 96 ἐπιβλέψῃς
 R, D (cf. 1Reg. 16,7: ἐπιβλέψῃς) 98 ὄψεται¹ – πρόσωπον] εἰς πρόσωπον ὄψεται
 transp. D | ὄψεται² om. D 99 Ἰεσσαί om. D

Σαμουήλ πρὸς Ἰεσσαί· «οὐκ ἐξελέξατο Κύριος ἐκ τούτων οὐδένα· οὐκ ἔστιν σοι ἕτερος υἱός;» Καὶ εἶπεν Ἰεσσαί· «ὕπολέλειπται μοι ὁ μικρότερος καὶ ἰδοὺ ποιμαίνει ἐν τοῖς δρυμοῖς τὰ ποίμνια». Λέγει αὐτῷ Σαμουήλ· «ἀπόστειλον, λάβε αὐτόν, ὅτι οὐ μὴ ἀνακλιθῶμεν τοῦ φαγεῖν, ἕως τοῦ ἔλθειν αὐτὸν ἐνταῦθα». Καὶ ἀπέστειλεν καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον Σαμουήλ· καὶ εἶδε Σαμουήλ τὸ παιδάριον, ὅτι ἦν πυρακῆς μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν καὶ ἀγαθὸς τῇ ὁράσει τῷ Κυρίῳ. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Σαμουήλ· «ἀνάστηθι καὶ χρίσον αὐτόν, ὅτι οὗτος ἐστίν». Καὶ ἔλαβε Σαμουήλ τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· καὶ ἐφήλατο πνεῦμα Κυρίου ἐπὶ Δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα.

Ἀναμνήσθητί μοι νῦν τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου, οὗ πρώην ἄνωθεν ἐμνήσθημεν. Ἔλεγε γὰρ ὅτι· «εἰδὼς ὁ Ἰεσσαί τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εὐλόγους ὄντας· «οὐκ ἠρέσθη οὐδὲ εἰς τῷ Σαμουήλ ἄλλ' ἢ», ὡς ὑπελάμβανεν, «ἐκ τῆς δούλης τὸν Δαυίδ;». Ἦσχαλλέ τε καὶ ἐθλίβετο (ἐνθυμούμενος τοῦ Γεδεὼν υἱὸν νόθον ὄντα τὸν Ἀβιμέλεχ, ἐπαναστάντα τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀποκτείναντα αὐτοὺς ἐν μιᾷ πέτρᾳ), (μὴ) οὕτως γένηται καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Καὶ ἦν ὁ Ἰεσσαί μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, λέγων καθ' ἑαυτόν· «πῶς ὁ Θεὸς οὐκ ἠράσθη ἐκ τῶν υἱῶν ἀξίων ὄντων εἰς βασιλέα, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ εὐτελοῦς τοῦδε καὶ ὑστέρου παιδός μου;» Ἦγανάκτει τὲ καὶ ἐδυσφόρει. Ἰδοῦσα οὖν ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὴν τοσαύτην θλίψιν ἐν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τῷ Ἰεσσαί, πρόσεισι πρὸς αὐτὸν καὶ χαριεντῶς ἔφη· «τί σοι βούλεται, ὦ ἄνερ, ἡ τοσαύτη θλίψις, ὅτι οὔτε ἐσθίεις οὔτε πίνεις;» Εἰ-

107–110 Καὶ – ἐστίν] cf. 1Reg. 16,12 **107–113** Καὶ – ἐπέκεινα] cf. *Synopsis* (trop. ροη'): Τότε ἀπῆλθε (ἐπῆλθε *L*) κατὰ λόγον Κυρίου ὁ Σαμουήλ εἰς Βηθλεὲμ πρὸς Ἰεσσαί, καὶ ἐξελέξατο ἐκ τῶν ἐπτὰ υἱῶν αὐτοῦ, τὸν Δαυίδ, ἐκ τοῦ ποιμνίου· καὶ ἔχρισεν αὐτὸν εἰς βασιλέα. **111–113** Καὶ – ἐπέκεινα] cf. 1Reg. 16,13–14

105 ἰδοὺ om. *D* | Λέγει αὐτῷ] καὶ εἶπεν *D* **107** ἐνταῦθα om. *D* | ἦγαγεν *D*
108 ἐνώπιον Σαμουήλ om. *D* | τὸν παῖδα *D* | πυρακῆς *R, D* **109–110** Καὶ – ἐστίν om. *D*
111–112 ἐνώπιον – αὐτοῦ om. *D* **112** ἐφήλατο] *congeci* sec. 1Reg. 16,13 : ἐφύλαττο *R*, ἐφύλαττετο *D* **113** καὶ ἐπέκεινα om. *D* **114–123** Ἀναμνήσθητί – ἐδυσφόρει] ἐθλίβετο οὖν Ἰεσσαί, ὅτι ἐκ τῶν ἐτέρων υἱῶν αὐτοῦ οὐκ ἔχρισεν, ἀλλ' ἢ τὸν Δαυίδ, ὡς καὶ ἐκ τῆς δούλης ὄντα *D* **116** οὐκῆρέσθη *R* **117** τὸν Δαυίδ *R* (*lege* ὁ Δαυίδ)
118–119 υἱὸν – αὐτοῦ *R* (*lege* υἱοῦ νόθου ὄντος τοῦ Ἀ., ἐπαναστάντος τοῖς ἀ. καὶ ἀποκτείναντος αὐ.) **119** ἀποκτείνας *R* | μὴ *addidi* : *deest* in *R*
123–124 Ἰδοῦσα – ἔφη] καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ τοῦτο γνοῦσα εἶπε πρὸς αὐτὸν χαριεντῶς *D*
125 οὔτε¹ *supra* lin. *scr. R*

πεν δὲ ὁ Ἰεσσαὶ πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα· <οὐχ ὄρᾱς, ὦ γύναι, πῶς ἀντι-
στρόφως συνέβηκαν ἡμῖν τὰ πράγματα;> Ἐκείνη δὲ εἶπεν· <ποῖα;> Ἦφῃ
τὲ ἐκεῖνος· <ὅτι τοὺς υἱοὺς οὓς ἐγὼ τὲ καὶ σὺ ἐτέκομεν, εἰς κῶλλος τὲ
ὄντας καὶ περιφανείς, οὐκ ἐξελέξατο ἐξ αὐτῶν Κύριος ὁ Θεὸς εἰς βασι-
130 λέα, ἀλλὰ τὸν ἐμέ παροιστρήσαντα ἐκ τῆς σῆς κοίτης τοῦτον ἐξελέξα-
το>. Ἦφῃ τὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· <πλανᾶσαι, ἄνερ· ἐλέγχων γὰρ ἐγὼ τὴν ἀκά-
θεκτόν σου ταύτην ὁρμὴν πρὸς τὴν ἐμὴν δουλίδα, ταῦτα παρεσκεύασα·
ἐπίγνωθι οὖν καὶ ἴδε, ὅτι ἐγὼ ἤμην ἡ γυνὴ σου, ἡ ἐν τῷ σπηλαίῳ συν-
ουσιασθεῖσα μετὰ σοῦ>. Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ γέρων Ἰεσσαὶ καὶ ἀνα-
135 πηδήσας ὅτι θαρσαλέως, ἔφη· <γύναι, οὐ πείθομαι· πάντως ἴδωμεν ἀμ-
φότεροι, ἐγὼ τὲ καὶ σὺ, ὅτι ἡ δούλη παρθένος ἦν· καὶ ἐὰν οὕτως εὑρε-
θῇ, οὕτω πείθομαι>. Ἦφῃ τὲ ἡ γυνὴ πρὸς τὸν Ἰεσσαί· <εἰ οὕτως σὲ συν-
έβη, ὡς ὑπονοεῖς, οὐκ ἂν ἔζη ἡ κόρη, ἀλλὰ τῇ τῶν χειρῶν μου δυνάμει
ἐθανάτουں αὐτήν>. Προσκαλεσαμένη ἐτέρας γυναῖκας, εὔρεν τὴν δού-
140 λην παρθένον οὖσαν· καὶ οὕτω πληροφορηθεὶς ὁ Ἰεσσαὶ ὅτι φύσει υἱὸς
ἦν ὁ Δαυὶδ αὐτῷ, ἐδόξασε μεγάλως τὸν Θεόν>.

Ἦφῃ τὲ πρὸς με ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος· <ἐγγων, τέκνον, τὴν ἐρμηνείαν
τὸ ἰδοῦ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ
μου;> Ἐρώτησις· <εἶπε οὖν ἡμῖν, ὦ μακάριε Δαυὶδ, πῶς ἐν ἀνομίαις συν-
145 ελήφθης καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ σε ἡ μήτηρ σου; Δεόμεθά σου, ἀπο-
κάλυψον ἡμῖν τὸ μυστήριον>. Ἀπόκρισις· <εἰ οὖν βούλει, ἀγαπητέ, μα-
θεῖν, ἄκουε· ἐν ἀνομίαις, ὡς ὑπελάμβανεν ὁ ἐμὸς πατήρ, ὅτι ἐν τῇ
δούλῃ συνελήφθην καὶ ἔμελλον κυηθῆναι· τὸ δὲ ἐν ἁμαρτίαις
ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου, διὰ τὴν καθολικὴν γέννησιν ἐκ τῆς
150 προπατορικῆς ἁμαρτίας· ὡς κυόμεθα πάντες ὑπὸ τῶν μητέρων, οὕτω
κἀγὼ ὑπὸ τῆς καθολικῆς μὲν ἁμαρτίας ὑπ' ἀμφοτέρων τέ, τοῦ τὲ
πατρὸς καὶ τῆς μητρός μου, ἐγεννήθην>. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως>. Κἀγὼ
δὲ εὐχαριστήσας τῷ Κυρίῳ Θεῷ μου, ὅτι ἤγνωσέ με τῷ μακαρίῳ γέροντι

143–144 ἰδοῦ – μου] Ps. 50,7

126 πρὸς – γυναῖκα] πρὸς αὐτήν D 127 συμβέβηκαν D 127–128 Ἦφῃ – ὅτι] καὶ
εἶπεν D 128 ἐγὼ – ἐτέκομεν] ἐτέκομεν ἐγὼ τε καὶ σὺ D 129 Κύριος – Θεὸς] ὁ
Κύριος D 130 R (lege ἐμοῦ παροιστρήσαντος) | ἐκ – κοίτης] ἐκ τῆς κοίτης τῆς σῆς D
131 R (lege ἐλέγχουσα) 133 ἴδε R (an ἴσθι corrigendum?) | εἰμι D | σύ R 137 σὲ om.
D 138–139 ἀλλὰ – αὐτήν om. D 139 Προσκαλεσαμένη] δέ add. D 139–140 τὴν
δούλην] αὐτήν D 140 παρθένον] καθαρὰν D 140–141 υἱὸς – αὐτῷ] υἱὸς αὐτοῦ ἦν ὁ
Δαυὶδ D 142–148 Ἦφῃ – κυηθῆναι om. D 152–157 Καὶ – ἐξῆς om. D

ἐκείνῳ καὶ ἀπεκάλυψέ μοι ταῦτα δὴ τὰ ῥήματα, κᾶντε ἀληθῆ εἶναι κᾶν-
 τε μὴ, ὁ Θεὸς οἶδεν· καθὼς αὐτὸς ὁ Δαυὶδ φησί (πλησίον δὴ τούτων 155
 τῶν ῥημάτων, ἀληθοῦς γενομένης αὐτοῦ τῆς γεννήσεως, φησί πρὸς τὸν
 Θεόν)· «ἰδοὺ γάρ, ὦ Κύριε, ἀλήθειαν ἠγάπησας» καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν, πῶς ἐχρίοντο οἱ βασιλεῖς τότε. Κέρας γὰρ ἦν
 ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ναῷ ἀφιερωμένον, καὶ ὡς τινες λέγουσιν ὅτι ἐκ τοῦ
 κέρατος ἐκείνου τοῦ κριοῦ ἦν, ὃ δέδωκε Κύριος ὁ Θεὸς ἐξ ἀπροσδο- 160
 κήτων ἀντὶ Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ Ἀβραὰμ εἰς θυσίαν. Τοῦτο οὖν τὸ κέρας
 ἐλάμβανεν ὁ τότε ἱερεὺς καὶ ἐτίθει ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ δῆθεν χριομένου.
 Οὐκ ἦν δὲ ἐν τῷ κέρατι κάτωθεν ὁπή· ἀλλὰ τρεῖς σταλαγμοὺς ἔσταζεν
 ἔνδον τοῦ κέρατος ὁ ἱερεὺς (ὁρᾶς, πῶς συμβολικῶς προεσήμαινεν ἡ 165
 Παλαιὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ τὸ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος μυστήριον;) 165
 Καὶ οἱ ὀλίγοι σταλαγμοὶ ἐκείνοι τοῦ ἐλαίου ἐπλήρουν τὸ κέρας, ἱσταμέ-
 νου αὐτοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ χριομένου· καὶ εἰ ἄξιός ἦν ὁ χριόμενος,
 ἀνέβαινε τὸ ἔλαιον καὶ ἐκχεῖτο ἔξω ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Καὶ οὕτω
 κατερχομένου τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ κέρατος, ἔχριεν ὁ ἱερεὺς τὸν χριόμε-
 νον, καὶ ἐν τῷ κέρατι οὐκ ἀπελιμπάνετο οὐδέν. Καὶ οὕτω μὲν περὶ τοῦ 170
 χρίσματος τοῦ μακαρίου Δαυίδ. Καὶ ὅτι δευτέρον ἐχρίσθη· πρῶτον μὲν
 ὑπὸ τοῦ Σαμουὴλ, ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν οἰκείων ἀδελφῶν·
 ὕστερον δὲ ἀποθανόντος τοῦ Σαοὺλ ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὡς
 ἄξιον εἶναι βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ οὕτω δὴ ταῦτα.

Φέρε δὴ εἰπεῖν καὶ ἠθικότερον, ὡς λέγει ὁ πατὴρ καὶ συμβουλευεῖ 175
 καλῶς· «*ψυχὴ μου ταπεινὴ*», φησί, «*εἰ θέλεις τῆς ἄνω βασιλείας* τυχεῖν
 καὶ εἰ ἐπιθυμεῖς χρισθῆναι *μύρω* καὶ βασιλεῦσαι κατὰ τῶν παθῶν σου,
χρίσαι τοῖς δάκρυσιν ῥαντισθεῖσα ταῖς ῥοαῖς τῶν δακρύων· μμνησκο-
 μένη τοῦ σοῦ προπάτορος, φοβήθητι, ὅτι ἐκεῖνος τῆς Ἐδέμ διὰ παρα-
 βάσεως ῥίφεις, πολλὰ πενθῶν τὲ καὶ θρηνῶν, τὴν εἴσοδον οὐχ εὗρε τό- 180
 τε. Ὑστερον δέ, ἀφ' οὗ ἠδδόκησεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γενέσθαι κατ' ἐμὲ
 ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίας, ἐδίδαξεν ἡμᾶς προσεύχεσθαι, ἀλλ' ἐπιπό-

157 ἰδοὺ – ἠγάπησας] Ps. 50,8 179–180 διὰ – εὗρε] cf. comm. ad trop. ζ', lin. 16–19
 (et app. fontium); comm. ad trop. ρ', lin. 68

159 τούτῳ om. D 164 ἐσήμανεν D 166–167 R (lege ἱστάμενον αὐτό)
 170–171 τοῦ χρίσματος om. D 172 ἐκλεχθεῖς] ὅτε praem. D | ὑπὸ² – Θεοῦ om. D
 οἰκείων om. D 173–195 ὡς – Ἀμὴν om. D 178 ῥαντισθέντι R 178–179 μμνησκο-
 μένη] μμνησκομένου R 182 ἄνθρωπος supra lin. scr. R

νως. Ἀκούεις γὰρ τοῦ Κυρίου προσευχομένου ὡς θρόμβοις αἵματος
 τοῖς ἰδρῶσι περιρρέομενος <ῆν>, διδάσκων ἡμᾶς οὕτως ἐμπόνως καὶ
 185 μετὰ δακρύων προσεύχεσθαι καὶ μὴ εἶναι ἄλλοθεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν βα-
 σιλείαν Θεοῦ, εἰ μὴ χρυσόμεθα τῷ τῶν δακρύων μύρῳ. Καθὼς τις βοᾷ,
 αὐτὸς δὴ ὁ χρυσορρήμων (ὅτι ἐρευνήσας τὴν Γραφὴν ἐν ἄλλοθέν πως)·
 «οὐχ εὐρίσκω τὴν εἰσέλευσιν τοῦ ἐναποκλεισθέντος παραδείσου, εἰ μὴ
 ἐν σταλαγμοῖς δακρύων». Καὶ εἰ μὴ ἐκατενύγη ὁ ληστής καὶ ἐβαπτίσθη
 190 ἐν τοῖς οἰκείοις δάκρυσιν, οὐκ ἂν ἤκουσε παρὰ Χριστοῦ· «σήμερον μετ'
 ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ». Καὶ ἐκ τούτων ἔκθαμβος γενόμενος ὁ
 ἅγιος ἐτράπη εἰς εὐχὴν λέγων· «ὦ παραδόξου θαύματος, ὦ φιланθρώ-
 που τρόπος, ὦ φιλάνθρωπε καὶ ζωοδότα, πῶς διὰ μικρῶν δακρύων
 λυτροῦσαι ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν πταισμάτων ἡμῶν· ἀλλὰ
 195 δόξα τῷ οὕτως εὐδοκῆσαντι Θεῷ ἡμῶν». Ἀμήν.

Ἰδιὴ ζ'

Τροπάριον ρογ'

Ταῖς ἡδοναῖς ἐξελκόμενος | τῶν παθῶν αὐτοῦ κατερρυποῦτο, | οἶμοι, ὁ
 ἐραστής τῆς σοφίας, | ἐραστής πορνῶν | γυναικῶν καὶ ξένος Θεοῦ· | ὃν
 5 αὐτὴ ἐμιμήσω κατὰ νοῦν, ὦ ψυχὴ, | ἡδυπαθείαις αἰσχυραῖς.

Ἑρμηνεία

Ὁ Σολομών, ὁ υἱὸς Δαυὶδ, σοφία τὲ καὶ γνώση ἦν περιαντλούμενος,
 δόξη τὲ καὶ πλούτῳ περιρρέομενος· καὶ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ, οἶμοι, τῷ
 τῶν παθῶν ρύπῳ κατερρυποῦτο. Καθὼς φησὶ καὶ ὁ θεῖος πατήρ· «οἷ-
 10 μοι», λέγων, «ὅτι ὁ ἐραστὴς τῆς σοφίας, ἐραστὴς πορνῶν γυναικῶν

Trop. ρογ' R (182^v–183^v), X (205^v–206^v), D (242^r–243^r); *Synopsis* (comm. ad trop.
 ροβ', ρογ': C [395^r], L [66^v])

188 οὐχ – εἰσέλευσιν] *ibid.*
 παραδείσῳ] Luc. 23,43

189 ἐν – δακρύων] *ibid.*

190–191 σήμερον –

183 R (lege ὁ Κύριος προσευχόμενος) | θρόμβοιν R **186** Καθὼς τις] καθ' ὅστις R
Trop. ρογ' 7–9 Ὁ – πατήρ om. D 7 ὁ supra lin. scr. R **10** ὅτι om. D

νως. Ἀκούεις γὰρ τοῦ Κυρίου προσευχομένου ὡς θρόμβοις αἵματος
 τοῖς ἰδρῶσι περιρρέομενος ᾗν), διδάσκων ἡμᾶς οὕτως ἐμπόνως καὶ
 185 μετὰ δακρύων προσεύχεσθαι καὶ μὴ εἶναι ἄλλοθεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν βα-
 σιλείαν Θεοῦ, εἰ μὴ χρησόμεθα τῷ τῶν δακρύων μύρῳ. Καθὼς τις βοᾷ,
 αὐτὸς δὴ ὁ χρυσορρήμων (ὅτι ἐρευνήσας τὴν Γραφὴν ἐν ἄλλοθεν πως)
 «οὐχ εὐρίσκω τὴν εἰσέλευσιν τοῦ ἐναποκλεισθέντος παραδείσου, εἰ μὴ
 ἐν σταλαγμοῖς δακρύων». Καὶ εἰ μὴ ἐκατενύγη ὁ ληστής καὶ ἐβαπτίσθη
 190 ἐν τοῖς οἰκείοις δάκρυσιν, οὐκ ἂν ἤκουσε παρὰ Χριστοῦ «σήμερον μετ'
 ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ». Καὶ ἐκ τούτων ἔκθαμβος γενόμενος ὁ
 ἅγιος ἐτράπη εἰς εὐχὴν λέγων· «ὦ παραδόξου θαύματος, ὦ φιланθρώ-
 που τρόπος, ὦ φιλάνθρωπε καὶ ζωοδότα, πῶς διὰ μικρῶν δακρύων
 λυτροῦσαι ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν πταισμάτων ἡμῶν· ἀλλὰ
 195 δόξα τῷ οὕτως εὐδοκῆσαντι Θεῷ ἡμῶν». Ἀμήν.

Ὡδιή ζ'

Τροπάριον ρογ'

Ταῖς ἡδοναῖς ἐξελκόμενος | τῶν παθῶν αὐτοῦ κατερρυποῦτο, | οἶμοι, ὁ
 ἐραστής τῆς σοφίας, | ἐραστής πορνῶν | γυναικῶν καὶ ξένος Θεοῦ· | ὃν
 5 αὐτὴ ἐμιμήσω κατὰ νοῦν, ὦ ψυχὴ, | ἡδυπαθείαις αἰσχυραῖς.

Ἑρμηνεία

Ὁ Σολομών, ὁ υἱὸς Δαβὶδ, σοφία τὲ καὶ γνώση ἦν περιαντλούμενος,
 δόξη τὲ καὶ πλούτῳ περιρρέομενος· καὶ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ, οἶμοι, τῷ
 τῶν παθῶν ρύπῳ κατερρυποῦτο. Καθὼς φησὶ καὶ ὁ θεὸς πατήρ· «οἷ-
 10 μοι», λέγων, «ὅτι ὁ ἐραστὴς τῆς σοφίας, ἐραστὴς πορνῶν γυναικῶν

Trop. ρογ' R (182^v–183^v), X (205^v–206^v), D (242^r–243^r); *Synopsis* (comm. ad trop.
 ροβ', ρογ': C [395^r], L [66^v])

188 οὐχ – εἰσέλευσιν] *ibid.*
 παραδείσῳ] Luc. 23,43

189 ἐν – δακρύων] *ibid.*

190–191 σήμερον –

183 R (lege ὁ Κύριος προσευχόμενος) | θρόμβοιν R **186** Καθὼς τις] καθ' ὅστις R
Trop. ρογ' 7–9 Ὁ – πατήρ om. D 7 ὁ supra lin. scr. R **10** ὅτι om. D

ἐγένετο καὶ ξένος Θεοῦ», τὸ φοβερώτατον. Ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Βασιλειῶν δὲ γέγραπται τὸν Σολομῶντα φιλογύναιον γεγονέναι τοσοῦτον, ὥς καὶ γυναικας λαβεῖν ἀλλοτρίας ἐκ τῶν ἐθνῶν οὐσας, ὧν ἀπείπατο Κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, μὴ εἰσελεύσεσθαι ἐν αὐταῖς ἢ αὐτὰς εἰς αὐτούς. Καὶ ἦσαν τῷ Σολομῶντι γυναικες ἄρχουσαι ἑπτακόσiai καὶ παλλακαὶ τριακόσiai, αἱ καὶ ἐξέκλιναν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Καὶ ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ Σολομῶν καὶ εἶπεν· «ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου, διαρρήσων διαρρήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρὸς σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου, πλην ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω τοῦτο διὰ Δαυὶδ τὸν πατέρα σου· ἐκ χειρὸς δὲ υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπές με καὶ ἔθυσας τῇ Ἀστάρτῃ, βδελύγματι Σιδωνίων καὶ τῷ Χαμῶς εἰδώλῳ Μωάβ καὶ τῷ Μελχὴλ, προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμμών». Καὶ ἦν Σολομῶν προσκυνῶν καὶ θύων τοῖς εἰδώλοις μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν ἀλλοφύλων· καὶ ἐξέκλιναν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν ἐτέρων. Καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐποίησε Σολομῶν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω Θεοῦ αὐτοῦ ὡς Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Trop. ρθγ' 11–22 Ἐν – Ἀμμών] cf. *Synopsis* (trop. ρθβ', ρθγ'): Ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Βασιλειῶν γέγραπται τὸν (τὸ *L*) Σολομῶντα φιλογύναιον γεγονέναι τοσοῦτον, ὥς καὶ γυναικας λαβεῖν ἀλλοτρίας ἐκ τῶν ἐθνῶν οὐσας, ὧν ἀπείπατο Κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς αὐτὰς ἢ αὐτὰς εἰς αὐτούς. Καὶ ἦσαν τῷ Σολομῶντι γυναικες ἄρχουσαι ἑπτακόσiai καὶ παλλακαὶ τριακόσiai, αἱ καὶ ἐξέκλιναν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Καὶ ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ Σολομῶν (Σαλομῶντα *C*) καὶ εἶπεν· «ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου, διαρρήσων διαρρήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρὸς σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου· πλην ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω τοῦτο διὰ Δαυὶδ τὸν πατέρα σου· ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου (σου υἱοῦ *transp. L*) λήψομαι αὐτήν, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπές με καὶ ἔθυσας τῇ Ἀστάρτῃ, βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμῶς εἰδώλῳ Μωάβ καὶ τῷ Μελχῶλ (Μελχῶρ *L*), προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμμών» **12–16** τὸν – αὐτοῦ] cf. 3Reg. 11,1–2 **16–17** Καὶ – εἶπεν] cf. 3Reg. 11,9 **17–20** ἀνθ' – αὐτήν] cf. 3Reg. 11,11–12 **20–22** ἀνθ' – Ἀμμών] cf. 3Reg. 11,5–6 **22–25** Καὶ – αὐτοῦ²] cf. 3Reg. 11,4 **25–27** καὶ – αὐτοῦ²] 3Reg. 11,8

11–12 Ἐν – Σολομῶντα om. *D* **12** φιλογύναιον – ὡς] τοσοῦτον, φησί, γέγονε φιλογύναιον, ὥστε *D* **13** λαβῆναι *D* | οὐσας om. *D* **16** ὠργίσθη *D* **18** ἐκ – σου² om. *D* **21** τῇ – βδελύγματι *D* (cf. 3Reg. 11,33 etc) : Ἀστάρτῃ βδελύγματα *R* | Χαμῶς] Χάμ ὡς *R* **22** Μελχὴλ *R* : Μενχὴλ *D* : Μελχῶλ *Synopsis* (cf. 4Reg. 23,13: Μολχόλ) | προσοχθίσματα *R* **24** καὶ – ἐτέρων om. *D* **25** Κυρίου] τοῦ *praem. D*

Τοίνυν, ἀγαπητοί, τίς οὐ πτοηθήσεται, τὸν τοιοῦτον ἄνδρα βλέπων, καὶ ἀκούων εἰς ποίαν ἀτιμίαν πρὸς τὸ τέλος καταντήσαντα; Τοῦτο οὖν
 30 φησὶ ὁ πατήρ, ὅτι· «τὸ πονηρὸν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ ποιήσας, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ὁ Θεός». Καὶ ἦν ὁ ἀνὴρ νῦν ἐν ἀμφιβολίᾳ· τῶν μὲν λεγόντων ὅτι ἐσώθη, τῶν δὲ οὐχί. Ἐγὼ δὲ ὁ ἄθλιος, ὡς ἀκουστής γενόμενος παρὰ τῶν πατέρων σοφῶν τὲ καὶ γνωστικῶν, λεγόντων ὅτι· «ἡ κάθειρξις τοῦ Σολομῶντος ἢ πρὸς τὸν ἄδην (ἐκέισε γὰρ κατήρχοντο πάντες οἱ
 35 δίκαιοι), ἕως οὗ ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ κατήλθεν ἐν τῷ ἄδῃ, καὶ πάντα τὰ τοῦ ἄδου σκυλεύσας βασιλεία· μεσιτευθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς Δαυὶδ ἀνέστη τὲ μετὰ πάντων καὶ ὁ Σολομὼν καὶ σωτηρίας ἔτυχεν, ὡς οἶδεν ἡ αὐτοῦ εὐσπλαγχνία». Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκκλησία, παραλαβοῦσα ἕθος ἐκ τῶν πατέρων· ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας ἀναστά-
 40 σεως τιμᾶται οὗτος ἴσως τῷ πατρὶ ἐστεμμένος, καὶ διὰ τὴν νεότητά διαβάλλεται παρὰ πῖσιν, τάχα ὅτε εὐηρέσται.

Ἐνέτυχον γραφικῶς διήγησιν τοιαύτην, ὅτι γραμματεὺς τις πιστὸς ἐν Χριστῷ· ἡγάπα δὲ τὰς φράσεις τοῦ Πλάτωνος, ἑλληνός τε καὶ ἀπίστου. Καὶ νοῶν τὴν σοφίαν ἐκείνου, ἀνεθεμάτιζε τοῦτον λέγων· «ὦ
 45 ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε, πῶς ἔχων τοιαύτην σοφίαν τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνωσ τὸν ὄντως ὄντα Θεόν, ἀλλ' ἐματαιώθης ἐν τοῖς διαλογισμοῖς σου καὶ ἐπίστευες τοῖς μὴ οὖσι θεοῖς;» Ἐν μὲν οὖν τῶν νυκτῶν κοιμωμένου τοῦ γραμματέως φαίνεται αὐτῷ ὁ Πλάτων ὡς ἐν ὄνειρῳ λέγων· «παῦσαι, ἄνθρωπε, τοῦ καταράσασθαί με· ἀληθῶς ἄπιστος ἤμην τοῦ Θεοῦ, ἅπαξ
 50 δὲ κατελθὼν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῷ ἄδῃ ἐπίστευσα καὶ ἀνέστησέ με μετὰ τῶν δικαίων». Εἰ οὖν ἐν τῷ Πλάτῳ οὕτως ἐγένετο, τίς ἢ ἀμφιβολία περὶ τοῦ Σολομῶντος; Καὶ πειθέτω ἡμᾶς ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ

42–51 γραμματεὺς – δικαίων] de narrationem cf. Anast. Sin. Quaestionem 61 (ed. M. Richard [†] – J. A. Munitiz, p. 111–112) (= Quaest. CXI. PG 89, 764B–D)

28–30 Τοίνυν – ποιήσας om. D 30–31 ἀπέστη – Θεός] καὶ ἀπέστη ἀπὸ Θεοῦ καὶ ὁ Θεὸς ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ D 31 ἦν – ἀμφιβολία] ἦν ἀμφιβολία περὶ τοῦ ἀνδρός D
 32–33 Ἐγὼ – λεγόντων] καὶ τινων μὲν λεγόντων D 34 τοῦ om. D | ἡ om. D
 34–35 ἐκέισε – ἄδην om. D 35 πάντα om. D 39 τοῦ Χριστοῦ om. D 40 οὗτος] καὶ praem. D | ἐστεμμένος R : ιστάμενος D 42–55 Ἐνέτυχον – ἄδην in marg. add. R (signo post εὐηρέσται posito), enarrationem in textu inseruerunt M (post εὐηρέσται) et D (post ὑφαινομένων) 43 τε] τινος D 45 τοῦ Θεοῦ om. D 46 ὄντως om. D
 48 γραμματικοῦ D 50 Ἰησοῦς om. D 52 ὁ ἅγιος om. D

Θεολόγος λέγων· «κατελθὼν ὁ Κύριος ἐν τῷ ἔδῃ πάντας σώζει ἢ κακεῖ
τοὺς πιστεύοντας; Οὐχί, ἀλλὰ τοὺς πιστεύοντας». Καὶ εὐθὺς ὁ Δαυίδ·
«ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ἔδην».

Τί οὖν πρὸς ἡμᾶς τοῖς μὴ κατορθώσασιν καὶ μὴ δυναμένοις ὑφαίνειν
τὸν καθαρὸν ἰστὸν τῶν ἀρετῶν διὰ στήμονός τε καὶ ὑφάνσεως (στήμο-
να, τὸ ἀκράδαντον τῆς ὀρθῆς πίστεως· ὑφασμα δέ, τῶν θείων ἀρετῶν
τῶν ἐκ πλαγίων ἀμφοτέρων, δεξιῶν τὲ καὶ ἀριστερῶν, ὑφαινομένων); Τί
ποιήσομεν ἡμεῖς, λέγοντος αὐτοῦ τοῦ Σολομώντος, ὅτε ἦν δικαιοπρα-
γῶν τῷ Θεῷ καὶ ὅτε ἦν γινεῖ ὁ λύχνος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ· «εἰ ὁ δί-
καιος», φησί, «μόλις σώζεται· ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;»
Ἐκεῖνος μὲν κατὰ σάρκα ἡμάρτανεν· σὺ δέ, ὦ ψυχὴ, ἀφωμοιώθης τού-
τῳ, ἐξαμαρτάνουσα ἀδεῶς κατὰ διάνοιαν. Ἐπιστράφηθι οὖν, ταπεινὴ,
καὶ ἐπίγνῳθι τὰς σεαυτῆς σφαλερὰς πράξεις καὶ ἔκκλινον ἀπ' αὐτῶν·
καὶ μὴ τοιαύταις αἰσχυραῖς ἡδοναῖς καὶ ἡδυπαθείαις ἀλίσκεσαι, ἵνα μὴ
ἔξω ρίφῃς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς θείας δόξης ἀμέτοχος γενήσῃ· ἀλλὰ ἀνά-
στα τὸ λοιπὸν καὶ πρόσπεσον Κυρίῳ τῷ Θεῷ καὶ κράζουσα θερμῶς·
«ἐλέησόν με».

Ταῦτα δὴ τὰ παραδείγματα ἔχοντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἑαυτοὺς
σπουδάσατε σώσαι· ἐγὼ γὰρ ὁ ἁμαρτωλὸς ἀπέγνωσμαι διὰ τὸ πλῆθος
τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν, καὶ ναρκὸς γενόμενος σῶμα καὶ ψυχὴν, τοῦ

53–54 κατελθὼν – πιστεύοντας¹] cf. Greg. Naz. Orationem in sanctum pascha. PG 36, 657A15–17: γνῶθι καὶ τὰ ἐκεῖσε τοῦ Χριστοῦ μυστήρια, τίς ἡ οἰκονομία τῆς διπλῆς καταβάσεως, τίς ὁ λόγος· ἀπλῶς σώζει πάντας ἐπιφανείς, ἢ κακεῖ τοὺς πιστεύοντας
55 ἀποστραφήτωσαν – ἔδην] Ps. 9,18 56–57 Τί – ὑφάνσεως] cf. Theod. Cyr. Graecarum affectionum curatio (ed. P. Canivet, Théodore de Cyr. Thérapeutique des maladies helléniques. Paris 1958) 12,5: ὅπερ γὰρ ἐστὶ δένδρῳ ρίζα καὶ ὀφθαλμὸς σῶματι καὶ οἱ στήμονες τοῖς ὑφάσμασι, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀληθείας ἢ γνῶσις καὶ ἡ βεβαία γίνεται πίστις 61–62 εἰ – φανεῖται] Prov. 11,31 65–67 καί² – γενήσῃ] cf. *Synopsisin* (trop. ρρβ', ρργ'): Τὰ γοῦν παρόντα τροπάρια ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας συνετέθησαν, δεικνύντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Σολομώντος καὶ τὴν παράβασιν (τῆς ἐντολῆς ἐκείνης τοῦ Θεοῦ add. L) ὡς δεινὴν καὶ ὅτι δεῖ ταύτης (ταύτην L) ἐκκλίνειν καὶ μὴ τοιαύταις αἰσχυραῖς ἡδοναῖς καὶ (ἡδ. καὶ om. C) ἡδυπαθείαις τὴν ψυχὴν ἀλίσκεσθαι, ἵνα (ἵνα om. L) μὴ ἔξω ρίφῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θείας δόξης ἀμέτοχος γενήσῃ

56 κατορθώσιν R, κατορθοῦσι D | καὶ μὴ] μὴδὲ D 57 διαστήμονος R | ὑφάνσεως R
59 τὲ om. D 56–59 Τί – ὑφαινομένων ante Ἐνέτυχον ... ἔδην scr. D 59 τὸν – ἰστὸν] τῶν καθαρῶν ἰστῶν R 59–81 Τί – Ἀμήν om. D 68 καί² R (an delendum?)
72 ναρκὸς R (an ναρκῶν legendum?)

- πράττειν τοῦ κακοῦ οὐκ ἡμέλησα, καὶ τοῖς σφοδροτέροις τῶν παθῶν
 ἐναποπνίγομαι· διὸ καὶ δέομαι τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι μου·
 75 «δέσποτα Κύριε», λέγων, «ἡ ἐλπίς τῶν ἀπελπισμένων, καὶ τῶν πεπτω-
 κότων ἀνορθωτής, καὶ τῶν ἱσταμένων ὁ στηριγμός, δὸς κἄμοι εἰς συν-
 αἴσθησιν ἔλθειν τῶν πολλῶν μου κακῶν, δάκρυά τε προχέειν καὶ κλαῦ-
 σαι ἐνώπιόν σου· οἶδας γάρ, ζωοδότα, διὰ μικρῶν δακρύων, πολλῶν
 παραπτωμάτων τὸν ὄγκον ἀφιέναι· ὅτι σὺ εἶ ὁ δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡ
 80 σωτηρία τῶν ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένων σε, καὶ σοὶ πρέπει ἡ δόξα εἰς
 τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ἰδιὴ η'

Ἑρμηνεία

- Ἡ ὀγδόη ὥδη συμφωνεῖ τῇ ἐβδόμῃ. Ἡ μὲν γὰρ ἐβδόμη ἀρχὴν ἔχει τῆς
 μεγάλης ἐξομολογήσεως τῆς ὥδης παρὰ τῶν ἁγίων τριῶν παιδῶν ποτ-
 νιωμένων· καὶ οὕτω τὴν ἐξομολόγησιν πρὸς τὸν Θεὸν ἄδοντες· «ἡμάρ-
 5 τομεν», γάρ φησι ἐκεῖ, «ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν», καὶ οὕτω καθεξῆς,
 πληρώσαντες τὴν ἐξομολόγησιν ἐτρέποντο τότε (καὶ νῦν ἡμεῖς) εἰς
 ὕμνον, εἰς τὸ εὐλογεῖν καὶ δοξάζειν τὸν Ποιητὴν τοῦ παντὸς εἰς τοὺς
 αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁ εἰρμός, τροπάριον σγ'

Ὅν στρατιαὶ οὐρανῶν δοξάζουσι | καὶ φρίττει τὰ Χερουβim | καὶ τὰ Σε-
 ραφim· | πᾶσα πνοὴ καὶ κτίσις | ὑμνεῖτε, εὐλογεῖτε | καὶ ὑπερυψοῦτε | εἰς
 πάντας τοὺς αἰῶνας.

- 5 Ἑρμηνεία

Στρατιαὶ τῶν οὐρανῶν, ὡς οἶμαι, αὐταὶ εἰσίν, ὡς ἡ Γραφή ἡμᾶς δι-
 δάσκει καὶ ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ κρυφιομύστης καὶ ἱεροφάντωρ Διόνυ-

Prooemium Odae VIII *R* (196^r), hoc prooemium deest in *D* **Trop. σγ'** *R* (196^{r-v}), *D* (251^r)

Prooemium Odae VIII 4–5 ἡμάρτομεν] cf. Dan. 3,29 5 ἠνομήσαμεν ἠδικήσαμεν]
 ibid.

80 σὺ *R* **Prooemium Odae VIII 6** ἡμῖν *R*

Trop. σγ' 6–7 οἶμαι – καὶ³ om. *D* 7–8 Διονύσιος] λέγει praem. *D*

- πράττειν τοῦ κακοῦ οὐκ ἡμέλησα, καὶ τοῖς σφοδροτέροις τῶν παθῶν
 ἐναποπνίγομαι· διὸ καὶ δέομαι τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι μου·
 75 «δέσποτα Κύριε», λέγων, «ἡ ἐλπίς τῶν ἀπελπισμένων, καὶ τῶν πεπτω-
 κότων ἀνορθωτής, καὶ τῶν ἱσταμένων ὁ στηριγμός, δὸς κἄμοι εἰς συν-
 αἴσθησιν ἔλθειν τῶν πολλῶν μου κακῶν, δάκρυά τε προχέειν καὶ κλαῦ-
 σαι ἐνώπιόν σου· οἶδας γάρ, ζωοδότα, διὰ μικρῶν δακρύων, πολλῶν
 παραπτωμάτων τὸν ὄγκον ἀφιέναι· ὅτι σὺ εἶ ὁ δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡ
 80 σωτηρία τῶν ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένων σε, καὶ σοὶ πρέπει ἡ δόξα εἰς
 τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ἰδιὴ η'

Ἑρμηνεία

- Ἡ ὀγδόη ὥδη συμφωνεῖ τῇ ἐβδόμῃ. Ἡ μὲν γὰρ ἐβδόμη ἀρχὴν ἔχει τῆς
 μεγάλης ἐξομολογήσεως τῆς ὥδης παρὰ τῶν ἁγίων τριῶν παιδῶν ποτ-
 νιωμένων· καὶ οὕτω τὴν ἐξομολόγησιν πρὸς τὸν Θεὸν ἄδοντες· «ἡμάρ-
 5 τομεν», γάρ φησι ἐκεῖ, «ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν», καὶ οὕτω καθεξῆς,
 πληρώσαντες τὴν ἐξομολόγησιν ἐτρέποντο τότε (καὶ νῦν ἡμεῖς) εἰς
 ὕμνον, εἰς τὸ εὐλογεῖν καὶ δοξάζειν τὸν Ποιητὴν τοῦ παντὸς εἰς τοὺς
 αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁ εἰρμός, τροπάριον σγ'

Ὅν στρατιαὶ οὐρανῶν δοξάζουσι | καὶ φρίττει τὰ Χερουβim | καὶ τὰ Σε-
 ραφim· | πᾶσα πνοὴ καὶ κτίσις | ὑμνεῖτε, εὐλογεῖτε | καὶ ὑπερυψοῦτε | εἰς
 πάντας τοὺς αἰῶνας.

- 5 Ἑρμηνεία

Στρατιαὶ τῶν οὐρανῶν, ὡς οἶμαι, αὐταὶ εἰσίν, ὡς ἡ Γραφή ἡμᾶς δι-
 δάσκει καὶ ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ κρυφιομύστης καὶ ἱεροφάντωρ Διόνυ-

Prooemium Odae VIII *R* (196^r), hoc prooemium deest in *D* **Trop. σγ'** *R* (196^{r-v}), *D* (251^r)

Prooemium Odae VIII 4–5 ἡμάρτομεν] cf. Dan. 3,29 5 ἠνομήσαμεν ἠδικήσαμεν]
 ibid.

80 σὺ *R* **Prooemium Odae VIII 6** ἡμῖν *R*

Trop. σγ' 6–7 οἶμαι – καὶ³ om. *D* 7–8 Διονύσιος] λέγει praem. *D*

σιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅτι· «αὐται», φησί, «εἰσὶν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαί, ἐξουσίαι, ἐξαπτέρυγα, πολυόμματα, *Χερουβὶμ τὲ καὶ Σεραφίμ*, ἀκαταπαύστῳ τῇ φωνῇ *δοξάζουσι* μετὰ τοῦ φρικτοῦ τρόμου· αὐται γοῦν αἱ *στρατιαὶ τῶν οὐρανῶν*». Ἐλθὲ καὶ κάτω· *πᾶσα τὲ πνοή* καὶ *πᾶσα κτίσις* ὕμνουσι καὶ εὐλογοῦσι καὶ *δοξάζουσι* τὸν ποιητὴν ἡμῶν Θεόν, ὅτι εὐλογημένος ἐστὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τροπάριον σιβ'

Ὁ Ἰωνᾶς εἰς Θαρσεῖς ἀπέδρασε | προγνοὺς τὴν ἐπιστροφὴν | τῶν Νι-
νευϊτῶν· | ἔγνω γὰρ ὡς προφήτης | Θεοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν, | ὅθεν παρ-
εζήλου | τὴν προφητείαν μὴ ψευσθῆναι.

Ἑρμηνεία

5

Ὡς τινες λέγουσιν, οἱ *Θαρσεῖς* αὕτη ἐστὶν ἡ Ταρσός, ἥτις ἐστὶ πόλις τῆς Κιλικίας· ὡς δ' ἕτεροι φάσκουσι τὴν Καρχηδόνα, πόλιν εὐδαίμονα τῆς Ἰταλῶν ἐπαρχίας· ὃ δοκεῖ μοι τοῦτο πιθανὸν εἶναι. Ἀληθεύει γὰρ ὁ ἱεροψάλτης Δαυὶδ κελαδῶν καὶ λέγων πρὸς τὸν Θεόν· «ἐν πνεύματι βι-
αίῳ συντρίψεις πλοῖα *Θαρσεῖς*»· πιστευτέον οὖν τῷ Δαυίδ ταύτην τὴν *Καρχηδόνα* λέγεσθαι *Θαρσεῖς*· διώνυμος γὰρ ἦν. Καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἐδόκει τῷ Ἰωνᾷ, ὅτι μόνον ἐν Ἰουδαίᾳ ἦν ὁ Θεός (καθὼς καὶ ὁ Δαυὶδ λέγει· «γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός ἦν»)· καὶ ἦν φεύγων μακράν που, ὅπου οὐκ ἦν Θεός. Καὶ ποῦ γάρ; Καίτοι οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν τὸν

10

Trop. σιβ' trop. cum comm. deest in *R* (fol. def.), complevi ex *X* (231^{r-v}), *M* (190^v–191^v); *D* (258^v–359^r)

Trop. σγ' 8–12 αὐται – οὐρανῶν] cf. Ps.-Dionysium Areop., De caelesti hierarchia 23,8–9 (ed. G. Heil – A. M. Ritter): Πληθος στρατιάς οὐρανόυ τὴν πολυύμνητον ἐκείνην παρεδίδου τοῖς ἐπὶ γῆς δοξολογίαν; *ibid.* 25, 14–15 Τὴν τάξιν δὲ τὴν τῶν οὐρανίων νοῶν τελευταίαν οὐκ ἔχει λόγον ἀρχὰς ἢ θρόνους ἢ Σεραφίμ ὀνομάζειν

Trop. σιβ' 9–10 ἐν – Θαρσεῖς] Ps. 47,8 **13** γνωστὸς – ἦν¹] Ps. 75,2 **13–14** καὶ – Θεός] cf. Jon. 1,3

8–9 ὅτι – οὐρανῶν om. *D* **11–14** *δοξάζουσι* – Ἀμήν] *δοξάζουσι* εἰς τοὺς αἰῶνας *D*

Trop. σιβ' 7 ἕτεροι *X, M* : ἑτέρ(ως) *D* **8–9** Ἀληθεύει – Θεόν *X, M* : Καὶ ὁ Δαυὶδ *D* **10** τῷ Δαυίδ *X, M* : om. *D* **12** ἦν *X, M* : om. *D* **12–13** καθὼς – λέγει] ὡς ὁ Δαυὶδ φησι *D* **13** γνωστὸς – ἦν¹ *M*, (ἦν om. *D*) : γνωστὸς ἦν ὁ Θεός ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ *X* | ἦν¹ *X, M* : om. *D* **14** Καὶ – γάρ *X, M* : om. *D* **14–15** *X, M, D* (lege τοῦ ἀκοιμήτου ὀφθαλμοῦ)

- 15 ἀκοίμητον ἐκείνον ὀφθαλμόν, ἀλλ' ἔπαθεν ὅπερ ἴσασι πάντες διὰ τῆς
 θείας Γραφῆς. Κατέπτε τὸ κῆτος τὸν προφήτην Ἰωνᾶν διὰ προστάγμα-
 τος Θεοῦ· καὶ ὡς ἐν ταμείῳ τινὶ ἐφυλάττετο ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους·
 20 κάκεῖ προσευχόμενος ἐβόα οὕτως λέγων· «ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ
 μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου». Ἀνέσχισεν ἡ προσευχὴ τὸν βυθόν,
 20 ἔτεμε τὸν ἀέρα, ἀνέβη εἰς οὐρανούς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὰ ὦτα Κυρίου
 (μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ Κύριος ὁ πληρὼν τὴν σύμπασαν, οὐ μακρὰν ἀφ-
 ἴστατο τοῦ γνησίου οἰκέτου)· προσέταξεν ὁ Θεὸς τῷ κήτει καὶ ἐξέρασε
 τὸν προφήτην καὶ ὡς ἀπὸ πλοίου ἀποβάς εἶχετο τοῦ κηρύγματος.

- Τοίνυν, ὦ ψυχὴ, ταῦτα τὰ ὑποδείγματα χρῆσαι ἐν σεαυτῇ καὶ νόη-
 25 σον· ὥσπερ ὁ Ἰωνᾶς δώδεκα μυριάδων ἀνδρῶν τὲ καὶ γυναικῶν τὴν
 μετάνοιαν ἐκήρυξε καὶ κηρυχθέντες μετενόησαν, οὕτω καὶ σύ, ταλαί-
 πωρε, ποίησον· γενοῦ Ἰωνᾶς, σκοπὸς τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, καθὼς ὁ θεὸς
 Παῦλος λέγει· «ὅτι ἐκαστος πόλις Θεοῦ ζώντος». Στήθι οὖν
 ἐν ὑπερώῳ τόπῳ καὶ ὑψηλῷ τῶν ἀρετῶν· καθάρθητι ταῖς ὑψηλαῖς φρε-
 30 σί, τὸν νοῦν λέγω καὶ τὴν φρόνησιν· «σάλπισσον ἐν σάλπιγγι μετανοίας
 τὴν σεαυτοῦ πόλιν», καθὼς ὁ Ἡσαΐας διακελεύεται σοι· δίωξον τὸν
 ἐσμὸν τῶν παθῶν· σβέσον τὰ φλογώδη πάθη τοῦ σώματος διὰ τῆς δρό-
 σου τῆς μετανοίας· τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς σου τὸ ὄχλοῦν σοι, ὡς ἐν
 τυμπάνῳ ἀναξηράνασα, ἐν τῷ τῆς ἀπαθείας βυθῷ καταπόντισον ὡς
 35 τριστάτας, θυμὸν λέγω, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ ὀργὴν ἀμετάβλητον. Καὶ
 τούτων πάντων ἐκδιωχθέντων, χάριτι τοῦ διδόντος ἡμῖν τὰ ὄπλα ἀμυν-
 τήρια κατὰ τῶν ἀντικειμένων τούτων, τῇ διατόρῳ σάλπιγγι τοῦ παν-
 αγίου Πνεύματος τοῦ συνεργούντος ἡμῖν πρὸς σωτηρίαν, εὐ οἶδα, γε-

18–19 ἀναβήτω – μου²] Od. 6,7; cf. Jon. 2,7

28 ὑμεῖς – ζώντος] cf. Rom. 9,26

28–42 Στήθι – Θεόν] hic locus alterius fontis esse videtur, quod cum lingua Acacii non convenit; cuius originem non inveni 30–31 σάλπισσον – πόλιν] cf. Is. 58,1

15 ἐκείνον *X, M* : om. *D* 15–16 ἀλλ – Γραφῆς *X, M* : om. *D* 16–17 Κατέπτε – Θεοῦ] κατέπτεν οὖν τοῦτον τὸ κῆτος *D* 17 τινὶ *X, M* : om. *D* 18 οὕτως λέγων *X, M* : om. *D* 19 Κύριε – μου² *X, M* : ὁ Θεός *D* | μου² *X, M* : om. *D* 19–22 Ἀνέσχισεν – οἰκέτου *X, M* : om. *D* 22 προσέταξεν] οὖν add. *D* | ἐξέρασε *X, M* : ἐξήμεσε *D* 23 ὡς – ἀποβάς *X, M* : om. *D* 24–45 Τοίνυν – αἰῶνας *X, M* : ᾧ τινι ὑπήκουσαν τῶν βαρβάρων τὰ πλήθη καὶ τῇ μετανοίᾳ ὑπεκλίθησαν· καὶ τὴν ὀργὴν ἀπεκρούσαντο διὰ τῆς εἰλικρινοῦς με-
 τανοίας, ἥς ἀξιοθεύημεν καὶ ἡμεῖς χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν *D* 26 κηρυχθέντος *X, M* 27 ἑαυτοῦ *X, M* (lege σεαυτοῦ)

νήση σὰρξ καθαρὰ ὡς ταύτην σοι Θεὸς ἐδωρήσατο, ψυχὴ δέ σου πνευματικὴ ὅλως καθὼς ταύτην σοι ἐνεχείρισε, ὁ νοὺς πεπαγιωμένος καὶ ἄφυρτος ὡς πόλις πεπυργωμένη, ποιμαινομένη, διάνοιά τε συντετριμμένη καὶ τεταπεινωμένη πρὸς Θεόν. Καὶ ἐὰν τοιαύτη γενήσῃ, οἶαν ὁ λόγος ἔδειξεν, τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ Σωτῆρος μου Χριστοῦ τεύξει τοῦ λέγοντος· «ἐλεύσομαι ἐγὼ τὸ καὶ ὁ πατήρ μου καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν»· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τροπάριον σιε'

Τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἅπαντας | παρήγαγόν σοι, ψυχὴ, | πρὸς ὑπογραμμόν· | μίμησαι τῶν δικαίων | τὰς φιλοθέους πράξεις· | ἔκφυγε δὲ πάλιν | τῶν πονηρῶν τὰς ἀμαρτίας.

Ἑρμηνεία

Ἐκείνη ὁ τοῦ κανόνος τούτου ποιητὴς τροπολογήσας καὶ τοῖς τροπαρίοις τὰς ιστορίας συνθεῖς καὶ ἀφηγησάμενος (ὧν καὶ ἡμεῖς, Θεοῦ εὐδο-

Τροπ. σιε' trop. cum comm. deest in *R* (fol. def.), complevi ex *X* (244^r–246^r), *M* (201^r–203^r); *D* (267^r); *Synopsis* (comm. ad trop. σιε': *C* [402^r])

44–45 ἐλεύσομαι – ποιήσομεν] cf. Jo. 14,23

Τροπ. σιε' 6–17 Ἐκείνη – εὐαγγελίου] cf. *Synopsis* (trop. σιε'): Ἐκείνη τοῦ κανόνος ποιητὴς τροπολογήσας καὶ τοῖς τροπαρίοις τὰς ιστορίας συνθεῖς καὶ ἀφηγησάμενος (ὧν καὶ ἡμεῖς πλατῶς τὰς ιστορίας ἀφηγησάμεθα) νῦν ἐν τῷ παρόντι τροπαρίῳ φησὶν· «ἰδοὺ πάντας τοὺς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἄνδρας καὶ τὰς πράξεις τούτων παρήγαγόν σοι, ὦ ψυχὴ, πρὸς ὑπογραμμόν, ἵνα μαθοῦσα τὰς ἐκ τοῦ Θεοῦ τούτοις ἐπιγενομένας μωρίας διὰ τὰς πονηρὰς πράξεις αὐτῶν, φύγῃς μὲν τὰς τῶν κακῶς βιωσάντων μιμήσεις, ζηλώσῃς δὲ τὰς τῶν φιλοθέων πράξεις». Καὶ δηλοῖ ὡς ἔως τοῦδε τοῦ τροπαρίου πληροῦνται αἱ τῆς Παλαιᾶς ιστορίαι· ἔκτοτε δὲ τὰ τῆς ὀγδόης ᾠδῆς τροπάρια καὶ τὰ τῆς ἐνάτης, ἐκ τῆς Νέας Διαθήκης συντέθινται, ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ· ὁ δὲ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τροπαρίων τῆς ἐνάτης ᾠδῆς καὶ τότε συνεγράφητο ὁ τοῦ κανόνος ποιητὴς ἔχον οὕτως, (haec pars *C* solo tradita est)

41 πεπυργωμένη *M*: πεπικνομένη *X*^{a.m.} | ποιμαινομένη *M*: πυργομένη *X*^{a.m.} **44** τοῦ λέγοντος] τῷ λέγοντι *X, M*

Τροπ. σιε' 6–104 Ἐκείνη – ἡμῶν] Ἀπαριθμεῖ ὁ ἅγιος τὰς τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν πράξεις, οἵτινες εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ ἐξ ἀρχῆς τῆς τοῦ Ἀδάμ πλάσεως μέχρι καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, οὗς, φησί, «μιμήθητι» καὶ ἐπίδος πρὸς μετάνοιαν τὸν σεαυτοῦ βίον· τῶν δὲ κακῶν καὶ ἀμαρτωλῶν τὰς πράξεις «ἐκφυγε» ὡς προξενούσας τὴν αἰώνιον κόλασιν *D*

κοῦντος, τὸ καταδύναμιν πλατέως τὰς ἱστορίας ἀφηγησάμεθα) νῦν ἐν
 τῷ παρόντι τροπαρίῳ φησί· «ἰδοὺ πάντας τοὺς *τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης*
 10 ἄνδρας καὶ τὰς πράξεις τούτων *παρήγαγόν σοι, ὦ ψυχή, πρὸς ὑπο-*
γραμμόν, ἵνα μαθοῦσα τὰς ἐκ Θεοῦ τούτοις ἐπιγενομένας τιμωρίας διὰ
 τὰς πονηρὰς αὐτῶν πράξεις φύγῃς μὲν τὰς τῶν κακῶς βιωσάντων μιμή-
 σεις, ζηλώσης δὲ τὰς τῶν φιλοθέων πράξεις». Καὶ δηλοῖ ὅτι ἕως τοῦδε
 τοῦ τροπαρίου πληροῦνται αἱ τῆς Παλαιᾶς ἱστορίαι· ἔκτοτε δὲ τὰ τῆς
 15 ὀγδόης ῥῥῥῥ τροπάρια καὶ τὰ τῆς ἐνάτης, ἐκ τῆς Νέας Διαθήκης συν-
 τέθενται, ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ
 εὐαγγελίου.

Τοιγαροῦν, ὦ ταπεινὴ ψυχὴ, ἐπίγνωθι καὶ σύνες τί σοι παραινεῖ ὁ
 θεῖος πατήρ ὡς ἱατρὸς ἐμπειρότατος, πλείστα φάρμακά σοι ἐπιθεῖς
 20 πρὸς τὴν ὀλοσώματόν σου πληγὴν. Βλέπων δὲ τὸ ἀνιάτόν σου, οὐχ ὅτι
 ὁ ἱατρὸς αἴτιος, δόκιμος δέ, οὔτε τὰ ἤδη παλαιά, ὡς ἔθος λέγει, ἀλλὰ
 νέα καὶ πάνυ ἰάσιμα· ἀλλ' ὥσπερ εἰς κακόχυμον σῶμα, μὴ πρότερον
 κατὰ μικρὸν καθαρθεὶς τὴν συρροίαν τῶν ὑλῶν, ἄπρακτον ποιεῖ τὴν
 ἐνέργειαν. Εἰς γὰρ κακόχυμον σῶμα εὐκόλως ἡ ἴασις οὐκ ἐπέρχεται,
 25 οὕτως καὶ εἰς κακότεχνον ψυχὴν, οἷα ἦν ἡ ἐμή, οὐκ εἰσελεύσεται ἡ ἀκε-
 στορικὴ καὶ πνευματικὴ ἴασις. Καὶ εἰ βούλει, ἄκουσον τῆς ἀγίας ἐπ-
 ῥῥῥῥ τοῦ πατρός, τί φησιν· «*τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἅπαντας*, τοὺς τὲ
 σωζομένους τοὺς τὲ ἀπολλυμένους, *παρήγαγόν σοι, ἀθλία ψυχή, πρὸς*
ὑποτύπωσιν καὶ ὑπογραμμόν τοῦ σωθῆναι σε». «Τύπος» γάρ, καὶ ἐκμα-
 30 γεῖον τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου ὡς πρὸς ἐνάρετον μαθητὴν· *ὑπογραμμός*
 δέ, γραμμὴ λέγεται (σπαρτίον τὸ ὄρθιον), ἥτις ἐστὶν τῶν ἐναρέτων ὁ
 βίος τοῖς φιλοθέως ὀρῶσιν καὶ μιμουμένοις. Καθὼς καὶ ὁ Κύριος φησί·
 «λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων», μὴ ἐν ὑποκρίσει
 ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ, «ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν
 35 πατέρα ὑμῶν τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (οὐκ εἶπεν «ὕμεις ἐπιδεικνύετε τὴν
 ἀρετὴν», ἀλλ' «ἐκεῖνη μόνη λαμψάτω, ὥστε καὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν
 θαυμάζειν καὶ δοξάζειν οὐχ ὑμᾶς ἀλλὰ τὸν πατέρα ὑμῶν»)· ὥστε ἐὰν
 πράττωμεν ἀρετὴν, εἰς δόξαν δεῖ τοῦ Θεοῦ ταῦτα πράττειν καὶ οὐκ εἰς
 ἡμετέραν (καὶ ὁ ἀπόστολος· «εἰκόνες ἔμπνοοι», δίκην ἡλίου φωτίζον-

33 λαμψάτω – ἀνθρώπων] Matt. 5,16 34–35 ὅπως – οὐρανοῖς] ibid.

15–16 συντέθενται *X, M*

23 καθαρθεὶς *X, M* (an καθαρθέν corrigendum?)

συρροίαν] συρρίαν *X, M* 29–30 ἐκμάγειον *X, M*

τες τοὺς ἐπομένους αὐτοῖς)· καὶ πάντα εἰπεῖν καὶ πᾶσα ἐπιστήμη διὰ 40
πόνων καὶ σπουδῆς κατορθοῦται, ὁμοίως καὶ τοὺναντίον.

Ὅρων τοίνυν ὁ θεοφόρος πατήρ ἡμῶν τὴν πρὸς με ἀμέλειάν τε καὶ
ῥαθυμίαν ἀπραξίαν τὲ τῶν καλῶν ἔργων καὶ τάχα λαλῶν πρὸς τὸ ἐμὸν
οὖς, ὥστε συνιέναι με (ἐγὼ δὲ ὁ ἄθλιος βυῶ ὥσει ἄσπις τὸ ἐμὸν οὖς μὴ
θέλων δέξασθαι τὸν τῆς ἰατρείας λόγον· ἢ εἰπεῖν καὶ τὸ τοῦ μύθου τῶν 45
σειρήνων μέλος ἐκείνο, φράττω τὸ οὖς, ἵνα μὴ θελχθεῖς τῷ μέλει ὑπὲρ
τὴν φύσιν ἀποθάνω)· τί οὖν; Ὁρηνῶν καὶ στεναῶν ὡς φιλότεκνος πα-
τήρ, ὅρα τί λέγει· «μίμησαι, ἄθλία, πᾶν τὸ ἀγαθόν· ἕως πότε ἀνάκει-
σαι, ἕως πότε ἡμέραν παρ' ἡμέραν προστίθης τοῦ μετανοεῖν; Διανά-
στηθι καὶ μίμησαι τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ τῶν δικαίων τὰς φιλοθέους 50
πράξεις· μιμήθητι τὸν Ἀβελ τῇ ἀκακίᾳ, ὃς τὰ εὐτροφώτερα τῶν θυσιῶν
προσενέγκας τῷ Θεῷ· ἀπόφυγε δὲ τοῦ Κάιν τὴν μανίαν καὶ τὴν ἀδελ-
φοκτονίαν. Μιμήθητι τὸν Σήθ, ὃς εὐαρεστήσας τῷ Θεῷ, «υἱοὶ Θεοῦ»
ἐκλήθησαν οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενοι, καθὼς γέγραπται· «ιδόντες δὲ οἱ 55
υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων». Μίμησαι τὸ κατὰ δύνα-
μίν σου τὸν μακάριον Νῶε, ὃς εὐαρεστήσας τῷ Θεῷ, ξυλίνην κιβωτὸν
κατεσκεύασεν εἰς σωτηρίαν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ μικρὰν
ζύμην εἰπεῖν διαπεράσας ἐκ τῶν ἐκείθεν εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἥτοι ὀκτῶ
ψυχαὶ καὶ τὸ ἡμέτερον φύραμα, ἀνεπλήρωσε τὴν οἰκουμένην. Ἀπόφυγε 60
δὲ τὸν αὐτοῦ υἱόν, τὸν ἐπικατάρατον Χάμ ἐκείνον, ὃς οὐκ ἔσχεν αἰσχύ-
νην τῷ προσώπῳ ὀρών τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ ἀνακαγχάσας
ἐδημοσίευσεν αὐτήν. Λάβε ὑπογραμμὸν τὸν Σῆμ καὶ τὸν Ἰάφεθ, οἵτινες
ὀπισθοφανῶς ἐλθόντες ἐσκέπασαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν,
καὶ εὐλογίας ἔτυχον παρ' αὐτοῦ καὶ μένει ἡ εὐλογία ἐκείνη εἰς τοὺς
αἰῶνας. Καὶ σὺ οὖν ὅταν ἴδῃς τὸν πλησίον σου ἀμαρτάνοντα, σκέπη 65
σκέπασον αὐτόν, καὶ νοθετήσας ἔκσπασον αὐτόν, καθὼς καὶ Ἰάκωβος
ὁ ἀδελφόθεος φησί, ὅτι· «ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ
αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν». Καὶ σὺ
ἐὰν οὕτως ποιήσης, τύχης εὐλογίας καὶ τῆς παρὰ Θεοῦ· καὶ μὴ δημοσι-

54–55 ἰδόντες – ἀνθρώπων] Gen. 6,2 65–66 Καὶ – αὐτόν²] cf. 1Th. 5,14; 2Th. 3,15
67–68 ὁ² – ἀμαρτιῶν] Jac. 5,20

40–41 διὰ – σπουδῆς] διὰ πόνον καὶ σπουδῆς *X*, (σπουδῆν) *M* 49 προστίθῃσι *X*, *M*
56 ξυλίνην κιβωτὸν *correcti sec.* Heb. 11,7 : ξυλίνην κιβωτῷ *X*, *M* 57 ἑαυτῷ *X*, *M*
61 ἀνακαγχάσας] ἀνακαυχάσας *X* : ἀνακαχάσας *M* 67 ἀδελφόθεος *M* : θεᾶδελφος *X*
69 ποιήσεις *X* | τύχῃς *X*, *M*

- 70 εύσης τὰ τοῦ πλησίον ἐλαττώματα ὅση σοι δύναμις, ἵνα μὴ καὶ τὰ σὰ ἐν ῥύμαις πόλεως αὐλισθῶσιν. Μιμήθητι τὸν διὰ πίστεως Ἀβραάμ· <ἐπίστευσε>, γάρ φησι, <Ἀβραάμ τῷ Θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην>· καὶ τὸν μονογενῆ προσήνεγκεν θυσίαν πιστεύσας τῷ Θεῷ καὶ ζῶντα τοῦτον λαβὼν ἐκ τοῦ βουνοῦ κατήλθε χαίρων. Μίμησαι τὸν Ἰσαάκ, ὃς ἦν ἐπόμενος τῷ πατρὶ οὐκ ἀντιλέγων οὔτε ἐρίζων, ἀλλ' ὡς ἀρνίον ἄκακον ἔπετο τῷ θύοντι. Μιμοῦ δὲ τὸ ἄπλαστον τοῦ Ἰακώβ· καὶ ἦν Ἰακώβ ἄπλαστος ἀνὴρ, οἰκῶν οἰκίαν καὶ λείος τὴν σάρκα· καὶ βλέπε, διὰ τῆς ἀπλαστίας καὶ τῆς λειότητος τῆς σαρκὸς πῶς εὐδωδῆ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπτέρνισε δις ἐκείνον τὸν θρασὺν καὶ ἀγέρωχον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἡσαῦ καὶ τὰ τέ πρωτοτόκια αὐτοῦ εἴληφε· τὴν εὐλογίαν ἐγκολπώσατο καὶ δώδεκα ὀρπήκων τῶν υἱῶν αὐτοῦ πατὴρ ἐγένετο, καὶ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκλήθησαν καὶ ἐξετάθησαν· οὕτως γὰρ εὐλογεῖ ὁ Θεὸς τοὺς εὐλογοῦντας αὐτόν. Μίμησαι τὸν τέταρτον υἱὸν αὐτοῦ, τὸν Ἰούδα λέγω, ὅτι διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ πατὴρ προεφωνήθη τοῦ Κυρίου. Καθὼς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ προέφη· <σκύμνος λέοντος Ἰούδα ἐκ βλαστοῦ μου ἀνέβης>, καὶ ὁ ἀπόστολος· <πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν>. Μιμήθητι τὸν μακάριον Ἰωσήφ, ὃς διὰ τῆς σωφροσύνης πάσης γῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐγένετο. Ἴδε οὖν, ψυχὴ, καὶ μιμοῦ τοῦ μὲν τόδε, τοῦ δὲ τόδε, καὶ μὴ εὐκαίρως
- 90 καὶ ἀκαίρως διανύης τὰς ἡμέρας σου».

Ἰλιγγιάσας τοίνυν ἐγὼ λόγῳ, τοὺς ἀγίους ἀριθμῶν ἐτράπην. Καθὼς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος γράφει ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ, τοὺς διὰ πίστεως πάντας ὡς ὑπογραμμὸν βουλόμενος ἐκθέσθαι, <πίστιν> λέγων καὶ <πίστιν> τόδε καὶ τόδε, ἰλιγγιάσας τοῦ ἀριθμεῖν πάντας τοὺς

95 δικαίους διὰ τὸ μῆκος τοῦ λόγου, τί ἔφη; <Ἐπιλείπει με ὁ χρόνος>, φησί, <γράφειν περὶ τοῦ δεῖνα καὶ τοῦ δεῖνα>. Τούτῳ οὖν ἐγὼ ὁ ἄθλιος ἐπόμενος, στήτω ἐνταῦθα τὸ χωρικόν μου λογίδιον· στρεφόμενος δὲ πρὸς τὸν νοῦν τοῦ τροπαρίου λέγω· <τὰς φιλοθέους πράξεις, ὦ ψυχὴ μου, μίμησαι ταύτας τὸ καταδύναμιν ἢ εἰπεῖν καὶ ὑπερδύναμιν, καθὼς

72–73 ἐπίστευσε – δικαιοσύνην] Gen. 15,6 (Rom. 4,3; Gal. 3,6; Jac. 2,23)

85–86 σκύμνος – ἀνέβης] Gen. 49,9

86–87 πρόδηλον – ἡμῶν] Heb. 7,14

92–93 τοὺς – ἐκθέσθαι] cf. Heb. 13,7

93–95 πίστιν – λόγου] cf. Heb. 11,3–31

95–96 Ἐπιλείπει – δεῖνα²] cf. Heb. 11,32

81 ὀρπίγκων X, M

93 πίστιν X, M (an πίστει sec. Heb. 11,3–31 corrigendum?)

96 τοῦτο X, M 98 λέγων X, M

λέγει· «βιαστή ἐστὶν ἡ βασιλεία». Ἐκφυγε δὲ πάλιν συνεκτικῶς καὶ 100
προσεκτικῶς τῶν πονηρῶν τὰς ἀμαρτίας, ἵνα οὕτως μέσσην ὁδὸν βα-
δίζων, ἐπόμενος μὲν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐκφεύγων δὲ τὸ πονηρόν, εὖ οἶδα ὅτι
τῆς βασιλείας τεύξη τῆς ἀθανάτου καὶ ζωῆς τῆς αἰδίου ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

᾽Ωιδὴ θ'

Ἑρμηνεία

Οἱ τρισμακάριοι καὶ θεοφόροι πατέρες ἡμῶν, οἱ τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησίαν ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς ἀγγελικαῖς στεφανώσαντες, μετὰ πάντων 5
μὲν καὶ ἄλλων παρέδωκαν ἡμῖν καὶ τὰ τῶν ἱερῶν κανόνων (θαυμάσιόν
τι χρῆμα) ἰσόψηφά τε αὐτὴ καὶ ἰσάριθμα, ἐκ πρώτης μὲν ᾠδῆς ἀρχόμενα,
τελευτῶντα δὲ εἰς τὴν τῆς ἐνάτης ᾠδῆν· ταύτης δὲ τὴν ἐνάτης ᾠδῆς
προϋθῆκαν ἐν πᾶσι τοῖς κανόσι τὴν πανάχραντον Μητέρα τοῦ Σωτή-
ρος. Καὶ ἦν θαυμαστὸν τοῖς νοοῦσι καὶ ἐμπόνως ζητοῦσι, πῶς οὐ προσ-
τεθήκασιν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ τὸν τέλειον ψῆφον τοῦ δεκάτου ἀλλὰ 10
τοῦ ἐνάτου, καίτοιγε εἰ ἐνεδέχετο, ἀφορμὰς πολλὰς εἶχον τοῦ προστε-
θῆναι. Ἄλλ' ὥς ἔοικεν, κρύφιόν τι κέκρυπται μυστήριον ἐν ταύτῃ τῇ
ᾠδῇ, τῇ γνῶσει τῶν πατέρων ὁμολογουμένη· καὶ εἰ μὴ ἡ αὐτὴ ἡ Κυρία
ἡμῶν ἀποκαλύψει ἡμῖν τοῦ γνῶναι, εἰς μάτην ἔσται ὁ κόπος ἡμῶν.

Ἄλλ' οὖν ἀναλαβόντες τὸν λόγον ἄνωθεν, τὸ καταδύναμιν διὰ τῆς 15
αὐτῆς βοηθείας λέξομεν ᾧδε πως, ὅσον ἐγχωρεῖ τῇ ἀμαθεῖ καὶ ἀσθενεῖ
μου καὶ ἀνοήτῳ καρδίᾳ· ἀλλὰ ἰλεῶς μοι γενοῦ, ὦ Θεοῦ Μήτηρ, ἐὰν
λέξω τί τῶν οὐκ εὖ ἐχόντων διὰ τῆς ἄγαν ἀπροσεξίας μου. Καὶ ἰδοὺ δὴ

Prooemium Odae IX *R* (202^r–203^v), *D* (270^r–271^v)

100 βιαστή – βασιλεία] cf. Matt. 11,12

101–102 *X, M* (lege βαδίζουσα, ἐπομένη ... ἐκφεύγουσα)

Prooemium Odae IX 1 θ'] ἐνάτη et in marg. ἐρμηνεία et σκζ' scr. *R* : τῶν τρισμακα-
ρίων καὶ ἁγίων θεοφόρων πατέρων post θ' scr. *D* **4** ἀγγελικαῖς om. *D* **6** ἀρχόμενα
conprexi (cf. infra τελευτῶντα) : ἀρχομένου *R, D* **7** ᾠδῆς *R, D* | ταύτης – ᾠδῆς] ταύτην
δὲ τὴν θ' ᾠδ' *R* **9–10** προστεθήκασιν] προεθεθήκασιν *D* **11** τοῦ ἐνάτου] τὸν ἑνατον
D | ἐνάτου *R* | εἰ ἐνεδέχετο] ἡ εἰνεδέχετο *R* (an ἡνεδέχετο corrigendum? cf. ἡνγκα-
λίσαιο in comm. ad trop. σλγ', lin. 192) : εἰ ἐδέχετο *D* **11–12** προτεθῆναι *D*
12 κέκρυπται μυστήριον transp. *D* **13–14** ἡ² – ἡμῶν¹] Κυρία *D* **16** αὐτῆς om. *D*
ᾧδε πως] ᾧδ' ἔπος *R* **17** Θεοῦ Μήτηρ transp. *D* **18** ἐχόντων] ἔχον τι *R* | ἄγαν om. *D*

λέγει· «βιαστή ἐστὶν ἡ βασιλεία». Ἐκφυγε δὲ πάλιν συνεκτικῶς καὶ 100
προσεκτικῶς τῶν πονηρῶν τὰς ἀμαρτίας, ἵνα οὕτως μέσσην ὁδὸν βα-
δίζων, ἐπόμενος μὲν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐκφεύγων δὲ τὸ πονηρόν, εὖ οἶδα ὅτι
τῆς βασιλείας τεύξη τῆς ἀθανάτου καὶ ζωῆς τῆς αἰδίου ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

᾽Ωιδὴ θ'

Ἑρμηνεία

Οἱ τρισμακάριοι καὶ θεοφόροι πατέρες ἡμῶν, οἱ τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησίαν ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς ἀγγελικαῖς στεφανώσαντες, μετὰ πάντων 5
μὲν καὶ ἄλλων παρέδωκαν ἡμῖν καὶ τὰ τῶν ἱερῶν κανόνων (θαυμάσιόν
τι χρῆμα) ἰσόψηφά τε αὐτὴ καὶ ἰσάριθμα, ἐκ πρώτης μὲν ᾠδῆς ἀρχόμενα,
τελευτῶντα δὲ εἰς τὴν τῆς ἐνάτης ᾠδῆν· ταύτης δὲ τὴν ἐνάτης ᾠδῆς
προϋθῆκαν ἐν πᾶσι τοῖς κανόσι τὴν πανάχραντον Μητέρα τοῦ Σωτή-
ρος. Καὶ ἦν θαυμαστὸν τοῖς νοοῦσι καὶ ἐμπόνως ζητοῦσι, πῶς οὐ προσ-
τεθήκασιν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ τὸν τέλειον ψῆφον τοῦ δεκάτου ἀλλὰ 10
τοῦ ἐνάτου, καίτοιγε εἰ ἐνεδέχετο, ἀφορμὰς πολλὰς εἶχον τοῦ προστε-
θῆναι. Ἄλλ' ὥς ἔοικεν, κρύφιόν τι κέκρυπται μυστήριον ἐν ταύτῃ τῇ
ᾠδῇ, τῇ γνῶσει τῶν πατέρων ὁμολογουμένη· καὶ εἰ μὴ ἡ αὐτὴ ἡ Κυρία
ἡμῶν ἀποκαλύψει ἡμῖν τοῦ γνῶναι, εἰς μάτην ἔσται ὁ κόπος ἡμῶν.

Ἄλλ' οὖν ἀναλαβόντες τὸν λόγον ἄνωθεν, τὸ καταδύναμιν διὰ τῆς 15
αὐτῆς βοηθείας λέξομεν ᾧδε πως, ὅσον ἐγχωρεῖ τῇ ἀμαθεῖ καὶ ἀσθενεῖ
μου καὶ ἀνοήτῳ καρδίᾳ· ἀλλὰ ἱλεῶς μοι γενοῦ, ὦ Θεοῦ Μήτηρ, ἐὰν
λέξω τί τῶν οὐκ εὖ ἐχόντων διὰ τῆς ἄγαν ἀπροσεξίας μου. Καὶ ἰδοὺ δὴ

Prooemium Odae IX R (202^r–203^v), D (270^r–271^v)

100 βιαστή – βασιλεία] cf. Matt. 11,12

101–102 X, M (lege βαδίζουσα, ἐπομένη ... ἐκφεύγουσα)

Prooemium Odae IX 1 θ'] ἐνάτη et in marg. ἐρμηνεία et σκζ' scr. R : τῶν τρισμακα-
ρίων καὶ ἁγίων θεοφόρων πατέρων post θ' scr. D **4** ἀγγελικαῖς om. D **6** ἀρχόμενα
conpexi (cf. infra τελευτῶντα) : ἀρχομένου R, D **7** ᾠδῆς R, D | ταύτης – ᾠδῆς] ταύτην
δὲ τὴν θ' ᾠδ' R **9–10** προστεθήκασιν] προετθήκασιν D **11** τοῦ ἐνάτου] τὸν ἑνατον
D | ἐνάτου R | εἰ ἐνεδέχετο] ἡ εἰνεδέχετο R (an ἡνεδέχετο corrigendum? cf. ἡνηγκα-
λίσσατο in comm. ad trop. σλγ', lin. 192) : εἰ ἐδέχετο D **11–12** προτεθῆναι D
12 κέκρυπται μυστήριον transp. D **13–14** ἡ² – ἡμῶν¹] Κυρία D **16** αὐτῆς om. D
ᾧδε πως] ᾧδ' ἔπος R **17** Θεοῦ Μήτηρ transp. D **18** ἐχόντων] ἔχον τι R | ἄγαν om. D

20 ἐν Χριστῷ ἄρχομαι τοῦ λέγειν· τίμιος γὰρ ἦν ψῆφος παρὰ τοῖς Ἰουδαί-
 οῖς πάλαι, ὁ «δέκατος» φημί καὶ ὁ «πεντηκοστός». Καὶ ὁ μὲν «δέκα-
 τος», διὰ τὴν τιμὴν τῆς δεκαλόγου ἐκείνης τὸν χειρὶ Θεοῦ γραφέντα
 νόμον, ἐν ᾧ ἐγράφετο· «ἀγαπήσης Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς
 25 καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ
 ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν» καὶ τό, «οὐ
 φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τὸν
 πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος
 ἐπὶ τῆς γῆς», ἀπὸ τοῦ ἄλφα ἀρχόμενος μέχρι καὶ τοῦ ἴωτα πληρουμέ-
 νου. Καὶ τὴν τοῦ Λευὶ γενεάν, ἣν ἐξελέξατο Κύριος τοῦ ἱερατεῦν αὐ-
 τῷ, ἐνετείλατο ὁ Θεὸς πάντα Ἰσραὴλ δεκάτας ἀπονέμειν αὐτοῖς. Τὸν
 30 δὲ «πεντηκοστόν» (ἦν ὠρισμένον αὐτοῖς ἀριθμῆν τοὺς χρόνους· πᾶς τις
 ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἐὰν φθάσῃ ζῆσαι μέχρι καὶ τὸν πεντηκο-
 στὸν καὶ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἀναπληρῶν τὸν πεν-
 τηκοστὸν χρόνον)· ἐποιοῦν οὖν ἕκαστος τὸ καταδύναμιν ἐλεημοσύνας
 35 μεγίστους καὶ ὑπερφύσιν, οἷον δούλων ἐλευθερίαν, προσηλύτων ἀναγ-
 καίαν ἐπίσκεψιν, ἀρούρων τὲ καὶ ἀμπελώνων μετάδοσιν τοῖς μὴ ἔχου-
 σιν, ἄχρις ἐνιαυτοῦ· καὶ ἄλλα τινὰ ἐποιοῦν ἐν τῇ τῆς γεννήσεως αὐτῶν
 ἡμέρᾳ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ παλαιοῦ λαοῦ, ὅσα ἰσχύσαμεν ἐξειπεῖν περὶ
 τῆς τιμῆς τοῦ δεκάτου τὲ στοιχείου καὶ τοῦ πεντηκοστοῦ. Φέρε δὴ εἰ-
 40 πείν καὶ περὶ τοῦ «ένάτου» ὕστερον· εἴ τι ἂν εὐδοῶσῃ ὁ Θεὸς καὶ ἡ
 πανάχραντος αὐτοῦ Μήτηρ, τὸ καταδύναμιν λέξομεν. Οἱ ἐθνάρχαι τῶν
 νομάδων Σκυθῶν τίμιον ἡγοῦνται τὸ ἕνατον· καὶ γὰρ φιλοτιμοῦντες τι-
 νὰς τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων ἢ ἐτέρῳ ἐννέα δίδωσιν αὐτοῖς, ἐξὸν ἂν καὶ
 ἦν. Καὶ πάλιν αὐτοὶ οἱ ἐθνάρχαι ἐκ τῶν προσφερόντων αὐτοῖς ἢ ἐκ τῶν

Prooemium Odae IX 22–24 ἀγαπήσης – ἑαυτόν] Deut. 6,5 **24–25** οὐ φονεύσεις] Ex. 20,5; Deut. 5,18 **25** οὐ μοιχεύσεις] Ex. 20,13; Deut. 5,17 | οὐ κλέψεις] Ex. 20,14; Deut. 5,19 | οὐ ψευδομαρτυρήσεις] Ex. 20,16; Deut. 5,20 **25–27** τίμα – γῆς] Ex. 20,12; Deut. 5,16 **29** ἐνετείλατο – αὐτοῖς] cf. Lev. 27,30 **29–33** Τὸν – χρόνον] cf. Lev. 25,10–11 (et 23,15–17)

22 ἐν – ἐγράφετο om. *D* | ἀγαπήσης *R* (an ἀγαπήσεις sec. Deut. 11,1 corrigendum?)
22–27 ἐξ – γῆς] καὶ τὰ ἐξῆς *D* **25** ψευδομαρτυρήσης *R* **27–28** μέχρι – πληρουμένου
 μέχρι τοῦ ι' *D* **30–32** ἦν – πεντηκοστόν om. *D* **34** καὶ ὑπερφύσιν] om. *D* **36** τῆς] τῇ
R **38–41** Καὶ – λέξομεν] εἵπωμεν καὶ περὶ τοῦ ἐνάτου *D* **40** εἴ τι] ἥ τι *R* **41** λέξωμεν
R **43** ἢ ἐτέρῳ om. *D* **43–44** ἐξὸν – ἦν] ἐξ ὧν ἂν καὶ ἦν *R* : om. *D*

ὑποσπόνδων ἢ ἐξ ἐτέρων τινῶν αὐτῶν προσφερομένων, εἰς ἐννέα ψή- 45
 φον ἀποδίδωσι· εἴτε διὰ ζώων εἴτε διὰ ὑφασμάτων εἴτ' ἔτι ἐτέρων τῶν
 προσφερόντων τὰ ἐννέα, ἐννέα αὐτοῖς δίδονται. Καὶ ταύτην μὲν τὴν
 συνήθειαν ποιοῦσιν, οὐ νοοῦσιν δὲ τὴν δύναμιν τοῦ συνήθους αὐτῶν.
 Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ γνώσις, ὥς γε μοι δοκεῖ, ἡ παρ' αὐτοῖς τελουμένη συν-
 ήθεια τοιαύτη· διδάσκει ἐκ τῆς δόσεως ὁ αὐτῶν φύλαρχος καὶ ὥσανεὶ 50
 λέγων· «μὴ νομίζετε εἶναί με τινὰ τῶν ἐν ὑμῖν μέγαν ἢ τινὸς ξένης φύ-
 σεως, ὅτι ἐξουσιάζω μυριάδων τε καὶ χιλιάδων· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς φύσεώς
 εἰμὶ κἀγὼ ὥς καὶ ὑμεῖς, καὶ ἐννεαμηνιαῖον χρόνον ἐτέλεσα ἐν τῇ κοιλίᾳ
 τῆς μητρός μου φθαρτὸς ἄνθρωπος· διὰ τοῦτο ὑπομνήσκω καὶ ὑμῖν,
 ὥς ἐννεαμηνιαῖος διὰ τῆς φιλοτιμίας (τὴν αὐτὴν φύσιν τοῖς ἐννεαμη- 55
 νιαίοις καὶ φθαρτοῖς), ἵνα μὴ ὑπεραίρεσθε εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἐν-
 θυμούμενοι τοὺς ἐννέα μῆνας τοὺς ἐν κοιλίᾳ, ζητῶ καὶ παρ' ὑμῶν τὰ
 ἔνατα δῶρα».

Λέγεται δὲ καὶ παρὰ τινι χρονογράφῳ, ὅτι· «Σκύθης τίς ἦν πρόπα-
 λαι τῶν χρόνων, ἐκ φύσεως δειχθεὶς ἐνάρετος. Τί δὲ ἦν ἡ αὐτοῦ ἀρετὴ 60
 ἐνδέχεται εἰπεῖν· τῇ δεξιᾷ γὰρ αὐτοῦ χειρὶ ἦν κρατῶν τὸ οἰκεῖον στόμα
 πάντοτε· τῇ λαίᾳ δὲ χειρὶ ἦν πατάσων τὰ παιδογόνα αὐτοῦ μόρια ἐπ-
 ἄνω τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. Ἠρωτήθη δὲ αὐτὸς παρὰ τοῖς τότε ἄρχουσὶ
 τε καὶ μεγιστᾶσι τῶν Σκυθῶν· θαυμάσιόν τι βλέποντες, «τί ποιεῖς, ὦ πα-
 τήρ ἡμῶν;» λέγοντες «τί δεικνύεις ἡμῖν ἐν τούτῳ τῷ πράγματι;» Ἐφησέ 65
 τε αὐτοῖς· «ἀκούσατέ μου, τέκνα, ἐν τούτοις τοῖς δυσὶν μέρεσιν εἴτε
 σωζόμεθα εἴτε ἀπολλύμεθα· καὶ ἐὰν κρατήσωμεν εὐχερῶς τούτοις δὴ,
 σωζόμεθα· ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶμεν, ἀπολούμεθα». Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.
 Οἵμοι τῷ ἀθλίῳ, μήτε προφήτας ἔχων μήτε ἀποστόλους, καὶ ταῦτα

59–68 Λέγεται – ἀπολούμεθα] cf. Georgium Mon., Chronicon 358,8–17 (ed. C. de Boor – P. Wirth) (= Georgius Cedrenus 358,2–10 [ed. I. BEKKER, tom. 1]); et Mich. Glyc. Annales 437,7–12 (ed. I. Bekker)

45 τινῶν om. D 45–46 ψήφω R, D 48 τοῦ συνήθους] τῆς συνήθους R : τῆς συνηθείας
 D 49 αὐτῆς R 51 εἶναί – τινὰ sic R 53 ἐννεαμηνιαίων χρόνων R 55 ἐνναμηνιαῖος
 D | τὴν – φύσιν R (scil. ἔχων) 55–56 ἐνναμηνιαίοις D 57 κοιλίᾳ] τῇ praem. D | ὑμῶν
 correxi sec. comm. ad trop. ρ', lin. 27 : ὑμῖν R, D 58 ἔνατα R 59 καὶ – χρονογράφῳ
 om. D 60 δειχθεὶς om. D 60–61 Τί – εἰπεῖν om. D 61 τῇ – στόμα] καὶ ἦν κρατῶν
 τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸ στόμα πάντοτε D 62 τῇ λαίᾳ] τηλεᾷ R 63 αὐτὸς om. D 64 τε om.
 D | θαυμάσιόν – βλέποντες om. D | τί ποιεῖς om. D 64–65 ὦ – ἡμῖν] τί δεικνύεις ἡμῖν,
 ὦ πατήρ ἡμῶν, λέγοντες D 65–66 Ἐφησέ τε] ἔφη D 67 σωζόμενοι R
 68 ἀπολλώμεθα R, D | Καὶ – οὕτως om. D 69 προφητείας D

70 βάρβαρος καὶ Σκύθης ὧν, ἐφιλοσόφει τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ τί ποιήσω ὁ καθ' ἐκάστην διδασκόμενος καὶ μὴ συνιών τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ οὕτως δὴ ταῦτα ἐπειπόντες τοῖς παλαιοῖς σιγήσομεν· πᾶν γὰρ τὸ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγύς ἐστιν ἀφανισμοῦ. Ἄθρει δὴ καὶ τὰ νέα λάφυρα τῆς ἡμῶν σωτηρίας· ὑποδεικνύντες ἡμῖν οἱ θεοφόροι
75 πατέρες ἡμῶν τοῖς τιμῶσιν ἐν ταύτῃ τῇ ᾧδῃ τὴν πανάχραντον καὶ ὑπέραγον Μῆτέρα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν παράδοσιν, ἵνα ταύτην κρατοῦντες οὐ πλανώμεθα ὡς οἱ αἰρετικοί, οἵτινες φαντασίαν ἐνόμισαν τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (οἱ δὲ ἕτερα φάσκοντες, ἅτινα οὐκ ἐξὸν γλώσση λαλή-
80 σαι τὰ τοιαῦτα ληρήματα). Ἡμεῖς δὲ τῇ εὐθείᾳ ὁδῷ καὶ τῇ ἀληθείᾳ συνείροντες εἵπωμεν· «ὡς πανάχραντος καὶ Μήτηρ τοῦ Κυρίου, γεννη-
θείσα ἐξ ἐπαγγελίας Θεοῦ ἐννεαμηνιαία ἔκ τε πατρὸς καὶ μητρός, δι-
καίων ὄντων κατὰ τὸν νόμον τότε (ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς ἐκ Πατρὸς ἄνω, ὁ ἐξ αὐτῆς μονογενὴς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος), ἐκ Πνεύμα-
85 τὸς τε ἁγίου τὴν σύλληψιν λαβοῦσα, οὔτε προσέθηκεν τοῖς μηνσὶν ὡς Θεὸς ἐννεαμηνιαίου χρόνου, οὔτε ἐνέλιπεν ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον ὧν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν ἐννέα μηνῶν ἔχων ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς». Καὶ μὴ με-
τίς εὐτελιζέτω τοὺς λόγους· πιστωσάτω δὲ ὑμᾶς τοὺς ἀκούοντας Λου-
κάς ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων· «ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου λέ-
90 γουσα· «μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μασθοὶ οὐς ἐθήλα-
σας»». Ποῦ εἰσὶν οἱ φαντασίᾳ λέγοντες φανῆναι τὸν Κύριον; Ἰδοὺ γοῦν καὶ «μασθοὺς θηλάσας» μαρτυρεῖται, ἵνα οὕτως νοῶν πιστεύης Θεὸν ὄντα τέλειον φύσει καὶ τέλειον ἄνθρωπον καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ φύσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐλέξαμεν τὸ καταδύναμιν, μαρτυροῦντες τῇ Κυρίᾳ
95 ἡμῶν, ἀκολουθοῦντες τῷ κανόνι τῶν πατέρων, πῶς τὸ ἔνατον στοιχεῖον

89–91 ἐπάρασά – ἐθήλασας] Luc. 11,27

71 ἐκάστην] ἡμέραν add. D 72–74 Καὶ – σωτηρίας] εἵπωμεν καὶ περὶ τῶν νέων D
73 ἄθροι R 75–77 τὴν – παράδοσιν] τὴν παν. Θεοτόκον ἢ παράδωσιν τοῦ K. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ D 77 ἵνα – πλανώμεθα] (πλανόμεθα) R : ἵνα μὴ πλανώμεθα D
79 φάσκοντες supra lin. scr. R : φάσκουσιν D 79–80 ἅτινα – ληρήματα om. D
79 ἐξὸν] ἐξ ὧν R 80–81 Ἡμεῖς – συνείροντες] ἡμεῖς δὲ τὴν ἀλήθειαν κρατοῦντες D
81 καὶ om. D 82 ἐξἐπαγγελίας R | ἐννεαμηνιαία D 82–83 ἔκ – τότε om. D 83 ἐν ᾧ] ἐν ᾗ D 85 τε om. D 86 ἐννεαμηνιαίου D 87 ἔχουσα R, D 87–89 Καὶ – λέγων] κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν D 88 τοὺς ἀκούοντας] τοῖς ἀκούουσιν R 89 φωνὴν] φησὶν D
89–90 λέγουσα] εἶπεν D 94–95 τὸ – ἡμῶν om. D

προσέθηκαν τῇ Μητρὶ τοῦ Σωτῆρος (διὰ τοῦ ἐνάτου στοιχείου τοῦ θῆ-
 τα, τὸ «κυρίως ἡμῖν ὁμολογουμένην Θεοτόκον»). Ἡμεῖς δὲ ταῦτα μι-
 κρὸν τὸ καταδύναμιν τολμηρῶς εἰρήκαμεν, τὰ δὲ ἐλλείποντα ἔμοι ὑμεῖς
 ἕκαστος ἀναπληρώσατε. Γινώσκετε γὰρ πάντες ὑμεῖς, ἀγαπητοί, τὴν
 ἐμὴν ἀγροικίαν τε καὶ ἀμάθειαν ὡς σοφοὶ ὄντες καὶ νοήμονες· δέξασθε 100
 τοίνυν ταῦτα ἐξ ἐμοῦ ὡς νηπίων ψελλίσματα καὶ παίδων ἀθύρματα,
 ὅπως δῶῃ ἡμῖν μισθὸν ὁ Κύριος ἔν τε τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μέλ-
 λοντι ζωῇ αἰώνιον, πρεσβείαις τῆς παναχράντου αὐτοῦ Μητρὸς καὶ
 πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

Ὁ εἰρμός τῆς ἐνάτης ᾠδῆς, τροπάριον σκς'

Ἀσπόρου συλλήψεως | ὁ τόκος ἀνερμήνευτος, | Μητρὸς ἀνάνδρου | ἄ-
 σπορος ἢ κύησις· | Θεοῦ γὰρ ἡ γέννησις | καινοποιεῖ τὰς φύσεις· | διό
 σε πᾶσαι αἱ γενεαὶ | ὡς θεόνυμφον Μητέρα | ὀρθοδόξως μεγαλύνομεν.

Ἑρμηνεία

Οὐκ οἶδαμεν ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τῆς ἐνάτης τίνος ποίημα εἰσὶν οἱ εἰρ-
 μοί, κᾶντε τοῦ πατρὸς κᾶντε ἐτέρου τινός. Πείθομαι δὲ ὅτι καὶ τῶν εἰρ-
 μῶν αὐτός ἐστιν ὁ ποιητής, ὡς καὶ ἐτέρων, οἶον· «τῷ συντρίψαντι πολέ-
 μους» καὶ καθεξῆς (ἅτινα τριῶδια πάγγλυκά τε καὶ πανσεβάσμια τῇ
 μεγάλῃ ἐβδομάδι συνεγράφατο)· καὶ οὕτω πιθανὸν διὰ τὸ προϋργέ- 10
 στερον εἶναι τὸν ἅγιον. Ἐπὶ γὰρ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου χαρτοφύλαξ
 ἦν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· ἀποσταλεῖς δὲ ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν θαυ-
 μαστίην καὶ μεγάλην νῆσον τῆς Κρήτης, ἐκεῖσε συνεγράφατο τὸν κανό-
 να δὴ τὸν μέγαν τοῦτον εἰς ὠφέλειαν τῆς αὐτοῦ ἐχχειρισθείσης ἐκκλη-
 σίας, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν τάληθές, τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἣν ὁ ἥλιος ἐφορᾷ. 15

Trop. σκς' R (204^r–205^r), D (271^v–272^v)

Trop. σκς' 8–9 τῷ – πολέμου] cf. Hirmum Odae primae canonis catanyctici Iosepho
 hymnographo attributi (Tr, p. 616): Τῷ συντρίψαντι πολέμους, ἐν βραχίονι αὐτοῦ, καὶ
 ἀναβάτας τριστάτας βυθίσαντι, ἄσωμεν αὐτῷ, ὡς λυτρωτῇ ἡμῶν Θεῷ, ὅτι δεδόξασται
 (de tribus tropariis hoc initium praebentibus cf. S. Eustratiades, Εἰρμολόγιον, p. 205,
 147 et 228)

96 στοιχείον R 99 γινώσκεται R 99–104 Γινώσκετε – Ἀμήν om. D 100 δέξασθαι R
Trop. σκς' 1 τῆς – ᾠδῆς om. D 8 ἐτέρῳ R 9–11 καὶ¹ – ἅγιον om. D 12–13 θαυ-
 μαστίην – νῆσον] μεγάλην καὶ θαυμαστίην transp. D 13–14 κανόνα R 14 δὴ –
 τοῦτον] τοῦτον τὸν μέγαν transp. D 14–15 εἰς – ἐφορᾷ om. D

Ἐδανείσατο δὲ τοὺς εἰρμούς ὕστερον ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Θεόδωρος, ἡγούμενος μονῆς τῶν Στουδίων, συγγραψάμενος τὸν κανόνα τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου τῇ Κυριακῇ τῆς ἀποκρέου.

- Ἄκουσον τοίνυν, ἀγαπητέ, τί φησι ἡ θεόφθογγος λύρα τοῦ ἁγίου
 20 Πνεύματος· *ἀσπόρου συλλήψεως* φάσκει ὁ *τόκος ἀνερμήνευτος*. Εὐρὼν γὰρ ἀφορμὴν ὁ πανάγιος πατὴρ ἡμῶν Ἀνδρέας τὴν πανάχραντον Μητέρα τοῦ Κυρίου, πανηγυρικοῖς λόγοις διεσάλπισεν αὐτήν, τὴν τε γέννησιν αὐτῆς καὶ τὸν χαιρετισμὸν τὴν τε κοίμησιν αὐτῆς τελευταῖον· συνεγράψατο δὲ κατὰ ἀλφάβητον καὶ τοὺς οἴκους αὐτῆς τῆς λεγομένης
 25 Ἀκαθίστου (*ἄξιόκουστά τε καὶ ὑψηλότατα*). Νῦν δὲ φέρε εἰπεῖν τί φησι· «*ἄσπορος ἡ σύλληψις καὶ ὑπὲρ φύσιν*». «Πνεῦμα γὰρ ἅγιον», φησὶ ὁ Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον, «ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον υἱὸς Θεοῦ κληθήσεται». Ἐκ τούτου φησὶ· «*ἄσπορος ἡ σύλληψις* τῆς παρθένου καὶ ὁ *τόκος ἀνερμήνευτος*». Τίς γὰρ δύναται ἐρμηνεύσαι τὸν θαυμαστὸν τόκον ἐκεῖνον· πῶς «εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθε καὶ ἡ
 30 πύλη ἔμεινεν κεκλεισμένη», καθὼς φησὶ ὁ ἐν προφήταις θαυμαστὸς Ἰεζεκιὴλ πρόπαλαι τῶν χρόνων· καὶ τῆς παρθενίας τὰ σήμαντρα οὐκ ἐπαρεσάλευσεν, ἀλλὰ ὡς πρὸ τόκου παρθένος, καὶ μετὰ τόκον ἔμεινε παρθένος εἰς τοὺς αἰῶνας; Καὶ διὰ τοῦτο φησὶ· «ὁ *τόκος ἀνερμήνευτος*
 35 καὶ ἡ *μήτηρ ἄνανδρος, ἄσπορος ἡ κύστις*». Ἐξανασκευαλίζει ὁ πατὴρ τοὺς λόγους, ἐκ τῆς ἀγάπης καὶ γλυκύτητος τῆς καρδίας ἧς εἶχεν, διὸ καὶ διπλάζει τὸν λόγον· «*Θεοῦ γὰρ ἡ γέννησις καινοποιεῖ τὰς φύσεις*». Καὶ τί συμβάλλεται εἰς τὴν ἡμετέραν φύσιν ἢ τοῦ δεσπότης συλλήψις τε καὶ γέννησις, ἄρρητος οὐσα καὶ ἀκατανόητος καὶ καινούργησις τῆς
 40 ἡμετέρας φύσεως; Ναί, οὐκ ἀκούεις, ἀγαπητέ, τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου λέγοντος εἰς τὸν Λόγον τῆς τοῦ Κυρίου γεννήσεως· «ἵνα καὶ γέν-

17–18 κανόνα – ἀποκρέου] de hoc hymno cf. TR (p. 34–41)

κληθήσεται] Luc. 1,35

30–31 πῶς – κεκλεισμένη] cf. Ez. 44,2

26–28 Πνεῦμα –

41–42 ἵνα – προτιμηθῇ] cf. Greg. Naz. Orationem in theophania (Orat. 38) 13,24–25 (ed. Cl. Moreschini – P. Gallay, p. 132) (= PG 36, 325,30–32); et Orationem in sanctum pascha. PG 36, 633B

17 ἡγούμενος μονῆς] τῆς μονῆς D

18 τοῦ Κυρίου om. D

19–20 Ἄκουσον –

ἀνερμήνευτος om. D

20–23 Εὐρὼν – τελευταῖον] συνεγράψατο δὲ ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ

ἡμῶν Ἀνδρέας πανηγυρικοὺς λόγους εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς παναμώμου Δεσποίνης ἡμῶν

Θεοτόκου D

22 πανηγυρικοὺς λόγους R

25–77 Νῦν – Ἀμήν R : om. D

35 Ἐξανα-

σκευαλίζει R (an ἐξανακεφαλίζει legendum?)

νησις τιμηθῇ καὶ παρθενία προτιμηθῇ»; Ἄκουσον τοίνυν καὶ τοῦ πρώ-
του Θεολόγου καὶ παρθένου, ἀναφανδὸν τί βοᾷ· «εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν καὶ
οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον»· ἐντεῦθεν φανερώτατα εἰς τὸν περὶ ἐν-
σάρκου οἰκονομίας λόγον ἐμβάλλει. Ἦν μὲν χωρὶς σαρκὸς τὸ φῶς τὸ 45
ἀληθινὸν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὐκ ἐπεγινώσκετο· εἶτα καὶ «εἰς τὰ ἴδια ἦλ-
θε», μετὰ σαρκός. «Ἰδια» δὲ αὐτοῦ, ἥτοι τὸν κόσμον ὅλον νοήσεις ἢ
τὴν Ἰουδαίαν, ἣν ἐξελέξατο ὡς σχοίνισμα κληρονομίας καὶ ὡς μερίδα
καὶ ὡς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ· καὶ «οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον», ἢ
Ἰουδαῖοι ἢ καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι οἱ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντες· «ὅσοι δὲ 50
ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς
πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ». Τίνες δὲ εἰσὶν οὗτοι; «Οἱ πιστεύοντες
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ», ὥστε λαβόντες τὸν λόγον, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν
διὰ τῆς πίστεως ἔλαβον καὶ ὑπεδέξαντο. Τίνος δὲ χάριν οὐκ εἶπεν ὅτι
«ἐποίησεν αὐτοὺς τέκνα Θεοῦ», ἀλλ' ὅτι· «ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτοῖς 55
τέκνα Θεοῦ γενέσθαι». Τίνος ἕνεκεν; Ἄκουε, ὅτι οὐκ ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν
φυλακὴν τῆς καθαρότητος τὸ βαπτισθῆναι, ἀλλὰ καὶ πολλῆς χρεια
σπουδῆς, ὥστε τὴν ἐν τῷ βαπτίσματι τυπωθεῖσαν εἰκόνα τῆς υἰοθεσίας
ἀκηλίδωτον διαφυλάξαι. Διὸ πολλοὶ μὲν ἔλαβον χάριν τῆς υἰοθεσίας
διὰ τοῦ βαπτίσματος, ῥαθυμήσαντες δὲ οὐκ ἐγένοντο τέκνα Θεοῦ ἄχρι 60
τέλους. Πρόσεχε τοίνυν, ἀγαπητέ, τί φησι· «οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ
θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθη-
σαν»· καὶ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Μανθάνο-
μεν οὖν διὰ μὲν τοῦ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο», ὅτι αὐτὸς ὁ Λόγος σὰρξ
ἐγένετο, καὶ Υἱὸς ὢν τοῦ Θεοῦ γέγονε γυναικὸς υἱός, ἥτις καὶ κυρίως 65
Θεοτόκος καλεῖται ὡς Θεὸν γεννήσασα ἐν σαρκί. Διὰ δὲ τοῦ «ἐσκήνω-
σεν ἐν ἡμῖν» τοῦτο διδασκόμεθα, τὸ δύο φύσεις πιστεύειν καὶ ἓνα
Χριστόν. Εἰ γὰρ καὶ εἷς ἦν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἦγουν πρόσωπον, ἀλλὰ
δύο κατὰ τὰς φύσεις (Θεὸς γὰρ καὶ ἄνθρωπος)· θεία γὰρ καὶ ἀνθρωπί-
νη φύσις οὐκ ἂν εἶεν ἓν, εἰ καὶ περὶ ἓνα θεωροῖντο, τὸν Χριστόν φημί. 70

Ὅρᾳς, ὦ τέκνον, πῶς ἐκαινούργησεν ἡμῶν τὴν φύσιν ὁ Σωτὴρ; Ἐκ
τούτου οὖν λέγει ὁ πατήρ· «Θεοῦ γὰρ ἡ γέννησις εὖ καὶ καλῶς
καινουργεῖ τὰς φύσεις ἡμῶν· διό σε πᾶσαι αἱ γενεαὶ ὁμοφώνως βοῶμεν,
ὡς προεφήτευσας, ὦ Κυρία μοι. Ἐφης γάρ· «ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαρι-

43–44 εἰς – παρέλαβον] Jo. 1,11

48–49 ἦν – ἑαυτῷ] cf. Deut. 32,9; Ps. 134,5

50–52 ὅσοι – αὐτοῦ] Jo. 1,12

61–63 οἱ – ἐγεννήθησαν] Jo. 1,13

63 ὁ – ἡμῖν] Jo.

1,14 74–75 ἰδοὺ – δυνατός] Luc. 1,48–49

- 75 οὔσι με πᾶσαι αἱ γενεαί, ὅτι ἐποίησεν ἐν ἐμοὶ μεγαλεῖα ὁ δυνατός. Διὸ καὶ ἡμεῖς ὡς θεόνυμφον μητέρα ὀρθοδόξως μακαρίζομέν σε, ὅτι πρέπει σοι δόξα σὺν τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Τροπάριον σλ'

- Τῆς Νέας παράγω σοι, | ψυχὴ τὴν κοσμογένειαν | ἐνάγοντά σε, | ψυχὴ, πρὸς μετάνοιαν· | δικαίους οὖν ζήλωσον, | ἁμαρτωλοὺς ἐκτρέπου | καὶ ἐξιλέωσαι Χριστὸν | προσευχαῖς τε καὶ νηστεύαις | καὶ ἀγνείᾳ καὶ σεμνότητι.

Ἑρμηνεία

- Ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν πατήρ ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης (μᾶλλον δὲ εἰπεῖν τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἐπεὶ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξεχύθη ὁ φθόγγος αὐτοῦ) ὅρα τοίνυν ὅτι ὡσπερ ὑφαντῆς ποικίλου ἱστοῦ πινὸς καὶ βασιλικωτάτου, οὕτως δὴ συνηρμοσμένως ὑφαίνει ἀναγκαιῶς τὰ τροπάρια ταῦτα, ἔχων στήμονα ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντῶν, τὸ πανάγιον Πνεῦμα· τὴν δὲ αὐτοῦ ἀγιότητα καὶ καθαρότητα, ἣν συναυξηθεῖσαν εἶχεν ἐκ νεαρῶς αὐτοῦ ἡλικίας, προσεκλήσατο ἐγκαρσίως τὸ ὕφασμα. Ἀναγκάιον γὰρ αὐτοῦ ἐγκωμιάσαι ἐκ τοῦ ἱεροψάλτου Δαυὶδ τὰ χριστοπρεπῆ μουσουργήματα· «ἐξηρεύξατο», γάρ φησι, «ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως Χριστοῦ τοῖς λαοῖς· ἡ γλῶσσα μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου». Καὶ ἀληθῶς περὶ τῆς σάλπιγγος τοῦ δικαίου τούτου πεπλήρωται. Καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, «ὡμοιώθη», φησί, «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐμπόρῳ τινὶ σοφῷ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ παλαιὰ τε καὶ νέα».

Καὶ εἰ βούλει, ἀγαπητέ, βλέπε ἐκ τῶν λόγων καὶ τὸ ἔργον, καθὼς ὁ Κύριος φησί· «οὐ γὰρ ἐν λόγῳ μόνῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ ἐν ἔργῳ». Γενοῦ οὖν τοίνυν ἐμοί, ὦ φίλε, εὐεπῆκοος καὶ πρόσεχε. Εἶπεν

Trop. σλ' R (212^r–213^r), D (274^r, comm. ad trop. om.); *Synopsis* (comm. ad trop. σλ': C [402^{r-v}])

Trop. σλ' 7–69 Ὁ – Ἀμήν] cf. *Synopsis* (trop. σλ'): Ὡς οὖν εὐληπτα τὰ ἐκ τῆς Νέας Διαθήκης τροπάρια εἰάθησαν ἀνερμήνευτα **15–17** ἐξηρεύξατο – ὀξυγράφου] Ps. 44,2 **19–20** ὡμοιώθη – νέα] cf. Matt. 13,45–46

Trop. σλ' 7–69 Ὁ – Ἀμήν R : comm. ad hoc trop. om. D
12 ἦν] ἦν R 14 αὐτόν R

10 συνηρμοσμένος R

ἄνωθεν· «Μωσέως παράγω σοι Γραφῆς τὰ ὑποδείγματα», πρὸς τὴν
ἐμὴν ψυχὴν ταῦτα ἐπάγων τοῖς τότε εὐαρεστήσασι· καὶ εὐθὺς εἰσφέρει, 25
«δικαίους οὖν μίμῃσαι, ἀδίκους ἀποτρέπου»· τὰ νῦν δέ, «τῆς Νέας»,
φησί, «παράγω σοι, ψυχὴ, τὴν κοσμογένειαν». Καὶ ἐπεὶ ἐκ τῶν παλαι-
ῶν ἀνδρῶν οὐκ ἠδυνήθην μιμητὴν σε καταστήσαι τῶν δικαίων, φέρε δὴ
τὰ τῆς Νέας προστίθιμί σοι. Βλέπε οὖν τοῦ θεοῦ πατὴρ τὴν κυβέρνη-
σιν. Ὡσπὲρ τινα νήπιον κολακεύων τίς ἢ ἄρρωστον δυσάρεστον (καὶ 30
τὸ μὲν νήπιον ὡς ἄπειρον λόγου) δίδωσιν αὐτῷ τραγήματά τινα τοῦ
ἡμερῶσαι αὐτὸ κλαυθυμριζόμενον ἢ ἄρρωστον, καθὼς ἀνωτέρω εἰρή-
καμεν, παρατίθῃσιν αὐτῷ βρῶμα, καὶ δυσάρεστον αὐτῷ φαίνεται, δί-
δωσιν δὲ αὐτῷ ἕτερον καὶ ἀντὶ τούτου ἕτερον, καὶ διὰ τῆς ὀχλούσης
αὐτῷ ἀσθενείας παρὰ μικρὸν ἐκ πάντων δέχεται, καὶ ἐκ τῶν ἀνὰ μέρος 35
διδομένων ὀλίγα τινα διατραφεῖς καὶ εἰς ἰδρώτα ὑγιαίνοντα μετελθὼν
οὕτω τὲ εἰς ὕπνον τραπεῖς, εὐθέως τὴν ὑγίαν ἀρραβωνίζεται. Οὕτω δὴ
καὶ ὁ ἅγιος οὗτος τὴν ἐμὴν ψυχὴν κολακεύων παρακαλεῖ ὅπως ἐνάγον-
τά με εἰς αἴσθησιν ἐλθεῖν καὶ κατάνυξιν· καὶ ὥσπερ ἄνω διὰ τῶν παλαι-
ῶν παρεκάλει, οὕτω δὴ καὶ νῦν διὰ τῆς Καινῆς. Λέγει γὰρ ὁ εὐαγγελι- 40
στὴς Λουκᾶς ἐν τῷ αὐτῷ συγγραφέντι εὐαγγελίῳ· «οὐδεὶς πίνων παλαι-
ὸν ζητεῖ νέον»· ὁ γὰρ «παλαιός» εὐχρηστότερος ἐστίν. Καὶ ὁ μὲν νοῦς
τούτου ἄλλος· καὶ διὰ συντομίαν ἔπους παρατρέχομεν τούτου τὴν ἐρ-
μηνείαν, πρὸς δὲ τὴν ὑπόθεσιν ἀγέτω ὁ λόγος. Ἡ Νέα Διαθήκη μέθη
τίς ἐστὶν πνευματικὴ· διὰ γὰρ τὴν ἐπιφοίτησιν τότε τοῦ ἁγίου Πνεύμα- 45
τος πρὸς τοὺς ἀποστόλους μέθη ἐνομιζέτο τοῖς ἄφροσιν· ἡμῖν δὲ τοῖς
πιστοῖς, μέθη πνευματικὴ τῆς ἀληθείας λαμπούσης. Καθότι καὶ ἡ Ἄν-
να, ἡ τοῦ Σαμουὴλ μήτηρ, ἀδολεσχοῦσα ἦν πρὸς τὸν Θεόν· παρὰ δὲ
τοῦ ἱερέως Ἡλεὶ μεθεῖν ἐλογίζετο. Καὶ ἡ μὲν Παλαιὰ καλὴ μὲν ἦν (διὰ
τὸ, ἀμφοτέρων αὐτὸς εἷς ἦν ὁ ποιητής), σκιᾶ δὲ ἐπαρεκάθητο. 50

Λέγει οὖν ὁ μελοποιός· «πίε, ταπεινὴ ψυχὴ, ἐκ τῆς γλυκυτάτης πό-
σεως τῆς Νέας Γραφῆς καὶ μεθύσθητι καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ
τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου (λαοῦ μὲν τῆς Παλαιᾶς παραβαίνοντες οἴ-
κου δὲ τοῦ πατρός σου, ὡς ἔφησεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν·

24 Μωσέως – ὑποδείγματα] trop. σκη'

26 δικαίους – ἀποτρέπου] ibid.

41–42 οὐδεὶς – νέον] Luc. 5,39

28 καταστήναι R 30 Ὡσπὲρ τινα sic R 32 αὐτῷ R 36–37 R (lege διατραφέν – μετ-
ελθόν – τραπέν) 39–40 τῶν παλαιῶν] τὸν παλαιόν R 43 ἄλλως R | συντομία R
50 σκιάν R 53 μὲν supra lin. scr. R

55 <ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τὸν ἑαυτῶν νεκρόν>). Σὺ δὲ γενοῦ ὡς μεθύων
 τῆς χάριτος, σωφρονῶν δὲ καὶ ἔξω τῆς μέθης τῆς ἀκαίρου· καὶ εἰς συν-
 αἴσθησιν ἐλθοῦσα διὰ τῆς γλυκυτάτης μέθης, δικαίους ζήλωσον, ἁμαρ-
 τωλοὺς ἐκτρέπου. Ταύτην τὴν μέθην ἐμεθύσθη ὁ μέγας Παῦλος καὶ
 60 ὥραν τυφλωθεὶς (ὅπερ πάσχουσιν οἱ ἀκαίρως οἰνοχοῦντες) ἀνέβλεψέ
 τε πάλιν καλῶς, ἀπορρίψας ἐξ ὀφθαλμῶν τὰς βλασφήμους ἐκείνας καὶ
 δρακοντιαίους φολίδας· καὶ οὕτω τὰς μακαρίους τρίβους τῶν δικαίων
 ἐπέγνων τὲ καὶ ἐπορεύθη». Οὕτω καὶ σύ, ὦ ταπεινὴ ψυχὴ, πείσθητι τοῦ
 παναγίου Πατρός· καὶ μὴ ᾗ λήθαργος, ἀλλὰ τὴν λήθην ἀπορρίψασα
 65 πείσθητι τοῖς λόγοις τοῦ διδασκάλου· καὶ ἐπιστραφεῖσα ἐξιλέωσαι
 Χριστὸν ἐν προσευχαίς τε καὶ νηστεαῖς καὶ ἀγνεῖα καὶ σεμνότητι, ὅτι
 ἐν ταύταις ταῖς τέσσαρσιν ἀρεταῖς εὐφραίνεται ὁ ἡμέτερος δεσπότης
 Χριστὸς καὶ χαίρει ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ μετανοίᾳ, ὅτι· «εὐλογημένος εἰ καὶ
 δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας». Ἀμήν.

70

Τροπάριον σλγ'

Χριστὸς μάγους ἔσωσεν, | ποιμένας συνεκάλεσε, | νηπίων δῆμον | ἀπ-
 ἔδειξε μάρτυρας, | πρεσβύτην ἐδόξασε | καὶ γηραλαίαν χήραν· | ὧν οὐκ
 ἐζήλωσας, ψυχὴ, | οὐ τὰς πράξεις, οὐ τὸν βίον· | ἀλλ' οὐαὶ σοι ἐν τῷ
 5 κρίνεσθαι.

Ἑρμηνεία

Θαυμαστὴ ταύτη τοῦ Σωτῆρος ἡ ἐναλλαγὴ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· καὶ γὰρ
 ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν ἠρέτισεν αὐτὸν οἰκεῖν τὲ καὶ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῷ,
 ὅτι καὶ πρῶτοι οὗτοι ἔγνωσαν τὸν Θεόν, διὰ τὸ καὶ «γνωστὸς ἐν τῇ
 10 Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός», καὶ «πρωτότοκος υἱός μου ὁ Ἰσραὴλ», ὡς τῷ Ἱερε-
 μίᾳ δοκεῖ, καὶ «σωρήχ», ἥτοι ἐκλεκτὸς ἀμπελῶν Κυρίου Σαβαώθ.

Trop. σλγ' R (216^v–220^r), D (275ⁱ–277^r)

55 ἄφες – νεκρόν] Matt. 8,22; Luc. 9,60

Trop. σλγ' 9 καὶ¹ – Θεόν] cf. Ex. 2,25

9–10 γνωστὸς – Θεός] Ps. 75,2

10 πρωτότοκος – Ἰσραὴλ] cf. Jer. 38,9; Ex. 4,22 11 καὶ σωρήχ] cf. Is. 5,2

55 ἑαυτῶν correxi sec. Luc. 9,60 : ἑαυτοῖς R

55–56 R (lege μεθύουσα –

σωφρονοῦσα) 60 οἰνοχοῦντες R (an οἰνοποτοῦντες corrigendum?)

Trop. σλγ' 7–10 Θαυμαστὴ – Θεός om. D 7 ταύτη R (lege αὕτη) 10 καὶ – υἱός] Ὅτι

υἱός D 11 Κυρίου Σαβαώθ om. D

«Ἐμείνα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν», ἦτοι τὰς νομικὰς ἀρετάς· «ἐποίησε δὲ ἀκάνθας»· νοήσεις δὲ ἀκάνθας τὰς παραβάσεις τοῦ νόμου, καθὼς καὶ ὁ Σολομὼν φησί· «ἀκάνθαι φύονται ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀέργου». Πέρσαι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ τῆς εἰδωλομανίας αὐτῶν καθέδρα ἦσαν 15 ἀμφοτέροι τῷ διαβόλῳ, ἀλλ' ἐπεὶ Πέρσαι πρῶτοι ἔγνωσαν τὸν Θεὸν διὰ τῶν μάγων τούτων ὁδηγηθέντων αὐτῶν δι' ἀστέρος.

Καὶ δεῖ ἀναλαβεῖν μικρὸν ἄνωθεν τὴν ὑπόθεσιν, ὅπως γινώμεν πόσα τῆς οἰκονομίας ἐγένετο περὶ τούτων δὴ τῶν μάγων· τοῖνυν τὸν μακάριον Ἰωάννην, τὸν καὶ τὸ ἐπὶ κλὴν Μανσοῦρ, εἰς μέσον ἀγαγόντες καὶ 20 ὁδηγῶ χρώμενοι, γινώμεν περὶ τῶν λεγομένων. Ἐν ἐνὶ γὰρ λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος διηγεῖται οὖν οὕτως· «βασιλεὺς Περσῶν», φησί, «ἦν τότε ὁ Κῦρος εἰδωλομανῶν λίαν, δῆθεν ὡς ἐκεῖνος ἐνόμιζεν εἰς εὐσέβειαν· εἶχεν δὲ τέμενος, θαυμαστόν τι χρῆμα τῶν εἰδώλων· προσέδρευέ τε ἐν αὐτῷ νεοκόρος χρησμούς τινας λαμβάνων ἐκεῖθεν δαιμονιώδεις. Ἐν μὲν οὖν τῶν νυκτῶν παρὰ σύνηθες ἐφώνησάν τε 25 τὰ εἰδῶλα φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· «ἔγνωτε, ἔγνωτε». Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἕτεροι· «τί ἔγνωμεν;» Οἱ δὲ φησιν· «ὅτι ἡ Ἥρα ἔτεκεν». Καὶ οἱ ἕτεροι· «καὶ ἡ θανοῦσα πῶς τίκει;» Ταῦτα τὲ ἀκούσας ὁ νεοκόρος ἀνήγγειλε τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἔφη· «ἤθελον αὐτήκοος γενέσθαι ταυτὶ τοῖς ῥήμασιν». 30 Καὶ ὁ νεοκόρος· «ἐλθέ ἐσπέρας καὶ ἀκούσει». Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐπαγρυπνῶν μετὰ τοῦ νεοκόρου· εὐθέως δὲ φωνῆς γενομένης ἐξ ἡχοῦ παρὰ τῶν εἰδώλων, λέγοντες τὴν πρώτην φωνήν· «ἔγνωτε, ἔγνωτε». Οἱ δὲ· «τί ἔγνωμεν;» Οἱ δὲ ἔφασαν· «οὐαὶ ἡμῖν ὅτι οὐχ ἡ Ἥρα τίκει ἀλλὰ γυνὴ παρθένος, Μαρία ὄνομα αὐτῇ». Καὶ τοῦ ὀνόματος τούτου παρὰ 35 τοῖς μὲν εἰδώλοις φθεγγομένου, τοῖς δὲ ἀκουσθέντος, μὴ φέροντες τὴν

12 Ἐμείνα – σταφυλὴν] Is. 5,4 12–13 ἐποίησε – ἀκάνθας¹] *ibid.* 14 ἀκάνθαι – τοῦ] cf. Prov. 15,19; 26,19 18–94 Καὶ – Δαμασκηνοῦ] de hac enarratione cf. Jo. Dam. Homilium in nativitate Jesu Christi 8–11 (ed. B. Kotter, tom. 5, p. 335–342)

14 φύονται *correcti* sec. Prov. 26,9 : ἐφύονται *R* (an ἐμφύονται *legendum?*) 15–17 Πέρσαι – ἀστέρος *om.* *D* 15 ἦσαν] ἦν *R* 16 ἀμφοτέροι *R* | πρῶται *R* 18–22 Καὶ – βασιλεὺς] περὶ δὲ τῶν μάγων λέγει ὁ Ἰωάννης ὁ ἐπὶ κλὴν Μανσοῦρ ὅτι βασιλεὺς *D* 23 φησί *om.* *D* | δῆθεν *om.* *D* 24 τέμενον *R, D* 25 ἐν αὐτῷ *R* 27 λέγοντες *R, D* (lege λέγοντα) 28 οἱ ἕτεροι¹ *R, D* (et in sequ. loc.; lege τὰ ἕτερα) Οἱ δὲ *R* (et in sequ. loc.; lege τὰ δέ) 29 τὲ *om.* *D* 30 ταυτῇ *R* | ταυτὶ – ῥήμασιν *R, D* (lege τουτοισί; an τουτωνὶ τῶν ῥημάτων *corrigendum?*) 31 ἀκούσης *D* 32 ἐξήχου *R* 33 λέγοντες *R, D* (an λεγόντων *corrigendum?*) 35 Μῦρία *D* 36 μὲν *om.* *D* ἀκουσθέντος *correcti* (cf. supra φθεγγομένου) : ἀκουσθέν *R, D* | *R* (lege φέροντα)

ισχὺν καὶ δύναμιν τοῦ ὀνόματος συνετρίβησάν τε ἅμα καὶ εἰς χοῦς λε-
 πτήν ἐγένοντο. Ταῦτα τὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τὴν συντριβὴν τε ἐκείνην
 καὶ φοβερὰν, ἐξελθὼν τοῦ τεμένους καὶ τὴν καρδίαν δῆθεν καθαρθεὶς
 40 ἐκ τῶν εἰδώλων ἔβλεψέ τε εἰς οὐρανὸν καὶ ὄρᾳ τὸν ἀστέρα, τοῦτον δὴ
 τὸν ξένον καὶ ὀδηγόν, ἰστάμενον ἐπάνω τοῦ τεμένους τοῦ εἰδωλικοῦ.
 Ἐκθαμβος οὖν γενόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπορία μεγάλῃ συνεχόμενος,
 ἔγνων γοῦν ἀποστεῖλαι καὶ προσκαλέσασθαι τούτους δὴ τοὺς τρεῖς πλη-
 σιοχώρους βασιλεῖς, μάγους ὄντας καὶ σοφοὺς, καὶ ἐπιστήμονας τῶν
 45 περσικῶν γραφῶν. Καὶ ἐπεὶ προσήλθον τῷ βασιλεῖ, εἶδον τὲ τὸν ἀστέ-
 ρα καὶ ἐν ἡμέρᾳ λάμποντα, ὅπερ τοῖς ἄλλοις ἄστρασιν οὐκ ἦν. Διηγῆ-
 σατό τε αὐτοῖς, καθὼς παρηκολούθησεν τοῖς προγεγραμμένοις ἄνωθεν,
 κἀκεῖνοι συνετοὶ ὄντες ἐπέγνωσαν τὴν ὄντως ἀλήθειαν ἀνέμνησάν τε
 τῷ βασιλεῖ τὸν χρησμὸν τοῦ προπάτορος αὐτῶν Βαλαάμ, υἱοῦ Βεώρ·
 50 ἐγγράφως τε τοῦτο προσενεγκόντες ἔπειθόν τε τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸν χρη-
 σμὸν ἐπάδειν λέγοντες· «ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰσ-
 ραὴλ καὶ ὑψωθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας», καὶ εὐθύς,
 «ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ καὶ
 55 θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ». Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὑπερ-
 αγαθυνθεὶς λίαν, σπονδὰς τε θέμενος πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν χωρῶν
 αὐτῶν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, δούς αὐτοῖς καὶ ἔγκριτα
 τινὰ δῶρα, χρυσὸν τε καὶ λίβανον καὶ σμύρναν· χρώμενοί τε (ὥς) ὀδ-
 ηγὸν τὸν ἀστέρα ἦλθον ὁδὸν δύο καὶ ἡμισυ ἑτῶν. Ἐλθὼν δὲ ὁ ἀστήρ
 60 ἔστη ἐπάνω τοῦ οἴκου οὗ ἦν τὸ παιδίον, καθὼς καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς
 Λουκᾶς λέγει· καὶ λαβὼν ὁ πρῶτος τῶν μάγων τὸν χρυσὸν εἰσῆλθεν εἰς
 τὸν οἶκον καὶ εἶδεν τὸ παιδίον μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τριετὴ ὄντα· καὶ
 πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησεν καὶ τὸν χρυσὸν ὡς βασιλεῖ προσήνε-
 κεν. Ἐξελθὼν δὲ ἔξω ἠρωτήθη παρὰ τῶν δύο· «τί ἐστὶν καὶ τί ἑώρα-

51–52 ἐξελεύσεται – αἰῶνας] cf. Num. 24,7
 24,17 58–60 Ἐλθὼν – λέγει] cf. Matt. 2,9

53–54 ἀνατελεῖ – Μωάβ] cf. Num.

37–38 χοῦς λεπτήν *R* (lege χοῦν λεπτόν) : χοῦν λεπτήν *D* 39 τέμενος *R, D* 41 τέμε-
 νος *R, D* 42 ὁ βασιλεὺς om. *D* | μεγάλη om. *D* 46 καὶ om. *D* 47 τε om. *D*
 49–50 υἱοῦ – προσενεγκόντες om. *D* 50–51 καὶ – λέγοντες om. *D* 51 ἐπάδειν
 λέγοντες] ἐπάδων λέγων *R* 53 καὶ¹ – Ἰσραὴλ om. *D* 54–55 ἀγαθυνθεὶς *D* 55 πρὸς
 αὐτοὺς] αὐτοῖς *D* 57 τινὰ om. *D* | τε² om. *D* | ὥς addidi : deest in *R, D* 58 ἔτους *R, D*
 60 Λουκᾶς *R, D* (Lucam pro Matthaeo falso scr.) 61 τριετὴ ὄντα *R* (lege τριετές ὄν)
 62 τὸ χρυσὸν *R* 63 τί¹ – καὶ om. *D*

κας;» Ὁ δὲ ἔφη· «μειράκιον τεθέσθαι τριετῇ καὶ ὅμοιον υἱῷ Θεοῦ». Καὶ
 λαβὼν ὁ δεύτερος τὸν λίβανον εἰσῆλθε καὶ ὄρᾳ αὐτὸν τριακονταετῇ 65
 ἄνδρα· πεσὼν τὲ προσεκύνησεν καὶ τὸν λίβανον προσήνεγκεν ὡς Θεῷ.
 Καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔφη τοῖς δυσὶ· «τριακονταετῇ ἄνδρα τοῦτον εἶδον
 ἐγώ, καὶ σὺ ἔφης ὅτι νήπιον τριετῇ;» Καὶ εἰσελθὼν ὁ τρίτος ἐθεάσατο
 αὐτὸν λευκὸν τὴν τρίχα ὡς παλαιὸν τῶν ἡμερῶν· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν
 προσεκύνησεν τῷ Σωτῆρι καὶ ὡς θνητῷ προσήνεγκε τὴν σμύρναν. Καὶ 70
 ἐξελθὼν πρὸς τοῖς δυσὶν ἔφη πρὸς αὐτούς· «ἐψεύσασθε ὑμεῖς· ἐγὼ γὰρ
 αὐτὸν ἑώρακα τὴν τρίχαν λευκὸν ὡς χίονα καὶ ὡς παλαιὸν τῶν ἡμε-
 ρῶν». Οἱ δὲ ἔφησαν πρὸς αὐτόν· «οὐκ ἐψευσάμεθα, φίλε, ἀλλὰ ἰδόντες
 αὐτὸν ἐπληρώθημεν θεοῦ πνεύματος· καὶ ἰδοὺ προφητεύομεν ὅτι ὡς
 ἄνθρωπος ἔδειξεν ἡμῖν τὰς τρεῖς μεθελικιώσεις τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως. 75
 Καὶ διὰ τοῦτο ἐφάνη τῷ πρώτῳ τριετῇ μειράκιον, δεικνύων ἡμῖν ὅτι
 ἐκὼν ἐσαρκώθη δι' οἶκτον φιланθρωπίας· τὸ δὲ δεύτερον φανῆναι τέ-
 λειον ἄνδρα τριακονταετῇ, ὅτι ἐκ τούτων τῶν χρόνων μέλλει ἡμῖν ὑπ-
 ανοῖξαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διὰ τε τῆς διδασχῆς τοῦ εὐαγγελίου
 διὰ τε τῶν θαυμασιῶν καὶ φρικτῶν θαυμάτων, δεικνύων ἐν τούτοις τοῖς 80
 θαύμασι ποτὲ μὲν ὡς Θεῷ, ποτὲ δὲ ὡς ἀνθρώπῳ· τὸ δὲ τρίτον φανῆναι
 πολὺν τὴν τρίχαν ἔστιν μὲν καὶ ὡς θνητῷ, διὰ τὸ πᾶν τῷ γήρᾳ καὶ πλη-
 σίον θανάτῳ· διὰ τοῦτο καὶ ἡ σμύρνα προσήχθη αὐτῷ. Ἔστιν δὲ καὶ
 ἕτερον τούτων ὑψηλότερον, τί δέ; Ἡ δευτέρα αὐτοῦ παρουσία, καθὼς
 ἔφη Δαυὶδ ὁ προφήτης· εἶδον, φησί, θρόνον καὶ παλαιὸς τῶν 85
 ἡμερῶν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἡ θριξὶ τῆς κεφαλῆς
 αὐτοῦ λευκὴ ὥσει χιών. Ἔστιν δὲ καὶ οἰκειότερον εἰπεῖν διὰ τὸ
 φανῆναι ἡμῖν παλαιὸν ἡμερῶν· ὅτι καὶ πρὸ τῶν αἰώνων καὶ πρὸ τοῦ

85–87 εἶδον – χιών] cf. Dan. 7,9

64 τριετῇ *R, D* (lege τριετές) 65 τὸ λίβανον *R, D* (et in sequ. loco) 67 ἔξω supra lin.
 scr. *R* | τοῦτον εἶδον transp. *D* 68 τριετῇ *R, D* (lege τριετές) 69 παλαιὸν corr. exi (cf.
 supra λευκόν) : παλαιός *R, D* | ἐπὶ – γῆν om. *D* 70 τῷ Σωτῆρι om. *D* 71 ἐξελθὼν –
 αὐτοῦς] ἐξελθὼν ἔφη τοῖς δυσὶν *D* 71–72 ἐγώ – λευκόν] ἐγὼ ἑώρακα αὐτοῦ τὴν
 τρίχαν λευκὴν *D* 72 παλαιῶν *R* 73 πρὸς αὐτόν om. *D* | ἐψευσάμεθα *R, D*
 74 ἐπληροφορήθημεν *D* 75 ἡμῖν om. *D* 76 τριετῇ *R, D* (lege τριετές) 77–78 τὸ –
 τριακονταετῇ corr. exi (cf. infra τὸ δὲ τρίτον φανῆναι πολὺν) : τῷ δὲ δευτέρῳ φανῆναι
 τέλειος ἀνὴρ τριακονταετής *R, D* 81 δέ¹] μὲν *R* 82 θνητός *D* 85–87 ὁ – χιών om.
D 87 οἰκειότερον] ἡμῖν add. *D* 88 παλαιὸν corr. exi (cf. supra φανῆναι πολὺν) :
 παλαιός *R, D*

- 90 ἡλίου ἐγεννήθη ἄρρεύστως υἱὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός». Καὶ ταῦτα
 μὲν εἰς ἀλλήλους ἔφασαν οἱ θεηγόροι καὶ ἰσαπόστολοι, ἦτοι μάγοι, ἐμ-
 πνευσθέντες θείου πνεύματος· καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν εἰς τὴν ἐαυτῶν
 χώραν μετὰ πόσης εἰπεῖν χαρᾶς πνευματικῆς, πρῶτοι τὲ ἀπόστολοι
 ἐγένοντο πάντων τῶν Περσῶν». Καὶ ταῦτα δὲ εἵπομεν ἐκ τῶν λόγων
 Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.
- 95 Ἐνανήθη μοι τοίνυν ἄνωθεν, ὡς ἐλέγομεν πρῶτον εἶναι ἐκλελεγ-
 μένον ἐκ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐθνῶν τὸν Ἰσραήλ, νῦν δὲ ὄρα τῆς
 ὑποθέσεως τὸν τρόπον, ὡς καὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης μαρτυρεῖ ἐξεστη-
 κῶς καὶ λέγων· «ὦ θαῦμα, πῶς ὁ πρῶτος τρίτος μέλλει γενέσθαι». Καὶ
 βλέπε τὴν ἔκβασιν τοῦ λόγου. Διὰ μὲν τῶν μάγων τούτων ἐπέγνωσαν οἱ
 100 Πέρσαι τὸν Κύριον· διὰ δὲ τοῦ καταβῆναι τὸν Κύριον φεύγοντα εἰς
 Αἴγυπτον, ὡς ἔφη ὁ ἄγγελος τῷ μνηστῆρι Ἰωσήφ, μὴ φέροντα δὲ τὴν
 παρουσίαν τοῦ Σωτῆρος τὰ εἰδῶλα συνετρίβησάν τε καὶ ὡς χνοὺς ἐγέ-
 νοντο· καὶ οὕτως ἐπέγνωσαν τὸν ἀληθῆ Θεὸν οἱ Αἰγύπτιοι. Ἐγένοντο
 δὲ οἱ Πέρσαι διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν μάγων πιστεύσαντες εἰς Χρισ-
 105 τόν· ἔλαβον τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἰσραήλ. Διὰ δὲ <τὴν> τοῦ Κυρίου εἰσέλευ-
 σιν εἰς Αἴγυπτον ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι δευτεροὶ εἰς εὐσέβειαν. Ἐγnows,
 ἀγαπητέ, τοῦ προφητικοῦ λόγου τὴν ἔκβασιν, πῶς ὁ πρῶτος τρίτος;
 Πέρσαι πρῶτοι, δευτερος ὁ Αἰγύπτιος, καὶ ὁ Ἰσραήλ τρίτος διὰ τὴν
 ἀγνωσίαν αὐτῶν· μύσαντες γὰρ ἐκόντες τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐκ εἶδον τὸν
 110 ἥλιον τῆς δικαιοσύνης.

Καὶ ταῦτα μὲν διήλθον διὰ τὸ λέγειν τὸν κοινὸν ἡμῶν διδάσκαλον·
 «Χριστὸς μάγους ἔσωσεν». Καὶ διὰ τῶν ὀλίγων ῥημάτων τούτων τὸ
 καταδύναμιν εἰρήκαμεν, δι' ὧν τρόπων Χριστὸς ἔσωσεν. «Μάγους» δὲ
 ὅταν εἴπη, πάντας τοὺς Πέρσας λέγει, ὡς ἀσεβεῖς καὶ μάγοι ὄντες πρῶ-

98 ὦ – γενέσθαι] cf. Is. 19,24

89 υἱὸς om. D 89–92 Καὶ – πνευματικῆς] ταῦτα πρὸς ἀλλήλων φήσαντες οἱ μάγοι
 ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν D 93–94 Καὶ – Δαμασκηνοῦ] ταῦτα ἐκ τοῦ
 Δαμασκηνοῦ εἵπομεν D 95–99 Ἐνανήθη μοι – μάγων] λέγομεν δὲ πρῶτον ἐκ τῶν
 ἐθνῶν τὸν Ἰσραήλ, ἐκλελεγμένον τῷ Θεῷ καὶ διὰ μὲν τῶν μάγων D 100 Κύριον] ¹
 Θεόν D | τοῦ] τό D 100–101 φεύγοντα – Αἴγυπτον] εἰς Αἴγ. φεύγοντα transp. D
 101 ὡς – Ἰωσήφ om. D | δὲ om. D 102 τε om. D | ὡς om. D 104 οἱ] αἱ R
 104–105 εἰς Χριστόν] τῷ Χριστῷ D 105 τὴν addidi : deest in R, D
 106–107 Ἐγnows – τρίτος om. D 108 δευτερος – Αἰγύπτιος] δευτεροὶ οἱ Αἰγύπτιοι D
 109–110 μύσαντες – δικαιοσύνης om. D 109 ἐκὼν R 111–113 Καὶ – ἔσωσεν om. D
 113 δι – τρόπων] δι' ὧν τρόπον R 114–142 ὡς – βασιλείας om. D

τοι καὶ πυρσολάτραι. Καὶ εὐθύς, «*ποιμένας συνεκάλεσεν*»· καὶ πῶς 115
 τούτους ἐκάλεσεν; Ἄγγελος Κυρίου ἀποσταλεὶς εἶπεν πρὸς τοὺς ἀγρ-
 αυλητοροποιμένας· «εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται οὐ
 μόνον ὑμῖν τοῖς Ἰσραηλίταις ἀλλὰ παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμε-
 ρον Σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ, τῇ Βηθλεέμ. Καὶ
 τοῦτο ὑμῖν ἔστω τὸ σημεῖον· εἰσελθόντων ὑμῶν εὐρήσετε βρέφος 120
 ἐσπαργανωμένον κείμενον ἐν φάτνῃ». Ἐκ τούτου φησὶ ὁ πατήρ· *ποιμέ-
 νας συνεκάλεσεν*. Καὶ εὐθέως φησὶ· *νηπίων δῆμον ἀπέδειξε μάρτυρας*.
 Ὁ γὰρ Ἡρώδης, εἰδὼς ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, προσκαλεσάμε-
 νος τοὺς διδασκάλους τοῦ Ἰσραὴλ ἔφη πρὸς αὐτούς· «ποῦ οἶδατε γεν-
 νᾶσθαι τὸν Χριστόν;» Ἐκεῖνοι τὲ ἔφησαν· «ἐν Βηθλεέμ τῇ πόλει»· 125
 προσέφερόν τε εἰς μέσον μάρτυρα Μιχαίαν τὸν προφῆτην λέγοντα·
 «καὶ σύ, Βηθλεέμ, γῇ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἰ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν
 Ἰούδα· ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν
 τῷ Ἰσραὴλ». Καὶ τοῦτο μὲν οἱ τάλανες εἶπον τῷ Ἡρώδῃ, τὸ δὲ ἕτερον 130
 ὃ ἦν ἀναγκαῖον ἔλιπον, τὸ «καὶ αἱ ἐξοδοὶ αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν
 αἰῶνος». Καὶ γάρ, εἰ εἶχον εἰπεῖν τοῦτο τῷ Ἡρώδῃ, ἐφοβήθη ἂν γνοὺς
 βασιλέα αἰώνιον εἶναι καὶ Θεόν, καὶ οὐκ ἂν ἐξεκαύθη ἀδίκως κατὰ τῶν
 βρεφῶν, ἀλλ' ὑπονοήσας ἄνθρωπον εἶναι τὸν τεχθέντα καὶ οὐ Θεόν
 (καὶ γὰρ ὁ Ἡρώδης οὐκ ἦν φύσει Ἰουδαῖος ἀλλ' ἐθνικός· καὶ βασιλεὺς
 γενόμενος ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου τῷ Ἰσραὴλ οὐκ ἐδέχοντο αὐτὸν οἱ Ἰ- 135
 σραηλῖται διὰ τὸ ἀπερίτμητον εἶναι· θέλων δὲ βασιλεύειν περιετμήθη
 ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ οὕτως ἦν βασιλεὺς αὐτῶν). Ὑπονοήσας δὲ ὅτι
 ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ φύσει βασιλεὺς γεννᾶται καὶ φοβηθεὶς, μὴ τῆς βασιλείας
 αὐτοῦ ἐκπέσει, ἐκίνησε τὸν θυμὸν κατὰ τῶν ἀπειροκάκων βρεφῶν ἀπὸ 140
 διετοῦς καὶ κατωτέρω, καθὼς ἠκριβώθη ὑπὸ τῶν μάγων, ὑπονοήσας ὅτι
 ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ τεχθεὶς καὶ ἀποκτείνας τοῦτον κληρονόμος γένῃ τῆς
 βασιλείας. Ἄλλ' ἐψεύσθη, ὁ δαίμων, δεκατέσσαρας χιλιάδας ἀποκτεί-
 νας τῶν νηπίων· ἔκειντο τοιγαροῦν ἀτμήλητα τῶν πρώτων μαρτύρων
 τὰ σώματα, καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποκτανθέντα. Ἀπέστειλεν γοῦν ὁ Θεὸς

117–121 εὐαγγελίζομαι – φάτνῃ] cf. Luc. 2,10–12 127–129 καὶ – Ἰσραὴλ] cf. Matt.
 2,6; Mich. 5,1–3 130–131 καὶ – αἰῶνος] Mich. 5,1

116–117 ἀγραυλιτοροποιμένας *R* (an ἀγραυλητηροποιμένας corrigendum?)
 124 εἶδετε *R* 131 τούτῳ *R* 138 φύσεως *R* 139 *R* (lege ἐκπέση) 141 γένει *R*
 142–144 Ἄλλ – ἀποκτανθέντα] τὰ δὲ βρέφη ὁ Ἡρώδης ἀποκτείνας ἔκειντο ἀτμήλητα
D 142 δεκατέσσαρις *R*

145 λέοντα ἀνακομίσαι ταῦτα καὶ θῆναι ἐν σπηλαίῳ (διὰ τὸν ἐν σπηλαίῳ γεννηθέντα) λίθοις τὲ περιφράξας μεγίστοις ὅτι λίαν τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου.

Τοῦτο οὖν ἄδει ὁ πατήρ· «*νηπίων δῆμον ἀπέδειξεν μάρτυρας, πρεσβύτην ἐδόξασε, φησί, καὶ γηραλαίαν χήραν πρεσβύτην*», λέγων
 150 Συμεὼν τὸν νῦν θεοδόχον, ὡς τὸ εὐαγγέλιον φησί· «καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον μὴ ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου». Ποῦ ἐχρηματίσθη, ὀφειλόμενον εἰπεῖν· ἀναγκαῖον δὲ μικρὸν ἄνωθεν ἀναλαβεῖν τὸν λόγον τῆς ὑποθέσεως, εἰ καὶ εἰς μῆκος ἐκτείνεται ὁ λόγος, ἀλλὰ τί πάθω; Πτολεμαῖος γὰρ ὁ βασιλεὺς, ᾧ τὸ ἐπὶ κλην ὁ Φιλοπάτωρ,
 155 ἐφιλοπονῆσατο (καὶ τοῦτο οὐκ ἄθεεῖ) ἐρμηνευθῆναι αὐτῷ πᾶσαν τὴν τῶν Ἰουδαίων Γραφὴν εἰς τὴν τῶν ἑλληνίδων γλώτταν, ἁξιώτικῃν τε γραφὴν πέμψας καὶ βασιλικαῖς δώροις φιλοτιμήσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὥστε αὐτῷ στεῖλαι γραμματεῖς καὶ σοφοὺς εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν θείων καὶ ἱερῶν Γραφῶν. Αἰδεσθέντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς βασιλικαῖς τε καὶ
 160 πολυτίμοις δώροις, ἐνεκόλαψαν πᾶσαν Γραφὴν χρυσέοις γράμμασιν, ὡς δῆθεν ἀντιφιλοτιμούμενοι τῷ βασιλεῖ. Ἔστειλάν τε σὺν ταῖς Γραφαῖς καὶ ἑβδομήκοντα ἄνδρας σοφοὺς μὲν τῇ γνώσει, εὐσυνέτους δὲ τῷ λόγῳ· ἐκ τούτων τῶν ἑβδομήκοντα εἰς ἦν ὁ Συμεὼν. Καὶ ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τῷ βασιλεῖ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐμέρισέ τε αὐτοῖς τὰς βίβλους καὶ
 165 ἔλαβεν ὁ μὲν τήνδε γραφὴν, ὁ δὲ τήνδε. Ἐτυχεν δὲ ὁ προφήτης Ἡσαΐας τῷ Συμεῶνι. Καὶ ἦν γράφων μετὰ τοῦ ἐρμηνευτοῦ Ἑλληνος· ἦλθε δὲ γράφων ἐν τῇ λέξει ταύτῃ, τὸ «ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσιν οἱ λαοὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶν ἐρμηνευόμενον «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»». Στίξας οὖν ἐν τῷ λόγῳ

150–151 καὶ – Κυρίου] Luc. 2,26 154–187 Πτολεμαῖος – κρατήση] cf. Georgium Cedrenum 328,3–13 (ed. I. Bekker, tom. 1) 167–168 ἰδοὺ – Ἐμμανουήλ] Is. 7,14
 167–169 ἰδοὺ – Θεός] Matt. 1,23

146 περιφράξας R, D (an περιφράξαι corrigendum?) | ὅτι λίαν om. D 148 οὖν – πατήρ] λέγει D 149–154 φησί – πάθω om. D 150 αὐτῷ correcti sec. Luc. 2,26 : αὐτὸν R 154 γὰρ om. D | ᾧ – Φιλοπάτωρ] ὁ τὸ ἐπὶ κλην Φιλ. D
 155–156 ἐρμηνευθῆναι – γλώτταν] ἐρμηνευθῆναι τὴν παλαιὰν Γραφὴν εἰς τὴν ἑλληνίδα D 156 τε om. D 157 τοὺς Ἰουδαίους D 159 καὶ ἱερῶν om. D 159–160 τε – πολυτίμοις om. D 161–162 σὺν – Γραφαῖς] σὺν τῶν Γραφῶν R, D 162 εὐσυνέτους δὲ] καὶ D 163–164 Καὶ – βασιλεῖ] ὅτε οὖν ἦλθεν τῷ βασιλεῖ D 166 Συμεὼν D
 166–167 μετὰ – γράφων om. D 168 οἱ λαοὶ om. D

(καίτοιγε ἐκ στήθους ἐγίνωσκε τὸν Ἡσαΐαν, ἀλλ' ὥς ἔοικε οὐκ ἐπαρ- 170
 εχωρήθη ἀκμὴν τοῦ νοῆσαι τὸ ἀληθὲς τῆς λέξεως) ἔφη τὸ καθ' ἑαυτόν·
 «τί βοᾷς, προφήτα, τί τοῦτο· τί φῆς; Θεὸν ἡμῖν λέγεις γεννηθῆναι ἐκ
 γυναικὸς καὶ μετὰ ἀνθρώπων συναναστράφθαι; Καὶ ἐὰν πάντα, τοῦτο
 δὲ ἔγωγε οὐ γράφω· ἀλλ' ὥς ἔοικε τοῦτο εἶπες τότε, ὅτε ἦρεν ὁ Θεὸς
 τὴν χάριν, τὸ προφητικόν, ἐκ σοῦ· διὰ γὰρ φόβον βασιλικὸν μὴ θελήσαι 175
 σε ἐλέγξει βασιλέα τὸν Ὁζΐαν λεπτωθέντα». Τοιαύτας οὖν ἀναβάσεις
 φέρων ἐν τῇ καρδίᾳ Συμεών, συγκαταθέσεώς τε γενομένης παρ' αὐτῷ
 τοῦ καταλιπεῖν ταῦτα δὴ τὰ θεῖα ῥήματα καὶ μὴ γράψαι καὶ ἰδοὺ
 ἄγγελος Κυρίου ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ λέγων· «διὰ τί, Συμεών, ἀπιστεῖς
 τοῖς ῥήμασι τούτοις, τοῖς διὰ στόματος τοῦ Θεοῦ λεχθεῖσι τὲ καὶ γρα- 180
 φεῖσι;» Ἔφη τὸ ὁ Συμεών· «καὶ πῶς ὁ ἀκατάληπτος Θεὸς καὶ
 ἀκατανόητος ἐνδέχεται διὰ γυναικὸς γεννηθῆναι τε καὶ μεθ' ἡμῶν
 εἶναι, τοῖς ἀνθρώποις;» Καὶ ὁ ἄγγελος· «καὶ ἐπεὶ ἠπίστησας τοῖς λό-
 γοις τοῦ Θεοῦ καὶ τοιαῦτα ἀμφισβητεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, λάμβανε τὰ
 ἐπιτίμια τῆς ἀπιστίας· τοιγαροῦν εὐαγγελίζομαί σοι τοῦ μὴ ἰδεῖν σε θά- 185
 νατον, ἕως ἂν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου αὐτὸν ἴδῃς καὶ ταῖς χερσί σου κρα-
 τήσῃ». Ἀκούεις, ἀγαπητέ, πῶς ἐδοξάσθη ὁ προφήτης, καθαρώτερον
 ἡμῖν δηλῶν ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· «δόξαν» λέγων ὁ πατὴρ τὴν ὄντως
 δόξαν, ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδεν τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ ταῖς χερσὶν
 ἠννηκαλίσατο· καὶ τὸ εἰπεῖν, «καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ», καὶ τὰ 190
 λοιπὰ πᾶσι γνῶριμα. Φέρε δὴ τὴν *γηραλαίαν χήραν*· ταύτην δὲ λέγει
 «Ἄνναν, τὴν προφήτιν, θυγατέρα οὖσα Φανουὴλ ἐκ φυλῆς Ἀσήρ», ὥς
 λέγει ὁ Λουκᾶς, ἀνθομολογουμένη καὶ αὕτη τῷ νηπιᾶσαντι δι' ἐμὲ

185–187 εὐαγγελίζομαί – κρατήσῃ] cf. Luc. 2,26 188 δόξαν] Luc. 2,32 190 καί² –
 Ἰσραήλ] ibid. 192 Ἄνναν – Ἀσήρ] cf. Luc. 2,36 193–195 ἀνθομολογουμένη –
 Σωτήρος] cf. Luc. 2,37–38

170 ἐκ στήθους] ἐκ στήθου *R* : ἐκστηθίζων *D* 171 τοῦ om. *D* | καθ' ἑαυτό *R* : καθ'
 ἑαυτῷ *D* 174 τοῦτο εἶπες] τοῦ εἰπόντος *D* 175–176 μὴ – σε *R* (lege μὴ θελήσαντός
 σου) 179 ἀπιστοῖς *R* 180 ταῦτοις *R* 180–181 τοῖς² – γραφεῖσι om. *D* 181 τὲ om.
D 181–182 καὶ ἀκατανόητος om. *D* 182 γεννηθῆναι τε sic *R* 182–183 μεθ' – εἶναι
 om. *D* 183 *R* (lege τῶν ἀνθρώπων) | ἀνθρώποις] συναναστραφῆναι add. *D* | καὶ om.
D 186–187 ἴδῃς – κρατήσῃ *D* : ἴδοις καὶ ταῖς χερσί σου κρατήσαι *R*
 187–191 Ἀκούεις – γνῶριμα] καὶ τοῦτο ὁ εὐαγγελιστὴς ἐδήλωσεν *D*
 191–195 ταύτην – Σωτήρος] τὴν Ἄνναν ἀνθομολογουμένην καὶ αὐτὴν τὸν Σωτῆρα,
 διὰ τό, νύκτα καὶ ἡμέραν προσεδρεύουσα τῷ ἱερῷ *D* 192 προφήτην *R* 193 τῷ] τὸν *R*

195 Σωτῆρι, διὰ τό· «νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεύουσα τῷ Θεῷ καὶ προσ-
εδρεύουσα τῷ ἱερῷ, ἐδοξάσθη τὲ καὶ αὕτη παρὰ τοῦ Σωτῆρος».

Ταῦτα δὲ γέγραφεν ὁ θεῖος πατὴρ πρὸς νοουθεσίαν ἐμοὶ τῷ ἄσυνέτῳ,
ὅτι· «τοιαῦτα ὑποδείγματα ἔχουσα, ὧ ἄθλία ψυχὴ, καὶ οὐκ ἐζήλωσας
οὔτε τὰς πράξεις τῶν ἱερῶν ἐκείνων μάγων, ὥστε σπουδάξαι καὶ κα-
θαρθῆναι τῶν παθῶν ὡς ἐκείνοι, καὶ ἰδεῖν τὸν Χριστὸν οὐχ ὡς ἐκείνοι
200 αἰσθητῶς ἀλλὰ ἀναγκαιότερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου πνευματικῶς (καθότι
ἄνους ὁρῶν Θεόν) καλεῖσαι) προσφέρειν τὲ αὐτῷ δῶρα τὰς ἱεράς καὶ
θείας ἀρετάς (καὶ ὡς βασιλεῖ μὲν αἰωνίῳ τὴν πίστιν, ὡς Θεῷ δὲ ἀκατα-
λήπτῳ τὴν εὐσέβειαν καὶ ὡς ἀνθρώπῳ νεκρῷ διὰ σὲ ἀντὶ σμύρνης) τὰ
ἱερὰ αὐτοῦ πάθη σέβουσά τε ἀξίως καὶ μιμουμένη τὸ καταδύναμιν·
205 οὐδὲ τὸν βίον ἐμιμήθης, ἐσκορακισμένη, τοῦ τὲ γηραιοῦ Συμεὼν καὶ
τῆς γηραιᾶς Ἀννης. Καὶ ἐπεὶ τοιαύτη ἐγένου, ταλαίπωρέ μου ψυχὴ,
μήτε πρᾶξιν μήτε βίον μιμησαμένη τῶν δικαίων, οὐαὶ σοι λοιπόν, οὐαὶ
ἐν τῷ κρίνεσθαί σε». Ταῦτα δὴ τὰ θεῖα ῥήματα ἀκούοντες, ἀγαπητοί,
μὴ λογιζώμεθα μύθους εἶναι ἀλλὰ πραγμάτων ἔκβασιν. Τοιγαροῦν ἕως
210 καιρὸν ἔχομεν, δραξώμεθα τῇ τῆς μετανοίας παιδείᾳ, μήποτε ὀργισθῇ
ἡμῖν Κύριος καὶ ἀπολώμεθα ἐκ τῶν τρίβων λείων τῶν δικαίων· ἀλλὰ
σπουδάσωμεν σωθῆναι, ὅτι παρασταθῆναι δεῖ ἡμᾶς τῷ βήματι τοῦ
Χριστοῦ λόγον τε δοῦναι ἕκαστον τῶν βεβιωμένων, καθὰ ἔπραξεν ἥτε
ἀγαθὸν ἥτε φαῦλον· καὶ διὰ τοῦτο ἀγωνισώμεθα ἐπιμελεῖσθαι τὸ
215 ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ, ὅπως ἴλεως γένηται ἡμῖν ἐν τῇ
παρουσίᾳ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως, καὶ ἀμώμητοι καὶ ἄσπιλοι
εὐρεθῶμεν ἐνώπιον αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἀμήν.

212–214 παρασταθῆναι – φαῦλον] cf. 2Cor. 5,10

196–217 Ταῦτα – ὅτι om. D

203 ἀντισμύρνης R 207 πράξει R 209 λογιζόμεθα R 213 λόγων R | ἕκαστος R
214–215 R (lege τοῦ ἀγαθοῦ καὶ εὐαρέστου) 215 γένοιται R 216 καὶ ἄσπιλοι supra
lin. scr. R

Τροπάριον σμ'

Αίμόρρουν ιάσατο | ἀφῇ κρασπέδου Κύριος· | λεπρούς καθήρεν, | τυ-
φλοὺς καὶ χωλεύοντας | φωτίσας ἀνώρθωσεν, | κωφούς τε καὶ ἀλάλους |
καὶ τὴν συγκύπτουσαν χαμαὶ | ἐθεράπευσε τῷ λόγῳ, | ἵνα σὺ σωθῆς,
ἀθλία ψυχῇ.

5

Ἑρμηνεία

Ὡςπερ ζωγράφος τίς σοφὸς καὶ ἰκανὸς ἐπιστήμων, ἐξ ἄλλων μὲν καὶ
ἄλλων χρωμάτων συγκερνῶν ἀποδείκνυσιν τοῖς ὁρώσιν εἰκόνα θαυ-
μαστήν, οὕτω δὴ καὶ ὁ σοφὸς τὰ θεῖα πατὴρ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστήμης
τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ ἀποδείκνυσιν ἡμῖν τὴν
πυκνὴν ἔννοιαν τοῦ τροπαρίου τοῦδε, διὰ πολλῶν προσώπων μὲν, ἕνα
δὲ νοῦν κατασκευάζων, τὸν τῆς μετανοίας. Καὶ ὅρα τὰ χρώματα καὶ
τὴν τῶν προσώπων διαφορὰν καὶ τὴν συγκοπὴν τοῦ λόγου· πῶς ἀσφάλ-
τως καὶ ἀσολοίκως τίθησι τὴν τεχνουργίαν τῆς χορδοκρουστήρος ταύ-
της μουσικῆς, καὶ τοῖς ἑπτὰ θαύμασι τοῦ Σωτῆρος διὰ τῆς πνευματικῆς
λύρας ἐν μικρῷ τροπαρίῳ συνεκέρασέ τε ἡπίως, καὶ εἰκόνα καὶ ἡμῖν
ἀπέδειξε, ὥστε ἄδειν ἡμᾶς καὶ ψάλλειν καὶ κατεπάρδειν ἐπιδῆν, κοι-
μίζων τὰ ἡμέτερα πάθη. Καὶ ὅρα, ὦ φιλότης, τί φησι· «αἰμόρρουν ιάσα-
το». Ἡ αἰμορροοῦσα αὕτη ἡ γυνὴ πιστοτάτη ἦν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν ἱμα-
τίων μόνον καθ' ἑαυτὴν λέγουσα, εἰ ἄψετο, ἐνόμισεν ὠφεληθῆναι· διὸ
καὶ τυγχάνει τῆς θεραπείας, πλὴν ὅτι τὸν παντεπόπτην Ἰησοῦν καὶ
καρδιογνώστην οὐκ ἔλαθεν.

Νοήσεις δὲ ταῦτα, ἀγαπητέ, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν φύσιν, ὅτε αἰμόρ-
ρους ἦν (ἐπήγαγε γὰρ τὴν ἁμαρτίαν, ὅστις φόνος ἐστὶ τῆς ψυχῆς) καὶ
τὸ αἷμα τῶν ψυχῶν ἐκχέουσα. Ὑπὸ πολλῶν δὲ ἱατρῶν, σοφῶν λέγω τοῦ
κόσμου τούτου ἢ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, οὐκ ἠδυνήθη θεραπευ-
θῆναι ἢ ἡμετέρα φύσις· ἅμα δὲ ἥψατο τῶν ἱματίων τοῦ Χριστοῦ (τουτ-
έστιν τῆς σαρκὸς τῆς ἡμέτερας προσλαβόμενος), εὐθέως ἰάθη ἢ τε προ-

Τροπ. σμ' *R* (228^r–230^v; trop. deest), *X* (289^v), *M* (237^v), *D* (279^v–280^v)

Τροπ. σμ' 1–5 Τροπάριον – ψυχὴ trop. deest in *R* (fol. def.), complevi ex *X*, *M*
7–22 Ὡςπερ – ἔλαθεν om. *D* 10 τὸ ἐνοικοῦν *R* 13–14 ἀσφαλτως *R* 17–18 *R* (lege
κοιμίζουσα) 21–22 τὸν – καρδιογνώστην *R* (an τοῦ παντεπόπτου Ἰησοῦ καὶ
καρδιογνώστου corrigendum?) 23 Νοήσεις – ὅτε] αἰμόρρουν ιάσατο· νοήσεις ταύτην
καὶ εἰς τὴν φύσιν ἡμῶν, ὅτι *D* 24 ὅστις *R* (lege ἥτις) 25 σοφῶν om. *D*
28 προσλαβόμενος *R* (an προσλαβομένου corrigendum?) | ἢ τε] ἦτε ἢ *R*

πατορική παράβασις καὶ ἡ δαιμονιώδης πληγὴ ἡ γενομένη ἐν ἡμῖν διὰ
 30 ψεύσματος. Ὁ γὰρ πιστεύων ὅτι ἀληθῶς ἐσαρκώθη φορέσας τὴν ἡμε-
 τέραν ἀσθένειαν ὁ Κύριος καὶ Θεός, οὗτος ἐστὶν ὁ ἀψάμενος τῶν ἱμα-
 τίων αὐτοῦ· ὅπερ ἱμάτιον καὶ χιτῶνα ὁ κατάρατος Ἄρειος διὰ τῆς
 ἀπιστίας αὐτοῦ διεῖλεν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὀλίγα ἄττα περὶ τῆς αἱμορροίας, διὰ τὸ ἐν ἐτέρῳ
 35 τροπαρίῳ προλέξαντες τὰ εἰκότα. Φέρε δὴ τὸ δεύτερον· *λεπρούς καθ-
 ἦρεν*. Φησί· «διερχομένου γὰρ τοῦ Ἰησοῦ, διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ
 Γαλιλαίας, εἰσερχομένου δὲ αὐτοῦ εἷς τινα πόλιν ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα
 λεπροὶ ἄνδρες βοῶντες· «Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς»». Σημείωσαι
 οὖν κἀνταῦθα, ἀγαπητέ, ὡς οὐδὲν ἐμποδίζει τινὶ πρὸς τὸ εὐαρεστήσαι
 40 Θεῷ, κἂν ἀχρήστου τινὸς γένους εἴη, μόνον εἰ προαίρεσιν ἀγαθὴν ἔχει·
 καὶ βλέπε. Ἰδοὺ δέκα λεπροὶ πρὸ τῆς πόλεως ἴσταντο, οὐ γὰρ ἦσαν
 ἄξιοι (ἀκαθάρτοις οὖσιν ἔσω τῆς πόλεως διάγειν καθὼς καὶ ὁ νόμος
 διηγόρευεν τότε)· πόρρωθεν δὲ ἴσταντο αἰσχυρόμενοι ὥσανεὶ τὴν δο-
 κοῦσαν αὐτοῖς ἀκαθαρσίαν καὶ μὴ τολμήσαντες προσεγγίζειν τῷ Ἰη-
 45 σοῦ· ἐνόμιζον γὰρ καὶ τὸν Χριστὸν βδελύττεσθαι αὐτούς, ὥσπερ καὶ οἱ
 λοιποὶ ἐποίουν· διὰ τοῦτο μακρόθεν ἴσταντο. Ἦραν οὖν τὴν φωνὴν καὶ
 ἰκέτευον· καὶ τῷ μὲν τόπῳ πόρρω ἴσταντο, τῇ δὲ ἰκεσίᾳ ἐν συντριβῇ τῇ
 τῇ καρδίᾳ ἐγγὺς ἐγίνοντο τῷ φιλανθρώπῳ Σωτῆρι (ἐγγὺς γὰρ ὁ Κύριος
 πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ)· καὶ οὐχ ὡς ἄνθρωπον
 50 αὐτὸν ἰκέτευον ἀλλ' ὡς ὑπεράνθρωπον· διὰ τοῦτο καὶ «ἐπιστάτην»
 ἐκάλουν, ὃ ἐστὶν κηδεμὼν καὶ ἔφορος. Καὶ ὁ Ἰησοὺς πρὸς αὐτούς· «πο-
 रेύθητε τὴν ὁδὸν ὑμῶν καὶ κατὰ τὴν πίστιν ὑμῖν γενηθήτω ὑμῖν»· καὶ ἐν
 τῷ ὑπάγειν ἐκαθαρίσθησαν. Ἀλλ' ὅρα ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, ὅτι δέκα
 ὄντων οἱ μὲν ἐννέα, καίτοι Ἰσραηλῖται ὄντες, ἀχάριστοι ἐφάνησαν, μὴ
 55 στραφῆναι δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ· ὁ δὲ Σαμαρείτης οὗτος ἀλλογενὴς
 ὢν ὑπέστρεψεν, καὶ τὴν τῆς εὐγνωμοσύνης φωνὴν ὑφίει (Ἀσσύριοι γὰρ
 ἦσαν οἱ Σαμαρεῖται). Ἐφη τὸ ὁ Κύριος· «οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν;
 Οἱ δὲ ἐννέα ποῦ;» Καὶ μέντοι καὶ ἐτέρους λεπρούς ὁ Κύριος ἐκάθαιρεν,

Trop. σμ' 36–38 διερχομένου – ἡμᾶς] cf. Luc. 11,13 **57–58** οὐχὶ – ποῦ] Luc. 17,17

30 ψεύματος *D* **30–33** Ὁ – διεῖλεν] ὁ γὰρ πιστεύσας ὅτι οὗτος ἐστὶν ἀληθῶς ὁ σαρκωθείς καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀμφιασάμενος ὁ Κύριος καὶ Θεός, οὗτος ὁ ἀψάμενος τῶν ἱματίων αὐτοῦ *D* **31** οὕτως *R* **34–74** Καὶ – προσερχόμενοι om. *D* **34** αἱμορροίας *R* **39** ἐμποδίζει *R* **42** ἀκαθάρτοις οὖσιν *R* (an ἀκάθαρτοι ὄντες corrigendum?) **44** τολῆσαι *R* **54** οἱ] εἰ *R* **58** ἐκάθευεν *R*

διὰ δὲ τὸ πληθυντικὸν τοῦ λόγου τούτους δὴ τοὺς δέκα μόνον εἰρήκα-
μεν.

60

Ἄγε δὴ τὸ τρίτον θαῦμα περὶ τῶν τυφλῶν καὶ τέταρτον περὶ τῶν
χωλῶν. «Εἰσῆλθεν γὰρ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ», ὡς φησὶ τὸ εὐ-
αγγέλιον, «καὶ προσῆλθον αὐτῷ ἄσθενεῖς δεόμενοι ἰαθῆναι, χωλοὶ καὶ
τυφλοί»· σπλαγχνισθεὶς οὖν ὁ φιλανθρωπότατος Θεὸς ὡς τὴν σάρκα
αὐτῶν φορῶν, «ἐθεράπευσεν αὐτούς». Ἐξ αὐτῶν οὖν ἐστὶν νοῆσαι καὶ
πιστεῦσαι ὅτι θεραπεύων ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἄσθενεῖς, δείκνυσιν ὅτι καὶ
Θεὸς ἐστὶν καὶ καλῶς ποιεῖ (ὡς εἶπεν πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα· «τί με λέ-
γεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς <εἰ μὴ> εἷς ὁ Θεός»)· θεραπεύων μὲν τοὺς
ἀξιους, καὶ καὶ ἄσθενεῖς ἦσαν τοῖς ὅμμασιν, διὰ δὲ τῆς πίστεως ἐτύγ-
χανον τῆς ἰάσεως· ἐκβάλλων δὲ ὡς Θεὸς μετ' ἐξουσίας ἐκ τοῦ οἴκου
τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀναξιους, καὶ καὶ ἐδόκουν ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, διὰ δὲ τῆς
ἀπιστίας καὶ λῖαν ἦσαν καὶ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ (μῆτε διὰ τῶν θαυμάτων
πιστεύοντες ὡς τυφλοὶ· ἀλλὰ καὶ χωλεύοντες ἦσαν διὰ τό, «καὶ <τῷ>
τὸν νόμον δόντι μὴ προσερχόμενοι»).

65

70

Νοήσωμεν δὲ καὶ οὕτως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ἀναγωγὴν μικράν, ὅτι
μεθ' ὃ ἐξεβλήθησαν Ἰουδαῖοι τὸν νόμον, καὶ ταῖς ζωοθυσίαις προσ-
έχοντες καὶ ἀπόβλητοι γενόμενοι διὰ τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα χριστοκτο-
νίαν· οἱ χωλοὶ ἡμεῖς καὶ οἱ τυφλοὶ πρώην ὄντες οἱ ἐξεθνῶν προσελήφθη-
μέν τε καὶ ἰάθημεν διὰ σπλάγχχνα ἐλέους θεραπευθέντες ὑπ' αὐτοῦ· καὶ
μὴν ἐκκλησίαν συστήσαντες ἀνοιγόντων ἡμῶν τῶν ὀφθαλμῶν, εἶδομεν
τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν τῆς ἀληθείας, ἣτις ἐστὶν ὁ Χριστός. Οἱ *χωλοὶ* δὲ
ὀρθοποδοῦντες ἐναλλόμενοι ἀμφότεροι, χορῶν τε στήσαντες ἓνα,
ὕμνον ἀναπέμπομεν τῷ ταῦτα δὴ τὰ ἀγαθὰ ἡμῖν χαρισαμένῳ.

75

80

Καὶ περὶ τοῦ πέμπτου τῶν *κωφῶν* καὶ ἕκτον τῶν *ἀλάλων*. Πολλοὺς
μὲν καὶ ἑτέρους ὁ Κύριος ἐθεράπευσεν, διὰ δὲ τὸ μῆκος ἓνα μόνον ἢ

85

62 Εἰσῆλθεν – Θεοῦ] cf. Matt. 21,12

63–64 καὶ¹ – τυφλοὶ] cf. Matt. 21,14

65 ἐθεράπευσεν αὐτούς] ibid.

67–68 τί – Θεός] Marc. 10,18; Luc. 18,19

73–74 καὶ² – προσερχόμενοι] cf. Jo. Dam. Sacra Parallela. PG 96, 480C: ὁ μὲν οὖν
φόβῳ τῷ νόμῳ προσερχόμενος καὶ τῷ τὸν νόμον διδόντι Θεῷ, ἀγίοις ἐμπολιτεύεται, καὶ
ὁσίοις συναναστρέφεται 81 ἣτις – Χριστός] cf. Eph. 5,23

68 εἰ μὴ om. R

75 ἐν – Ἰησοῦ om. D

76 μεθὸ R

| Ἰουδαῖοι] οἱ praem. D

79 διασπλάγχχνα R

80 ἴδομεν R, D

81 τῆς ἀληθείας om. D

82 χορὸν D

83 ἀναπέμψωμεν D 85–86 ἓνα – δύο] ὀλίγων μόνων (lege μόνων) D

καὶ δύο ἐπιμνησθέντες τοὺς ἐτέρους παρῶμεν. Προσῆλθε γάρ τις τῷ
 Ἰησοῦ, ὡς ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει· «διδάσκαλε», λέγων, «ἤνεγκα
 τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν κατα-
 λάβῃ» καὶ τὰ ἐξῆς· «καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου καὶ οὐκ ἴσχυσαν θερα-
 90 πεῦσαι». Ὁ δὲ Ἰησοὺς ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· «ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως
 πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; Φέρε μοι αὐτὸν ᾧδε». Νοήσωμεν δὲ καὶ οὕ-
 τως· ὅτι ὁ μὲν προσελθὼν ἄπιστος ὢν ἠτιάτο τοὺς μαθητὰς μὴ ἰσχύον-
 τας θεραπεῦσαι, ὁ δὲ Χριστὸς καρδιογνώστης ὢν εἰς αὐτὸν περιτρέπει
 τὸ ἔγκλημα, «μονονουχί» λέγων πρὸς αὐτὸν «ὅτι σὺ ἄπιστος ὢν, σὺ
 95 ἐγένου αἷτιος τοῦ μὴ θεραπευθῆναι σου τὸν υἱόν». Τῷ δὲ «ἕως πότε
 ἔσομαι μεθ' ὑμῶν» δείκνυσιν ὁ Σωτὴρ μου ποθητὸν αὐτῷ ὄντα τὸν
 θάνατον, καὶ ἡμῖν δεικνύων ποθεῖν τὴν ἐντεῦθεν μετὰστασιν. «Πειρατή-
 ριον γὰρ ὁ παρὼν βίος», ὡς φησι ὁ Ἰωβ· καὶ ὁ θεῖος Παῦλος, «ποθητὸν
 μοι ἐστὶν ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ἐκδημῆσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι». Διὰ τοῦτο
 100 φησί· «περιεκάκησα μεθ' ὑμῶν τῶν ἀπίστων τοῦ εἶναι καὶ διάγειν».
 Ὅρα γοῦν, πῶς οὐ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει ποιεῖ τὴν ἴασιν, ἀλλὰ τῇ ἐκείνου
 πίστει ἀνατίθησι τὴν θεραπείαν, λέγων ὅτι· «πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύ-
 οντι». Καὶ ὁ προσελθὼν εἶπεν· «βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ»· ἐπιτιμήσας δὲ
 τὸ δαιμόνιον εἶπεν· «ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς». Τοῦτο
 105 αἰνίττεται, ὅτι διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθεν ἂν πάλιν τὸ
 δαιμόνιον, εἰ μὴ τῷ προστάγματι τοῦ Σωτῆρος ἐκωλύετο.

Ἄγε δὴ καὶ τὸ ἕβδομον θαῦμα τοῦ Σωτῆρος. «Ἦν γάρ», φησὶ τὸ
 εὐαγγέλιον, «διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββα-
 σιν· καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας» καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ δεῖ εἰ-
 110 πεῖν περὶ τῆς *συγκυπτούσης* ταύτης γυναικός, εἴ τι ἂν εὐδώσῃ ὁ Λό-

87–90 διδάσκαλε – θεραπεῦσαι] cf. Marc. 9,17–18 90–91 ὦ – ἔσομαι] cf. Matt. 17,17; Marc. 9,19; Luc. 9,41 97–98 Πειρατήριον – βίος] Job 7,1 98–99 ποθητὸν – εἶναι] cf. 2Cor. 5,8 100 περιεκάκησα – διάγειν] cf. Marc. 9,19 102–103 πάντα – πιστεύοντι] Marc. 9,23 103 βοήθει – ἀπιστίᾳ] Marc. 9,24 104 ἔξελθε – εἰσέλθῃς] cf. Marc. 9,25 107–109 Ἦν – ἀσθενείας] cf. Luc. 13,10–11

86–95 Προσῆλθε – υἱόν om. D 95 Τῷ] τό R 95–100 Τῷ – διάγειν] τὸ «ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν» δείκνυσιν αὐτῷ ποθητὸν τὸν θάνατον, καὶ ἡμῖν δεικνύων ποθεῖν τὴν ἐντεῦθεν μετὰστασιν «πειρατήριον γὰρ ὁ βίος», ὡς φησι ὁ Ἰωβ· «περιεκάκησα», φησί, «μεθ' ὑμῶν τῶν ἀπίστων τοῦ συνδιάγειν» D 101–104 Ὅρα – εἶπεν om. D 104 ἔξελθε] τὸ δέ praem. D | εἰσέλθῃς] εἰς αὐτόν add. D 104–105 Τοῦτο αἰνίττεται om. D 107–111 Ἄγε – Θεός] περὶ δὲ τῆς συγκυπτούσης D 109 δεῖ] δὴ R 110 εἴ τι] ἥτι R

γος καὶ Θεός. Δοκεῖ δέ μοι ἐξ ἐπηρείας διαβολικῆς τὸ πάθος τοῦτο τῇ
 γυναικὶ συνέβη, καθὼς καὶ ὁ Κύριός φησι· «ἦν ἔδησεν ὁ σατανᾶς δέκα
 καὶ ὀκτὼ ἔτη», ἴσως διὰ πταίσματα καὶ σφάλματα τινὰ ἐγκατελείφθη
 ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγκαταλειφθεῖσα κατεπήδησεν αὐτὴν ὁ σατανᾶς.
 115 Φοβηθῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ προσέχωμεν ἑαυτοῖς
 καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ἵνα μὴ διὰ τῶν ἀπροσέκτων ἡμῶν σφαλμάτων
 ἐγκαταλειφθέντες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τιμωρηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, ἐπεὶ
 καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἡμῖν πρόξενος ἐγένετο ἐκπεσεῖν μὲν τῆς ἀφθαρσίας,
 ἐν ᾗ ἐκτίσθημεν, νοσερῶ δὲ σώματι παραδοθέντες καὶ δεκτικῶ παθῶν·
 120 δερματίνους δὲ χιτῶνας διὰ τῆς παρακοῆς, οἵμοι, ἐνέδησεν ἡμᾶς, ὥς
 ψεύστης ὢν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κύριος θεοπρεπεστάτῃ φωνῇ καὶ
 ἐξουσίας γεμούσῃ τῆς γυναικὸς ταύτης τὴν νόσον ἐλαύνει· ἐπιτίθησι δὲ
 καὶ τὰς χεῖρας αὐτῇ, ἵνα μάθωμεν ἐκ τούτου, ὅτι τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου
 δύναμιν τε καὶ ἐνέργειαν ἡ ἀγία πεφόρεκε σάρξ· ἰδίᾳ γὰρ ἦν αὐτοῦ καὶ
 οὐχ ἑτέρου τινός. Ἡ μὲν οὖν ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ τοιαύτη, τὸ οἰκεῖον
 125 πλάσμα ἐλεήσας· δεῖ δὲ εἰπεῖν καὶ ὀλίγα περὶ τῶν ὀκτωκαίδεκα χρόνων
 τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικός. Καὶ λάμβανέ μοι τοῦτο ἡθικότερον ἢ ἀν-
 αγωγικὸν καὶ ἐπὶ τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον. Συγκύπτει γὰρ ἐν ἀληθείᾳ (ἡ)
 ψυχῇ, ὅταν ἐπὶ τὰς γηῖνας φροντίδας νεύσῃ καὶ μηδὲν οὐράνιον ἢ θεῖον
 φαντάζεται· διὸ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη νοσεῖν λέγεται. Ὅταν γὰρ τις περὶ
 130 τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ θείου νόμου, οἵτινες εἰσὶν αἱ δέκα ἐντο-
 λαί, περὶ τε τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος ὀγδόου αἰῶνος, διὰ τὸ καὶ ὁ
 Παροιμιαστής λέγει· «δὸς ἐπτὰ» τῷ αἰῶνι τούτῳ διὰ τὴν τῶν ἐντολῶν
 τήρησιν, «καὶ γε τοῖς ὀκτὼ» ἔλπιζε ἐν τῷ μέλλοντι. Μὴ πληρώσας δὲ
 135 τις τὰς δέκα ἐντολάς, τὸ «ἀγαπήσῃς Κύριον τὸν Θεόν σου» καὶ τὰ
 ἑξῆς, ἀπιστήσῃ δὲ καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, τῷ ὄντι ἀσθενεῖ ἀν-

111–114 ἐξ – Θεοῦ] cf. Catenam in Lucam 107,32–108,1 (in Catenis Graecorum
 patrum in NT, ed. J. A. Cramer, tom. 2)

112–113 ἦν – ἔτη] cf. Luc. 13,16

117–118 ἐπεὶ – ἀφθαρσίας] cf. Catenam in Lucam 108,2 (ibid.)

121–125 Ὁ –

τινός] cf. Catenam in Lucam 108,3–7 (ibid.) 133 δὸς ἐπτὰ] cf. Eccl. 11,2 134 καὶ –
 ὀκτὼ] ibid. 135 ἀγαπήσῃς – σου] cf. Deut. 6,5; 11,1

111–127 Δοκεῖ – γυναικός om. D 111 ἐξἐπηρείας R 115 προσέχωμεν R
 119 δεκτικῶν R 122 τὴν νόσον correxi sec. Catenam in Luc. : τῆς νόσου R 125 Ἡ] εἰ
 R 126 R (lege ἐλεήσαντος) 127 τῇ ἀσθενείᾳ R 127–128 Καὶ – ἄνθρωπον]
 ἀναγωγικῶς νοήσωμεν D 129 νεύσει R, D 130 φαντάζεται R, D 133 Παροιμιαστής
 R, D (falso pro Ἐκκλησιαστής scr.) 135 δέκα om. D | ἀγαπήσεις D 136 ἀπιστήσῃ R,
 D | ἀσθενῇ R

140 ιάτως δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη συγκύπτων καὶ μὴ δυνάμενος ἀνορθωθῆναι·
φανερὸν γὰρ ὅτι τοῖς γήνιοις προσκείμενος ἄνθρωπος καὶ ἁμαρτάνων
ἀνεπιστρόφως, τάς τε ἐντολάς ἀθετεῖ καὶ τὸν μέλλοντα αἰῶνα οὐδὲ
προσδέχεται ἀκοῦσαι. Δεῖ γὰρ ἡμᾶς πράττειν ἐπιμελῶς καὶ ἐμπόνως τὰ
τῆς ἀρετῆς ἔργα, καὶ μὴ διὰ λόγου μόνον.

Φέρε τοίνυν πρὸς τὸ τέλος τοῦ τροπαρίου ἐπιμνησθέντες, τέλος τῷ
λόγῳ δῶμεν. Φησὶν γὰρ ὁ πατὴρ διὰ τοῦ παρόντος τροπαρίου ὅτι·
«ταῦτα πάντα ἐπράχθη διὰ σέ, ἀθλία ψυχὴ· πρόσχες οὖν καὶ μὴ συγ-
145 κύπτῃς τοῖς πάθεσιν, ἀλλὰ ἄνω πρὸς οὐρανὸν τὴν ὥπαν φέρων γνῶθι
ὅθεν ἐξέπεσες καὶ οἷων ἀγαθῶν στερεῖσαι κάτω κύπτων εἰς τὰ γήινα.
Ἀλλὰ σύννους γενομένη βόησον πρὸς τὸν Σωτῆρα, ἵνα σπλαγχνισθῇ
καὶ ἐπὶ σέ, τὴν χεῖρα τὴν ἐκείνην τὴν θαυματόβρυτον καὶ ἐπὶ σοὶ θεὶς
150 ἰάσηταί σοι καὶ ἀνορθώσῃ σε, ὅπως εὐχαριστῶν καὶ ὑμνῶν αὐτὸν δοξά-
σῃς. Καλῶς οὖν προείπομεν ἄνωθεν περὶ τοῦ συγκοπῆως τοῦ λόγου,
τούτου δὴ τοῦ ἁγίου πατρός· πῶς χρωματουργῶν καὶ ἀναζωγραφῶν τὰ
ζωηρὰ ταυτὶ θαύματα τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν ἡμετέραν μετάνοιαν καὶ
σωτηρίαν προύθηκε, ἵνα ὁρῶντες ἀκούοντές τε, ἀπτόμενοι τοῖς χεῖλε-
155 σιν, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶντες, προσκυνήσωμεν σὺν τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν
καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τροπάριον σμς'

Μὴ χείρων, ὦ ψυχὴ μου, | φανῆς δι' ἀπογνώσεως, | τῆς Χαναναίας | τὴν
πίστιν ἀκούσασα, | δι' ἧς τὸ θυγάτριον | λόγῳ Θεοῦ ἰάθη· | «υἱὲ Δαυίδ,
σῶσον κἀμέ», | ἀναβόησον ἐκ βάθους | ὡς ἐκείνη τῷ δεσπότη Χριστῷ.

5

Ἑρμηνεία

Ἄκουσον δὴ, ὦ ταλαίπωρε ψυχὴ, καὶ σύνες ὅση σοι δύναμις καὶ μὴ
καταφρόνει τοῦ λόγου. Βλέπε οὖν τί σοι ὁ θεϊότατος πατὴρ συμβου-
λεύει· πάντα γὰρ ὅσα πράττει καὶ λέγει καὶ γράφει οὐδὲν ἄλλο ἢ ἵνα

Trop. σμς' *R* (236^f–237^r), *D* (282^v)

138 φανερὸν – ὅτι] τουτέστιν *D* **140–155** Δεῖ – Ἀμήν om. *D* **141** διαλόγου *R*
144 ἐπράχθη] ἐπράθη *R* **144–145** συγκύπτεις *R* **145** *R* (lege ὥπα) **146** οἷον ἀγαθόν
R | στερῆσαι *R* | κατωκύπτων *R* (lege κάτω κύπτουσα) **149** *R* (lege εὐχαριστοῦσα καὶ
ὑμνοῦσα) **152** ταυτὶ correxi (cf. comm. ad trop. vθ', lin. 16–17 et σλγ', lin. 30–31) :
τουτί *R*

Trop. σμς' **2** χείρον *R, D* | φανείς *R* **6–31** Ἄκουσον – κυναρίοις *R* : Ὅτι περὶ τῆς Χα-
ναναίας καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι τροπαρίοις ἐδηλώσαμεν *D*

σοι προξενήσῃ διὰ μετανοίας τὴν σωτηρίαν· εἰς μίμησιν δέ σοι δίδει
οὐκ ἄνδρα τέλειον ἀλλὰ γυνήν, τὸ ἀσθενές μέρος, καὶ ταύτην ἄπιστον 10
καὶ Χαναναίαν (γέγραπται γάρ· «Χαναναῖος οὐκ εἰσελεύσεται εἰς οἶκον
Κυρίου»). Χαναναία δὲ ἐκαλεῖτο διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἐκ τῶν ὀρίων τοῦ
Χάμ ἐκείνου τοῦ καταραθέντος ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς Νῶε). Λέγει δέ
σοι ὁ διδάσκαλος· «μὴ χεῖρων, ὦ ψυχὴ μου, φανῆς δι' ἀπογνώσεως τῆς
Χαναναίας ταύτης τὴν πίστιν ἀκούουσα». Προσελθοῦσα γὰρ τῷ Ἰησοῦ 15
ἡ Χανανίτις γυνὴ ἐκείνη, «ἐλέησόν με» λέγουσα, «ὅτι ἡ θυγάτηρ μου
κακῶς πάσχει· πλὴν οὐ τὴν θυγατέρα μου ἐλέησον, ἐκείνη γὰρ ἀν-
αισθητεῖ δαιμονῶσα· ἀλλ' ἐμέ ἐλέησον τὴν δεινὰ πάσχουσαν ὡς αἰσθα-
νομένην τὴν ἐκείνης συμφορὰν» (καὶ οὐ λέγει, «ἐλθὲ καὶ ἴασαι» ἀλλὰ,
«ἐλέησον» μόνον· ὁρᾷς τὴν πίστιν τῆς γυναικός;) Ὁ δὲ οὐκ ἀποκρίνε- 20
ται αὐτῇ λόγον οὐχ ὡς καταφρονῶν (ποῦ γὰρ παρ' ἐκείνῳ τὸ τοιοῦ-
τον;) ἀλλ' ἵνα δείξῃ τὴν ὑπομονὴν καὶ πίστιν τῆς γυναικός. Καὶ οἱ μα-
θηταὶ δὲ βαρυνθέντες τῇ κραυγῇ αὐτῆς παρεκάλουν λέγοντες· «ἀπό-
λυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν» (καὶ οὐχ ὡς ἄσπλαγχνοι ἀπο-
στρέφονται τὴν γυναῖκα ἀλλὰ μᾶλλον θέλοντες ἀναγκάσαι τὸν Κύριον 25
πρὸς τὸ ἐλεῆσαι αὐτήν· ὁ δὲ Κύριος θέλων δημοσιεῦσαι τὴν πίστιν αὐ-
τῆς οὐκ ἤκουεν τοῖς μαθηταῖς)· καὶ ἐπεὶ εἶδεν ἡ γυνὴ τοὺς μεσιτεῦντας
αὐτὴν ἤτοι τοὺς ἀποστόλους ἀποτυχόντας, πρόσεισι θερμῶς καὶ «Κύ-
ριον» αὐτὸν καλεῖ. Ὁ δὲ Χριστὸς «κύνα» αὐτὴν ἐκάλεσε διὰ τὸ τοὺς
ἐθνικοὺς ἀκάθαρτον ζώην ζῆν. Διὰ τοῦτο εἶπεν· «οὐκ ἔστιν καλὸν λα-
βεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις», «τέκνα» λέγων 30
τοὺς Ἰουδαίους, «κύνας» δὲ τοὺς ἐθνικοὺς. Καὶ ἵνα μὴ εἴπωσιν οἱ Ἰου-
δαῖοι· «ἀφείς ἡμᾶς, διδάσκεις τοὺς ἐθνικοὺς;» Καὶ ποίους; Τοὺς βδε-
λυττομένους ὑπ' αὐτῶν Χαναναίους. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος· «λα-
βεῖν τὸν ἄρτον». «Ἄρτος» δὲ κυρίως ἡ διδασκαλία ἔστιν τοῦ Σωτῆρος 35
ἡ παινίονσα καὶ εὐκαρδιοῦσα τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Ἐκείνη δὲ ταῦτα
ἀκούουσα συνετῶς ἀποκρίνεται ὅτι· «Κύριε, εἰ καὶ κύων εἰμὶ καὶ οὐκ

Trop. σμς' 11–12 Χαναναῖος – Κυρίου] cf. Zach. 14,21 23–24 ἀπόλυσον – ἡμῶν]
Matt. 15,23 30–31 οὐκ – κυναρίοις] Matt. 15,26 37–39 Κύριε – πρὸς] cf. Matt.
15,27

9 διδῇ *R* 10 γυνὴ *R* (an γυναῖκα corrigendum?) 12 αὐτῇ *R* 14 φανείς *R* 22 δείξει
R 27 οἶδεν *R* 31–32 τέκνα – ἐθνικοὺς] τέκνα μὲν τοὺς Ἰουδαίους λέγει, κύνας δὲ τὰ
ἐθνη *D* 32–35 Καὶ – ἄρτον om. *D* 35 ἔστιν om. *D* 36 καρδιοῦσα *D*
36–42 Ἐκείνη – φησι] εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς *D*

- ἀξία ἄρτον λαβεῖν, κἂν τῶν μικρῶν τῶν ψυχίων παραχώρει μοι ὑποκά-
 τω τῆς τραπέζης ὡς <πρὸς> κύνα». Ὁ δὲ Κύριος προγινώσκων τὴν ἀπι-
 40 στίαν τῶν Ἰουδαίων ἤτοι τῶν τέκνων, γνοὺς δὲ τὸν ἐξεθνῶν λαὸν προσ-
 δραμεῖν καὶ τραφῆναι τῷ ζωηρῷ ἄρτῳ, τῷ τοῦ εὐαγγελίου, ἄκουσον τί
 φησι· «ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι, ὡς θέλεις». Τὸ δὲ
 «γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις» εἰπὼν, ἔδειξεν ὅτι ἐὰν μὴ πίστιν εἶχεν, οὐκ ἂν
 45 ἔτυχε τῆς αἰτήσεως· ὥστε καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ἐὰν θέλωμεν, οὐδὲν τὸ
 κωλῦον τυχεῖν ὧν αἰτοῦμεν, πλὴν εἰδέναι ὀφείλομεν ὅτι, κἂν ἅγιοι
 αἰτοῦσιν ὑπὲρ ἡμῶν ὡς οἱ περὶ ἐκείνης οἱ ἀπόστολοι, οὐ μὴ τύχωμεν
 τῆς αἰτήσεως, ἐὰν μὴ μετὰ πίστεως αἰτῶμεν. Διὰ τοῦτο φησι· «τὴν
 πίστιν ἄκουσον τῆς Χαναναίας, ὦ ψυχή»· διὰ τοῦτο καὶ ἡ θυγάτηρ αὐ-
 τῆς διὰ τῆς πίστεως εἰλκυσε τὴν ἴασιν αὐτῆς.
- 50 Κράζε καὶ σύ, τύπον τὸ στήθος, στύγνασον καθ' ἑαυτὴν καὶ ἀνα-
 βόησον ἐκ βάθους καρδίας καὶ μάθε εὐχὴν θαυμασίαν, ἣν δέχεται ὁ
 Χριστός, λέγουσαν· «*υἱὲ Δαυὶδ ὁ Σωτὴρ μου, σῶσον κἀμέ* ὡς τὴν Χα-
 νανίτιν ἐκείνην· καὶ τὰ μὲν ῥήματα ὀλίγα εἰσίν, ἡ δὲ πίστις ἀπὸ τῆς γῆς
 55 ἕως τὸν οὐρανὸν φθάνει· καὶ εἰ ἔλαττος εἰμὶ τῆς πίστεως ἐκείνης, ὦ
 Σωτὴρ μου, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ καὶ σῶσον με ὡς οἶδας» (*Χανα-
 ναίαν* δὲ νοήσης τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον διὰ τὸ βρῦειν τοῖς πάθεσιν·
θυγατέρα δὲ τούτοις νόει τὴν ψυχὴν τὴν τοῖς πάθεσιν μολυνθεῖσαν). Ὁ
 δὲ Χριστὸς τὴν πίστιν δεξάμενος τὴν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ σωματικοῦ
 στόματος, ἀμφοτέροις χαρὰν δέδωκε, τὴν τε τῆς ψυχῆς ἴασιν τὴν τε
 60 τοῦ σώματος χαρὰν, διὰ τῆς τῶν ἀμφοτέρων ἰάσεως. Ταῦτα ἐπιγνοῦσα,
 ψυχὴ, μὴ κομποῖς τισὶ καὶ σοφοῖς ῥήμασι προσεύχου ἀλλ' ἀπλοϊκοῖς,
 <ὡς> οἱ λόγοι ἦσαν τῆς γυναικὸς ἐκείνης· πρόσσελθε καὶ σὺ οὕτως τῷ
 Σωτῆρι Χριστῷ λέγουσα· «ἡ ἐλπίς μου σὺ εἰ καὶ καταφυγή, ὁ Σωτὴρ
 μου, δόξα σοι· καὶ σῶσον με διὰ σπλάγχχνα ἐλέους σου». Ἀμήν.

42 ὦ – θέλεις] Matt. 15,28 52 υἱὲ Δαυιδ] cf. Matt. 15,22 | σῶσον κἀμέ] ibid.

39 πρὸς deest in R 40–41 προδραμεῖναι R 42–43 Τὸ – εἰπὼν] ἐν τούτῳ D
 44–55 ὥστε – οἶδας om. D 45 αἰτῶμεν R 50 ἐαυτῇ R 52 λέγουσα R
 52–53 χανανίτιν R 56 νοήσης] νόη D (lege νόει) 56–57 τοῖς – μολυνθεῖσαν] τοῖς
 πάθεσιν μολυνθεῖσαν D 57–64 Ὁ – Ἀμήν om. D 62 οἱ] ἡ R 64 διασπλάγχχνα ἐλέου
 σου R

Τροπάριον σμθ'

Ἡ κτίσις συνείχετο | σταυρούμενόν σε βλέπουσα· | ὄρη καὶ πέτραι | φό-
 βῳ διερρήγγυντο | καὶ γῆ συνεσείετο | καὶ ἄδης ἐγυμνοῦτο | καὶ συν-
 εσκότασε τὸ φῶς | ἐν ἡμέρᾳ καθορώντα | προσηλούμενον σαρκί σε,
 Χριστέ.

5

Ἑρμηνεία

Ὁ ἅγιος καὶ θεοφόρος πατὴρ ἡμῶν Ἀνδρέας ὡς ἐκ Θεοῦ τὴν κλῆσιν
 ἔχων, ἀνδρείως καὶ εὐσεβῶς, εὐτέχνως τὲ καὶ ἐπιστημόνως ἀνεγράψατο
 ἡμῖν τὸν ἐξαίρετον δὴ τοῦτον καὶ πολυτροπαρόπληθον κανόνα, ὡς
 πρόποδα καὶ ἀρχὴν τὴν μετάνοιαν τεθηκώς ὡς στερεάν τε οὖσαν καὶ 10
 δυναμένην βαστάζειν ὅτι πλῆθος τοῦ βάρους· καὶ οὕτως στερεὸν θεμέ-
 λιον θεὶς ἤρξατο καθεξῆς ἐκ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου Ἀδὰμ καὶ τῆς πάν-
 των ἡμῶν μητρὸς ζωῆς. Καὶ τοῖς μὲν τῶν τροπαρίων παρακαλῶν ἡμᾶς
 εἰς μετάνοιαν, τοῖς δὲ νουθετῶν, καὶ τὰ μὲν εἰς μίμησιν προτιθεὶς τῶν
 ἐναρέτων, τὰ δὲ φεύγειν τὸ κακὸ τροπὸν τε καὶ ἀσύνητον, καὶ οὕτως 15
 διελθὼν πᾶσαν Παλαιὰν καὶ ὡς στήλην τινὰ πῆξας ἀποδείκνυσι τοὺς ἐν
 ἀρετῇ λάμψαντας· τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ὡς κοπρώδεις τινὰς καὶ τεῖχος
 σαθρὸν τέθηκε σημεῖον στένοντάς τε καὶ τρέμοντας. Καὶ οὕτως ἀνα-
 λεξάμενος, ὥσπερ τις οὐράνιος διαγωγεύς, ταῦτα πάντα ἔγνω τὲ καὶ
 ἔγραψεν ὡς φιλότεκνος πατήρ, ὡς τὸ τάλαντον λαβὼν καὶ τοῦτο αὖξων 20
 (οὐχ ὡς ἐγὼ ὁ κρύψας ὡς πονηρός, μήτε ἐμαυτοῦ ὠφελῶν μήτε τῷ τρα-
 πεζίτῃ παραθείς). Παρακαλεῖ οὖν τοίνυν ἡμᾶς ὁ πατὴρ ἄγεσθαι πρὸς
 μετάνοιαν λέγων· «διὰ φιλανθρωπίαν μεγάλην δέδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς τὴν
 μετάνοιαν, μὴ οὖν ἀμελήσωμεν αὐτῆς· διὰ τοῦτο οἱ θεράποντες αὐτοῦ
 καὶ ἅγιοι ἡμῶν πατέρες πάντας προσκαλοῦνται καὶ νουθετοῦσιν ἔρχε- 25
 σθαι πρὸς αὐτήν».

Καὶ ὅρα, ἀγαπητέ, δι' ὑποδείγματος καὶ γνώθι ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς
 τὴν μετάνοιαν προύθηκεν ἡμῖν. Παραβὰς γὰρ τὴν ἐντολὴν ὁ πρῶτος
 ἄνθρωπος καὶ ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡπίως τὲ καὶ ἡμέρως, εἰ εἶχεν
 εἰπεῖν τὸ «ἡμαρτον», οὐκ ἂν τῷ θανάτῳ συνεζεύχθημεν καὶ τῇ φθορᾷ 30

Τροπ. σμθ' *R* (239^r–240^v, comm. des. mut. [post lin. 56]), complevi ex *M* (249^r–251^r);
D (283^r–284^r), trop. cum comm. deest in *X*

Τροπ. σμθ' 7–69 Ὁ – ἐξουσίαν om. *D* 13 τοῖς] τά *R* 14 τοῖς] τά *R* 15 τὰ] τά *R*
 17 κοπρώδῃ τινὰ *R* 18 στένοντά τε καὶ τρέμοντα *R* 30 συνεζεύχθημεν]
 προσετέχθημεν *R*^{a.m.}

ἐνεδύθημεν, οὐκ ἂν δεκτικὴ ἢ σὰρξ ἡμῶν ἐγένετο τῶν παθῶν. Ὁρᾷς, ὁ ἀναγινώσκων, πόσα δύναται ἡ μετάνοια; Κἂν καὶ τινὲς βλασφημοῦσιν εἰπεῖν λέγοντες· «εἰ οὐκ εἶχε γενέσθαι οὕτως, πόθεν ἂν ἐγεννήθημεν;» Χρήσομαι οὖν πρὸς τούτους τὸ τοῦ ἀποστόλου· «ὦ κενὲ ἄνθρωπε»,
 35 λέγων, «τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ;» πάντες μὲν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐγεννήθημεν Θεοῦ εὐδοκοῦντος, οὐ μὴν δὲ ὡς νῦν γεννώμεθα, ἀλλὰ πνευματικὴν γέννησιν, καθὼς φησὶν ὁ ἡγαπημένος παρὰ τῶν ἁγίων (καίτοιγε ἐξ αἵματος καὶ σαρκὸς ἦσαν, ἀλλὰ πνευματικοὶ γενόμενοι ἐξέφυγον τὰ τῆς σαρκός)· διὰ τοῦτο φησι· «οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ
 40 θελήματος ἀνδρὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν», οὐκ ἀπεικότως ἀναμνήσκων ἡμᾶς τῶν σαρκικῶν ὠδίνων, ἀλλ' ὅπως διὰ τῆς συγκρίσεως ἐπιγνόντες ἡμεῖς τοῦ σαρκικοῦ τόκου τὸ ἀγεννὲς καὶ ταπεινὸν πρὸς τὴν θείαν χάριν δράμωμεν. «Θέλημα δὲ σαρκός», ὡς ἐκ τῆς Ἀννης ὁ Σαμουὴλ· ὁ δὲ Ἰσαὰκ ἐκ «θελήματος ἀνδρός»·
 45 καὶ τὰ λοιπὰ τούτων ὁ νοῶν νοεῖτω».

Τοῖνυν ὁ θεῖος πατὴρ καθεξῆς συγγραφάμενος τὸν παρόντα κανόνα, ὡς τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ ἐνοικοῦν ἐν αὐτῷ διέταξέ τε καὶ ἐνομοθέτησεν, εὖ καὶ καλῶς ἔχοντα καὶ εὐκρινῶς, πρὸς τὸ τέλος δὲ ὥσπερ τινα σφραγίδα τέθηκε τὰ τίμια καὶ ἅγια καὶ σεβάσματα καὶ ζωηφόρα πάθη
 50 τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγων· «*ἡ κτίσις συνείχετο*, Σῶτερ μου, *σταυρούμενόν σε βλέπουσα*». Φησὶ γὰρ τὸ εὐαγγέλιον· «κράζας ὁ Ἰησοὺς φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα», ἵνα γνῶμεν ὅπερ ἔλεγεν ὅτι, «ἐξουσίαν ἔχω θῆναι τὴν ψυχὴν μου», ἀληθὲς ἐστι· κατ' ἐξουσίαν γὰρ ἀφίησι τὴν ψυχὴν. Τίς δὲ ἡ φωνή, «Πάτερ, εἰς
 55 χεῖρας σου παρατίθημι τὸ πνεῦμα μου»; Οὐ γὰρ βεβιασμένως ὡς ἡμεῖς ἀλλ' ἐκοντὶ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα· ἐμφαίνει δὲ κυρίως καὶ τὸ «πάλιν αὐτὴν ἀπολήψεσθαι». Χάρις δὲ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν, ὅτι ἐκείνου ἀποθανόντος καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ Πατρὸς παραθέντος, ἔκτοτε καὶ αἱ τῶν ἁγίων ψυχαὶ εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ τίθενται
 60 (κατὰ τὸ «αἱ ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ Κυρίου») ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πρότερον ἐν τοῖς τοῦ ἄδου μυχοῖς, ὥστε ἁγιασμὸς ἡμῖν γέγονεν ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος μου. Διὸ καὶ μεγάλη φωνῇ προσκαλεῖται τὸν θά-

Τροπ. σμθ' 39–41 οἱ – ἐγεννήθησαν] Jo. 1,13 **56–57** πάλιν – ἀπολήψεσθαι] cf. Jo. 10,17–18

48 ἔχοντα] ἔχων *R* | ὥσπερ τινα sic *R* **57–120** Χάρις – Ἀμὴν haec pars deest in *R* (fol. def.), complevi ex *M* **60** τὸ²] ὁ *M*

νατον μὴ τολμῶντα προσελθεῖν. Οὐ γὰρ ἤϊρισκεν ἐν αὐτῷ θανάτου ἀφορμὰς ὥσπερ εἰς ἡμᾶς· διὰ τοῦτο οὐκ ἐτόλμα προσελθεῖν ἢ τελευτῇ, εἰ μὴ ἐκλήθη. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαμασκηνὸς φησί· «φόβῳ σοι ὡς θεραπαινίς ἢ τελευτῇ προσταχθεῖσα πρόσεισιν» («εἰ καὶ θάνατον», φησί, «κατεδέξω καὶ ταφήν, ὡς λυτρωτὰ τῶν ὅλων Χριστέ, ἀλλ' ὁ θάνατος <πρὸς> σὲ καὶ τῆς ζωῆς Κύριον ἤδη καὶ μετὰ φόβου προσήλθε σοι ὡς οἰκέτης δεδοικώς τὴν σὴν ἐξουσίαν»). Τὸ δὲ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τὸ ῥαγὲν μέσον, ἢ συμπάσχουσα τῷ Κτίστῃ, ὁθόνη τις ἦν ὡς τὰ λεγόμενα ἡμῖν βῆλα, μέσον κρεμαμένη τοῦ ναοῦ, ἀποτειχίζουσα τὰ ἔξω πρὸς τὰ ἔσω, οἷόν τι μεσότοιχον. Σχίζεται τοίνυν, μέρος γενόμενος ὁ στήμων καὶ μέρος τὸ ὕψασμα· τοῦτο δεικνύοντος τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ ναὸς ὁ ἄβατος πρῶην ὁ ἀθέατός τε ἔνδον, οὐ τὰ σώματα ἀπετειχίζε τὸ καταπέτασμα, οὕτως χυδαιωθήσεται καὶ βεβηλωθήσεται, ὥστε πᾶσιν εἶναι θεατός. Καὶ ὥσπερ ἐν αἰσθήσει γενόμενον τὸ καταπέτασμα καὶ ὡς δυσχεραῖνον ἐπὶ τῷ τοῦ Θεοῦ θανάτῳ, περιερρήξατο ὡσανεὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐσθῆτα. Καὶ τοῦτο οὕτως.

«Τὰ δὲ στοιχεῖα ἐσείσθησαν», ἅμα μὲν Δημιουργὸν νοοῦντα τὸν πάσχοντα, ἅμα δὲ καὶ δηλοῦντα ὅτι μετακινηθήσονται τὰ πράγματα πρὸς τὸ κρεῖττον· τὸν γὰρ σεισμὸν ἡ Γραφή ἐπὶ τῆς τῶν πραγμάτων μεταθέσεως τάττει. Καὶ «πέτραι ἐσχίσθησαν» δεικνύσαι ὅτι αἱ λίθιναι καρδίαι τῶν ἐθνικῶν ἐσχίσθησαν καὶ ὑπεδέξαντο τὸν σπὸρον τῆς ἀληθείας. Τὸ δὲ γενόμενον σκότος οὐκ ἦν κατὰ φύσιν ἀκολουθίας, οἷον ἀπὸ ἐκλείψεως ἡλίου φυσικῶς γενόμενον. «Ὁ ἥλιος ἐσκότασε», φησί, «καὶ ἡ σελήνη σάκκῳ περιεβάλετο», ἵνα δειχθῇ ὅτι πενθεῖ ἢ κτίσις ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Κτίστου συνεχομένη, σταυρούμενον βλέπουσα αὐτόν, καθὼς καὶ ὁ ψαλτοθέτης λέγει (ὥστε καὶ ἐν Ἀθήναις τότε, διὰ τὸ σκό-

65–66 φόβῳ – πρόσεισιν] cf. trop. canonis in Christi resurrectionem Joanni Damasceno attributi (PaR 457 et PeR 344: φόβῳ σοι ὡς θεραπαινίς ἢ τελευτῇ προσταχθεῖσα πρόσεισι τῷ Δεσπότη τῆς ζωῆς, δι' αὐτῆς βραβεύονται ἡμῖν ἀτελεῦτητον ζωὴν καὶ τὴν ἀνάστασιν) 69–70 Τὸ – μέσον] cf. Matt. 27,51; Marc. 15,38; Luc. 23,45 79 Τὰ – ἐσείσθησαν] cf. Matt. 28,4 82 πέτραι ἐσχίσθησαν] Matt. 27,51 85 Ὁ – ἐσκότασε] cf. Matt. 27,45; 24,29 88 ψαλτοθέτης] scil. Andreas Cretensis (cf. comm. ad trop. ροη', lin. 73)

69 δεδοκῶτα *M* 72 οἷόν τι sic *M* | μεσότοιχον] περιτειχίσμα ἢ μεσότοιχον *D* 79 νοοῦντα correxi (cf. infra δηλοῦντα) : νοοῦντες *M* 81 τῆς *M* : τῆς γῆς *D* 87 Κτίστου *M* : Δεσπότης *D* 87–88 συνεχομένη – λέγει *M* : om. *D*

90 τος τὸ παγκόσμιον ἐκεῖνο, προσήλθον τινὲς Ἑλληνι τινὶ σοφῷ ἐρωτῶν-
 τες, «τίς ἡ αἰτία τοῦ σκότους;» Ἐκεῖνος δὲ γνοὺς μὴ εἶναι τῆς αἰτίας
 τοῦ ἡλίου, τῆς κατὰ συνήθειαν ἐκλείψεως, ἔφησε· «γινώσκετε ὅτι Θεὸς
 πάσχει καὶ διὰ τοῦτο τὰ κτίσματα πάσχουσιν ὡς συμπάσχοντες τού-
 τῳ». Πρόσεχε οὖν, ἀγαπητέ, ἔκτη ἡμέρα τοῦ ἀνθρώπου πλασθέντος
 καὶ ἔκτη ὥρα φαγόντος ἀπὸ τοῦ ξύλου· αὕτη γὰρ τῆς βρώσεως ἡ ὥρα.
 95 Ὁ οὖν Κύριος ἀναπλάττων τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ σφάλμα ἰώμενος ἔκτη
 ἡμέρα καὶ ἔκτη ὥρα τῷ ξύλῳ προσπήγνυται (διὰ τοῦτο τὸ ἔκτον οὐ
 συμφωνεῖται μετὰ τῶν κδ' γραμμάτων τῶν ἐλληνικῶν, ἀλλὰ προσποιη-
 τόν). «Ὁξος δὲ ἐπότιζον αὐτόν», ἵνα ὥσανει ἀποθάνῃ τάχιον, πρὶν ἐλ-
 θεῖν τάχα τὸν Ἥλιον, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει, βοηθήσοντα αὐτῷ (διὰ τὸ εἰ-
 100 πεῖν τὸν Σωτῆρα· «ἡλὶ ἡλὶ λιμὰ σαβαχθανί»· καίτοι γε ἐβραϊκὴ ἦν ἡ
 λέξις, ἀλλ' ὡς ἔοικεν οὐκ ἐνόουν τοῦτο, ὥσπερ οὐδὲ ἡμεῖς νῦν πάντες
 τὰ εὐαγγελικά). «Καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεώχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν
 ἁγίων ἠγέρθησαν», τί δηλοῦντος ἡμῖν; Ὅτι ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις ἡ ἐν
 τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου γενομένη ἐδήλου καὶ τὴν ἐν τῷ ἅδῃ τῶν ψυχῶν
 105 ἐλευθερίαν. Ὡφθησαν δὲ πολλοῖς οἱ ἀναστάντες τότε, ἵνατί; Ἵνα μὴ
 δόξῃ φάντασμα εἶναι τὸ γενόμενον. Ἀνέστησαν δὲ οὗτοι χάριν τοῦ ση-
 μείου ὅτι οὐκ ἦν φαντασία, ἀλλὰ ἀληθῶς ἀνέστησαν· πρόδηλον δὲ ὅτι
 πάλιν ἀπέθανον.

Ταῦτα οὖν ἐν ὀλίγῳ ὁ πατὴρ συντέθηκ' τε ἀναγκάως ὡς συγκοπεὺς
 110 μέγιστος τοῦ λόγου· ἡμεῖς δὲ δι' εὐχῶν τούτου, τὰ λείποντα ἀνεπληρώ-
 σαμεν, ἀλλὰ διὰ πρέπον ἐστὶ προσθῆναι καὶ τὰ τοῦ τροπαρίου ἁδόμενα·
 «πέτραι γάρ», φησί, «φόβῳ διερρήγνυντο καὶ γῇ συνεσεῖετο καὶ ἄδης
 ἐγυμνοῦτο καὶ συνεσκόταξε τὸ φῶς ἐν ἡμέρᾳ καθορῶν σε, Ἰησοῦ μου
 γλυκύτατε, προσηλούμενον σαρκί». «Σαρκί» φησι ἀποτρέπων καὶ
 115 ἀποφεύγων τὴν τῶν θεοπασχιδῶν αἵρεσιν, δεικνύων ἡμῖν διὰ τοῦτο τό,
 «ὀρθοδόξως πιστεύειν καὶ τιμᾶν καὶ σέβεσθαι τὰ ζωηρὰ πάθη τοῦ
 Κυρίου», δι' ὧν ἐζωοποιήθημεν, δι' ὧν ἐκ φθορᾶς ἀνέστημεν, δι' ὧν
 τὴν ἀφθαρσίαν ἐνεδύθημεν, δι' ὧν καὶ τῆς ἀναστάσεως εὐκλεῶς αὐτῷ

98 Ὁξος – αὐτόν] cf. Luc. 23,36; Matt. 27,48; Marc. 15,36 100 ἡλὶ¹ – σαβαχθανί] cf. Matt. 27,46; Marc. 15,34 102–103 Καὶ – ἠγέρθησαν] cf. Matt. 27,52

89 τινὶ M : om. D 92 M (lege συμπάσχοντα) 95 σφάλμα] αὐτοῦ add. D
 102–108 Καὶ – ἀπέθανον M : ὅτι τότε πολλοὶ ἀνέστησαν, ὡς λέγει, καὶ σώματα τῶν
 κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη, πρόδηλον ὅτι καὶ πάλιν ἀπέθανον D 109–120 Ταῦτα –
 Ἀμήν M : om. D

τῷ Χριστῷ καὶ Θεῷ συνανέστημεν· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

120

Τροπάριον σνγ'

Τὴν πόλιν σου φύλαττε, | Θεογεννήτορ ἄχραντε· | ἐν σοὶ γὰρ αὕτη | πιστῶς βασιλεύουσα, | ἐν σοὶ καὶ κρατύνεται | καὶ διὰ σοῦ νικῶσα | τρο-
ποῦται πάντα πειρασμὸν | καὶ σκυλεύει πολεμίους | καὶ διέπει τὸ ὑπ-
ήκοον.

5

Ἑρμηνεία

Γινώσκοντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν ἀκριβῶς ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἡ παγ-
κόσμιος, τὴν Κωνσταντινούπολιν λέγω, ἀνατεθειμένη ἐστὶ τῇ Μητρὶ
τοῦ Κυρίου, καὶ ὡς <πρὸς> φύλακα ταύτης καὶ προστάτιν δέονται οἱ
ἅγιοι πατέρες καὶ πᾶς τις εὐσεβὴς καὶ ὀρθόδοξος, καὶ οὐ μόνον ὑπὲρ
ταύτης ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πασῶν τῶν πόλεων τῶν ὀρθοδόξων καὶ πάσης
τῆς οἰκουμένης ὀρθοδοξούσης. Γινώσκουσι γάρ, ὅτι ἐὰν ἡ πόλις συν-
ίσταται καὶ ἡ βασιλεία ἰθύνεται χριστιανικῶς, ἡ ἐκκλησία τὲ ἔχει τὴν
ἔνωσην παγκοσμίως, εἰρηνικῶς δὲ πολιτεύεται καὶ πᾶς ὁ κόσμος· ἐὰν δὲ
μὴ ἡ πόλις φυλαχθῇ, ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τῆς φύλακος διὰ τὰς ἡμῶν
ἀμαρτίας {ὑπὸ τοῦ προστατεύοντος}, πρόδηλον ὅτι καὶ ἡ ἐκκλησία
σεισθήσεται καὶ ἡ οἰκουμένη διαιρεθήσεται, μὴ ὄντος μοναρχίας τῆς
εἰρηνοποιούσης. Ὅπερ γέγονεν ἡμῖν νῦν ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις.
Παροργίσαντες γὰρ τὸν φύλακα τῆς ἡμετέρας πίστεως τε καὶ πόλεως
καὶ ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ κυβερνοῦντος ἡμᾶς, αὐτάνδρῳ καὶ ὑπο-
βρύχιῳ ἐγενόμεθα ὑπὸ τῶν ἀθέων ἄζυμιτῶν. Ἐν ἡμῖν νῦν πεπλήρωται
τὸ τοῦ Ἡσαΐου ῥητὸν καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ πόλει, τὴν νέαν λέγω
Ἱερουσαλήμ, ὅτι φησί· «ἀμπελὼν Κυρίου» γενομένη ἡ πόλις καὶ ἄν-
θρωπος. Ὅταν λέγῃ ἓνα «ἄνθρωπον», πᾶσαν φύσιν ἀνθρώπου φάσκει·

10

15

20

Trop. σνγ' trop. cum comm. deest in *R*, *X*, complevi ex *M* (254^r–256^r); *D* (286^v–288^v)

Trop. σνγ' 23 ἀμπελὼν Κυρίου] Is. 5,7

Trop. σνγ' 8 ἀνατεθειμένη *M* : ἀνατιθεμένη *D* **9** πρὸς deest in *M*, *D*
12 ὀρθοδόξουσαν *M*, *D* **12–13** συνίστατο *D* **13** ἰθύνεται *D* **16** ὑπὸ –
προστατεύοντος *M*, *D* (an ὑπὸ τῆς φύλακος glossa interpretandum?) **17** ὄντως *M*, *D*
(lege οὔσης) **19** τὸν φύλακα *M*, *D* (lege τὴν φ.) | πίστεως – πόλεως] πίστεως τε καὶ
ἐλπίδος, καὶ τῆς πόλεως *D* **20** κυβερνῶντος *D* **21** νῦν om. *D* **23** ὅτι] ὡς *D*

- 25 «ἄνθρωπος» οὖν τοῦ Ἰούδα, καθότι διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος φωτισθέντες, «νοῦς ὁρῶν» καλούμεθα, «Θεὸν καὶ ἐκλεκτὸν καὶ ἡγαπημένον ἔθνος βασιλείῳν τε ιεράτευμα». Ἄκουσον τί φησὶ ὁ προφήτης, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς διὰ στόματος αὐτοῦ· «ἐπαρέμεινα», φησὶ ὁ Θεός, ἐμακροθύμῃσιν τῷ ἁμπελῶνι μου, «ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας»,
 30 καὶ οὐ δικαίαν κρίσιν ἐποίησεν, ἀλλὰ ἀνομίαν καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγὴν. Διὰ τοῦτο ἠκούσθη εἰς τὰ ὦτα Κυρίου σαββαῶθ ταῦτα· «καὶ ἐὰν γένωνται οἰκίαι πολλάι, ὑψηλαὶ τὲ καὶ μετέωροι, εἰς ἔρημον ἔσσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ», καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ εἶδομεν. Καὶ πᾶς τις ὁ βλέπων οἰκόπεδά τε ὑψηλά, συριεὶ τύπτων αὐτοῦ τὸ στήθος λέγων· «ὦ πῶς ἠφανίσθη ἡ μεγάλη πόλις αὕτη». Καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐγένετο
 35 πράττοντες κακῶς καὶ παροργίζοντες τὸν ἡμέτερον φύλακα, τὴν πανάχραντον λέγω Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἐγκατελείφθη ἡ πόλις αὕτη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, οἵμοι οἵμοι, ὡς σκηνὴ ἐν ἁμπελῶνι καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σικυηλάτῳ. Ἀμπελῶν ἐγενήθη τῷ ἡγαπημένῳ λαῷ
 40 ἐν κέρατι, ἥτοι ἐν ὑψώσει, ἐν δόξῃ, ἐν εὐσεβείᾳ, ἐν τόπῳ πίονι. Καὶ ἐν ἀληθείᾳ ἡ τῶν χριστιανῶν πόλις (τὴν Κωνσταντινούπολιν λέγω) ἐν τόπῳ πίονι ἦν (πίων δὲ τόπος λέγεται διὰ τὸ δοξάζεσθαι ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως)· κουροτρόφος δὲ αὐτῇ, ἄνδρας τέ σοφοὺς γεννώσα καὶ ἐπιστήμονας τῶν σοφῶν καὶ θείων δογμάτων. «Φραγμὸν
 45 τὲ περιέθηκεν αὐτὴν ὁ Θεός», φησὶ ὁ προφήτης· φραγμὸν λέγει τὴν τοῦ νόμου τήρησιν, τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων τὴν φυλακὴν. Καὶ ἐχαράκωσα, ἥτοι τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρόν, ὅστις ἐστὶ δόξα τοῦ Χρισ-

26–27 ἐκλεκτὸν – ιεράτευμα] cf. 1Pet. 2,9; Ex. 19,6; 23,22 28–29 ἐπαρέμεινα – ἀκάνθας] cf. Is. 5,2 32–33 καὶ¹ – αὐτῇ] cf. Is. 5,9 38–39 ὡς¹ – σικυηλάτῳ] cf. Is. 1,8 39–40 Ἀμπελῶν – κέρατι] cf. Is. 5,1 40 ἐν⁵ – πίονι] ibid. 44–45 Φραγμὸν – Θεός] cf. Is. 5,2 46–47 Καὶ ἐχαράκωσα] ibid.

25 βαπτίσματος] πνεύματος D 26 καλούμεθα Θεὸν om. D | καλούμεθα Θεὸν] τὸν Θεὸν καλούμεθα D 26–27 Θεὸν – ἔθνος om. D 26–27 Θεὸν – ιεράτευμα] καὶ βασιλείῳν ιεράτευμα D 27–31 Ἄκουσον – κραυγὴν] καὶ πάλιν· ἐπαρέμεινα, ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, τουτέστιν ἐμακροθύμῃσιν, ἵνα ποιήσῃ δικαιοσύνην, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας, τουτέστιν ἀνομίαν καὶ οὐ δικαιοσύνην D 31 σαββαῶθ] τοῦ praem. D 32 γένονται D 33–35 οἱ – λέγων] om. D 33 ἴδομεν M 34 κόπεδα M | συριοὶ M 36 M, D (lege πράττουσι – παροργίζουσι) | τὸν ἡμέτερον M, D (lege τὴν ἡμετέραν) 37 τοῦ om. D 38 διὰ – οἵμοι² om. D 41 τὴν – λέγω] ἥτοι ἡ Κωνσταντινούπολις D 41–42 ἐν – ἦν om. D 42 δεδόξασθαι D 43–44 κουροτρόφος – δογμάτων om. D 45 τὲ] δέ D 47 ὅστις] ἥτις M, D

τοῦ· καὶ δι' αὐτοῦ χαρακούμεθά τε καὶ βοηθούμενοι ἀναβαίνομεν πρὸς αὐτόν, ὡς προεῖπεν ὁ Σωτὴρ· «ὅταν ὑψωθῶ ἐν τῷ σταυρῷ, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν». Καὶ «ἐφύτευσα ἀμπελῶνα σωρήχ»· ἀμπελῶν 50
 δὲ σωρήχ ἐρμηνεύεται, ὡς ἔμοι δοκεῖ, καλὸς λίαν καὶ πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, βότρυας ἔχοντας μεγίστους καὶ περκάζοντας, τοὺς ἡμῶν διδασκάλους λέγω, ὧ οἱ ἦν ποτε ἢ τῶν χριστιανῶν πόλις. «Καὶ ὠκοδόμησα πύργον»· «πύργον» δὲ καλεῖ καὶ μέσον τοῦ ἀμπελῶνος, 55
 ἥτοι τῆς οἰκουμένης ὅλης, τῶν χριστιανῶν τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, τουτέστι τὴν ἁγίαν Σοφίαν, τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἣν ἐξηγο-
 ράσατο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνυμφεύσατο ἡμᾶς δι' αὐτῆς, τὸν ἐξεθῶν λαὸν διὰ τοῦ οἰκείου αἵματος. Ἐνυμφεύσατο δὲ αὐτῇ οὐ δι' ἄλλο τί, εἰ μὴ διὰ σπλάγχχνα ἐλέους καὶ οἴκου ἀμετρήτου, ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκκλη- 60
 σίας τῆς ἱσταμένης μέσον τῆς οἰκουμένης, καὶ αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι καὶ ἡ οἰκουμένη, ὅσην περιλάμπει ὁ ἥλιος, τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν κοινωνίαν ἐξ αὐτῆς δέχονται. «Καὶ προλήνιον», φησί, «ὠρυξα ἐν αὐτῷ»· τί λέγων; Αὐτὸ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου λέγει «προλήνιον», τὴν ἁγίαν τράπεζαν τῆς 65
 καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾧ πίνοντες χριστιανικῶς καὶ πνευματικῶς, μέθην τὴν πνευματικὴν μεθύνοντες παρατρέχομεν τὰ βλεπόμενα καὶ ἐπι-
 θυμῶμεν τὰ μὴ βλεπόμενα (τὰ γὰρ ὀρώμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ ὀρώ-
 μενα αἰώνια) ἀνατρέχομέν τε πρὸς τὸν δόντα ἡμῖν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐσθίειν καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ πίνειν, ἄνω πετάνοντες τὸν νοῦν, ἔνθα τὴν 70
 σάρκα ἡμῶν ἀναλαβὼν εἰς οὐρανόν τε ἀνήγαγε καὶ σύνθρονον τῷ οἰκίῳ Πατρὶ πεποίηκε. Καὶ τούτων οὕτως. «Ἐκδεχόμεν», φησί ὁ Θε-
 ὅς, «ἐκ τούτων τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐποίησα τῷ ἀμπελῶνι μου, ἔμεινα οὖν τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν». Ἡ δὲ ἀμπελὼν παρὰ φύσιν ἔτεκεν ἀκάνθας καὶ βάτον, καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φησί· «οὐ γὰρ τρυ-
 γῶσιν ἐξ ἀκανθῶν σταφυλὴν οἱ καλοὶ ῥαγολόγοι οὔτε σῦκα ἐκ τῶν βά-

49–50 ὅταν – ἑμαυτόν] cf. Jo. 12,32 50 ἐφύτευσα – σωρήχ] Is. 5,2 53–54 Καὶ – πύργον¹] ibid. 62 Καὶ – αὐτῷ] ibid. 66–67 τὰ² – αἰώνια] 2Cor. 4,18
 70–72 Ἐκδεχόμεν – σταφυλὴν] ibid. 73–75 οὐ – βάτων] cf. Matt. 7,16

48 χαρακούμεθα *M, D* | βοηθούμενοι] βοηθούμεθα καὶ *D* 49 ἐν – σταυρῷ] ἐκ τῆς γῆς *D* (et Jo. 12,32) 50 ἐφύτευσεν *D* 51 ἔμοι *M*, ἔμοι γε *D* 53–54 λέγω – πύργον¹ om. *D* 57 ὁ – ἐνυμφεύσατο deest in *M* 58 διὰ om. *D* 59 διὰ – ἀμετρήτου] διὰ τοῦ οἰκείου μεγέθους τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος *D* 60–61 καὶ¹ – οἰκουμένη] καὶ ἡ οἰκουμένη πᾶσα *D* 62 φησί om. *D* 65–66 καὶ – βλεπόμενα om. *D* 69 τε om. *D* 70–75 Καὶ – βάτων om. *D*

75 των». «Καὶ νῦν», λέγει ὁ Θεός, «κρίσιν ζητῶ», πρὸς τοὺς ἁγίους καὶ
 πρὸς τοὺς ἐνοικοῦντας εὐσεβεῖς τῇ πόλει ταύτῃ λέγων· «κρίνατε ἐν
 ἔμοι καὶ ἀναμέσον τοῦ ἄμπελωνος μου· τί ἔδει ποιῆσαι καὶ οὐκ ἐποίησα
 αὐτῷ, διότι ἔμεινα καὶ ὠδινήθην ὡς ἡ γυνὴ τίκτουσα ἵνα ποιήσῃ σταφυ-
 80 λήν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας· τί ἐνέλιπον ἐγὼ ὡς Θεὸς τῇ πόλει ταύτῃ; Οὐκ
 ἐφύτευσα αὐτὴν ὡς ἄμπελον εὐκληματοῦσαν, οὐ φραγμὸν περιέθηκα
 ὀχυρώτατον περὶ κύκλῳ αὐτῆς, οὐ πύργον ἀσάλευτον καὶ ἐρρεισιζόμενον
 στερρῶς τέθηκα μέσον αὐτῆς, οὐ προλήνιον ὠκοδόμησα ἐν αὐτῇ, οὐκ
 ἐνετειλάμην ταῖς νεφέλαις μου τοῦ ὑετίζειν αὐτήν (τουτέστι τὸ Πνεῦμα
 τὸ ἅγιον); Πῶς ἔμεινα, πῶς ἐμακροθύμησα, ὥστε λαβεῖν σταφυλὴν τὴν
 85 σωτηρίαν αὐτῆς, αὐτὴ δὲ ἀντέδωκέ μοι μὴ αἰδεσθεῖσα με ἀκάνθας καὶ
 τριβόλους. Κρίνατε οὖν οἱ θεράποντές μου ἐν ἔμοι καὶ ἐν αὐτῇ». Ἄκου-
 σον οὖν, ἀγαπητέ, τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, τί ἀπεφάνητο, καὶ ἀμφοτέροι
 φοβηθῶμεν καὶ φρίξωμεν. «Ἐγὼ ὑμῖν λέγω», φησὶ ὁ Θεός, «τί ποιήσω
 τῷ ἄμπελῳ μου τούτῳ· ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς δι-
 90 αρπαγὴν, καὶ καθελῶ τὸν πύργον καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα».

Ταῦτα, ἀγαπητέ, οὐκ εἰσὶν ἀναμφιβόλως περὶ τῆς νέας ταύτης δὴ
 τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ καινῆς Ῥώμης· «καὶ ἀμελήσω τὸν ἄμπελωνα μου»
 φησί, ὡς καὶ ἐγένετο· «καὶ οὐ μὴ τμηθῇ καὶ οὐ μὴ σκαφῇ, καὶ ἀναβήσε-
 95 ται εἰς αὐτὸν ὡς εἰς χέρσον ἄκανθα καὶ οἰκήσουσιν ἐν αὐτῇ ἔχιδναι καὶ
 σκορπιοί, ὄφεις τὲ καὶ κερασφόροι, λύκοι τε καὶ ἀρδάλοι· καὶ ταῖς
 νεφέλαις μου ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι ἐπ' αὐτῇ ὑετόν». Βαβαὶ βαβαί,
 ὁρᾷς τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ διὰ τὰς ἁμαρ-
 100 τίας ἡμῶν, πῶς ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ προνοούντος ἡμῶν Θεοῦ
 ἐγενόμεθα εἰς οὐδέν; Διὰ τοῦτο ὅταν ἐσώζετο καὶ ᾦν ἐν ἀληθείᾳ ὡς ἄμ-
 πελὼν Κυρίου ἦτοί ἡ πόλις, καὶ φραγμῷ περιεῖληπτο καὶ διὰ τοῦ χα-
 ρακώματος ἐνεκαυχᾶτο, καὶ ὁ πύργος μέσον αὐτῆς ἐστὼς ἄσειστός τε
 καὶ ἀσάλευτος, καὶ τὸ προλήνιον ᾦν χεόμενον καὶ ἀξίως πινόμενον,

75 Καὶ – ζητῶ] cf. Is. 5,3

76–79 κρίνατε – ἀκάνθας] cf. Is. 5,3–4

80 ἄμπελον

εὐκληματοῦσαν] cf. Ho. 10,1

88–90 Ἐγὼ – καταπάτημα] cf. Is. 5,5

92 καὶ² – μου]cf. Is. 5,6 93–96 καὶ² – ὑετόν] ibid.

77 τί – ποιῆσαι om. M

78–79 διότι – ἀκάνθας om. D

79 ἐγὼ om. D

81 ὀχυρώτατον] καὶ praem. D

83–85 τουτέστι – αὐτῆς om. D

86 μου om. D

89 αὐτοῦ] αὐτῆς D

91 ἀγαπητέ] δέ D

91–92 ταύτης – τῆς om. D

94 ἔχιδναι] ἐχίνοι

D 96 Βαβαὶ βαβαὶ om. D

98 ἡμῶν Θεοῦ] Θεοῦ ἡμῖν D

99–105 Διὰ – φασι] διὰ

τοῦτο φησί D

βλέποντες δὴ τὰ ἀγαθὰ καὶ φοβούμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν ὡς τὰ ἔμ-
 προσθεν βλέποντες, μήπως ἐξάπινα ἁμαρτιῶν συμβῇ κίνδυνος τῇ θαυ-
 μαστῇ ταύτῃ πόλει, τί φασι; «*Τὴν πόλιν σου φύλαττε, Θεογεννήτορ* 105
ἄχραντε (ταύτην δὲ τὴν Νέαν Ῥώμην)· *ἐν σοὶ γὰρ αὕτη*, ᾧ παναγία
 δέσποινα Θεοτόκε, *πιστῶς βασιλεύεται, ἐν σοὶ καὶ κρατύνεται* καὶ διὰ
 τῆς σῆς βοηθείας νίκας καὶ τρόπαια ἄπλετά τε καὶ ἀμέτρητα ἐπλού-
 τησεν αὕτη· πάντα πειρασμὸν ἐκδιώκουσα, ᾧ πανάχραντε, ἐσκύλευσάς 110
 τε πολεμίων καὶ βαρβάρων πλήθη ἀναρίθμητα· καὶ διέπεις, ᾧ παντ-
 ἀνασσα, τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει τὸ ὑπήκοον».

Λέγεται δὲ ὅτι ποτὲ τότε ὁ προφήτης Ἰερεμίας βλέπων τὴν ἄλωσιν
 τῆς πόλει Ἰερουσαλὴμ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν· «ὦ δὴ, Κύριε, σὺ ἐξαλεί-
 φεις τὸν πρωτότοκόν σου υἱὸν Ἰσραήλ;» Ἔφη τὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· 115
 «μὴ δεθῇς με ὑπὲρ ταύτης, ἐὰν δὲ καὶ δεθῇς, οὐκ εἰσακούσομαί σου
 ἔτι· θέλεις δὲ νοῆσαι ὅτι ἔχω ἐτέραν πόλιν κρείττονα χιλιοστῇ ὑπὲρ
 ταύτης;» Πνευματικῶς δὲ ἔφερεν αὐτὸν ὁ Θεὸς εἰς τὸν βουνὸν τὸν
 ἀντικρὺ τῆς πόλεως (ὅστις λέγεται σήμερον «τὸ Αὐξεντίου», διὰ τὸ
 ἀσκήσαι ἐν αὐτῷ τὸν μέγαν Αὐξέντιον) ἔδειξέ τε ὁ Θεὸς τῷ Ἰερεμίᾳ 120
 οἷα ἤθελεν γενέσθαι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. Καὶ οὕτως πεισθεὶς ὁ προ-
 φῆτης, ἐπευχαριστήσας τὲ τῷ Θεῷ, πεσὼν προσεκύνησέ τε καὶ σε-
 σιώπηκεν.

112–122 Λέγεται – σεσιώπηκεν] haec enarratio postea addita esse videtur

113–114 ᾧ – Ἰσραήλ] cf. Ez. 9,8

106 ἄχραντε] πάναγνε D | δὲ] δὴ D 108 καὶ¹] τε καὶ D | ἄπλετά – καὶ² om. D 109 ᾧ
 πανάχραντε om. D 112–122 Λέγεται – σεσιώπηκεν] ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ τέλος τῆς

ψυχωφελοῦς βίβλου ταύτης εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν D
 118 ὅστις] ἥτις M

C. Concordantia Magni Canonis
in Patrologia Graeca et in commentario Acacii Sabaïtae

᾿Ωιδή α΄					
1.	Βοηθός	(εἰρμός) α΄	4.	Ἠμάρτηκα ὑπέρ πάντας	λ΄
2.	Πόθεν	β΄	5.	Ζάλη	λα΄
3.	Δεῦρο	γ΄	6.	Τὰ δάκρυα τὰ τῆς πόρνης	λβ΄
4.	Τὸν πρωτόπλαστον	δ΄	7.	Ἠμαύρησα	λδ΄
5.	Οἶμοι τάλαινα	ς΄	8.	♦Διέρρηξα	λε΄
6.	᾿Αντὶ Εὐας	ε΄	9.	♦Ἐνδέδυμαι	λς΄
7.	᾿Επαξίως	ζ΄	10.	♦Προσέβλεψα	λζ΄
8.	♦Τὴν τοῦ Κάιν	η΄	11.	᾿Ετέκταινον	λθ΄
9.	♦Τῇ τοῦ ᾿Αβελ	θ΄	12.	Ἀπώλεσα	λη΄
10.	♦᾿Ως ὁ Κάιν	ι΄	13.	Κατέρραψε	μ΄
11.	Τὸν πηλόν	ια΄	14.	Περίκειμαι	μα΄
12.	᾿Εξαγγέλλω	ιβ΄	15.	᾿Εστόλισμαι	μβ΄
13.	Εἰ καὶ ἡμαρτον	ιγ΄	16.	᾿Εσπίλωσα	λγ΄
14.	♦Ἐρριμμένον	ιε΄	17.	᾿Υπέπεσα	μγ΄
15.	♦᾿Ο λησταῖς	ις΄	18.	Φιλόυλον	μδ΄
16.	♦Ἱερεὺς	ιζ΄	19.	᾿Εκόσμησα	με΄
		(+Ἰλάσθητί μοι ιη΄)	20.	Τῆς ἐξῶθεν	μς΄
17.	᾿Ο ἄμνός	κ΄	21.	Μορφώσας	μζ΄
18.	Μετανοίας	κγ΄	22.	Κατέχωσα τῆς πρὶν εἰκόνας	μη΄
19.	Μὴ βδελύξης	(-ξη) κβ΄	23.	Ἠμάρτηκα ὥσπερ ἡ πόρνη	μθ΄
20.	Τὰ ἐκούσια	κδ΄	24.	᾿Ωλίσθησα	ν΄
21.	᾿Εκ νεότητος	ιδ΄	25.	Ἰλάσθητι ὡς	να΄
22.	♦Τὴν οὐσίαν	ιθ΄	26.	Οὐ δάκρυα	νβ΄
23.	Σοὶ προσπίπτω	κα΄	27.	Τὴν θύραν	νγ΄
24.	Μὴ εἰσέλθης	—	28.	Φιλάνθρωπε	νδ΄
25.	Υπερούσιε	κε΄	29.	᾿Ενώτισαι	νε΄
26.	Θεοτόκε	κς΄	30.	᾿Αχραντε Θεοτόκε	νς΄
			31.	᾿Ιδετε, ᾿ιδετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι Θεός, ὁ μάννα	(εἰρμός) νζ΄
			32.	᾿Ιδετε, ᾿ιδετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι Θεός · ἐνωτίζου	νη΄
᾿Ωιδή β΄			33.	♦Τίني ὠμοιώθης	νθ΄
1.	Πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ λαλήσω καὶ ἀννυμήσω	(εἰρμός) κζ΄	34.	♦Πάντας	ξ΄
2.	Πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ λαλήσω· γῆ	κη΄	35.	Μόνη	ξα΄
3.	Πρόσχε	κθ΄	36.	♦᾿Ανδρα	ξβ΄
			37.	♦᾿Ω πῶς ἐζήλωσα	ξγ΄

38. ♦Πύργον	ξδ´	᾿Ωιδή δ´	
39. Τέτρωμαι	ξζ´	1. ᾿Ακήκοεν ὁ	
40. ♦᾿Εβρεξε	ξε´	προφήτης	(εἰρμός) ρζ´
41. Γνωτε	ξζ´	2. Τὰ ἔργα	ρη´
42. ᾿Αναρχε, ἄκτιστε	ξη´	3. Ἐγγίξει	ρθ´
43. ᾿Αχραντε δέσποινα	ξθ´	4. ᾿Ανάνηψον	ρ´
		5. Οὐ γέγονεν	ρα´
		6. Ἐντεῦθεν	ρβ´
		7. ♦Ἡ κλίμαξ	ργ´
᾿Ωιδή γ´		8. ♦Τὸν καύσωνα	ρδ´
1. Ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον	(εἰρμός) ο´	9. ♦Γυναῖκας	ρε´
2. ♦Πῦρ	οα´	10. ♦Γρηγόρησον	ρς´
3. ♦Εἰς τὸ ὄρος	οβ´	11. ♦Τοὺς δώδεκα	ρζ´
4. ♦Φεῦγε	ογ´	12. ♦Ἡσαῦ	ρη´
5. Ἐξομολογοῦμαι σοι, Σῶτερ	οδ´	13. ♦Ἐδώμ	ρθ´
6. Ἡμαρτον	—	14. Ἰώβ	ρι´
7. Σὺ εἶ ὁ Ποιμὴν	οε´	15. Ὁ πρότερον	ρια´
8. Σὺ εἶ ὁ γλυκὺς	ος´	16. Βασιλεῖον	ριβ´
9. Ὁ Τριάς Μονάς	οζ´	17. Εἰ δίκαιος	ριγ´
10. Χαίρε, θεοδόχε	οη´	18. Τὸ σῶμα	
11. Στερέωσον	(εἰρμός) οθ´	κατερρυπώθην	ριδ´
12. Πηγὴν ζωῆς	π´	19. Τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα	ριε´
13. Τοὺς ἐπὶ Νῶε	πβ´	20. Εἰργάσω	ρις´
14. Ἡμάρτηκα, Κύριε	πα´	21. Γενέσθω	ριζ´
15. ♦Τὸν Χάμ	πγ´	22. Γυμνός	ριη´
16. ♦Τὴν εὐλογίαν	πδ´	23. Κρατῆρα	—
17. ♦Ἐκ γῆς	πε´	24. Ὁ χρόνος	ριθ´
18. ♦Τὸν Ἀβραάμ	πς´	25. Ὑψηγός	ρκβ´
19. ♦Ἐν τῇ δρυϊ	πζ´	26. Ἐξήμαρτον	—
20. ♦Τὸν Ἰσαάκ	πη´	27. Αὐτείδωλον	ρκ´
21. ♦Τὸν Ἰσραήλ	(Ἰσμαήλ) ρ´	28. Οὐκ ἤκουσα	ρκα´
22. ♦Τῇ ᾿Αγαρ	πθ´	29. Ἀμέριστον	ρκγ´
23. ♦Τὴν Ἰακώβ	ρα´	30. Καὶ τίκεις	ρκδ´
24. ♦Τὸν Ἱερέα	ρβ´		
25. ♦Μὴ γένη	ργ´		
26. ♦Τὸν ἐμπρησμόν	ρδ´		
27. Ἐλέησον, Κύριε	—	᾿Ωιδή ε´	
28. Τὴν δέξιν	—	1. Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντα	ρκε´
29. Τριάς ἀπλή, ἄκτιστε	ρε´	2. Ἐν νυκτὶ τὸν βίον μου	ρκς´
30. Τὸν ἐκ Πατρός	ρς´	3. ♦Τὸν Ῥουβίμ	ρκζ´

4. ♦Εξομολογοῦμαι σοι, Χριστέ	ρκη´	15. Λιμένα σε	ρξγ´
5. ♦Υπὸ τῶν συγγόνων	ρκθ´	16. Ἐγὼ εἰμι, Σῶτερ	ρξβ´
6. ♦Ἰωσήφ	ρλ´	17. Τριάς εἰμι ἀπλή	ρξδ´
7. ♦Εἰ καὶ λάκκω	ρλα´	18. Ἡ μήτρα	ρξε´
8. ♦Τοῦ Μωσέως	ρλβ´	Κοντάκιον - οἶκος	
9. ♦Εἰ τὰς μαίας	ρλδ´	19. Ληστήν τοῦ Παραδείσου	ρξς´
10. ♦Ὡς Μωσῆς	ρλγ´	20. ♦Τὸν Μανωέ	ρξζ´
11. ♦Τὰς ἐρήμους	ρλε´	21. ♦Τὴν τοῦ Σαμψών	ρξη´
12. Τὴν Μωσέως	ρλς´	22. ♦Ὁ πρὶν σιαγόνι	ρξθ´
13. ♦Ααρών	ρλζ´	23. ♦Βαράκ	ρο´
14. ♦Ὡς βαρύς	ρλη´	24. ♦Τὴν Ἰωήλ (Τὴν Ἰαήλ)	ροα´
15. Τῷ πηλῷ	ρλθ´	25. ♦Θῦσον	ροβ´
16. Ἐὰν ἐρευνήσω	ρμ´	26. ♦Τοῦ Γεδεών	ρογ´
17. Φεῖσαι, φεῖσαι, Κύριε	ρμα´	27. ♦Ἥλει	ροδ´
18. Δι´ ἐμὲ Θεὸς ὢν	ρμβ´	28. ♦Ἐν τοῖς κριταῖς	
19. Τὴν αἰμόρρουν	—	Λευΐτης	ροε´
20. Τὴν χαμαί	ρμγ´	29. ♦Ἡ φιλοσώφρων	ρος´
21. ♦Εἰ καὶ φρέαρ	ρμδ´	30. ♦Ἐν τοῖς κριταῖς	
22. ♦Σιλῳάμ	ρμε´	ὁ Ἄννης	ροζ´
23. Σέ, Τριάς	ρμς´	31. ♦Δαβὶδ εἰς βασιλέα	ροη´
24. Ἐκ σοῦ ἡμφιάσατο	ρμζ´	32. Ἐλέησον τὸ πλάσμα	ροθ´
		33. Ἀνάρχω, καὶ Γεννηθέντι	ρπ´
		34. Τὸ ὑπὲρ φύσιν	ρπα´

ᾠδὴ ς´

1. Ἐβόησα	(εἰρμός) ρμη´
2. Τὰ δάκρυα, Σῶτερ	ρμθ´
3. ♦Ἐξένευσας	ρν´
4. ♦Ὡς δάμαλις	ρνα´
5. ♦Ἡ χεὶρ	ρνβ´
6. Τὰ κύματα	ρνγ´
7. ♦Ἀγνώμονα	ρνδ´
8. ♦Τὰ ὕεια	ρνε´
9. ♦Τὰ φρέατα	ρνς´
10. ♦Ὡς ἔπληξε	ρνζ´
11. ♦Ἐρεύνησον	ρνη´
12. ♦Ἀνάστηθι	(Ἀντί-) ρνθ´
13. ♦Διάβηθι	ρξ´
14. Ὡς ἔσωσας	ρξα´

ᾠδὴ ζ´

1. Ἠμάρτομεν	(εἰρμός) ρπβ´
2. Ἠμάρτηκα, ἐπλημμέλησα	ρπγ´
3. Τὰ κρίφια	ρπδ´
4. ♦Σαοὺλ	ρπε´
5. ♦Δαβὶδ ποτε ὁ πατρόθεος	ρπς´
6. ♦Συνήψε	ρπζ´
7. (♦)Δαβὶδ ποτε	
ἀνεστήλωσε	ρπη´
8. ♦Ἡ κιβωτός	ρπθ´
9. ♦Ἀκήκοας τοῦ Ἀβεσσαλώμ	ρρ´
10. ♦Υπέταξας	ρρα´
11. ♦Ὁ Σολομών	ρρβ´
12. ♦Ταῖς ἡδοναῖς	ρργ´

13. ♦Τὸν Ῥοβοάμ	ρθδ´	22. Ἄναρχε Πάτερ	σκδ´
14. ♦Τὸν Ἀχάβ	ρθς´	23. Ὡς ἐκ βαφῆς	σκε´
15. Ἐνέπρησεν	—		
16. ♦Ἐκλείσθη σοι	ρθζ´		
17. ♦Τοῦ Μανασσῆ	ρθε´	Ἰδιῇ θ´	
18. Προσπίπτω	ρθη´	1. Ἀσπόρου	(εἰρμός) σκς´
19. Κατέχουσα τῆς πρίν εἰκόνας	ρθθ´	2. Ὁ νοῦς	σκζ´
20. Ἐπίστρεψον	σ´	3. Μωσέως παρήγαγον	σκη´
21. Ἐξέλιπον	—	4. Ὁ Νόμος	σκθ´
22. Τριάς ἀπλή, ἀδιαίρετε	σα´	5. (♦)Τῆς Νέας	σλ´
23. Ὑμνοῦμεν	σβ´	6. Χριστὸς ἐνηνθρώπησε, σαρκί	σλβ´
		7. Χριστὸς ἐνηνθρώπησε, καλέσας	σλα´
Ἰδιῇ η´		8. Χριστὸς Μάγους ἔσωσε	σλγ´
1. Ὅν στρατιαί	(εἰρμός) σγ´	9. Νηστεύσας	σλδ´
2. Ἡμαρτηκότα	σδ´	10. Χριστὸς ἐπειράζετο	σλε´
3. ♦Ὁ διφρελάτης	σε´	11. Τρυγών	σλς´
4. ♦Τοῦ Ὀρδάνου	σζ´	12. Τὴν ἔρημον	σλζ´
5. ♦Ὁ Ἐλισσαῖος	ςς´	13. Ὁ γάμος	σλη´
6. ♦Ἡ Σωμανίτις	ση´	14. Παράλυτον	σλθ´
7. ♦Τοῦ Γιεζῆ	σθ´	15. Αἰμόρρουν	σμ´
8. ♦Σὺ τὸν Ὀζίαν	σια´	16. Τὰς νόσους	σμα´
9. ♦Τοὺς Νινευίτας	σι´	17. Τελώνης	σμβ´
10. Τὸν ἐν τῷ λάκκῳ	σιγ´	18. Ζακχαῖος	σμγ´
11. Ὁ Ἰωνᾶς	σιβ´	19. Τὴν πόρνην	σμδ´
12. Τὸν Δανιήλ	σιδ´	20. Τὰς πόλεις	σμε´
13. ♦Τῆς Παλαιᾶς	σιε´	21. Μὴ χείρων	σμς´
14. Δικαιοκρίτα	σις´	22. Σπλαγχνίσθητι	σμζ´
15. Ὡς ὁ ληστής	σιζ´	23. Ληστής κατηγορεῖ σοι	σμη´
16. Τὴν σπητιδὸνα	σιη´	24. Ἡ κτίσις	σμη´
17. Τὴν Χαναanaίαν	σιθ´	25. Ἀξίους	σν´
18. Τὸ τῶν δακρύων	σκ´	26. Κριτά μου	σνα´
19. Εἰ καὶ μηδεὶς	σκα´	27. Τριάς ὁμοούσιε	σνβ´
20. Φεῖσαι, Σῶτερ	σκβ´	28. Τὴν πόλιν	σнг´
21. Ὅταν καθίσῃς	σγκ´		